Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

8-82
Б-27

337

ՃԱՇԱԿՔ

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆՑ

8-82
Ճ-27

ՃԱՇԱԿՔ

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆՑ

Ի ՀԵԼԼԵՆԱՑ ԵՒ ՅԱՐԴԵԱՑ

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱԼՔ

ՅԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԲՆԱԳՐԱՑՆ

Ի ՁԵՌՆ

Հ. ԱՐՍԵՆԻ ԿՈՄԻՏԱՍԱՅ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆՒՈՅ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

1609
1002

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՎԱՆՍ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

1869

ՀՍԽՀ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐ...
С.С.Р.А Публичная Библиотека
7/XI 1922
имени. Мясникяна
Ա. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ

ԱՌ ՎԵՀԱԶՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊԷՅ ՏԻՒԶ

ՈԳԻ ՏԱՐՓԱՏԵՆՉ ԳԻՐԳ ԵՒ ԸՆՏԻՐ ՃԱՇԱԿԱՑ,
ՈՐՈՎ ԱՅԼԱԶԳԱՑ ՈՂԲԵՐԳԱԿԱՆ ԹԱՏԵՐԱՑ
ՄԵՐԿԱՆԱՆ ՀԱՆԴԷՍՔ ԵՒ ՀԱՅԿԱԽՕՍ Ի ԹԱՏԵՐ·
ԴՈՒ ՋԶԻԳ ՎԱՐԱԳՈՅՐ ՏԵՍԼԱՐԱՆԻՆ ՊԱՐԶԵՑԵՐ,
ՈՒԽՏ ՄԽԻԹԱՐԵԱՑ ՅՈՐԴՈՐԱՄԻՏ ՅԱՆԴԻՄԱՆ
Ի ԼՈՒՐ ՁԱՅՆՍ ԱՆԴԷՆ ՀԱՆԴԻՍԱԴՐԱՑ ՏԱՐԵԱԼ ՀԱՆ։

2003

ԶԵԿՈՒՑՈՒՄՆ

Թէպէտ և ելին զմերով աւուրբք 'ի լոյս՝ Ողբերգութիւնք ինչ ինքնագիր և թարգմանածոյ այլ և այլ չափովք տաղից, բայց ուսմնասէր երիտասարդաց մերոց ոչ շատացեալ նոքօք եւեթ 'ի չափս թատերական տաղից, յորդորեցին զմեզ տալ 'ի փորձ հանդիսի այլ ևս ինչ 'ի հնոց և յարդեաց, նովին զոր 'ի մեկնութիւնս Քերթողականին Որատեայ ակնարկեալ է մեր չափաւ՝ 'ի տաղից նախնեացն մերոց ընտրանաւ՝ յանկագունիւ թերևս 'ի թատերական զրուցատրութիւն գիւցազանց, հանգոյն իմն արդեօք մեծավերջական տաղից թատերցն Յունաց և հռովմայեցւոց, որ այլաչափ քան զծանր և զվեհ գիւցազնականսն են միշտ, դիւրողագոյնք 'ի խօսս:

Ոչ իբրև բնաւ անօգուտ ինչ ընդ վայր զխնդիրն հարեալ, յանձն առաք արկանել զանձն և յայս երկս. երիս միայն 'ի գերագունէն 'ի Սոփոկլեայ բաւական համարեալ ճաշակ առ 'ի նախնեացն հելլենականաց, և սակաւս ինչ յարդեաց մեծանուն ողբերգակաց գաղղիացւոց և իտալացւոց յընտրելագունիցն, զորս առաջիկայ ցանկդ ցուցանէ:

Զպարերգութիւնն՝ որ սովորական են 'ի հնոցն թատերս՝ պէսպէս քնարական չափովք յեղաք և 'ի մերս, առաւել յիմաստիցն լրութիւն հայեցեալ՝ քան 'ի նիւթական չափս հելլենականին. զնոյն իմա և այլուր՝ յոր և գտանիցի, 'ի բաց միայն տարեալ զնմանայանգութիւն տաղից, զանծանօթն իր առ բուն հին նախնիս մեր:

Յաւելաք 'ի ստորև տեղեկութիւնս ինչ կամ մեկնութիւնս՝ ոչ ինչ շռայլեալ 'ի հմտութիւն, այլ ուր և որչափ ինչ հարկ ուրեք եւեթ թուեցաւ 'ի փարատել զմթարին դիցաբանականս կամ վիպասանականս: Բայց առ 'ի քաղցրանալ 'ի ճաշակ հելլենականացն պարտ է յիրս իրս հելլենանալ:

Առ հինսն՝ միայար գնան թատերգութիւնք, այլ մեք ընդ արդեաց ընտրեցաք դէթ 'ի Հանդէս բաժանել:

ՑԱՆԿ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆՑ

ՍՈՓՈԿԼԻ Իդիպոս *թագաւոր*.
» » Անտիգոնէ.
» » Էլեկտրա.
ՌԱՍԻՆԻ Բրիտանիկ.
» » Միհրդատ.
» » Իփիգենի *յԱւլիս*.
ՎՈԼԴԷՌԻ Ալզիրա.
» » Մերոպէ.
ԱԼՓԻԵՐԵԱՅ Սաւուղ *արքայ* Իսրայելի:

ՍՈՓՈԿԼԻ

ԻԴԻՊՈՍ ԹԱԳԱՒՈՐ

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Իդիպոս Թագաւոր Թեբայ Բիովտիոյ՝ ընդ յանձն իւր զերկոսին սոսկալի ճակատագիրսն գուշակեալս երբեմն զնըմանէ առ հայրն իւր Լայոս, զհայրասպանութիւն ասեմ և զմծղնեայ զուգաւորութիւն ընդ մօրն, զերկոսին ևս յանդէտս: Վասն զի յերեսաց չարեացդ երկուցեալ ծնողացն՝ անդէն 'ի ծնանել նորա տան զնա ընկեցիկ առնել 'ի վայրի զի կորիցէ. այլ նա պահեալ կենդանի և մնեալ լինի իբրև որդի Պոլիբոսի արքայի կորընթացւոց: Բայց յակումբս ուրեք Թշնամանեալ իբրև աղձկորդի անհարազատ, և հարցեալ զդելփական պատգամն՝ լսէ հաւաստեաւ զերկոսին չարիսն. փախստական գնայ 'ի կարծեալ հայրենի տանէն, և 'ի ճանապարհին յանդէտս սպանանէ զհայրն: Գնայ 'ի Թեբէ, առեղծանէ զառակն Սփինգայ խառնագազանին. փըրկէ զԹեբացիս յեղերանց նորա, և նոքա 'ի շնորհս երախտեացն ամբառնան զնա յաթոռն Լայոսի. և 'ի մօրէն իւրմէ Յոկաստեայ լինին նմա երկու ուստերք՝ Եաէոկլէս և Պոլինիկէս, և երկու դստերք՝ Անտիգոնէ և Իսմենէ: Իդիպոս անխիղճ կայ յանդէտս. բայց 'ի վերջ չարեացն շարժի 'ի դեղ սրածութիւն 'ի քաղաքին. պատգամն հարցեալ հրաման պատասխանեալ առնէ, թէ հարուածն ոչ դադարէ՝ մինչև խընդրեսցի արիւնն Լայոսի: Իդիպոս 'ի խնդիր անկեալ սպանողին, գտանէ զնա յանձն իւր. և տեսեալ զինքն պարտաւոր անիծից և ատելութեան դից, որովք նզովեալ էր ինքնին զսպանողն, և խելամուտ եղեալ ևս երկրորդի ոճիր յանցանացն՝ անձամբ յանձնէ քինախնդիր լինել կուրութեամբ աչացն և տարագրութեամբ յերկրէն: Յառաջ քան զնա մայրն 'ի վերայ հասեալ աղխոյցն՝ խեղդ առեալ մեռանի:— Այդ աւադիկ է պատճառք Ողբերգութեանս, որ ընտրելագոյն դատեալ է յոմանց քան զայլ Սոփոկլեանն, որ է ասել՝ 'ի բազմաց քան զընաւ հելլենականսն. զի Սոփոկլէս գերագոյն դասի 'ի նախնի ողբերգակսն:

ԱՆՁԻՆՔ

ԻԴԻՊՈՍ թագաւոր Թեբայ Բիովտացւոց.
ՔՈՒՐՄ.
ԿՐԷՈՎՆ, աներ Իդիպոսի.
ՊԱՐ 'ի Թեբացի ծերոց.
ՏԻՐԵՍԻԱՍ մարգարէ.
ՅՈԿԱՍՏԷ դշխոյ.
ՀՐԵՇՏԱԿ.
ԾԱՌԱՅ Լայոսի.
ԳՈՒԺԿԱՆ.

Տեսարանն է 'ի Թեբէ, 'ի դաւթի արքունեացն:

ՀԱՆԴԷՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԻԴԻՊՈՍ, ՔՈՒՐՄ, ԿՐԷՈՎՆ, ՊԱՐ.

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՛վ որդեակք, հընոյն Կադմեայ նորաբողբոջ շառաւիղք,
Զինչ է այդ՝ զի 'նդ աշտիճանօքդ նիստ առեալ բազմեալ կայք՝
Բոլորեալք Թանձրախիտ աղերսական ուղեշիւք:
Քաղաքս համօրէն բուրէ ի խունկս անուշից,
Եւ յերգոց եւ հեծութեանց հընչէ ի ձայն բովանդակ:
Իրաւունս համարեալ, զի մի յայլոց բանբերաց
Լըւիցեմ զայդոսիկ, ես ինքնին այսըր մատեայ՝
Բարեփառ յորջորջեալ յամենեցունց Իդիպոս:
Այլ դու ծերունիդ խօսեաց, զի քեզ իսկ է անկ
Բարբառել ընդ սոցա. զի՞ է զի կայքըդ նըստեալ,
Առ ահի՞, թէ առ փըշտի. զի եւ կամիմ հասանել
Յօգնութիւն ամենայնի. եւ լինէի անողորմ՝
Եթէ ոչ ի բազմական մի այդպիսի գըթայի:

ՔՈՒՐՄ

Այլ ո՛վ աշխարհիս իմոյ իշխօղդ Իդիպոս,
Տեսանես աւասիկ թէ ո՞րք ոմանք եմք բազմեալ
Առ քոյովքըդ բագնօք. կէսքըն տըխեղծք անկարօղք
Ընթանալ հեռի ուրեք, եւ այլք ալեօք ծանրեալ քուրմք,
Եւ ես՝ Արամազդայն, իսկ այնք՝ ընտիրք պատանեաց:
Այլք յազգէն՝ ուռազարդք ի հրապարակըն նըստին
Առ կըրկին մեհենիւքըն Պաղլասայ հուպ ընթեր
Ի վերայ Իսմենեանն ըղձապատումըն փոշւոյ[1]:

---

1 Իսմենոս, որ յառաջն Լադոն կոչէր, գետ Բիովտիոյ է. Իսմենեան փոշի՝ հող, երկիր Թեբայ քաղաքի Բիովտիոյ:

Զի տեսանես, որպէս քեզէն իսկ տեսանես, ծըփի յոյժ,
Եւ գըլուխ ամբառնալ ի պըտուտից անդընդոց
Ոչ եւս է բաւական եւ յարինաուշտ ծըփանաց:
Զի ծընգեալ ի պըտղալէտ բողբոջս երկրին եւ ծորեալ
Ծիւրեալ եւ ի ջոլիրըս պաճարաց, եւ յերկունս
Անծընունդ կանանւոյն. և խանձ անկեալ հրաբոց դիք՝
Ըզքաղաքըն տագնապէ անագորոյն սրածութիւն,
Յորմէ տուն կադմէական [1] թափուր եղեալ ըսպառի,
Եւ մըթին դըժոխք ի քուքս՝ ի ճիչ եւ կոծ ճոխանայ:
Արդ ոչ ես աստուածոց հաւասարեալ ինչ ըզքեզ,
Եւ ոչ այս մանկըտեակք, եմք ի բագինսդ ապաստան,
Այլ արանց առաջին դատեալ 'ի վտանգըս կենաց
Եւ ի դիցըն տուրեւառս. որ եւ յոստանս ի կադմեան
Այր հասեալ՝ լուծէր ըզհարկ ժանտ երգողին [2] զոր տայաք.
Եւ զայս՝ ոչ առաւել ինչ գիտացեալ առ ի մէնջ,
Եւ ոչ թէ ինչ ուսեալ, այլ յաստուածուստ օճանէ
Քարոզիս եւ կարծիս կանգնեալ ըզմերըս կենցաղ:
Եւ արդ ո՛վ Իդիպոսեանդ ամենեցուն հըզօր գլուխ,
Առ քեզ ապաւինեալքս ամենքին պաղատիմք,
Մեզ հընարս ինչ գըտանել, թէ՝ յումմէքէ աստուածոց
Լըւեալ ինչ պատգամ, թէ ի մարդոյ լեալ տեղեակ:
Տեսանեմ, զի պատահարք իրաց՝ ի դէպ եղանեն
Կարի յոյժ նըմանագոյն հըմտագունից խորհըրդոց:
Օ՜ն ո՛վ քաջըդ մահացուաց, արի՛ զքաղաքըս կանգնեա՛.
Յո՛ւշ աղէ, զի այժմ երկիրս այս անուանէ զքեզ փըրկիչ
Առաջնոյ վասըն փութոյդ, բայց սակայն քո պետութիւնդ
Ի մըտաց մերոց ջընջեալ անյիշատակ կորիցէ՝
Եթէ զամ մի կանգնեալք՝ կործանիցիմք միւսանգամ.
Այլ կառո՛ զքաղաքըս զայս յապահովի զգուշութեան:
Զի յաջող հըմայիւք զայնժամուն բաղդ նոթճեցեր,
Եղիջիր եւ զարդիս ինքնին դու քեզ հանգունակ,
Զի երկրիս այսմիկ իշխան եթէ իցես, որպէս եսդ,
Լաւագոյն է որերամբ հանդերձ ունել՝ քան թափուր:
Զի ոչինչ իսկ ապարէն իցէ՝ թէ բերդ եւ թէ նաւ՝
Անապատ ի մարդկանէ եւ անբընակ ամայի:

---

1 Զի Կադմոս է շինող Թեբայ քաղաքին:
2 Ժանտ երգող կոչէ զՍփինքսն գազան մարդակերպ, որ որջացեալ առ արահետ պողոտային Թեբայ՝ առեղծուածս տայիք արկանէր անցորդաց, և որ չկարէին գուշակել՝ ծախէր զնոսա. Իդիպոս գուշակեաց, յաղթեաց և քարավէժ կորոյս զնա:

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՛վ մանկունք թըշուառականք, ծանօթս ինձ՝ ոչ անծանօթս
Ի խընդրել էք մատուցեալ. քանզի ճարտար իսկ գիտեմ,
Թէ յախտի կայք համօրէն, եւ անդ ի ցաւսըդ ձեր չիք
Որ ընդ իս նըմանավիշտ ջերանիցի ոք ի ձէնջ.
Զի ձեր ցաւք՝ ի մի յանգին, մէն մի յիւր անձն՝ եւ ոչ յայլ,
Իսկ հոգիս իմ ընդ քաղաքն՝ ընդ իս ու 'նդ քեզ [1] հեծեծէ:
Ոչ երբեք յարուցանէք ի նընջելոյ քընոյ զիս,
Այլ գիտէք՝ իմ ապաքէն բազում հեղեալ արտասուս,
Եւ 'նդ բազում ճանապարհս եկեալ ի յոյզըս խնամոց:
Եւ զոր քաջ եդեալ միտ՝ գըտի դարման ինչ միայն,
Ըզնոյն եւ արարի. քանզի զորդին Մենիկեայ
Ըզկրէոմն զաներս ի յարկսըն Փիբոսի յըղեցի
Ի Պիւթեանս՝ [2] հարցանել եւ ուսանել, իւ իւիք
Բանիւ կամ թէ գործով ապրեցուցից ըզքաղաքս:
Եւ արդէն օրն ի չափ հասեալ ժամուն՝ տըրտմէ զիս.
Զի՞ գործէ, զի քան զարժան եւ զօրէն յոյժ յապաղէ:
Իսկ անդէն ի գալ իւրում, վատ ոք եղէց եւ տաղտուկ,
Թէ ի գործ՝ զոր յայտնիցեն դիք՝ չածիցեմ զամենայն:

ՔՈՒՐՄ

Դու ի ճահ բարբառեցար, եւ սոքին ինձ աւասիկ
Ցուցանեն ըզկրէոմն՝ զի յառաջեալ ժամանէ:

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՛վ տէրդ Ապոլոն, ո՜ տայր թէ գայր հասանէր
Բախտիւ կենարարաւ, որպէս եւ լուրջ երեսօք:

ՔՈՒՐՄ

Կերպարանքն են զուարթագին. զի ո՛չ այսպէս պսըլը գայր
Պըտղալից սարդենեօք ըզգլուխ իւր թաւ պըսակեալ:

ԻԴԻՊՈՍ

Գիտասցուք հետ ընդ հետ, զի կայ ի չափ ձայնահաս:
Ո՛վ իշխան դու եւ իմ խնամի՝ որդիդ Մենիկեայ,
Զի՞նչ առ մեզ եկիր հասեր բերեալ պատգամ զաստուածոյն:

---

1 Իբր 'ի մի դէմս խօսի ընդ բազմութիւնն կամ ընդ քաղաքն. որպէս և ընդ Պարն՝ որ զայն առաջի առնէ:
2 Ի Դելփական դիւթարանն Պիւթեանն Ապոլոնի:

ԿՐԵՈՎՆ

Բարի. քանզի ասեմ՝ թէ դժուարինք իսկ անգամ,
Եթէ ելս ուղիղ գտցեն, յաջողեսցի ամենայն:

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ զի՞նչ բանդ այդ իցէ. քանզի դովին պատգամաւ
Ոչ խրախոյս ինչ առնում և ոչ ինչ խէթ կասկածի:

ԿՐԵՈՎՆ

Եւ սոցին իսկ լու ի լու եթէ լսել կամիցիս,
Պատրաստ եմ ասել, կամ թէ 'ի ներքս իսկ երթալ:

ԻԴԻՊՈՍ

Առ բընաւսըն խօսեաց, զի զսոցանէ մանաւանդ
Սուգ առնում առաւել քան թէ զանձնէ ինչ իմմէ:

ԿՐԵՈՎՆ

Ասացից զոր լուայն ինչ ի դիմաց աստուածոյն:
Մեզ Փիբոս թագաւոր հրաման ետ յայտ յանդիման,
Ըզտեղւոյս պըղծութիւն՝ իբր ըզսընեալ ինչ յերկրի՝
Մերժել վտարանդի, և մի անբոյժ բուծանել:

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ որո՞վ սրբութեամբ, եւ զի՞նչ չարեացն օրինակ:

ԿՐԵՈՎՆ

Հալածեալ զայր ոք ի մէնջ, կամ թէ մահուամբ ըզմահու
Վրէժ լուծեալ, զի այս արիւն զքաղաքս առնէ մրրկածուփ:

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ որո՞ւմ ի մարդկանէ գուշակէ զայդ պատուհաս:

ԿՐԵՈՎՆ

Էր երբեմըն մեզ, արքայ, Լայոս իշխան աշխարհիս,
Մինչ չեւ քո քաղաքիս այսմիկ կացեալ առաջնորդ:

ԻԴԻՊՈՍ

Գիտեմ ի համբաւոյ. զի չէք երբեք իմ տեսեալ:

ԿՐԵՈՎՆ

Եւ զի սա սպանաւ, զարդիս հաւաստապէս պատուիրէ՝
Սպանողաց նորուն պատիժ ածել ումեք իւր ձեռամբ:

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ յո՞ր կողմ աշխարհիս իցեն դոքա, յո՞վ ուրեք
Վաղընջուց վընասուն դըժուարահաս գըտցին հետք:

ԿՐԵՈՎՆ

Աստ յերկրիս ասաց լինել. եւ ի քըննին թէ անկցի,
Դիւրագիւտ. իսկ թէ անփոյթ ինչ առնիցի, վրիպեսցէ:

ԻԴԻՊՈՍ

Ա՞ստ արդեօք ի տան Լայոս, թէ յագարակս ինչ ուրեք,
Կամ յերկիր ուրեք օտար այնըմ մահու պատահեաց:

ԿՐԵՈՎՆ

Երթեալ տարադէմ պատգամաբեր ըստ բանին,
Ոչ եւս յետ մեկնելոյն դարձաւ այսրէն ի տուն իւր:

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՞չ հրեշտակ ոք եւ ո՞չ ճանապարհին ուղեկից
Ետես զայն, զի ուսեալ ուրուք ի պէտս առնուցու:

ԿՐԵՈՎՆ

Զի մեռան, բայց ի միոյն՝ որ առ ահին փախուցեալ,
Զուներ յորոց ետեսըն վըկայել՝ բայց ինչ մի:

ԻԴԻՊՈՍ

Զի՞նչ. զի մին եւըս բազում ուսուցանել գիտասցէ,
Թէ աղօտ ինչ նըշոյլ յուսոյ զիրացն առնուցումք:

ԿՐԵՈՎՆ

Աւազակս ասէր դիպեալ նըմին ըզնա սպանանել
Ոչ միով եւեթ ուժով, այլ բազմաձեռըն գընդաւ:

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ զիա՞րդ աւազակն յանդըգնել յայդ խիզախեր,
Եթէ չէր ինչ աստուստ ընդ արծաթոյ վաճառեալ:

ԿՐԷՈՎՆ

Այդ այդպէս թըւէր. բայց կորըստեան Լայոսի
Ոչ ուրեք երեւեցաւ ոք վրէժխընդիր աղէտից:

ԻԴԻՊՈՍ

Յանկանել արքայութեանն այդպէս՝ այն ո՞ր խոչ դըժնեայ
Որ խափան արկանէր հետազօտել զայդ երբեք:

ԿՐԷՈՎՆ

Ըսփինքսըն բազմահնար վարէր ըզմեզ լըքանել
Թողուլ զաներեւոյթս, եւ որ առ ոտս՝ ունել ուշ:

ԻԴԻՊՈՍ

Այլ ես զայդ վերըստին ի սկըզբանէն մերկացայց:
Զի Փիբոս արժանապէս, ինքնին եւ դու 'ստարժանի
Զայս յանձին կալայք հոգ զխողխողելոյն մահուանէ:
Զի եւ զիս իբրաւապէս տեսանիցէք զօրավիգն
Ի հանել զերկրիս վրէժ եւ ընդ նըմին զաստուածոյն:
Քանզի ոչ ի հեռաւոր ինչ թէ իմոց սիրելեաց,
Այլ ինձէն յանձնէ իմմէ զոճիրըդ զայդ հերքեցից:
Զի որ այնմ ոք գըտաւ խողխող դահիճ ըսպանող,
Ո՛ գիտէ եւ զիս նովին դաւել ձեռամբ կըրթիցի.
Արդ նըմին սատար եղեալ՝ լինիմ անձինս օգտակար:
Այլ արիք դուք փութով յաստիճանացդ, ո՛վ մանկունք,
Եւ ի բա՛ց զուառըդ զայդ զաղաչաւորըս բարձէք.
Եւ զամբոխն այսըր ոք ժողովեսցէ զԿադմոսեան:
Զամենայն գուն գործեցից. կամ աստուածովն յաջողեալ
Բարեբախտ երեւեցիմք, եւ կամ թէ ընաւ վրիպեսցուք:

ՔՈՒՐՄ

Յարիցուք, ո՛վ մանկտի. զի եւ առ այս այսր եկաք՝
Զոր սա ինքն իւրովի յանձին կալեալ խոստանայ:
Եւ Փիբոս՝ առաքող պատգամանացդ այդորիկ՝
Ինքն հասցէ փըրկանակ մեզ եւ ցաւոցս հանգուցիչ:

ՊԱՐ

Ո՛վ հեշտախօսդ Արամազդայ դու պատգամ,
Յի՞նչ պէտս արդեօք ի բազմածայն Պիւթոնէն [1]

---

1 Պիւթով կամ Պիւթոն՝ դելփական պատգամատունն է Ապոլոնի՝ գուշակին Արամազդայ, որ և Դելեան յորջորջի 'ի Դելոս կղզւոյ ուր ծնաւն:

Ասըր հասեր ի բարեփառըս Թեբէ:
Իմ երկիւղիւ զարհուրին միտք սասանեալ,
Ողջացուցիչ եւ օգնականըդ Դելեան,
Ի յերեսաց քոց երկուցեալ, թէ զի՞նչ արդ,
Կամ ի շըրջել ժամանակաց եւ ժամուց՝
Դարձեալ անդրէն կատարեսցես յիս հրաման:
Անմահականդ ո՛ն դու բարբառ՝ ասա ցիս.
Ոսկեղինիկ Յուսոյն աղէ ո՛վ որդեակ:
Ըզքեզ նախ, դուստր Արամազդայ, կարդալով,
Անապականդ ո՛վ Աթենաս, եւ զքո քոյր՝
Ըզգաւառիս պահպանապետն Արտեմիս,
Որ ի շըքեղ կարակնակերտ հանգչի գահ
Հրապարակիս, ո՛հ եւ զնետողն Ապոլոն.
Երեքինդ ինձ մահափարատք յայտնեսջիք:
Եթէ երբեք եւ յառաջնում զըմբաղի [1]
Ոստուցելոյ յայր ի վերայ քաղաքիս՝
Բնաջինջ բարձեալ ըզբոց չարին չինջուցէք,
Ո՛ն արդ առեալ արիք եկայք եւ այժմիկ:
Ո՛վ դէք, անթիւս յանձին կըրեմ եղերունս,
Եւ գունդս ողջոյն առհասարակ յախտի կայ,
Եւ չիք ումեք մըտաց կորով թափել զայն:
Զի ոչ շըքնաղ ծընունդք երկրի զուարթանան,
Եւ ոչ կանայք ի ցաւս երկանցն հանդուրժեն:
Գոյ տեսանել զի քան ըզհաւ քաջաթեւ,
Արագագոյն քան զհուրըն բոց ըզմիմեամբք
Յափն [2] աստուածոյն խաւարայնոյ թօթափին,
Յորոց քաղաքըս բազմամարդ կորընչի:
Զաւակք ի դաշտ մահահրաւէր՝ անողորմք
Անկեալ դընին անկարեկիր, անդ կանայք,
Անդէն եւ մարք ալեւորեալք այլք յայլուստ
Աղերսարկուք շուրջ ըզբագնաց ոլորտիւք
Ի դըժընդակ ցաւոցն հեծեն հառաչեն:
Հընչեն գոչեն օրհներգութիւնք աստուածոցդ,
Եւ ողբանուագք միաբարբառ հեծութեան:
Արամազդայ դուստր ոսկեղէն աչագեղ [3],
Ո՛ն յայսոսիկ ըզզօրութիւնդ առաքեա:

---

1 Յաղէտսն Սփինգայ:
2 Ի դըժոխս, ի ստորին վայրս Մահու՝ խաւարային աստուածոյն:
3 Է որ զաչագեղն առնու 'ի վերայ գօրգոնեանն, և իմանայ քաղցրահայեաց ակնարկութիւն:

Եւ զժանտն Արէս [1] որ արդ անզէն յասպարաց
Աճեղագոռ պատահեալ զիս հրդեհէ,
Տարասահման դարձո յերկրէս յետս ընդ կրունկ
Ի մեծածով ալուց խորոցն անդընդոց,
Կամ ի Թրակեան ալեացն ի խորշ հիւրամերժ.
Զի հուսկ ուրեմըն զոր թէ ցայգ թողուցու
Ցախտացելոց անձանց խնայեալ երբեք յոք,
Գայ ի վերայ տիւն ընդաւթուր հարկանէ:
Ո՛վ հրախաղաց փայլատականց իշխեցող.
Ո՛վ Արամազդ հայր, կործ զնա շանթիւ քով:
Լիկեանդ արքայ [2], եւ զանվրկանդ ըզքո զէնս
Յոսկեմանուած աղեղանէդ հայցէի
Ցընդել ճապաղ, եւ կալ հանդէպ մեզ 'ի վիգն,
Եւ ըզճաճանչսըն բոցափայլս Արտեմեայ՝
Որովք ընդ սարս Լիկիականս [3] արշաւէ:
Եւ զոսկեխոյրն անուանակիր [4] այսր երկրի՝
Ըզչառագոյն Սպանդարամետըն կարդամ,
Բանդագուշեալ [5] գընդովըն գալ պարակից՝
Փայլակնացայտ ջահիւք վառեալ բորբոքեալ
Ցանփառունակն [6] աստուած ի մէջ աստուածոց:

---

1 Զպատճառս կոտորածի քաղաքին 'ի սրածութենէն՝ կոչէ Արէս մարդածախ, և այն՝ առանց զինուց հարկանելոյ:

2 Լիկեան արքայ է դարձեալ Ապոլոն, յոյժ պաշտեալ 'ի Լիկիա՝ ընդ քեռն Արտեմեայ:

3 Ճեմի, ընթանայ ընդ բլուրս Լիկիոյ՝ հարաւային աշխարհի փոքուն Ասիոյ:

4 Քանզի Թեբէ հայրենիք էր Բակքոսի կամ Սպանդարամետին: զի Սեմելէ դուստր Կադմոսի՝ էր նորա մայր, իսկ հայր՝ Արամազդ:

5 Աստուածապարարկ մոլեալ կանայք Բակքոսատօնից:

6 Այս է՝ գալ 'ի ժանտախտն, առակեալ զԱրէս՝ աստուած Ճիա-ռակար:

ՀԱՆԴԷՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԻԴԻՊՈՍ, ՊԱՐ, ՏԻՐԵՍԻԱՍ

ԻԴԻՊՈՍ

Պաղատիս [1], այլ ունկընդիր եթէ իմոց լեալ բանից
Ի հաւան գալ եւ ախտին դարման տանել կամիցիս,
Ընկալցիս զօրութիւն եւ սփոփութիւն ի ցաւոց:
Խօսեցայց ես իբր օտար ոք ի բանից պատգամէ,
Օտար եւ ի գործոցն. զոր ոչ ինքնին ինչ անձամբ
Քննէի յերկարագոյն, թէ չգտիր ինչ ինձ նշանակ:
Արդ նորոգ քաղաքացի ես համարեալ քաղաքիս,
Զայս ձեզ նախ կադմեացւոցդ ամենեցուն տամ հրաման.
Որ ծանօթ գոյաւ ի ձէնջ ոք Լաբդակեան Լայոսի,
Յո՞ր արդեօք կորեաւ ի ձեռն՝ ինձ յայտնեսցէ զամենայն:
Եթէ յանձն իւր կըրթելով ինքնին զեպերն՝ երկիցէ,
Ոչինչ այլ կրեսցէ դըժնեայ, ելցէ անվնաս յաշխարհէս.
Իսկ թէ զայլ ոք ըսպանող յայլմէ երկրէ գիտէ ոք,
Մի լռեսցէ, զի հատուցից վարձս, յաւելցի եւ պարգեւ:
Իսկ թէ լուռ լինիջիք, եւ թէ ոք կամ սիրելոյն
Կամ անձին զգուշացեալ՝ մերժէ զպատուէր հրամանիս,
Լըսել պարտ է յինէն զոր յանմշեալէն գործեցից:
Այր՝ որ զինչ եւ ոք իցէ յերկրէ աստի՝ ուր իշխեմ
Զօրութեանցն եւ աթոռոց, չտամ հրաման ես ումեք
Ընդունել ըզնա ի տուն, եւ ոչ խօսել ընդ նըմա,

---

1 Առ Պարն բարբառի, որ զժողովուրդն Թեբայ կամ զմնացածին հանդիսատես ոք իմաստուն առաջի առնէ երգոցն պաղատանօք իբր 'ի մի դէմս:

Ոչ ըղձա հաղորդ առնել յուխտ եւ ի զոհս աստուածոց,
Եւ ոչ ջուր սրբութեան նըմա ի ձեռն արկանել.
Այլ հերքել ամենեցուն ի տանց հանգոյն պղծութեան,
Որպէս այժմ իսկ ինձ եցոյց պիւթեան պատգամն աստուածոյն
Արդ ես այսպէս աստուածոյն եւ դառելոյն կամ պաշտպան:
Եւ զգործօնն անիծանեմ, թէպէտ միայն ոք գըտեալ
Թաքեաւ ծածկեցաւ, եւ թէ հանդերձ ամբոխիւ.
Անօրէն չարին չարաւ ըզթըշուառ կեանսըն մաշել:
Եւ թէ յիմ տան գիտելով իմով գըտցի յարկակից,
Ըղձովեմ՝ կըրել զանէծս որ արդ նոցին կարդացի:
Եւ ձեզ պատուիրեմ վըճարել զայս ամենայն՝
Վասն իմ եւ աստուածոյն, եւ վասն երկրիս այսորիկ՝
Որ այսպէս անպըտուղ եւ անաստուած սատակի:
Զի թէ չէր իսկ իրն ինքնին աստուածաստ ինչ ի դէպ,
Ոչ այսպէս ինչ ի դէպ էր ձեզ անսուրբ թողուլ զայն,
Նա զի այր կորեաւ արի եւ թագաւոր, այլ խուզել:
Եւ այժմիկ, քանզի յիմ ձեռս իշխանութիւն է նորուն
Որ յառաջ կալաւ քան զիս, եւ զանկողինսըն ունիմ
Եւ ըզկին իւր զամուսին, եւ հասարակ մեզ որդւոց,
Թէ չէր տոհմ իւր հիքացեալ[1], բուսանէին շառաւիղք:
Այլ զարդիս ի գլուխ նորա ճակատագիրն եկն անկաւ.
Վասն որոյ վրէժխընդիր եղէց նըմա իբրեւ հօր,
Եւ հասից առ ամենայն՝ կալ ի վերայ սպանողի
Լաբդակեան զաւակին[2], Պոլիդորի եւ Կադմեայ,
Եւ հընոյն ամենեցունց Ագենորայ նախահօր:
Եւ որ զայս չառնիցեն, ուխտիւք խընդրեմ յաստուածոց,
Մի նոցա թողուլ ուրեք արօրավար ինչ գետին,
Եւ կանանցըն մի որդիս. այլ առ ժամայս օրհասիւս,
Եւ ապա քան ըզսա չարագունիւ սատակել.
Իսկ այլոց կադմէացւոցդ՝ որոց հաճոյ են հրամանքս,
Իրաւունք միշտ բարեկամ լիցին եւ դիք համօրէն:

ՊԱՐ

Որպէս զիս նըզովեցերդ՝ այնպէս, արքայ, խօսեցայց:
Զի սպանեալ իմ չէք եւ ոչ ունիմ յայտնել զսպանողն.
Այդ խընդիր՝ առաքողին էր անկ Փիբեայ, եւ ասել
Ո՛յր ուրուք արդեօք իցէ զեղեռնըդ զայդ գործեցեալ:

---

1 Զի ընդ մեռեալըս համարի որդի նորա, որ և է ինքն Իդիպոս:
2 Այս է Լայոսի, որդւոյ Լաբդակոսի, և այլն:

ԻԴԻՊՈՍ

Արդար ասացեր. բայց աստուածոց հարկ առնել
Ոչ ոք ի մարդկանէ, թէ չկամիցին, մարթասցի:

ՊԱՐ

Որ ըզհետ ինչ այդոցիկ ինձըն թըւի՝ ասացից:

ԻԴԻՊՈՍ

Նա՛ եւ զայլըն, եթէ իցեն, մի՛ զանց առներ ի բանէդ:

ՊԱՐ

Զիշխանըն գիտեմ զՏիրեսիաս տեսանող
Իշխանին հանգոյն Փիբեայ, 'նդ որում թէ ոք այդոցիկ
Ի քըննին մըտանիցէ՝ ուսցի, արքայ, հաւաստեօք:

ԻԴԻՊՈՍ

Այլ եւ ոչ զայդ ընդունայն ինչ համարեալ՝ յըղեցի
Ըստ խրատուն Կրէոնի կըրկին առ նա հրաւիրակս.
Եւ զարմանք են զի վաղուց անագանեալ՝ չերեւի:

ՊԱՐ

Զի անշուշտ այլ ամենայն ունայն են բանք եւ հնոտիք:

ԻԴԻՊՈՍ

Եւ այն զի՞նչ իցեն, զի խոյզ առնեմ բնաւից եւ խընդիր:

ՊԱՐ

Զի սպանեալ յուղեւորաց ոմանց՝ առ մեզ պատմեցաւ:

ԻԴԻՊՈՍ

Եւ իմ զայդ լուեալ, բայց ոչ ականատես ցուցաւ ոք:

ՊԱՐ

Այլ թէ դոյզն ինչ ունիցի զայրըն երկիւղ՝ չհանդուրժէ
Ցերեւսաց անիծից քոց այդպիսեաց զոր լուաւ:

ԻԴԻՊՈՍ

Որում չիք ահ ի գործոյն, եւ ի բանէն չերկընչի:

ՊԱՐ

Այլ որ զայն կըշտամբեսցէ՝ աստ ի միջի է մերում.
Զի դորա զըսքանչելի գուշակն ածեն աւասիկ,
Յոր միայն ի մարդկանէ ճըշմարտութիւնն է բնաւոր ։

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՛վ տնօրէնդ ամենայնի, Տիրեսիաս, ճառելեաց,
Անճառից, երկնայնոց եւ որոց աստ ի ստորինս,
Ըզքաղաքըս թէ եւ ոչ նըշմարիցես, իմանաս
Յորպիսի ախտ վարակի, որում պաշտպան եւ փըրկիչ
Ըզքեզ, ո՛վ իշխանդ, միայն եւեթ գըտանեմք ։
Զի Փիբոս, եթէ չըլուար ինչ ի մերոց դեսպանաց
Առ նա ինքն արձակելոց, զայս առաքեաց փոխարէն,
Զայս եւեթ՝ յախտէ աստի մեզ հասանել փըրկութիւն,
Զըսպանողըն Լայոսի, թէ խելամուտ եղեալ քաջ,
Ըսպանցուք, կամ յերկրէս յօտարութիւն ընկեսցուք ։
Արդ դու մի խնայեսցես՝ ոչ զ՚ի հաւուց ինչ հըմայս,
Եւ ոչ զայլ ինչ ճանապարհ գուշակութեան թէ ունիս,
Փըրկեա զանձըն քո համայն փըրկեա եւ զիս եւ զքաղաքս,
Եւ սըրբեա զամենայն զըռնամահին պըղծութիւն ։
Ի քեզ եմք անկեալ. եւ գեղեցիկ ի վաստակս
Է մարդոյ՝ նըպաստ լինել յորոց ունի եւ կարէ ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Ո՜հ եղուկ, զի՛ դըժընդակ է գիտութիւն խորհըրդոց
Ուր չօգնէ ինչ գիտողին. զայդ ամենայն ես քաջիկ
Գիտէի, բայց ափշեցայ. թէ ո՛չ չէր այսըր գալ պարտ ։

ԻԴԻՊՈՍ

Եւ զի՞ է զի եկեր այդպէս եկիր վըհատեալ ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Արձակեա զիս ի տուն. զի քեզ ի քոյդ դիւր լիցի
Եւ ինձ յիմըս զըլխովին, թէ հաւանեսցես անսաս ինձ ։

ԻԴԻՊՈՍ

Ոչ իրաւ ինչ ասացեր, ոչ քաղաքիս ինչ հաճոյ՝
Որ ըզքեզըն սընոյց, ի պատգամէդ զըրկեալ զայն ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Տեսանեմ զի ոչ եւ քեզ բանք քո յօգուտ լինիցին.
Արդ զի մի զնոյն փաշամն կրեցից եւ ես ինչ ընդ քեզ....

ԻԴԻՊՈՍ

Աստուածովքըն՝ աղէ մի դարձցիս ի մէնջ գիտութեամբդ.
Քեզ յաղերս անկեալ երկիր ամենեքին պագանեմք.

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Զի՛ք ի ձեզ ոք իմաստուն. այլ ես զաղէտս իմ բընաւ
Յուցից ոչ, որպէս զի մի եւ ըզքոյինսն յայտնեցից ։

ԻԴԻՊՈՍ

Զի՞նչ ասես. գիտես՝ եւ ո՛չ ինչ խօսեսցիս, այլ խորհիս
Տալ ըզմեզ վըտարանդի եւ սատակել ըզքաղաքս ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Ես ոչ զանձն իմ եւ ոչ ըզքեզ վըշտացուցից ինչ բանիւքս.
Զի՞ զայդ զուր հարցաքըննես. զի լուիցես ոչ յինէն ։

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՞չ երբեք խօսեսցիս. ո՛վ չարագոյն քան ըզչարս, —
Զի զվիմ անգամ բնութիւն դու ի ցասումն ածիցես, —
Այլ այդպէս անողոք եւ ապառում կացցես միշտ ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Զիմ խրոխտումն ըստգըտեր, իսկ զոր ընդ քեզդ է բընակ՝
Զայն անտես արարեալ եւ զիս եւեթ բամբասես ։

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՞ր ուրուք զայդպիսիս լըւեալ բանս ոչ ցասնուցու,
Որովք դուդ այժմ աւաղիկ արհամարհես զքաղաքաս ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Այլ գայցեն այնոքիկ՝ թէ եւ ծածկեմ լըռութեամբ ։

ԻԴԻՊՈՍ

Արդ որ զի՞նչ գալոցն իցէ՝ պարտ է եւ քեզ ասել ցիս ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Ո՛չ եւս այլ խօսեցայց. եւ ընդ այս դու, թէ կամ է,
Երթ աղէ զվայրենագոյնըն զայրացիր բարկութիւն։

ԻԴԻՊՈՍ

Արդ եւ ես ի բարկութեանս ոչ արարից զանց զիւիք
Որպէս ինչ իմանամս. յաչս իմ գիտեա զի թըւիս
Եւ գործոյն մեղսակից, եւ սպանութեանն արարող,
Բայց միայն զի ոչ ձեռօք. և թէ քո բաց էին աչք,
Եւ ըզգործըն զըլխովին ասէի քո իսկ լինել։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Ճշմարտի՞. արդ քեզ ասեմ, ի հրամանիդ զոր եդուր՝
Կաց ի սպառ, եւ այլ մի՛ 'նդ իս եւ մի՛ 'նդ սոսա կաճառիր.
Զի դու իսկ ես երկրիս ապականիչն ամբարիշտ։

ԻԴԻՊՈՍ

Ա՞յդչափ յաւակնեալ ի բանըս քո ժըպրհեցար,
Եւ յո՞վ ակն ունիցիս փախչել փըրկել ի դմանէ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Փըրկեալ կամ. քանզի հըզօր ճըշմարտութեան կամ պատկառ։

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՞ւստ ուստեք ուսեալ զայդ. ապաքէն ոչ յարուեստէդ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Ի քէն, զի ակամայ բռնի արարեր ինձ խօսել։

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ զի՞ր բան. ասա կըրկին, զի լաւագոյն եւս ուսայց։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Զառե՞ր ինչ նախ ի միտ, եթէ փորձես զիս ի բանս։

ԻԴԻՊՈՍ

Հաւաստի չունիմ ասել. աղէ խօսեա միւսանգամ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Զոր խընդրես զառն ըսպանող՝ դու իսկ ինքնին ես՝ ասեմ։

ԻԴԻՊՈՍ

Այլ երկիցս ինձ ոտընհար լինելով ոչ լուտասցիս։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Ասացի՞ց ինչ եւս այլ, զի առաւել ցասուցուս։

ԻԴԻՊՈՍ

Որչափ եւ ախորժես. զի տարապարտ իցեն բանք։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Զանխուլ է առ ի քէն, ասեմ, զի 'նդ յոյժ սիրելիսդ
Փարուակ կաս կենակից, յոր չարիս կաս՝ չիմանաս։

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ զայդ մի՛շտ անպատուհա՞ս համարիցիս բարբառել։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Թէ գուցէ ինչ արդեօք ճըշմարտութեան զօրութիւն։

ԻԴԻՊՈՍ

Է իսկ, այլ ոչ ի քեզ. չիք այն ի քեզ, զի ես կոյր
Աչօք եւ մըտօք եւ ականջօք շըլացեալ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Իսկ դու հէք եւ չուառական, որ զայդոսիկ նախատես՝
Զորս աստէն չիք ոք որ ոչ նախատիցէ զքեզ ընդ հուպ։

ԻԴԻՊՈՍ

Ի գիշեր մի այնպիսի կաս թաթաւեալ, զի ոչ ինձ,
Ոչ այլում ումեք որ զլոյս տեսանիցէ, վնասեսցես։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Քանզի չէն քեզ հրամանք յիմոց ձեռացս անկանել.
Բաւական է Ապոլոն, ում կատարել անկ է զայն։

ԻԴԻՊՈՍ

Կրեոնի՞ն թէ քո իցեն այդոքիկ՝ գիւտք եւ ստեղծուածք։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Քեզ Կրեոնի չէ ինչ վնաս, այլ դու քեզէն քում անձին։

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՜վ սաստ իշխանական եւ մեծութիւն եւ հանճար
Քան զհանճար գերազգոյն ի նախանձու կենցաղիս ,
Քանիսն չուրջ բզձեալ չարակնութիւն գարանի ,
Թէ վասն այոր իշխանութեան՝ զոր ինձ քաղաքս ի ձեռս ետ
Մատուցեալ ի պարգեւ , եւ ոչ յիմմէ խնդրելոյ ,
Կրէոն՝ հաւատարիմ , իսկզբանէ սիրելին ,
Յարամիտ սպրդեալ՝ սաստ խարդաւանել զիս յաղթ ,
Որսացեալ բզկախարդ մի պղալիր չարադիւթ ,
Նենգաւոր , խաբեբայ , որոյ միայն նշմարօղ
Ի շահս իւր զօշաքաղ , իսկ յարուեստին ի ծնէ կոյր ։
Զի եկ ու ասէ սաս , յի՞մ իցես դու ստոյգ գուշակ .
Զիարդ ոչ , մինչդեռ քածն երգեցիկ [1] կայր աստանօր ,
Ասացեր քաղաքացւոցս փրկութեան ինչ օճան ։
Լուծանել առաջէն զառակն զայն չէր մարդոյ
Առաջնոյն եկելոյ , եւ բժշկութեան էին պէտք ,
Զոր ոչ ի հաւուց ինչ գուշակեալ հմայից ,
Ոչ ի դից ինչ ումեքէ երեւեցար ուսեալ դու .
Իսկ անգէտս Իդիպոս եկեալ խելօք ըմբռնեալ
Կարկեցի զնիզն՝ ոչ բնաւ ինչ հմայեալ ի հաւուց ,
Ես զոր դուդ ի գահոյիցս ընդելանիս ընկենուլ ,
Կարծեցեալ՝ քեզ հուպ մնալի կալ Կրէոնեան աթոռոյն ։
Ինձ թուի , դու ինքնին եւ որ ընդ քեզ զայդ նիւթեաց ,
Թէ լալով զիս մերժիցէք ։ Թէ չկարծէիր յանուան ծեր ,
Ի պատժոց պատուհասից իմանայիր զինչ խորհիդ ։

ԴԱՍ

Եւ սորա բանք եւ քոյդ , ով Իդիպոս , թուին մեզ
Բարկութեամբ բարբառեալք ։ բայց այդպիսիկ չեն ինչ պէտք ,
Այլ զհրամայս աստուածոյն ճարտար մեկնել մեզ դիտելք ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Թագաւոր թէպէտ եւ ես , այլ բարբառել զեմ առ զեմ
Հաւասար պարտ լինել . եւ յայդ եւ ինձ իրաւունք ։
Զի ծառայ ինչ քո չեմ , այլ Լոքսեայ [2] միայնում ,

---

1 Քածն երգեցիկ ասէ զՍփինքսն ասէ , որպէս և 'ի սկզբանն ժանտ երգող . զի թեւաւոր իգակերպ , ընակերպ իմն խառնագազան էր , և զառեղծուածս երգովք կամ տաղիւք արկանէր ։

2 Լոքսիաս է Ապոլոնն պատգամախօսն ։

1609

Ուստի ոչ ի Կրէոնէն խրախուսեցից տէրութիւն ։
Եւ արդ , քանզի եւ կոյր նախատեցեր զիս , ասեմ .
Ակնանց դու չտեսանես՝ թէ յոր տաժման կաս չարեաց ,
Ոչ թէ ուր ուրեք բնակես , եւ ոչ թէ ընդ ում ես ի տան ։
Արդ թէ յոյց ես զիտիցես . զի ատելի ես յանգէտս
Որոց անդ ի գերեզման եւ որ յերկրի աստ քոյոցդ ։
Եւ Անէծք ժանտաբերք երկհարուածեանք հօրդ եւ մօր՝
Ցերկրէ յայսմանէ հալածեսցեն զքեզ երբեմն՝
Որ զարդիս ես քաջատես , եւ զկնի տեսցես ըզխաւար ։
Եւ զոչման աղաղակիդ մի՞ պին նաւաց հանգըրուան
Եւ մի՞ այն Կիթերոն՝ [1] որ ոչ ընդդէմ կըրկնեսցէ ,
Խելամտեալ հարսանեացն յորժամ՝ լիցիս՝ յոր ի տանդ
Լողեցար անհանգիստ , գտեալ բըղձալի աջողակ ։
Եւ զայս եւս այլոցիկս քոյ տեղեկ զիտես ոչ ,
Որ ըղբեզ եւ զքո զաւակս ի միասին զուգեսցեն ։
Ոն արդ դու եւ ըզԿրէոն եւ զիմ՝ բերան ամ՝ ընդ գայ
Զի չէր որ ուրեք մահկանացուաց ի միջի ,
Որ քան զքեզ չարախտագոյն արմատալի կորիցէ ։

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ իցէ՞ ինչ յաննեց համբերատար լսել զայս ։
Չըգնայցես ի կորուստ , եւ մի՛ փութով , եւ անդրէն
Միւսանգամ՝ յետս ընդ կրունկ՝ ի տանց աստի անհետեալ ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Իմ՝ եկեալ չէր արդեօք՝ եթէ դու չէր կոչեալ զիս ։

ԻԴԻՊՈՍ

Թէ շաղփաղփս ինչ խօսիցես՝ ոչ գիտէի . զի թէ ոչ ,
Յապաղանս իմ՝ պարապով տաղէի զքեզ ձայնել ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Այսպիսիս բան քո կարծեցեր եւ ծնեալ մեր անմիտ ,
Սակայն հօր քում՝ եւ մօր ծնողացդ քոց՝ միտաւորք ։

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՞յց ումեմ . ասէ կաց . ի մարդկանէ զիս ո՞ ծնաւ ։

---

1 Կիթերոն լեառն Բեովտիոյ և նուաճանգիստ ընդդէմ հնչիւցեն արձագանգս , 'ի զուժել քո և զաղէտս անձանօթութեան քո ընդ մօրդ , որով որդիքն քո՝ եղբարք ընդ քեզ եղիցին ։

Հ.Ս.Խ.Հ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
С.С.Р.А. ГОСУДАРСТВЕННАЯ БИБЛИОТЕКА
7/Ш 1922
Ա. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
им. А. Мясникяна

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Օրս այս ծնանիցի եւ կորուսցէ եւս ըզքեզ ։

ԻԴԻՊՈՍ

Ի՞բր ըզբնաւն առակաւոր եւ յոյժ մըթին բարբառիս ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Ո՞չ դու քաջն ես երեւեալ յառեղծանել զայսպիսիս ։

ԻԴԻՊՈՍ

Դի՛ր նախատ ինձ զայդոսիկ՝ իւ զիս գըտցես մեծարոյ ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Եւ սակայն՝ դոյն իսկ բաղդ յաջողուածոյ զքեզ կորոյս [1] ։

ԻԴԻՊՈՍ

Սակայն իմ ըզքաղաքս ապրեցուցեալ, չէ ինչ փոյթ ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Արդ ի բաց երթայց ես . եւ դու տարջի՛ր զիս , մանուկ [2] ։

ԻԴԻՊՈՍ

Օ՜ն տարցի . զի խոչընդոտն աստ ընկրճեալ՝ նեղես զիս ,
Եւ ի բաց աստի ճեպեալ՝ ոչ եւս ինչ այլ զըզուեսցես ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Ասացեալ զոր վասն եկիս , եւ արդ գընամ աւասիկ
Ցերեսաց քոց աներկիւղ . զի ոչ ուրեք սպանցես զիս ։
Քեզ ասեմ . այրն որ վաղուց հետազօտես սպառնալեօք ,
Քարոզ ըզԼայոսին կարդացեալ մահ , աստ է նա ,
Հիւր , կարծեալ պանդուխտ , եւ յայտնեսցի ապա բնիկ
Թեբացւոց տոհմակից , եւ ոչ ընդ արկածն հեշտասցի ։
Քանզի կոյր յականէ , եւ մեծատան փոխանակ՝
Աղքատ շըրջեսցի յերկիր օտար ի ցըպոյ ։

———

1 Զի զառասպելն Սփինգայ առեղծանելով՝ թագաւորութեան եհաս , յորմէ աղէտք տանն ։

2 Առ մանուկն ասէ իւր առաջնորդ ։

Եւ ի յայտ գայցէ՝ որդւոց իւրոց եղբայր , նոյն և հայր ,
Եւ ծնողին իւրում կընոջն որդի եւ այր ամուսին ,
Այլ եւ հօրն անկողնակից միանգամայն եւ սպանող ,
Զայսոսիկ՝ մըտեալ ի տուն քըննեա , եւ սուտ թէ գըտցես ,
Ասա բնաւ զիս անհըմուտ ըղձապատում հանճարոյ ։

ՊԱՐ

Ո՞վ այն իցէ՝ զոր դելփական
Աստուածախօս վէմըն [1] դուժեաց ,
Թէ անճառից անճառելիս
Արիւնահեղ գործեաց ձեռօք ։
Այժմ իսկ է ժամ եւ ժամանակ
Քան զմըրըրկոտն եւս երիվարս
Շարժել ուժգին զոտն ի փախուստ ։
Զի որդին Արամազդայ սպառազէն
Ընդոստնու յիւր վերայ հրով եւ շանթիւք ,
Եւ դըժնէ Հրամանք
Անվրէպ անմոլար
Ընթանան ըզհետ ։
Քանզի պատգամ այժմիկ յայտնեալ
Ի ձիւնեղէնըն Պառնասեայ
Ծագեաց՝ զանյայտ այրն անծանօթ
Հետազօտել ամենեցուն ։
Զի թափառեալ շըրջի մոլոր
Ընդ վայրենի անտառս , ընդ այրս
Եւ ընդ անձաւս իբրեւ ըզցուլ ,
Վայրապար ընդվայր ոտամբ , ամայի ,
Ի հմայից պորտոյ [2] երկրի տըւեալ խոյս ։
Այլ նոքա սակայն
Յաւէժ կենդանիք
Շուրջ թեւապարեն ։
Հաւադէտն իմաստուն խռովէ յոյժ ,
Կարի յոյժ , զիս ինքեան անհաւան ,
Բայց եւ ոչ ուրացող պատգամին .
Վարանիմ զինչ արդեօք ասացից ։

———

1 Անձաւն կամ գիւթարանն Ապողոնի որ 'ի Դելփիս , հուպ 'ի Պառնասոս ։

2 Դելփիս համարեալ էր միջակէտ երկրի , զոր պորտ կոչեն այլաբանաբար ։

Այլ թեւանամ յակընկալիս,
Ոչ աստ, ոչ յետս ինչ նըշմարեմ.
Զի զինչ պայքարըն Լաբդակեանց
Կամ զաւակին Պոլիբոսի,
Ոչ նախ եւ ոչ այժմ ինչ ուսայ՝
Ի հարցփորձ ինչ մըտեալ ընդ ումեք,
Կալ ոսոխ Իդիպեայ պերճ անուան,
Եւ Լաբդակեանցըն՝ վրէժխընդիր անյայտ մահու։
Այլ սակայն Արամազդ ու՛ Ապոլոն
Հանճարեղ են եւ զգօն մարդկայնոց.
Իսկ գուշակն 'ի մարդիկ թէ զինեւ
Զանցանէ, չէ ուղիղ դատաստան։
Եւ սակայն այր՝ իմաստութեամբ
Գըլեսցէ արդեօք զիմաստութիւն։
Այլ ոչ երբեք, չեւ իմ տեսեալ
Ըզբանն ուղիղ ըզըմանէ[1],
Ըստգըտողացն եղէց հաւան։
Զի 'նդ աչին թեւաւոր մըրցեալ կոյս[2],
Տեսաւ սա՝ զգաստ ի փորձ, յաստանն՝ հեշտ։
Արդ յիմ սըրտէս ի յոռութիւն մի դատեսցի։

1 Այսինքն՝ զԻդիպոսէ։
2 Սփինքսն, որում յաղթեալ Իդիպոս՝ հանճարեղ երեւեցաւ և հաճոյ քաղաքին։

ՀԱՆԴԷՍ ԵՐՐՈՐԴ

ԿՐԷՈՎՆ, ՊԱՐ, ԻԴԻՊՈՍ, ՅՈԿԱՍՏԷ.

ԿՐԷՈՎՆ

Արք քաղաքացիք, բանըս դըժնեայս ըստուգեալ
Զի զինէն չարախօսեալ է Իդիպոս թագաւոր,
Հասեալ կամ զայրագին. զի թէ յայժմու փորձութիւնս
Համարի յինէն կըրեալ բան ինչ կամ գործ վնասակար,
Ցիս երկար կենաց տըռփումն այդըմ խօսից չէ ժուժկալ։
Զի բանից վընաս ինձ ոչ ի վայրապար ինչ բերի,
Այլ ի մեծ անհընարին, թէ յաստանիս ապիրատ,
Ապիրատ եւ ի քէն ու 'ի սիրելեաց կոչիցիմ։

ՊԱՐ

Այլ թերեւս այդ խըծբիծ ի ցասմանէ եկն յառաջ
Ակամայ մանաւանդ, քան ի մըտաց ինչ երկնեալ։

ԿՐԷՈՎՆ

Իսկ յիմէ՞ յայտ եղեւ՝ եթէ յիմմէ խորհըրդոյ
Հրապուրեալ գուշակին խօսիցի բան ըստայօդ։

ՊԱՐ

Ասացան այդպիսիք, այլ ոչ գիտեմ զինչ մըտօք։

ԿՐԷՈՎՆ

Իսկ ուղի՞ղ աչօք, ուղի՞ղ մըտօք քըսեաց զայդ զինէն։

ՊԱՐ

Ոչ գիտեմ. զի զոր իշխանքըն գործեն՝ ոչ նըշմարեմ.
Այլ նա՛ ինքն աւասիկ յապարանիցն ելանէ։

ԻԴԻՊՈՍ

Դո՛ւ ինքնին · ե՞րբ այսր եկիր · կամ ո՞րչափ քո խրոխտ երեսք ,
Մինչև գալ ի յարկս իմ , կենացս յայտնի դաւաճանդ
Եւ իմում արքայութեանս ակն յանդիման աւազակ ·
Ե՛կ ասա ինձ աստուածովքն՝ յիս զո՞ր տեսեալ վատութիւն
Եւ կամ զո՞ր յիմարութիւն , խորհուրդ առեր գործել զայդ ·
Կամ թէ ո՞չ ինձ ազդ լիցի գաղտագողի քոյդ ոճիր ,
Եւ ո՛չ թէ լինիցի եւս՝ ունիցիմ ինչ վանել ։
Իսկ արդ ո՞չ խօլ իսկ իցէ յօժարութիւնդ այդպէս ,
Առանց ամբոխի եւ սիրելեաց թագ որսալ ,
Որոյ գիւտ՝ զումարտակօք եւ կարասեաւ լինիցի ։

ԿՐԵՈՎՆ

Գիտե՞ս զինչ առնիցես · առացելոցդ հակառակ
Լո՛ւր ուսի՛ր փոխարէն , ապա քեզէն դատեաջիր ։

ԻԴԻՊՈՍ

Քաջ ես դու ի խօսել , այլ ոչ լսել ես ի քէն ,
Զի ոսոխ եւ ոխերիմ անձին իմոյ գտի զքեզ ։

ԿՐԵՈՎՆ

Եւ ընդդէմ իսկ զայդ լո՛ւր նախ այժմ յինէն ասելոյս ։

ԻԴԻՊՈՍ

Եւ ընդդէ՛մ զայդ մի՛ խօսիր ընդ իս՝ թէ չես ոճրագործ ։

ԿՐԵՈՎՆ

Եթէ դու համարիս զհեղպարտութիւն անխորհուրդ
Ճոխութիւն ինչ լինել , ոչ ուղղատես ինչ խորհիս ։

ԻԴԻՊՈՍ

Եւ թէ դու համարիս՝ առըն խնամւոյ չար գործել
Եւ ոչ ի պատիժս ինչ մտանել , թիւր խորհիս ։

ԿՐԵՈՎՆ

Վկայեմ զայդօրինակ իրաւացի ասացեալ ·
Բայց ընկերութդ զոր ասես կրեալ՝ ասէ՛ ուսս ինձ ։

ԻԴԻՊՈՍ

Հանե՞ր զիս ի բանս , եթէ չհաներ , թէ պարտ էր
Զա՞յր որ առաքել ինձ զպարկեշտ գուշակդ ։

ԿՐԵՈՎՆ

Նոյն եւ այժմ դարձեալ կամ ի խորհուրդդ յայդ ի դմին ։

ԻԴԻՊՈՍ

Արդ քանի՞ ժամանակք ուրեմն իցեն՝ զի Լայոս . . .

ԿՐԵՈՎՆ

Զի՞նչ ասես գործեալ գործ · քանզի չառնում ինչ ի միտ ։

ԻԴԻՊՈՍ

Զի կորեաւ աներեւոյթ մահահարուած եղերամբն ։

ԿՐԵՈՎՆ

Երկայնք ի հաշիւ անկցին եւ հին ժամանակք ։

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ գուշակդ այդ ի ժամուն էր յարուեստի անդ իբրու՞մ ։

ԿՐԵՈՎՆ

Նոյնգունակ իմաստուն , եւ հաւասար ի պատուի ։

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ արա՞ր ինչ զինէն յաւուրսն յայն յիշատակ ։

ԿՐԵՈՎՆ

Ոչ երբեք , ոչ ուրեք , զոնէ ուր ես մերձ կայի ։

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ դուք ո՞չ խնդրիր եւ խոյզ ինչ արարէք զմեռելոյն ։

ԿՐԵՈՎՆ

Արարաք . եւ զիա՞րդ ոչ . սակայն եւ ոչ ինչ ուսաք ։

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ զիա՞րդ զայդօրինակ չասաց յայնժամ իմաստունդ ։

ԿՐԵՈՎՆ

Ոչ գիտեմ . քանզի սիրեմ լռել զոր ոչն իմանամ ։

ԻԴԻՊՈՍ

Սակաւիկ ինչ գէթ գիտես , եւ ասասցես՝ խորհեալ քաջ ։

ԿՐԵՈՎՆ

Զի՞նչ արդեօք այդ իցէ. զի թէ գիտեմ՝ ոչ ժխտեմ:

ԻԴԻՊՈՍ

Զի թէ չէր ի քում բանի, Լայեայ սպանող չասէր զիս:

ԿՐԵՈՎՆ

Թէ ասէ զայդ դու գիտես. իսկ ես արժան համարիմ
Զայդ ի քէն ուսանել, որպէս այժմիկ դու յինէն:

ԻԴԻՊՈՍ

Հարց ուսիր. զի ոչ երբեք ըմբռնեցայց ըսպանող:

ԿՐԵՈՎՆ

Զի՞ եւս այլ. ո՞չ ապաքէն ունիս ըզքոյրդ իմ կնութեան:

ԻԴԻՊՈՍ

Յորմէ դուդ հարցափորձես՝ չէ ինչ հնար կալ յուրանալ:

ԿՐԵՈՎՆ

Եւ իշխես նըմին նըման կալեալ երկիր հաւասար:

ԻԴԻՊՈՍ

Զամենայն առնու յինէն զոր միանգամ կամիցի:

ԿՐԵՈՎՆ

Իսկ երրորդըս ես չիցեմ ինչ հաւասար երկոցունցդ:

ԻԴԻՊՈՍ

Եւ յայդմիկ իսկ երեւիս չարախորհուրդ բարեկամ:

ԿՐԵՈՎՆ

Ոչ բնաւ, եթէ համար քեզ առնիցես իբրեւ զիս:
Եւ նախ զայս քննեսջիր. համարիցիս միթէ զոք
Թէ իշխել ընտրեսցէ ահաբեկուք մտաւանդ
Քան նընջել յապահովս, ուր նոյն իցէ տէրութիւն:
Արդ ես չեմ ինչ առաւել արքայութեան ցանկացող՝
Քան գործել արքայաբար, որպէս եւ այլ ոք անշուշտ
Որոյ միտք առ իւր կայցեն եւ գիտիցէ զգաստանալ:
Այլ արդ ես աներկիւղ ունիմ ի քէն զամենայն.

Իսկ թէ ես իշխան էի, գործէի չար ինչ յանկամս,
Եւ զիա՞րդ իցէ ինձ արքայութիւն քաղցրագոյն,
Քան սիրել անտրտում՝ հարըստացեալ զօրութեամբ:
Նա եւ չեմ ինչ ի խաբանս՝ մինչ այլ իմիք կարօտել,
Բայց միայն անուշից չըքեղ փառաց ընդ օգտի:
Այժմ ուրախ եմ յամենայն, բնաւք զիս այժմ ողջունեն,
Այժմ որ քեզ ինչ պէտս ունին՝ դիմեն առ իս աղաչան.
Զի եւ աստ իսկ է նոցա գալ գըտանել զամենայն:
Արդ զիա՞րդ իմ զայսոսիկ թողեալ եւ զայն ընտրիցեմ.
Եւ միտք բարեխոհ՝ չարախորհուրդ ոչ լիցի:
Նաւանիկ եւ այդպիսեաց չեմ սիրելի խորհրդոց,
Եւ ոչ ընդ այլում որ զայն գործէ՝ համբերից:
Եւ այսմիկ ընծայութիւն՝ այս է, երթեալ ի Պիւթով
Ըզհրամանն ստուգեսջիր, թէ հաւաստեաւ ցուցի՞ քեզ.
Եւ թէ զիս եւ զհրաշագէտն ըմբռնիցես միաբան
Ի խորհուրդ ըզքէն մտեալ, մի դու միով լոկ վըճռով,
Այլ երկուք առեալ սպան զիս, և իմովս եւ քոյովդ.
Իսկ մտօք կարծեաց ուրոյն զիս մի առներ պարտաւոր:
Զի եւ չէ ինչ արդար տարապարտուց համարել
Ըզյոռիս առ պատուականս, եւ զպատուականս առ յոռիս:
Զի զբարի բարեկամ խոտել ումեք՝ եւ ըզկեանս
Զոր սիրէ յոյժ առաւել, յաչս իմ ընդ մի համար էն:
Այլ լիցիս այսոցիկ ժամանակաւ խելամուտ.
Զի զարդար այր ժամանակն եւեթ ցուցեալ յայտ առնէ,
Իսկ ըզչարն՝ եւ ի միում միայն աւուր ծանիցես:

ՊԱՐ

Տէր արքայ, ի դէպ ասաց ում զանգիտէն սխալել.
Զի երագք ի դատել՝ չեն ինչ երբեք անսխալ:

ԻԴԻՊՈՍ

Յորժամ ոք ի դաւելըն գաղտ՝ երագ ընթանայ,
Եւ ինձ հարկ է երագ խորհուրդ առնուլ ստորասին.
Իսկ թէ լուռ հանգեայց՝ սորայքն յարդիւնըս գան, վրիպեն իմքս:

ԿՐԵՈՎՆ

Իսկ արդ զի՞ խընդրիցես, միթէ ՚սա աշխա՞րհէս հանել զիս:

ԻԴԻՊՈՍ

Ոչ բնաւ. ոչ ընդ աքսոր քո կամիմ ես, այլ ընդ մահ:

ԿՐԵՈՎՆ

Յորժամ յայտ առնիցես՝ թէ զինչ պատճառք խեռալդ :

ԻԴԻՊՈՍ

Իբր ըմբոստ ոք զայդոսիկ եւ ապըստամբ խօսիցիս :

ԿՐԵՈՎՆ

Քանզի զքեզ՝ ոչ իմաստուն ոք տեսանեմ:

ԻԴԻՊՈՍ

Այլ զէթ յիմս :

ԿՐԵՈՎՆ

Այլ եւ յիմս է արժան :

ԻԴԻՊՈՍ

Բայց ապիրատ ոք գտար :

ԿՐԵՈՎՆ

Իսկ թէ չես ինչ տեղեակ :

ԻԴԻՊՈՍ

Պարտ է սակայն հնազանդել :

ԿՐԵՈՎՆ

Այլ չարուոք իշխողին ոչ :

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՛վ դու քաղաքդ, քաղաք :

ԿՐԵՈՎՆ

Ե՛ւ ես ինձ, ոչ քեզ եւեթ, ընդ քաղաքիս մեր աղերս :

ՊԱՐ

Լո՛ւռ լերուք, ո՛վ իշխանք, զի տեսանեմ զՅոկաստէ
Որ ի դէպ ժամու եկեալ հասանէ այսր ի տանէն,
Նովաւ պարտ է զխնդիրդ առաջիկայ վճարել:

ՅՈԿԱՍՏԷ

Զանխորհուրդ լեզուի կռիւ զի՞ յարուցէք, ո՛վ թշուառք.
Զամաչէ՞ք՝ յաղէտս երկրիս շարժել զանձանց ոխութիւնս :
Ո՛չ գնաս դու յապարանսդ, եւ դու Կրէո՛ն ի քո յարկ,
Զի մի՛ զվէրսդ դուզնաքեայ տարեալ ի մեծ ինչ հանցիք:

ԿՐԵՈՎՆ

Ո՛վ քոյր, ընդ իս իրաւ վարկանի այրդ Իդիպոս
Դըժընդակս անցուցանել, յերկուց չարեաց ընտրեալ մի.
Կամ մերժել ի հարց երկրէս, և կամ կալեալ սպանանել:

ԻԴԻՊՈՍ

Չեմ յուրաստ, ո՛վ տիկին. զի 'մբռնեցի ես ըզնա
Դաւաճան անձին իմոյ չարաչուք նենգանօք:

ԿՐԵՈՎՆ

Արդ ուրեմըն մի՛ կեցից, այլ անիծեալ կորիցեմ,
Եթէ 'նդ քեզ յորոց զինէն ինչ բամբասես՝ գործեցի :

ՅՈԿԱՍՏԷ

Աստուածոցն, ո՛վ Իդիպոս, եկ այսոցիկ հաւատա,
Պատկառեալ մանաւանդ յերդմանէ դից, եւ յինէն,
Եւ որ աստ այժմ աւադիկ շուրջ պար առեալ կան ըզքեւ :

ՊԱՐ

Մըտադիւր լուր, իշխանդ, աղաչեմ:

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ ինձ յինչ կամիցիս անսալ քեզ :

ՊԱՐ

Ի դմանէ, որ եւ նախ չէր պանդուր
Եւ արդ մեծ է երդմամբն, ակն ածել:

ԻԴԻՊՈՍ

Գիտիցես զոր խնդրես :

ՊԱՐ

Գիտեմ:

ԻԴԻՊՈՍ

Մեկնեա՛ զոր ասեսդ :

ՊԱՐ

Մի՛ զերդուեալ դատափետ սիրելին
Մռայլ բանիւք անարգեալ ընկենուլ։

ԻԴԻՊՈՍ

Արդ գիտեա՛ քաջ զի զայս յինէն խնդրել՝ է խնդրել
Ըզկորուստ իմ կամ զաքսորս յերկրէ աստի յայսմանէ։

ՊԱՐ

Ո՛չ. յառաջինն երդուեալ ի դից՝ յԱրեւն աստուած։
Անաստուած անբարեխօս չարաչար
Կորեայց ես՝ թէ այդ խորհուրդ կայցէ յիս։
Այլ ծիւրական աշխարհիս ախտ
Ըզթըշուառիս ոգիս հաշէ,
Եթէ ի հին վիշտս առաջինս
Եւ զառ ի ձէնջն յաւելուցուս։

ԻԴԻՊՈՍ

Երթիցէ արդ աղէ դա, թէպէտ եւ ընաւ սատակել
Կամ յերկրէս անպատիւ բռնի մերժել ինձ հասցէ.
Զի ես քումդ արգահատեմ ողորմաղերս բերանոյ,
Ոչ դորայդ. զի ատելի ուր եւ իցէ՝ լիցի դա։

ԿՐԵՈՎՆ

Ակնյայտնի խոժոռադէմ ես եւ յորժամ չիջանիցդ.
Ցանցանել բարկութեանդ՝ ծանրատաղտուկ քեզ լիցիս,
Այդպիսի բնութիւնք՝ անձանց են ծն եւ ծն ծանրակիրք։

ԻԴԻՊՈՍ

Յինէն ո՞չ թափեսցիս, ելցես ի բաց։

ԿՐԵՈՎՆ

Մեկնեցայց
Յերեւաց անծանօթից, այլ ի սոսա՝ նոյն եմ ես։ « Գնայ »

ՊԱՐ

Զի՞, ո՛վ տիկին, դանդաղիս
Տանել ըզդա յապարանսն։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Այլ գէթ ուսայց՝ զինչ իրք են։

ՊԱՐ

Կասկած անյայտ ի բանից
Եկն եւ անկաւ ի վերայ,
Բայց եւ զըրպարտըն կըծէ։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Յերկոցո՞ւնց այտի կողմանց։

ՊԱՐ

Այո՛։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Եւ զի՞նչ բանն իցէ։

ՊԱՐ

Շատ եւ շատ ինձ թուի յերկրիս ցաւս,
Անդ մնալ՝ ուր էառ այն ըզկայ։

ԻԴԻՊՈՍ

Տեսանես յո՛վ երթաս, այրըդ ի բնէ բարեխոհ,
Որ ընդ վայր հարկանես եւ բեկանես ըզսիրտ իմ։

ՊԱՐ

Ասացի, ոչ միանգամ, թագաւոր,
Գիտասջիր՝ զի անըզգամ ու անհանճար
Յայտ եղէց առ ամենայն մըտաւորս,
Եթէ ընաւ հանից ըզքեզ տարագիր,
Որ զերկիրս իմ սիրելի զվըշտաբեկ
Ընդ ուղիղ հարթ ճանապարհ վարեցեր.
Լեր եւ այժմ, եթէ մարթես, առաջնորդ։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Աստուածո՛վքն, ո՛վ թագաւոր, ուսո եւ զիս՝ զինչ իրք են
Յոյր աղագս յայսչափ ի մեծ ըսրտմըտութիւն բըրդեալ ես։

ԻԴԻՊՈՍ

Ասացից, ո՛վ տիկին, — զի քան զսոսա զքեզ յարգեմ, —
Եթէ զինչ ինչ Կրէոնի խորամանգեալ է զինէն։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Ասա, եթէ ստուգիւ զկռուոյդ լիցիս ամբաստան:

ԻԴԻՊՈՍ

Ըսպանող չարախօսէ զինէն եղեալ Լայոսի:

ՅՈԿԱՍՏԷ

Ինքնի՞ն լեալ իրագէտ, եթէ ուսեալ ինչ յայլմէ:

ԻԴԻՊՈՍ

Գուշակ զոք խորամանգ առեալ առ իս առաքեաց,
Իսկ ինքըն զիւր բերանն ի սպառ կարկեալ լռեցոյց:

ՅՈԿԱՍՏԷ

Այլ արդ քո թողեալ ըզքեզ, զորոց ասեսըդ՝ ինձ լուր,
Եւ ուսի՛ր՝ զի գիւթութեան մահկանացու չիք հըմուտ,
Եւ զայսըր նըշանակըս համառօտ ցուցից քեզ:
Եկն երբեմն առ Լայոս պատգամ, չասեմ ի Փիբեայ,
Այլ յիւրոց պաշտօնէից, թէ նմա հրամանք են գալոց՝
Մեռանել յորդւոյն իւրոյ ծնելոյ յինէն եւ յիւրմէ:
Այլ ըզնա 'ւտ համբաւուց՝ օտարք ոմանք աւազակք
Սպանանեն յերեքուղւոջ ի կառարշաւ ուղիք վայր.
Իսկ ուստերն իւրոյ ծնունդ աւուրըք երիւք չէր հեալ,
Զոր առեալ եւ պըրկեալ նորա զոտիցն յօդուածոց՝
Ընդ այլոց ոմանց ձեռն՝ ընկեց յանկոխ լեառն ուրեք:
Եւ աստ Ապոլոն ըզպատգամն ո՛չ կատարեաց,
Ոչ նըմա սպանող լինել հօր իւրում, ո՛չ Լայոսի
Մեռանել յորդւոյն իւրմէ, յորմէ կարի զարհուրէր:
Զայսոսիկ էր սահմանեալ ըղձապատում բարբառոց,
Զորոց մի՛ հոգար ինչ դու, զորոց աստուածն որոնէ,
Ըզնոցին դիւրաւ ըզպէտսըն յայտնեսցէ ինքըն նա:

ԻԴԻՊՈՍ

Որպիսի՞ մեզ հոգւոյ եւ դըղորդումըն մըտաց
Պաշարէ զիս, տիկին, ի լուր բանիցդ այդոցիկ:

ՅՈԿԱՍՏԷ

Որո՞վ տագնապող հոգով մըրըկեալ ասես զայդ:

ԻԴԻՊՈՍ

Ինձ լսել թուեցաւ ի քէն՝ եթէ զիարդ յեռուղւոջ
Ըսպանեալ իցէ Լայոս ի կառընթաց ինչ վայրի:

ՅՈԿԱՍՏԷ

Զի եւ այդ հընչեաց լուր, եւ ոչ լռէ տակաւին:

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ տեղին ո՞ր իցէ, յորում ոճիրդ այդ դիպաւ:

ՅՈԿԱՍՏԷ

Փովկիս կոչի երկիրն, և ճանապարհ երկչաւիղ
Ի Դեղփեայ ու ի Դաւլիոյ տարեալ ի նոյն հանէ վայր:

ԻԴԻՊՈՍ

Եւ քանի՞ այնուհետեւ անցեալ իցեն ժամանակք:

ՅՈԿԱՍՏԷ

Գրեթէ սուղ ինչ յառաջ քան զերեւելդ եւ առնուլ
Զերկրիս իշխանութիւն՝ պատմեցաւ այդ յոստանիս:

ԻԴԻՊՈՍ

Զի՞նչ առնել խորհեալ իցէ քո զինէն, ո՛վ Արամազդ:

ՅՈԿԱՍՏԷ

Իսկ զի՞նչ, Իդիպոս, իցէ ի մտի քում տագնապ:

ԻԴԻՊՈՍ

Մի՛ դեռ զիս հարցանէր, այլ ասա զինչ ըզ բնութեամբ
Էր Լայոս, եւ յինչ աստիս առոյգութեան հասակի:

ՅՈԿԱՍՏԷ

Ցաղթանդամ, սպիտակ ալեօք այն ինչ գըլուխ իւր ծաղկեալ,
Եւ գեղով շատ ինչ օտար չէր ի քումմէ պատկերէդ:

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՜հ եղո՛ւկ թըշուառիս. ոչ գիտացի արդ ուրեմն
Եթէ զանձն իմ յանէծըս ցաւագինս ընկեցի:

ՅՈԿԱՍՏԷ

Զի՞նչ ասես . չիշխեմ յերեսըս քո հայել, թագաւոր :

ԻԴԻՊՈՍ

Վարանիմ անհընարին , գուցէ տեսօղ կուրն իցէ .
Բայց ցուցցես առաւել, եթէ եւ ինչ մի պատմես :

ՅՈԿԱՍՏԷ

Վեհերիմ. այլ ճըշմարտիւ զոր հարցանես ասացից :

ԻԴԻՊՈՍ

Սակաւո՞ւք եւ նա գընաց , թէ բազմամբոխըն գընդաւ
Արամբք թիկնապահօք՝ ըստ արժանի արքայի :

ՅՈԿԱՍՏԷ

Հինգ էին ընդ ամենայն , էր ընդ նոսին եւ քարոզ ,
Եւ մի եւեթ կառք բարձեալ տանէր ըզԼայոս :

ԻԴԻՊՈՍ

Վա՜հ վա՜հ . այս յայտ եղեւ . իսկ ո՞վ արդեօք այն իցէ
Որ յունկըն ձեր պատմեաց զայս ամենայն , ո՜վ տիկին :

ՅՈԿԱՍՏԷ

Ընդոծին ոք որ միայն զերծեալ եհաս մազապուր :

ԻԴԻՊՈՍ

Իցէ՞ թէ աստ այժմիկ գըտանիցի յապարանս :

ՅՈԿԱՍՏԷ

Ոչ եւս . յորմէ հետէ եկն անտի այսր եւ ետես
Ի քո ձեռս ըզպետութիւնն , եւ ըզԼայոս կորուսեալ,
Կալեալ ըզձեռանէ իմմէ աղերս արկ խընդրեաց՝
Յըղել զինքն յագարակս յարօտականըս հօտից ,
Զի մի յակն իւր բընաւ անկանիցի այս ոստան :
Եւ ես առաքեցի . վասըն զի այրն այն ըստրուկ
Մեծագոյն եւըս շնորհի էր արժանի քան ըզայն :

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ զիա՞րդ իցէ հնար նըմա փութով գալ այսրէն :

ՅՈԿԱՍՏԷ

Դիւրին յոյժ . այլ ընդէ՞ր է փափաքել քեզ այդմիկ :

ԻԴԻՊՈՍ

Կասկածեմ, ո՜վ տիկին , զանձնէս , գուցէ բազում ինչ
Ասացաւ առ իս՝ յոր սակս ըզնա կամիմ տեսանել :

ՅՈԿԱՍՏԷ

Արդ նա եկեսցէ , այլ արժանի եմ եւ ես
Ուսանել որ ինչ ըզքեզըդ տագնապէ , տէր արքայ :

ԻԴԻՊՈՍ

Յայսպիսիս անկեալ կասկածս՝ ոչ արգելից զայն ի քէն ,
Զի յայս դէպս՝ ո՞ւմ քան ըզքեզ լաւագունի պատմիցեմ :
Եւ արդ , Պոլիբոս կորընթացի էր իմ հայր ,
Դորացին Մերոպէ մայր . եւ այր էի համարեալ
Մեծ յորս անդ քաղաքացիք , մինչ չեւ հասեալ յիս դիպուած
Արժանի զարմանալոյ , բայց ոչ հոգոցս արժանի ,
Զի յընթրիս՝ այր մի 'նդ գինիս մըտեալ անչափ ըզմայլեալ՝
Պաճուճեալ զիս որդի ասէ լինել հօրն իմում :
Եւ ես ծանրացասումն՝ այն օր հազիւ լըռեցի ,
Իսկ վաղիւ երթեալ առ հայր իմ եւ առ մայր ամբաստան ,
Անհնարին ցասեան ընդ լըստ նախատանաց բարբառոյն :
Եւ ընդ այդ ուրախ եղէ , բայց բանն այն միշտ ցաւէր ինձ ,
Քանզի ստէպ ինձ յուշ լինէր . այլ ես չոգայ ի Պիւթով
Գաղտուկ ի մօրէս եւ ի հօրէս՝ լըռելեայն :
Զիս Փիբոս՝ յոր ինչ երթեալն էի՝ չարար արժանի ,
Բայց ի բանսն՝ այլ ինչ թըշուառ եւ դըժընդակ եւ ողորմ
Յայտ արար , որպէս թէ 'նդ մօր իւրում երթալ անկանել ,
Եւ ի լոյս հանել ազգ մի ատելի առ մարդիկ ,
Եւ լինել արիւնարբու ծնընդագործին իմոյ հօր :
Զոր լըւեալ իմ զայսոսիկ , եւ աստեղօքըն չափեալ
Զերկիրըն կորընթեան՝ գնացի անդէն ի փախուստ ,
Մի գուցէ զչարաչար գուշակութեանցըն զինէն
Անդանօր տեսանիցեմ ըզնախատինսն յիս լըցեալ :
Եւ յառաջ անցեալ՝ ի վայրսըն հասանեմ յորս ասես
Կորուսեալ զարքայն , եւ քեզ , տիկին , զըստոյգն յայտնեցից :
Մինչ յընթաց ճանապարհիս մերձեալ կայի յեռուղին ,
Անդանօր ինձ քարոզ եւ այր հեծեալ ի յօխանս ,
Որպիսի դուդ իսկ պատմես , պատահէին ընդ առաջ .

Եւ յուղւոյն՝ վարիչն եւ ծերն իսկ վանէին զիս բռնի։
Եւ ես ըզհակառակն, ըզկառավարըն զանուց,
Հարկանեմ բարկութեամբ. իսկ ծերունւոյն տեսեալ զիս
Եւ սպասեալ՝ մինչ առ կառօքն անցանէի քերեալ մօտ,
Հաս բախեաց ընդ մէջ գըլխոյս կըրկնապատիկ՝ մըտրակօք։
Ոչ ըզնոյն եւ՛ նա վըրէժս, այլ ի կարճոյ հարուածեալ
Ի բազկէ աստի բըրով՝ անդէն յորսայս տապալի
Ի մէջոյ կառացն, եւ զայլսն ամենեսին սատակեմ։
Իսկ օտարն այն եթէ ընաւ էր ազգախառն ընդ Լայոս [1],
Զի՞նչ քան զիս թըշուառ՞այր, զի՞նչ ատելի քան զիս գից,
Զոր ումեք ի հիւրոց և յօտանկաց չէ օրէն
Ընդունել ընդ յարկաւ, և ոչ խօսել ընդ նըմա,
Այլ մերժել ի տանէ. այն զի եւ ոչ ոք է այլ,
Բայց ես ինքն որ ի գլուխ իմ կուտեցի զայս անէծս,
Եւ պըղծեմ զանկողինս ըսպանելոյն ի ձեռս իմ։
Արդ իցե՞մ ծընունդ չար. չիցե՞մ համակ նըզովեալ,
Ուր ինձ պարտ է գնալ յաքսորս, եւ փարանդեայս չէք ըննաւ
Ոչ զիմըսն տեսանել, եւ ոչ կոխել յիմ գաւառ,
Կամ թէ ոչ, յամուսնութիւն հասցէ զուգել ինձ ընդ մօր,
Սպանանել զհայր Պոլիբոս՝ որ զիս ծընեալ եւ սնուցեալ։
Ո՞չ ուղիղ ոք խորհիցի՝ որ յանողորմ աստուածոց
Դատիցի զայսոսիկ եկեալ հասեալ յիմ վերայ։
Արդ մի՛ ընաւ, մի՛ երբեք, ո՛վ աստուածոց երկիւղ սուրբ,
Մի՛ տեսից զօրըն զայն, այլ ի մէջոյ մարդկանէ
Ի կորուստ երթայց անհետ, մինչ չէ տեսեալ զայսպիսի
Զկեղտ անուն թըշուառութեան յանձն իմ երբեք մատուցեալ։

ՊԱՐ

Արկանեն այդոքիկ եւ զմեզ ի ծուփս, ո՛վ արքայ.
Բայց յուսա, մինչեւ լուիցես այսր ի մօտոյ եկելոյն։

ԻԴԻՊՈՍ

Արդարեւ այնչափ եւեթ է ակն ունել ինձ յուսոյ,
Կալ մընալ ըսպասել խաշնարածի առն այնմիկ։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Իսկ ի գալ երեւել նորա զի՞նչ միտք քո խընդրեն։

---

[1] Կասկածէ միայն՝ թէ Լայոս թերեւս իցէ սպանեալն, բայց ոչ ինչ գիտէ տակաւին թէ Լայոսի իցէ ինքն որդի։

ԻԴԻՊՈՍ

Ասացից. թէ զնոյն բանըս քո պատմել գտանիցի,
Յայնժամ իմ ի բաց զերծեալ յեղեռանէն ապրեցայց։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Իսկ զի՞նչ բան կարեւոր լուար ըննաւ դու յինէն։

ԻԴԻՊՈՍ

Ասացեր՝ պատմեալ նորա, թէ զնա սպանին աւազակք.
Արդ թէ զնոյն գունդ ասասցէ, չէք ըսպանեալ իմ ըզնա,
Քանզի մի այր ոչ լինի բազմամբոխի հաւասար.
Իսկ թէ մի ոք ասիցէ այր ուղեւոր, անդ յայնժամ
Ինքնին իսկ յայտնապէս ոճիրն յիս ինքըն կըրթի։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Այլ գիտեա զի այս զըրոյց է որ երբեմն հըռչակեալ,
Եւ արդ չէք դառնալ նըմա եւ զայն ի բաց ընկենուլ.
Զի քաղաքն ողջոյն լուաւ, ոչ ես միայն, զայսոսիկ։
Արդ թէպէտ եւ դարձցի յիւրոց բանիցն առաջնոց,
Ոչ երբեք, ո՛վ արքայ, ցուցցէ ուղիղ իրաւամբք
Զըսպանումըն Լայոսի, զորմէ ասաց Լոքսիաս՝
Թէ հա՛րկ էր յորդւոյ իմմէ նըմա մեռանել։
Սակայն ո՛չ երբեք ըզնա թըշուառականն այն ըսպան,
Այլ կորեաւ յառաջագոյն. ուստի ոչ այսր եւ ոչ անդր
Հայեցայց այսուհետեւ ես հարցկութեան ի խընդիր։

ԻԴԻՊՈՍ

Գեղեցիկ իմըն խորհիս. սակայն յըղեա զոք՝ կոչել
Ըզմըշակըն զայն, եւ մի՛ ապախտ ինչ զայս առնիցես։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Ճեպ տըւեալ առաքեցից. այլ եկ մըտցուք յապարանս.
Զի եւ ոչ ինչ գործեցից՝ որ անհաճոյ քեզ իցէ։

ՊԱՐ

Տա՛յր ոք ինձ ըզգաստ միշտ յանձին կրելոյ
Զբանից եւ գործոց պարկեշտ սըրբութիւն,
Ցորըս կան յինուն օրէնք բարձրաճեմք՝

Երկնաւոր արփւոյն հարազատ ծնունդք,
Այն որոց միայն Ողիմպոս է հայր,
Ոչ մահկանացու ինչ բնութիւն արանց
Ծնաւ զնոսին, եւ ոչ բնաւ երբեք
Նոցա մոռացօնք[1] ածիցեն թմբիր.
Յայնս աստուած է մեծ, եւ ոչ ծերանայ։
Գոռոզ պերճութիւն ծնանի զբռնաւոր.
Գոռոզ պերճութիւն, թէ զուր յղփասցի
Յորս չեն ի դէպ եւ ոչ ինչ յօգուտ,
Ամբարձեալ ի վեր ի սեպ բարձրաբերձ՝
Հոսէ գնա ի վտանգ ուր չեն ոտնկոխիք։
Ըզբաջիկ խորհուրդ ճըգանց հանդիսի
Որ ի պէտս առեալ բարեաց քաղաքիս՝
Խընդրեմ յաստուծոյ մի՛ առնել ունայն։
Մի՛ լռեցից ունել պաշտպան ինձ զաստուած։
Իսկ թէ ձեռօք եւ բանիւք՝ ոք յաւակնեալ ընթանայ,
Յարդարութեանց աներկիւղ, ի դից գահուցն անպատկառ,
Հասցեն նմա չար հրամանք վասն ապիրատ զեխութեանն։
Եթէ ոչ արդարութեամբ շահեսցի շահս,
Եւ ամպարիշտ ինչ գործէ,
Կամ խօլեալ՝ ընդ անմատոյց ինչ հարկանի,
Ո՞ բնաւ ոք այր յայսոսիկ
Արգելուցու ի հոգւոյն
Զնետս մըտացըն խըղճի։
Թէ մեծարոյ են գործքս այս,
Զի՞ պէտք ինձ պարս յօրինել[2]։
Ոչ եւս երթայց ի պաշտօն ի պորտ երկրի[3] յանմատոյց՝,
Ոչ ի տաճարն որ յԱբայս, ոչ ի մէհեանն Ողիմպեայ,
Թէ չգայցեն այսք մատնանիշ ի դէպ՝ բոլոր մահացուաց[4]։

---

1 Այս է, և ոչ մոռանալով զայնս թմբրին ափշին մարդիկ, անմոռացք են՝ ուստի և ոչ անհոգալիք։

2 Իմա 'ի պատիւ դից և 'ի պաշտօն պաղատանաց, որ սովոր էր պարուք լինել։

3 Պորտ երկրի Դելփիս՝ ասացաւ. իսկ Աբայք՝ դիւթարան Ապողոնի էր ի Լիկիա։

4 Իմա, ոչ զգիս պաշտեսցից և ոչ պատգամացն հաւատացից, եթէ այժմու Լայոսեանքս՝ որ զնորա մահուանէն, և այլն. ոչ 'ի դէպ ելանիցեն յայտնապէս, իբրու մատամբ ցուցանելով ամենայն մարդկան։

Այլ հզօրդ, ով Արամազդ, թէ արդ կոչիս,
Բնաւից տէր՝ մի՛ զքեւ անցցեն
Մի՛ յանմահ քումդ յաւէժ պետութենէդ։
Զի Լայոսեան հին պատգամքն
Ահա ջնջեալ եղծանին,
Եւ ոչ ուրեք ի պատիւս
Է Ապողոն մեծարոյն,
Եւ կորնչին պաշտամունք։

ՀԱՆԴԷՍ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՅՈԿԱՍՏԷ, ՀՐԵՇՏԱԿ, ՊԱՐ, ԻԴԻՊՈՍ, ԾԱՌԱՅ.

ՅՈԿԱՍՏԷ

Իշխանք աշխարհիս, խորհուրդ ի միտս իմ անկաւ,
Յաստուածոց գընալ մեհեանս խունկ և պսակք ի ձեռին:
Զի հոգին Իդիպոսի՝ հոգս ի պէսպէս դանդաչէ,
Ոչ զօրէն առն իմաստնոյ գուշակէ զնորս ի հընոց,
Այլ ի կամս է խօսողին որ գուժիցէ արհաւիրս:
Արդ յորժամ խրրատ տուեալ՝ ոչ առաւել ինչ շահիմ,
Առ քեզ գամ յաղերս, ով Ապողոնդ Լիւկեան,
Ուխտանուէր սովին ձօնիւք, զի մօտաւոր իսկ ես դու,
Որպէս զի տացես ինչ մեզ յըստակ յայտնութիւն.
Քանզի այժմ ամենեքին կամք վեհերոտ պակուցեալք,
Տեսեալ զինքըն զարհուրեալ իբր ըղնաւի ղեկավար:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Ո՛վ հիւրք, իցէ՞ ինչ մարթ արդեօք ի ձէնջ ուսանել,
Ո՛ւր իցեն թագաւորին Իդիպոսի ապարանք.
Նա՝ զինքըն իսկ ասացէք, եթէ գիտէք, թէ ուր է:

ՊԱՐ

Այս են յարկք նորա եւ ինքըն իսկ անդ ի ներքս է, ով հիւր,
Եւ տիկինն ահա մայր որդւոց իւրոց աւագիկ:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Երջիցի դա երանեալ եւ 'նդ երանիկս հանապազ,
Զի նորա է իսկապէս չընաշխարհիկ ամուսին:

ՅՈԿԱՍՏԷ

Նոյն եւ դու եւս, ով հիւր, զի արժանի ես օրհնիւքդ.
Այլ ասա յոր պէտս եկիրդ, և զինչ կամիս առնել ազդ:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Աւետիս քոյում տանդ եւ առնըդ քում, ով տիկին:

ՅՈԿԱՍՏԷ

Զի՞նչ իցեն այդոքիկ, եւ յո՞յր դիմաց հասեալ կաս:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Յաստանէն Կորընթոսէ. եւ ի զըրոյցն յոր տաց քեզ՝
Բերկրեսցիս. եւ զիա՞րդ ոչ. եւ ս գիտէ՝ տրտմեսցիս:

ՅՈԿԱՍՏԷ

Իսկ այն զի՞նչ. ո՞րպէս նորա կըրկին իցեն զօրութիւնք:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Թագաւոր ըզնա բընիկք Իսթմիական աշխարհին [1]
Առնել կացուսցեն, ըստ որում անդ պատմեցաւ:

ՅՈԿԱՍՏԷ

Իսկ զիա՞րդ. ո՞չ եւս իշխէ անդ ծերունին Պոլիբոս:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Ոչ եւս. քանզի մահ ի գերեզմանս ունի զնա:

ՅՈԿԱՍՏԷ

Զի՞նչ ասես. մեռա՞ւ ուրեմըն Պոլիբոս:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Ես ինքնին
Մեռայց աստ առ տեղ՝ թէ զճըշմարիտն ոչ խօսիմ:

---

1 Նահանգ Նեղցին, ուր Կորընթոս շինեալ կայ. եւ անտի առնոյր զանուն Իսթմիական: Եւ ըզնա ասելն, զԻդիպոս յայտ առնէ, լռելեայն զօգեալ ընդ առաջին խօսսն:

ՅՈԿԱՍՏԷ

Զերթիցես, ով աղախին, պատմել զայս տեառնըդ փութով։
Ո՛վ պատգամք դից՝ ո՞ւր իցէք. յառնէ անտի Իդիպոս
Փախեաւ դողալով կանխաւ՝ զի մի՛ սպանցէ զնա.
Եւ ահա նա յորհասէն կորեաւ եւ ոչ ի սմանէ։

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՛վ գլուխ սիրեցեալ տիկնոջ իմոյ Յոկաստեայ,
Առ ի՞նչ այսըր կոչել յապարանիցս ետուր զիս։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Լուր առնըս այսմիկ, եւ լուեալ տես ի միտ առ
Աստուածոյն նազելի պատգամանի յո՛ւր ելին։

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՞վ ուստեք ոք դա իցէ, եւ զի՞նչ դորա բանք ընդ իս։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Յաշխարհէն կորընթացւոց, բերել զրոյց ըզհօրեդ,
Զի ոչ եւս կենդանի է Պոլիբոս, այլ մեռեալ։

ԻԴԻՊՈՍ

Զի՞նչ ով հիւրըդ խօսիս. դու քեզէն յայտ արա ինձ։

ՀՐԵՇՏԱԿ

Եթէ ինձ նախ պարտ իցէ ցուցանել զայդ հաւաստեաւ,
Գիտասջիր ըստուգիւ, մահկանացուն այն գընաց։

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ զիա՞րդ. դաւո՞վ արդեօք, թէ արկածիւ ինչ ախտի։

ՀՐԵՇՏԱԿ

Ըզհնացեալ մարմինս վայրկեան սուղ յանկողին ընկենու։

ԻԴԻՊՈՍ

Ապա հէքըն այն ցաւովք, որպէս թուի, ծիւրեալ է։

ՀՐԵՇՏԱԿ

Եւ երկայն ժամանակաց աւուրբք 'ի կէտ իւր հասեալ։

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՛հ աւա՜ղ. եւ զի՞ եւս այլ պատուհետս, ով տիկին,
Ի բագին անդըր հարցուկ ըզձին դէտակն ոք կալցի,
Կամ ի հաւսըն վերնակախիչս, ըստ որոց ես բարբառոյն
Խողխողել զհայրս ունէի, իսկ նա մեռեալ եւ ծածկեալ
Ընդ հողով երկրին ի խորս, — եւ ես կամ աստ աւասիկ, —
Ոչ ի՛նա հըպեալ ինչ զէն, թէ ոչ զըլթոյն յիս անձկաւ
Ի հաշուեմ անկեալ իցէ, ասել յինէն ինչ մեռեալ։
Արդ զաստի գուշակութիւնս՝ ոչինչ իմիք արժանիս՝
Առեալ ընդ իւր եւ ի դըժոխս անկեալ դընի Պոլիբոս։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Զայսոսիկ՝ ո՞չ ապաքէն ասացի ես քեզ կանխաւ։

ԻԴԻՊՈՍ

Ասացեր, սակայն ես յահէս էի զառածեալ։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Արդ ի միտ յայսըմհետէ մի՛ յայսցանէ արկցես ինչ։

ԻԴԻՊՈՍ

Եւ զիա՞րդ անփոյթ առնել ինձ իցէ զմօր անկողինս։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Իսկ յի՞մ երկընչիցի որում տիրեն բախտին դէպք,
Եւ չիք՝ եւ ոչ իրիք ինչ տեսչութիւն հաւաստի։
Լաւ է կեալ վարկպարազի՝ որպէս իցէ ոք կարող։
Եւ դու մի զարհուրիր ի մայրենի հարսանեաց՝
Զի յոլովք ի մարդկանէ յանուրջս եղեալ են ընդ մօր,
Իսկ յոյր աչըս չէ ինչ այդ, վարէ զկենցաղս հեշտաբար։

ԻԴԻՊՈՍ

Ամենայն այդ առ ի քէն քաջ լինէին ասացեալք,
Եթէ մայր իմ դեռ ի կեանս ոչ գըտանէր, իսկ այժմիկ
Քանզի է նա կենդանի, միտք ի խեթի լինին միշտ
Առ վըտանգս ամենայն, թէ եւ ճարտար խօսիցես։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Սակայն հօրըդ քո շիրիմ մեծ իմն է ակն[1] իմաստից ։

ԻԴԻՊՈՍ

Իմանամ, մեծ արդարեւ . այլ կենդանւոյն փետեն ահք ։

ՀՐԵՇՏԱԿ

Իսկ յորմէ՞ զարհուրեալ ի կնոջէ կաս յերկիւղի ։

ԻԴԻՊՈՍ

Ծերունիդ, ի Մերոպեայ 'նդ որում բնակէր Պոլիբոս ։

ՀՐԵՇՏԱԿ

Եւ ձեր զի՞ կայ եւ նորա, զի տայ տեղի արհաւրաց ։

ԻԴԻՊՈՍ

Սոսկալի աստուածառաք իմըն պատգամ, ով պանդուխտ ։

ՀՐԵՇՏԱԿ

Օրէ՞ն իցէ ասել, թէ ոչ ումեք լսել զայն ։

ԻԴԻՊՈՍ

Օրէն է . զի Լոքսիաս ասաց երբեմըն զինէն,
Թէ ինձ հարկ ընդ մօր իմում հասանիցէ խառնակել,
Եւ զարիւնն հայրական հեղուլ իմովքըս ձեռօք ։
Յայս աղագըս քաջադէպ ընդ Կորընթոս եւ ընդ իս
Երկայն անջըրպետ արկաւ վաղուց ի միջի .
Սակայն քաղցր է զերեսըս ծընողաց տեսանել ։

ՀՐԵՇՏԱԿ

Յայդոցիկ երկիւղէ ուրեմն եղեր տարադէմ ։

ԻԴԻՊՈՍ

Եւ զի մի՛ հօրն իմոյ սպանող եղէց, ալեւորդ ։

---

[1] Այս ինքն՝ լոյս ի տեսանել զճշմարտութիւն իրացն . զի Պոլիբոս մեռեալ՝ ազատէ զքեզ ի կասկածանաց հայրասպանութեան ։

ՀՐԵՇՏԱԿ

Եւ ընդէ՞ր ոչ, արքայ, զի բարեմիտ եկեալ եմ,
Յայդմ ըզքեզ երկիւղէ լուծանիցեմ վաղագոյն ։

ԻԴԻՊՈՍ

Եւ պարգեւս ըստ արժանի առ ի յինէն ընկալցիս ։

ՀՐԵՇՏԱԿ

Դա՛ ի դոյն իսկ սակս եկի այսըր եւ ես մանաւանդ ,
Զի եկեալ քո ի տունդ՝ յաջողեսցի եւ ինձ ինչ ։

ԻԴԻՊՈՍ

Այլ ինձ քա՛ւ լիցի գնալ առ որըս զիսըն ծընան ։

ՀՐԵՇՏԱԿ

Յայտ առնես, ով որդեակ, զի ոչ գիտես զինչ գործեսդ ։

ԻԴԻՊՈՍ

Զիա՞րդ, ով ծերունիդ . ի դիմն երդուեալ՝ ուսո ինձ ։

ՀՐԵՇՏԱԿ

Արդարեւ թէ յայդմանէ խորշիս ի տուն քո երթալ, . . .

ԻԴԻՊՈՍ

Զանգիտեմ, գուցէ Փիբոս ըստուգաբան ելցէ յիս ։

ՀՐԵՇՏԱԿ

Թէ գուցէ պըղծութիւն ձըգեսցես յանձն ի ծնողաց ։

ԻԴԻՊՈՍ

Այդ իսկ է, ալեւոր, որ զիմն ի սպառ սասանէ ։

ՀՐԵՇՏԱԿ

Գիտիցես արդեօք զի ոչ իրաւապէս ինչ դողաս ։

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՞րպէս ոչ, ու՞ր ի ծնողաց անտի եղեալ եմ որդի ։

ՀՐԵՇՏԱԿ

Յայն աղագըս՝ զի բնաւ չէր ինչ Պոլիբոս ի ծնունդ քո ։

ԻԴԻՊՈՍ

Զի՞նչ խօսիս. միթէ ո՞չ է Պոլիբոս ծնեալ զիս:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Ոչ բնաւ ինչ աւելի քան զոր ես ինքնըս իցեմ:

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ զիա՞րդ հաւասար իցէ ծնողն որում չէն:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Այլ ոչ իմ, եւ ոչ նորա բնաւ ընդ քեզ է ծնեալ:

ԻԴԻՊՈՍ

Եւ ընդէ՞ր զիս ուրեմն անուանէր նա իւր որդի:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Զի պարգեւ երբեմն ընդ քեզ յիմոց ձեռաց ընկալաւ:

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ ապա յօտար ձեռաց առեալ զիս այ՞նչափ սիրէր:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Զի վաղուց անորդութիւն իւր յօժարէր ընդ նա յայն:

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ դու զիս գնի՞ց առեալ ետուր նմա, թէ գտո ծեռ:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Ի հովիտս անտառախիտ Կիթերոնի զքեզ գտեալ:

ԻԴԻՊՈՍ

Եւ առ ի՞նչ ընթանայիր դու ի տեղիսն յայնոսիկ:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Լեռնորդեայ հօտիցն էի վերակացու ես անդէն:

ԻԴԻՊՈՍ

Հովի՞ւ էիր ուրեմն, եւ առ վարձու շրջէիր:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Սակայն քեզ, ով որդեակ, եղէ փրկիչ ի ժամուն:

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ զիս յո՞ր ցաւըս գտեր՝ ի տառապանս անդ հասեալ:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Ոտիցըդ քոց յօդուածք վկայեսցեն այդոցիկ:

ԻԴԻՊՈՍ

Եղո՜ւկ զիս, ընդէ՞ր բնաւ զեղեռնըն հին պատմեցեր:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Եւ ծակեալ տեսեալ զոտից քոց ըղպընդղունսըդ՝ լուծի:

ԻԴԻՊՈՍ

Անգըստին ի խանձարրոց զըժնեայ եղեռն ինձ եհաս:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Մինչ անուն առեր անդուստ ի դիպուածոյն՝ որ ինչ եադ [1]:

ԻԴԻՊՈՍ

Աստուածովքն, հայր իմ թէ մայր արարին զայդ, ո՛ն ասա:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Ոչ գիտեմ. որ ետն ընդ քեզ՝ լաւ նա քան զիս գիտէ զայդ:

ԻԴԻՊՈՍ

Զիս յայլմէ առեր ուրեմն, եւ ոչ անձամբ պատահեալ:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Ոչ. այլ ա՛յլ ոք խաշնարած բերեալ մատոյց ինձ ընդ քեզ:

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՞վ է այն. գիտիցե՞ս արդեօք բանիւ յայտ առնել:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Թըւէր ի Լայոսեանց ոք նա լինել համարի:

ԻԴԻՊՈՍ

Ա՞յնմ որ աստ էր երբեմն երկրիս այսմիկ Թագաւոր:

---

1 Այս ինքն է Իդիպոս, անուն՝ որ նշանակէ Ոտնուռոյց:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Այո՛. քանզի առնըն էր այնմիկ նա տուարած։

ԻԴԻՊՈՍ

Եւ իցէ՞ տակաւին կենդանի նա, զի տեսից։

ՀՐԵՇՏԱԿ

Ձայդ բընակք աշխարհիդ՝ լաւ ևս քան զիս գիտիցէք։

ԻԴԻՊՈՍ

Իցէ՞ ոք յաստ եղելոցդ հովուին գիտակ՝ զոր ասէն,
Յագարակըն տեսեալ կամ աստանօր, յայտնեցէք.
Զի և ժամ իսկ է սոցին կալ ի ստուգոջ ի վերայ։

ՊԱՐ

Կարծեմ ո՛չ ոք քան զգեղջկայն՝ զոր խընդրէիրդ տեսանել.
Բայց և զայդ՝ տեղեկագոյն պատմեսցէ քեզ Յոկաստէ։

ԻԴԻՊՈՍ

Խելամո՞ւտ իցես, տիկին, թէ զոր այժմիկ ցանկայաք
Տալ ածել, նոյն այր իցէ զորմէ խօսի ևս սա 'նդ մեզ։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Իսկ զումէ՞ խօսիցի. մի՛ դու ինչ փոյթ առնիցես,
Եւ մի՛ զասացեալըն վայրապար ածեր յուշ։

ԻԴԻՊՈՍ

Մի՛ լիցի, թէ զայդ նըշանս առեալ՝ ոչ զազգս յայտնիցեմ։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Աստուածոցն, եթէ զկենացըդ քոց խընամ ինչ է քեզ,
Մի՛ յուզեր զայդոսիկ. շատ իսկ տապիմ ես ինձէն։

ԻԴԻՊՈՍ

Քաջ լեր, զի թէպէտ և ես յերրորդ ի մօրէ
Ցայտ լիցիմ երիցս ըստրուկ, դու չթըւիցիս ինչ անտոհմ։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Եւ սակայն՝ եկ անսա ինձ. մի՛ գործեր զայդ, աղաչեմ։

ԻԴԻՊՈՍ

Ոչ բընաւ անսացից չըստուգել զայս հաւաստեաւ։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Եւ սակայն իմ քաջ խորհեալ՝ ըզլաւագոյնն ասեմ քեզ։

ԻԴԻՊՈՍ

Այլ արդ այդ լաւագոյնքըդ զիս վաղուց խոշտանգեն։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Է՛ թըշուառ, ո՛ տայր թէ բնաւ չիմանայիր ո՛վ իցես։

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՛ն երթեալ ոք ածցէ զխաշնարածն այսըր առ իս,
Իսկ ըզդա՝ թողէք երթալ խըրախ լինել ծոխ զարմիւն։

ՅՈԿԱՍՏԷ

Ո՜հ ո՛վ թըշուառական, զի զայս միայն մընայ ինձ
Առ քեզ ձայն արձակել, և այլ ինչ ոչ յայսմհետէ։ « Գնայ »

ՊԱՐ

Իսկ առ ինչ յանհընարին տըրտմութենէ վարեալ կինն
Եղ գընաց, Իդիպոս. յոյժ կասկածեմ թէ գուցէ
Չարիք ինչ բըրդեսցին ի լռութենէ անտի մեզ։

ԻԴԻՊՈՍ

Թող որ պարտն ինչ է բըրդի՝ այլ իմանալ կամ է ինձ
Ըզսերունդ ազգատոհմիս, թէ և նըւաստ ինչ իցէ։
Իսկ նա ինքըն թերևս, — որպէս կին մարդ փըքացեալ, —
Ըզգարշիս վատազգութիւն անձինն ամօթ համարի։
Այլ ես զանձն իմ բարեբաշխ Բաղդին որդի հաշուելով,
Ոչ երբեք անարգիցայց. զի այնմ իսկ մօր եմ ծընունդ,
Եւ ամիսք՝ իմ ծնընդակիցք՝ կարգեցին զիս փոքր և մեծ.
Եւ ընձիւղս այսպիսի՝ ոչ ևս յայր այլ փոխեցայց,
Մինչև ոչ կամել և ոչ զիմ ազգատոհմըն գիտել։

ՊԱՐ

Եթէ իցեմ ես գուշակ և իմաստուն ըստ մըտի,

Ոչ, Ոլիմպոս ինձ վկայ, է Կիթերոն [1], ոչ անցցէ
Լիալուսին վաղուի օր, թէ ոչ ըզքեզ պատուեսցուք
Իդիպոսի բնակակից եւ մայր նորին եւ դայեակ.
Եւ տօնեսցիս պարուք ի մէնջ
Իբր արքայիցըս բարերար:
Ո՛վ օգնականըդ դու Փիբէ,
Քեզ այսոքիկ լիցին հաճոյ:
Ո՞ զքեզ արդեօք, ո՛վ որդեակ, ո՞ զքեզ ծընաւ յանմահից,
Ի լեռնագնացըն Պանեայ [2] ի գիրկս անկեալ ոք աղջիկ,
Եթէ գոնէ ոք ըզքեզ յօրինորդաց Լօքսիայ,
Զի նմա հովիտք վայրաբնակք են սիրելի ամենայն,
Կամ իշխեցօղըն Կիլլենեայ [3],
Կամ սարաբնակ Սպանդարամետ
Յելիկոնեան հարսանց միոյ՝
Ընդ որս յաճախ խաղայ նա:

ԻԴԻՊՈՍ

Թէ օրէն է կըշռել անծանօթիս երեսօք,
Թուիմ զայրըն տեսանել զհովիւըն ծեր զխընդրելին.
Զի եւ խոր ծերութեամբն՝ առնըս այսմիկ է ի չափ.
Թող զի զիմ եւըս ծառայս՝ զիւր ածելիսըն ծանեայ:
Այլ քո զայրն յառաջ տեսեալ՝ անցցես զինեւ գիտութեամբ:

ՊԱՐ

Եւ ծանեայ իսկ՝ քաջ գիտեա. զի Լայոսի էր հովիւ՝
Այր հաւատարիմ որպէս եւ այլ ոք երբեք:

ԻԴԻՊՈՍ

Ըզքեզ նախ հարցանեմ զկորընթացի եկդ օտար.
Ա՞յս իցէ զոր ասէիր:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Դոյն դա զոր դուդ տեսանես:

---

1 Առ Կիթերոն լեառն բարբառի, և զնա ընդ հուպ հռչակել խոստանայ, զի անդր ընկեցաւ Իդիպոս մանուկ և սնաւ:
2 Պան դիք վայրի էին, առեւանգող Յաւերժահարսանց:
3 Կիլլէն դիք՝ Հերմէս պատգամաւորն Արամազդայ էր ծնեալ 'ի Կիլլենէ լեառն:

ԻԴԻՊՈՍ

Ա՛յր դու՝ ծերունիդ, հայեաց առ իս, եկ խօսեա
Զոր ինչ քեզն հարցանեմ: Էի՞ր դու ընաւ Լայոսի:

ԾԱՌԱՅ

Այո՛, գերդաստանիկ, բայց ընդոծին, ոչ գնածոյ:

ԻԴԻՊՈՍ

Յի՞նչ գործ հոգայիր, եւ կամ՝ քո զի՞նչ էին կեանք:

ԾԱՌԱՅ

Ըզմեծ մասըն կենացս արածէի ես խաշինս:

ԻԴԻՊՈՍ

Յո՞ր կողմանս առաւել մակաղատեղք էին քո:

ԾԱՌԱՅ

Էր երբեք ի Կիթերոն, երբեմն յայլ վայր մօտաւոր:

ԻԴԻՊՈՍ

Արդ զայս այր գիտիցե՞ս ինչ ծանուցեալ ուրեք անդ:

ԾԱՌԱՅ

Յո՞ր գործ պարապեալ. եւ դու զումե՞ խօսիցիս:

ԻԴԻՊՈՍ

Աւասիկ որ աստըս կայ. հանդիպեցա՞ր ինչ ուրեք:

ԾԱՌԱՅ

Ոչ ունիմ յիշատակաւ եւեթ ինկոյն վկայել:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Ոչ զարմանք ինչ են՝ տէր. այլ ես զոր նայն մոռանայ
Յուշ ածից նըմա ստուգիւ. զի քաջ գիտեմ թէ գիտէ,
Ի տեղւոջ Կիթերոնի յորժամ առ այրըդ մատեայ,
Նա կըրկին հօտիւք, իսկ ես միով, ի վեց ամսօրեայս [1],

---

1 Այս է՝ ամիսս վեց, զգարուն եւ զամառն: Եզօղն կամ Անդրորդ՝ է աստղ մի մեծ մերձ 'ի Սայլն:

Անդրաստին ի գարնայնոյ մինչեւ ի յելս Եզոզին.
Իսկ ես զձմն ի ձմեռային վարէի յիմ հանգըրուանս,
Եւ նա զնւրսն ՚ի փարախս անդըր գաւթաց Լայոսի: —
Յեղելո՞ց ինչ ասացեալքս իցեն, թէ ընաւ զառանցանք:

ԾԱՌԱՅ

Ճշմարիտ, թէ եւ զհնոյ ժամանակաց ինչ ճառես:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Ո՞ն առեալ՝ եկ այժմ ասա. գիտե՞ս՝ ետուր ինձ յայնժամ
Մանուկ մի զի սնուցից իբրեւ զիմ սան սեփական:

ԾԱՌԱՅ

Եւ զի՞նչ, առ իմէ՞ հարցաքննես զայդ յինէն:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Սա նա է, ո՜վ բարեկամ, որ յայնժամ էր տղայ մանուկ:

ԾԱՌԱՅ

Ո՞չ գնայցես ի կորուստ, ո՞չ լուռ եղեալ կարկեսցիս:

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՜հ մի՛ զնա պատուհասեր, ո՜վ ծերունի, զի քո բանք
Առաւել եւս արժանի գտանին պատժոյ՝ քան սորայս:

ԾԱՌԱՅ

Իսկ զի՞նչ մեղանչեմ, ո՜վ վեհագոյնդ տերանց:

ԻԴԻՊՈՍ

Զի զմանուկըն ոչ պատմես՝ զոր սայս ի քէն հարցանէ:

ԾԱՌԱՅ

Զի խօսի ընաւ յանգէտս եւ վայրապար աշխատի:

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՞չ ասես մըտադիւր, արտասուելով ասասցես:

ԾԱՌԱՅ

Սակայն մի՛, աստուածովքըն, զայր մի ծեր խոշտանգեր:

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ ըզդա՝ ձեռքս ոք յետս ո՞չ իսկ եւ իսկ կապեսցէ:

ԾԱՌԱՅ

Վա՜յ զինեւ. իսկ էր փոխան, եւ զի՞նչ խնդրես ուսանել:

ԻԴԻՊՈՍ

Ըզմանուկն ետո՞ւր դըմա՝ զոր հարցանէս դա ի քէն:

ԾԱՌԱՅ

Ետու. եւ մեռանել յաւուրն յայնմիկ ինձ ո՜ տայր:

ԻԴԻՊՈՍ

Այլ հասցես դու ցայն վայր՝ թէ զուղիղն ոչ պատմեսցես:

ԾԱՌԱՅ

Առաւել եւըս կորեայց՝ թէ պատմեցից բովանդակ:

ԻԴԻՊՈՍ

Այրըս այս, որպէս կարծեմ, ժամավաճառ գեղերի:

ԾԱՌԱՅ

Ոչ ընաւ. այլ ասացի յառաջագոյն թէ ետու:

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՞ւստ ուստեմն առեալ, ընքո՞յդ՝ եթէ յայլմէ ումեքէ:

ԾԱՌԱՅ

Ոչ թէ զիմ ինչ ընաւ, այլ յումեմնէ զայն առեալ:

ԻԴԻՊՈՍ

Յումմէ՞ ի քաղաքէս եւ յո՞ր ուրուք ի յարկաց:

ԾԱՌԱՅ

Մի՛, տէր, մի՛, աստուածովքըն, այլ աւելի հարցաներ:

ԻԴԻՊՈՍ

Կորեար, թէ հարկ առնես հարցանել զայս միւսանգամ:

ԾԱՌԱՅ

Եւ արդ՝ էր ոք ուրեմն ի Լայոսին ընդոծնաց:

ԻԴԻՊՈՍ

Ըստրո՞ւկ ոք արդեօք, եթէ բուն իւր իսկ ծընունդ :

ԾԱՌԱՅ

Եղո՜ւկ զիս, ահա հասեալ կամ յանհնարինն առ ասել :

ԻԴԻՊՈՍ

Եւ ես՝ առ ի լսել. սակայն լսել արժան է :

ԾԱՌԱՅ

Նորուն իսկ անուանէր ծնեալ աններկեայ, բայց լաւ ևս
Որ ի ներքս անդ է տիկին քո՝ պատմեսցէ ստուգիւ զայդ :

ԻԴԻՊՈՍ

Նա՞ ինքնին ետ քեզ զայն :

ԾԱՌԱՅ

Նոյն ինքն՝ այո՛, տէր արքայ :

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ յո՞ր պէտս :

ԾԱՌԱՅ

Այն զի առեալ ըզնա երթայց կորուսից :

ԻԴԻՊՈՍ

Ըզծընո՞ղն իւր, ո՛վ հեքին :

ԾԱՌԱՅ

Առ խեթի չար պատգամաց :

ԻԴԻՊՈՍ

Եւ զի՞նչ այն :

ԾԱՌԱՅ

Զըրոյցք էին թէ զծընողս իւր սպանցէ նա :

ԻԴԻՊՈՍ

Իսկ զիա՞րդ ալեւորիս այսըմ թողեր ըզնա դու :

ԾԱՌԱՅ

Առ գըթոյս, ո՛վ տէր, կարծեալ՝ թէ յայլ երկիր տանիցի
Յորմէ ինքն իսկ էր, այլ նա ի մեծագոյն պահեաց չար :
Զի թէ այն ես զոր ասէն, ծընունդ թըշուառ գիտեա զքեզ :

ԻԴԻՊՈՍ

Վայ աւա՜ղ, արդ ամենայն ի ստուգութիւն ելանէ :
Ո՛վ լոյս, վերջին նըւագ տեսից ըզքեզ այժըմ ես՝
Որ սերունդ՝ որոց չէր պարտ՝ եմ ակն յայտնի երեւեալ,
Կենակից՝ ոյց չէր արժան, ոյց չէր օրէն՝ ըսպանող :

ՊԱՐ

Ո՛վ եղուկ ազգք մահկանացուաց,
Իբրեւ զի զձեր կենդանութիւն
Զոյգ համարիմ ընդ ոչընչի :
Քանզի ո՛վ ոք, ո՞ր այր յաւէտ
Երանութիւն յանձին բերէ,
Բայց որ կարծէն զինքն երջանիկ,
Եւ ընդ կարծելն անհետ լինի :
Արդ ի քոյդ հայեցեալ օրինակ,
Ի քո բաղդ, ի քոյդ՝ հէք Իդիպոս,
Ոչ ումեք մահկանացուի երանի տամ :
Որ քաջ ի վեր դէտակն եղեալ՝
Հասեր ի բաղդ ամենափառ,
Ո՛վ, սատակեալ քո չարաչար
Զկորամագիլ զառակախօս
Ըզկոյսըն՝ բերդ ընդդէմ մահուց
Յարեար կացեր իմում երկրիս,
Եւ յայնմհետէ իմ թագաւոր
Անուանեալ ծանաչիս գերապանծ,
Եւ պատուիս ի շուք մեծ վեհաւէտ՝
Ի Թեբէ բարձրակառոյց թագաւորեալ :
Իսկ զարդիս ի լուր բանիցս այսոցիկ՝
Ո՞վ յաւէտ թըշուառագոյնդ, ո՛վ յերկունս,
Ցեղերուն ամէհիս ո՛վ պաշարեալ,
Ի փոխել կերպարանաց կենցաղոյս :
Ո՛վ Իդիպոսի գըլուխ բարեփառ,

Որում շատ գըտաւ նոյն նաւահանգիստ
Անդր ի սենեկապան երթալ անկանել՝ եւ որդի եւ հայր.
Ի՞բր արդեօք, զիա՞րդ ակօսքն հայրենի [1]
Ժուժել կարացին լուռ ցայն կէտ, ո՜վ հեք: —
Ժամանակն ամենատես քեզ եհաս
Ակամայ նըշաւակել զհարսանիսդ
Ապիրատ՝ վաղուց ծընող եւ ծընեալ:
Ո՛վ որդեակըդ Լայոսեան՝ ո՜ տայր ինձ,
Ո՜ տայր թէ չէի բնաւ տեսեալ ըզքեզ,
Զի հեծեմ ուժգին եւ յոգւոց հանեմ:
Այլ առ խոստովան քեզ ըզճըշմարիտըն լինել անշուշտ,
Ի տառապանաց ոգի առի քեւ,
Քեւ զաչս իմ փակեալ ի քուն հանգուցի [2]:

---

1 Նաւահանգիստ և առագաստ զամուսնութիւնն ասէ՝ յոր եմուտ Իդիպոս՝ հայր և որդի միանգամայն. և ակօսքն այլաբանեն զարգանդն մայրենի:
2 Զհանգիստն ասէ ի չարեացն Սփինգայ, զոր կարկեցոյց և սպան Իդիպոս:

ՀԱՆԴԷՍ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ԳՈՒԺԿԱՆ. ՊԱՐ. ԻԴԻՊՈՍ. ԿՐԵՈՎՆ.

ԳՈՒԺԿԱՆ

Ո՛վ դուք միշտ եւ հանապազ մեծամեծարք աշխարհիս,
Որպիսի՛ լուիջիք գործս եւ որպիսիս յակն արկջիք,
Եւ քանի՛ սուգ առնուցուք, թէ բնականունդք հայրենեաց՝
Տակաւին փոյթ եւ խընամ տանըն տանիք Լաբդակեանց:
Զի կարծեմ ոչ Իստրոս եւ ոչ Փասիս [1] լըւասցեն
Զյարկըս զայս ի սըրբութիւն աղտոց զոր յիւր ծածկէ ծոց,
Եւ ընդ հուպ հանցէ ի լոյս, ոչ ակամայս, այլ կամայս:
Զի ձեռասուց կամաւորքն՝ են առաւել վըշտաբերք:

ՊԱՐ

Յորս յառաջըն գիտէաք՝ չեն ինչ թերի ողբալիք.
Իսկ դու զի՞նչ յայնոսիկ յաւելուցուս ասել մեզ:

ԳՈՒԺԿԱՆ

Զոր փութով պարտն է ասել եւ ուսանել ընդ նըմին.
Տիկնոջն Յոկաստեի աստուածաչուք մեռաւ գլուխ:

ՊԱՐ

Ո՛վ ողորմ աւաղելի. այլ առ ի՞մէ պատճառէ:

ԳՈՒԺԿԱՆ

Իւրովի անձնասպան, բայց ցաւագինք յեղելոց
Մեկուսի են աստի, զի չեն իրացն երեւք մերձ.

---

1 Իստրոս է Դանուբ գետ ծանօթ, Փասիս՝ գետ աշխարհին Կողքիսացւոց:

Համայն, որչափ և յիս բաւէ ուշոյ միշատակ,
Զեղկելոյն չարչարանս ստանիցիս լսելով:
Զի յորժամ սրտամտեալ էանց գրնաց ընդ դաւիթն,
Նէ չոգաւ դեպուղիղ ի հարսնականն առագաստ,
Ըզհերսըն փետելով մագլօք ձեռացն երկոցունց,
Եւ ըզդուրսն, իբրև եմուտ, ուժգին փակեալ ի ներքուստ,
Զայն տրտեալ կոչէ զԼայոս՝ ըզվաղ ուրեմըն մեռեալն,
Յուշածեալ ըզվաղընջուցըն զաւակաց ըզսերմունդ,
Յորոց [1] ինքն էր զրաւամահ, և թողեալ զինքըն ծընող
Զուառական որդեծնութեան յերրոց անտի զաւակաց:
Եւ ողբայր զանկողինան՝ յորըս կըրկին եղկելի՝
Ի յառնէն իւրմէ այր, յորդւոցն՝ որդիս էր ծընեալ:
Իսկ զիւարդ այնուհետև մեռեալ իցէ՝ ոչ գիտեմ.
Զի ճըչիւ աղաղակաւ անկաւ ի ներքս Իդիպոս,
Ուստի չգոյր ականատես նորայն լինել արկածից.
Այլ մեր աչք ի նա էին՝ որ շուրջ յածեալ ընթանայր:
Զի շըրջէր խնդրէր ի մէնջ՝ մատուցանել նըմա սուր,
Եւ ըզկինն՝ ոչ իւր կին, և ուր ուրեք գտանիցէ
Զմայրենի անդաստանըն կըրկին՝ զիւր և զորդւոցն:
Եւ աչա յաստուածոց ցուցանէ ոք մոլեգին,
Զի և ոչ ոք յարանց անտի որ անդ մօտ էաք:
Եւ սաստիկ կառանչելով, իբրև վարեալ յումեքէ,
Յերկբացիկ դիմէ դրունան, և զագուցիկ ախս և փակս
Ի հիմանցն տատուցեալ՝ ի ներքս ի յարկն անկանի.
Անդ տեսաք զկինըն կախեալ չաղեալ յոլորս խեղդանին:
Ի տեսիլ նորա մըռընչեալ գագանաբար՝ չուառականն,
Ըզխեղդ կախաղանին իջուցանէ, և անկեալ
Եղկելըն դընէր յերկիր. և որ ըզկնին, ժանտատես:
Զի կորզեալ ի հանդերձից նորա զապըռնան ոսկեկուռ՝
Որովք էրըն զըսպեալ, և ամբարձեալ ըզնոսին՝
Եհար յակնակապիճս աչաց իւրոց, և ասէ.
Մի տեսջիք զիս և մի զկիրս և մի զգործեալ զիմ չարիս,
Այլ ի մութ այսուհետև տեսջիք՝ զորս ոչն էր արժան,
Եւ մի ծանիջիք՝ զորս ըզձայի ճանաչել:
Զայս անէծս կարդալով՝ բազում և ոչ մի անգամ
Խոցեալ խըլէր զականողիսն, և համայն բիբըն ցըռկեալ

---

[1] Իմա յորմէ, յԻդիպոսէ. սիրէ Սոփոկլէս, որպէս և այլ բեր-թողք և ճարտարախօսք, զմիոյն՝ ի յոգունց դէմս առնել. տեսար և յառաջագոյն, տեսցուք և յառաջիկայդ:

Զայտըս իւր և ըզմօրուս ներկանէին արիւնաուշտք,
Եւ յերկիր չարկանէին տամուկ կայլակըս զարեան,
Այլ սեաւ գունդ արեան տարափք ոլոռն ոլոռն հոսէին: —
Այս աղէտք յերկուց անտի, ոչ ի միոյն ստեան մեզ,
Այլ առն և կընոջըն միախուռն եղերունք:
Առաջին վաղեմի երանութիւնն արդարև
Իր յայնժամ երջանկութիւն, իսկ այժմ յաւուրըս յայսմիկ
Հեծութիւն՛, թըշուառութիւն, մահ և ամօթ երեսաց,
Ամենայն չարեաց անուանք չէն ինչ ի մէնջ ի բացէ:

ՊԱՐ

Իսկ այժմիկ յաղէտսըն անդ զի՞նչ գործիցէ չուառականն:

ԳՈՒԺԿԱՆ

Զայն բարձեալ գոչէ բանալ ըզդըռնափակսն և յայտնել
Բոլորից Կադմէացւոց ըզհայրասպանն, և ըզմօր . . . .
Անարժանըս բարբառեալ՝ անասելիս բերանոյս,
Զի արտաքս ընկենուցու զանձն իւր յերկրէս յայսմանէ,
Եւ մի մնալ անիծեալ 'ի տան զոր ինքն իսկ անէծ:
Բայց ուժոյ և ումեմն առաջնորդի կարօտի,
Քանզի ախտըն ծանրագոյն է քան ըզկար զօրութեանն:
Ինքնին նա ցուցցէ և քեզ. բանան աչա դրանցըն նիգք.
Եւ ընդ հուպ տեսցես տեսիլ ողորմ անգամ ատելոյ: « Իփէղօ-օխանէ Իրեէլ »

ՊԱՐ

Ո՛հ կիրք ի մարդիկ դըժոխատեսակ,
Ո՛հ քան զամենայն դըժընդակագոյն
Որոց միանգամ հանդիպեալ է իմ.
Ո՞ր մոլեգնութիւն եհաս քեզ, թըշուառ,
Ո՞ր այն դև ոստեաւ վազս երկայնագոյնս
Ի վատախտարակ քո ճակատագիր:
Եղո՜ւկ, ո՜հ եղուկ, է՜ չարաբաստիկ,
Բազում ինչ կամիմ հարցանել ըզքեզ,
Բազում ինչ լսել և քըննել բազում,
Սակայն ոչ կարեմ ի քեզ ակնարկել,
Սոսկումն այնպիսի յանձն իմ արկանես:

ԻԴԻՊՈՍ

Ա՛յ այ այ այ, ո՜հ եղո՜ւկ
Թըշուառայեղց իմ անձին,

Ո՞ր արդեօք եմ եղկելիս,
Յո՞ թռուչին ձայնք իմ վարեալ.
Աւա՛ղ ո՜վ բաղդ՝ յո՞ փախեար։

ՊԱՐ

Ի դժնեայ ինչ զոր լսել եւ տեսանել չէք երբեք։

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՛վ խաւարին ամպ դժպըհի՝ կուտակադէզ անպատում,
Անպարտելի եւ անսահման, վա՜յ ինձ, վա՜յ ինձ միւսանգամ.
Ի՞բր սուին խայթոցացս այսոցիկ դառըն ցաւոց
Եկըն խուռն յիս հարան, եւ աղետից յիշատակ։

ՊԱՐ

Եւ զարմանք եւ ոչ մի, կըրկին ի տոյժս յայսոսիկ
Սուգ առնուլ քեզ, կըրկին ժուժկալ լինել աղետից։

ԻԴԻՊՈՍ

Ո՛վ բարեկամ, դու իմ ծառայ հաւատարիմ անյողդողդ,
Զի համբերես ինձ տակաւին խընամ տանել զաչացուիս։
Ո՜հ, զի ո՛չ ինչ խաբիմ, այլ եւ ի մառայլ սոսա մըթոյս
Ճանաչեմ ըստուգիւ, համայն եւ զձայն բարբառոյդ։

ՊԱՐ

Ո՛վ ադուինց արարող, զիա՞րդ այդպէս իշխեցեր
Զաչսդ քո խափանել, ո՞ զքեզ դըրդեաց յաստուածոց։

ԻԴԻՊՈՍ

Ապողոն էր Ապողոն, սիրելիք,
Որ ըզչարիս իմ զայսոսիկ
Ըզչար աղէտս իմ կատարեաց։
Ոչ ոք այլ, այլ ես ձեռամբս հարի զսոսա, չուառականս։
Զի զի՞նչ պիտոյ էր տեսանել՝ ում չէր ինչ քաղցր ի տեսիլ։

ՊԱՐ

Այդպէս է այդ որպէս ասես։

ԻԴԻՊՈՍ

Զի՞նչ ես ինձ հեշտական ի տեսանել կամ սիրել,
Կամ յողջոյն համբուրից ումեք մատչել, սիրելիք։

Առէք աստի զիս փութապէս,
Առէք հանէք, ո՜վ սիրելիք,
Ըզմեծ եղեռն եւ զնըզովեալս,
Եւ քան զմարդկան՝ զիս ատելիս։

ՊԱՐ

Մըտօք եւ աղետիւք ողորմելիդ միապէս,
Երանի էր ինձ թէ բնաւ չէր իմ ըզքեզ ծանուցեալ։

ԻԴԻՊՈՍ

Կորիցէ որ զիս ի դուժ կապանացն
Ի տուարածին ոտնակապից
Լուծեալ փըրկեաց ի մահուանէ,
Ոչ շընորհս ինչ արարեալ, զի թէ մեռեալ էր իմ անդ,
Սիրելեաց իմոց եւ ինձ ոչ լինէր ցաւ այսչափ։

ՊԱՐ

Նոյնպէս եւ ինձ գոյր ցանկալի։

ԻԴԻՊՈՍ

Ոչ գայի խողողել ըզհայր, եւ ոչ ամուսին
Որոց զայրըն ծընան՝ ի մարդկանէ յորջորջիլ։
Իսկ արդ եմ հէք եւ պըղծոց ծնօ,
Եւ սերմանակից ծնողաց հերիս,
Թէ գոյ քան զչարն երիցագոյն,
Այնմ Իդիպոս վիճակեցաւ։

ՊԱՐ

Ի՞բր ըզքեզ քաջախորհուրդ ոք ասացից՝ ոչ գիտեմ.
Զի քեզ լաւ էր մի կեալ, քան կենդանի մընալ կոյր։

ԻԴԻՊՈՍ

Թէ զի այսպէս այսոքիկ յոյժ անբարի գործեցան,
Մի կար զիս ուսուցանել, եւ մի խրատտու լինիր ինձ։
Զի ես ո՛չ գիտեմ որո՛վ աչօք երբեմն ի դժոխս
Իջեալ եւ հայեցեալ տեսանիցեմ ըզհայրն իմ,
Ոչ եւ զմայրըս թըշուառ, որոց յինէն երկոցունց
Գործեցան քան զխեղդամահ տագնապին գործք դըժընդակ։
Այլ որդւոց ինձ բողբոջ՝ որպէս զիարդ եւ բուսաւ,
Ցանկալի էր ապաքէն՝ հայել յերեսս նոցին,
Սակայն ոչ իմոց աչաց, ոչ սոսա ո՛չ բերդ երբեք

Եւ ոչ աստուածոց նըւիրական ինչ պատկերք,
Ցորոց ես եղկելիս քան զամենայն այր եւեթ
Բարեմնունդս ի Թեբէ, զանձն իմ ինձէն զըրկեցի,
Հրաման ամենեցուն տըւեալ մերժել զամպարիշտն,
Ըզցուցեալն ի դից անսուրբ, եւ ի տոհմէն Լայոսի [1]:
Զայսպիսի կեղտ ես ինձէն անձամբ յանձին բատդըրեալ,
Պա՞րտ ինչ էր ուղիղ ակամբ ինձ զայնոսիկ տեսանել:
Ի բաց տար. այլ եթէ գոյր խից ի ցընցուղս ականջաց
Արկանել, ոչ ներէի փակարել զմարմին իմ թըշուառ,
Լինել կոյր եւ խուլ համայն, մի տեսանել, մի լըսել.
Քանզի քաղցր է խորհըրդոց հանգչել անխէթ 'ի չարեաց:
Ընդէ՞ր, ո՛վ Կիթերոն, ընկալար զիս, եւ առեալ
Զըսպանեալ վաղվաղակի, զի մի երբեք լինէր ընաւ
Ցուցանել զանձն իմ մարդկան՝ յորոց ծընեալն էի ես:
Ո՛վ Պոլիբէ եւ Կորընթոս, եւ վաղեմի ապարանք՝
Կարծեցեալ հայրենիք, որպիսի գեղ չարանութ
Սընուցէք զիս՝ զի արդ չա՛ր եւ ի չարաց գըտանիմ:
Ո՛վ երրեակ ճանապարհաց կիցք եւ զանխուլ անտառակ
Եւ մայրի, եւ յերրակի ուղիս անդ նուրբ արահետ,
Որ զարիւն իմ յիմոց աստի ձեռացըս արբէք,
Զհօրն իմոյ. յիշիցէ՞ք արդեօք թէ զո՛ր գործս ի ձեզ
Անդ գործեալ, եւ այսր եկեալ զի՛նչ ինչ դարձեալ արարի:
Հարսանիք, ո՛վ հարսանիք, ծընայք ըզմեզ, եւ ծընեալ՝
Ըզնոյն սերմն արկէք կըրկին, եւ ցուցէք հարս եւ եղբարս
Եւ որդիս, տոհմային արիւն, հարսունս եւ կանայս
Եւ մարս, եւ որ այլ գործք ամօթալիք ի մարդիկ:
Այլ սակայն, ոչ է բարւոք խօսել զոր ոչ եւ գործել.
Վաղագոյն զիս, աստուածոցըն, արտաքս ուրեք թաքուցէք,
Կամ սպանէք, կամ ընկեցէք ի ծով՝ ուր ոչ այլ տեսջիք:
Օ՜ն եկայք, հաճեցարուք ձեռն արկանել յայր թըշուառ:
Անսացէք, մի զարհուրիք. զի զիմ չարիս՝ բաց յինէն՝
Բաւական չիցէ բառնալ մահկանացու եւ ոչ մի:

ՊԱՐ

Այլ խընդրոյդ աւասիկ արժանի աստ է Կրէոնն,
Ի խորհել եւ ի գործել զոր ինչ ի դէպ է եւ հարկ,
Զի փոխան քո նա միայն մընաց երկրիս պահապան:

---

1 Իմա զցուցեալն ի դից պիղծ, եւ ազգ կամ ծնունդ Լայոսի:

ԻԴԻՊՈՍ

Եղո՜ւկ զիս. իսկ արդ զի՞նչ առնըդ այդմիկ ասասցուք.
Զի՞նչ հաւատ յիս արդար թըւեսցի յաչըս նորա,
Զի ցայսօր՝ յամենայնի առ նա գըտայ չարախոհ:

ԿՐԷՈՎՆ

Ոչ որպէս՝ այպանող եկի ես այսր, Իդիպոս,
Եւ ոչ յեպերել ինչ յառաջնոցըն չարեաց:
Այլ թէ դուք ոչ եւս յազգէ մահկանացուաց պատկառէք,
Ա՛կն ածէք գէթ ի բոցոյ դարմանողին բոլորից
Արքային Արեգական զոճիրդ անքօղ ցուցանել,
Զոր ոչ լոյս, ոչ սուրբ անձրեւ եւ ոչ երկիր ընդունի:
Այլ աստէն փոյթ ընդ փոյթ առէք ածէք զինքն ի տուն.
Զի միայն ազգայնոց է բարեկրօն խորհըրդովք
Տեսանել եւ լըսել ըզտոհմային եղկութիւնս:

ԻԴԻՊՈՍ

Աստուածո՛վքն, որովհետեւ ակընկալեացս արտաքոյ
Եկիր այր առաքինի առ իս առ չարս ի ընաւից,
Ե՛կ լուր ինձ, զի վասըն քո եւ ոչ վասն իմ խօսեցայց:

ԿՐԷՈՎՆ

Եւ յո՞ր պէտս ինչ իրաց ժըտես յինէն հասանել:

ԻԴԻՊՈՍ

Հալածեա զիս յերկրէ աստի վաղվաղ հեռ ընդ հեռ,
Ուր ումեք մահկանացուի մի խօսակից լինիցիմ:

ԿՐԷՈՎՆ

Առնէի զայդ՝ քաջ գիտեա, եթէ չէր պարտ նախ զաստուած
Հարցանել՝ զի ուսայց թէ զի՛նչ արժան է գործել:

ԻԴԻՊՈՍ

Այլ նորա բովանդակ ի յայտ եկեալ է պատգամ,
Զհայրասպանս եւ զամպարիշտըս զիս մահանել ի կորուստ:

ԿՐԷՈՎՆ

Այդ այդպէս ասացաւ, սակայն մեզ հարկ է այժմիկ
Ուսանել հաւաստի զոր վայելուչն է ի գործ:

ԻԴԻՊՈՍ

Արդ վասն առն եղկելւոյ հարցանիցէք վերըստին :

ԿՐԵՈՎՆ

Զի եւ դու իսկ այժմ հաւատս ընծայեսցես աստուածոյն :

ԻԴԻՊՈՍ

Արդ ի քեզ եմ ապաստան եւ ի քո ձեռս յանձն առնեմ:
Այնմ որ անդ է յապարանս՝ կառո շիրիմ զոր կամիս ,
Զի քոյոց ըստ օրինի վճարեսցես զոր պարտն է :
Իսկ զիս մի երբեք արժան համարեսցի կենդանեաւս
Հայրենիս այս ոստան ունել բնակ ի ծոցին :
Այլ ես թող բնակեմ ի սարս՝ ուր իմ կոչի Կիթերոն ,
Այն զոր մայր իմ եւ հայր կենդանութեամբս եդին ինձ
Գերեզման սեփական , մեռանել ինձ անդանօր
Ցայնցանէ որ ի կորուստ զիս մատնէին եւ ի մահ ,
Սակայն այսչափ ինչ գիտեմ, զի ոչ զիս ախտ , ոչ այլ ինչ
Կարասցէ յափշտակել. զի չէր արդեօք իմ բնաւ
Ապրեալ ի մահուանէ , բայց յայլ ինչ ուրս դժնեայ :
Այլ յո՛ր կոյս եւ գնալոց իցէ մեր բաղդ , երթիցէ .
Բայց , Կրէովն , մի դու զիմոց ինչ ուստերացըս հոգար .
Ցարս են արդ , ուր եւ իցեն չունեցեն կենաց նուազութիւն :
Իսկ երկուց օրիորդացս ողորմելեաց եւ հիքաց ,
Որոց ոչ երբեք ուրոյն եկաց սեղան կերակրոյս
Առանց իմ, այլ յորոց ես ճաշակէի՝ յամենայն
Հանապազ հաղորդ էին , դու ինձ նոցա տար խնամ.
Թոյլ տուր ինձ մանաւանդ ողջագուրել , լալ զաղէտս :
Եկ աղէ , ով իշխանդ , եկ ով ի ծնէ իսկ ազնիւ :
Ի գրգուելն ընդոստ ձեռօք՝ թուեցայց ես յանձին
Փառանգել զնոսին հանգոյն մինչ ականին էի դեռ :
Զի՞նչ խօսիմ. աստուածոյքն , ո՞չ ապաքէն լսեմ ես
Զերկոցուն սիրելեացս արտասրաթոր հեկեկանս .
Գթացեալ Կրէովնի եւ առաքեալ է առ իս
Ըզսիրունսն քան ըզբնաւ որդեակս . ըստո՞յգ խօսիցիմ:

ԿՐԵՈՎՆ

Այո . զի ես ինքնին իսկ եմ որ զայդ կահեցի ,
Գիտելով ըզհեշտութիւնն որում ի բնէ ցանկայիր :

ԻԴԻՊՈՍ

Երջանիկ լինիցիս , եւ քեզ վասն այսըր խնամոց
Լաւագոյն Բաղդ քան զոր ինձ՝ հանդիպեսցի պահապան :
Ո՞ւր իցէք , ո՛վ որդեակք , արկէք եկայք մատերուք
Ի բազուկս իմ յայսոսիկ յեղբայրականս՝ որ ետուն
Զեզ այսպէս տեսանել ըզծընողիդ աչս ըզհօրդ
Զերբեմըն լուսափայլս , որ զի անգէտ եւ անհարց ,
Ո՛վ որդեակք , գտայ ձեզ հայր՝ ուստի ես եմ արօրեալ[1] :
Եւ ըզձեզ արտասուեմ, — քանզի հայել զօրեմ ոչ , —
Ի մնացուածս ուշ արարեալ դառըն կենացդ այդոցիկ՝
Զոր եւ կեալ ձեզ առաջի կայ յերեսաց մարդկանէ :
Քանզի յո՞ր քաղաքայնոց գնայցէք ակումբս եւ յո՞ր տօնս՝
Ուստի ոչ դարձջիք ի տուն , փոխան հեշտից , ողբալիցք :
Իսկ յորժամ ի յարբունս հասանիցէք հարսանեաց ,
Ո՞վ իցէ , որդեակք , որ զայս եղերս անտես առնիցէ ,
Որ ծնողացն իմոց և ձեզ ի թըշնամանս եղիցին :
Զի այն ո՞ր աղէտք չէն աստ . հայր ձեր ըզհայր իւր ըսպան ,
Ըզծընողն իւր արօրեաց , յորմէ եւ ինքն է սերեալ ,
Եւ յոյց ինքն է բուսեալ՝ ստացաւ ըզձեզ ի նոցունց :
Այսպիսիք նախատեսջիք , եւ ո՞վ ի կին առնուցու ,
Զիք եւ ո՛չ ոք , ո՛վ որդեակք , այլ հարկ է ձեզ աներկբայ՝
Ամուրի եւ խոպան արօսանալ եւ խամրել:
Ո՛վ որդիդ Մենիկեայ , քանզի միայն դու մնացեր
Երկոցուն սոցա հայր , — զի մեք սոցին ծընկագործք
Կորեաք երկոքեան , — մի զսոսա 'նդ վայր հարկանես ,
Տընանկըս եւ անայրըս մոլորել առհմայնոցդ ,
Եւ մի թոյլ հաղորդ լինել տացես իմոցս աղէտից :
Այլ գթա ի սոսա՝ ի մանկութիւնն հայեցեալ
Եւ ի բնաւ ամայութիւնն յամենայնէ՝ բայց ի քէն :
Եկ , ո՛վ քաջդ , հաւանեաց՝ արկեալ ըզձեռնըդ յիմ ձեռս :
Իսկ ձեզ , ո՛վ որդեակք , թէ այժմ էիք մտաց տէր ,
Բազում յոյժ տայի խրատ , այլ արդ մէն զայս հայցեցէք ,
Կենդանի լինել միշտ առ ժամն , եւ կեանք լաւագոյն
Զեզ քան զհօր ձերոյ ծնողին հասցէ վիճակ վայելել:

---

1 Այլաբանութիւն արօրից աստ և փոքր մի զկնի՝ յայտնի է և անկարօտ մեկնութեան. նոյնպէս խոպան և արօսն որ զկնի գայ. յիշեցի և ասացեալըն 'ի մեզ 'ի Նարեկացւոյն Անարօր արգանդ կուսին :

ԿՐԵՈՎՆ

Շատ խակ հեղեր արտասուս . այլ արդ երթ մուտ ընդ յարկաւ :

ԻԴԻՊՈՍ

Յակամայ կամս անսասացուք :

ԿՐԵՈՎՆ

Լաւ է 'ստ ժամուն ամենայն :

ԻԴԻՊՈՍ

Գիտես յոր սակըս գընամ :

ԿՐԵՈՎՆ

Լըսեալ ի քէն՝ գիտացից :

ԻԴԻՊՈՍ

Զի վտարեսցես զիս յերկրէս :

ԿՐԵՈՎՆ

Ըզդից խընդրես տուրս յինէն :

ԻԴԻՊՈՍ

Այլ ատելի դարձայ դից :

ԿՐԵՈՎՆ

Արդ փոյթ լիցիս լսելի :

ԻԴԻՊՈՍ

Ըստո՜յգ խօսիս :

ԿՐԵՈՎՆ

Զոր չխորհիմ՝ ընդ վայր ասել ոչ սիրեմ :

ԻԴԻՊՈՍ

Հա՛ն զիս ուրեմն այժմ աստի :

ԿՐԵՈՎՆ

Օ՛ն եկ , այլ թո՛ղ ըզմանկունդ :

ԻԴԻՊՈՍ

Զնոսա յինէն մի բառնար :

ԿՐԵՈՎՆ

Մի զամենայն կամիդ ունիր ,
Զի զոր կալարդ՝ ոչ ընդ քեզ ըզհետ կենաց քոց եկին :

ՊԱՐ

Ո՛վ հայրենի Թեբայ բնակք , տեսէք ահա Իդիպոս ,
Հըմուտ չըքեղ առակաց եւ այր հըզօր զօրութեամբ ,
Ոչ չարակնոտ նըկատող քաղաքացւոցըն բախտից ,
Յո՜ր դըժընդակ աղէտից հասեալ անկեալ կայ պըտոյտս ,
Որպէս զի մի երանել զմահկանացու երբէք այր ,
Այլ ուշ ունել զօր վերջին կատարածին տեսանել ,
Մինչեւ կենացն անցցէ կէտ առանց ցաւոց ըլկանաց :

ՍՈՓՈԿԼԻ

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Յաջորդեալ յաթոռն Թեբայ երկոցուն որդւոցն Իդիպոսի Ետէոկղի և Պողինիկեայ պայմանաւ ամ ըստ ամէ փոխանակաւ թագաւորելոյ. Ետէոկղէս երէցն յետ ամին չառնու յանձն իջանել: Պողինիկ յԱրգոսէ շարժէ 'ի վերայ նորա պատերազմ առ Թեբաւ, մենամարտեալք՝ մեռանին երկաքին եղբարք 'ի միմեանց. բանակն Պողինիկեայ փախստեայ գնայ գիշերայն: Քեռի նոցուն Կրէոնն անցեալ յանժառանգ 'ի գահն արքունի, սաստիկ պատուհասիւ արգելու չտալ հողոյ զմարմին Պողինիկեայ՝ իբրև զհայրենեաց վրիժագի. բայց քոյր մեռելոյն Անտիգոնէ զընկենու զհրամանն, և անկուշեալ զասաս սպառնալեացն ծածկէ հողով զմարմին եղբօրն սիրելւոյ, որ և գործ մեծ բարեպաշտութեան էր, և ըմբռնեալ 'ի գիտացն Կրէոնի դատապարտի թաղել կենդանւոյն: Հէմոն որդի Կրէոնի որում խօսեցեալ էր զօրիորդն, բարեխօսէ առ հօր իւրում, բայց 'ի զուր. Տիրեսիաս քրմապետ Ապողոնի սպառնայ զցասումն գից, 'ի նմին և այն: Այլ վաղվաղակի հասանէ պատուհասն. զի յուսահատ եղեալ Հէմոնի յապառում բըրտութենէ հօրն՝ զիւրովին երթայ 'ի վերայ մարմնոյ սիրելի խօսեցելոյն՝ խեղդամահ զրաւելոյ. և Եւրիդիկէ մայր պատանւոյն չհանդուրժեալ ցաւոց սրախն անձին առնէ և նա, և վճարի ողբերգութիւնն, մի՛ 'ի գեղեցկագոյնիցն Սոփոկլի: Այդ աւագիկ են սորա պատճառք:

ԱՆՁԻՆՔ

ԱՆՏԻԳՈՆԷ, դուստր Իդիպոսի, քոյր Պոլինիկեայ.

ԻՍՄԵՆԷ, քոյր նորա.

ՊԱՐ 'ի Թեբացի ծերունեաց.

ԿՐԷՈՎՆ, արքայ Թեբայ.

ՊԱՀԱՊԱՆ մարմնոյն Պոլինիկեայ.

ՀԷՄՈՆ, որդի Կրեովնի.

ՏԻՐԵՍԻԱՍ, մարգարէ.

ՀՐԵՇՏԱԿ.

ԵԻՐԻԴԻԿԷ, կին Կրեովնի, մայր Հէմոնի.

ԳՈՒԺԿԱՆ.

Տեսարան՝ հրապարակ արքունեացն Թեբայ։

ՀԱՆԴԷՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՆՏԻԳՈՆԷ, ԻՍՄԵՆԷ.

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ո՛վ քեռ հարազատ գլուխ ողեխառն իսմենեայ,
Գիտիցես ինչ յանիծիցն Իդիպոսի զոր առ մեզ
Զեւ իցէ ի կեանըս մեր Արամազդայ կատարեալ։
Զի չմնաց, քաւ ի մեզաց, վիշտ ինչ կորանք եւ զարշանք.
Զոր ի քո եւ յիմ աղէտըս ոչ իցէ տեսեալ՝ իմ։
Եւ զարդիս՝ զի՞նչ է այս նոր հրաման տուեալ վերըստին
Քաղաքիս համօրէն ժողովըրդեան յիշխանէն։
Գիտիցես ինչ եւ լուա՞ր. եթէ ի քէն ծածկեցան
Նիւթեալքն ի թըշնամեաց խորհուրդք ի մեր սիրելիս։

ԻՍՄԵՆԷ

Ցիս եւ ոչ մի բան եհաս, Անտիգոնէ, զսիրելեաց,
Ոչ քաղցր եւ ոչ դառն, յորմէհետէ զրկեցաք
Երկոքին մեք յերկոցունց եղբարց մերոց որք անկան
Ի միում աւուր ի սրոյ միմեանց՝ եկեալք ի վէրս.
Յետ զօրուն Արգիացւոց գիշերագնաց լինելոյ,
Ոչ գիտեմ ինչ աւետեաց զըրոյց եւ ոչ բօթալի։

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Գիտեմ քաջ. եւ ըզքեզ դըրանց գաւթիս արտաքոյ
Յայն ի սակըս կոչեցի, զի դու եւեթ լուիցես։

ԻՍՄԵՆԷ

Եւ զի՞նչ այն իցէ. զի թուիս ի ծուփ խորհըրդոց։

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ո՞չ Կրէոն ըզթաղումն եղբարց մերոց երկոցունց
Ըզմիոյն նախապատիւ արար՝ զմիւսոյն անարգեաց.
Զէտէոկլ, որպէս ասեն, արդարադատ իրաւամբք
'Ստորինի ծածկեաց ի հող Ուրուականացն [1] ի պատիւ,
Իսկ զողորմ մեռեալ մարմին Պոլինիկեայ պատուիրեալ
Ասեն քաղաքացւոցս՝ ի գերեզման մի՛ ծածկել,
Մի՛ ումեք աշխարել, այլ անարտօսր եւ անթաղ
Ընկենուլ անդր մըթերս ի գիշադէտ հաւուց կեր:
Զայսորիկ հրաման տուեալ ասեն քաջին Կրէոնի
Քեզ եւ ինձ, այո՛ եւ ինձ. եւ զի գալոց է այսրէն՝
Որոց ոչըն գիտիցեն զայդ՝ պատուիրել հաւաստեաւ.
Եւ զիրն ո՛չ վարկպարազի եւ վայրապար ինչ գրել,
Այլ հեստողն՝ ի քաղաքիս քարակոծկոծ անկցի դէն:
Արդ քեզ այսպէս այսորիկ. եւ դու ցուցցես ի մօտոյ,
Քաջատոհմ ոք իցես, թէ յազատաց վատազգի:

ԻՍՄԷՆԷ

Թէ այդ այդպէս իցէ, ո՛վ տառապեալ, զի՞նչ մնայ
Այլ եւս ինձ ի քակել կամ ի կապել՝ յաւելուլ:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Թէ լիցիս վաստակակից եւ գործակից աղէ տես:

ԻՍՄԷՆԷ

Յո՞ր վիշտ վտանգի. եւ միտք քո յի՞նչ հայիցին:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Թէ զդիակնըն բառնալ լինիցիս ինձ ձեռընտու:

ԻՍՄԷՆԷ

Արդ թաղե՞լ ըղձաս խորհիս ընդդէմ հանուր հրամանին:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Այո՛ զիմ եղբայրն եւ զքո, թէպէտ եւ դու չկամիցիս.
Զի մի՛ ընաւ դաւեցայց ի մատնութիւն, մի՛ լիցի:

---

[1] Ուրուականք են Ոգիք գնացելոցն, աստանօր Էտէոկլին:

ԻՍՄԷՆԷ

Ո՛հ եղուկդ, ուր հակառակ կայ Կրէոն քեզ ախոյեան:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Այլ նըմա՝ չեն իրաւունք ինչ զիս յիմոցս [1] արգելուլ:

ԻՍՄԷՆԷ

Աւա՜ղ. խորհեաց ո՛վ քոյր, ո՛րպէս կորեաւ մեզ հայր մեր,
Ատելի եւ անպատիւ. առ ինքնադատ մեղանաց
Զերկոսեան ինքնաձեռըն խոցոտեալ ըզբիբս իւր:
Եւ ապա՝ մայր իւր եւ կին, անուն կըրկին միախումբ,
Ի խեղդ կախաղանին ըզկեանըս իւր վախճանեաց:
Եւ երրորդ անգամ եղբարք երկու յաւուր ի միում՝
Զիրեարս սատակեցին թըշուառականքն երկոքեան,
Ի ձեռաց միմեանց զօրհասն հասարակաց վըճարեալ:
Եւ արդ մեր երկոցուն միայն մնացեալ, տես աղէ
Քանի՛ոն չարաչար կորընչիցիմք թէ 'նդվըզեալ
Յօրինաց՝ զոյժ կամ զհրաման արհամարհեմք ըզտերանց
Այլ խորհել պարտ է եւ զայս, զի եմք կանայք ապիկարք
Ընդ արս ի պատերազմ, եւ զի նուաճեալք ընդ բըռամբք,
Զայդոսիկ հարկ է կըրել եւ քան զդոսին դառնագոյնս:
Եւ արդ իմ զըստորնաբնակս [2] աղաչեցեալ ներել ինձ
Քանզի բռնի է ինձ յայս, եղէց հնազանդ իշխանաց.
Զի 'ստ չափ իւր անցանել ի գործ՝ ընաւին է չամբուլ:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Զըստիպեմ ամենեւին, եւ թէ գործել հաճեսցիս,
Ընդ իս ոչ ինչ ըմբաւ ախորժաբար առնիցես.
Այլ տես զի՞նչ է քեզ հաճոյ, իսկ ես ըզնա թաղեցից:
Գեղեցիկ է ինձ յոյժ՝ զայս արարեալ՝ մեռանել,
Սիրելիս ընդ նըմին՝ ընդ սիրելւոյս դընիցիմ՝
Յիրաւի ճարտարմըտեալ. քանզի երկար ժամանակ
Հասցէ ինձ հաճոյ լինել անդընդայնոց քան աստեացս,
Զի անդ միշտ յաւէժացայց. իսկ քեզ բարւոք թէ թըւի,
Ա՛ռ անարգըս կալջիր ըզպատուականսըն առ դիս:

---

[1] Իմա՝ յիմոց ընտանեացն, 'ի ջերմոցն իմոց:
[2] Իմա՝ զընակեալսն 'ի ստորին վայրս մահու, զուրուականս եղբօրն:

ԻՍՄԵՆԷ

Քա՛ւ յինէն յանարգութիւն ինչ եղբօրն հատանել,
Բայց բռնի քաղաքայնոցս հեծուկս առնել չեմ ատակ:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Զայդ ինչ դու պատճառեսցիր, սակայն երթայց ես աստի
Սիրելւոյ հարազատիս հեղուլ դամբան հողաբլուր:

ԻՍՄԵՆԷ

Ո՜հ զինեւ, զիարդ զահի հարեալ դողամ զնզկելւոյդ:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Մի՛ զինէն կանխեր յերկիւղ, դու զքոյին բաղդ ուղղեսջիր:

ԻՍՄԵՆԷ

Այլ գէթ մի՛ զգացուսցես ումեք յառաջ ըզգործ քո,
Ի ծածուկ պահեսջիր, նոյնպէս եւ ես եւս ընդ քեզ:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ո՜հ ինձ, երթ ասէ պատմեա․ լիցիս եւ եւս ատելի
Թէ լռեսցես եւ ոչ քարոզ ամենեցուն կարդայցես:

ԻՍՄԵՆԷ

Սիրտ ունիս ջերմեռանդն ի սառնալիցդ յայդոսիկ:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Այլ գիտեմ զի զմիտս հաճեմ զորոց պիտոյ իսկ է ինձ:

ԻՍՄԵՆԷ

Թէ միայն կարասցես․ բայց անհնարից ցանկանաս:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ուր ինչ ոչ զօրիցեմ, դադարեցից անդանօր:

ԻՍՄԵՆԷ

Այլ անդէպ է յանհնարինս ի սկզբանէ ձեռնարկել:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Զայդոսիկ թէ խօսեսցիս՝ եղիցես ինձ դժպհի,
Թըշնամի եւ մեռելոյն համարեսցիս իրաւամբք:

Թո՛յլ տուր ինձ եւ որ յինէն մոլորութիւն անպատեհ՝
Պատահել պատուհասին․ քանզի եւ ոչ հասցէ ինձ
Կրել ինչ այնպիսի, քան թէ փառօք մեռանել:

ԻՍՄԵՆԷ

Երթ ասէ՝ թէ քեզ բարւոք թուի, բայց զայս գիտասջիր՝
Զի գնաս մըտակորոյս, իսկ սիրելեաց սերտ սիրուն:

ՊԱՐ

Ճառագայթ արեգական,
Գեղեցիկ քան զոր երբեմն
Եօթնադրունըն Թեբայի
Լոյս ծագեալ երեւեցար:
Ոսկի տուընջեանն ակնողիք
Անցեալ զուխիւքըն Դիրկէայ[1],
Զայրն յԱրգոսէ[2] ասպիտակապար
Դիմեալ եկեալ ըսպառազէն
Դըրդուեալ ի սուր երասանակ
Տագնապեցեր փախըստական:
Իւ հանդերձ յերկիրըս մեր Պոլինիկ
Ամբարձեալ երկբայելի պայքարօք[3]
Իբր արծուի սրագոչ ի սոսր՝ խոյացաւ,
Ձիւնափայլ հօլաթեւօք խուռնախիտ,
Զինուորաւ սաղաւարտիւք բազմազէն: —
Եւ հասեալ տանցս ի վերայ,
Մահաչունչ տիգօք փեռեկ[4]
Վի՜հ բացեալ զեօթնադրըռամբքս,
Չեւ լցեալ արեամբս ըղթուռան
Եւ չեւ բոցոյ ջահից կալեալ
Զբըրգանց պըսակս՝ յարեաւ գընաց:
Այնպէս զթիկամբքըն պընդեցաւ

---

1 Դիրկէ վտակ էր մերձ 'ի Թեբէ:
2 Զբանակն արգոսացւոց՝ որով (ի հանդերձ) եկեալ էր Պոլինիկ, և յանկանել նորա փախեան:
3 Երկբայելի խնդիրք էին՝ թէ ո՛ւմ անկ էր թագաւորել:
4 Փեռեկեալ վի՜հ խմա զվտանգն, զկորուստն զոր սպառնայր զօրն Պոլինիկեայ:

Ընդդիմադարձ այն վիշապին [1]
Արեայ շաչիւն անձեռնընդելի:
Ատեայ զպայթիւն խրոխտ լեզուի Զեւս.
Եւ տեսեալ յորդախաղացս ըզնոսա
Յորձանօք ոսկւոյ, շաչմանց եւ խրոխտմանց՝
Թօթափէ որոտընդոստ հրով զայն [2]
Որ ի ծայրս անդ պատնիշաց կայր պատրաստ
Աղաղակ ըզյաղթութեանն հարկանել: —
Այլ ի բերել զհուրն՝ անկաւ տատան յերկիր դիմահար
Այն որ յայնժամ մոլեգնոտ բանդագուշեալ խիզախմամբ
Մոլընչէր փըչմամբք գըժընդակ մըրրկաշունչ փոթորկաց:
Բայց մեծն Արէս աջողագոյն
Այլուր վարէր զայն ամենայն,
Եւ վեր ի վայր հարեալ գըզորդ՝
Այլըս յայլոց չարժէր վերայ:
Զի դարանապետք եօթնեակ յեօթըն դրունս
Ռազմեալք ի գուպար ճակատ առ ճակատ
Թողին Յաղթողին հարկս Արամազդայ
Համակ պղնձաձոյլ զըրեղ պատարագս [3].
Սակայն չուառականք կըրկին՝ համահարք
Նոյն եւ համամարք ըզնիզակս իւրեանց
Ի սիրտ իրերաց կըշռեալ կըրկնազօր,
Ըզնոյն մահ բաժին առին երկոքեան: —
Իսկ մեծանունն Յաղթանակ՝ յոգնակառեանըն Թեբայ [4]
Եկն ընդ առաջ փոխարէն լինել նըմին խընդակից:
Արդ մոռացումն արարէք պատերազմացըս այժմուց,
Եւ յամենայն դից ի մեհեանս
Առհասարակ պարակցութեամբ
Ելցուք աղէ զգիշերս ողջոյն
Թեբայադըղորդ [5] Բակքոսն ի գլուխ:

---

1 Այս է՝ Պոլինիկեայ, որոյ նշան էր վիշապ՝ որպէս և ամենայն Թեբացւոց. իսկ Արեսի շաչիւն՝ է Թեբացւոց մարտին զոռ 'ի վերայ Պոլինիկեայ և արգոսեան գնդին:

2 Այն է Կապանէոս քաջազն արգիացի, որոյ պանծացեալ առնուլ զԹեբէ ես և 'ի հեճուկս Արամազդայ շանթահար սատակեցաւ:

3 Այս է՝ Նուիրեցին զզէնսն պղնձիս:

4 Թեբէ՝ իբր քաղաք պատերազմող՝ բազում կառաց տէր ասի: Յաղթութիւնն գայ խնդալ ընդ նմա:

5 Բակքոս կամ Սպանդարամետ՝ աստուած գինւոյ, բազում զըւարթութեամբն դըղրդել ասի զԹեբէ:

Այլ ահաւասիկ նոր Թագաժառանգ
Իշխան աշխարհիս որդին Մենիկեայ [1]
Ի յանկարծադէպ դիպըն պատահարս
Եկեալ գայ՝ յուզեալ խորհուրդս ինչ ի միտ.
Քանզի զկաճառեալ ատեան ծերունեաց
Հրաման ետ կոչել զայս համագումար,
Միով միայնով եւ քարոզաձայն
Հրովարտակաւ յայս վայր ճեպեցուցեալ:

---

1 Կրէոնն, որ 'ի մեռանել երկոցուն ժառանգացն՝ Եղէոկլի և Պոլինիկեայ 'ի միմեանց՝ ինքն Թագաւորէր:

ՀԱՆԴԷՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԿՐԷՈՎՆ, ՊԱՐ, ՊԱՀԱՊԱՆ.

ԿՐԷՈՎՆ

Ո՛վ արք, չարժամմբ մեծաւ դղրդեալ գիցն ըզքաղաքս՝
Անդրէն միւսանգամ կարգեալ կազմեալ կանգնեցին.
Հրաւիրակս եւ ես ըզձէնջ յայլոցն ուրոյն յղեցի գալ,
Գիտելով՝ զի զԼայոսեան գահին պաշտէք միշտ ըզփառս,
Նոյն դարձեալ, մինչ Իդիպոս առաջնորդէր քաղաքիս,
Եւ յորժամ կորեաւ նա, զորդւովք նոցին սրտի մտօք
Հաստատուն կացէք մնացէք ի խորհրդոցդ խոհեմս:
Իսկ սոցա կրկին մահուամբ յաւուր միում կորուսեալ,
Տուեալ վէրս եւ առեալ ձեռացն իւրեանց եղերամբ,
Ամենայն իշխանութիւն եւ աթոռ ինձ անկանի.
Քանզի ես իսկ ազգախառն եմ մերձաւոր գնացելոցն:
Անհընար է զամենայն մարդոյ զհոգիս ճանաչել՝
Ըզխորհուրդս եւ զհանճար, մինչ չեւ երբեք գտեալ փորձ
Ի գործ իշխանութեան եւ իրաւանց օրինաց:
Քանզի պետ որ քաղաքի՝ ամենայնի ղեկավար
Որ ոչ բուռն հարկանէ զառաջինն խորհրդոց,
Այլ յահէ ինչ իմիք աղխեալ նըստի լեզուակապ,
Ինձ թըւի, այժմ եւ վաղուց, վատթարագոյն յոյժ լինել.
Եւ որ մեծ քան զհայրենիս՝ ըզբարեկամ վարկանի,
Զայնպիսին ես առ ոչինչ համարիմ ընաւ. քանզի ես, —
Գիտասցէ զայս Արամազդ ամենատեսն յարացանց, —
Փըրկութեան փոխանակ եթէ վընաս ինչ տեսից
Ի քաղաքս ստացեալ՝ ոչ լըռեցից զայն երբեք
Ոչ զոսոխ ոք աշխարհիս առ բարեկամս իմ կալայց.
Զի գիտեմ եթէ սովաւ է փըրկութիւն, եւ սովիմբ,
Թէ ուղիղ ընթանայցեմք, եւ բարեկամս ըստանամք:

Այսպիսի ես օրինօք բարգաւաճեմ զայս քաղաք,
Եւ զսոյն սոցին՝ ընակչացդ ետու հրաման զորդւոցն Իդիպեայ.
Զէտէոկլ որ քաղաքիս վերամարտիկ զոհեցաւ
Նիզակաւն արիացեալ յամենայնի՝ տալ թաղման,
Եւ նուիրել՝ որ ինչ օրէն քաջացն ոգւոց որ ի ստորինս.
Իսկ զեղբայրն ըզՊոլինիկ, զվտարանդին՝ որ եկեալ
Զաշխարհ իւր հայրենի եւ զըբնակ դիս ժըտեցաւ
Հիմն ի վեր հըրկէզ առնել, եւ ծարաւեալ յօժարեաց
Զհամազգեաց ըմպել զարիւն, գերի վարել եւ զնոսա,
Ըզնա մի տալ հողոյ, եւ մի ումեք առնել կոծ.
Այլ անթաղ գէշ ընկենուլ հաւուց եւ շանց յառ յապուռ,
Ի տեսիլ սոսկալի. այդ աւադիկ են իմ կամք:
Մի երբեք կալցին լինէն չարք ըզպատիւ արդարոց,
Այլ ոյր միտք իրաւախոհ ընդ քաղաքիս այսմ իցեն,
Ցես մահուն եւ կենդանեաւ առ ի յինէն պատուեսցի:

ՊԱՐ

Այդպէս հաճոյ են քեզ, Կրէոնի որդիդ Մենիկեայ,
Ի վերայ զըժմըտին, եւ խնամոտի քաղաքիս [1],
Եւ ի դէպ է քեզ ի գործ առնուլ զօրէնս ամենայն՝
Զմեռելոց եւ զկենդանեացս որչափ և եմք ի միջի:

ԿՐԷՈՎՆ

Թէ միայն ուշիւ պատկառ կայցէք այժմու հրամանացս:

ՊԱՐ

Զայդ քան զմեզ մանկագունին տացես պատուէր հնազանդել:

ԿՐԷՈՎՆ

Այլ պատրաստ են զիակամըն պահապանք եւ տեսուչք:

ՊԱՐ

Եւ զինչ այլ եւս ունիս հրաման զիրացըդ տալ մեզ:

ԿՐԷՈՎՆ

Մի ներել եւ մի տալ թոյլ սաունդանողաց հրամանիս:

ՊԱՐ

Չէք ոք այնչափ մըտաթափ որ ցանկասցի սատակման:

---

1 Այս է՛ ի վերայ Պոլինիկեայ, եւ ի վերայ Զէտէոկլի:

ԿՐԵՈՎՆ

Եւ այդ իսկ վարձքն իցեն . սակայն բազում եւ այն է ,
Զի շահից ակընկալեալ յոյսք կորուսին զմարդիկ :

ՊԱՀԱՊԱՆ

Զասացից , թագաւոր , թէ առ ըշտապ տագնապիս
Հատ կըլեալ թաստելով որընթաց ոտիւքս հասանեմ .
Զի յոլով հոգոց վարանք ընկըրկէին զիս յուղւոյս :
Զի բազում ինչ բարբառէր ընդ իս հոգի խօսելով .
« Տառապեալդ , զի՞ գընաս ուր ես պատիժըս տալոց .
Եւ դարձեալ , զի՞ կաս , թըշուառ . թէ այսմ յայլմէ ուսցէ
Իրազէկ լիցի Կրէոն , զիա՞րդ ոչ դու տանջիցիս » :
Ցայս խորհուրդըս մըտայոյզ հազիւ զընթացս հանի յանգ .
Այսպէս կարճ ճանապարհն երկայնագոյն եղանի :
Հուսկ ուրեմն վախճան եղեւ ինձ գալ այսր առ քեզ .
Եւ թ' եւ ո՛չ ինչ ասիցեմ այլ խօսեցայց եւ այնպէս :
Զի եկեալ կամ ըզյուսոյ վըստահութեան բուռն հարեալ ,
Թէ ոչ այլ ինչ կըրեցից քան ըզհրամանս օրհասին [1] :

ԿՐԵՈՎՆ

Զի՞նչ իրք են , զի՞ այդպէս տատամսութեամբ վըհատիս :

ՊԱՀԱՊԱՆ

Զիմըն նախ կամիմ խօսել . զի զիրն ոչ ես գործեցի ,
Ոչ տեսի զգործօղն եւ ոչ կրեցից պատիժ իրաւամբք :

ԿՐԵՈՎՆ

Բարւոք ըզգուշանաս բանին եւ շուրջ պաշտպանես ,
Բայց դու նոր ինչ թըւիս ունել ինձ ազդ առնելոյ :

ՊԱՀԱՊԱՆ

Իրք ծանունք գիտեն բազում վեհերութեան տալ պատճառս :

ԿՐԵՈՎՆ

Իսկ արդ ո՞չ խօսիցիս եւ վըճարեալ կորիցես :

---

1 Այս ինքն՝ քան զճակատագիրն իմ: Թերեւս յամբոխմանէն իցեն դորա խօսիցն այլայլութիւնք . բայց պահապանդ՝ ըստ բուսոյ բարուց՝ կատակաբան թուի առեղծեալ կամաւ 'ի Սոփոկլէ 'ի պէտս պէսպէս դաշնակաց :

ՊԱՀԱՊԱՆ

Աւասիկ եմ ասել քեզ . արդ եւս ըզդին թաղեալ ոք
Եւ զմարմնով նորա ցանեալ հող ցամաքուտ՝ գնացեալ է ,
Կատարեալ եւ զամենայն սպաս պաշտաման ըստ կարգի :

ԿՐԵՈՎՆ

Զի՞նչ ասես . եւ ո՞վ ոք այն ի մարդկանէ ժըպրհեալ յայդ :

ՊԱՀԱՊԱՆ

Ոչ գիտեմ . զի չգոյր անդ վէր կացնի ոչ պեղ ինչ բահի ,
Այլ հող կորդ , խոպան երէզ եւ ոչ անուոց ինչ ակօս ,
Եւ ոչ հետք ինչ ոչ նըշմար ոճրագործին կայր ուրեք :
Իսկ յորժամ առաջին օրապահակն եցոյց մեզ ,
Արհաւիրք անհընարին զամենեքումբք մածանէր :
Էր մեռեալն աներեւոյթ , գամբարանեալ սակայն ոչ ,
Էր զեւրեւ փոշի անօսր իբր ի նզովից խորշելոյ [1].
Իսկ շաւիղք՝ ոչ գազանի եւ ոչ ուրուք թէ ի շանց ,
Որ եկեալ իցէ անդր եւ կամ յօշեալ , երեւէր .
Բայց ձայնք խռովալիցք ի մեր միջի գոռային ,
Պահապան ըզպահապան յայտ յանդիմանն կըշտամբել .
Եւ կըռիւ եւըս լինէր , եւ որ շտայցէ թոյլ՝ չէր ոք ,
Քանզի այր իւրաքանչիւր էր յաչս այլում յանցաւոր ,
Բայց ոչ յանդիմանեալ՝ անյայտութեամբըն զանխուլ :
Մեք պատրաստ էաք եւ շանթս հըրոյ ի ձեռըս բառնալ ,
Եւ ընդ հուր անցանել եւ յամենայն գիս երդնուլ ,
Եթէ չեմք ինչ գործեալ եւ ոչ ումեք իրագէտ
Որ զոճիրըն զայն նիւթեաց եւ որ ի գործ զայն տարաւ :
Հուսկ ապա , իբրեւ ինչ ոչ ի քընութեանցն ելանէր ,
Խօսեցաւ ոմն եւ ստիպեաց զամենեսեան առ ահին
Զերկիր նըշմարել գըլխակորեալ , զի չգոյր մեզ
Ոչ տալ պատասխանի , ոչ փըրկութեան ինչ մարթանք .
Եւ էր բանըն մերկանալ զեղեալըն քեզ , մի՛ ծածկել .
Այս յաղթեաց , եւ զիս թըշուառս ընկէց վիճակն յայս բարիս [2] :

---

1 Իմա՛ խորշելոյ չափ ի մեղաց . զի որ յանցի ոք ուրեք դիակն դատանէր , պարտ էր երիցս հող ցանել 'ի վերայ , ընդ դատաստանաւ պըղծութեան :

2 Ընդ հեգնեն բարի կոչէ զգոյժն և զահ պատուհասին :

Եւ գիտեմ զի ակամայ , քեզ իսկ յանկամս եկեալ կամ .
Քանզի ո՛չ ոք սիրէ զպատգամաբեր գուժարկու :

ՊԱՐ

Տէր արքայ , խորհուրդք մըտացս ինձ ի վաղուց անտի ասեն ազդ ,
Թէ գուցէ յաստուածուստ ինչ արդեօք գործդ այդ իցէ :

ԿՐԷՈՎՆ

Լուռ լեր , եւ մի բանիւդ ի բարկութիւն զիս դրդեր ,
Զի մի 'նդ ծերութեանդ երեւեսցիս եւ անմիտ ,
Զի խօսիս անբերելիս իբրեւ թէ խնամ մեռելոյդ
Տանին դիք . մի եւ պատուով զերդ բարերար թաղեցին
Զայն որ եկն ըզսիւնազարդ մեհենանին հուրբ դատել
Եւ զնըւէրս եւ զանդաստան նոցին , եւ ցրել իսկ զօրէնս .
Տեսանե՞ս բըռնաւ ըզդիս ապիրատից շըքադիրս :
Ո՛չ երբեք . այլ այսըմ վաղ արք քաղաքիս անժուժկալք՝
Զինէն տըրտընջէին՝ շարժեալ ըզգլուխսն ի ծածուկ ,
Ընդվըզեալք յարդար լըծոյ մինչեւ տանել ներս զիս :
Իմանամ քաջ յայսցանէ՝ եւ ըզնոսա հրապուրեալս ,
Որսացեալըս կաշառօք արկանել յայն ձեռն ի գործ ,
Զի ո՛չ ինչ քան զարծաթ բուսաւ մարդկան օրէն չար:
Սա զքաղաքս առնու յաւար , սա զարս ի տանցըն խախտէ ,
Սա հանէ ի մըտաց զառաքինիս սովորեալ՝
Խոտորել ի բարւոյն , զառածանել յանպատեհս .
Եւ ուսոյց ըզմարդիկ ի խորամանգ նենգութիւնս ,
Եւ ըզբնաւ զամպարիշտ գործոց ըզգիտելըս հնարից :
Եւ որ զամ մի կաշառով անկըլիտացան յայդոսիկ ,
Զայս անձանց պատրաստեցին , տալ դատաստան ի ժամու :
Այլ թէ դեռ եւըս պաշտօն առնու յինէն Արամազդ ,
Զայս բարւոք գիտասջիր , մեծաւ երդմամբ ասեմ քեզ ,
Զի թէ ոչ ըզձեռներէցըդ յայդ թաղումըն գըտեալ
Եւ ինձ յանդիման աչաց իմոց կացուսջիք ,
Ո՛չ լիցին դըժոխք եւեթ ձեզ արժանի պատուհաս ,
Այլ կախեալք նախ կենդանւոյն՝ յայտ ըզվընասդ առնիցէք .
Զի ուսեալ՝ ուստի՛ արժան իցէ ձեզ շահ ժողովել ,
Անտի՛ խընդրիցէք այսուհետեւ , եւ ուսջիք
Թէ չէ պարտ յամենայնէ շահաւորել զօշաքաղս :
Զի զյոլովս տեսցես յոռի աւելի տուժեալ քան ապրեալ :

ՊԱՀԱՊԱՆ

Տացես ինչ խօսել , թէ այսպէս յետս դարձայց :

ԿՐԷՈՎՆ

Նա եւ այժմ իսկ չիմանա՞ս քանի տաղտուկըս խօսիս :

ՊԱՀԱՊԱՆ

Զականջըսըդ խայթե՞ն բանքս , եթէ զոգիդ կըծանեն :

ԿՐԷՈՎՆ

Զի՞ զիմ կիրըս թաղծութեան թէ ո՞ւր իցէ յեղյեղես :

ՊԱՀԱՊԱՆ

Ոճրագործըն ըզմիտըս քո տանջէ , իսկ ես զլըսելիսդ :

ԿՐԷՈՎՆ

Ո՜հ , իբրեւ զի աներկբայ շաղփաղփութիւն ես ծընեալ :

ՊԱՀԱՊԱՆ

Արդ ուրեմն այնըր գործոյ գո՛նէ ես չեմ գործօնեայ :

ԿՐԷՈՎՆ

Նա 'ւանիկ եւ զհոգիդ վաճառեցեր արծաթոյ :

ՊԱՀԱՊԱՆ

Ո՜վ աղէտ կարծող մըտաց , եւ որ ինչ սուտն է կարծել :

ԿՐԷՈՎՆ

Երթ աղէ՝ արդ ըզկարծեաց ճամարտակեալ ճառումս :
Իսկ թէ ոչ ցուցանիցէք ինձ ըզգործողըսն չարեաց ,
Պատմեցէք զի՛ վնաս բերեն արդիւնըս շահք զօշաքաղք :

ՊԱՀԱՊԱՆ

Նա եկեսցէ ի վեր անշուշտ . բայց թէ կալցի եւ թէ ոչ , —
Զի զայդ բաղդն ընտրեսցէ , — զիս մի տեսցես այսրէն դարձ .
Զի եւ այժմ յանյուսից եւ քան ըզմիտս ողջ պահեալ , [Ժէան »
Բազում շնորհըս պարտիմ հատուցանել աստուածոց : « Եղանէն Եղէօ-

ՊԱՐ

Ճարտարք բազում , իսկ քան ըզմարդ
Ճարտարագոյն եւ ոչ ոք .
Սա եւ յայնկոյս փըրփրեալ ծովուն
մըրըրկածուփ արշաւի ,

Հատեալ անցեալ զփրփրոցուածոյ
կոհակս որ շուրջ մռընչեն ,
Զերէցն ի դիս՝ զԵրկիր [1] անեղծ
եւ անձանձիր՝ պարտասէ
Շուրջ ածելով ամ ամ
ձիովք զարօրն ի հերկել : —
Ըզփոքրոգի հաւուցն երամ
Թակարդափակ ըմբռնէ ,
Եւ զվայրենի գազանաց զարմ
եւ զանդընդոց ծովուն սեռս :
Ի ցանցահիւս մանուածապատս՝
այր հանճարեղ եւ մարթուչ :
Տիրէ հնարիւք վայրաբընակ
եւ լեռնախոյս պաճարաց ,
Ի թաւարաշ ձի լուծ կապէ
եւ յանմուղ ցուլ լեռնորդեայ : —
Եւ զխօսուն բարբառ եւ ըզնուրբ իմաստ
Եւ զքաղաքային օրէնս ինքն ուսաւ ,
Եւ ի բացօթեայ ցուրտ սառամանեաց
Եւ ի թօնընկէց արկածից՝ փախուստ :
Ինքն ամենահնար՝ յոչինչ ընաւ երբեք
Ի հանդերձելոց ցականեալ բերի .
Յանհնարին ախտից իմացաւ ապրուստ ,
Լոկ ի դժոխոց ապրել չունիցի : —
Ի հնարս արուեստից գեր քան զյոյս ըզգօն ,
Երբեմն ի բարին եւ երբեմն ի չարն
Ընթանայ յոլորս օրինաց երկրին
Եւ երդմնական իրաւանցըն դից .
Բարձր ի քաղաքին , բայց է անքաղաք ,
Յորում անբարին բնակէ յանդըգնեալ.
Ինձ մի՛ յարկակից եւ մի՛ համամիտ
Ընդ իս եղիցի՝ որ ոք զայդ գործէ : —
Յայս նըշան աստուածեղէն՝ յերկմտութս կամ ,
Զոր տեսեալ՝ որպէս բընաւ եղէց յուրաստ
Եթէ այդ օրիորդ չէ Անտիգոնէ :
Ո՜վ եղուկդ , եւ եղկելի հօր Իդիպեայ ,
Զի՞նչ իցէ . յուսամ թէ ոչ ածեն ըզքեզ

---

[1] Երկիր երէց ասի 'ի դիս տարրապաշտից՝ իբրեւ զամենեցուն մայր , և անձանձիր կամ անխոնջ վասն անդադար պտղաբերելոյն :

Անկուշող ոք արքունի պատուիրանաց
Զերբակալ ի խելայեղ անմտութեան :

ՊԱՀԱՊԱՆ

Սոյն սա ինքն է որ ըզգործըն ձեռնարկեալ կատարեաց ,
Եւ կալաք զնքն ի թաղելն . իսկ ո՞ւր ուրեք է Կրէոն :

ՊԱՐ

Աւասիկ ի տանէն դարձեալ այսրէն ժամանէ :

ԿՐԷՈՎՆ

Զի՞նչ իրք են . որո՞վ բաղդիւ ի դէպ ժամու հասի այսր :

ՊԱՀԱՊԱՆ

Տէր արքայ , մահկանացուաց չիք ինչ երդմամբ յուրաստ կալ ,
Զի խորհուրդք եկեալ մըտաց՝ ի սուտ հանեն ըզկարծիս .
Քանզի ես դողացեալ ի սպառնալեացդ երեաց
Հազիւ ինչ հազ ուրեմն այսրէն դառնալ ուխտէի ,
Բայց սակայն յանկարծագիւտ անակընկալ խընդութիւն
Առաւել է մեծութեամբ քան զհեշտութիւնս ամենայն :
Իմ թէպէտ եւ երդմամբք բացէ ի բաց հրաժարեալ,
Գամ բերեմ զաղջիկըս զայս գըտեալ թաղմանն յօրինիչ :
Աստ չանկաւ ինչ վիճակ , իմ է կապուտդ , ոչ այլում ,
Արդ առեալ՝ դու , թագաւոր , քեզէն դատեա , կըշտամբեա
Զիա՞րդ եւ կամիս . իսկ ես ազատ յայսմհետէ
Իրաւամբք պըրծանիցիմ ի տանջանաց քոց այտի :

ԿՐԷՈՎՆ

Իսկ որո՞վ օրինակաւ , ուստի՞ կալեալ ածես զայդ :

ՊԱՀԱՊԱՆ

Զայրըն զայն սա թաղէր . եւ արդ գիտես զամենայն :

ԿՐԷՈՎՆ

Եւ դու ինքն իմանա՞ս , ուղի՞ղ խօսիս զոր ասես :

ՊԱՀԱՊԱՆ

Տեսի զդա զի թաղէր զոր արգելերդ ըզմեռեալն .
Արդ աղէ զակընյայտնիս եւ զհաւաստիս խօսիցիմ :

ԿՐԷՈՎՆ

Եւ զիա՞րդ ի յայտ եկեալ ըմբռնեցաւ ի յանցին :

ՊԱՀԱՊԱՆ

Աւասիկ իրին հանգէս ։ Իբրեւ ի վայրըն հասաք ,
Զահագին սպառնալեացդ ի քէն լուեալ պատուհաս ,
Զհողն ողջոյն ի բաց առաք որ ըզդիակնըն ծածկէր ,
Եւ ի սպառ հոլանեալ ըզտորորեալ դին նեխահոտ ,
Ի ժայռից ծագսըն նըստիմք՝ ուռեալ հողմոյն ըզթիկունս ,
Զգուշացեալք՝ զի մի՛ զհոտ նեխոյն արկցէ անտի մեզ ,
Այր զընկեր ընդոստուցեալ խրախուսական բարբառովք ,
Եթէ գո՛յր ոք որ յայն աշխատութիւն անխայէր ։
Այսպէս այս ի տեւ երթեալ՝ մինչեւ յարփւոյն միջակի
Եւ եկաց լուսաճաճանչ արեգական բոլորակ ,
Եւ տապ տօթաժամուն ջեռուցանէր ․ անդ յայնժամ
Յանկարծոյն՝ հողմ ուռուցեալ վիշապ հանեալ ի գետնոյն ,
Երկնապող տըխրութիւն , ըսփռի՛նդ բոլոր բացավայրս ,
Զամենայն տանջեալ ըզվարսըս դաշտային անտառաց ։
Լի եղեւ արփին մեծ հոծեալ թաղկեալ բովանդակ ,
Մեր խըփեալ զաչս համբերաք աստուածառաքս հարուածոյն ։
Իբրեւ այս փարատեցաւ ըզկնի հարուստ մի ժամու ,
Եկն ի յայտ աղջիկս՝ ողբայր յաղիողորմ թըռչնոց ճիչ՝
Որ զթափուր բունոյն խըշտեակս որբ տեսանէ ի ձագուցն ,
Նոյն եւ սա՝ մերկամարմին իբրեւ զմեռեալըն ետես ,
Գոյժ առեալ կարդաց անէծըս գործնըկեացն իրին այն ։
Եւ անդէն իւրով ափօքն առեալ բերէ փոշի չոր ,
Եւ սափոր մի պըղնձի գեղեցկաձոյլ ամբարձեալ՝
Երրակի նուիրաց հեղմամբ շուրջ ըզմեռեալըն ոռոգէ ։
Զայն տեսեալ՝ դիմեալ իսկոյն ձերբակալեմք զանաստան ,
Եւ զանցեալ գործս եւ զարդիսն յանդիմանեալ հարցանեմք ։
Նա չեղեւ ինչ յուրաստ , ի գիւր սըրտիս եւ ի վիշտ ․
Ի չարեաց քաղցր է զերծուլ , ցաւ՝ զսիրելիսն յայն մըղել ։
Այլ ինձ փոքր է ամենայն այս՝ առ իմով փրկութեամբ ։

ԿՐԵՈՎՆ

Ըզքեզ[1] արդ , ըզքեզ որ զգլուխդ արկեալ զերկիր նըշմարես ․
Լինիցիս խոստովան , թէ յեղելոցն ես յուրաստ ։

---

1 Այս առ Անտիգոնէ են սպառնական բանք , իբր զքեզ յառաջ կոչեմ կամ դատիմ ։

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Խոստովան լինիմ ըզգործն , եւ ոչ յուրանամ կամ՝ թէ ոչ ։

ԿՐԵՈՎՆ

Արդ դու[1] երթ յո՛ եւ կամիս , զերծեալ ի ծանր յանցանաց ․
Իսկ դու եկ աստ ցիս , կարճ ի կարճոյ , մի՛ յերկար ․
Գիտէի՞ր ըզքարոզեալըն՝ մի՛ ժամբռնել յայդոսիկ ։

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Գիտէի ․ եւ զիա՞րդ ոչ , զի հըռչակեալ իսկ էին ։

ԿՐԵՈՎՆ

Եւ սակայն յանդըգնեցար ըզհրամանօքն անցանել ։

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Քանզի ոչ թէ Արամազդ էր որ զնոսին քարոզեաց ,
Եւ ոչ Արդարութիւն՝ ստորնական դիցն յարկակից ,
Որ զօրէնսըն[2] զայնոսիկ սահմանեցին առ մարդկան ․
Եւ ոչ այնչափ կարծէի քո հրամանացըդ զօրել ,
Զի զդից զանգիր եւ ստոյգ օրէնս առնել կոխան մահացուիդ ։
Զի ոչ այժմ ինչ ոչ երէկ , այլ յաւիտեան կան նոքա ,
Եւ ո՛չ ոք գիտէ՝ թէ երբ եղեն երեւեալք ։
Ո՛չ զանգէտ ինչ իմ եղեալ եւ ոչ յուրուք փըրքմանէ ,
Յատենի աստուածոց չըգոյր ինձ տալ դատաստան ։
Գիտէի , չեւ քարոզեալ քո՝ զի մեռայց , եւ զի՞ ոչ ։
Տարաժամ թէ մեռանիմ , շահ համարիմ ես ինձ զայն ։
Որ յաղէտըս բազմադէմս ինձ հանգունակ կեցէ կեանս ,
Նա զիա՞րդ ոչ հաշուեսցի զմահ ի շահից կողմանէն ։
Վասն որոյ՝ ինձ ոչ ցաւէ այսօր բաղդի պատահելս ,
Իսկ անթաղ թէ թողուի զմեռեալ մարմին որդւոյ մօրս ,
Ընդ այն գոյր ինձ վըշտանալ , այլ ընդ այս ոչ վըշտանամ ։
Իսկ թէ այժըմ գործովս անմիտ լինել թըւիմ քեզ ,
Գուցէ իր յաչս անմըտի յանմըտութիւն դատեալ զիս ։

ՊԱՐ

Ի ստամբակ հօրէ՝ դըստերն երեւի տոհմ ըստամբակ ,
Ոչ գիտէ խոնարհել եւ տալ տեղի հիքութեան ։

---

1 Այս առ պահապանն , արձակուրդ ։
2 Իմա՝ զօրէնսն զոր ես կատարեցի՝ հողոյ տալ զեղբայրն ։

ԿՐԵՈՎՆ

Այլ գիտեա՛ զի ըրրտագոյն միտք գլորագուճ գլտանին.
Ջերկաթ խիստ՝ հրամուխ պնդեալ՝ տեսցես յաճախ բեկ եւ հերձ,
Եւ փոքու ճրմաւ գիտեմ զամեհի ձիս հրահանգեալ:
Որ այլոց կայ ի հարկի՝ խրոխտանալ ոչ վայելէ.
Անդ ուսաւ դա գըրսովել՝ ուր անց զեղեալ օրինօքն,
Ցետ իրին վըճարելոյ՝ երկրորդ են այս թըշնամանք,
Գալ պարծել ի նոսին, եւ յետ գործոյն ծիծաղել:
Արդ ես չեմ այր, դա է այր, թէ չտայցէ վրէժ պերճութիւնդ:
Այլ թէ քեռ իցէ դա դուստր եւ թէ այլում ընտանեաց,
Քան ըզքնաւս՝ որ Արամազդ պաշտպանէ մեզ Ցանկապահ [1],
Դա եւ քոյրն ի չարաչար մահուանէ մի՛ ապրեսցին.
Զի եւ զնա՝ նոյնպէս թաղմանըն կամակից լեալ բասրեմ:
Օ՛ն եւ զնա կոչեցէք. քանզի զնէքն այժմ իսկ տեսի
Ի ներքս անդ կատաղեալ, բանդագուշեալ ի մըտաց:
Զի որ գամ մի զանուղղայս ի խաւարի հնարիցեն՝
Նոցա միտք յառաջագոյն յանդիմանել գիտեն գող:
Եւ յորժամ ուրուք ի մեղս իւր ըմբըռնեալ՝ ճըգնիցի
Պաճուճել ապա զայն, ատեամ մերժիմ ի նմանէ:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Կամիցիս ինչ մեծագոյն քան զիմն առնուլ սպանանել:

ԿՐԵՈՎՆ

Ես եւ ո՛չ ինչ առաւել. զովիմբ ունիմ զամենայն:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ապա զի՞ յապաղես. զի եւ ոչ մի քոց բանից
Ինձ հաճոյ ինչ են եւ ոչ ըղձաւ երբեք լինիցին,
Նոյն եւ իմքըս դոյնակ չեղեն ինչ քեզ հեշտալիք:
Եւ ուստի՞ էր քաջանուն եւըս փառս ինձ ժառանգել,
Քան զեղբայրն իմ հարազատ հանգուցանել ի թաղումն:
Եւ սոցա բոլորեցուն հեշտ թըւէր այս ապաքէն,
Եթէ ահ երկիւղին ըզլեզուն ոչ էր աղխեալ:
Սակայն բուռըն տէրութիւն՝ եւ յայլ ինչ չատ՝ յաջողի,
Եւ գործել օրէն է նմա զոր ինչ կամին, եւ խօսել:

[1] Ցանկապահ առանձին անուամբ եւս պաշտէին զԱրամազդ, իբրեւ պահապան ցանկի տանց և յարկաց:

ԿՐԵՈՎՆ

Զայդ ի մէջ կադմէացւոցըս դու միայն նըշմարես:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Տեսանեն եւ սոքա, բայց քեզ խընուն ըզբերանս:

ԿՐԵՈՎՆ

Իսկ դու չըզանգիտես խորհել օտարս ի սոցունց:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Քանզի չէ ինչ ըստգիւտ ըզմարմնակիցսըն պաշտել:

ԿՐԵՈՎՆ

Եւ որ այնմ ախոյեան մեռաւ՝ եւ նա չէ՞ր եղբայր:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Եղբայր համամայր եւ համահայր էր եւ նա:

ԿՐԵՈՎՆ

Իսկ զիա՞րդ ապա շնորհես նըմա պատիւ ամպարիշտ:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Այդըմ ոչ եկեսցէ վըկայ մեռեալըն ուրուական:

ԿՐԵՈՎՆ

Եւ սակայն զուգապատիւ ամպարըշտին զնէքըն առնես:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Զի ո՛չ եթէ ստրուկ, այլ հարազատ իւր կորեաւ:

ԿՐԵՈՎՆ

Յաւերել զերկիրըս զայս, իսկ նա նըմին դիմամարտ:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Համայն եւ դըժոխք զօրէնըս զայս պահանջեն:

ԿՐԵՈՎՆ

Այլ բարւոյ չէք ընդ չարին հաւասարել վիճակի:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ո՞ գիտէ թէ այդպիսիք իցե՞ն ինչ սուրբ ի ստորինս :

ԿՐԷՈՎՆ

Ոչ երբեք թշնամին մեռեալ՝ լիցի բարեկամ:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ոչ ծնայ հաղորդ լինել ատելութեան , այլ սիրոյ :

ԿՐԷՈՎՆ

Արդ ի ստորս երթեալ սիրեա զնոսա թէ հարկ է սիրել.
Բայց ոչ կին մարդ տիրեսցէ մինչեւ իցեմ կենդանի :

ՊԱՐ

Այլ ահա եւ Իսմենէ առ դուրս եկեալ աւասիկ՝
Ի սիրոյ քեռն արտասուս հոսէ , եւ ամպ ընդ յօնիւք
Թախթաւեալ զայտսըն շքնաղ՝ զարիւնագեղ դէմսն եղծէ :

ԿՐԷՈՎՆ

Եւ դու նա , որ յապարանս իմ սողոսկեալ իբրեւ իժ՝
Ծըծէիր զիս ի ծածուկ , եւ ես ինչ ոչ գիտէի՝
Թէ կըրկին սնուցանեմ եղեռն՝ հեստողս աթոռոյս ,
Հա՛պա եկ ասա ցիս , լինի՞ս եւ դու խոստովան՝
Թէ կըցորդ թաղմանն իցես , թէ հրաժարես երդմամբ չափ :

ԻՍՄԷՆԷ

Արարի զգործըն զայն , միայն թէ դա ձայնակցէ ,
Եւ հաղորդ զըստանիմ եւ ըզվընասն յանձն առնում:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Այլ զայդ ո՛չ տացէ քեզ յանձն արդարութիւն իրաւանց ,
Զի ոչ դու ինչ կամեցար , ոչ ես կըցորդ արարի :

ԻՍՄԷՆԷ

Այլ ի վիշտըս վըտանգիդ ոչինչ ամօթ համարիմ
Տալ եւ զանձն իմ ի ծովել ընդ քեզ ի կիրըս կարեաց:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Թէ ո՛ց գո՛րծն իցէ՝ ստորինք եւ Անդընդահայեա են վըկայք.
Ըզբանիւք չափ սիրող բարեկամի ո՛չ սիրեմ ես :

ԻՍՄԷՆԷ

Քոյր իմ , մի արհամարհեր զիս լինել քեզ մահակից ,
Եւ զմեռեալըն մեր եղբայր յուղարկութեամբ մեծարել:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ընդ իս մի մեռանիր , եւ յոր չեղեր ինչ դու հուպ՝
Մի յանձըն քո կըրթեր . ինձ մեռանել չատ լիցի :

ԻՍՄԷՆԷ

Եւ ինձ ո՞ր կեանք զըրկելումս ի քէն՝ լիցի հեշտակիր :

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ըզկրէո՛նն հարց , քանզի դու յայժ իմն առնուս նըմին ակն :

ԻՍՄԷՆԷ

Է՞ր այդպէս զիս կըծանես տարապարտուց յոչինչ պէտս :

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ա՛ռ բաղում ցաւոց սըրտիս՝ այժմ ինչ ընդ քեզ ծիծաղիմ:

ԻՍՄԷՆԷ

Իսկ արդ զի՞նչ ես այժմիկ օգնել ինչ քեզ կարիցեմ:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ապրեցո՛ զանձըն քո , զքո փըրկութիւնդ ոչ խանտամ:

ԻՍՄԷՆԷ

Եղո՛ւկ զիս . եւ զըրկիցի՞մ ուրեմն ի քո մահուանէդ :

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Զի դու զկեանըն ընտրեցեր , իսկ ես ինձէն զմեռանել:

ԻՍՄԷՆԷ

Սակայն ոչ թէ առանց ըրնաւ իմոց ինչ բանից :

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Դու բարւոք քոյովքդ , իսկ ես իմովքս ըզգօն թըւէի :

ԻՍՄԷՆԷ

Եւ սակայն երկոցունցըս հաւասար են յանցանք :

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Կենդանի ես դու , քաջ լեր , իսկ իմ հոգիս վաղ մեռաւ
Առ ի սպաս հարկանելոյ վախճանելոց պաշտաման :

ԿՐԵՈՎՆ

Զաղջկունսդ զայդոսիկ՝ անմիտս ասեմ երեւեալ ,
Ըզմին այժմ աստանօր , ըզմիւսն անդուստ ի բընէ :

ԻՍՄԵՆԷ

Քանզի ո՛չ երբեք , արքայ , չուառացելոց բնաբոյս միտք
Առ նոսին կան մընան , այլ ցընորեալ դանդաչեն :

ԿՐԵՈՎՆ

Քոյդ անշուշտ , որ զի 'նդ թշուառսն չուառ լինել ընտրեցեր :

ԻՍՄԵՆԷ

Զի՞նչ միոյս կենդանութեան առանց սորա գոյ հընար :

ԿՐԵՈՎՆ

Այլ ըզդա մի՛ անուաներ , զի ոչ եւս է ի մէջի :

ԻՍՄԵՆԷ

Իսկ արդ զի՞նչ . ըսպանցես ըզխօսեալ հարսըն որդւոյդ :

ԿՐԵՈՎՆ

Են այլոց եւս անդաստանք զորս արօրել կարասցէ [1] :

ԻՍՄԵՆԷ

Սակայն ոչ որպէս սա եւ նա՝ ի ճահ պատշաճեալք :

ԿՐԵՈՎՆ

Ատելի են ինձ կանայք չարաբարոյք առ որդւոցս :

ԻՍՄԵՆԷ

Ո՛վ Հէմոն սիրելի , զի՛ զքեզ քո հայրդ անպատուէ :

---

1 Նոյն այլաբանութիւն է եւ աստ զոր յԻդիպոսն տեսաք:

ԿՐԵՈՎՆ

Ինձ կարի ձանձրատաղտուկ ես դու եւ քոյդ հարսանիք :

ԻՍՄԵՆԷ

Արդ հատցես մերժեցես ըզքո զաւակդ ի սմանէ :

ԿՐԵՈՎՆ

Վախճան Անդարապետն արասցէ այդմ հարսանեաց :

ԻՍՄԵՆԷ

Վըճարեալ է ուրեմն երթալ սմա մեռանել:

ԿՐԵՈՎՆ

Եւ ի քէն եւ յինէն [1] . ո՛ն ըսպասաւորք , անյապաղ
Ըզդոսին առէք ի ներքս . եւ դոցա պարտ է այժմէն
Մանկամարդըս լինել [2] , եւ մի արձակ համարձակս .
Զի զըգօնս առ կուան կենաց տեսեալ փախչին եւ յանդգունք :

ՊԱՐ

Երանելիք են որոց կեանք է տուայտանաց անճաշակ .
Զի որոց տուն յաստուածակոյս դըղըրդեսցի կողմանէն ,
Իջեան եւ ո՛չ մի պակասէ յազգէ մինչեւ յազգ զեռեալ ,
Զոր օրինակ թէ ծովաստատ եւ դառնաշունչ Թրակեան այսք
Կուտակադէզ զալեաց կոհակ ընդ անդընդոց վարեն մութ ,
Գայ թաւալէ նա ի խորոց զաւազըն թուխ մըրրկայոյզ ,
Եւ ծովափունք ի հանդիպոյ կոծեալք հեծմամբ մըռընչեն : —
Ըզլաբդակեան տան տեսանեմ ըզհին արկածս աղետից
Ի գնացելոցն արկածս յորդեալ , եւ ազգ զազգ ոչ ազատէ [3] .
Այլ յաստուածոց ոք ի վերայ նորին անկեալ՝ չիք փըրկանք :
Քանզի եւ այժմ իսկ առաւիկ յԻդիպեան յարկըսն ծագեալ
Լոյս ի վերայ չառաւիղաց յետին տոհմի արմատոյն ,

---

1 Իմա՝ յինէն սահմանեալ, և 'ի բանից այտի քոց վկայեալ՝ թէ վճարեալ է :

2 Այսինքն՝ փակիլ 'ի տան ըստ կանանց օրինի, և մի ելանել և մըտանել 'ի հրապարակս :

3 Այս է՝ միոյ զարմի կիրք ոչ փրկեն զպայազատս նորին յարկածից անտի :

Արիւնաներկ անդրէն փոշի անդ ընդայրն աստուածոց
Հընձէ զնոսին եւ խօսք ընդ խօլ եւս եւ մտաց մոլութիւն : —
Զքո զօրութիւնդ, Արամազդ, ո՞ր ուրուք խրոխտ արգելուն,
Ում ոչ քուն յաղթէ՝ ընաւից հնացուցիչ,
Ոչ անպարտելի ամիսք [1] աստուածոց :
Յանծերական յաւիտեանս հզօրապէս իշխեցող,
Ունիս ըղփայլուն ճաճանչն Ողիմպեայ :
Եւ օրէնքըս այս լիցին բաւական
Որպէս երբեմն՝ եւ յայժմուքս եւ յապառնի հանդերձեալս .
Իսկ ի կենցաղումս աստ մահկանացուաց
Ոչ ինչ ընթանայ ընաւ զերծ ի վնասուէ : —
Յօդնատատան յոյս՝ բազմաց ի մարդկանէ վայելք են,
Իսկ յոգունց՝ խաբկանք անմիտ ցանկութեանց,
Եւ անըզգաստին եկեալ հասանեն
Մինչեւ հըրով ջերմակիծ՝ զոտս իւր ուրուք տոչորեալ [2] :
Զի հըռչակաւոր երեւեալ պատգամ
Ի իմաստութեամբ յանէ ումեքէ,
Թէ չարն երբեմն բարի թըւի լինել յաչս ուրուք՝
Զորոյ զմիտս աստուած յեղեալն տանի .
Եւ է սուղ վայրկեան ի վտանգէն բացեալ :

---

1 Իմա՛ ժամանակն, որոյ մասունք են ամիսք, առեալ աստ փոխանակ բոլորին :

2 Հրոյ մերձաւորութեամբ զմօտալուտ վտանգ յայտ առնել սովոր էին՝ վասն որոյ իմա . մինչեւ նորա զգաստ եղեալ վտանգին :

ՀԱՆԴԷՍ ԵՐՐՈՐԴ

ՊԱՐ, ԿՐԷՈՎՆ, ՀԷՄՈՆ·

ՊԱՐ

Աւասիկ կըրսերագոյն ծընունդ յորդւոց քոց Հէմոն .
Թաղծագին թերեւս ընդ մահ Անտիգոնեայ է եկեալ
Հարսնացուի օրիորդին՝ ցաւովք դերեւ անկողնոց :

ԿՐԷՈՎՆ

Գիտասցուք զայդ սոյնհետայն քան ըզգուշակն առաւել :
Ո՛վ որդեակ, զվերջին վըճիռ հօր քոյ լուեալ ապաքէն
Ըզքումն խօսեցելոյդ, հօ՞րդ ես եկեալ ի վըսեր,
Թէ իցեմք քեզ սիրելի՝ որպէս զիարդ ինչ գործեմքս :

ՀԷՄՈՆ

Քո՛յ եմ, հայր, եւ դու ես ինձ բարեխորհուրդ առաջնորդ .
Եւ ես քեզ զհետ եկից . զի եւ ոչ այլ հարսանիք
'Աստարժանի մեծ ինձ լիցին՝ յառաջնորդել քո բարւոք :

ԿՐԷՈՎՆ

Քանզի այդպէս, ո՛վ որդեակ, պարտ է ունել ի սըրտի,
Զամենայն ինչ երկրորդ դասել ըզկնի կամաց հօր :
Զի մարդիկ հըլու զաւակս ի սոյն ըղձան ծնանել տան,
Որ վըրէժս ի թըշնամեայն պահանջեսցեն փոխանակ,
Եւ հօր հաւասար ըզսիրելին պատուեսցեն :
Իսկ որ ձեռս անշահեկան սերէ՝ զայն զի՞նչ ասիցես,
Բայց զի վիշտս անձին իւրում բուսուցանէ եւ վտանգս,
Եւ ծաղր ըր բազում՝ ժանտից իւրոց առնելեաց :
Մի՛ ուրեմն, ո՛վ որդեակ, ըզխելքս քո կորուսցես՝

Տըռեւալ զայն կրնոջ միում վտարանդի՝ հեշտութեան,
Գիտելով չափ զի ցուրտ եւ ոյծ գըրկանք լինիցի
Չար եւ անըզգամ անկողնակից կին ի տան.
Զի զի՞նչ մեծ վէրք կարեւոր քան զսիրելին ապիրատ։
Արդ թըքեալ իբրեւ զսոխ զաղջիկըն զայն ընկեսջիր,
Զի երթեալ հարսնասցի այլում ումեք ի դըժոխս.
Արդ զի զնա միայն եւեթ ի բովանդակ քաղաքէս
Կալայ յայտ յանդիման վտարանջող ապըստամբ,
Ես զիս յաչըս քաղաքիս ոչ ցուցից սուտ՝ ըսպանից։
Ցայսոսիկ՝ թող կարդասցէ նա զԱրամազդ համարիւն [1]
Զի թէ զբուն տոհմ իմ՝ խեռ սնուցից, յաւէտ եւս զօտարս։
Պատուական այր առ ընտանիս՝ լիցի արդար եւ առ ազգն,
Եւ վըստահ եղէց թէ նոյն եւ բարիոք իշխեսցէ,
Եւ լինել մըտադիւր ընդ հրամանաւ հաճեսցի,
Եւ ի բուք տեղատարափ արդանց մարտին ճակատեալ՝
Մերտ եւ քաջ նիզակակից կալ եւ մընալ առընթեր։
Իսկ որ զանց արարեալ՝ կամ զօրէնօք վաղեսցէ,
Կամ հրաման ըզմըտաւ ածիցէ տալ իշխանաց,
Գովութեան ինչ առ ի յինէն հանդիպել չիք այնպիսւոյն։
Այլ զոր ազգն ընտրեսցէ՝ լըսել պիտոյ է նըմին
Ի փոքունս եւ յարդարս, եւ ի նոցին հակառակս [2];
Եւ չիք չար աղիտագոյն քան զանհնազանդըն լինել.
Նա զքաղաքըս սատակէ, նա թափէ զտունս ամայի,
Նա զճակատըս խռովեալ յաղթէից խազմ փըլուզանէ.
Իսկ զուղղոց՝ հնազանդութիւն փրկէ զմարմինըս բազում։
Այսպէս պարտ է պաշտպանել բարեկարգից եւ արժան,
Եւ մի բնաւ ամենեւին լինել նըկուն կնոջ մարդոյ.
Զի լաւ է՝ եթէ հարկ իցէ, յառնէ անկանել,
Եւ մի քան զկանայս վատթար եւ տըռուպ կոչիցիմք։

ՊԱՐ

Թէ զառամ հասակաւ չըզառանցեմք, թըւիս մեզ
Հանճարեղ իմաստութեամբ զորոց ասեսդ՝ խօսել։

---

1 Թող զի Արամազդ 'ի Հոմերոսէ և այլոց ուրեմն՝ հայր կոչի աստուածոց և մարդկան, համարիւն անուամբ եւս զնա իմանային իբրև պահապան խրատանց տոհմի և ազգի։

2 Ահաւասիկ ճշմարտեալ անուն բանաւորի կամ դատողի՝ յոր սովոր էր ազգն հելլէն կոչել զթագաւորս։

ՀԷՄՈՆ

Հայր, ըզմիտս ի վեր քան զընաւ գանձ՝ ի մարդիկ տընկեն դիք։
Թէ զայդ ո՞չ ուղիղ խօսիս՝ չմարթեմ ասել, եւ չգիտեմ,
Բայց իցէ թերեւս այլում եւս ումեք լաւ ինչ թուեցեալ։
Արդ սովոր եմ դէտակն ունել ի քոյդ ամենայն,
Զի՞նչ ասէ ոք կամ առնէ, կամ թէ բասրել ունիցի։
Քանզի ակըն քո սաստիկ է առ որեար քաղաքիս
Ի բանս ինչ այնպիսի՝ յոր չհեշտասցիս դու լըսել.
Իսկ ինձ գոյ շըկանջել ի խաւարի զայնոսիկ,
Թէ քանի՞ քաղաքս ողջոյն աղղեպս յաղջիկն յայն բերէ.
« Զի անմեղն ի բնաւ կանայս ի չքնեղ գործոյն սատակի,
Որ զեղբայր իւր ի նախճիրսն անկեալ՝ անթաղ ոչ եթող
Ոչ շանց շաղղակերաց եւ ոչ հաւուց լինել կուր։
Միթէ չէ՞ր ոսկի պատուոյ դիպել փառաց արժանի »։
Այսպիսի ձայնք մըթագգածք շուրջ ընթանան լռելեայն.
Իսկ ինձ չիք ինչ, հայր, քան զքոյդ երջանկութիւն պատուական,
Զի զի՞նչ զարդ որդւոց մեծ քան զբարգաւաճ հօրըն փառս,
Կամ զի՞նչ հօրն առ ի յորդւոց. արդ մի՛ զըներ ի մըտի՝
Թէ զոր դուն եւեթ խորհիս՝ այն է ուղիղ, եւ ոչ այլ։
Զի որ ինքըն միայն կարծէ լինել իմաստուն,
Կամ ունել լեզու և միտք՝ որպիսի ոչ եւ այլ ոք,
Այնպիսիքն ի հոլանեալն յայտնեցան մերկ եւ թափուր։
Այլ մարդոյ, թէ եւ իցէ ոք իմաստուն, չէ ամօթ
Բազում ինչ ուսանել, եւ մի՛ պընդել ուժգնագոյնս.
Տեսանես յուղխից յորձանս՝ զի ծառաստունկք խոնարհեալք
Փըրկեն զոստս, իսկ դիմադարձք արմատաքի կոճողին։
Նոյն ինաւս, որ ոք ուժգին ձըգաէ անմէտ զառագաստ,
Տապալեալ ապա ի տախտակըն թօթափեալս նաւարկէ։
Արդ ցածիր ի ցասմանէդ եւ տուր տեղի խորհրդոց.
Զի եւ յիս ի պատանիս եթէ գուցէ ինչ հանճար,
Լաւ իցէ մարդոյ ծնանել լի ամենայն գիտութեամբ,
Իսկ թէ ոչ, — որքան զի այդ յայն միտել կոյս չէ սովոր, —
Բարւոք է ուսանել եւ յիմաստնոցըն բանից։

ՊԱՐ

Տէր արքայ, եթէ ի դէպ ինչ ասէ՝ պարտ է անսալ
Քեզ նըմա, եւ սըմա քեզ. քաջ խօսեցայք երկոքեան։

ԿՐԵՈՎՆ

Ցայս հասակս ուսցո՞ւք խորհել ի նորատի մանկանէ։

ՀԻՄՈՆ

Զանիրաւ ինչ մի երբեք, իսկ եթէ եմ պատանեակ,
Մի զհասակն, այլ զգործսըն նկատել մանաւանդ:

ԿՐԷՈՎՆ

Ապա գործ է ուրեմըն մեծարել զըստամբակս:

ՀԻՄՈՆ

Ոչ ասեմ ամենևին անըզգամաց գըտնել շուք:

ԿՐԷՈՎՆ

Իսկ արդ ո՞չ դա յախտ ի դոյն ըմբըռնեցաւ ապաքէն:

ՀԻՄՈՆ

Քաղաքիս Թեբայեցւոց զայդ ոչ ասէ ժողովուրդ:

ԿՐԷՈՎՆ

Իսկ զոր պարտն է տալ հրաման քաղաքըս մեզ ուսուսցէ:

ՀԻՄՈՆ

Տեսանես զի զայդ իբր յոյժ ոք խակամիտ ասացեր:

ԿՐԷՈՎՆ

Եւ ո՞ւմ այլ արժան իցէ իշխել երկրիս՝ քան թէ ինձ:

ՀԻՄՈՆ

Եւ սակայն՝ որ միում ունելի իցէ՝ չէ քաղաք:

ԿՐԷՈՎՆ

Իսկ քաղաքն ո՞չ ապաքէն իշխեցողին համարի:

ՀԻՄՈՆ

Դու ի դէպ իշխեսցես միայն՝ յերկիր անապատ:

ԿՐԷՈՎՆ

Դա 'ւագիկ, որպէս թըւի, կընոջըն կայ ի թերէ:

ՀԻՄՈՆ

Եթէ կին իցես դու. զի քեզ ունեմ թէկն ածեմ:

ԿՐԷՈՎՆ

Ե՜հ, ամենաչար, դատաստանաւ գնաս ընդ հօր:

ՀԻՄՈՆ

Քանզի զքեզ ոչ իրաւամբք ինչ տեսանեմ մեղուցեալ:

ԿՐԷՈՎՆ

Եւ իցէ՞ն ինչ ինձ մեղք իշխանութեանս հոգ տանել:

ՀԻՄՈՆ

Քանզի զդիցըն պատիւ առ ոտն հարեալ՝ չածես ինամ:

ԿՐԷՈՎՆ

Ո՜վ սիրտ ժանտաժուտ՝ վատթարագոյն քան զկին:

ՀԻՄՈՆ

Այլ զիս ոչ գըտանիցես յամօթալեաց վատթարեալ:

ԿՐԷՈՎՆ

Սակայն այս ամենայն ըղձըմանէ են քո բանք:

ՀԻՄՈՆ

Եւ ըզքէն եւ զինէն եւ զդըժոխոցն աստուածոց:

ԿՐԷՈՎՆ

Զիք ըզնա կենդանւոյն ի կընութիւն առնուլ քեզ:

ՀԻՄՈՆ

Մեռցի արդ ուրեմն, եւ ի մահուն սպանցէ զոք:

ԿՐԷՈՎՆ

Ա՛յդչափ եւս յանդըգնեալ՝ զի եւ սպառնաս եւըս ինձ:

ՀԻՄՈՆ

Եւ ո՞ր են սպառնալիք ի բանս ունայն խորհըրդոց:

ԿՐԷՈՎՆ

Զիս՝ լալով զգօնացուսցես, թափեալդ դու ի խելաց:

ՀԻՄՈՆ

Թէ չէիր հայր՝ ասէի, թէ դու չես քաջ մըտաց տէր:

ԿՐԷՈՎՆ

Մի՛ գերիդ դու կընոջ արկաներ խեղդ ինձ շըրթամբք:

ՀԻՄՈՆ

Խօսել ինչ կամիս միշտ, խօսել եւեթ, լսել ոչ:

ԿՐԷՈՎՆ

Այդպէս է. այլ սակայն գիտեա, երդուեալ յՈլիմպոս,
Ոչ ուրախ ընդ պարսաւանսդ լիցիս՝ զիս այպանեալ:
Ո՛ն ածէք զատելին, զի փեսային առընթեր
Եւ աչացն յանդիման մեռանիցի նոյնհետայն:

ՀԻՄՈՆ

Ոչ նա ինձ առընթեր, զայդ մի կարծեր, կորիցէ.
Ոչ դու բնաւ տեսցես զիմ գլուխ թէ հայիցի յայն աչօք,
Զի հանդերձ քո կամակից բարեկամօք մոլեսցիս: «Ելանէ»

ՊԱՐ

Տէր արքայ, տագնապաւ ել գընաց այրն առ զայրուցս,
Այնպիսի միտք ի ցաւս ամեհագոյն են եւ բուռն:

ԿՐԷՈՎՆ

Թող երթայ եւ գործէ եւ փըքասցի քան ըզմարդ,
Այլ զաղջկունսըն զերկոսին ոչ թափեսցէ յօրհասէն:

ՊԱՐ

Զերկոսին եւս ըղնոսա կորուսանե՞լ խորհիցիս:

ԿՐԷՈՎՆ

Ոչ զոր չէն հըպեալ ի դին, բարւոք ինձ ազդ առնես զայդ:

ՊԱՐ

Եւ որո՞վ պատուհասիւ խորհիս ըզնա սպանանել:

ԿՐԷՈՎՆ

Յամայի ուրեք ածեալ առ ի հետոց մարդկանէ՝
Արգելից կենդանւոյն ի քարանձաւ ապառաժ,

Մատուցեալ միայն պարէն որչափ թէ քաւ ի մեղաց,
Զի քաղաքս ամենայն ի նըզովից ապրեսցի[1]:
Անդանօր զՍանդարապետն, որում միայն յաստուածոց
Պաշտօն մատուցանէ, զայն աղաչեալ հնարեսցի
Զմեռանել, կամ գէթ ի միտ յայնժամ անշուշտ առնուցու,
Թէ երկունք են աւելորդք որոց ի դժոխս են պատիւք:

ՊԱՐ

Սէր անյաղթ ի մարտի,
Սէր որ յինչս հարկանիս,
Որ ի փափուկ այտըս օթես օրիորդին,
Որ ընդ ծով երթեւեկես եւ ի վայրի՛ հանդըրուանս,
Ի քէն ո՛չ ոք զերծ ի դից, ոչ յառօրեայ մարդկանէ.
Իսկ որ ըզքեզն ունի՝ մոլի:—
Դու եւ զմիտս արդարոց
Զառածես յանիրաւս.
Դու ինքն եւ զայս տոհմային կագ արկեր արանց,
Իսկ տարփեալ հարսին աչաց ցոլեալ յաղթէ ցանկութիւն.
Գահակից յիշխանութիւն է մեծամեծ օրինաց.
Քանզի Աստղիկ անկոխ խաղայ:—
Ես ինքն այժմիկ յայսըմ տեսլեան ըստ օրէնս ելանեմ,
Եւ ոչ եւս այլ կարեմ զաղբերս արտասուացս արգելուլ,
ԶԱնտիգոնէ տեսեալ ժաման յառագաստ մըշտաքուն:

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ո՛հ հայրենի երկրիս բընակք, տեսէք զիս,
Որ ըզվերջինս աստ գընամ ճանապարհ,
Եւ տեսանեմ զարեգական վերջին լոյս,
Եւ ոչ եւս այլ բընաւ երբեք:
Սանդարապետն ամենաքուն՝ կենդանեաւ
Յախերոնեան տանի յափունս զիս անհարսն
Եւ ոչ մի երգ հարսանեկան նուագեալ զիս.
Այլ հարսնացայց Ախերոնի[2]:—

ՊԱՐ

Արդ հռչակաւոր եւ գովուտելի
Գնաս յուրուականացըն սանդարամետս,

---

1 Զի պարտ էր ըստ սրբութեան օրինաց շնորհել չափաւոր ոգեպահիկ, ապա թէ ոչ պղծութիւն էր և նզովք:

2 Ախերոն իմա զդժոխս, զսանդարամետս, ուր համարին ոգիքն գնացեալք:

Ոչ մաշարական ցաւովք հարուածեալ,
Եւ ոչ մրցանակ վիճակեալ սրոյ [1],
Այլ աղիկամի, մին դու կենդանւոյն
Ի մահկանացուացս, իջանես ի դժոխս : —

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ըզփռիւգացի հիւրըն լուայ զտանտալեան [2]
Ի Սիպիլեայ ծագ կորուսեալ զեղկելին,
Զոր զերդ բաղեղըն պատատուկ բոյս վիմարդ
Ելեալ փարեալ եսոյզ ըզնա.
Եւ ձիւն երբեք զանձրեւահարն ոչ թողու,
Որպէս մարդկան ընթանայ զրոյց համբաւոյ,
Ինքըն ողողէ յարտասուալից յունից զուլըն.
Հանդոյն նըմին թըմբրէ զիս բաղդ : —

ՊԱՐ

Բայց աստուածուհի էր եւ դից ծընունդ,
Մեք մահկանացուք մահկանացուաց տոհմ:
Այս քեզ մեծապէս է մահացելումդ՝
Աստուածազանից հասանել մասին : —

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ո՛հ, ծաղրը լինիմ. երդմնեցուցեալ ի հարց դիս՝
Զի՞ թըշնամանես ըզկենդանիս չեւ մեռեալ:
Ո՛վ քաղաք եւ արք բազմահարուստք քաղաքիս,
Ո՛վ Տիրկեան աղբերք [3] եւ քաջաձի Թեբայ պրակք,
Վըկայ զձեզ ունիմ՝ որպէս անսուգ սիրելեաց,
Որո՛վ օրինօք ի չիրմաձեւ արգելան
Երթամ՝ մըտանել գերեզմանին անսովոր.
Ո՛վ եղկելիս վըտարանդի,
Ոչ կենդանեաց, ոչ մեռելոց [4] : —

---

1 Այս է՝ ոչ գերեալ 'ի պատերազմի, և քաջի ումեք տուեալ 'ի պարգև, այլ ինքնօրէն մեռեալ:

2 Զնիոբէ դուստր Տանտալոսի ասէ, որ 'ի Փռիւգիոյ հիւր գնացեալ 'ի Թեբէ, և մանկազուրկ լեալ 'ի դից վասն ամբարտաւանութեանն, փոխեցաւ 'ի վէմ Սիպիլոս, և դեռ լայ. Հոմեր. Իլ. ԻԴ, 597:

3 Տիրկէ, ասացաք յԻդիպոսն թէ գետ է Բիովտիոյ և Թեբայ. զնա և զանտառս քաջաձիոցն Թեբացւոց վկայս կոչէ թէ որպէս և այլն:

4 Աստանօր կորուսեալ կարծին բանք ինչ Սոփոկլի 'ի գրչագրաց, և ուրումն 'ի հին մեկնչաց պատուաստեալ զտողդ զայդ՝ որ ասէ թէ չեմ ո՛չ կենդանեաց և ոչ մեռելոց:

ՊԱՐ

Խիզախեալ ի չափ յետին յանդըգնութեան
Մինչ ի բարձրըն աստիճան դատաստանաց,
Ո՛վ որդեակ, վերըստին յետս ընդդէմ գլեցար:
Տուժիս ըզվրէժ ինչ հայրենի : —

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ի հոգս ընդհարար թախանձալիցս իմ սրտիս,
Ի հօրս յերրադարձ աղիողորմ հեքութիւն,
Եւ բոլոր բաղդին մեր՝ քաջանուն Լաբդակեանց:
Աւա՜ղ մայրենի վընասք եւ քուն անկողնոց
Մօրըս թըշուառի առ հօրս իմում՝ մըծղընեայ,
Յորոց ես երբեմըն բողբոջեալ եղկելիս,
Առ նոսա նըշդեհ գընամ ես կոյս նըզովեալ:
Ո՛հ հեք հարսին [1] դիպեալ եղբայր,
Մեռար՝ սպաներ զիս կենդանիս : —

ՊԱՐ

Բարեպաշտօն իմն է գործ,
Այլ յորոյ իշխանն եւ է հրաման [2],
Չէ ինչ ըղձաւ անարգելի,
Զքեզ ինքնակամ՝ կորոյս զայրոյթ : —

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ընդ ճանապարհս այս պատրաստ
Անսուգ, առանց սիրելեաց,
Անհարսնացեալ վարիմ հեք:
Ոչ եւս օրէն է չուառիս
Յակն ի ջահիս [3] հայել սուրբ :
Ի սիրելեաց եւ ոչ ոք
Յիմ անարտօսր հեծէ մահ : —

---

1 Հարսանեացն Պոլինիկեայ ընդ դստերն Ադրաստոսի, յորոյ աղագս շարժեցաւ մեծ պատերազմն Թեբացւոց, և մեռաւ Պոլինիկ:

2 Այս է՝ յորոյ ձեռս և իցէ իշխանութիւն հրամատարութեան:

3 Ի սուրբ ակն ջահիս, յակն արեւու, յարեգական:

ԿՐԵՈՎՆ

Գիտիցէք, զի թէ յառաջ քան զմահ ձայնս եւ կական
Պիտոյ ինչ էր բառնալ, ապաքէն ոչ ոք լռէր։
Զի՞ չվարէք փութանակի, որպէս հրաման տուի ես,
Յամրափակ պընդեալ դամբան՝ թողէք միայն, ամայի,
Թէ մեռցի, թէ կենդանւոյն դամբարանի յայն ձեղուն.
Զի մեք սուրբ եմք յարենէ օրիորդիդ այդորիկ.
Բայց միայն ի վերին բնակութենէս զրկեսցի։

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ո՛վ շիրիմ, ո՛վ հարսնարան, ո՛վ գետնափոր յաւէժ տուն՝
Ուր առ իմսըն գընամ, զորոց մեծ թիւ համարոյ
Ընկալաւ Պերսեփոնէ [1] զկորուսելոցն ի մեռեալս,
Ոյց յետին՝ թըշուառագոյնս ես իջանեմ վաղագոյն
Մինչ չեւ ժամանեալ առ իս կենացս օրհասին։
Բայց երթեալ, յոյս մի անշուշտ սընուցանեմ ի սըրտի,
Սիրելի երեւել հօրս, հաճոյական եւ քեզ, մայր,
Եւ քեզ սիրելի, եղբայրականդ գըլուխ.
Զի զմեռեալսդ ըզձեզ՝ իմով ձեռօք ես լուացի,
Կազմեցի եւ մատուցի դամբանական զպաշտօնս,
Եւ զմարմին քո, Պօլինիկ, այժմ ամփոփեալ՝ զայս կրեմ։
Եւ սակայն՝ ես ըզքեզ պատուեցի յաջս իմաստնոց.
Քանզի ոչ, թէպէտ եւ մայր եղեալ էր իմ զաւակաց,
Կամ թէ այր իմ ամուսին անկեալ ի մահ եւ յաղկէր,
Յանձն երբեք զայս առնուի հօգս ի հեծուկըս ազգին։
Իսկ յորոց ի պատճառս խրատանց զայս ասիցեմ։
Ամուսին թէ մեռանի, այլ ոք լինի փոխանակ,
Եւ որդի յայլմէ առնէ, թէ ի միոյն վրիպեցիմ.
Իսկ ի մօր խաղաղել եւ կամ ի հօր ի գըժոխս,
Ոչ է մարթ եթէ այլ բուսանիցի ոք եղբայր [2]։
Իմ այսու զքեզ խրատմըք նախապատուեալ արարեալ,
Կրէոնի՝ մեղք եւ գըժնեայ յանդըգնութիւն թըւեցաւ.
Ո՛վ գըլուխդ հարազատ. եւ այժմ առեալ զձեռաց զիս

---

1 Աստուածուհի, կին Սանդարապետին, դժխոյ դժոխոց։
2 Թուի ակնարկել 'ի պատասխանի կնոջ միոյ առ Դարեհ վասն եղբօր իւրոյ, զոր պատմէ Հերոդոտ. Գ. 119։

Վարէ զկոյս, անհարմնացեալ եւ անկողնոց անճաշակ
Եւ մանկան սընընդեան, ու՛ր սիրելեաց անապատ.
Այսպէս գնամ կենդանւոյն ի սառըին վայրըս մահու,
Զորո՞վ դիցն օրինօք ապախտ երբեք արարեալ։
Զի՞ եւս այլ հիքիս պիտոյ է ամբառնալ զաչս ի դիս,
Զո՞ կոչել յօգնականաց. զի ակներեւ աւասիկ՝
Բարեպաշտ գործով զանուն դըժպաշտութեան շահեցայ։
Արդ ապէ, եթէ իցէ այս առ աստուածըն բարի,
Ներեսցուք ի չարչարելս՝ յորժամ իցեմք մեղուցեալ.
Իսկ սոքա թէ մեղանչեն, մի կրեսցեն ինչ՝ առաւել
Քան զոր ինձն յանիրաւի հասուցանեն երաշխէպս։

ՊԱՐ

Նոյն փոթորկաց
Նոյն մըրրիկք հոգւոյ
Ունին զսա ըզսա։

ԿՐԵՈՎՆ

Վասն որոյ հասցեն
Վարելեաց դորին
Հեղգութեան լալիք [1]։

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Աւա՜ղ, բարբառդ այդ գոգցես մահ ելանէ։

ԿՐԵՈՎՆ

Թէ այս ոչ անդր ելանիցէ՝ չունիմ ինչ տալ փարատագս։

ԱՆՏԻԳՈՆԷ

Ո՛վ երկրիս Թեբայ հայրենի ոստան,
Ո՛վ դիք հինաւուրց,
Ահա վարիմ արդ, ոչ եւս յապաղեմ,
Հայեցարո՛ւք, իշխանք Թեբայ,
Բամբիշն ի ձեր՝ միայն մնացեալ,
Զինչ ինչ յորոց արանց կըրեմ,
Ըզբարեպաշտ պատուեալ օրէնս։ —

---

1 Այս է, ապառուլքս հեղգացեալք յառնուլ վարել զդա՝ լացկին առա 'ի պատժելս զնոսա։

ՊԱՐ

Եւ Դանայեայ մարմին համբեր փոխարկել[1]
Զլոյսն երկնաւոր ի պղնձակապ օթեւան,
Ղօղեալ յալուց գամբռնական բանդեցաւ,
Եւ սակայն, ո՜վ դստրիկ դստրիկ՝ էր ազնիւ,
Եւ կրէր ընդերմն Արամազդայ զոսկեբուխ։
Այլ զօրութիւն ճակատագրին է ահեղ,
Ոչ տեղ տարափ եւ ոչ Արէս եւ ոչ բերդ,
Ոչ ծովածուփ սեւաթորմ լաստափայտք
Փըրկեալ երբեք ի բռանց նորուն ապրիցին։ —
Եւ Դրիասայն ճետ դառնամաղձ կապեցաւ[2]
Վասըն դըժնէ ցասմանցն՝ արքայն Էդոնեաց,
Զոր Դիոնիս ի վիմեղէն ցանկեաց բանտ։
Այսպէս ուժգին մոլեալ կաթէ բարկութիւն։
Նա չամբշութեամբքն ըզփորձ էառ զաստուածոյն
Թըշնամանող լեզուաւ հարեալ ընդ նըմա։
Քանզի զկանայսն աստուածարեալս արգելոյր,
Եւս եւ ըզհուր Սպանդարմետին բոցավառ,
Եւ ըզսրընգասէր Մուսայս ի հեռ բորբոքէր։ —
Առ կիանեան անդընդովք երկուց ծովուց սահմանաց
Են Բոսպորեան ծովափունք եւ Սալմիդէս Թրակացւոց.
Ուր քաղաքին հուպ Արէս ըզՓինէեանցն երկոցուն[3]

---

1 Դանայէ դուստր էր Ակրիսիոսի, որ յերկիւղէ հանդերձեալ թոռանցն՝ արգել զաղջիկն յաշտարակ մի պղնձի անլոյս. բայց Արամազդ՝ ոսկի անձրեւով մտեալ առ նա, արար զնա մայր Պերսէոսի։

2 Որդին Դրիասայ Լիկուրգոս արքայ Թրակիոյ հալածեաց, ասեն, կամ թշնամանեաց զխահակիր աստուածապարակ կանայսն Դիոնիսի՝ որ է Սպանդարամետ, յորս ի վրէժ՝ Էդոնեացիք ժողովուրդ Թրակիոյ՝ կապեցին զնա ի լեառն Պանգէոն, և Դիոնիս առաթուր ձիոց սատակեաց։ Տես և Հոմեր. Իլ. Զ. 130։ Ըստ Դիոդորի և Մուսայք 'ի պարու նորա էին։

3 Փինէաս էր արքայ Սալմիդէս քաղաքի առ Թրակեան Բոսպորիւ. արձակեալ զառաջին կին իւր զԿղէոպատրա՝ դուստր Բորէասայ և Ովրիթիայ դստեր Երեքթեւսի՝ և 'ի բանտ արկեալ, կին ած զԻդէա դուստր Դարդանայ արքայի սկիւթացւոց։ Երկու ուստերք էին յառաջնոյն՝ Պլէքսիպպոս և Պանդիոն. մօրու նոցա ժանտ՝ քսիս ըռնազբօսութեան մատուցեալ առ այրն՝ հրաման ած բրել զաչս նոցա,

Ըզնըզովեալ վէրս եառես ի չար կնոջէն աչախիլս.
Ի յոխակալ դունտս աչաց՝ կոյր պատառուած աչտէից,
Ցարխնուոց ի թաթից եւ ի սայրից կըկոցաց։ —
Եւ եղկելիքըն հաշեալք լային ըզդառն երաշխէպն,
Անբաղդ ծընունդ երեւեալք՝ մօրըն թըշուառ հարսանեաց.
Էր նա սակայն վիճակեալ հին Երէքթեանց սերընդեան,
Նա ի մըրրիկան հայրենի սընաւ յանձաւս հեռաւոր,
Բորեածին դից դուստր յըղթացս ի հարթ պաղին զոյգ ձիոց[1].
Այլ եւ ընդ նա հեռացին՝, ո՜վ դուստր, անմահ հրամանք դից։ —

զոր և արար խնքնին կանացի կկոցովն, կուրացուցիչ պատառմամբ, որ և ոխս պահեալ՝ զվրէժն պահանջէին։ Եւ Արէս՝ մեծն 'ի դիս Թրակիոյ՝ եառես, սաէ, զզարչելի եղեռնն։ Այսորիկ մխիթարեն զԱնտիգոնէ։

1 Բորեայ դուստրն Կղէոպատրա մայր նոցին՝ սրաթռիչ էր յըղթացս 'ի վերայ պաղի հաւասար ձիոց։

ՀԱՆԴԷՍ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՏԻՐԵՍԻԱՍ, ԿՐԵՈՎՆ, ՊԱՐ.

ՏԻՐԵՍԻԱՍ (հանդերձ առաջնորդաւ)

Իշխանք Թեբացւոց, եկաք ընդ մի ճանապարհ
Երկոքին ընդ մի տեսողք [1], զի ամենայն զաչացուաց
Նոյն եւ մի արահետ առաջնորդաւ կատարի։

ԿՐԵՈՎՆ

Իսկ զի՞նչ նոր ինչ կայցէ, Տիրեսիաս ալեւոր։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Պատմեցից ես քեզ զայն, եւ գուշակին անսա դու։

ԿՐԵՈՎՆ

Իմ երբեք, եւ ոչ յառաջն է զքո խրատով նըշկահեալ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Վասն որոյ՝ եւ ուղիղ քեզ վարես զայս քաղաք։

ԿՐԵՈՎՆ

Կարեմ վկայել՝ զի եւ գտեալ եմ օգուտ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Ի միտ առ, զի արդ դարձեալ ի սայր սըրոյ բաղդին կաս [2]։

1 Քանզի ինքն կոյր էր, և ընդ առաջնորդին իւրում ընդ մի և նոյն ճանապարհ գային, և ընդ մի աչս տեսանէին։
2 Այս է՝ 'ի վտանգի կաս չարեաց։

ԿՐԵՈՎՆ

Զի՞նչ իցէ. քանզի դողամ ես ի քումդ բերանոյդ։

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Ըմբռնեսցես արուեստիս լսելով ի միտ առնուցուս։
Նստեալ ի բազմոց հաւահմայի վաղեմնջուց,
Ուր զինեւ կայր ազգի ազգի հաւուց հանգըրուան,
Լսեմ անծանօթ ինչ բարբառըս թռչնոց,
Զի յաւիտ չարաչըչուկ կարկաչէին խուժ եւ դուժ,
Եւ ծանեայ թէ ցըռտէին մագըլօք զիրեարս արեամբ չափ։
Զի թեւոցըն բախելոյ չէր շառաչումն աննըշան։
Անդէն հրոյ հմայից ի փորձ մատեայ բոլորոք սեղանոց,
Բայց փայլուն բոց ի սպանդիցն ոչ ցոլանայր, այլ շոշեալ
Աշտերացըն ճենճեր ծորէր յաճիւնն եւ ծըխէր,
Եւ ի բաց թըքանէր, ցըրուէին յօդըս լեղիք,
Զխոռք հոսեալք քանցէին՝ թաղանթապատ ի ճարպոյն։
Այսպունակ ըզքողարկոլ ողջակիզացըս հըմայս
Եղծեալս ուսանէի յիմմէ աստի մանկանէս.
Առաջնորդ քանզի սա ինձ, եւ ես այլոց ռահահորդ։
Եւ այս ցաւք՝ ի քո մըտացըդ հասանեն քաղաքիս.
Զի բագինք եւ կրակարանք խըռնեալ են մեր համօրէն
Գիշակեր հաւուք և շամբք ողորմ որդւոյն Իդիպեայ,
Եւ դիք ոչ եւս ընդունին զմերոյ զոհից պաղատանս,
Ոչ ըղըոց ազգերաց, եւ կուիշս յաջող չհընչէ հաւ,
Յարբեալ նեխաշաղիղ. առնըն ըղճարպ ճարակեալ։
Արդ, որդեակ, յայս խորհեսջիր. զի ընակաւոր է մարդկան
Սըխալել առ հասարակ, սակայն յորժամ մեղիցէ
Եւ յեղեան անկանիցի, եթէ անոսա ոչ մընայ,
Այլ դարման տանի, նա չէ անմիտ եւ ոչ չուառական.
Յամառ միտք յիրաւի զյիմարութիւն ժառանգեն։
Արդ տեղի տուր մեռելոյն, եւ մի զգնացեալըն խեթկեր.
Ըզմեռեալ՝ զի՞նչ զօրութիւն իցէ կըրկին սպանանել։
Ի քո խնամ զբարիդ խօսիմ, եւ ի ճարտար խօսողէ
Քաղցր է ինչ ուսանել՝ եթէ զօգուտ բարբառի։

ԿՐԵՈՎՆ

Օրինակ իմն որպէս աղեղնաւորք ի նպատակ,
Նետաձիգ լինիք յիս, եւ ի հմայից ինչ չեմ զերծ,
Եւ վաղուց եմ վաճառեալ եւ ուղերձեալ յազգայնոց։

Լուացէք զբազմագունի ակըն սարդիկ ի վաճառս [1],
Եւ զոսկին թէ կամիք զՀընդկաստանեայց աշխարհին,
Ոչ ըզնա ի գերեզման եդեալ երբէք ծածկիցէք,
Նա եւ ոչ՝ թէ եւ արծուիք Արամազդայ կամիցին
Կեր ըզնա յափըշտակեալ յԱրամազդայ տանել գահ,
Եւ ոչ այնպէս ինչ թաղել թողացուցից ես ըզնա,
Եւս եւ յայնմ իսկ աներկիւղ պըղծութենէ զարշութեան:
Քաջ գիտեմ զի զդիս պըղծել ի մարդկանէ չկարէ ոք:
Անկմունս ամօթալիս, ով ծերունիդ Տիրեսի,
Անկանին եւ բազմահմուտ ի մարդկանէ՝ զօշաքաղք
Առ շահու ճարտարելով ըզգարշելիս ի բանից:

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Ո՜հ, գիտէ՞ ոք կամ զմըտաւ ի մարդկանէ ածիցէ՞...

ԿՐԵՈՎՆ

Զի՞նչ արդեօք, զի՞նչ է զոր դու հասարակաց արկանես:

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Քանի՜ քան զստացուածս է զօրագոյն խորհուրդ քաջ:

ԿՐԵՈՎՆ

Այնչափ՝ որչափ կարծեմ անմըտութիւն է վնաս մեծ:

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Եւ սակայն՝ ախտիւդ այդուիկ դու վարակեալ գըտանիս:

ԿՐԵՈՎՆ

Ոչ կամիմ փոխարէն թըշնամանել զայր հարցուկ:

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Այլ ահա թըշնամանես սուտ զըղձութիւնս ասելով:

---

1 Բազմագունի ակն աստ ոչ զակաթն իմանան, այլ զոսկին ազնիւ Սարդիկէ քաղաքի որ առ Պակտոլեաւ ոսկեթաւալ գետով, յորում հինգերիր մի մասն խառն էր արծաթ յոսկին: Այս բանք զկասկած Կրէոնի ցուցանեն, թէ կաշառեալ իցեն հմայողքն յազգայնոց:

ԿՐԵՈՎՆ

Քանզի ազգըն գուշակօղ արծաթասէր է համակ:

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Եւ զըրոհ բըռնաւորաց ըզշահ սիրէ զօշաքաղ:

ԿՐԵՈՎՆ

Գիտիցե՞ս զի զոր ասեսդ՝ առ թագաւորըս խօսիս:

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Գիտեմ. քանզի զքաղաքս իմով շնորհիւ փըրկեցեր:

ԿՐԵՈՎՆ

Գուշակ ես իմաստուն, այլ յանիրաւս յօժարեալ:

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Զանշարժսըն ի սըրտիս՝ ստիպեսցես զիս խօսել:

ԿՐԵՈՎՆ

Ո՜ն շարժեա, բայց միայն առ շահու մի բարբառիր:

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Քանզի այդպէս իսկ ահա թըւիմ այժմիկ ի քոյդ սակ [1]:

ԿՐԵՈՎՆ

Գիտասջիր զի ոչ ըզնաւ ըզմիտըս իմ գողասցիս:

ՏԻՐԵՍԻԱՍ

Արդ գիտեա՛ քաջ զի մինչեւ արեգական բոլորման
Բազում ինչ շըրջանըս կատարեալ մի զմիով,
Դու ինքնին ի քոց աղեաց, ընդ մեռելոց փոխանակ
Տացես մի մեռեալ, ընդ այնըր զի զվերինն [2] ընկեցեր
Ի ստորինս, եւ ի դամբան անշուք զոգին կենդանի.

---

1 Այս է, թուիմ շահիւք խօսել 'ի մասին քում, 'ի քո շնորհս:
2 Այս է, փոխանակ այնր՝ զի զվերինն Անտիգոնէ, զկենդանին յերեսս երկրի՝ ընկեցեր 'ի ստորինս երկրի:

Եւ դարձեալ՝ յանդընդային դիցն ասա անմասըն պահես
Ըզդիակն անկենդան, անսուրբ, առանց թաղելոյ,
Յորըս չիք ինչ ոչ քեզ եւ ոչ վերին դիցն օճան,
Այլ ի քէն տագնապին եւ զայս կըրեն բռնութիւն։
Վասն որոյ, եղեռնաւոր եւ հուսկ ուրեմն եղծագործ
Վրէժխընդիրքըն Դըժոխոց եւ դից՝ ըզքեւ դարանին,
Զի եւ դու ինքնին ի նոյն նոցին ի վիշտըս անկցիս։
Եւ տես՝ թէ արծաթո՞յ կաշառեալ զայս խօսիցիմ։
Եւ ելք սուղ ինչ ժամու ժամանակիս յայտնեսցեն
Յապարանըս քո զարանց եւ զկանանցըն ողբոց զոյժ։
Եւ քաղաքք խռովին ոսոխք, որոց կամ շունք կամ գազանք
Եւ կամ հաւ ինչ թըռչուն յուղարկեցին զապուան իւր [1],
Տարեալ զհոտ չար նեխոյն մինչ անդըր յերդս ոստանին։
Զայս, զի զիս սըրտմտեցուցեր, իբրեւ նետող ոք ահա
Սըրտմըտեալ ի սիրտ հարի զփըքնաց սըլաքս անվրէպ,
Յորոց դու ի ջերմակիծ կիզմանէն ոչ ապրեսցիս։ —
Այլ ո՛վ դու մանուկ, աղէ տարջիր զիս ի տուն,
Զի սա զիւր սըրտմըտութիւն ի մանկագոյնս թափեսցէ.
Եւ լեզու զգօնագոյն գիտասցէ յանձն իւր պահել,
Եւ միտս իմն ողջախոհըս քան զայժմուս ի սըրտին։ «գնայ»

ՊԱՐ

Սոսկալիս գուշակելով եւ գընաց այրըն, արքայ,
Եւ ես զայս յորմէհետէ 'նդ սեւոյ զգենում սպիտակ հերս,
Ոչ գիտեմք՝ ըզնա երբեք ի քաղաքիս խօսեալ սուտ։

ԿՐԷՈՎՆ

Այդմ եւ ես եմ գիտակ, եւ աչա սիրտ իմ խռովի։
Քանզի ծանր է խոնարհել, բայց յանկուչելըն՝ այնու հետ
Ի վերայ կայ եւ յաղէտս ըզբարկութիւն բեկանել։

ՊԱՐ

Քաջի պէտք են խորհըրդոյ, Կրէոնն որդիդ Մենիկեայ։

ԿՐԷՈՎՆ

Զինչ արդ գործել իցէ, ասա եւ ես անսացից։

---

1 Ընդ հենգն իմա զյուղարկեալն, այս է՝ պատառ պատառ ձգեալ զմարմինն Պոլինիկեայ, և տանել հանել այսր անդր։

ՊԱՐ

Ո՛ն երթեալ զօրիորդն ի գետնափոր ըլնդանէն
Արձակեա, եւ անկելոյն ի բացի տուր գերեզման։

ԿՐԷՈՎՆ

Հաւանեա՞լ ընդ այդ իցես, լաւ համարեալ տալ տեղի։

ՊԱՐ

Վաղագոյն յոյժ, արքայ. զի ճեպընթաց վրէժք դից
Համառօտս ընդ կառափն անըզգամացըն հանեն։

ԿՐԷՈՎՆ

Ո՛հ, հազիւ, սակայն զերկնեալ խորհուրդ սըրտիս մերկանամ,
Քանզի չէ ինչ ի դէպ բըռնի 'նդ հարկին ոգորել։

ՊԱՐ

Արդ արի երթ զայդ արա, մի՛ յայլս առներ ապաստան։

ԿՐԷՈՎՆ

Ընթացայց սոյնհետայն. արիք ելէք, արբանեակք,
Եւ որ աստ եւ որ հեռի, առեալ ի ձեռըն փայտատ՝
Հապա ի տեղին նըշանաւոր դիմեցէք [1]։
Իսկ ես, քանզի միտք իմ այժմ ընդ այս շըրջեցան,
Զի եւ ես իսկ կապեցի՝ անձամբ երթեալ եւ լուծից։
Զի խիթամ եթէ ոչ վեհ ինչ իցէ 'նդ կեանս ամենայն
Ըզկարգեալ ըստ օրէնսըն պահպանել մինչ ի սպառ։

ՊԱՐ

Բազմանունդ, Կադմէական հարսին պարծանք [2],

---

1 Թուի իմանց թէ տեղք ինչ ասամոր պակասիցեն, զի ոչ բաւական համարին զհակիրճ ասացեալդ 'ի պէտս Պոլինիկեայ թաղմանն։ Իսկ Կրէոնն՝ անձինն գործ վարկանի ազատել զԱնտիգոնէ, զոր ինքն բանտեաց։

2 Առ բազմանունն Սպանդարամետ կամ Բակքոս բարբառի, որ և Յակքոս, որդի Սեմելեայ դստերն Կադմոսի նահապետի Բիովտաց և Թեբայ կառուցելոյ 'ի տեղւոջն, ուր ցանեաց Կադմոս զժանիս վիշապին զոր ինքն սպան։ Սեմելէ հարսնացեալ Արամազդայ՝

Եւ սերունդ ահեղամեծին Արամազդայ,
Որ խնամես զԻտալիայն ականաւոր,
Եւ իշխես յամենախումբ գոգս Ելեւսեանըն Դէոյի [1],
Որ ի քոց պաշտօնէից քաղաքամայրն
Ի Թեբէ՛ բնակեալ նըստիս, Սպանդարամետ,
Առ յորձանս Իսմենոսի խոնաւականս,
Եւ ի ցանըս վիշապին ժանտաբերի։ —
Ըզքեզ քոյ երկծիրլ վիմին կայծակնացայտ [2]
Տեսանէ. ուր Կորիկեան յաւերժ Հարսունք
Ճեմին քոյդ պարարկք եւ ջուրք Կաստալեան,
Եւ ըզքեզ Նիսեան լերանցըն դարեւանդք բաղեղնազարդք [3]
Եւ կանաչ ողկուզալից ծովեզերեայք՝
Ուահահորդք քեզ՝ առաքեն անմահ հընչմամբք,
Գոչելով Սպանդարամետիդ ձայն ցընծութեան
Յայց առնել քո Թեբացւոց հրապարակաց, —
Զոր յամենայն քաղաքաց գերապատուեալ մեծարես
Ընդ շանթահար մօրըն քում,
Եւ արդ զի բուռըն ցաւովք քաղաքս ողջոյն վարակի,
Ո՛ն մաքրագործ եկ ոտամբ
Ընդ Պառնասեան գագաթունս կամ ընդ նեղուցն յոգնաղոչ. —
Ո՛վ բոցաշունչ աստեղացըն պարապետ, եւ տեսուչ [4]

ծախեցաւ 'ի փայլատականց նորա. իսկ զմանուկն հան ապրեցոյց հայրն։ Խնամող ասի Բակքոս Իտալիոյ՝ հարաւային կողմանցն, ուր բազում գաղութք բնակէին Հելլէնք։

1 Դէով՝ է Դեմետրէ աստուածուհի, զոր ընդ Սպանդարամետին քան զամենայն դիս մեծարէին Ելեւսեան խորհրդատօնս 'ի Սարոնեան ծոցին, որ այժմ կոչի ծոց Եգինայի։

2 Երկծիր կամ երկգլուխ լեառն է Պառնասոս, ուր յաճախ զոհք լինէին նմա, և զայնր բոց առէ տեսանել նմա։ Անդ էր և Կորիկէ անձաւ Հարսանց յաւերժից. վասն որոյ Կորիկեան է Պառնասեան։ Անդ և Կաստալեա աղբիւր նուիրեալ Ապողոնի և մուսայից։

3 Նիսա լեառն Եւբիոյ էր, յորմէ և Դիոնիսոսն հելլէն, որ է Սպանդարամետ կամ Բակքոս։ Եւ զի յԵւբիոյ ընդ ծով 'ի ցամաք ելանելոց էր, նմին իրի աղաչէն անցանել ընդ բազմաղոչ նեղուցն որ ընդ մէջ նոցին, որպէս և ընդ Պառնասեան լերինն։

4 Ի խորհուրդս Իբեանց ուսուցանէին զԱրեգակն՝ Ապողոն կոչել 'ի տուընջեան, իսկ զլոյսդ՝ 'ի սուզել նորա և ամել զպարս աստեղաց՝ Սպանդարամետ ձայնել։

Գիշերական բարբառոյ,
Արամազդայ տոհմ մանուկ, ո՛ն երեւեաց միահոյլ
Նաքսիացի պարակցօքդ [1],
Որ զգայգն ի գլուխ կոչեալք՝ երգեն զիշխանդ ըզՅակքոս։

---

1 Նաքսիացի աստուածապարարկք էին պաշտօնեայ կանայք Սպանդարամետին՝ մոլեալք և բանդագուշեալք, որք կիսամերկ պարէին ջահիւք և երգովք։ Նաքսոս կամ Նաքսիա կղզի է մի 'ի Բոլոր կղզեաց կամ Կիւկլադայց, որ և այժմ 'ի նոյն անուն կոչի։

ՀԱՆԴԷՍ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՀՐԵՇՏԱԿ, ՊԱՐ, ԵՒՐԻԴԻԿԷ, ԿՐԷՕՎՆ, ԳՈՒԺԿԱՆ.

ՀՐԵՇՏԱԿ

Տան կադմեայ «Ամփիոնի ¹ բնակիչք, ի կեանըս մարդկան
Չիք եւ ոչ մի յեղելոց աստի որ կայս յաշխարհի
Զոր տաից ի գովութիւն կամ պարսաւել ըստ ըղձից ,
Քանզի միշտ բաղդըն կանգնէ , եւ տապալէ բաղդն անդրէն
Զերջանիկըն բարեբաստ եւ զվշտատես եղկելին ,
Եւ գուշակ մահկանացուաց զհանդերձելոց չիք ուրեք :
Զի Կրէօվն՝ նախանձելի ումն որ երբեմն ըստ իս այր ,
Որ զերկիրս կադմէական ի թշնամեաց ապրեցոյց .
Եւ կալեալ միահեծան ըզպետութիւն աշխարհիս՝
Ծաղկէր բարգաւաճեալ ազնիւ որդւոց ծնընդովք .
Արդ կորեաւ ամենայն . քանզի յորժամ ի կորուստ
Զանուշակ հեշտութիւն վատարանդի տան մարդիկ ,
Զայն ոչ կեալ վարկանիմ, այլ շնչակիր ասեմ զի :
Մեծացիր յոյժ առ տընին, այնպէս թէ քեզ է հաճոյ ,
Կեաց ի շուք արքայական, այլ թէ բերկրանք չիցեն մերձ ,
Զայլն ամէն առ հեշտութեամբ՝ ծխոյ ստուերի գնեցից ոչ :

ՊԱՐ

Զի՞նչ եւս նոր գուժի եկիր թագաւորաց բօթաբեր :

---

¹ Ի շինել քաղաքին Թեբայ 'ի Կադմոսէ, շնորհիւ աստուածային քնարին Ամփիոնի քարինքն ինքնին ընթացեալ զետեղէին 'ի յօրինուած պարսպացն , որ է այլաբանութիւն իմանալւոյն 'ի զգալի . վասն որոյ և Ամփիոնի ասի քաղաք կամ տուն :

ՀՐԵՇՏԱԿ

Մեռան, եւ մահուան նոցին որք կեանս են պատճառք :

ՊԱՐ

Իսկ ո՞ր այն ըսպանիչ, եւ ո՞վ անկեալն , ե՞կ ասա :

ՀՐԵՇՏԱԿ

Իւրովին ձեռամբն Հէմոն կորեաւ յարեան թաթաւեալ :

ՊԱՐ

Հայրակա՞ն արդեօք աջովն, եթէ անձին իւր անձամբ :

ՀՐԵՇՏԱԿ

Զիւրովին երթեալ յոխից ընդ հրաման հօրըն մահու ¹ :

ՊԱՐ

Ո՜վ գուշակ, զիա՞րդ անվրէպ կատարեցեր ըզբո բան :

ՀՐԵՇՏԱԿ

Եւ զի այդպէս է այդ, զայլոց արժան է խորհել :

ՊԱՐ

Եւ սակայն զԵւրիդիկէ եղկելին մերձ տեսանեմ,
Զամուսինըն Կրէօվնի, յապարանիցն ընթացեալ,
Կամ զորդւոյն ինչ իրազեկ, կամ ըստ դիպաց պատահման :

ԵՒՐԻԴԻԿԷ

Ո՜վ համօր քաղաքացիք . ըզզրոյցըս ձեր լուայ ես
Ցելանելըն իմ ի դուրս՝ երթալ աղօթըս առնել
Առ Պալլաս աստուածուհին ուղերձելով պաղատանս :
Եւ պարզեալ զաղխըս դըրան փակաղակին, ահա ձայն
Ընտանի աղետից հարաւ յունկն իմ, եւ անկայ
Զարհուրեալ յորսայս ի գիրկըս նաժըշտաց եւ նուաղեալ :
Այլ ասէ զինչ բանդ էին առեալ կըրկին ասացէք .
Զի վշտաց՝ չեմ ինչ անփորձ, կարեմ լսել եւ զայդ եւս :

---

¹ Զի հրաման ետ մահու Անտիգոնէի :

ՀՐԵՇՏԱԿ

Ես, տիկին սիրեցեալ, անդ իսկ գիպեալս առաջից,
Եւ ոչ զանց ինչ ի բանից ճշմարտութեան արարեալ:
Զի առ ի՞նչ իցէ զքեզ ողոքել ինձ, յորս ապա
Սուտախօս երեւիցիմք, միշտ է ուղիղ ստուգութիւն:
Եւ արդ ես ուղեկից ըղձեւո գնայի առըն քում
Մինչ ի ծագ սարահարթին՝ ուր տակաւին դընէր դեռ
Գէշ անկեալ անողորմ Պոլինիկեայ մարմին՝ շանց.
Եւ զուղեաց [1] եւ զդըժոխոց աստուածութիւնս աղերսեալ՝
Զոխան ի մէնջ ցածուցանել եւ լինել հաշտ եւ համբոյր,
Ջրովք սըրբովք զինքն ողողեալ՝ զնըշխարն ի թաւ ոստս այրեմք,
Եւ դամբան ի հայրենի հողոյն կուտեալ ուղղաբերձ,
Դարձ անդուստ արարեալ ի դըժոխոց հարսնարանն
Երթայաք օրիորդին ի քարանձաւ խորասոյզ:
Եւ աճա ի հեռուստ կականալից ողբոց ձայն
Լուեալ ոք զանխըռնամ առագաստին, եւ եկեալ
Ազդ առնէ յունկըն տեառըն Կրէոնի արքային:
Ի խաղալ նորա յառաջ եւ առաւել հուպ մատչել՝
Աններջան ձայնին բարբառ գամ քան ըզգամ զօրանայ,
Յայնժամ ճիչ բարձեալ հեծմամբ արտասուագոչ զայս ասէ.
« Վա՜հ զինեւ, գուշա՞կ արդեօք իցեմ, արդեօք ընթանամ
Ճանապարհ թըշուառագո՞յն քան զոր երբեմըն գնայի:
Զայն որդւոյս փարի զինեւ: Աղէ ձեպով, սպասաւորք,
Մատերուք ի գերեզմանն, եւ մինչ ի մուտս անդր հասեալ՝
Զընննցէք ընդ քարաձերպ հողաբըլրոյն ընդ կըցուած,
Զհէմոնի՞ լսեմ բարբառ, թէ զմիտս իմ դիք դողան»:
Ի զըհին ի հրամանէ տեառն այսոցիկ մատուցեալ,
Եւ տեսաք կախեալ զաղջիկն ի խորշ շիրմին զուլանէն՝
Ազբամբըն կըտաւի հանգոյց ընդ անձն արկեալ խեղդ.
Իսկ ըզմիւսն՝ անկեալ ի գլոր զմիջով նորա գըրկաւլինդ,
Գոյժ առեալ ընդ կորուստ առագաստին ի դըժոխս [2],
Ընդ հօրն արարուածս եւ ընդ թըշուառ հարսանիսն:
Յայն տեսիլ՝ դիմէ առ նա բազմադըխոր թառաչմամբ,

---

[1] Ճանապարհաց աստուածուհի՝ է որ իմանայ զՊերսեփոնէ, և է որ զՀեկատէ:

[2] Այս է՝ զի յուսացեալ առագաստն և հարսն կորեան մահուամբ, իջին 'ի դժոխս, և անդ միանալոց են 'ի թշուառ ամուսնութիւն:

Եւ կական բարձեալ գոչէ. «Զի՞նչ գործեցեր, ա՜յ չըւառ.
Յի՞նչ միտս, յի՞նչ խորհուրդս, առ ի՞մ վըշտի կորընչիս,
Որդեակ իմ, արի ե՛լ. աղերսագոչ պաղատիմ»:
Վայրենի տիգօք աչաց՝ որդւոյն ինա հայեցեալ,
Արձակեալ թուք ընդ երեսն եւ չըկըրկնեալ ինչ ընդդէմ,
Զերկսայրին ձըգեաց սուսեր, բայց ի հօրէն վրիպեցաւ,
Զի 'փախուստ աճապարեաց. իսկ տառապեալ եղկելին
Յանձն իւր զազանացեալ, զըրումն երթեալ նոյնհետայն
Յիւր ի կողըն մըխեաց ըզզէնըն սուր կիսով չափ,
Եւ ըզգաստ դեռ թալացեալ բազկօք ի կոյսըն փարէր.
Եւ յոգւոցըն հանեալ արձակէ շունչ իմըն բարկ
Կայլակօք արիւնոտոց փըչեալ ի ծնօտն ըսպիտակ [1]:
Եւ անկեալ դըիի մեռեալ ըզմեռելով՝ եղկելի,
Զհարսանեացըն կատարումն առեալ ի տուն դըժոխոց, [ծնող»
Մեծագոյն՝ զանմըտութիւն յայտ արարեալ մարդոյ չար: «Եւրիդիկէ

ՊԱՐ

Զի՞նչ արդեօք գուշակիցես, զի յետս անդրէն դարձաւ կինն
Անբարբառ, ոչ բարի եւ ոչ ինչ չար խօսեցեալ:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Եւ ես ինքնըս զարմացայ. սակայն ունիմ յոյս մի զայս,
Զի զաղէտս որդւոյն լուեալ՝ չհամարեցաւ վայելուչ
Կոծել յունկըն քաղաքիս, այլ անդ ի ներքս ընդ յարկաւ,
Աղախնանցն արկանել՝ հեծել ըզսուգն ընտանի.
Զի անփորձ ոք չէ մըտօքն՝ երթալ ի վրէպս ինչ գըլել:

ՊԱՐ

Ոչ գիտեմ, այլ դըժընդակ ինձ երեւոյթ ինձ թըւի
Եւ կարի խոր լըռութիւն, եւ աղաղակ բազում զուր:

ՀՐԵՇՏԱԿ

Այլ ի յարկսըն մտեալ երթեալ՝ տեսցուք ի միտ թէ ունի՞
Ի ծածուկ ինչ թաքուցեալ ի բարկութեան անդ սըրտին:
Քաջ խօսիս. զի աճաւոր է եւ կարի լըռութիւն:

---

[1] Հին մեկնիչն և ըստ նմանէ այլք՝ իմանան 'ի ծնօտս կամ յերեսս Անտիգոնէի մեռելոյ. իսկ ոմանք՝ թէ Հէմոն իւրով գունատեալ ծնօտիւն. զի 'ի յոյնն տրական է գործիական նոյն է:

ՊԱՐ

Ահա թագաւորն ինքն ահա գայ
Յիշատակ մեծ յիւրում ձեռին [1], —
Եթէ ասել օրէն է զայս. —
Ոչ օտարին վընաս, այլ իւր ։

ԿՐԵՈՎՆ

Ո՜վ անմիտ խելաց մեղանք սաստիկք, մահաբերք։
Ո՜վ որ զսպանողս եւ որ ըզմեռեալս
Ակնարկէք տոհմայինս.
Ո՜վ յոգնամթերութեան իմոց խորհրդոց.
Ո՜հ որդեակ, որդեակ, առոյգ վաղամահ,
Աւա՜ղ, աւա՜ղ, մեռար լուծար
Իմով, ոչ քով անմտութեամբք։ —

ՊԱՐ

Ո՜հ, զի յամր ուրեմն այսպէս զարդարութիւն նշմարես,

ԿՐԵՈՎՆ

Ո՜հ, ուսայ չուառութեամբ եւ անդ յայնժամ աստուած
Յայնժամ մեծ բարկութեամբ ի կառափն իմ եհար,
Եւ ընկէց զիս, եղո՜ւկ, ի վայրագ ճանապարհս,
Կործանեալ աքացի զխնդութիւնս, ո՜հ, աւաղ։
Ո՜վ մահկանացուաց վաստակք անվաստակք։ —

ԳՈՒԺԿԱՆ

Ո՜վ տէր՝ զի՞ յղփացեալ ես ի ստացուածս աղետից.
Ասա առ ձեռն [2], եւ զոր ի տանն եկեալ թուիս տեսանել։

ԿՐԵՈՎՆ

Իսկ զի՞նչ եւս ի չարեաց բընաւ կայցէ չարագոյն։

ՊԱՀԱՊԱՆ

Տիկինն, սերտիւ վախճանելոյդ մայր՝ մեռաւ,
Եղկելին, դեռ եւս իսկ այժըմ նորախոց հարուածովք։

---

1 Յայն ակնարկէ, զի ծառայքն առեալ ածեն 'ի մէջ զդիակնն, զէթ զՀէմոնի, որպէս և զկնի զԵւրիդիկեայն ցուցանեն 'ի տանն։
2 Հէմոն մեռեալ, ածեալ անդր 'ի մէջ։

ԿՐԵՈՎՆ

Ո՜վ դու դըժոխոց անքաւելի որջարան,
Իսկ զի՞ զիս բընաւ սատակես, զի՞ բնաւ։
Ո՜վ ցաւոց բօթաբերդ,
Դու բան զինչպիսի՞ դուժես առ իս բօթ.
Ո՜հ, դու զկորուսեալ այր մի զրաւեցեր,
Զի՞նչ, ո՜վ մանուկ, ասես ցիս նոր.
Զըսպա՞նդ տիկնոջս ընդ այս կորուստ։

ԳՈՒԺԿԱՆ

Նա 'ւանիկ եւ տեսանես, զի ոչ եւս է յայլուցս անդ։

ԿՐԵՈՎՆ

Ո՜հ, միւս այլ եւս աղէտս եղկելիս տեսանեմ։
Զի՞նչ եւս այլ, զի՞նչ ինձ բաղդ հանդերձեալ կայ մընայ.
Ի ձեռին ունիմ արդ եւս զորդին իմ մեռեալ,
Վա՜հ, եւ զմիւսըն՝ մեռեալ տեսանեմ յանդիման։
Ո՜վ ողորմելի մայր, ողո՜րմ որդեակ։

ԳՈՒԺԿԱՆ

Աստ նորա սուսերահար շուրջ ըզբագինօքըն զլորեալ
Փակեաց զաչըսն թմրաթուխս՝ ողբաձայնեալ զՄեգարեայ [1]
Ըզվիճակըն շըքեղ զվաղամեռիկն եղելոյ,
Եւ ըզկնի ապա զսորայն, եւ հուսկ ուրեմն ի քո գլուխ
Անէծըս չուառանաց որդեսպանիդ կարդալով։

ԿՐԵՈՎՆ

Վայ աւա՜ղ, յապուշ միտըս եղծանիմ յերկիւղէս,
Երկսայրի ոք սըրով ընդէ՞ր չեհար զիս ի սիրտ,
Ո՜հ հէքիս, ընդ սոսկալին միատարրիմ աղետից։

ԳՈՒԺԿԱՆ

Ի մեռեալ կնոջէ աստի չարեացապարտ դատեցար
Եւ մահուցն այնոցիկ եւ իւր ինքեան օրհասին։

---

1 Մեգարեւս, ըստ Սոփոկլի, միւս որդի Կրէոնի, զիւրովին էր երթեալ և նա վասն պատգամին՝ որ մահու նորա խոստանայր զյաղթութիւն եւ զփրկութիւն հայրենեացն յերեսաց բանակի թշնամեացն, որոց զօրավարէր Պոլինիկէս։

ԿՐԵՈՎՆ

Իսկ որո՞վ օրինակաւ լուծաւ մահուամբն ի կենաց ։

ԳՈՒԺԿԱՆ

Հարեալ ընդ սրնակուշտն իւրով ձեռամբ զանձըն իւր ,
Իբրեւ այն ինչ զայն գիտաց դառնակըսկիծ որդւոյն կիրս ։

ԿՐԵՈՎՆ

Վայ ինձ վայ , այսուքիկ ոչ այլում ումեք մահկանացուի՝
Յանցուածոցս իմոց արդիւնք՝ պատշաճեսցին ըբնաւ երբեք ։
Քանզի զքեզ ես ըսպանի , ես թըշուառս ես , ըստոյգ ասեմ ։
Օ՜ն բարձէք ըսպասաւորք՝ բարձէք փութով զիս ի միջոյ ,
Որ չեմ ինչ այլ , բայց ոչինչ ։

ՊԱՐ

Թելադիր լինիս զօգուտն , եթէ գոյ շահ ինչ յաղէտս .
Զի յառ ոտս հասեալ չարեաց ընտրելագոյն սուղքըն են ։

ԿՐԵՈՎՆ

Եկեսցէ , եկեսցէ , երեւեսցի յաղէտից
Հուսկ յետինն որ ածէ զվախճանականն օր առ իս .
Եկեսցէ , եկեսցէ , զի մի եւս այլ տեսից օր ։

ԳՈՒԺԿԱՆ

Այդուքիկ առյապայք , պարտ է գործել յորոց կանս .
Իսկ միւսոցն , որոց հոգ յանձն իցէ խնամոց , լիցի փոյթ ։

ԿՐԵՈՎՆ

Այլ սակայն որոց ցանկամս՝ այնց եւ ուխտիւք փափաքեմ ։

ԳՈՒԺԿԱՆ

Մի խընդրեր ինչ այժմիկ . քանզի եւ չիք ինչ երբեք
Յաղէտից ճակատագրին մահկանացուի փըրկութիւն ։

ԿՐԵՈՎՆ

Օ՜ն առեալ աղէ բարձէք զայրն անպիտան ի միջոյ ձեր ,
Որ ըզքեզ յանկամս , որդեակ , սպանի եւ զքեզ ըզթագուհիդ ։

Ո՜հ , չիք յով ոք յերկոցունց հայիցիմ , յով ընթանայցեմ .
Զինեւ բնաւն է ծախոզակ . բաղդ անհնարին եւ դըժպըհի
Ի գլուխս անկան այսուքիկ ։

ՊԱՐ

Երջանկութեան՝ իմաստութիւն է պարառաջ ,
Եւ ոչ է պարտ ամպարըշտել ըբնաւ առ աստուածս ։
Իսկ մեծաբանք բարձրայօնիցըն մեծամեծս
Հատուցեալ վըէժս՝ իմաստնանալ տան յալեւոյթ ։

ՍՈՓՈԿԼԻ

Է Լ Ե Կ Տ Ր Ա.

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ագամեմնոն արքայ Միկենայ և Արգոսացւոց՝ 'ի դարձին իւրում 'ի Տրոյեայ սպանաւ յապարանս իւր 'ի ձեռաց Կլիտեմնեստրայ տիկնոջ իւրոյ և Էգիսթոսի սիրելւոյ նորա: Դուստր նորա Էլեկտրա՝ 'ի պահու անդ ոճրագործութեանն՝ առնու գաղտ զեղբայր իւր տղայ մանուկ զՈրեստէս, և 'ի ձեռն հաւատարիմ ծառայի փախուցանէ 'ի Փովկիս, ուր և սնեալ զարգանայ: Յայնմ հետէ երկոքին համանկքն ոխութեամբ հեռային ընդ աղջկանն. որոյ ստրկաբար կացեալ 'ի տան հօր իւրոյ, զզուեալ և թշնամանեալ՝ կարդայր եղկելին յամենայն սրտէ զեղբայրն զոր ապրեցոյց, որ և 'ի վայրէ անտի փախստեանն խստանայր գալ պատուհասել զեղեռնաւորսն: Բայց վրէժ յամր հասանէ. և ամենայն յոյս գոգցես 'ի դերև ելանէ 'ի գալ երևել երկուց փովկիսացւոց՝ որ զմահ գուժեն զՈրեստեայ, 'ի սուգ անհնարին և յանյուսութիւն օրիորդին: Սակայն Որեստեայ պատգամ յԱպողոնէ խնդրեալ յառաջագոյն, և ուսացեալ հրամանին, գայ յԱրգոս ընդ դայեկին իւրում և դաստիարակին, և ընդ մտերիմ սիրելւոյն իւրոյ Պիլադեսի: Սոցա է հանեալ զսուտ համբաւ մահուն՝ 'ի պատրել զոճրագործսն և հասուցանել անվտանգ զվրէժն: Ի մէտ առնու Էլեկտրա զխաբեանսն և ճանաչէ զեղբայր իւր և զազատիչ. հասանէ գայ Էգիսթոս տեսանել զաճիւն Որեստեայ զոր բերեալ ասէին 'ի փովկիսացւոց, և փոխան գտանէ զգիակն հոմանւոյն ծածկեալ քողով՝ ընդ որով նա ակն ունէր տեսանել զորդին Ագամեմնոնի ատելւոյն իւրոյ. և ինքն ևս անդէն սպանանի: — Այս են պատճառք գեղապանծ ողբերգութեանս, յորում մանաւանդ ծանօթութիւն քեռն ընդ եղբօրն և կատարածն յոյժ գորովալից են և ողբերգական քան զամենայն սոփոկլեանսն: — Դիոսկորիդէս քերթող՝ 'ի վերնագիր տապանին Սոփոկլի կանգնէ զՍպանդարամետ գիսն թատերաց, կալեալ 'ի ձեռին դիմակ կանացի: Հարցանէ անցաւորն. Ո՞յր է դիմակդ: Լսէ. Անտիգոնեայ կամ Էլեկտրայ. ընտրեա. երկոքին գլուխք գործոցն են քերթողին:

ԱՆՁԻՆՔ

ԴԱՅԵԱԿ և դաստիարակ Որեստեսի.
ՈՐԵՍՏԷՍ, որդի Ագամեմնոնի.
ԷԼԵԿՏՐԱ, քոյր Որեստեսի.
ՊԱՐ 'ի բնակ կուսից.
ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ, քոյր Էլեկտրայ.
ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ, մայր Որեստեսի և քերցն.
ԷԳԻՍԹՈՍ, բռնաւոր՝ սիրելի նորա.
ՊԻԼԱԴԷՍ, սիրելի բարեկամ Որեստեսի, անխօս.

Տեսարանն յԱրգոս՝ 'ի դաւիթ արքունեացն:

ՀԱՆԴԷՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԴԱՅԵԱԿ, ՈՐԵՍՏԷՍ, ՊԻԼԱԴԷՍ, ԷԼԵԿՏՐԱ, ՊԱՐ, ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ.

ԴԱՅԵԱԿ

Ո՛վ, երբեմն Ագամեմնոնի զօրավարին ի Տրոյա՝
Որդեակ դու, եհաս քեզ ժամ տեսանելոյ ի մօտուստ
Որոց միշտըն ցանկայիր. զի հինն Արգոս անձկալիդ՝
Այս ինքն է. անտառ՝ [1] յաւիտեան մոլեալ դըստերն [2] Ինաքայ.
Եւ այս, Որեստէս, գայլասպանին աստուածոյ [3]
Հրապարակըն Լիկեան [4]. իսկ այդ որ կայ ի ձախմէ,
Ի շըքեղ մեհեանն Հերայ. եւ ուրանօր կամքս հասեալ՝
Համարեա տեսանել ըզբազմագանձըն Միկենս [5],
Եւ ըզտունըն մահացան [6] ըզՊելոպեանց աւանիկ,
Ուստի զքեզ երբեմն ի հօր քոյ մահուանէն փըրկեցի,
Առեալ ի համբուն եւ հարազատ ի քեռէդ,

---

1 Անտառ ասի առ Հելլէնս՝ ամենայն վայր սրբեալ դից ումեք, թէ իցեն անդ ծառք, և թէ ոչ:

2 Յովայ տարփելոյ յԱրամազդայ և փոխելոյ յարջառ և մոլելոյ 'ի բոռոց առ քինուցն Հերայի:

3 Գայլասպան ասի Ապոլոն իբրև հովիւ թշնամի գայլոց, և զի նա սատակեաց յաշխարհէն զգայլսն:

4 Ուր կայր տաճար Ապոլոնի հռչակաւոր:

5 Քաղաք գլխաւոր Արգոլիս գաւառի:

6 Յորում բազում սպանութիւնք և մահունք գործեցան 'ի Տանտալոսէ և այսր:

Եւ տարեալ սնուցի յայդ չափ՝ հօր քոյ մահուն վրէժխնդիր։
Արդ այժմիկ, Որեստէս, եւ սիրելիդ դու ի հիւրս
Պիղադէս, զպէտըս գործոյդ փութով արժան է խորհել.
Զի ահա լուսափայլ արեգական մեզ ճաճանչ՝
Ըզհաւուց զառաւօտին շարժէ բարբառ զուարթալից,
Եւ տըխուր գիշեր աստեղըք իւրովք փնացեալ մեկնեցաւ։
Արդ մինչ չեւ ուրուք յարանց ելեալ ի դուրս ի յարկէն,
Երկոքին դուք միաբան լերուք. զի յայն հասաք կէտ,
Ուր չէք ժամ հեղգութեան, այլ պնդութեան գործոյ փոյթ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Ո՛վ սիրունդ ի ծառայից, որպէս յայտնի ցուցանես
Ինձ նըշանս ըզգաստութեանն որով առ մեզըդ եղեր.
Երիվար որպէս ազնիւ, թէ եւ իցէ ծերացեալ,
Ի տագնապ վըտանգից ի հոգւոյն ոչ թողանայ,
Այլ կանգուն զականջսն ունի, նոյնպէս եւ դու ինքն առ մեզ
Խրախոյս արկանես եւ յառաջնես նահատակ։
Արդ ես քեզ ըզխորհուրդ մըտաց իմոց մեկնեցայց,
Եւ քո սուր ունկընդրութիւն իմոց բանից մատուցեալ,
Եթէ ո՛չ ինչ ի դէպ գըտանիցիմ, պատշաճեա։
Զի յորժամ հասի ես ի դիւթարանըն Պիւթեան [1],
Ուսանել զօրինակ վրիժառութեան սպանողացն,
Ետ Փիբոս առ իս պատգամ՝ զոր լուիցես աւասիկ.
Ինձ անկազմ յասպարաց եւ ի զօրաց բանակէ
Գողանալ խելօք զիմս ձեռին զարդար պատուհաս.
Արդ զի զայս լուաք պատգամ, մինչ ժամ պատեհ մուծցէ զքեզ՝
Մըտեալ քո յապարանսն ուսիր որ զինչ գործին անդ,
Զի եղեալ ականատես՝ ծանուսցես մեզ հաւաստեաւ։
Զի զքեզ ոչ ծանիցեն առ ծերութեան հասակիդ
Եւ երկայն ժամանակաց, եւ զքեզ տեսեալ ծաղկապսակ՝ [2]
Ոչինչ բնաւ կասկածեսցեն, եւ քո բանք այս լինիցին.
Թէ պանդուխտ եմ Փովկեցի՝ եկեալ յառնէն Փանոտեայ [3].

1 Փիբոսի Ապողոնի։
2 Զի իբրեւ աւետաբերք մահուանն Որեստեայ՝ ծաղկօք պսակեալ էին ընդ խարս։
3 Փանոտեւս և Կրիսոս՝ եղբարք էին ՚ի Փովկիս, առաջինն Պանոպեայ, երկրորդն Կրիսայի՝ յոր ապաստան կայր Որեստէս. սորա որդի էր Ստրոփիոս, և սորա՝ Պիղադէս. Թշնամութիւն եղբայրցդ ընդ միմեանս՝ վտանգ առնէր զԷգիստոս և զԿլիտեմնեստրա։

Քանզի սա մեծագոյն նիզակակցացն է նոցուն [1]։
Եւ երդմամբ չափ պատմեա, եթէ ի բուռն օրհասէ
Մեռաւ Որեստէս ի Պիւթական գուպարանս՝
Գլորեալ յանուահոլով կառացն. այս բանք իցեն քո։
Իսկ մեք, զհօրըն շիրիմ ըստ հրամանին պըսակեալ
Նախ նուիրօքըն հեղլովք եւ զըլխագերծ խոպոպիւքս [2],
Եկեսցուք այսրէն սափոր պըղընձակապ ի ձեռին,
Զոր եւ դուն իսկ գիտես ծածկեալ ուրեք ի թըփուտս.
Զի բանիւ զնոսա պատրեալ բերցուք նոցին աւետիս,
Թէ մարմին իմ վաղուց կորեաւ ի բոց եւ գաղաղ։
Զի այդ յիմ վնասէ ինձ, եթէ բանիւ ընդ մեռելս՝
Արդեամբք ողջ լինիցիմ եւ փառաւոր պարծանօք.
Ես ոչ չար ինչ համարիմ եւ ոչ մի բան շահաւէտ։
Զի բազում անգամ տեսի եւ զիմաստունըս մեռեալ
Ի նանիր բանիւ լըկով, ապա յանդրէն դարձ ի տուն
Առաւել պատուեցան, որպէս եւ ես իսկ յուսամ
Փայլել յաչս ոսոխաց հանդոյն աստեղ ինչ ծագեալ։
Այլ ո՛վ հայրենի երկիր եւ դիք գաւառիս,
Բարեբախտ յաջողուածով ընկալարո՛ւք զիս ի գնացս,
Եւ դու տուն իմ հայրենի, — քանզի սըրբել գամ ըզքեզ
Յաստուածոց դըրդեալ ի վրէժ, — մի զիս յերկրէս արձակէք
Անպատիւ, այլ տէր ընչից ժառանգ եւ տանս յօրինիչ։
Ասացի արդ զայսոսիկ. իսկ փոյթ լիցի, ծերունիդ,
Քեզ ի գործըդ յոր գընաս՝ խնամով ըսկսել. մեք ելցուք.
Զի մարդկան՝ մեծ ոստիկան է բնաւ գործոց՝ ժամ պատեհ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՜հ ինձ եղո՛ւկ թըշուառիս։

ԴԱՅԵԱԿ

Ի ներքուստ աստի դրանց թըւիմ լըսել զհեծութիւն
Ըզմիում ուրուք ի ներքըս անդ աղախնայց, ո՛վ որդեակ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Էլեկտրա հէքն է թերեւս. կամի՞ս կամք զողբսըն լըսեմք։

1 Նոցուն, այս ինքն Էգիսթոսի և Կլիտեմնեստրայ։
2 Զի սովորութիւն էր գերծուլ կամ փոքրել զհերս ի վերայ մեռելոց։

ԴԱՅԵԱԿ

Մի՛ երբեք . մի՛ յառաջ քան զԼոքսեայ պատուիրանս [1]
Արկցուք ձեռն ինչ ի գործ , այլ նախ անտի սկիզբն առցուք ,
Հորդ հեղուլ մըկըրտութիւն . զի այնոքիկ բերեն մեզ
Յաղթութիւն եւ զօրութիւն ի գործըս մեր յոր մըխիմք :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՛վ լոյս զուարթ սըրբափայլ,
Եւ միահարթ օդ երկրի ,
Քանիցս ողբոց լուր նըւագ ,
Քանիցս ընդ կուրծս արիւնոտ
Լուար բախիւնս հարուածոց՝
Ի մեկնել թուխ գիշերաց :
Անկողինք աղետաւոր տանս՝ ատելիք՝
Զամենայն ըզգիշերաց գիտեն ըզպահս ,
Թէ քանիօն աշխարեմ զնզկելի հայրս՝
Զոր Արէս արիւնըռուշտ ոչ ընկալաւ
Ի խուժդուժ երկրին [2] , այլ մայրս եւ իւր սիրելին
Էգիսթոս , իբր ըզթեղօշ մի մայրեւորք ,
Պատառեն ըզգլուխ նորա մահու սակրըք .
Եւ ողորմ գութ բաց յինէն ոչ յումեքէ
Բերի քեզ , եղուկ եւ հէք մեռելդ , հա՛յր :
Այլ մի՛ լռեցից յողբոց ու՛ի դառըն կոծոյ՝
Յորչափ տեսից զօրս եւ զփայլուն ցոլս աստեղց ,
Ամենեցուն առ հօրըս դրամբք կականաւ
Զայն արձակել՝ որդեկորոյս զերդ սոխակ :
Ո՛վ տուն դըժոխոց [3] եւ Պերսեփոնեայ ,
Ո՛վ եւ դու Հերմէս Սանդարամետական ,
Եւ պատկառելի Նըզովք անիծից ,
Եւ դից մեծարոյ դըստերք վրէժխնդիրք ,

---

[1] Լոքսեաս՝ Ապողոն պատգամախօսն , և պատուիրան նորա՝ պատգամն տուեալ առ Որեստէս :

[2] Արէս աստուած պատերազմի ոչ կալաւ ի Տրոյա , այլ մայրս և հոմանին իւր սպանին :

[3] Զդժոխս եւ զդիս նորա կարդայ 'ի Թիկունս վրիժուց հօր իւրոյ , և 'ի շնորհել նմա զակնկալեալ եղբայրն իւր , զորոյ զգալուստն անգիտանայ :

Որ զտարապարտուց տեսանէք մեռեալս
Եւ ըզգողացեալ անկողնոց սիրելիս ,
Եկայք օգնեցէք , զհօր մերոյ մահուն
Հանէք վրէժ , եւ ինձ յղեցէք զեղբայրս .
Զի ոչ եւս ուժեմ բառնալ առանձին
Զտըխուր տըրտմութեան ըզբեռն հակամէտ :

ՊԱՐ

Ո՛վ դըստրիկ , դուստր հէքի մօր , Էլեկտրա ,
Զի՞ այդպէս հեղուս միշտ ողբըս անյագ
Յըմբըռնեալն Ագամեմնոն ի վաղուց
Ի դրուժան ամպարիշտ մօր քո պատրանս ,
Ի մատնեալն յեղեռնագործ անդր ի ձեռս :
Ո՛հ ո՛ տայր՝ թէ առաջնորդըն չարեաց
Կորընչէր , թէ ինձ օրէն է ասել :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Քաջազարմ ծընողաց շառաւիղք ,
Եկեալ հասէք իմոց վըշտացըս մըխիթար :
Գիտեմ ու՛ի միտ առնում անվրէպ զայդ ամենայն ,
Այլ ի գործոյ իմմէ տեղի տալ ոչ կամիմ ,
Եւ մի՛ յոգոց հանել ընդ հայրն իմ եղկելի :
Սակայն ո՛վ դուք որ զամենայն հատուցանէք սիրոյ շնորհ ,
Թոյլ տուք մըլել ինձ այսպունակ
Ա՛յ ա՛յ , եղո՛ւկ , պաղատիմ :

ՊԱՐ

Սակայն ոչ ի դըժոխոց ըզհայր քո
Ի ճախճէն հասարակաց յարուսցես
Ոչ ուխտիւք աղերսահայց , ոչ կոծովք :
Այլ ըստ չափ ելեալ անդուլ հեծեծմամբ՝
Յանհնարին ի ցաւս երթեալ սուզանիս ,
Որովք ոչ եւ մի՛ սփոփումն է չարեաց :
Զի՞մ իցէ անտանելեաց քեզ ցանկալ :

ԷԼԵ՝ՏՐԱ

Խօթամիտ է որ զողորմ գնացեալ ծընողս մոռանայ .
Իսկ ըզմիտըս զիմ հաճէ՝ որ հառաչէն հանապազ ,
Որ զիտիս , եւ ցանգ զիտիս , ողբերգելով աշխարէ ,

Այն հաւիկն [1] ահասարսափ, պատգամաւոր Արամազդայ։
Նիոբէ [2], ով մըշտարտասուր, աստուած ըզքեզ դաւանեմ,
Որ յաւէժ ի վիմեղէն անդ ի շիրմին արտասուես։

ՊԱՐ

Ոչ քեզ միայն ցուցան երկունք,
Որդեակ, ի մէջ մահկանացուաց,
Իւ եսդ ի վեր քան զորս ի տանդ,
Ոյց միաբուն ես համարին,
Որպիսի կեայ Քրիսոթեմիս ու Իփիանասսա [3],
Եւ որ յարբունս անդ հասակին վըշտանայ գաղտ.
Երանի նըմա՝ զոր պերճ Միկենաց
Ընկալցի երբեմն աշխարհ զհօրամըյն,
Ջեկեալն յայս երկիր՝ ընդ Արամազդայ
Զըւարթ հովանեաւ, ըզքոյդ Որեստէս։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Որում սպասեալ անհանգիստ՝ ես անզաւակս, եղկելիս,
Անհարմանացեալս օրիորդ՝ արտասուալից շուրջիմ միշտ
Յայս միշտ անկէտ, եւ նա [4] զկիրան եւ զոր ուսաւ մոռանայ.
Քանզի եւ ո՞ր յոյս պատիր աւետաբեր չեկն առ իս.
Զի անձկայ միշտ, այլ յանձուկան անդ ոչ կամի երեւել։

ՊԱՐ

Քաջ լեր աղէ, քաջ լեր, որդեակ,
Մեծ է յերկինս անդ Արամազդ

---

1 Զփիլոմելա իմանան, որ է սոխակ. այլ լաւ ես զՊրոգնէ քոյր նորա, այսինքն զծիծառն, որում առաւել 'ի դէպ է սոսափիւն երկիւղի, և քան զնա պատգամաբեր է իբրև յԱրամազդայ աւետեաց գարնայնոյ, և ողբայ միշտ զմահ Իտիսի որդւոյ իւրոյ և Տերէոսի, զոր 'ի վրէժ քեռն և իւր սպան միաբանեալ ընդ նմա։
2 Յայտնի է Նիոբեայ առասպելն, որ առ ցաւս զաւակացն 'ի վէմ դարձեալ՝ արտասուէ տակաւին հանապազ։
3 Երկոքին են դստերք Ագամեմնոնի, թող զԷլեկտրա, զոր Լաւոդիկէ կոչէ Հոմերոս, Թ. 145։ Իսկ որ գաղտն վշտանայ ընդ քորն՝ է եղբայրն Որեստէս, պանդուխտ և փախստեայ յօտար երկիր։
4 Որեստէս, որ թղթովք քեռն լուեալ զեղելսն, խոստանայր միշտ գալ փութով, և ոչ գայր։

Տեսուչ եւ տէր ամենայնի։
Ըզցաւագին քո բարկութիւնդ
Յայն ապաստան արարեալ մի՛ զայրանար յոյժ
Ընդ ատելիս քո, եւ ի սպառ մի՛ մոռանար։
Զի է ժամանակն աստուած հեշտալուր.
Եւ ոչ թէ բնակեալն ի պաճարարօտ
Ափունըն Կրիսայ ծնեալն Ագամեմնոնեան [1],
Ոչ Աքերոնեան տէր դիքն են անդարձ [2]։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Այլ մեծ մասըն կենացս իմ անյոյս պակասեաց,
Եւ այլ չեմ բաւական, հաշիմ սուգ ի ծնողացս,
Եւ ինձ չիք որ պաշտպան ամուսին սիրելի,
Այլ իբր եկ որ օտար անպատիւ՝ յօրինեմ
Զապարանս հօր իմոյ յայս զըձուձ պատմուճան,
Եւ անցեալ բազմիմ շուրջ ըզթափուր սեղանովք։

ՊԱՐ

Ողորմ բարբառ ի դարձն [3] ողորմ ի բարձրս կոչնոց,
Պըղընձակուռ մինչ տապարացն էջ ի հայրդ հարուած.
Նենգըն նիւթեաց, տըռփումն սպան, և ի միասին
Զոճիր մեղացն ահեղ տեսիլ ծընեան չարաչար,
Եթէ ի դից, թէ ի մարդոյ էր սոցին հաւակ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՛վ քան զամենայն օր ինձ ատելի,
Ով գիշեր, ո՛վ դառն ընթրեաց դըժնիկ ցաւ,
Զորս յերկուց ձեռաց հայրս եսես մահ ժանտ,
Որ զկեանս իմ բարձին մատնեալ ի կորուստ.
Որոց մեծն աստուած ոլիմբիական
Տացէ կրել ի վրէժ ցաւըս դըժընդակս.
Մի՛ յերանութիւն խրախացլին բընաւ՝
Որ հանին ի գլուխ եղեռն այսպիսի։

---

1 Որեստէս, որ 'ի Կրիսա պանդխտէր քաղաք Կրիսոսի հօր Ստրոփիոսի և հաւուն Պիւլադեսի սիրելւոյն Որեստեայ, որպէս ասացաք։
2 Չեն անդառնալիք առ 'ի գալ 'ի վրէժխնդրութիւն։
3 Ի դարձն Ագամեմնոնի յարիս զուշակէին բարեկամքն, զայդ ասէ ողորմ բարբառ. և սպանաւ ապա 'ի դարձին 'ի կոչունս անդ ընթրեաց։

ԴԱՍ

Ուշիմ՛ լեր մի խօսել քան զչափ . չածե՞ս ինչ ընդ միտ՝
Ի՞ւ այժմ այդպէս զքեզ ի վտանգդ յայդ անարգաբար .
Զի բարդեցան բազում չարիք քեզ ի թագծայից
Անձնէ քումմէ ծընեալ համակ միշտ պատերազմունս .
Այլ յայս մրցմանս ի կռիւ խառնել չէր ընդ զօրաւորս :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Դըժնեկիք տագնապեցայ դըժնեկիք .
Բայց գիտեմ, չէ ինձ զանխուլ բարկութիւնս ,
Այլ սակայն յանհընարինս՝ չարգելից
Զայս աղէտս որչափ իցեմ կենդանի :
Իսկ յումմէ՞, ով սիրամանւոյ շառաւիղք ,
Բան պատշաճ ու՞ր ի դէպ լուայց իմաստնոյ :
Թողլ տայք ինձ , մխիթարիչք , թողլ տայք ինձ :
Այսուրիկ անդարմանական եղիցին .
Ի վշտաց աստի երբէք մի հանգեայց՝
Այսպէս միշտ անլըուելի ողբալով :

ԴԱՍ

Այլ ի խնամս ես մնամ ,
Զոր օրինակ մայր ոք սէր ,
Բարբառեցայց զայս առ քեզ ,
Մի ծնանել չար ի չարեաց :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Եւ չափ զի՞նչ իցէ վշտացս , ասէ եկ բեր ծն աստ ,
Զիա՞րդ է՝ զի զվախճանեալսն անտես առնել իցէ լաւ ,
Յո՞ւմ ումեք ի մարդկանէ բուսաւ երբեք այս խորհուրդ .
Մի՛ առից շուք ի նոցունց , եւ մի՛ բարւոյ թէ գիտացից ,
Ընդ նոսին կեցից խաղաղ , թէ զպարձրաձիչ բըռնանաց՝
Որ զծընողսն մեծարեն՝ հարթեալ թեւս արգելից :
Զի թէ հող է եւ ոչինչ մեռեալն անկեալ եղկելի ,
Եւ նոքա ¹ չասցեն վըրէժս բազմաւ թեանցն փոխան ,
Կորիցեն եւ պատկառանք եւ զուտ ի բնաւ մարդկանէ :

---

1 Նոքա սպանողք հօր իմոյ :

ԴԱՍ

Ո՛վ որդեակ , իմ՛ փոյթ կալեալ զքեզ եւ զինէն եկեալ կամ .
Եթէ ոչ ի հաճ խօսիմ , զըկեա ¹ եւ քեզ անսասցուք :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ամաչեմ , ով կանայք , բազում ողբովքս թէ թուիմ
Ձեզ անձոյժ , բայց բըռնութիւն յայն տագնապէ , ներեցէք :
Զի զիա՞րդ կին մի ազատ՝ տեսեալ զաղէտս հայրենի՝
Զգործիցէ զայս , զորս եւ զտիւ եւ ըզգիշեր նըշմարեմ
Աճեցեալս մանաւանդ քան թէ ի կիր նըւազեալս :
Մայրենիքն իմոյ ծնողիս հասին յիս նախ ժանտութիւնք ,
Եւ ապա ՚նդ բնականալս հօր իմոյ կամ ի յարկս իմ ,
Իշխեն ինձ , ի ձեռս ի սոցանց է առնուլ ինչ ինձ եւ զըրկել :
Իսկ զի՞նչ ինձ աւուրս անցուցանել կարծիցես ,
Մինչ ի գահոյսն հայրենիս հայիմ բազմեալ զԷգիսթոս ,
Եւ ըզնոյն արկեալ հանդերձս տեսանեմ ըզնովաւ ,
Եւ առ նոյն հըրով նըւէրս հեղեալ ուր զնիքն կորոյս :
Տեսանեմ եւ զայսոցիկ ըզհուսկ յետին թըշնամանս ,
Զնիքնին իսկ զսպանիչն յանկողինս հօր իմոյ
Ընդ խոլ մօրս , եթէ կոչել ըմբռն է մայր զհամնին :
Այլ այնչափ լըրբի նա , մինչեւ լինել ընդ պըղծոյն ,
Անահ եւ աներկիւղ ի գըժոխոց վրէժխնդրէ ,
Եւ զոյցես թէ ցնծալովքն ունչս ընկեցեալ , գըտեալ օր ,
Յորում զհայրս ըսպան դաւով , ի նմին եւ ամսոյ յօրինեաց ,
Խաղնայէ եւս ամսաւորս եհան փըրկիչ աստուածոցն :
Իսկ եղուկս ես տեսեալ՝ ընդ մարդակերս հաչիմ , լամ ,
Եւ զյանուն հօրս յորջորջեալ խընճոյս՝ ընդ իս կականեմ ² .
Զի եւ չէր իսկ բաւ զիւրի ոգւոյ մնացս աշխարհել :
Զի եւ կինն ազատախօս զայս նախատինս յիս ժայթքէ .
« Ո՛վ դու գից առելիդ , քե՛զ միայն հայրըդ մեռաւ ,
Եւ չէր այլ մահկանացու ի սուգ . չարաւ կորիցես ,
Եւ մի զքեզ սանդարամետաց գիք ի կոծոյդ թափեսցեն » :
Այս նորա են զըրպարտանք . իսկ թէ լուիցէ յումեքէ՝
Թէ գալոց է Որեստէս , մոլեալ առ իս ճիչ բառնայ .

---

1 Այս է , յաղթեա , զլաւագոյն ասա , և քեզ լուիցուք :

2 Զի յետ գործոյն եղեւ՝ Ագամեմնոնեան կոչէին զայնպիսի խնճոյս :

« Ո՛չ քո միտս է այս առ իս, ո՛չ ապարէն քո է գործ,
Որ յիմոց խորհեալ ձեռացս զՕրեստէս՝ փախուցեր ։
Այլ գիտես, զի հատուցես արժանաւոր պատուհաս » ։
Զայս հաչէ . եւ առ նովին գրգռէ փեսայն անուանի,
Բնաւ անզօրն, բնաւ եղեան, որ կանամբք մարտս յարդարէ ։
Իսկ ասցին հանգուցիչ Օրեստեսի գալստեան
Իմ՝ մերձ ակն կալեալ սպասեմ, կորնչիմ՝ ։
Քանզի մերձ յապաղեալ ի գործ իւր ձեռն արկանել,
Զամենայն յոյս որ ի մօտ եւ որ հեռի տապալեաց ։
Յայսպիսի՝ չէ, սիրելիք, բարգաւաճ լինել, ոչ բարի .
Ի չարիս՝ հարկ է յոյժ թեւակոխել ի չարիս ։

ՊԱՐ

Ի խօսել քո զայդպիսի ընդ մեզ՝ այժմ եկ ասա,
Ա՞ստ իցէ մօտ Եգիսթոս, եթէ արտաքս ի տանէն ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ի դուրս է. մի՛ կարծիցես՝ զի եթէ աստ մօտ իւր էր,
Անցանէի ես բաց ի տանէ. այլ արդ յանդին զբօսանի ։

ՊԱՐ

Եթէ այդպէս է այդ, ապա և իմ առաւել
Համարձակ քաջալերեալ ի բանս քո մխիթարեցայց ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Եւ զի այժմ հեռի է նա, հարց որ զինչ քեզ է հաճոյ ։

ՊԱՐ

Հարցանեմ՝ զեղբօրդ հարազատ՝ զինչ ասես .
Գո՞յ փութալ, թէ յապաղէ . այդմ՝ ի վերայ կամիմ կալ ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ասէ զայդ . բայց զոր ասէն՝ ի գործ երբեք ոչ տանի ։

ՊԱՐ

Զի որ գործ ինչ մեծ գործէ՝ զյամենայն տանել սիրէ այր ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Եւ սակայն ես ըզնա փրկեցուցի յապաղմանն ։

ՊԱՐ

Վստահ լեր . զի բարերար է յօգնել սիրելեաց ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Հաւատամ . ապա թէ ոչ՝ երկայնաձգեալ ոչ էի ։

ՊԱՐ

Մի՛ եւս այլ ինչ բարբառիր, զի նշմարեմ ի տանէն
Ըզքո քոյրդ համահայր եւ համամայր ի բնէ՝
Զարիւն քո՛ զՔրիսոթեմիս, ի ձեռին ունեալ մատուցմունս՝
Ըստ օրէնս որոց ի ստոր սանդարամետսն են անկ ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Զի՞նչ են բանքդ, ով քոյր, զոր դու եկեալ բաց դուրս գաւթից
Բարբառիս տակաւին, եւ ընդ երկար ժամանակս
Ոչ կամիս խրատել՝ մի՛ զուր ցասմանց երեսս ինչ տանել ։
Եւ սակայն՝ եւ զանձն իմ՝ նոյնպէս յայժմու ցաւս գիտեմ,
Զի թէ գտի ժիր զօրութիւն՝ յայտ նոցա զմիտս տանէի ։
Այլ ի ծուփս՝ այժմ ինձ բարի թուի նաւել առ ընդ առ,
Եւ մի՛ գործ ինչ կարծեցեալ վրիժարել՝ չար ինչ տանել ։
Ընդ այս զալ եւ քեզ կամիմ՝ սակայն իրաւ է եւ այդ .
Ոչ զոր ես ինչ քեզ դատեմ, այլ որպէս դուն վարկանիս ։
Իսկ թէ ինձ իցէ ինչ պարտ ազատորէն վարել կեանս,
Ունկընդիր յամենայնի հարկ է լինել տիրացդ ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Քեզ որ հօրն ես մերում, յորմէ բուսեալ խոհ զաւակ,
Դժնդակ է մոռանալ զայն եւ խնամ՝ անել մօր ։
Ամենայն քո խրատք առ իս՝ թելադրութիւնք են նորա,
Ի քէն ոչ ինչ խօսիս . եւ արդ ընտրեա մի յերկուց,
Կամ անմիտ լինել եւ կամ՝ միտօքդ անյուշ սիրելեաց,
Որ եւ արդ եւս ասես, զի թէ քեզ գտը զօրութիւն,
Առ սոսա զատելութիւն գեմ՝ յանդիման յայտնէիր .
Իսկ ինձ հօր վրէժխնդրիս չեղեալ եւեթ գործակից,
Եւ յիրէն դարձուցանես . չիցէ՞ այդ մեղք եւ երկիւղ ։
Ուսո՛ ինձ, եւ կամ՝ յինէն ուսիր թէ զինչ ինձ օգուտ
Դադարել ի կոծոյս . միթէ չիցեմ կենդանի .
Չարաւ ապաքէն . գիտեմ, այլ ինձ չատ է այն ։
Եւ զսոսա վշտացուցանեմ առ ի պատիւ մեռելոյն,
Թէ գոյցէ շնորհ ինչ յանդիման, իսկ ատեցողդ ատեաս
Շրթամբք չար, այլ արդեամբք ընդ հայրասպանսն լինիս ։
Արդ ես ոչ զիջայց սոցա, թէ եւ որ ինձ մատուցէ

Ըզպարգեւսդ յորս այժմիկ դու ճոխացեալ պերճանաս ։
Քեզ սեղան արկցի շքեղ եւ համադամք զեղուցուն ,
Ինձ ճարակ լիցի միայն՝ մի հաշել զանձն ի թախիծ ․
Ոչ տենչամ բաղդի պատուոյդ , եւ ոչ դու՝ թէ զգաստ իցես ։
Իսկ զարդիս , մինչ հօր քաջի դուստրըդ կոչել է քեզ մարթ ,
Կոչեսջիր մօր՝ զի յոգունց այդու թուեսցիս ոճրագործ ,
Զմեռեալ հայրն եւ զսիրելիս քո վտարանդի արարեալ ։

ՊԱՐ

Աստուածոփքըն , մի սաստիւ ինչ բարկութեամբ ․ զի գոյ շահ
Ի բանից ձեր երկոցունց , եթէ միայն իմասցիս
Դու զսորայն առնուլ ի կիր , եւ սա զքոյինսըն նոյնպէս ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Ես սովոր եմ , ով կանայք , գրեթէ ի բանըս սորա ,
Եւ բընաւ իսկ լռէի , եթէ իմ չէր ինչ լուեալ ,
Թէ եղեան աչագին ի նա կազմի անկանել ,
Որ ըզնա լռեցուսցէ յերկայն ճըչոյ լալոնից ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Բեր ասա զծանրագոյնն , եթէ ինչ մեծ քան զսոսա
Ունիցիս ինձ ասել , ոչ եւս ընդդէմ խօսեցայց ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Ասացից քեզ զամենայն , որչափ ինչ եսըս գիտեմ ։
Թէ յողբոցդ ոչ լռեսցես , առաքելոց են ըզքեզ
Ի տեղի մի ուր ոչ զարեգական տեսցես լոյս ․
Անդանօր՝ բաց աշխարհս եղեալ՝ կեցցես ի խաւար
Ընդ յարկաւ պընդափակ , եւ զքո զաղէտս երգեսցես ։
Իմա զայս , եւ մի ապա ի չարչարանսըդ երբեք
Ինձ լիցիս մեղադիր ․ զի այժմ է ժամ խորհելոյ ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Խորհեցի՞ն արդարեւ անցուցանել զայդ ընդ իս ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Այո՛ , իբրեւ այսրէն ի տուն դարձցի Եգիսթոս ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՛չ թէ դմին այդր աղագաւ գտնէ փութով առնել դարձ ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Զի՞նչ է բանդ , ով եղկելի , յանիծանել զանձն անձամբ ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Զի գայցէ , եթէ գործել ինչ այդպիսի եդ ի մտին ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Առ ի զի՞նչ կրել քեզ ․ յի՞նչ խելս իցես դու մտաց ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Զի զերծայց հեռագոյն որչափ հընար է ի ձէնջ ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Իսկ ատոփ կենացդ ո՞չ ինչ առնիցես յիշատակ ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Քանզի կեանքս են արժանի զարմանալոյ գեղեցիկ ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Այլ լինէր արդեօք՝ ուղիղ թէ դու խորհել գիտէիր ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Մի դու զիս ուսուցաներ առ սիրելիս չարանալ ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Բայց ոչ զայդ ուսուցանեմ , այլ իշխանաց տալ տեղի ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Դու զոքիմք անձին սպուկես , զի զոր ասեսդ՝ իմ բարք չեն ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Այլ բարի է փարթար անմըտութեամբ չանկանել ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՛ն անկցուք , եթէ պիտոյ ինչ լինիցի հօրն ի վրէժ ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Բայց հայրըն գիտեմ զի՛ներելով հայի յայս ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Զարմաց է հաւանել ընդ բանսդ քո 'նդ ասացեալս ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Իսկ արդ դու չմտանիցես , եւ չեկեսցես ինձ ըղձեա ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ոչ երբեք . մի լինի եղեց այդպիսի ումեմն մտածմամբ ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Արդ եկեալ գնացից աւրեմն յոր ճանապարհ առաքիմս ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Աղէ յայլ երթայցես , ում ընդունելութեամբ սանես ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Առաքէ զիս մայրս՝ հեղուլ նուէրս ի հօրն գամբան ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Զի՞նչ ասես . իւր ոսոխին՞ ի մարդկանէ թշնամւոյն ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Զոր ինքնին իսկ բազում . քանզի կամիս զայդ ասել ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Յումմէ՞ ի սիրելեաց զգրգեալ , եւ ում այդ հաճոյ ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Յարհաւրաց գիշերայնոց , որպէս ինձ ինձէն թուի ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՛վ դիք հայրենականք , ընդ մեզ լերուք դէթ այժմիկ ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Ցերկիւղէ անուի նորա դու զդեմեալս ինչ խրախոյս ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Թէ զանսին ինձ պատմեսցես , յայնժամ եւ ես ասացից ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Սակայն չեմ քաջ տեղեակ , բայց թէ սակաւ ինչ զորոց ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Նա եւ զայդ իսկ պատմեա . բազում անգամ բանք սակաւ
Զեղծուցին ինչ կամ ուղիղ յաջողեցին զմարդկանս ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Բան ճառի , թէ տեսեալ իցէ նորա գիշերայն
Ընդբուն եւ զհայր հօրն զմիւսանգամ հանդիպումն ,
Որ ի լոյս եկեալ , առեալ զգաւազանն արքունի ,
Զոր երբեմն ինքն կրէր եւ այժմ ունի Էգիսթոս ,
Եւ սարեալ ամենեւեան զայն առ ընտանի կրակարանն ,
Եւ անտի առեղծեալ բղխեաց ծաղիկ ընձիւղ շառաւիղ՝
Որ բոլոր հովանաւորէր միկենացւոց աշխարհին ։
Զայս լուայ ի պատմելոյ հաւաստեաւ անդանօր՝
Ուր նա ինքն զնոր անուրջս արեգական ցուցանէր [1] ։
Առաւել քան զայսոսիկ ոչինչ գիտեմ , բայց միայն
Զի զիս ինքն առաքէ ի պատճառս այսր երկիւղի ։
Ընդ քեզ արդ աղաչեմ ընտանեացն աստուածոցն՝
Ունկնդիր լինել ինձ , եւ մի զլորել անխորհուրդ ,
Զի թէ զիս թողուցուս , չարաւ այսրէն դառնայցես ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Սակայն , ով սիրելի , յորոց ի ձեռսդ ունիս
Մի ձօնէր ինչ ի շիրիմն , զի եւ չէ քեզ օրէն
Եւ ոչ սուրբ , յատելի կնոջէն նուիրել մեռելոյն ,
Եւ ոչ հօրն ինչ ջինջոց մատուցանել լուալեաց ։
Այլ հողմոց կամ խորափոր փոշւոյ տուեալ զայդ՝ կոր ,
Ուր եւ ոչ ինչ ի յնարան հասանիցէ հօրն երբէք ,
Այլ սմին [2] բարձրացեալ ի խորս անդ պահեսցին ի մահուն ։
Եւ նախ սա , թէ չէր լինելոց յանդգնագոյն բոլոր կին ,
Զատելի նուէրսդ այնպէս զոր բաղաքն ոչ հեղոյր ։

---

1 Հինքն հելլենացւոց սովոր էին պատմել արեգական ընդ այգն զկասկածելի երազս իւրեանց ։

2 Սմին , այս ինքն մօր մերում կայցեն սպասք այդպիսիք՝ յորժամ մեռցի ։

Փանզի տես՝ եթէ թուիցի քեզ մըտադիւր ընդունել
Մեռելոյն որ ի շիրմին՝ ըզպատարագս ի նմանէ
Յորժէ ինքն իբր ոսխրիմ՝ անարգաբար խողխողեալ,
Եւ արեան ներկուածքն ի գլուխ իւր [1] ի ջընջան սըրբեցան :
Կարծիցես ինչ քաւութիւն նորա սպանդին տանել զայդ :
Չէ եւ չէ . այլ զայդ թողեալ, եւ ըզվարսից խոպոպիս
Ըզգըլխոյ քոյ եւ զիմոյ թըշուառիս՝ խուն ինչ եւեթ՝
Այլ զոր ինչ եւ ունիմս , ա՛ռ զընա երթ տուր նըմա ,
Զանխընամ հերս եւ զկամար գօտիս իմ՝ զայս անպաճոյճ :
Եւ անկեալ մաղթեա նըմին գալ յանդընդոց հաշտ առ մեզ ,
Օգնական յառնելեաց , եւ որդեկին՝ Որեստեայ՝
Կենդանի հըզօր բազկաւ 'նդ աթուր կոխել զթըշնամիս .
Զի յայսըմ հետէ պըսակեսցուք առաւել
Ճոխագոյն ըզնա ձեռօք քան զոր այժմիկս ընծայեմք :
Համարիմ, արդ համարիմ եւ նըմին փոյթ ինչ եղեալ
Առաքեալ է նըմա զխռժռագէմ զայդ տեսիլ :
Սակայն ձեռն եւ դու տուր , քո՛յր , սատարութիւն քեզ եւ ինձ ,
Եւ այնմ որ ի գըժոխս անկեալ դընի սիրելին
Փան ըզընաւ մահկանացուս՝ հասարակաց հօր մերում :

ՊԱՐ

Օրիորդն երկիւղած մըտօք խօսի զայդոսիկ ,
Եւ դու զնոյնս , ո՛վ սիրելի , թէ զգաստասցիս՝ գործեսցես :

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Գործեցից . զի 'նդդէմ երկուց ոչ է կըռուել յիրաւի ,
Այլ ճեպ տալ ի գործ . բայց ի ջանալս իմ ի նոյնս ,
Ինձ , յանուն դից , լըռութիւն լիցի , սիրունք , առ ի ձէնջ .
Զի թէպէտ եւ յանկարծոյն լու լիցի այդ ծընողիս ,
Յայս ի խիստ հանդէս կարծեմ ինձ յանդըգնել տակաւին :

ՊԱՐ

Եթէ չէ իմ ծընեալ
Անմիտ գուշակ եւ թափուր
Ցիմաստուն հանճարոյ ,
Գայցէ նախ հըմայօղն [2]

1 Իմա՛ 'ի գլուխ կամ 'ի հերսն Ագամեմնոնի , յոր ջնջեալ համարի կնոջն զարիւնաթաթաւ ձեռս իւր յետ սպանութեանն :
2 Նախ հմայօղ , գլուխ հմայողաց և առաջին հմայօղ՝ Արդարութիւն , որ կանխէ յայտնէ զլինելոցսն :

Արդարութիւն , առեալ ի ձեռսն արդար զօրութիւն .
Եկեսցէ , ո՛վ որդեակ , ոչ յոյժ անագան :
Է խրախոյս ի սըրտիս
Ի նոր լուր դեռադեռ
Փաղցրաշունչ երազոց :
Զի յաւէժ անմոռաց է հայր քո՝
Իշխանն Հելլենաց ,
Եւս եւ հինն այն վաղուեան պղընձակուռ
Երկսայրի տապար
Որ սպան ըզնա զարհուրելի ձաղանաց մահուամբ : —
Եկեսցէ եւ բազմոտն
Եւ բազմաձեռըն զօղեալ
Ի գըժնէ դարանի
Պղընձոտնեայն վրէժխընդիր [1] :
Զի նա զիմէ յանանկողին՝ յանհարսըն մըրցանս
Մահահոտ զուգութեանց՝ որոց չէ օրէն :
Յայսցանէ համարիմ
Ոչ երբեք , ոչ երբեք
Նըշանիդ [2] անեպեր
Հասանել գործօնից եւ զուգողաց :
Մահացուաց հըմայք
Ոչ եւս են ի տեսիլս աչազինս ,
Ոչ ի դից պատգամս ,
Թէ այս անուրջք գիշերական ոչ ելցեն ի գլուխ : —
Ո՛վ Պելոպայ վաղընջուց
Բազմավաստակ ձիարշաւ ,
Զի՛ եկիր ծանրաթախիծ՝ յայս երկիր :
Յորմէհետէ ծովամոյն
Ի մահ նըընջեաց Միրտիլոս [3]

1 Վրէժխնդիր կամ դաշիճ դժոխոց , որ վասն ժրութեանն աոի բազմոտն և բազմաձեռն , իսկ պղնձոտնեայ՝ վասն անխոնջութեանն , և ժամանէ առ որս կողին յանօրէն ամուսնութիւնս իբրև զէգիսթոս :
2 Այս ինքն՝ նշանի երազոյն Կլիտեմնեստրայ , որ ոչ անպարտաւ հասցէ գործողաց և ընկերաց սպանութեանն . զի թէ այդ ոչ կատարեսցի , ոչ ևս ինչ նշանակեսցեն հմայք , և ոչ դից պատգամք :
3 Որդի Հերմեայ , կառավար Ինոմայոսի . յորմէ խորամանգել կամեցեալ Պելոպայ զկապարճս կոյս դուստր նորա զմրցանակ ար-

Յոսկիակազմ ի զուգիցն
Աղիողորմ հարուածովք
Թաւալգլոր թօթափեալ,
Ոչ երբեք պակասեցին ի տանէս
Թշուառաքիրտըն վաստակք:

չուանացն՝ եւ խորտակել զկառսն և զՄիրտիլոս ծովավէժ կորոյս, որոյ 'ի մեռանել անդ բողոք առ վրէժխնդիր դիսն կալեալ, վասն ո– րոյ 'ի պատիժս մնանեն պելոպեանք, յորոց և տունն Ատրիդայց:

ՀԱՆԴԷՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ, ԷԼԵԿՏՐԱ, ՊԱՐ, ԴԱՅԵԱԿ.

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Սանձարձակ, որպէս թուիս, շրջիս դարձեալ ըստ մտի,
Քանզի չէ աստ Էգիսթոս՝ որ միշտ ըզքեզ արգելոյր
Մի ելեալ ըստ դուրս յամօթ առնել զքոյին սիրելիս.
Իսկ զի այժմ հեռի է նա, յինէն ինչ ոչ պատկառես:
Եւ բազում ինչ առ բազումս յանդըգնախօս ճառեցեր,
Թէ զիարդ յոխորտօրէն եւ իրաւանց արտաքոյ
Պերճանամ ես՝ թըշնամանս արարեալ քեզ եւ քոյոց.
Այլ յիս չէք թըշնամանք, սակայն ըզքեզ բամբասեմ՝
Յաճախ ըստգըտեալ եւ պարսաւեալ առ ի քէն:
Պատճառանք՝ հայրդ է սպանեալ զոգցես յինէն, ոչինչ այլ.
Յինէն. քաջ գիտեմ. յայդմանէ չեմ ինչ յուրաստ:
Զի զնա սպան արդարութիւն, ոչ միայն ես՝ ում պարտ էր
Եւ քեզ կալ օժանդակ, թէ իմաստուն ոք էիր:
Զի հայրդ այդ՝ զոր միշտ ողբաս՝ ի Հելլենաց նա եւեթ
Իշխեաց դից զոհել ըզքոյրդ [1], ոչ ինձ համգոյն կըրեալ ցաւս
Ի սերել զաւակին, որպէս մինչ եսն երկնեցի:
Թող զայդ. ուսո՛ զիս, որո՞ւմ տրիտուր երախտեաց
Զեն ըզնա. թերեւս արդեօք Արգիացւո՞ցն [2] ասիցես:

---

1 Բանակն Հելլենացւոց անհողմութեամբ արգելեալ յԱւլիս, պատգամ ել ի ձեռն Կալքասայ ըղձին առ Ագամեմնոն իշխանապետն՝ զոհել Արտեմիս դից զկոյս դուստր իւր զԻփիգենի. և նա ստիպեալ առ ահի և ամօթոյ՝ կատարեաց, և նոյնժամայն յարեաւ, ասեն, հողմ յաջող նաւատորմին:

2 Իմա՛ ի շնորհս Արգիացւոց եւ և ամենայն Հելլենաց, որ միաբա–

Այլ նոցա՝ չէր ինչ իրաւ ըսպանանել ըզդուստր իմ։
Բայց թերեւս ի վերայ Մենելաւեա՞ իւրն եղբօր.
Ըսպանեալ զիմս՝ ո՞չ էր պարտ վրէժս ինձ տալ փոխարէն.
Միթէ նմա չէի՞ն կրկին մանկունք՝ քան զսա մահապարտք,
Քանզի հօր էին, եւ մօր՝ յոյր շնորհս էր նաւաչուն։
Կամ Դժոխք՝ քան ի նորայն յիմոց որդւոցս առաւել
Կըլանել ցանկացան. կամ զաւակացս իմոց սէր
Յամպարիշտ անցեալ հօրէն՝ ի Մենելեայսըն բնակեաց։
Զի՞ցէ այդ անհանճար եւ չարամիտ հօր բնութիւն.
Ինձ թըւի. թէպէտ օտար ի քո մըտացըդ խօսիմ.
Իսկ մեռեալն [1], եթէ նըմա գոյր ձայն առնուլ, վըկայէր։
Արդ քեզ խօլ թէպէտ թուիցիմ, ըստըրջանեալ ոչ ընդ գործս,
Եւ դու միտս ուղիղ կալջիր, եւ ըզքո հայրըդ ըստգիտ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Զունիցիս գէթ ցիս ասել, թէ յառաջնեալ ի բան խիստ՝
Ցետ այնորիկ ապա լըւայ ի քէն զայդոսիկ.
Այլ թէ ինձ ներեսցես, բարբառեցայց ուղղութեամբ
Ի վերայ բըռնամահին [2] եւ ի վերայ քեռն իմոյ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ներեալ քեզ. մինչ եթէ 'նդ իս այսպէս ի բան մըխեիր,
Ոչ երբեք դըժոխալուր զըտանէիր բնաւ առ իս։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Արդ ասեմ, խոստովան լինիս ըզհայրն ըսպանեալ.
Զի՞նչ եւս այլ ինչ քան զայդ ամօթալի լիցի բան,
Թէպէտ արդարութեամբ, եւ թէպէտ ոչ. բայց ասեմ.
Զըսպանել իրաւամբք, այլ հրապոյրք առնըն չարի՝
Որում եդ այժմ ամուսին՝ ձըգեալ ի բանս հանէին զքեզ։
Հա՞րց ցորսորդն Արտեմիս՝ առ ի՞մ իմիք վըրիժուց
Ըզհոյլս այնչափ անչափ հողմոց արգել նա յԱւլիս.
Կամ թէ ես ասացից. զի չէ լըսել ի նմանէ։

Նեցան ընդ Աւրիդայն խնդրել 'ի տրովեանց զվրէժ առեւանգու-
թեանն Հեղենեայ կնոջ Մենելաւի եղբօր իւրոյ։

1 Իփիգենիա դուստր իւր, զոհեալն յԱւլիս, որպէս արդ իսկ ա-
սացաք։

2 Ագամեմնոնի դաւով բռնութեամբ սպանելոյ։

Հայրն իմ, որպէս լըսեմ, յաստուածուհւոյն սուրբ մայրիս
Ցո՞րս երբեմն ըզբօսեալ՝ ոտիւք իւրովք ընդոստոյց
Եղջերու մի խայտաբղէտ եղջերագեղ, յորոյ սպանդն
Ցանձըն իւր պանծացեալ՝ բան մի 'նդ շըրթունսըն հանէ։
Ընդ այն սըրտմըտեալ օրիորդին Լետովեան՝ [1]
Խափանեաց զաքայեցիսն, որպէս զի հայրըն նեղեալ՝
Իբր ի կշիռ փոխարինին ըզդուստրըն իւր զոհեսցէ։
Այս էին նորա զենմունք, զի չէր ինչ այլ ճամբարին՝
Ոչ այսրէն ի տունս իւրեանց, ոչ յիլիոն արձակուրդ։
Ցայս աղագս ըստիպեալ, եւ զդէմ կալեալ ուժգնագոյնս,
Զեն ըզնա հազիւ ուրեմն, ոչ Մենելեայ ինչ ի շնորհս։
Արդ եւ զըրոյդ ասացից. զի թէ ի շնորհս իսկ նորուն
Կամեցեալ էր զայն առնել, միթէ արժա՞ն էր նըմա
Մեռանել վասն այնորիկ ի քէն, որո՞վ օրինօք։
Տե՛ս զուցէ զօրէնսըդ զայդ մահկանացուաց դընելով,
Անձինըդ քում եղեռն եւ ապաշաւ ածիցես։
Զի թէ զոք ընդ այլ ուրուք սպանանիցեմք փոխանակ,
Դու յառաջ մեռանիցիս, եթէ կրեսցես պատուհաս։
Բայց ըզգո՛յշ լեր մի՛ անգոյ ինչ պատճառել պատճառանս։
Թէ կամիս, ուսո զմէ՞ զարդիս ի գործ դըտանիս
Ամօթոյ եւ գարշութեան քան զբարուականս ամենայն,
Զի ննջես ընդ վիրագին՝ որով նախ զհայրս կորուսեր։
Եւ ծնանիս նոր ծընունդ, եւ զառաջինսն, ըզբարիսն
Եւ զբարեացըն բողբոջս ի բաց մերժեալ ընկենուս։
Զայդ զի՞արդ գովեսցից. կամ ասիցես ինչ եւ զայս,
Թէ զպատիժ պատուհասի դըստերըն քո պահանջես։
Այլ թէպէտ եւ երբեք ասիցես զայդ, քեզ յամօթ.
Քանզի չար է 'նդ ատելիս՝ ի վրէժ դըստեր հարսնանալ։
Սակայն չէ օրէն եւ ո՛չ միտըս խրատու դընել քեզ,
Որ զլեզուդ ընդ վայր ածես, թէ չար խօսիմք ըզմօրէդ։
Ես ըզքեզ՝ ոչինչ ընդհատ տէր մեզ քան մայր համարիմ,
Որ կեամ կեանըս տառապեալս ի բազմադէմ քո չարեացն՝
Ընդ որս մինչ թարթափիմ եւ ընդ քոյդ կենակցիդ։
Իսկ հազիւ միւսն ի ձեռաց քոց ճողոպրեալ արտաքոյ,
Որեստէսն ողորմելի, թըշուառական վարէ կեանս,
Զորմէ ստէպ բասրես զիս՝ սնուցանել քեզ վրէժխնդիր։
Եւ զայդ, թէ զօրէի, առնէի, քա՛ջ գիտեա զայս։

---

1 Լետովեան օրիորդ՝ է դուստրն Լետովայ, նոյն ինքն Արտեմիս,
որպէս յայտ է։

Ի դղեն սակս՝ ամենեցուն քարոզես զիս՝ թէպէտ չար ,
Թէպէտ եւ չաղակրատ , թէպէտ ժըպիրհ անամօթ ։
Զի թէ բնաւ ի գործսըդ յայդ հըմուտ ծընեալ իցեմ ,
Գուցես ոչ ինչ յամօթ առնեմ ըզքոյ բընութիւնդ ։

ՊԱՐ

Տեսանեմ սիրտ ի քոյ սրտմտութեան մըրըրկեալ ,
Այլ արդեօք իրաւամբք , փոյթ ինչ այժմ ոչ նըշմարեմ ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ինձ զի՞նչ ըզդըմանէ արժան իցէ փոյթ առնել
Որ զովմիք թըշնամանեաց ըզծնողն , եւ այն յայդ հասակ .
Կարծիցես թէ յամենայն գործ չէ յանդուգն անպատկառ ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ծանիր քաջ , զի պատկառուկս արկանեն ինձ այսոքիկ ,
Թէպէտ քեզ ոչ թըւիցիմ . փառըն զի եմ խելամուտ՝
Թէ անժամըս գործեմ եւ անպատեհըս անձին .
Բայց հարկեն զիս յայս ըռնի՝ թըշնամութիւն քո եւ գործք .
Զի ոչ այլ ինչ բայց զչարիս է ուսանել ի յոռեաց ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ո՛վ անբան լըբըենի . ես եւ իմ բանքըս եւ գործք
Արդարեւ ըզքեզ ի մեծ շատախօսութիւն կըրթեմք յոյժ ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Դու ինքնին ասես զայնս , ոչ ես , զի զգործն իսկ առնես ,
Եւ իրացն արդիւնք ապա երթեալ ըզբանսըն գտանեն ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Այլ ի մեծն երդուեալ տիկին Արտեմիս՝ ոչ ապրեսցիս
Ի պատժոյ յանդըգնութեանդ ի ժամանել Եգիսթեայ ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Տեսանե՞ս , ի բարկութիւն բըրդիս որ թո՛յլ ետուր ինձ
Զոր կամիմս ասել , եւ դու լսել անգամ ոչ գիտես ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Եւ զի թոյլ ես զամենայն ինչ ետու քեզ բարբանջել ,
Ո՞չ տացես ինձ եւ զոհել բարենըշան բարբառով [1] ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Տամ թոյլ , սախպեմ՝ զոհեա , եւ մի՛ զբերան իմ բասրեր ,
Զի ոչ ես ինչ այլ բարբառեցայց յայսմհետէ ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Արդ որ մերձդ ես առ իս՝ աղջիկ դու բարձ ըզնըւէրդ [2]
Յամենայն պըտղոց՝ զի ուխտըս մատուցից արքային
Փաւչականս ինձ յարհաւրաց ասաի որ զիս խուճապեն ։
Լուիցես արդէն Փիբոս պահպան զաղօթանս իմ ծածուկ .
Զի չեն բանքս ի սիրելիս , եւ զամենայն ինչ ի լոյս
Պարզել ոչ վայելէ , մինչ դեռ սա մօտ է առ իս ,
Զի մի առ քինալ՝ բազմալեզու բարբառով
Ընդ քաղաքն համօրէն զըրպարտեալ սըփռեսցէ ։
Այլ դու լո՛ւր զայս օրինակ , զի զնոյն եւ ես խօսեցայց ։
Զոր յայսըմ գիշերի տեսիլ տեսի ցնորական
Կըրկնակի անըրջոց , արքայդ Լիկեան , զայնոսիկ՝
Ի բարիս թէ յայտնեցան՝ ի կատարումն ինձ հասո՛ .
Իսկ ապա թէ ի չար , դարձո՛ ի գլուխ ատելեացս ,
Եւ մի , եթէ ոք յայս մեծութենէս զիս նենգաւ
Արկանել ներկըրտիցէ , ըզնա երբէք տացես թոյլ .
Այլ միշտ ողջալես կենդանի եւ անվըրդով կենցաղիւ
ԶԱտրիդեանց ապարանս եւ զգաւազանս յանձանձել
Ի մէջ սիրելեաց ընդ որս այժմիկ բնակեալ կամ ,
Ընդ որդիս փառաւորեալ՝ յորոց եւ ոչ ինչ առ իս
Քամահէ զըժկամութիւն կամ ատըրատութիւն ժամատրալ ։
Այսոցիկ , ո՛վ Լիկեանդ Ապոլոն , լեալ հեշտալուր ,
Տո՛ւր մեզ ամենեցուն՝ զոր օրինակ եւ խընդրեմքս .
Իսկ զայլն ամենայն՝ եւ լըռութեամբս իսկ իմով՝

---

1 Զի 'ի պաշտամանս , մանաւանդ զոհից , հարկ էր լուռ կալ ամենեցուն , եւ առաւել զգոյշ լինել 'ի չարագուշակ ձայնից . և Կլիտեմնեստրա գնայր 'ի զոհել ։

2 Առ աղախինն ասէ , որ բարձեալ բերէր զնուէրսն Ագամեմնոնի ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Գիտեմ քեզ համարիմ, որովհետեւ աստուած ես.
Զի որդւոց Արամազդայ է զամենայն տեսանել:

ԴԱՅԵԱԿ

Կանայք անծանօթք, ե՞րբ ըստուգեալ գիտիցեմ,
Թէ իցեն այդ ապարանք Թագաւորին Եգիսթեայ:

ՊԱՐ

Սոյն իսկ այս են, ո՜վ հիւր. դու քեզէն քաջ գիտացեր:

ԴԱՅԵԱԿ

Եւ զդա ասոյդ զուգակիցեմ արդեօք լինել իւր տիկին.
Զի հանգոյն դշխոյի տեսիլ իւր է վայելուչ:

ՊԱՐ

Եւ կարի քաջ յիրաւի, նա կայ ինքնին առաջիդ:

ԴԱՅԵԱԿ

Ո՜վ, ողջոյն քեզ դշխոյ. քաղցր աւետիս գամ բերել
Քեզ յառնէ բարեկամէ, համայն ընդ քեզ Եգիսթեայ:

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ողջունեմ ըզքո բան. սակայն կամիմ նախ ի քէն
Գիտել ո՜վ ի մարդկանէ իցէ որ զքեզն առաքեաց:

ԴԱՅԵԱԿ

Փանոտեւս փովկեացի, մեծ իմն իր քեզ հանդերձեալ:

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Զի՞նչ, ո՜ հիւր. ասա՛ ասա. ի սիրելի առնէ գաս,
Եւ գիտեմ ըստուգիւ՝ զի աւետեաց ես բանբեր:

ԴԱՅԵԱԿ

Մեռաւ Որեստէս. ի կարճառօտս ամփոփեմ:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Վա՜յ ինձ թշուառիս. կորեայ յաւուր աստ յայսմիկ:

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Զի՞նչ ասես, զի՞նչ ասես, ո՜վ հիւր, դմա մի՛ լսեր:

ԴԱՅԵԱԿ

Զայս ասեմ՝ այժմ եւ յառաջն, եթէ մեռաւ Որեստէս:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Կորեա՜յ եղկելիս. այսուհետեւ ոչինչ եմ:

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ե՛րթ դու զքոյսդ հոգա. իսկ հիւր դու ինձ ծն առեալ
Պատմեա զճշմարիտն. ո՞րպէս զիա՞րդ կորեաւ նա:

ԴԱՅԵԱԿ

Յա՛յդ իսկ եմ առաքեալ, եւ ճառեցից զամենայն:
Ի շըքեղ հանդէս մրցմանցն եկեալ նորա Հելլադայ՝
Ի պատճառս դելփական գուպարայաղթ ճըգնութեանց,
Իբրեւ ա՛ռ զազդ բարձրաձայն քարոզութեանց առն այնմիկ՝
Որ յընթաց հրաւէր կարդայր՝ յառաջաւորն[1] ի գուպարս,
Եկն եմուտ, անդ եղելոց ընաւից պերճիւք սքանչելի:
Իսկ ըղձագս ասպարիզին մինչ քաջութեամբըն խառնեաց[2],
Զյաղթանակն առեալ պարգեւ ըզմեծաշուք՝ ի բաց ել:
Եւ զի քեզ ի բազմաց սակաւս եւեթ ասացից,
Այսպիսի չտեսի գործեան եւ քաջի առն յաղթութիւնս:
Ըզմի զայս գիտասջիր, զի զորոց գամ մի մրցանս
Երթեւեկ[3] ընթացից քարոզեցին դատաւորք,
Զամենայն ինք զօրինի պըսակս առեալ ճոխացաւ,
Հըռչակեալ արգիւացի, Ագամեմնոնեան Որեստէս,
Այնմ որ երբեմն ըզՀելլադայ զահեղաշուք յարոյց զօրս:
Այսպէս այս. բայց թէ զոք դի՛ք հարցեն՝ չապրէ եւ հըզօրն.
Զի եւ նա ի վաղիւ որ կառարշաւաց հանդիսին,
Ի ծագել արեգական, ճեպընթացից գուպարած,
Մատեաւ մուտ յոգնաթիւ կառավարօքըն դասու:
Մինն էր աքայեցի, եւ մի եւս այլ ի Սպարտայ,

---

1 Ընթացք ուստի սկիզբն էր եւ առաջին նահատակութեանց մըր-ցարանին:
2 Այս է, զսկիզբն և զվերջ ընթացից ասպարիսին կցեաց՝ յա-րեաց 'ի մի՝ անհնարին սրընթացիւքն:
3 Իմա՝ որ ոչ 'ի նպատակ ընթացիցն վախճան առնոյր, այլ և դարձ դառնայր այսրէն 'ի գլուխ ասպարիսին, և անդրէն սլանայր՝ երթալ պատիլ զվերջին արձանաւն՝ ըստ սահմանեալ թուոյ:

Երկուք լիբէացիք՝ զուգիւ ի լուծս հրմոտավարժս .
Ի նոսին՝ ինքն հինգերիր՝ Թեսաղացի ճայկաց տէր ,
Վեցերորդն յԷտոլիոյ՝ խարտեաշագեղ մտրուկօք ,
Եօթն այր մագնիսացի , ութն ազգ Էնեան ի ճերմակս ,
Իններորդն յաթենացւոց աստուածաշէն քաղաքէն ,
Եւ միւս այլ՝ բիովտացի՝ որ զտասներորդ լնոյր կառս :
Եւ կացեալ՝ ուր ըզնոսա հանդիսադիրքըն կարգեալք՝
Ընտրեցին վիճակաւ եւ կացուցին զկառս իւրեանց ,
Ոստեան ի բարբառ պղընձաձայն շեփորից ,
Եւ անդէն ձայն յերիվարսն , երասանակ շարժեցին :
Ասպարէսն ողջոյն լցաւ շաչող կառացն ի բոմբիւն ,
Եւ փոշին մըրըրկեալ մինչեւ յերկինս ամբառնայր :
Ի խառնել բոլորեցուն՝ ոչ խնայէին ի մտրակ՝
Անցանել զանուօք միմեանց եւ ըզձիոցըն խրոխտմամբ :
Քանզի շունչ երիվարացն հասեալ անկեալ ի վերայ ,
Շուրջ զուսովք , զկընդամբք սեռոյն յեռանդն հարեալ փրփրըէր :
Ինքն հասեալ յարձանն [1] յետին՝ շրփէր համակ ըզսեռն յայն ,
Եւ զաջոյ երիվարն ըզկառաձիգ թոյլ տըւեալ՝
Զհըպաւորըն կոթողին պինդ կալեալ զուսպ՝ արգելոյր :
Եւ նախ զոյգքն ամենայն յոտին կային ուղղաքերձ ,
Բայց ապա էնիացի առն յովանակք խըստերախք՝
Մոլեգին շահատակեալք եւ յետս հարեալք ընդ կըրուկ ,
Ի գործելըն ըզվեցերորդ եւ զեօթներորդն ասպարէս [2] ,
Բախին ընդ բարկացի [3] կառսըն ճակատ առ ճակատ ,
Եւ զմիմեանըս խորտակեալ ի մի հարուած՝ տապալին ,
Եւ ողջոյն դաշտըն կրիսեան [4] լցաւ կառաց ջարդուցօք .
Զայն տեսեալ ճարտարիմացն աթենացւոց սանձակալ,
Զիական ծըփմանց տեղի տըւեալ ի մէջն յուզելոց ,
Զինքն արտաքս ի ծանծաղ հանեալ՝ անդէն կայ մընայ :
Զվերջակաց վարեալ զամբիկս հուսկ յետոյ գայր Որեստէս՝
Ի վախճանն ըղյոյսն եդեալ . զոր նա [5] տեսեալ միացեալ լոկ ,

---

[1] Զի 'ի ծայր ասպարիսին կայր կանգնեալ արձան կամ կոթող, զորով պատելոց էին առ 'ի դառնալ այսրէն , և վերստին արշաւել:
[2] Իմա 'ի կատարել վեցերորդ դարձին և 'ի մուտս եօթներորդին , իբր 'ի կէս երկոտասան շրջանին :
[3] Զորս 'ի վեր անդր լիբէացիս ասաց , Թէպէտ և Բարկա քաղաք Լիբիոյ չև եւս էր 'ի ժամանակին . քերթողական ազատութիւն է՝ կանխութիւն ժամանակի անուանել:
[4] Կրիսաա քաղաք էր Փոկիսի :
[5] ԶՈրեստէս տեսեալ Աթենացւոյն :

Սուր շըչիւն՝ յոյս յովտակացն յականջս հարեալ՝ պընդի զհետ .
Եւ կըշիռ կալեալ զասմիսըն վարէին երկոքեան ,
Էր զի սա յառաջ կալեալ ըզգլուխ ձիոցն , էր զի նա :
Զայլ ընթացս ողջոյն անվրէպ հանեալ ի գլուխ եղկելին՝
Ինքն ուղիղ յուղղորդ ի զոյգս , ապա լըքեալ զերասան
Զահեկի երիվարին ի դարձ առնել իւր յանկոյս ,
Ցանըզգաստս յանկարծակի բախի 'ի վերջին արձանին :
Բեկ ընդ մէջ ըզսեռին կունդն , եւ ընդ ծոցոյն ծիր գըլեալ՝
Շաղեցաւ յերասանակսն , եւ յանկանելն ի գետին՝
Երիվարքն , յայս կոյս եւ յայն , ընդ ասպարէսն ցտեցան :
Ամբոխին տեսեալ ըղնա Թաւալագլոր ի կառաց ,
Գոյժ առին ըզպատանւոյն՝ որ գործեալ գործս այնպիսիս՝
Զայն աղէտըս գըտանէ ի քարշ աճեալ ընդ յատակն ,
Ընդ երկինս ըզսրունըս իւր ցուցանելով մերթ ընդ մերթ .
Մինչ հազիւ կառավարաց զարշաւ ձիոցըն սանձեալ՝
Լուծին զինքն արիւնոտ , եւ սիրելեացն անծանօթ ,
Թէ զմարմինն աղիողորմ՝ ոք ի նոցունց տեսանէր:
Եւ ըզնա ի խարոյկ հրատին այրեալ իսկ եւ իսկ ,
Ի դոյզն ինչ պղընձ ըզմեծ իրան հէք մոխրոյն
Բերեն արք փոկիսացիք ընտրանաւ յայն գործ կարգեալք ,
Զի հողոյն հայրենի հասանիցէ ի դամբան : —
Աւադիկ են այսոքիկ , դառնինք ի բան , իսկ ի տես՝
Տեսելոցըս մեզ աղէտ մեծ քան ըզբնաւ զոր տեսի :

ՊԱՐ

Ազգ նախնի տերանց , եղուկ , թըւի ընաջինջ ըսպառեալ :

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Զինչ է այս , ով Արամազդ , յաջո՞ղ արդեօք կոչեցից ,
Թէ զըմնեայ՝ բայց օգտակար . այլ ցաւագին է սակայն,
Թէ իմոցըս աւժիւք ապրեցուցից ըզկեանս իմ:

ԴԱՅԵԱԿ

Իսկ զի՞ ընաւ , ով տիկին , աստցելովքըս տըրտմիս :

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Դըժընդակ է մայր լինել . քանզի թէպէտ տանջիցի ,
Զեք երբեք ծընողի ատելութիւն առ ծընեալս:

ԴԱՅԵԱԿ

Վայրապար ուրեմն եկաք , որպէս թըւի , այսըր մեք :

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ոչ բնաւ վայրապար . զի՞րդ ի զուր ասիցես ,
Որ եկիրդ հաւաստիս ըզմեռելոյն ունելով ,
Որ ծնեալ յանձնէ իմմէ , ի ստեանց իմոց սարսուցեալ
Եւ յիմմէ սնընդենէս՝ պանդըխտեցաւ փախըստեայ ,
Եւ յերկրէս գամ մի ելեալ՝ ոչ եւս ետես զիս երբեք ,
Եւ զհօր մահն ինձ կըշտամբեալ՝ սաստիկ պահէր սպառնալիս ,
Զի ոչ ցայգ եւ ոչ ցերեկ քուն քաղցր ի յարկս իմ չեմուտ ,
Այլ ի մահ զիս հանապազ մօտալուտ ժամըն վարէր :
Իսկ այժմիկ , — քանզի յաւուր յայսմիկ զերծայ յերկիւղէս ,
Ի սմանէ [1] եւ ի նմանէ . նա զի սա մեծ պատուհաս
Էր ընդ իս ի տան՝ ծըծել զարիւն հոգւոյս զանապակ , —
Իսկ զարդիս , ակն ունիմ , զաւուրըս մեր հուսկ ուրեմն
Ի սորա սպառնութեանց խաղաղութեամբ անցուցուք :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՜հ ինձ հիքացելումս . այժմ է արժան , Որեստէս ,
Լալ ըզքո թըշուառութիւնդ , յորժամ եւ յայդ իսկ աղէտ
Ի մօրէ աստի զըժտիս . եւ այս չիցէ՞ գեղեցիկ :

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ոչ դու , սակայն նա , զիարդ եւ էն , բարւոք է :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Աղէ լո՛ր , Վրէժխընդրութիւն , դեռ եւս արդի մեռելոյն :

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Որոց պարտն էր նա լուաւ եւ հաստատեաց յոյժ ի ճահ :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Լուտացի՛ր , զի այժմիկ երանութեան հասեալ կաս :

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Զայն յինէն , ոչ դու երբեք ոչ Որեստէս սպառեսջիք :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Մեք ինքնին սպառեցաք , թող թէ սպառել ինչ ըզքեզ :

---

[1] Յաղէկանէն Էլեկտրայէ , որպէս և 'ի նմանէն՝ յՈրեստեայ :

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Բազմաց արժանաւոր , ով հիւրդ , եկեալ լինէիր ,
Եթէ զդա կարկէիր ի լեզուանի կարկաչիցն :

ԴԱՅԵԱԿ

Արդ դարձայց ես անդրէն , եթէ այսչափս իցէ չաստ :

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Մի՛ լիցի . զի ոչ ինձ ինչ առնիցես ըստ չափոյ ,
Եւ ո՛չ առաքողին ըզքեզ հիւրոյս արժանի :
Այլ արի՛ մուտ ի ներքս , եւ ըզդա թող աստ ի դուրս
Կառաչել ի վերայ իւրոց չարեացն եւ ջերմոցն : « փնան Երկոփեան »

ԷԼԵԿՏՐԱ

Արդ թուիցի՞ ձեզ արդեօք , թէ ցաւագին մորմոքեալ
Զուառականն՝ աղետակոծ արտասուիցէ կականմամբ
Զորդեակըն զիւր զայն՝ այնպիսաբար զըաւամահ :
Այլ գընաց ծիծաղելով . ո՜հ ինձ հիքիս թըշուառի :
Սիրեցեալդ Որեստէս , զի՞ մեռար՝ զիս կորուսեր .
Զի հատեալ առեր գնացեր զամենայն յոյսս ի սըրտէս ,
Որ միայն մնացեալ առ իս՝ դեռ պահէին տակաւին ,
Կենդանւոյն քեզ հօրդ եւ ինձ եղկելւոյս գալ վրէժխընդիր :
Իսկ արդ յո՞ գնացից միայնս՝ անկեալ ի քէն ու'ի հօրէ .
Աղախնել հարկ է դարձեալ յարս այսոսիկ ատելիս ,
Յիմոյ հօրն արիւնահեղս . իցէ՞ ինձ այս վայելուչ :
Բայց ես ո՛չ եւս յայսմհետէ եղէց նոցա բնակակից ,
Այլ առ դուրս աստ կեղեցից զիմ կեանս առանց սիրելեաց :
Որով ոք ի ներքինեաց թէ նեղեսցի՝ սպանցէ զիս .
Զի շընորհք երախտեաց իցեն՝ թէ ոք ըսպանցէ ,
Իսկ թէ կեամ՝ տըրտմութիւն . զի կենաց չէք յիս փափաք :

ՊԱՐ

Ո՞ւր իցեն Արամազդայ փայլատակունք ,
Եւ կամ ո՞ր արդեօք Արեգն արփիափայլ ,
Թէ տեսեալ զայս ամենայն՝ ըզօղին յանհոգս :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Վա՛յ աւաղ :

ՊԱՐ

Ո՛վ որդեակ , զի՞ ըլալ հարկանես :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՛հ եղուկ ։

ՊԱՐ

Մի՛ դառնալուր աղաղակեր ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Կորուսցես դու զիս անշուշտ ։

ՊԱՐ

Իսկ արդ զի՞արդ ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Թէ զիջելոցն յայտնապէս ի դժոխս
Յոյս դու ի սիրտ դեռ տակաւին արկանես ,
Ինձ հաշելոյս լիցիս յաւէտ ոտնհար ։

ՊԱՐ

Զի գիտեմ ըզթագաւորն Ամփիարաւ
Ոսկեհիւս մանեկօք ցանցեալ կանանց [1] .
Եւ այժմիկ ի ստորային սանդարամետս . . .

ԷԼԵԿՏՐԱ

Վա՜հ եղուկ . . .

ՊԱՐ

Հոգեհարուստ թագաւորէ ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՛հ հէքիս ։

ՊԱՐ

Ո՛հ արդարեւ . զի կինն աճուր . . .

---

[1] Զի կին նորա Երիփիլէ կաշառեալ ոսկի մանեկաւ՝ յայտնեաց զթաքուստ նորա , և բռնի ածեալ 'ի պատերազմ՝ սպանաւ . այլ որդին Ալկմէոն եառ զվրէժ հօրն ի մօրէն , և այժմ հարստացեալ հոգւով կամ 'ի վերայ ոգւոցն թագաւորէ 'ի դժոխս ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ընկալաւ ըզպատուհասն ։

ՊԱՐ

Այո ստուգիւ ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Գիտեմ գիտեմ, զի յայտնեցաւ խնամածու
Սրգաւորին [1] , իսկ ինձ եւ ո՛չ որ ոչ է .
Զի որ դեռ կայրն՝ յափշտակեալ եւ կորեաւ ։

ՊԱՐ

Ամենայն աւաղելեաց դու ես աւաղ ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Եմ եւ ես գիտակ այգմիկ , եւ յոյժ գիտակ
Լի ամսոց ծանր եւ տըխուր ցաւոց ամօք ։

ՊԱՐ

Զոր ինչ ողբասըդ տեսաք ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Մի՛ եւս ապա տարցես զիս . . .

ՊԱՐ

Զի՞նչ բարբառիս ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ուր ոչ գոն
Ինձ հոմածին հօրամոյն
Ակընկալեացըս յուսոյ
Բընաւ ուրեք օգնութիւնք ։

ՊԱՐ

Ցամենայն մահկանացուս բնաբոյս է մահ ։

---

[1] Զի մեռեալքն 'ի դժոխս , մինչ չեւ հանեալ վրիժուցն , 'ի սուգ համարէին . որպէս Ամփիարաւոս , որում խնամակալ եկաց որդին Ալկմէոն , եւ եհան զվրէժն։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Մինթէ նոյն եւ ի գուպար սըմբակաթռիչ,
Իբր հէքին այնմիկ գլորել սանձիցն ի փոկս ։

ՊԱՐ

Եղեռն անտես է ուշոյ ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Եւ գիտեմ ոչ, թէ նըշխարհ
Առանց իմոց ինչ ձեռաց . . .

ՊԱՐ

Վա՛հ եղկելի ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ամփոփեալ,
Ձեռօք շիրմի արժանի
Եւ ոչ կոծոյ ինչ ի մէնջ ։

ՀԱՆԴԻՍ ԵՐՐՈՐԴ

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ, ԷԼԵԿՏՐԱ, ՊԱՐ.

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Սիրելիդ իմ, հեշտութեամբ վարեալ ըզհետդ ընթանամ,
Զյարդարանս ի բաց թողեալ առ ի շտապաւ ժամանել,
Զի բերեմ քեզ խընդութիւն եւ ի վշտացըդ հանգիստ՝
Յորոց նախ տագնապեցար եւ տառապեալ հեծեցեր ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Իսկ ուստի՞ գտանիցես իմոց տուժիցս օգնութիւն,
Որոց չէք տեսանել բըժըշկութիւն ինչ ուստեք ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Աստ առ մեզ է Որեստէս, — գիտես լուեալ զայս յինէն, —
Յայտնապէս դէմյանդիման, որպէս եւ զիս տեսանես ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Մոլիս, ո՛վ եղկելի, եւ ի վերայ քոց չարեաց,
Եւ յիմոցս ի վերայ ծաղու լինիս տըրնհար ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Ի յարկս հօր իմոյ երդուեալ՝ ոչ կատականս ասեմ զայս,
Այլ իբր այն թէ նա ինքնին զըլխովին աստ իցէ մեզ ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՛հ ինձ տառապելոյս. իսկ զայդ յումմէ՞ ումեքէ
Լըւեալ բան ի մարդկանէ, այդչափ հաւատս ընծայես ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Ես ինձէն, եւ ոչ յայլմէ ինչ ուստեք լուեալ,
Հաւաստի տեսեալ նշանս, այդըմ բանի հաւատամ:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Զո՞ր հաւատս, ո՜վ եղկելի, տեսեալ, առ ինչ ի դէմս իմ
Պըշուցեալ ջերմանիս զանբուժելի հուրըդ զայդ:

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Յանուն դից, աղէ լո՛ւր, զի լուեալ ինձ, եւ ուսեալ,
Իմաստուն այնուհետեւ ասասցես զիս կամ յիմար:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Արդ խօսեաց, եթէ ի բանսդ իցէ ինչ քեզ հեշտութիւն:

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Զամենայն ասեմ քեզ արդ, որ ինչ տեսի միանգամ:
Զի երթեալ ի հնաւուրցըն հայրենի գերեզմանս,
Տեսանեմ ի ծայրից բըլըրոյն աղբերըս կաթին [1]
Հեղեալ այն ինչ նորոգ, եւ զհօր տապան պըսակեալ
Բոլորեալ յերփներանգ զարմանազան ծաղկանց փունջս:
Եւ տեսեալ սքանչացայ, եւ ըզվայրըսն հայէի,
Գուցէ անդր եկեալ ուրուք ի մարդկանէ՝ կայցէ մերձ:
Բայց տեսեալ զտեղըն ողջոյն խաղաղացեալ հանդարտիկ,
Մատեայ հուպ ի դամբանն, եւ անդ ի ծագ բըլըրակին՝
Տեսանեմ դեռ եւս նորոգ խըզեալ գիսակըս վարսից:
Եւ անդէն իբրեւ տեսի եղկելիս զայն՝ հարաւ յիս
Երեւոյթ իմն ընդել, նըշմարել զայն՝ նըշանակ
Սիրելոյն քան ըզբնաւս ի մարդկանէ՝ Որեստեայ.
Եւ ի ձեռս իմ զայն բարձեալ ըզգուշական լըռութեամբ,
Նոյնժամայն առ խընդութեան աչք իմ լըցան արտասուօք:
Եւ զարդիս, որպէս յայնժամ, հաւատարիմ ինձ լինի,
Ոչ ուստեք բայց ի նմանէ եկեալ զայն շուք վայելուչ.
Զի ո՞ւմ արդեօք այն, քան ինձ եւ քեզ իցէ անկ.
Իսկ իմ չէք զայն արարեալ, յանձն իմ ինձէն եմ գիտակ
Եւ ոչ քո, զի զիա՞րդ, որում եւ ոչ իսկ առ դիս
Մարթի անարտօսր ի բաց մեկնիլ ի յարկէդ:

[1] Զի ընդ այլ նուէրս՝ և կաթն հեղուին 'ի գերեզմանս հինքն:

Այլ եւ ո՛չ միտք մօր մերոյ սիրեն գործել զայդօրիկ,
Նա եւ ոչ, եթէ գործէր, զանխըլանայր ինչ ի մէնջ.
Այլ այն ամենայն՝ են Որեստեայ մեծարանք:
Քաջ լեր արդ, ո՜վ սիրելի. ոչ միշտ նոյն մի յաստուածոց
Առ նովիմբք ինչ դարանեալ երբեք յամէ հանապազ.
Դըժպըհի էր մեզ երբեմն, իսկ օրս այս այժմ ո՛ գիտէ
Բազում բարութեանց արդեօք օծան եղիցի:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Եղո՜ւկ անմըտութեանդ. զի՞ քեզ վաղուց ողորմիմ:

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Զի՞նչ. ո՞չ աւետեաց թըւին քեզ բանքս այսոքիկ:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ոչ գիտես ուր իցեսդ եւ ուր քո միտք խարխափեն:

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Զիա՞րդ ոչ գիտիցեմ զոր յայտնապէսըն տեսի:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Մեռաւ, ո՜վ եղկելիդ, եւ այն նորա փըրկութիւն
Ի կորուստ գընայ ի քէն. մի՛ դէտ կալցիր ակն ի նա:

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Աւա՜ղ ինձ թըշուառիս. յումմէ՞ լուար զբօթըդ զայդ:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Յորմէ մերձըն կայր նըմին ի ժամ իւրոյ կորըստեան:

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Իսկ ինքն ո՞ւր ուրեք իցէ [1]. արդ յիս սոսկումն անկանի:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Անդ ի տան. եւ մօր մերում յոյժ հեշտալի, ոչ դաժան:

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Աւա՜ղ թըշուառիս. իսկ մեռելոյթքըն յոլովք
Ո՞յր էին ի մարդկանէ նուիրեալք ի հող հօր մերոյ:

[1] Ինքն, իմա Որեստէս, աճիւն մարմնոյ նորա կամ դիակն նորա՝ ո՞ւր իցէ այժմ:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ինձ թուի մանաւանդ, թէ մեռելոյն Որեստեայ
Յիշատակ ինչ այն իցէ՝ անդր յումեմնէ մատուցեալ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Ո՛հ հէքիս, իսկ իմ ըզզուարթ զայդ բարձեալ խընդութեամբ՝
Ճեպ տայի, անգէտ չարին յորում կայաք, իսկ այժմիկ
Հասեալ այսր՝ ընդ առաջինան և այլ չարիս գըտանեմ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Էն իսկ այդպէս այդոքիկ. այլ եթէ ինձ անսայցես,
Զնորահաս վըտանգիս լուծանիցես ըզզըմբաղ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Իսկ իցէ՞ ինձ արդեօք յարուցանել ըզմեռեալս։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ոչ զայդ ինչ ասէի, զի այդչափ չեմ անըզգամ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Իսկ արդ զի՞նչ տայցես պատուէր՝ որում իցեմ բաւական։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Խրախուսել քեզ ի գործ՝ զոր միանգամ տաց խըրատ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Թէ իցէ ինչ օգուտ, անտի չեղէց ինչ յուրաստ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Տես, առանց վաստակոց և ոչ ինչ ոչ յաջողէ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Տեսանեմ. արկից ի գործ որ ինչ կարեմս իմովսանն։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Եւ արդ լո՛ւր որով խորհիմս օրինակաւ հանել յանգ։
Դու ինքնին իսկ գիտես, չեն մերձ առ մեզ բարեկամք,
Զեր ուրեք և ոչ ոք. զնոսա գըժոխք ըմբռնեալ
Առ ի մէնջ կողոպտեցին, և մեք միայն մնացեալ եմք։
Ցորժամ ես զեղբայրս ի կեանըս բարգաւաճ լըսէի,

Ունէի ակընկալմա՝ գալ ըզհօր մահ պահանջել,
Իսկ զի արդ չէ ի միջի, ակընկառոյց ի քեզ կամ,
Թէ մի հեղգայցես, ընդ քեռըդ քում ընդ այսմիկ,
Սպանանել զայն որ մըխեաց ըզձեռն յարիւն հօր մերոյ,
Զէգիսթոս. զի ոչ ևս ինձ պարտ է ծածկել ինչ ի քէն։
Ցե՞րբ կայցես յուլացեալ, տեսանել զի՞նչ յոյս կայցէ,
Որում կայ հեծել՝ թափուր ի ստացուածոց հայրենի,
Կան և վիշտք ցաւագինք զայնչափ երկայն ժամանակ,
Պառաւիլ անանկողին և անհաղորդ հարսանեաց։
Եւ մի ընաւ հասանելոյ կալցիս ինչ ակն այսոցիկ.
Զի ոչ այնպէս անխորհուրդ ոք իցէ այր Էգիսթոս.
Որ զքո տո՛հմ և զիմ թողցէ ծաղկել յանշուշտ իւր կորուստ։
Իսկ զիմոց գամ մի զհետ թէ խորհրդոց եկեսցես,
Նախ ըզհօրըն պաշտամամն ըզգնացելոյն կալցիս փառս,
Եւ զեղբօր միանգամայն, և ապա յետ այնորիկ
Ազատ՝ որպէս և ես իսկ՝ յայնմհետէ կոչեսցիս,
Եւ հասցես ըստ արժանի անձինըդ քոյ հարսանեաց.
Զի սիրեն ամենեքին ի պատուականսըն պըշնուլ։
Որպիսի, ո՞չ տեսանես, յաւելուցուս հռչակաւ
Անուն քաջ՝ անձինդ և ինձ, եթէ ի բանս իմ գայցես։
Զի ո՞վ ոք ի բնակաց կամ ի հիւրոց նըկատեալ՝
Այսպիսեօք երբեք ըզմեզ չողջունեսցէ գովուստեօք,
« Տեսէք, սիրելիք, զերկոսին քորս ըզգոսա,
Որ ըզտունն հայրենի յազատութիւն թափեցին,
Որ երբեմն ըզգըլուխս ի կչիռ եդեալ՝ կացին ախոյեան
Ատելեացն իւրեանց ի մահ՝ քաջախիզախ թըշնամեաց։
Ըզսոսին ամենեցուն պարտ է սիրել և պաշտել,
Ըզսոսին և ի տօնս ամենախումբ քաղաքիս
Մեծարել ամենեցուն վասն առնութեանն է արժան »։
Զայսպիսիս բարբառեսցին հռչակաւ այր այր ըզմէնջ,
Զի փառացըս կենդանեաւ և յետ մահու մի՛ նուազել։
Արդ աղէ, ո՛վ սիրելի, անսա՝ լեր հօր վըշտակից,
Կարեկից եղբօր քում. ըզտառապանս իմ հանգո,
Հանգո և ըզքեզ, քաջիկ հասեալ ի վերայ,
Զի գարշանք են կեալ բաւգիւտ՝ բարետոհմից ի բընէ։

ՊԱՐ

Ում խօսին և ում լըսէն՝ յայսմ օգնական է խընամ։

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Ո՛վ կանայք, եթէ մտաց նա բարւոքոց էր դիպեալ,
Յառաջ քան ըզխօսելն ըզգուշութեան ունէր փոյթ,
Զոր չունի: Զի յի՛նչ բընաւ դէտակն եդեալ խիզախես
Յայդպիսի յանդըգնութիւն, եւ հրաւիրես զիս ի սպաս:
Միթէ ո՞չ տեսանես, զի կին ծընեալ ես, ոչ այր,
Եւ բազուկ քո տկարագոյն քան զդիմակաց թըշնամեացդ.
Եւ բաղդն՝ օրըստօրէ բարենըշան ընդ նոսին,
Իսկ ի մէնջ թողանայ, եւ բնաւ յոչինչ լուծանի:
Ո՞յր ուրուք մըտաբերեալ զայր այսպիսի սպանանել,
Թէ ի բաց յեղերանէ վըճարիցի անվընաս:
Տես զուցէ թըշուառացեալքս ի մեծ եւս չար ինչ անկցուք,
Եթէ բանքս այսորիկ լիցին ումեք լըսելի:
Զի փըրկէ զմեզ եւ ոչինչ, եւ ոչ օգուտ ինչ բերէ
Բարեփառ համբաւոյն անարգաբար սատակիլ,
Զի ոչ մահն է դըժընդակ, այլ թէ մահուն կարօտեալ
Եւ ոչ այնմ որք զամագիտ ապա լինել ունիցի:
Այլ հայցեմ, չեւ սատակեալք ի սպառըսպուռ, եւ ըզմեզ
Եւ ըզբնաւ ինչ կորուսեալ եւ աւերեալ զազգըս մեր,
Արգել ըզբարկութիւնդ, եւ ես զ'ի քէն խօսեցեալսն
Իբրեւ ոչ ինչ ասացեալ եւ անվաւեր թաքուցից.
Եւ դու միտս ի քեզ գոնէ ժամանակաւ բերիջիր,
Տալ տեղի ուժգնագունից. քանզի զօրես եւ ոչինչ:

ՊԱՐ

Ո՛ւնկըն դիր. քան զիմաստուն միտս եւ զխորհուրդ չիք մարդկան
Առաւել ազնըւագոյն ինչ շահ օգտի զըտանել:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Զասացեր անակընկալ ինչ, եւ բարւոք գիտէի՝
Թէ ի բաց մերժեսցես զոր ինչ ետուս քեզ հրաման:
Արդ ըզգործն ինձ միայնումս է ինքնաձեռըն գործել.
Զի եւ ոչ թողացուսցուք զայն ելանել ի դերեւ:

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Ո՛ տայր, ո՜հ, թէ այդպիսի խորհուրդք ի քեզ լինէին
Մինչդեռ հայրն ի սպանդ վարէր, զի վճարէիր զամենայն:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Եւ էին իսկ ի բնէ, այլ միտք յայնժամ նուազագոյն:

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Գուն գործեա միտս այնպիսի ունել ընդ կեանսըդ համակ:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Զայդ խրատես, յայտ արարեալ թէ չլինիցիս գործակից,

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Որ յանդուգն է ձեռներէց՝ լինի հարկաւ անյաջող:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Նախանձիմ ընդ քո հանճար, սակայն ատեամ զվատութիւնդ:

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Ժուժ կալայց ի լըսել՝ մինչ խօսեսցիս եւ բարիս [1]:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Այլ յինէն՝ ոչ երբեք ուրեք բընաւ տեսցես զայդ:

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Շատ է յայդ դատաստան եւ ժամանակն որ մընայ:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ե՛րթ ի բաց, քանզի օգուտ չիք ինչ ի քեզ եւ ոչ մի:

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Է եւ է, սակայն սէր ուսանելոյ չիք ի քեզ:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ե՛րթ աղէ՝ տար զըրոյց զամենայն զայս մօրըն քում:

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Այլ ես ոչ ատելութիւն այդչափ ատեամ ինչ ըզքեզ:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Արդ ի միտ առ գոնէ՝ յոր անարգանս ածես զիս:

---

1 Այս է՝ համբերից՝ մինչեւ 'ի զիղջ եկեալ բարեբանեսցես զիս եւ զբանս իմ:

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Յանարգանս՝ եւ ոչ ի մի, այլ ի խնամոտ փոյթ ըղձէն :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ի՞նձ ուրեմըն քեզ արդար թուեցելում պարտ է անսալ :

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Ուր ուղիղ ինչ խորհիցիս՝ անդ լիցիս մեր առաջնորդ :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Դըժընդակ է ապաքէն ուղիղ խօսել, գործել թիւր :

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Ուղիղ ճառեցեր զմիշտ վըտանգին յոր անկարդ :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Եւ զի՞նչ, քեզ ո՞չ թըւիմ իրաւախօս յայսոսիկ :

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Սակայն է ուրեք զի վնաս գիտեն բերել իրաւունք :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ես ո՛չ կամիմ կեալ ըստ օրինացդ այդոցիկ :

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Այլ թէ զայդ առնիցես, դըրուատեսցես ապա զիս :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Եւ սակայն գործեցից՝ ոչինչ ի քէն պակուցեալ :

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Եւ իցէ՞ այդ սերտիւ, եւ ո՛չ դարձցիս ի մըտաց :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Զի չիք այլ ինչ համբուն՝ քան զչար խորհուրդն՝ ատելի :

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Յորոց ասես խօսիմ՝ թըւիս չառնուլ ինչ ի միտ :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Զայսոսիկ՝ իմ վաղուց ընտրեալ է, ոչ առժամայս :

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Արդ ուրեմն ի բաց եկից . զի ոչ ընդ բանս իմ ինչ դու
Հաւանել յանձն առնուս, եւ ոչ ընդ գնացըս քո ես :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Աղէ երթ մուտ ի ներքս, ոչ խընդրեցից զքեզ ըղնաւ,
Թէ եւ յոյժ ինձ երբեք փափաքելով տենչասցիս .
Զի մեծի անմըտութեան է զըսնոտիս արածել :

ՔՐԻՍՈԹԵՄԻՍ

Արդ թէ յանձըն քո թըւիս խորհըրդական լինել ոք,
Խորհեա զայդոսիկ . զի երբ ի խորըս չարեաց
Երթեալ հասանիցես, անդ գովեսցես ըղբանս իմ :

ԳԱՐ

Հայեցեալ ի հաւս երկնից յամենիմաստս,
Որ խընամ տանին ծնողացն ընդ երախտեացն,
Զի՞ է ընաւ՝ զի ոչ ըղնոյնս հատուցանեմք :
Այլ երդուեալ յԱրամազդայ փայլատակունս,
Յերկնաւորն եւ ի Թեմիս [1], չկացցեն անվրէժ :
Ո՛վ Համբաւ մահկանացուաց անդընդային,
Է՛ջ ի խոր սանդարամետս առ Ատրիդայս,
Ձըչեա ձայն ողորմ՝ գուժեա զնախատ տըխուր, —
Զի նոցա տանն իրք յախտի կան եւ ի ցաւս,
Դըստերացն երկփեղկ դուպար չգայ ի համբոյր,
Եւ միայն վըտարանդի սահեալ ի ծուփս
Իլեկտրա միշտ եղկելի հեծէ զհօրէն
Օրինակ իմըն սոխակ ողբանըւէր .
Անպատկառ ի մահուանէ, նա եւ պատրաստ
Յաւելէն անկանելոյ, մին թէ սպանցէ
Զերկճիւաղն [2] . եւ ո՛վ այսպէս բոյս հօրամոյն : —
Ոչ ոք յազնըւաց՝ չարաչար կենօք
Ըղփառս աղտեղել կամի անանուն,

---

1 Երկնաւոր Թեմիս՝ երկնից արդարութիւնն է :
2 Զերկոսին ճիւաղն, զհոմանիան՝ արիւնարբուս հօր իւրոյ :

Ո՛վ որդեակ, որդեակ, որպէս դու ինքնին
Ըղձականալիր ընտրեցեր կենցաղ,
Ընդդէմ չանարգըւոյն վառեալ սպառազէն,
Միով հանդիսիւ երկուս ժառանգել,
Անուն իմաստուն եւ առաքինի : —
Կեցցես ինձ ձեռօք եւ ընչիւք ի վեր
Քան զքո թշնամիս՝ որչափ եւդ ի վայր.
Քանզի զկեանըս քո գտի յանչուք բաղդ.
Իսկ որ մեծամեծ եւ օրինաւոր
Ծաղկեցին ինչ կրօնք, զնոտիս յայնցանէ
Բոլորեալ բարձեալ յանձին քում գումար
Բարեպաշտութեամբ առ վեհն Արամազդ :

ՀԱՆԴԷՍ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՈՐԵՍՏԷՍ, ՊԱՐ, ԷԼԵԿՏՐԱ, ԴԱՅԵԱԿ.

ՈՐԵՍՏԷՍ

Ո՛վ կանայք, ուղի՞ղ լուայ, եւ գնա՞մք ուղիղ յո պիտի :

ՊԱՐ

Իսկ զի՞նչ որոնես, եւ զի՞նչ խնդրես աստանօր :

ՈՐԵՍՏԷՍ

Զէգիսթոս. եւ վաղուց հարցաքըննեմ ուր բնակէն :

ՊԱՐ

Այլ ի դէպ ժամանեցեր, եւ որ ուսոյցն՝ ոչ պատրեաց :

ՈՐԵՍՏԷՍ

Արդ ի ձէնջ ո՞ պատմեսցէ ի ներքս ի տանն եղելոց
Զցանկալին ամենեցուն ըզմիահետ մեր գալուստ :

ՊԱՐ

Օրիորդս այս, եթէ յոյժ մերձաւորին անկ է բանդ :

ՈՐԵՍՏԷՍ

Օ՛ն արի ով կին դու, երթ մուտ պատմեա ի ներքս անդ,
Արք ոմանք փոկեացիք եկեալ խնդրեն զէգիսթոս :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Եղո՜ւկ զիս. եւ չիցե՞ն արդս գուժին զոր լուաք՝
Հաւաստի նշանակօք յայտնաբարբառ բօթաբերք :

ՈՐԵՍՏԷՍ

Ոչ գիտեմ զոր հրամայեսդ. այլ ծերունին Ստրոփիոս
Առաքեաց պատուիրեալ բերել զբոյսդ զՈրեստեայ:

ԵԼԵԿՏՐԱ

Զի՞նչ իցէ, ո՛վ հիւր դու. զիա՞րդ սողի յիս երկիւղ:

ՈՐԵՍՏԷՍ

Ըզնորա դոյզն ինչ նշխարս ըզմնացեալսն առեալ մեր,
Որպէս եւ տեսանես, բարձեալ բերեմք յանօթ սուղ:

ԵԼԵԿՏՐԱ

Վա՜յ ինձ եղկելոյս. այս նոյն նա ինքն է անշուշտ.
Ըզցա՛ւս իմ առ ձեռն, որպէս թըւի, տեսանեմ:

ՈՐԵՍՏԷՍ

Եթէ լաս ինչ ընդ աղէտս որեստեան վըտանգից,
Այս անօթ, գիտասջիր, զնորա մարմինն ամփոփէ:

ԵԼԵԿՏՐԱ

Տո՛ւր արդ, ո՛վ հիւր, աստուածովքն երդմնեցուցեալ, տուր յիմ ձեռս
Զանօթըդ զայդ առնուլ, թէ նա ի դմին է ծածկեալ.
Զի եւ զանձն իմ եւ զազգս առհասարակ զամենայն
Աճիւնովդ այդուիկ հանդերձ աշխարեցից եւ լացից:

ՈՐԵՍՏԷՍ (առ խումբն)

Մատի՛ք տուք, ով եւ իցէ. զի ոչ խընդրէ առ քինալ.
Այլ կամ ի սիրելեաց ոք կամ ի նմին արենէ:

ԵԼԵԿՏՐԱ (առեալ զսափորն)

Ո՛վ իմոյ գեր սիրելւոյս ի մարդկանէ յիշատակ,
Որեստեայ հոգւոյն նշխար, զիա՛րդ օտար ի յուսոյս,
Նա եւ ոչ որով յղեցիս, առեալ ըզքեզ ընկալայ:
Որ զի արդ զեղեալդ ոչինչ՝ բարձեալ կրեմ ի ձեռին.
Այլ ես, ո՛վ որդեակ, պայծառ յըղեցի զքեզ ի տանէս:
Երանի թէ իմ կանխեալ էր պակասեալ ի կենաց,
Մինչ չեւ զքեզ տակաւին յերկիր օտար առաքեալ,
Գողացեալ սովին ձեռօքս ու՛ի մահուանէ թափեալ զքեզ.
Յայնժամ թող մահացեալ անկեալ կայիր յորըն յայն՝
Մասին հայրենի գերեզմանին լեալ հաղորդ:

Իսկ այժմիկ՝ տարաբնակ յօտար երկիր տարագիր
Կորեար չարաչար՝ ի քում քեռէդ ի բացեայ.
Ոչ ի ձեռըս սիրոյ՝ թըշուառականս ես՝ ըզքեզ
Լըւալեօք պաճուճեցի, եւ ոչ՝ որպէս էր ի դէպ՝
Բարձի յամենածախ հրատէն ըզքեռնըն ողորմ:
Այլ յօտար ձեռըս, եղո՛ւկ, ի գերեզման յուղարկեալ,
Ժամանես խուն մի կուտոց ի դուզնաքեայ սափորի:
Ո՛հ հիքիս՝ վասն առաջնոյ քոյ վայրապար ըսնընդեան
Զոր ըստէպ՝ քաղցըր երկօք զքեւ գորովեալ ջամբէի,
Զի ոչ մօրդ ինչ առաւել քան ինձ սիրուն էիր դու:
Եւ ոչ ընտանիքն, այլ ես էի քո սնուցող,
Եւ միշտ հանապազօր՝ քո՛յր քո՛յր՝ առ իս կարդացեր.
Իսկ այժմիկ՝ այս ամենայն յաւուր միում չըքացաւ
Ընդ քեզ վախճանեալ. քանզի որպէս մըրրիկ
Զամենայն խըլեալ թըռեար. հայրըն գընաց, ես մեռայ,
Դու մահուամբ եղեր չիք, եւ թըշնամիք ծիծաղին.
Մայրն ոչ մայր՝ չամըչեալ մոլի առ մըրցական հեշտութեան,
Զորմէ դու զբոյցս յաճախ առաքէիր ի ծածուկ՝
Թէ ինքնին դու զըլխովին երեւեսցիս վրէժխընդիր:
Այլ եւ զայս ի մէնջ եհան չարադեւ բաղդ քո եւ իմ,
Որ զքեզ այսպէս յիս յըղեաց մոխիր եւ ստուեր անօգուտ,
Փոխանակ վայելչագեղ եւ սիրանուընդ երեսաց:
Ո՛հ ինձ ո՛հ. ո՛վ մարմին ողորմելի, վա՜յ աւա՜ղ,
Ո՜ ՚նդ դըժնեայ ճանապարհս, եղո՛ւկ զինեւ, առաքեալ
Անձկալիդ, ո՛վ գլուխ եղբօր, ի՛ր ըսպաներ զիս սպաներ:
Եւ արդ դու յայսըմհետէ յայդ ի քո յարկդ ընկալ զիս,
Զոչինչս առ ոչինչդ, որպէս զի ՚նդ քեզ ի ստորինս
Բնակեցից այսուհետեւ. զի մինչ էիրդ եւ ի վեր,
Էի ՚նդ քեզ բաժորդ ի նոյնս, եւ արդ այժմիկ ցանկանամ
Մի՛ զըրկիլ ի քումմէ գերեզմանէդ ի մահուս.
Քանզի ոչ տեսանեմ ըզվախճանեալսըն տըրտմեալս:

ՊԱՐ

Էլեկտրա, խորհեաց զի հօր մահկանացուի ես ծընունդ,
Եւ Որեստ մահկանացու. վասն որոյ մի՛ յոյժ հեծեր.
Զի եւ մեզ ամենեցուն կայ մնայ զնոյն անցըս կըրել:

ՈՐԵՍՏԷՍ

Ո՛հ, ո՛հ, զի՞նչ ասացից. յո՞ր բանս եկից՝ վարանեալս,
Որ ո՛չ եւըս զօրեմ ըռնաւորել ըզլեզուս:

ԵԼԵԿՏՐԱ

Զի՞նչ վիշտք իցեն քո , զայդ առ իմէ՞ ասացեր ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Մինթէ այդ Ելեկտրեա՞յն իցէ տեսիլ քո շքեղ ։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Նոյն իսկ ինքըն նա է , եւ կարի հէք չուառական ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Արդ աւա՜ղ ողորմելի թըշուառութեանըդ այդմիկ ։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Զի՞ է , ո՜վ հիւր , զի այդպէս հեծեծես յիմ վերայ ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Ո՜վ մարմին , անաստուած ուանարգաբար ծընդեցեալ ։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Ոչ զոք այլ ապաքէն , բայց զիս , ո՜վ հիւր , աւաղես ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Աւա՜ղ ամուրի եւ եղկական քում կենաց ։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Զի՞ այդպէս արդեօք , ո՜վ հիւր , յիս նայեցեալ հառաչես ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Քանզի ոչ ինչ գիտէի յիմոց չարեացն հասելոց ։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Իսկ յիմէ՞ իմիք յասացելոցըս ծանեար ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Զի բազում չարակրութեամբք նըշմանաւոր տեսի զքեզ ։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Եւ սակայն ըզսակաւս ինչ նըշմարես յիմ վշտաց ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Իսկ զիա՞րդ լինիցի դըժոխագոյն ինչ քան զայդ ։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Զի սպանչաց եմ կենակից ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Ո՞յր . եւ ուստի՞ զայդ ասես ։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Հօր իմոյ . եւ զի բըռնի սպաս հարկանեմ եւ նոցա ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Եւ ո՞վ այն ի մարդկանէ՝ որ ըստիպէ զքեզ յայն հարկ ։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Այն որ մայրն անուանի , եւ ոչ ինչ մօր նըմանէ ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Զի՞նչ առնէ . ձեռօ՞ք արդեօք , թէ զկեանըս քո ծիւրելով ։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Եւ ձեռօք եւ զըզուանօք եւ ամենայն դառնութեամբ ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Եւ քեզ չի՞ք ոք օգնական , եւ ո՞չ որ զնա կարճեսցէ ։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Եւ ոչ ոք . զի զոր էրն ինձ , դու զնա մոխիր մատուցեր ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Քանիօ՜ն , ո՜վ անբաղդ , գըթամ ի քեզ հայեցեալ ։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Դու եւեթ ի մարդկանէ , գիտեա , զի այժմ յիս գըթաս ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Զի միայն ես եկի նըմանավիշտ քեզ յաղէտս ։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Մի՞ արդեօք յազգականացս ուստեմն իցես դու եկեալ ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Ասացից զայդ ապաքէն, թէ մտերիմք են դոքա։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Է եւ է մտերմութիւն, առ ուխտապահս ասիցես։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Արդ ի բաց դիր զայդ անօթ, զի զամենայն ինչ ուսցիս [1]։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Քեզ ի դիս տուեալ երդումն, ընդ իս զայդ մի առներ, հիւր։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Աշէ լուր ինձ որ ասեմս, եւ ոչ բնաւ զղջասցիս։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Վասն արբուն մանկութեանդ՝ [2] ըզսիրելիս մի բառնար։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Զառնում յանձն ի քեզ թողուլ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՜հ եղկելիս վաղն քո,
Որեստէս, եթէ ի քո գերեզմանէն զըրկեցիմ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Ա՛ռ ինձ ձայն բարեհըռմայ, զի 'ստ արժանի ոչ հեծես։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ընդ եղբայր զըրաւամահ ի՞բր ոչ հեծեմ յիրաւի։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Քեզ ինչ ոչ վայելէ զբարբառըդ զայդ արձակել։

---

1 Զի զսուտ աճիւն իւր ի ձեռս քեռնն չարագուշակ համարի Որեստէս՝ ի տալ նմա ծանօթս զանձնէն։
2 Յոյնն վասն մօրասպոյ ասէ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Եւ ո՞րչափ ինչ անարգ յաչս իցեմ ես մեռելոյն։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Ոչ ումեք յաչս անարգ, այլ սակայն այդ չէ ինչ քո։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Իսկ թէ այս Որեստեայն իցէ մարմին զոր կրեմս։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Եւ սակայն՝ ոչ Որեստեայ, բայց թէ բանիւք պաճուճեալ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Եւ ո՞ւր ուրեմն իցէ տառապելոյն գերեզման։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Ո՛չ ուրեք. զի եւ չիք ինչ գերեզման կենդանւոյ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՛վ որդեակ, զի՞նչ ասացեր։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Ոչ գոյ ինչ սուտ ի բանս իմ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Կենդանի ուրեմն է այրն։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Եթէ եւ ես կենդանի։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ապա դու իսկ այն ես։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Զաչսըդ աղէ յայս արկեալ
ի հօրըն մատանի, ծանիր թէ ստո՞յգ խօսիցիմ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՛վ լոյս սիրատենչակ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Սիրատենչակ, վկայեմ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՛վ բարբառ, ուրեմն հասեր։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Մի՛ խնդրեր այլ ինչ յայլուստ: «Փուրէ Ղեբեբն»

ԷԼԵԿՏՐԱ

Դու ի գիրկս իմ յայսոսիկ:

ՈՐԵՍՏԷՍ

Այսուհետեւ միշտ եղէց:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՛վ կանայք սիրելիք, քաղաքակից ով ընկերք,
Տեսէք զայս Որեստէս՝ մեռեալ հնարիւք մարթանաց,
Եւ այժմիկ ահա հնարիւք հայթհայթանաց պահեալ ողջ:

ՊԱՐ

Տեսանեմք, ով որդեակ, եւ ի վերայ գիպուածոցդ
Արտօսր խնդութեան զեռեալ յաչացս իջանէ:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՛վ բեղուն, բեղուն մարմնոց յոյժ սիրելեաց, եկիր արդ,
Հասեր, գտեր տեսեր առ որս անձուկն ունէիր:

ՈՐԵՍՏԷՍ

Աստ եմք աւասիկ, այլ կաց մնա լռելեայն:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Զի՞նչ իցէ:

ՈՐԵՍՏԷՍ

Լաւ է լռել, գուցէ լուիցէ ոք ներքուստ:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Այլ երդուեալ յԱրտեմիս՝ յանփորձականն ի միշտ կոյս,
Ոչ եւս այլ արժանի համարեցայց դողութեան
Զվայրահար կոյտ ամբոխի կանանց որ անդ ի ներքս են:

ՈՐԵՍՏԷՍ

Սակայն յուշ, զի Արէս [1] եւ ի կանայս գտանի:
Քաջ հրմուտ ես եւ դու՝ զիրացն երբեմն առեալ փորձ:

[1] Այսինքն, սուր և արիւն, որպէս ի մայր իւր:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Վա՜յ աւաղ. ի ներքս արկեր աղէտ անամպ, անփարատ,
Անմոռաց ամենեւին, որպիսի մերս ինչ եղեւ:

ՈՐԵՍՏԷՍ

Զայդ այո քաջ գիտեմ, այլ իբրն յորժամ խօսեսցի,
Ցայնժամ է մեզ արժան ըզգործըն զայն ածել յուշ:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ամենայն ժամանակ, ինձ ժամանակ ամենայն
Դէպ իցէ արդարապէս բարբառելոյ զայսոսիկ,
Զի հազիւ այժըմ հազ բերան ազատ ըստացայ:

ՈՐԵՍՏԷՍ

Այդմ եւ ես վկայեմ. ուստի պահեա դու քեզ զայդ:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ի՞ւ իւիք:

ՈՐԵՍՏԷՍ

Մի՛ յանդէպս երկայնաբան լինելով:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Եւ ո՞ 'նդ բանըս փոխեսցէ զարժանաւոր լռութիւն
Ցերեւել քո, զի այժմիկ անազդ անյոյս տեսի զքեզ:

ՈՐԵՍՏԷՍ

Բայց տեսեր՝ յորժամ աստուածքըն շարժեցին զիս ի գալ:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Վեհագոյն ինչ ասացեր քան զերախտիսն առաջին,
Թէ աստուած այսր ի մեր յարկըս քեզ հորդեաց ճանապարհ.
Ես զայդ՝ առ բարեխնամ աստուածային ինչ ունիմ:

ՈՐԵՍՏԷՍ

Խղճեմ արգելուլ ըզցընծութիւն քո ի քէն,
Սակայն ի հեշտութեամբ յոյժ պարտելոյդ երկընչիմ:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՛վ որ ձիգ ժամանակաւ ըղձանկալի ճանապարհն

Արժանի համարեցար գալ այսր առ իս երեւել,
Մի դու մի այսպէս զիս բազմահառաչ յակն արկեալ, . . .

ՈՐԵՍՏԷՍ

Զի՞նչ ինչ մի առնիցեմ:

ԵԼԵԿՏՐԱ

Աղէ զիս մի զրկեսցես՝
Ի քումմէ երեսացդ հեշտութենէն անկանել:

ՈՐԵՍՏԷՍ

Եւ յայլոց թէ արգելցիս, սրտմտեսցի բարկութիւնս:

ԵԼԵԿՏՐԱ

Հաւա՞ն ես:

ՈՐԵՍՏԷՍ

Եւ ընդէ՞ր ոչ:

ԵԼԵԿՏՐԱ

Ո՛վ սիրելիք իմ կանայք,
Լուայ ես ըղձարբառն որում ակն ոչ ունէի,
Կալայ զկիրս՝ անձայն անմռունչ ունկընդրութեամբ եղկելիս:
Այժմ ըզքեզ՝ դէմ յանդիման ունիմ տեսիլ փարելի,
Զոր ո՛չ եւ յաղէտս ինչ մոռացայց ես երբեք:

ՈՐԵՍՏԷՍ

Զաւելորդ բանից աղէ զյորդութիւն թո՛ղ անդր ի բաց,
Եւ մի զմօր չարութիւն ուսուցաներ ինձ դու զիս,
Եւ մի ո՛րպէս Եգիսթոս զհայրենիս տանն ըսպառէ,
Զայս վատնէ շռայլեալ, եւ զայն ցանէ ցըրուէ վայրապար:
Զի զպարապ ժամանակիդ խափանեսցեն ի քէն խօսք:
Իսկ արդի ժամանակիս որ ինչ ի դէպն է՝ զայն ցոյց,
Ո՛ւր անձամբ, ո՛ւր ի թաքուն լռեցուսցուք գալըստեամբս
Զոտնատրոփսն ի վերայ մեր ծիծաղեալ թշնամիս:
Այլ այնպէս, զի մի մայրն ի կասկածանս մտցէ զքէն
Ի զուարթ երեսացդ՝ ի մտանել մեր ի տունն.
Այլ հեծեծեա՛ իբր ի վերայ սուտապատում եղերանն.
Եւք յաջող տացէ խնդալ եւ ծիծաղել համարձակ:

ԵԼԵԿՏՐԱ

Որպէս քեզ, ո՛վ եղբայր, հաճոյ իցէ, նոյն եւ ինձ,
Զի առեալ ի քէն ստացայ եւ զհեշտութիւնս, ոչ յինէն:

Եւ ոչ խուն ինչ ըզքեզ տրտմեցուցեալ՝ կամէի
Շահ ինձ մեծ գտանել. զի ոչ բարւոք ինչ ըսպաս
Տանէի այժմու բաղդին. այլ դու զաստիսըս գիտես,
Եւ հի՞մ ոչ, լուեալ զի չէ այժմ Եգիսթոս ընդ յարկաւ.
Իսկ մայրն աստ է յապարանս, յորմէ քեզ մի լիցի խէթ՝
Թէ տեսցէ զուարթադէմ եւ խնդալից զերեսս իմ.
Քանզի հին ատելութիւն յանձին իմում տարրացաւ,
Եւ զքեզ գամ մի տեսեալ՝ դադարեցից երբեք ոչ
Խնդութեան հեղուլ արտօսր. եւ իբր արդեօք կասիցեմ,
Որ ի մի մուտսդ մեռեալ եւ կենդանի տեսի զքեզ:
Զի ցուցեր ինձ նորագործս, որպէս զի հայրն յարուցեալ
Եթէ գայր, չհամարէի նըշան, այլ զինք տեսանել:
Արդ զի 'նդ այդ ճանապարհ ժամանեցեր մինչ առ մեզ,
Դու ինքնին լեր առաջնորդ՝ որպէս եւ միտք քո վարեն:
Զի թէ ես էի միայն, չյանցանէի զմի յերկուց,
Կամ փրկել զանձն առնապէս, կամ քաջութեամբ կորընչել:

ՈՐԵՍՏԷՍ

Աղաչեմ լուռ լինել. զի յընտանեաց ոք լսեմ
Թէ ի դուրս հասանէ:

ԵԼԵԿՏՐԱ

Արի՛ք մտէք, ո՛վ պանդուխտք,
Մանաւանդ զի բերէք՝[1] զոր ի տանէն եւ ոչ ոք
Ի բաց մերժիցէ, եւ ոչ յառնուլն հեշտասցի:

ԴԱՅԵԱԿ (Ելեալ ի դուրս)

Ո՛վ պանդղրք եւ զգայազիրկք, չէ՞ ինչ ձեզ փոյթ ըզկենաց,
Կամ ձեր չէ՞ն ինչ միտք ի բնէ. զի ոչ թէ մօտ, այլ անդէն
Ի վտանգսն իսկ մեծամեծըս գըլխովին չիմանայք:
Այլ թէ չէր իմ վաղ դիպեալ ի պահ սեմոցս այսոցիկ,
Քան զմարմինսդ յառաջ խորհուրդք ձեր լինէին անդ ի տանն,
Այլ արդ ես յառաջագոյն ըզգուշութիւն կարգեցի:
Եւ այժմիկ վըճարեալ ի շատախօս դըրդըջմանց
Եւ յանյագ ի զուարճախառն աղաղակէդ յայդմանէ,

---

1 Իմա՛ զաճիւն ոսկերացն Որեստեսի: Ելեկտրա առ անծանօթս ունի խելօք զընկերս եղբօրն՝ ի բանալն Նմա եւ Պիլադեսի զդուրս ապարանիցն:

Ո՜ն հապա մտէք ի ներքս, քանզի յայս հանգամանս
Չար է յապաղումն, եւ ժամ է յանդ ելանել։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Արդ ի ներքս անդ ինձ զի՞նչ պատահիցէ ի մտանելս։

ԴԱՅԵԱԿ

Բարւոք. զի գըտանի ոչ ոք որ զքեզ ծանիցէ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Պատմեցեր զինէն ուրեմն ըստ արժանի, թէ մեռաւ։

ԴԱՅԵԱԿ

Գիտեա զքեզ մի յայնցանէ որ ի Դըժոխս անդ են արք։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Խընդայցե՞ն արդեօք այդու, եւ զի՞նչ նոցին լիցին բանք։

ԴԱՅԵԱԿ

Ասացից ի վախճանին. իսկ որպէս այժմըս ինչ են,
Ամենայն ինչ ի նոցունց, եւ անյաջողքն, են յաջողք։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Աստուածո՛վքն, աղէ, եղբա՛յր, ո՛վ լիցէ այրդ այդ՝ ասա։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Ո՞չ ծանեար։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Եւ ոչ զուշով յիշատակիս անկանի։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Ո՞չ յիշես՝ ո՛յր երբեմն աւանդեցեր զիս ի ձեռս։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՛ւմ ուժեք, զի՞նչ խօսիս։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Որոյ ձեռամբ՝ քով խնամով՝
Ի դաշտ փովկեացւոց առաքեցայ գաղտաբար։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Սա՞ է նա զոր երբեմն հաւատարիմ գըտի ես
Ի բազմաց անտի միայն՝ ի խողխողել հօր մերոյ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Նո՛յն իսկ է. մի՛ եւս այլ զիս բանիւք բազմօք հարցանէր։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՛վ լոյս ցանկալի, ո՛վ դու միայն կեցուցիչ
Տանն Ագամեմնոնի, զիա՞րդ եկիր, դո՛ւ ես այն՝
Որ ի շատ ցաւոց երկանց ըզսա եւ զիս փըրկեցեր։
Ո՛վ ձեռք անձկալիք, եւս եւ ոտից քաղցր բաղաս,
Զի՛ այսպէս վաղուց ընդ իս՝ ծածկեալ յինէն եւ զանխուլ,
Եւ ուր գործդ էր հեշտալի՝ սպանանէիր զիս բանիւքդ։
Ուրա՛խ լեր, ո՛վ հայր, զի զհայր թըւիմ տեսանել.
Ուրա՛խ լեր, բայց գիտեա, զի առաւել քան ըզբնաւս
Ատեցի եւ սիրեցի զքեզ ի միում յայսմ աւուր։

ԴԱՅԵԱԿ

Շատ է արդ. իսկ յորս իրացն ի մէջի անդ լիցին բանք՝
Բազում տիւք եւ գիշերք զուգապարեալ բոլորին,
Որ ցուցցեն քեզ զայնոսիկ ըստուգութեամբ, Էլեկտրա։
Իսկ ձեզ երկոցունցդ որ կայք աստ՝ տամ պատուէր,
Թէ արդ ժամ է գործելոյ, Կլիտեմնեստրա միայն է.
Յարանց չիք ոք այժմ ի տան. թէ դադարեալ յամիցէք,
Գիտասջի՛ք՝ զի եւ 'նդ սոսին եւ ընդ այլոց քան զսոսա
Ըզգաստից բազմագունից հասանիցէ մաքառել։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Պիլադէս, ոչ եւս երկայն խօսից լիցի մեզ այս գործ,
Այլ որչափ թէ փութապէս այսըր ի ներքս ընթասցուք,
Եւ երկիր հայրենական դիցըն պագցուք պատկերաց,
Որ բնակեալ կան աստ ի մուտըս նախադրանցս այսոցիկ։

ԷԼԵԿՏՐԱ

Արքա՛յդ Ապոլոն, հաշտ լեր եւ լուր երկոցուն,
Եւ ինձ եւս ընդ նոսին, որ յանդիման եղէ քեզ
Ձոխ ձեռամբ, բազում անգամ, յորոց եւ իմ ինչ էին։

Եւ արդ ո՛վ Ապոլոն Լիկեան, ի՛ւ այժմիկ ունիմ՝ [1]
Անկանիմ առ ոտըս քո եւ տառապիմ եւ հայցեմ.
Լեր մեզ յօժարամիտ այսց օգնական խորհրդոց,
Ցո՛յց մարդկան զոր յաստուածոց ամպարշտին պատուհաս :

ՊԱՐ

Տեսէք Արէս ուր ճարակի
Դըժոխաշնչեալ արեան զգայարող :
Ընդ յարկօք ահա տանց յարձակեալ ընթանան
Խորամանգ ոճրագործ աղունց շունք [2] անհրաժեշտք :
Ոչ եւս յերկար յապաղէ
Ոգւոյս տեսիլ զբօսուցիկ [3] : —
Ուրուականաց քինախնդիրն
Ի յարկն եմուտ գաղտագընաց,
Ի հօր ճո՛խ տուն ի ձեռս իւր արիւն յեռանեալ [4],
Եւ Մայեայ քաջորդին առաջնորդ է Հերմէս՝ [5]
Ի Նըրպատակն անյապաղ,
Զգաւըն ծածկեալ խաւարաւ :

---

1 Աղօթիւք և պաղատանօք զոր միայն ունիմ այժմ՝ սոսկացեալս յամենայնէ :

2 Շունք կոչին առ հինսն վրիժաշան Կատաղիք դժոխոց. յորս օրինակէ զՈրեստէս և զՊիլադէս՝ զվրէժխնդիրս արեանն Ագամեմնոնի :

3 Վերամբարձ հայեցողութիւն, գուշակութիւն :

4 Իմա՛ գործի արեան, սուր. զգործն փոխանակ պատճառի առեալ է որ իմանայ զարիւն Ագամեմնոնի՝ զպատճառ վրէժխնդրութեանն :

5 Որոյ իշխանութիւն էր 'ի վերայ Ուրուականաց :

ՀԱՆԴԷՍ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ԷԼԵԿՏՐԱ, ՊԱՐ, ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ, ՈՐԵՍՏԷՍ, ԷԳԻՍԹՈՍ.

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ո՛վ կանայք սիրեցեալք, ահա զգործն արք վըճարեն.
Բայց լո՛ւռ կաց :

ՊԱՐ

Իսկ զի՞րդ. զի՞նչ առնեն այժըմ նոքա :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Նա [1] կազմէ զկուժն ի թաղումն, եւ նոքա մօտ հասեալ կան :

ՊԱՐ

Իսկ դու հի՞մ արտաքս ոստեար :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ի պահ ունել աստանօր,
Մի՛ յանկարծ Էգիսթոս եկեալ ի մէնջ ծածկեսցի :

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ ('ի ներքուստ)

Ո՜, ո՜ յարկ, ի սիրելեաց թափուր եւ լի սպանողօք :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ոմն ի ներքս անդ գոչէ. ո՞չ լսէք, ո՛վ սիրելիք :

---

1 Կլիտեմնեստրա կազմէ զսափոր մոխրոյն Որեստեայ 'ի թաղել :

ՊԱՐ

Լուայ ես Թըշուառս՝ անլսելիս, եւ սոսկամ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Աւա՜ղ ինձ եղկելւոյս. եւ ո՞ւր իցես, Էգիսթոս։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Աւասիկ միւսանգամ մռընչէ դարձեալ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ո՛վ որդեակ,
Որդեակ մօր քում ողորմեա։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Սակայն ի քէն ոչ եգիտ
Ոչ դա գըթութիւն, եւ ոչ ծընող դորա հայրն։

ՊԱՐ

Ո՛վ քաղաք ո՛վ Թըշուառական ազգ՝ այժմ ըզքեզ
Աւուրս օրհաս կորուսանէ, կորուսանէ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ո՛հ, հարայ։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Հա՛ր թէ կարես, հա՛ր դու կըրկին միւսանգամ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ո՜հ եղո՜ւկ ինձ դարձեալ։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Ո՛ տայր համայն Էգիսթեայ։

ՊԱՐ

Անէծք կատարին, կեան անկեալքն ի գժոխս,
Արիւն փոխարէն ի դահճաց իւրեանց
Հանեն որ վաղուց ըսպանեալքն էին։
Եւ ահա եկին հասին. արիւնաթոր նոցին ձեռք
Կայլակեն զԱրեայ նուէրս [1]. եւ չունիմ այլ ինչ ասել։

---

[1] Իմա՛ զարիւն, զախրելին Արէսի։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Զի՞ եղեւ, Որեստէս։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Որ ինչ ի տանն էր՝ բարւոք,
Թէ բարւոք կարապետեաց կանխաւ գուշակն Ապոլոն։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Թէ մեռա՞ւ եղկելին։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Մի՛ եւս ինչ այլ երկընչիր,
Թէ ընաւ մօր ժանտութիւն անգոսնեսցէ ինչ ըզքեզ։

ՊԱՐ

Լուռ լերուք, զի տեսանեմ զԷգիսթոս յայտ յանդիման։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Ո՛վ մանկունք, յետս ո՞չ գընայք,

ՈՐԵՍՏԷՍ

Ո՞ւր տեսանէք զայրն դուք։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Առ մեզ նա յարուարձանէն գայ հասանէ խընդալից։

ՊԱՐ

Օ՛ն երթայք հապճեպով ի գաւիթսըն մըտէք,
Յաջողեալք յառաջինն, եւ յայս նոյնպէս լիջիք։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Վըստա՛հ լեր, վըճարեմք։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Եւ արդ փութա յոր խորհիդ։

ՈՐԵՍՏԷՍ

Երթամ իսկ աւասիկ։

ԵԼԵԿՏՐԱ

Եւ որ ինչ աստ՝ յիմ վերայ։

ՊԱՐ

Լաւ իցէ ասել սակաւս ինչ գաղտ ընդ ունկն առնըս այս ,
Զի անկցի՝ յիրաւանց գաղտնածածուկն որոգայթ :

ԷԳԻՍԹՈՍ

Ո՞վ ի ձէնջ գիտէ թէ ո՞ւր փոկէացիքն իցեն հիւրք ,
Զորոց մեզ պատմեալ ասեն զՈրեստեայ մահ կենազրաւ
Ի գուպար ձիարշաւ կառամարտիկ հանդիսի :
Արդ ըզքեզ , զքեզ հարցանեմ , ըզքեզ այո՛ զխիզախեալդ
Ցառաջ ժամանակաւ . զի քեզ կարծեմ մանաւանդ
Փոյթ իցէ եւ գիտիցես ասել քան զայլս առաւել :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Գիտեմ քաջ , եւ զիա՞րդ ոչ . զի արտաքոյ լինէի
Իմոցս անհաղորդ անձկակարօտ դիպուածոյ :

ԷԳԻՍԹՈՍ

Արդ հիւրքն ո՞ւր արդեօք ուրեք իցեն՝ աղէ պատմեա ինձ :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ի ներքս անդ . զի զցանկալի ասպնջականն անդ գտին :

ԷԳԻՍԹՈՍ

Եւ մեռեալ արդարեւ պատմեցի՞ն զնա ստուգութեամբ :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Ոչ միայն բանիւ եւեթ , այլ եւ ցուցին եւս ըզնա :

ԷԳԻՍԹՈՍ

Ա՞ստ ուրեմն իցէ մեզ , մինչ յայտնապէս ճանաչել :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Աստ է արդարեւ . տեսիլ ոչ յոյժ ցանկալի :

ԷԳԻՍԹՈՍ

Ինձ բազում յոյժ ասացեր խընդալ՝ ըստ ոչ քո բարուց :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Խընդասցես , եթէ քեզ ուրախալի են այս բանք :

ԷԳԻՍԹՈՍ

Լռութիւն պատուիրեմ , եւ ըզդըրունսդ բանալ
Ամենայն Միկենացւոց եւ Արգոսեանց տեսանել ,
Զի թէ որ յուսանկաց յուսով մնոտեաւ առն այնմիկ
Ամբարձաւ յառաջագոյն , այժմ ըզդիակնըն տեսեալ՝
Ընկալցի զգանդանաւանդս իմ և մի 'նդդէմ բըռնութեան ,
Զիս գըտեալ վրիժակ անդէն , զխորհուրդըս իւր այտուսցէ :

ԷԼԵԿՏՐԱ

Որ ինձ անկն էր՝ յանգ երթայ . զի ժամանակն՝ իմաստուն
Արար զիս՝ ձեռընտու լինել օգնել հըզօրաց :

ԷԳԻՍԹՈՍ

Ո՛վ վեհդ Արամազդ , թէ անեպեր է ասել
Տեսիլ տեսանեմ պատահեալ յոյժ բարեդէպ ,
Իսկ թէ դից կայ ի վերայ սըրտմըտութիւն , քա՛ւ յինէն : —
Զամենայն յաչացս ի բաց առէք արկէք ըզծածկոյթ [1] ,
Զի յինէն եւս ազգակիցս ողբոց լիցի արժանի :

ՈՐԵՍՏԷՍ

Դու քեզէն առ ի վեր . զի ոչ է ինձ , այլ քեզ անկ ,
Տեսանել զայն եւ խօսել սիրելապէս ընդ նըմա :

ԷԳԻՍԹՈՍ

Բարւոք թելադիր լինիս խրատուդ , եւ լըւայց .
Դու՝ ի տան եթէ իցէ Կլիտեմնեստրա , երթ կոչեա :

ՈՐԵՍՏԷՍ

Նա ինքնին է աստ առ քեզ . մի այլ ուստեք ակն ունիր :

ԷԳԻՍԹՈՍ

Ա՛յ այ , զի՞նչ տեսանեմ :

ՈՐԵՍՏԷՍ

Զի՞ երկընչիս , ո՞չ ծանեար :

ԷԳԻՍԹՈՍ

Որպիսի՛ արանց անկայ ես եղկելիս յորոգայթ :

---

[1] Ընդ քօղով ծածկեալ ինչ տեսանէ , եւ կարծեալ զՈրեստէս՝ բանալ հրամայէ՝ զի տեսցէ , և տեսանէ զԿլիտեմնեստրա մեռեալ :

ՈՐԵՍՏԷՍ

Զիմանա՞ս զի 'նդ կենդանիս իբր ընդ մեռեալս զրուցես :

ԷԳԻՍԹՈՍ

Զոր ասեսդ՝ ո՜հ ծանեայ . զի որ առ իս բարբառի՝
Անհնար է թէ չիցէ գըլխովին ինքն Որեստէս :

ՈՐԵՍՏԷՍ

Եւ որ քաջ գուշակդ էիր , սխալեցեր ի վաղուստ :

ԷԳԻՍԹՈՍ

Արդ կորեայ չուառականս . այլ տուր ինձ գոյզըն խօսել:

ԷԼԵԿՏՐԱ

Աստուածածիլքն , եղբայր , մի՛ թո՛յլ տար բարբառել այլ եւս ինչ .
Զի յորժամ մահկանացուք ընդ բիւր չարիս թաւալին ,
Որում կայն մեռանել՝ ի սուղ ժամէն զի՞նչ օգուտ :
Այլ փութով սպանեալ՝ դիաթաղաց[1] արկ ըզդա ,
Ոյց արժան է հանդիպել դըմա յաչաց մեր հեռի .
Այն եւեթ լիցի տրիտուր իմոց նախկին աղէտից :

ՈՐԵՍՏԷՍ

Ե՛կ մատի՛ր աղէ ի ներքըս վաղ ընդ փոյթ , զի զարդիս
Չէ զբանից մեզ մըրցութիւն , այլ ըզշընչոյ կենաց քոց :

ԷԳԻՍԹՈՍ

Զի՞ ընաւ զիս ի տուն վարես . եթէ բարի է գործդ այդ ,
Զի՞ պիտոյ է խաւար , եւ առ տեղ չհարկանես :

ՈՐԵՍՏԷՍ

Մի՛ հրաման տար , այլ ընթա յոր վայր ըզհայրս սպաններ .
Զի եւ դու նմանապէս ի նմին տեղւոջըն մեռցիս :

ԷԳԻՍԹՈՍ

Հարկ ուրեմն է անհրաժեշտ՝ յարկացս այսմիկ տեսանել
Եւ զայժմուս եւ զհանդերձեալ աղէտս որդւոց Պելոպեանց :

---

1 Այս է հենդնորէն՝ շանց և հաւուց. որ մեծ պատուհաս էր :

ՈՐԵՍՏԷՍ

Գէթ ըզքոյդ . այսըմ քեզ ես եմ անսըխալ հըմայօղ :

ԷԳԻՍԹՈՍ

Սակայն ոչ ի հօրէդ զարուեստն առեալ պերճացար[1] :

ՈՐԵՍՏԷՍ

Շատախօս գոռաս բանիւք , եւ ճանապարհդ յապաղէ .
Ո՛ն ընթա :

ԷԳԻՍԹՈՍ

Ցառաջեա :

ՈՐԵՍՏԷՍ

Քեզ յառաջոյ պարտ է գնալ:

ԷԳԻՍԹՈՍ

Թէ գուցէ փախչիցիմ:

ՈՐԵՍՏԷՍ

Ոչ ըստ հաճոյս քո մեռցիս ,
Եւ ինձ պարտ է եւ զայս դառնութիւն տալ քեզ ըմպել :
Դատաստանս այս խիկ եւ խիկ ամենեցուն էր արժան ,
Զի 'ստ օրէնս ինչ որ գործել թէ ժըպրհեսցի , կորիցէ .
Խորամանգ ոճրագործք ոչ լինէին յոգնաթիւ :

ՊԱՐ

Ո՛վ զաւակ Ատրէոսի ,
Քանիօ՜ն լըկեալ վըշտօք՝
Հազիւ հազ յազատութիւն
Զօրութեամբ ելեր այժմիւ :

---

1 Քանզի զպատահացեալ աղէտս Պելոպեանց յիշեցոյց Էգիսթոս, և Որեստէս զնորայն եկեալ հասեալ անշուշտ հմայեաց, կրկնէ Էգիսթոս՝ թէ ոչ 'ի հօրէդ առեր զարուեստն . զի նա ոչ գուշակեաց զմահ իւր յինէն : Արք՝ որ և 'ի ժամ պատուհասին խաղ առնեն երգիծանօք :

ՌԱՄԻՆԻ

Գ Ո Թ Ո Ղ Ի Ս

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ՅԱՌԱՋԱԲԱՆԷՆ ՌԱՍԻՆԻ

« Յովրամ արքայ Յուդայ՝ ուստր Յովսափատու, եօթնեորդ արքայ յազգէ Դաւթի, կին առեալ էր զԳոթողիա դուստր Աքաբու և Յեզաբելի՝ թագաւորացն Իսրայէլի. երկոքեան իսկ անուանիք, մանաւանդ Յեզաբէլ, արիւնարբու հալածիչք մարգարէից: Գոթողիա՝ ոչ ինչ ընդհատ 'ի մօրէն ամպարիշտ, հրապուրեաց փութով զայր իւր զարքայ 'ի պաշտօն կռոց, և ետ ևս շինել յԵրուսաղէմ մեհեան Բահաղու՝ դից երկրին Տիւրոսի և Սիդոնի՝ հայրենեաց մօր իւրոյ Յեզաբէլի: Յովրամայ տեսեալ զատակումն ամենայն արքայորդւոց իւրոց 'ի ձեռաց Արաբացւոց և Փղշտացւոց՝ բաց 'ի միոջէն յՈքոզիայ, ապա մեռաւ և ինքն թշուառաբար՝ երկարատև հիւանդական ախտիւ ընդերաց: Ողորմ մահ նորա չարգել զՈքոզիաս յամպարշտութենէ նորա և մօր իւրոյ Գոթողիայ: Բայց յետ միոյ ամի թագաւորութեանն՝ գնացեալ փոխարէն 'ի տես արքային Իսրայէլի եղբօր Գոթողիայ, ընկենեցաւ 'ի կործանումն տանն Աքաբու, և սպանաւ հրամանաւ Յէուայ, զոր Աստուծոյ տուեալ էր մարգարէիցն իւրոց օծանել 'ի թագաւոր Իսրայէլի, զի լիցի սպասաւոր վրիժուցն իւրոց: Յէու կոտորեաց զամենայն զաւակ տանն Աքաբու, և զՅեզաբէլ ետ ընկենուլ ընդ պատուհանն, զոր ըստ մարգարէութեանն Եզրայէլ՝ կերան շունք յայգւոջն Նաբովթայ՝ սպանելոյ երբեմն յիւրմէ հրամանէ՝ առ 'ի յափշտակել զժառանգութիւն նորա: Գոթողիա Երուսաղէմ եղեալ այսմ ամենայնի կոտորածոց, ձեռն արկ և ինքն բնաջինջ կորուսանել զթագաւորական տոհմն Դաւթի, տալով 'ի սուր մաշել զամենայն ուստերսն Ոքոզիայ՝ զթոռունս իւր: Բայց Յովսաբեթ քոյր Ոքոզիայ և դուստր Յովրամայ՝ ոչ 'ի Գոթողիայէ, այլ յայլմէ մօրէ, հասեալ 'ի դէպ ժամու 'ի խողխողել արքայորդւոցն՝ իւրոց եղբօրորդեկաց, յաջողեցաւ գողանալ 'ի միջոյ կոտորածին զտղայն Յովաս՝ դեռևս ստնդիաց, և տարաւ յանձն արար՝ դայեկաւն հանդերձ՝ առն իւրում քահանայապետին, որ թաքոյց զերկոսեան 'ի տաճարին, ուր սնաւ մանուկն 'ի ծածուկ մինչև յօր հռչակելոյ իւրոյ թագաւոր Յուդայ....: Զօրն զայն հանէ յայտ պատմութիւնն. մեկնիչք ոմանք՝ տօն ինչ լեալ համարին. ես զյիսներեակն ընտրեցի. մի յերից աւագամեծար տօնիցն Հրէից, որ էր 'ի յիշատակ տուչութեան Օրինացն 'ի լերինն Սինայի, և մատչէին առ Աստուած զառաջաւոր հացս ամանորաբեր հնձոյն. և կոչէր ևս տօն երախայրեաց: Զայս հանգամանս 'ի պէտս ինձ համարեցայ՝ առ պէսպէս յեղանակս դաշնակաց պարերգութեանցս..... »

Այս ողբերգութիւն Ռասինի՝ է գլուխ այլոց ամենայնի թատերախաղուց նորա՝ ըստ ամենեցուն վկայելոյ, իսկ ըստ ոմանց՝ Պսակ ամենայն ողբերգութեանց Մելպոմենեան կաճառին: Եւ այս պատճառ՝ յանդգնելոյ իմոյ 'ի նորոգ թարգմանութիւն:

ԱՆՁԻՆՔ

ՅՈՎԱՍ, արքայ Յուդայ, որդի Ոքոզիայ.
ԳՈԹՈՂԻԱ, այրի Յովրամայ, հան Յովասու.
ՅՈՎԻԴԱՅԷ կամ ՅՈՎԻԴԱ, քահանայապետ.
ՅՈՎՍԱԲԵԹ, հօրաքոյր Յովասայ, կին քահանայապետին.
ԶԱՔԱՐԻԱ, որդի Յովիդայեայ և Յովսաբեթի,
ՍԱՂՈՎՄԻԹ, քոյր Զաքարիայ.
ԱԲԵՆՆԵՐ, 'ի զօրավարաց արքայիցն Յուդայ.
ԱԶԱՐԻԱ, | և այլք երեք, ի գլխաւոր քահանայից և Ղևտա-
ԻՍՄԱՅԷԼ, | ցւոց.
ՄԱԹԱՆ, քահանայ ուրացող, քուրմ Բահաղու.
ՆԱԲԱԼ, մտերիմ Մաթանայ.
ԱԳԱՐ, կին յարբանեկաց Գոթողիայ.
ԴԱՍ քահանայից և Ղևտացւոց.
ԱՐԲԱՆԵԱԿՔ Գոթողիայ.
ԴԱՅԵԱԿ մանկան Յովասայ:
ՊԱՐ աղջկանց ցեղին Ղևեայ:

Տեսարանն է յԵրուսաղէմ 'ի տաճարին, 'ի սրահ բնակութեան քահանայապետին:

ՀԱՆԴԻՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՏԵՍԻԼ Ա.

ՅՈՎԻԴԱՅԷ, ԱԲԵՆՆԵՐ.

ԱԲԵՆՆԵՐ

Անմահին ես ի տաճար իւր գամ երկիր պագանել.
Եկեալ կամ ըստ նախնումն եւ տօնական օրինի
Միաբան ընդ ձեզ խմբել զհռչակաւոր զօրըս զայս՝
Յոր ի լեառնըն Սինայ պարգեւեցան մեզ օրէնք:
Ո՛վ ամացըն փոփոխման: Անդ սըրբութեանըն շեփոր
Մինչ տանէր ազդեցութիւն ի տարեկան այսր աւուր,
Խուռներամ ամբոխըն սուրբ լընոյր ի սրահ տաճարիս
Պըճնելոյ չուրջանակի մեծապայծառ պըսակօք.
Եւ կարգաւ մատուցեալ ամենեցուն ի սեղանն,
Առաջին պըտուղք անդոց իւրաքանչիւր ի ձեռս իւր,
Նուիրէին զերախայրիս՝ տիեզերաց Արարչին.
Քահանայք չէին բաւական ի պաշտօն:
Խեռութեան միոյ կընոջ արկեալ նահանջ ժողովըս,
Զաւուրըն գեղեցիկս ի խաւարչուտըս փոխեաց:
Ջերմեռանդն երկըրպագուք սակաւաւորք՝ հազիւ հազ
Ըզնախնի զաւուցն ըստուեր իշխեն ի դէմս ածել մեզ:
Մոռացօնըս մահաքուն այլոց զԱստուած արարեալ,
Կամ ճեպեալ իսկ ի բագինըս Բահաղու՝ նըւիրին
Ի խորհուրդըն ամօթոյ, եւ հայհոյեն զայն անուն՝
Զոր նոցա հարք կարդային: Ա՛ռ ի չծածկել ինչ ի քէն,
Երկընչիմ՝ զուցէ եւ զքեզ ի սեղանոյն վըրդովեալ,
Եւ զըռնի ակնածութեանըն մերկացեալ խուն նըշմար,
Թափեսցէ Գոթողիա զեղեռնաւոր վրէժն ի գլուխդ:

ՅՈՎԻԴԱԷ

Իսկ ուստի՞ այդ միգամածք ի քեզ այսօր մըտաց խէթ ։

ԱԲԵՆՆԷՐ

Անպատիւ համարիցիս դու սուրբ լինել եւ արդար ։
Ի վաղուց ատեայ նա զչընաշխարհիկ պընդութիւնդ
Որ զխուրին պայծառութիւն ի Յովիդա բարձր առնէ .
Ի վաղուց կրօնիցդ եռանդն ի խազմ ի հեստ բամբասի ։
Ընդ ըղձաւ շըքեղ պարծանս Նախանձաբեկ այս դըշխոյ
ԶՅովսաբեթ՝ ըզմըտերիմ հարմնըդ ատեայ մանաւանդ .
Թէ դու մեծ քահանային Ահարոնի պայազատ ,
Հարազատ քոյր Յովսաբեթ վերջնոյն ի մեր թագաւորս ։
Իսկ Մաթան ապա՝ Մաթան , սեղանագերծ քահանայն ,
Զարաչուք քան զԳոթողիա՝ ցանկդ ըղձովաւ դարանի .
Սեղանոցըս ուրբութեան Մաթան փախուցեր գասալիք ,
Ամենայն լաւութեանց մոլեռնախանձ հալածիչ ։
Փոքր է յաչըս իւր զի 'նդ ճակատ այլ խոյր ածեալ ապարօշ՝
Ղեւտացին այր՝ մըտանէ ի սպաս պաշտաման Բահաղու .
Դըժպըհի է նմա տաճարս , եւ ամպարիշտըն ցանկայ
Սպառըսպուռ խըլել բնաջինջ բառնալ զԱստուած զոր եթող ։
Ոչ մընայ յորոգայթից զոր չլարէ քեզ ի կորուստ ։
Եւ զի զքեւ գութ արկանէ , բազում անգամ գովէ իսկ ,
Պատճառի ուրեք ընդ քեզ սըտապատիր քաղցրութիւն ,
Եւ նովիմբ ըզդառնութիւն մաղձին իւրոյ համեմեալ՝
Դըշխոյին երբեմն ըզքեզ ահեղաչուք նըկարէ ,
Այլ երբեմն՝ նըշմարեալ անյագ ի նմա զքաղց ոսկւոյ՝
Բաղբաջէ թէ ի տեղւոջ ուրեք ծանօթ քեզ եւեթ
Թաքուցեալ գանձս ունիցիս առ ի Դաւթէ մըթերեալս ։
Հուսկ ուրեմն՝ ամբարտաւան Գոթողիա երեւի
Երկաւուրբ խորասուզեալ ի մառախըլոտ տըխրութիւն ։
Նըկատեալ զինքն երէկ՝ տեսանէի յաչըս իւր
Մոլեգին ակնողիս ի սուրբ տեղին արձակեալ,
Որպէս այն եթէ ի ծոց սոա ընդարձակ շինուածոյս
Թաքուցէ վըրիժակաղէն զօք Աստուած յիւր պատուհաս ։
Աղէ լո՛ւր ինձ , որչափ ուշ առնեմ՝ չկարեմ երկմըտել՝
Թէ նորա սըրտմըտութիւն ընդ հուպ ի քեզ բըրդեսցի ,
Եւ զի դուստր Յեզաբելեան՝ արիւնարբուն՝ եկեսցէ
Ընդ Աստուած տալ պատերազմ յիւր իսկ ի բուն սըրբարանն ։

ՅՈՎԻԴԱԷ

Որ անսաստ ալեացըն սանձ զազանութեանն արկանէ ,
Գիտէ նա՝ եւ ըզժանտիցըն խորտակել ըզկափուըս ։
Հնազանդեալ խոնարհութեամբ կամացն իւրոց սըրբութեան ,
ՅԱստուծոյ երկընչիմ, իմ Աբեններ , յայլմէ ոչ ։
Բայց շընորհս՝ երախտաւոր խոստովանիմ քոյ փութոյդ ,
Որ ի վտանգս իմ յամենայն տայ քեզ բանալ զաչըս քո ։
Տեսանեմ՝ զի բըռնութիւն այրէ զաղխդ ի գաղտնիս .
Զի է քո տակաւին Իսրայելեան սիրտ ի ծոց ։
Օրհնեա՛լ է Աստուած . այլ զայդ ցասումըն թաքուն ,
Զարութիւնըդ զայդ անգործ համարիցիս ինչ քեզ շատ՝
Ի գործոց ունայնաձեռն հաւատք՝ իցե՞ն սեռն եւ սերտ ։
Արդ ամք ութ են անցեալք , կին մի օտար ամպարիշտ
Ըզդաւթեան գաւազանին ըռնակալէ զիրաւունս ,
Ողողի անպատուհաս յարիւն մերոց արքայից,
Որդեկաց որդւոյն իւրոյ մարդախողխող գարշելին
Ամբառնայ եւ զանօրէն բազուկն ընդդէմ Աստուծոյ .
Եւ դու , մինդ ի սեանց սասանելոյ ուէրութեան ,
Սուրբ արքային Յովսափատայ ի գումարտակըն սընեալդ ,
Որ զօրուն ընդ Յովրամու հրաման տայիր՝ ընդ որդւոյն,
Որ միայնդ ամրացուցեր զքաղաքըս մեր զատանդեալըս՝
Յորժամ մահ Ոքոզիայ յանկարծադէպ իմն հասեալ
Վարատեաց ըզբանակս իւր առաջի Յէուայ ,
ՅԱստուծոյ դողամ, ասես , զըստուգութիւն իւր սիրեմ.
Արդ հրաման աստուածեղէն լո՛ւր ի շըրթանցս աւասիկ .
« Զի՞նչ օգուտ փերեւերտել ձեզ նախանձուն օրինացս .
» Համարիք պատուե՞լ զիս՝ ամուլ ուխտիւքըդ ձերովք .
» Զի՞նչ պըտուղ ինձ յամենայն պատարագացըդ ձերոց .
» Մի՛ կարօտ իցեմ արեամբ զըւարակացդ եւ քօշից .
» Արքայիցդ արիւն գոչէ , եւ որ լըսէն՝ չիք ուրեք ։
» Լուծէք , խըզեցէք զամպարըշտացըն դաշինս .
» Ի միջոյ ժողովըրդեան իմոյ բարձէք ըզմեղանս ,
» Եւ ապա եկեսջիք ըզզոհըս ձեր զենուլ ինձ » ։

ԱԲԵՆՆԷՐ

Իսկ արդ ես զի՞նչ կարիցեմ ի վըհատեալ ամբոխիս .
Աղիկար Բենիամին եւ անարի է Յուդա .
Օրն այն՝ որ զարքայից նոցուն եռես շիջեալ զարմ՝
Ըզհին հուր քաջութեան նոցա շիջոյց բովանդակ .

Տէր Աստուած ինքնին, ասեն, ի մէնջ ի բաց մեկնեցաւ.
Որ երբեմն եբրայական փառացն էր յոյժ նախանձոտ,
Արդ տեսեալ՝ անփոյթ առնէ զաւագութեանցն կորանս.
Զանձրացաւ հուսկ ուրեմն ողորմութեան իւրոյ խնամ,
Ոչ եւս այլ առ մեզ ձեռն իւր աջաւոր երեւի
Անհամար սքանչելեօք պակուցանել ըզմարդիկ:
Տապանակըն սուրբ լուռ կայ, եւ ոչ տայ մեզ ինչ հրաման:

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Եւ ո՞ր այն ժամանակ այսչափ գըտեալ հրաշազարդ.
Ե՞րբ եցոյց Աստուած քան զայժմ ըզզօրութիւն իւր արդեամբք.
Ա՞չք իցեն քեզ հանապազ զի մի տեսցես եւ ոչ ինչ,
Ժողովուրդ ապախտաւոր. և միշտ Նըշանք մեծամեծք
Զականջըդ բախիցեն, ո՞չ շարժեսցեն ըզսիրտ քո:
Հա՞րկ իցէ, Աբեններ, իցէ՞ հարկ յուշ ածել քեզ
Ըզհանդէս մեծ համարոյ զարմանալեացն այսր աւուրց.
Ըզխարուանս բըռնաւորացն Իսրայելի՝ զերեւոյթս,
Եւ զԱստուած հաւատարիմ կացեալ ի բնաւ սպառնալիս,
Զանօրէնն Աքաաբ անկեալ յարեան իւր ի լոյղ,
Զայգին՝ զոր սպանութեամբ յափըշտակեալ վըտարեաց,
Առ գըմնէ գետնոյն այնմիկ ի սպանդ փարեալ զՅեզաբել,
Ասամթուր ձիոցն հարեալ սըմբակակոխ զայն գըշխոյ,
Ըզշընուին յանագորոյն արիւն Նորին ըզմայլեալ,
Ըզզազիր մարմնոյն անդամըն պատառեալ գէշագէշ,
Ըզսուտ մարգարէիցն յամօթ մատնեալ ըզջոլիր,
Եւ ըզհուրն յերկնից իջեալ ի վերայ սուրբ սեղանոյ,
Զելիա տիրաբար հրամանատու տարերաց,
Զերկինս առ ի Նմանէ փակեալ սեղմեալ պըղընձի,
Եւ զերեամ մի անանձրեւ զերկիր ուերաշտ ի ցօղոյ,
Ի ձայն Եղիսէի կենդանացեալ ըզմեռեալս: —
Ի պայծառ նըշանակաց աստի ծանիր, Աբեններ,
Նոյնպիսի զԱստուած այսօր՝ որպէս եւ էրն յաւիտեան:
Գիտէ՝ յորժամ կամին՝ փայլատակել ըզփառս իւր,
Եւ յաւէժ յուշի ունի զիւր ժողովուրդն անմոռաց:

ԱԲԵՆՆԵՐ

Սակայն ո՞ւր իցեն փառքըն խոստացեալք առ Դաւիթ,
Եւ կանուխ Սողոմոնի որդւոյ իւրում աւետեալք:
Վա՜հ, մեք ակն ունէաք թէ յերջանիկ յայն տոհմէն
Կարգ կարգ մեծաթիւ խաղասցեն մեզ արքայից.
Թէ ի ցեղս ամենայն եւ յամենայն իսկ ազինս

Մին կամ միւսն ի նոցունց ձըգեսցէ զիւր գաւազան,
Եւ ըզկագ եւ ըզկըռիւ լռեցուցեալ յընդհանուրս՝
Յոտըս իւր տեսանիցէ զաշխարհատէր թագաւորս:

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Յերկնաւոր աւետեացըն զի՞ է քեզ կալ յուսաստ:

ԱԲԵՆՆԵՐ

Այլ զդաւթեան արքայորդին ո՞ւր խընդրեսցուք մեք այժմիկ.
Եւ երկինք իսկ բաւակա՞ն իցեն զբեկումըն կանգնել
Ըզծառոյն գօսացելոյ մինչեւ ի նոյն իսկ կաճինս.
Կորոյս Գոթողիա զմանուկն անգամ որ յորրանս:
Թէ մեռեալք յութից ամաց եւս յառնիցե՞ն ի շիրմէ:
Ո՛հ, ո՜ տայր՝ թէ նա յիւրում վայրենութեանըն վրիպեալ,
Եւ մերոց թագաւորացն ապրեցեալ չիթ մի արիւն...

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Իսկ անդ զի՞նչ գործէիր:

ԱԲԵՆՆԵՐ

Օրն այն ինձ օր բարութեան.
Լի սըրտիւ գնայի լինել խոստովան զիմ թագաւորն:
Յերկուանամ թէ խոնարհեալ ցեղք մեր առ ոտըս նորա...
Այլ ինձ էր է ի խորհուրդըս նախրութեան պատրել զանձն.
Ողբալի պայազատ բազմահանդէս արքայից
Մընայր մեզ Ոքոզիաս իւրովք որդւովքըն հանդերձ.
Սըլաքօքն Յէուայ տեսի խոցեալ ըզհայրն եւ,
Դուք զորդիսն ի մօրէն իւրմէ տեսէք խողխողեալ:

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Ոչ բանամ ես այժմ ըզմիտս. իսկ յորժամ ակըն տուընջեան
Զերիր մի կամարին յերկնից խորանսն ընթասցի,
Իբրեւ ժամ երրորդ յաղօթըս ձայն տացէ ժողովոյն,
Տես գըտցիս ի տաճարին գովլին քոյով նախանձուդ.
Յուցցէ թերեւըս Տէր քեզ մեծասքանչ բարութեամբք,
Զի անշարժ է բան նորա, եւ յաւիտեան անպատիր:
Առ ժամս երթ. պիտոյ է ինձ պատրաստ լինել յօրըս մեծ,
Եւ ահա զգլուխ տաճարին լուսաւորէ առաւօտ:

ԱԲԵՆՆԵՐ

Զի՞նչ իցէն բարութիւնքըն զոր ես ոչ իմանամ ։ —
Սքանչելին Յովսաբեթ ահաւասիկ առ քեզ գայ ·
Ես մեկնիմ, գընամ խառնիմ յերամըն սուրբ ուխտաւոր
Զոր աւուրըս տօնական հանդէս ի մի ժողովէ ։

ՏԵՍԻԼ Բ

ՅՈՎԻԴԱՅԷ, ՅՈՎՍԱԲԵԹ·

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Լըցա՛ն ժամանակք, տիկին, ի դէպ է խօսել,
Եւ զգողօն քո բարեդէպ չեք ծածկելոյ ինչ հընար,
Թըշնամեացն Աստուծոյ մեղանչական լըբրութիւն
Ի խորին լըռութենէս պատճառս առեալ ի չարիս՝
Զըրպարտէ ի վաղընջուց սուտ ըզխոստմունս իւր եղեալ՝
Նա 'ւանիկ մոլեգնութեանն օժանդակեալ ի դիպաց,
Անօրէն քո մօրուն՝ մինչեւ ի մեր իսկ սեղան
Բահաղու մատուցանել նըկըրտի խունկ դիցակրօն ։
Յայտնեսցուք զարքայն մանուկ զոր ապրեցոյց ձեռըն քո,
Եւ աստէն ի տաճարիս ընդ թեւովք Տեառըն սընաւ,
Զարքայիցն երբայազանց նա զարութիւն ըզգեցցի,
Եւ արդէն մըտաց կորով կանխէ ի նմա քան զհասակն ։
Իմ մինչ չեւ ըզբաղդ նորա ժողովըրդեանն ածեալ յայտ,
Երթամ Տեառն ըզնա սըրբել որով տիրեն թագաւորք.
Հետ ընդ հետ ըզԼեւտացիս եւ զքահանայս մեր խըմբեալ՝
Ըզժառանգ տերանց իւրեանց ցուցից նոցա յանդիման ։

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Գիտիցէ՞ այժմէն զանուն իւր ինքն եւ զբաղդ մեծաչուք ։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Տակաւին պատասխանի Եղիակիմ կոչման տայ,
Եւ կարծէ զանձըն մանուկ որ ի մօրէն ընկեցիկ.
Որում իմ գորովեալ՝ մըտեալ եմ հայր փոխանակ ։

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Ո՛հ, եղո՛ւկ, յորպիսում փորձեալ զինքըն իմ վըտանգէ,
Եւ յո՞ր այլ մօտալուտ դեռ եւս երթայ թաւալել ։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Զի՞նչ է այդ. հաւատքդ այժմէ՞ն հիւանդացեալ եւ չըքմնու ։

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Զիմաստուն խորհուրդըս քո, տէր, առնեմ ինձ ապաւէն ։
Յօրէ՝ յորմէ զորդայդ ի մահուանէն թափեցի՝
Զամենայն բաղդին խընամս արարի քեզ ապաստան.
Եւ ինձ խէթ լեալ բըռնութեան սիրոյ իմոյ դըդուանաց,
Ցերեկաց իւրոց խորշիմ միշտ իմովսանն ուր կարեմ,
Գուցէ յոյզք ինչ անխորհուրդ սըրտի յանկարծ եւ փըղձուկք՝
Ըզգաղտնիս իմ արտասուօք իմովք ի դուրս զեղուցուն ։
Նա եւ պարտ համարեցայ նուիրել յարտօսր եւ յաղօթս
Ըզտիւս այս զերեսին եւ զերիս ցայգըս ողջոյն ։
Այլ սակայն՝ իցէ՞ ինձ մարթ այսօր ըզքեզ հարցանել,
Ո՞յք ոմանք քեզ սիրելիքդ իցեն պատրաստք յօգնութիւն.
Աբեններ, քաջն Աբեններ, եկեսցէ՞ մեզ ի թիկունս.
Երդմընի եղեա՞լ իցէ նըւաճութեան առ արքայ ։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Աբեններ, թէ եւ հաւատք աներկեւան իցեն իւր,
Տակաւին եւ ոչ գիտէ թէ ընաւ արքայ գուցէ մեր ։

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Իսկ արդ յո՞վ ըզՅովասայ պահպանութիւն յանձն առնես.
Թէ յՈվբեդ եւ կամ յԱմնով հաւանիցէ այդ պատիւ ։
Քանզի հօրս երախտիք հեղան զեղան ի դոսա . . . .

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Անօրէն Գոթողիայ վաճառեցան երկոքին ։

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Զո՞վ ապա դիցես ընդդէմ զընդին իւրոյ վառելոյ ։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Զքահանայս եւ զԼեւտացիս. ո՞չ պատմեցի քեզ կանխաւ ։

ՅՈՎԱՍԱԲԷԹ

Հասեալ եմ ճըշմարտիւ՝ զի գումարեալ առ քեզ գաղտ,
Խընամոց ջանիւքդ ի խումբ նոցին կըրկին յաւելեալ,
Պատարուն առ քեզ սիրով, առ Գոթողեա սոսկալեօք,
Երդումն հանդիսաւոր զօդէ զնոսա վաղագոյն
Ընդ դաւթեան զաւակին զոր յայտնելոց ես նոցա։
Բայց թէպէտ ազնըւագոյն վառեալք հըրով նախանձու՝
Արքայլին իւրեանց միայն բաւե՞ն ի վրէժ իրաւանց.
Առ գործ մեծ այդպիսի՝ եռանդն իւրեանց իցէ՞ չափ։
Երկմըտեմ ըզԳոթողեայ, զի յառաջին լուր ձայնին՝
Թէ որդի Ոքոզիայ կայ թաքուցեալ աստանօր,
Զմըլեկան օտարոտացն իւրոց կուտեալ ըզվոհմակ,
Ըզտաճարս ո՞չ պաշարէ եւ խորտակէ զդրունս սորա։
Ժումեացե՞ն ընդդէմ նոցին ըսպառաւորքըն քո սուրբք,
Որ առ Տէր զանմեղութեան ըզձեռս իւրեանց համբարձեալ
Աղօթել միայն գիտեն վասըն մեղաց եւ հեծել,
Եւ արիւն հեղեալ նոցա չիք քան զզոհիցըն զենլեաց։
Ո՛ գիտէ՝ միրաւորեալ Յովաս ի գիրկըս նոցուն . . . .

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Առ ոչի՞նչ համարիցիս դու զմարտակից մեր զԱստուած.
ԶԱստուած՝ ըզպահպանիչն անմեղութեան որբ մանկան,
Որ եւ զկար բազկին իւրոյ ի տկարութեան ցուցանէ.
ԶԱստուած՝ զատեցող բըռնաւորաց, որ երդուան
Յեզրայէլ՝ զԱքաաբ եւ զՅեզաբէլ սատակել.
ԶԱստուած՝ որ ըզՅովրամ զդըստեր նոցին հարեալ զայր՝
Մինչ յորդւոյ նորա զնոցին ազգատոհմի վրէժ խընդրեաց.
ԶԱստուած՝ որ քինայոյզ ձեռն իւր առ ժամս յապաղեալ՝
Յամենայն ժամ զամպարիշտ զարմի նոցին ձըգեալ կայ։

ՅՈՎԱՍԱԲԷԹ

Այդ նորա խիստ դատաստան է զարքայիցն այնոցիկ՝
Յորմէ եան երկընչիմ զորդւոյ թըշուառս իմ եղբօր։
Ո՛ գիտէ՝ եւ զայս մանուկ ի մեղս իւրեանց վարմարկեալ՝
Անդըստին ի ծնէ չիցէ՞ դատապարտեալ ընդ նոսին.
Եթէ զսա Տեառն յատելի տոհմէ անտի քեցելով
Հաճեսցի՞ ներել սըմա ի շնորհս Դաւթին երեսաց։
Ո՛հ, ահեղ այն կերպարան յոր զնա ցուցին ինձ երկինք՝
Յուշ գայ ինձ անդադար առնել ըզմիտս ահաբեկ։

Սրախողխող արքայորդւովք սենեակն ողջոյն թաթաւուն,
Անողորմ Գոթողիա սպանող դաշոյն ի ձեռին՝
Ըզգազան զիւր որիկայս սըրտապընդէր ի նախճիրս,
Եւ յառաջ ըզնըրկատեալ կոտորածին վարէր կարգ։
Յանկարծուստ յաչս իմ դիպաւ Յովաս թողեալ իբր անշունչ.
Տեսանել դեռ եւս թըւիմ զդայեակ նորա սըրտաթափ՝
Որ ի զուր ընդդէմ դահճացն ողորմագին կայր անկեալ,
Եւ նուաղեալ, ըզնա յորսայս ունէր ի ծոց անդ իւրում։
Բարձի զնիքըն արիւներանգ. եւ ի թանալ զերեսս իւր՝
Արտասուք իմ դարձուցին ի նա զազդումըն շընչոյն.
Եւ դեռ եւըս յահէն, կամ առ ի զիս գըգուելոյ՝
Ըզգացի՝ խաղապատէր զինեւ ամփոփ իւր ծըղեօքն։
Աստուած մեծ, մի՛ լինիցի սէր իմ նըմին մահաւիթ.
Այս նըշխար է մեծագին՝ հաւատարմին քում Դաւթի։
Ի տան քում սընուցեալ, ի սէր քոյոց օրինաց,
Ոչ զայլ ոք բայց ի քէն՝ ճանաչէ դեռ եւս իւր հայր։
Մօտալուտ հասեալ ի կռիւ 'դարփնահեղ դըշխոյին,
Ի տեսիլ վըտանգացն եթէ հաւատք իմ սասանեն,
Թէ մարմին եւ արիւն յուզեալ ի սիրտ իմ այսօր
Խառնեսցին յոյժ յարտասուս զոր արկանեմ յիւր վերայ,
Պահպանեա զաւետաւոր քոյոց խոստմանցըդ ժառանգ,
Եւ մի՛ զայլ ոք բաց յինէն ընդ հիքութեանցըս պատժեր։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Յարտասուս քո, Յովասաբէթ, մեղադրեալ ինչ չիք ընաւ.
Այլ Աստուած կամի յուսալ մեզ յիւր խընամս հայրագութ։
Իբրեւ կոյր ոք զաչացու ի բարկութեանն՝ ոչ խընդրէ
Ըզմեղս հօր ամպարըշտի յերկիւղածէ իւր յորդւոյն։
Որ ոք կայ տակաւին երրայեցի ուխտապահ՝
Եկեսցեն այսօր առ նա նորոգել զուխտըս իւրեանց։
Որչափ տոհմըն Դաւթի է մեծարոյ ի նոցունց,
Նոյնչափ դուստր Յեզաբելայ սըրտից նոցուն գարշելի.
Եւ Յովաս պարկեշտութեամբն ածցէ ի գութ ըզնոսին,
Յոր արեան իւրոյ շուք թըւի պայծառ նըշողել.
Եւ Աստուած՝ իւրով ձայնիւն, օրինակիս օժանդակ՝
Ի մօտուստ առ սիրտ նոցուն յիւր տաճարին խօսեսցի։
Ուխտանենգ արքայք կըրկին ընդդէմ նորա խրոխտացան.
Պարտ է արդ զի յաթոռն այն վերասցի թագաւոր՝
Որ երբեմն յիշեսցէ թէ ի նախնեացն իւրոց չափ
Աստուած զինքըն ի ձեռն իւրոց քահանայից բարձրացոյց,
Զինքըն ի խոր մոռացմանէ շիրմին փըրկեաց ի նոյն ձեռս,

Եւ զկայծակըն Դաւթի զշիջեալն անդրէն արծարծեաց ։
　Մեծդ Աստուած, թէ տեսանես՝ զի խուռում տանն անարժան՝
Ի շաւղացըն Դաւթի խոտորելոց է սերիւր,
Եղիցի որպէս պըտուղ ի բողբոջին կոճոպեալ,
Կամ հողմով խորշակի խամրեալ անդէն ի ծաղկին ։
Իսկ թէ սոյն այս համբակ՝ պատուիրանաց քոց հըլու,
Գործի է լինելոց քում խորհրդոցդ պիտոյ,
Արա՝ զի գաւազանն հասցէ յարդար պայազատն ։
Ի տըկար ձեռս իմ մատնեա զհըզօրացեալ սուրս իւր,
Ջանօրէն դըշխոյն յամօթ արա ի հնարս հանճարոյն ։
Հաճեաց, Տէր իմ, հաճեաց, եւ ի Մաթան եւ ի նա
Հեղու ըղհոգի անմըտութեան եւ զմոլար՝
Զարքայիցըն կործանման ըղբօթաբեր սուրհանդակ ։
　Ողջամբ կաց. ժամս բաւեալ է ։ Զազգատոհմիցըն սըրբոց
Որդիդ քո եւ քոյրն առեալ ածեն քեզ դըստերս ։

ՏԵՍԻԼ Գ

ՅՈՎՍԱԲԵԹ, ԶԱՔԱՐԻԱ, ՍԱԼՈՎՄԻԹ, ՊԱՐ.

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Երթ սիրուն Զաքարիա, մի կար աստէն դեգերիր,
Ե՛ւ ըղհեա մեծապատիւ հօր քում հետոց աստըստին ։
　Ո՛վ Ղեւեայ դուք դըստերք, հաւատարիմ պար մատաղ՝
Զոր արդէն իսկ բորբոքէ Տէր հրով իւրոյ նախանձուն,
Որ բազում անգամ գայք կըցորդ լինել հեծութեանցս,
Ո՛ մանկունք, իմ խընդութիւն միակ ի վիշտս իմ երկար,
Այդ ի ձեռըս ձեր պըսակք եւ ի գըլուխըդ ծաղկունք՝
Վայելուչ երբեմն էին պերճապաճոյճ մեր տօնից.
Բայց եղո՛ւկ. ի ցաւոցս եւ կորանաց ժամանակ՝
Զի՞նչ նըւէր վայելչագոյն քան զմեր աղի արտասուս ։
Լըսեմ ահաւասիկ, լըսեմ ըղփող սըրբութեանն,
Եւ բացեալ դրունք տաճարիս ամենեցուն տացեն մուտ ։
Եւ մինչ ես հանդերձիմ գընալ ընդ այլս ի հանդէս,
Երգս առեալ զՏէր օրհնեցէք յորոյ խընդիր եկեալ կայք ։

ՏԵՍԻԼ Դ

ՊԱՐՆ.

ՊԱՐՆ ՈՂՋՈՅՆ ԵՐԳԷ

Տիեզերք առհասարակ լի են փառօք աստուածութեանն.
Ո՛ն նըմին պագցուք երկիր եւ կարդասցուք ըզնա յաւէժ.
Տէրութիւն նորա կանուխ է քան զծընունդ ժամանակաց.
　Երգեսցուք, հարցուք հըռչակ ըզբարիսն իւր ։

ՄԻ ՁԱՅՆ ՄԻԱՅՆ

Զուր բըռնութիւն խիստ անիրաւ
Օրհնաբանիչ նըմին ազգի հրամայեսցէ լեզուակապս.
Կեցցէ անուն իւր անկորուստ ։
Որ աւուր վիպասանէ զփառս նորա եւ զզօրութիւն.
Տիեզերք առհասարակ լի են փառօք աստուածութեանն.
　Երգեսցուք, հարցուք հըռչակ ըզբարիսն իւր ։

ՊԱՐՆ ՈՂՋՈՅՆ ԿՐԿՆԷ

Տիեզերք առհասարակ լի են փառօք աստուածութեանն,
　Երգեսցուք, հարցուք հըռչակ ըզբարիսն իւր ։

ՄԻ ՁԱՅՆ ՄԻԱՅՆ

Նա ծաղկանց սըրտահաճոյ շնորհէ երփունս,
　Պըտղէ զպըտուղս, հասուցանէ,
　Եւ բաժանէ նոցա չափով
Ըզշողիւնըս տուընջենի եւ զզովութիւն գիշերաց.
Պարարեալ նոքօք անդոյ՝ հասուցանէ տոկոսօք ։

ԱՅԼ ՁԱՅՆ

Տայ հրաման արեգական կենագործել ըզբնութիւն.
　Պարգեւք իւրում ձեռինն է լոյս,
　Իսկ սուրբ օրէնքն, օրէնք ամբիծ,
Ճոխագոյնն է ի պարգեւսն ազգի մարդկան ընձեռեալ ։

ԱՅԼ ՁԱՅՆ

Ո՛վ դու լեառնըդ Սինայի, պահեա յաւէժ ըզյիշատակ
Մեծափառ հըռչակմանուն աւուրն այնմիկ յաւիտենից,
Յորում ի գլուխ քո բոցեղէն
Թանձրախիտ մըռայլ ամպովք պարածածկեալ Տեառն Աստուծոյ
Յաչս ընկէց մաշկանացուս ըզխուռն նըշոյլ փառաց իւրոց.
Ասա՛ մեզ, առ ինչ այն բոց, փայլատակունք,
Գունդագունդ ծըխոյ ցոլմունք եւ բարկաճայթ յոգըս շըռինդ,
Եւ շեփորայք եւ որոտմունք:
Գա՞յր արդեօք ի տապալել ըզտարերաց հաստուած եւ կարգ.
Ի հինօրեայ հիմանց իւրոց
Միթէ գըլորդե՞լ գայր նա զերկիր:

ԱՅԼ ՁԱՅՆ

Անդ յայնժամ իջեալ նորա՝ յայտնել մանկանցն եբրայեցւոց
Ըզսըրբոց պատուիրանաց իւրոց ըզկըյան անապական,
Առ երանիկ գայր ժողովուրդն՝
Ըզսիրոյն իւրոյ հրաման տալ, ըզսիրոյ մըշտընջենի:

ՊԱՐՆ ՈՂՋՈՅՆ

Ո՛վ աստուածեղէն օրէնք գեղաշուք,
Ո՛վ արդարութիւն, ո՛վ բարութիւն վեհ.
Ո՛րչափ ինչ են իրաւունք, զի՜նչ քաղցրութիւն ծայրապատար՝
Ընդ նըմին Տեառն Աստուծոյ զօդիլ սիրով եւ հաւատովք:

ՄԻ ՁԱՅՆ ՄԻԱՅՆ

Յանողորմ լըծոյ՝ զհարըս մեր փըրկեաց,
Եւս եւ հա՛ց անուշահամ ջամբեաց նոցա յանապատին.
Նոյն զօրէնս իւր մեզ շնորհէ, զանձն իւր իսկ տայ զըլխովին մեզ,
Փոխարէն այսքան բարեաց զինըքն սիրել պատուիրէ:

ՊԱՐՆ

Ո՛վ արդարութիւն, ո՛վ բարութիւն վեհ:

ՆՈՅՆ ՁԱՅՆ

Զանդընդոց առ ոտս իւրեանց եհերձ զալիս,
Յանջըրդի վիմէ վտակս ուղխից յարբուցմըն բըխեցոյց:
Նոյն զօրէնս իւր մեզ շնորհէ, զանձն իւր իսկ տայ զըլխովին մեզ.
Փոխարէն այսքան բարեաց զինըքն սիրել պատուիրէ:

ՊԱՐՆ

Ո՛վ աստուածեղէն օրէնք գեղաշուք,
Ո՛րչափ ինչ են իրաւունք, զի՜նչ քաղցրութիւն ծայրապատար՝
Ընդ նըմին Տեառն Աստուծոյ զօդիլ սիրով եւ հաւատովք:

ԱՅԼ ՁԱՅՆ ՄԻԱՅՆ

Ո՛վ որ ո՛չըդ ճանաչէք բայց յերկիւղէ ծառայական,
Անշընորհք, ո՛չ կարէ զձեզ քաղցրագութ Տէրն ածել զիւրեւ.
Եւ իցէ՜ ինչ դըժպըհի սըրտից ձերոց սիրել ըզնա.
Սէր իւր իցէ՜ ձեզ տաժանիք:
Երկընչի ծառայատոհմ ի դըժընդակ բըռնաւորէ,
Իսկ որդւոց՝ սէր է բաժին իւրեանց վիճակ ժառանգութեան,
Կարօտիք՝ զի նոյն Աստուած լիացուսցէ զձեզ բարութեամբք,
Եւ ո՛չ կամիք սիրել ըզնա:

ՊԱՐՆ ՈՂՋՈՅՆ

Ո՛վ աստուածեղէն օրէնք գեղաշուք,
Ո՛վ արդարութիւն, ո՛վ բարութիւն վեհ.
Ո՛րչափ ինչ են իրաւունք, զի՜նչ քաղցրութիւն ծայրապատար՝
Ընդ նըմին Տեառն Աստուծոյ զօդիլ սիրով եւ հաւատովք:

ՀԱՆԴԷՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա

ՅՈՎՍԱԲԵԹ, ՍԱԼՈՎՄԻԹ, ՊԱՐՆ.

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Շատ է արդ, դըստերք իմ, կացցեն երգոցըդ մըրմունջք.
Յաղօթս հասարակաց ժամ է երթալ խառնել մեզ:
Աւասիկ մեր ժամանակ, երթամք տօնել զօրըս մեծ,
Յանդիման Տեառն Աստուծոյ լինել եւ մեզ ի մեր կարգ:

ՏԵՍԻԼ Բ

ԶԱՔԱՐԻԱ, ՅՈՎՍԱԲԵԹ, ՍԱԼՈՎՄԻԹ, ՊԱՐՆ.

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Սակայն զի՞նչ տեսանեմ: Որդեակ, ըզմէ՞ քո գալուստ.
Յո՞վ այդպէս գունատեալ եւ հազ կըլեալ ընթանաս:

ԶԱՔԱՐԻԱ

Ո՛վ մայրիկ.

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Եւ արդ զի՞նչ.

ԶԱՔԱՐԻԱ

Պըղծեցաւ Տեառըն տաճար:

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Իսկ զիա՞րդ.

ԶԱՔԱՐԻԱ

Եւ տէրունին անզգամ լըքաւ ամայի:

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Զարհուրիմ. ո՞ն փութացիր լուսաւորել ըզմայր քո:

ԶԱՔԱՐԻԱ

Կանխագոյն ըստ օրինաց ծընողն իմ մեծ քահանայն
Մատուցեալ նախ Աստուծոյ կերակրողին զմարդկան ազգ
Զառաջին պտուղս ի նորեաց հընձոց երկրին ինըւէր,
Հանէր եւըս նըմին յարկանաւոր ագուաս իւր
Զըսպանդից խաղաղական ըզծըխաշունչ փորոտին.
Առընթեր նըմա յոտին Եղիակիմ պատանեակ
Իբրեւ զիս ըսպաս տանէր ի պատմուճան կըտաւի.
Անդանօր եւ քահանայք զարիւն մարմնոցըն զենլոց
Սըրսկէին ըզսեղանովն եւ զամբոխիւն համօրէն:
Խառնաձայն իմն անդ հընչեալ՝ ըզպակուցեալ ժողովըն
Դարձոյց յանկարծակի զաչս եւ ըզմիտըս յայն կոյս:
Կի՛ն մի . . . զանուանն յիշել հայհոյութիւն ո՛չ իցէ.
Կի՛ն մի . . . եւ նոյն իսկ էր Գոթողիա գըլխովին.

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Ո՛վ երկինք:

ԶԱՔԱՐԻԱ

Ի գաւիթ ուրեք արանց սեփական,
Կինս այս գոռոզասիրտ գայ մըտանէ բարձրավիզ,
Եւ էին դէմքն յանցանել ըստ եդեալ կէտ սահմանաց
Նուիրական օրինացն որ են լոկ Ղեւտացւոցն համարձակ:
Ժողովուրդըն սոսկացեալ՝ ընդ այս ընդ այն խուսափէ.
Իսկ հայրս . . . ո՜հ որպիսի՜ զաչըսն վառէր բարկութիւն,
Քան զՄովսէս առ Փարաւոնի ահեղագոյն երեւեալ,
«Ե՛լ, տիկին, ասէ առ նա, ի տեղւոջէս ահաւոր,
»Ուստի զքեզ քոյդ տարագրէ կեղծ անօրէն եւ ընութիւն.
»ԶԱստուծոյն կենդանւոյ դու զփառսըն գաս անգոսնել»:
Դըշխոյին ինա յայնժամ աչս ընկեցեալ մոլեգին՝
Ապաքէն ի հայհոյել բանայր խակոյն ըզբերանն:
Ոչ գիտեմ եթէ Հրեշտակն Աստուծոյ զանձն իւր ցուցեալ՝

Եկն եհաս եւ շողացոյց նըմա սուսեր շանթընկէց .
Բայց լեզուն իւր ի քիմսն անդէն եւ անդ կըցեցաւ ,
Եւ բոլոր յանդըգնութիւն նորին անկաւ ի գետին .
Աչք նորա , իբր առ ահի , ոչ զօրէին յածել շուրջ .
Ձինքն յաւէտ Եղիակիմ կըրթնել թըւէր յապուշ միտս :

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Իսկ զիա՞րդ . երեւեցաւ Եղիակիմ յաչըս իւր :

ԶԱՔԱՐԻԱ

Կայաք երկոքին յանդուգն դըշխոյն պըշուցեալ ,
Եւ սիրտք մեր հարեալք ըզնոյն գունակ դողութեան .
Բայց անդէն քահանայիցըն շուրջ ըզմեօք առեալ պար ,
Եւ հանին ըզմեզ ի բաց : Որ ինչ ըզկնին՝ գիտեմ ոչ .
Եւ պատմել ի ձեզ եկի զմահաշըշուկ զայս շփոթ :

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Ո՜հ , անշուշտ ի ձեռաց մերոց խըլել ըզնա գայ ,
Եւ ըզնոյն ի սըրբութիւնս աստ մոլութիւն իւր խընդրէ :
Ո՛ գիտէ՝ այժմ ի ժամուս՝ այնքան ողբոցըս պատճառք . . .
Յիշեա՛ , Տէր , ըզԴաւիթ , որ տեսանես զիմ տագնապս :

ՍԱՂՈՎՄԻԹ

Եւ ո՞ր այն պատճառք լալեացըդ զոր հեղուս տըրտմալի :

ԶԱՔԱՐԻԱ

Սպառնալիք միթէ կենաց յԵղիակիմ գուժեացին :

ՍԱՂՈՎՄԻԹ

Հանդիպեա՞լ ինչ դըշխոյին արդեօք իցէ բարկութեան :

ԶԱՔԱՐԻԱ

Ցերեւաց անտերունչ անհայր մանկան զի՞նչ երկիւղ :

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Ո՛հ , դըշխոյն ինքն աւասիկ : Եկա՛յք , արժան է խուսել :

ՏԵՍԻԼ Գ

ԳՈԹՈՂԻԱ , ԱԳԱՐ , ԱԲԵՆՆԵՐ , ԱՐԲԱՆԵԱԿՔ ԳՈԹՈՂԻԱՅ ·

ԱԳԱՐ

Զի՞ է քեզ , տիկին , աստէն կալ ի տեղւոջըս յամել .
Ամենայն ինչ աստ ըզքեզ թըշնամանէ եւ զկըծէ :
Տի՛ր ոն անդըր թող զտաճարս որոց ի սմին քահանայք ,
Փախիջի՛ր ի վըրդովմանցդ , եւ անդ ի քոյդ արքունիսդ
Ե՛կ հանգիստ ինչ շնորհել խըռով մըտացդ եւ սըրտիդ :

ԳՈԹՈՂԻԱ

Մի՛ , չկարեմ . տեսանես զանկածութիւնս եւ զտագնապս :
Ե՛րթ՝ յըղեա ըզՄաթանայ զի եկեսցէ փոյթ ընդ փոյթ :
Երանի՛ եթէ 'նդ ձեռն իւր լինիցիմ զամագիտ
Հանգըստին զոր որոնեմ , եւ միշտ առնէ յինէն զանց : « Նափէ »

ՏԵՍԻԼ Դ

ԳՈԹՈՂԻԱ , ԱԲԵՆՆԵՐ , ԱՐԲԱՆԵԱԿՔ ԳՈԹՈՂԻԱՅ ·

ԱԲԵՆՆԵՐ

Զյօժիցա , ներեա տիկին , անպարտ առնել թէ իշխեմ .
Նաւանդն իւր չըպարտէր զքեզ ի զարմանըս կըրթել :
Աստուծոյն զոր մեք պաշտեմք՝ այս են հրամանք յաւիտեան .
Ըզտաճար իւր եւ զսեղան նա ինքնին մեզ նըկարեաց ,
Յանձն ըզզոհան՝ որդւոց եւեթ Ահարոնի արարեալ՝
Ղեւտացւոցն որոշեաց տեղի եւ գործ ըսպասու .
Մանաւանդ յազգէ նոցին արգել կարճեաց զամենայն
Ընդ այլոց աստուածոց ընդելութիւն համօրէն :
Իսկ զի՞նչ . արքայից մերոց տիկին դու ե՛ մայր ,
Ա՞յսչափ ինչ հիւր ոք իցես դու ի միջի աստ մերում .
Ո՞չ գիտես զօրէնըս մեր , եւ հա՞րկ իցէ քեզ այսօր . . .
Աւասիկ քոյդ Մաթան . ընդ իւր թողում ես ըզքեզ :

ԳՈԹՈՂԻԱ

Կարեւոր է, Աբեններ, քեզ աստ ընդ մեզ գտանել.
Թողցուք զՅովիդայեայ յոխորտօրէն խրոխտութիւն,
Եւ ողջոյն զայն չեղջակոյտ մնոտիասէր խլտրութեանց՝
Որ փակէ զտաճարըդ ձեր ընդդէմ գրոհից օտարաց:
Այլ ինչ մեծ եւ տագնապող իմոց յուզիցս է պատճառք:
Գիտուն եմ. ի տղայ տիոց սնեալ ի գէնս Աբեններ՝
Կրէ սիրտ ազնուագոյն, եւ նոյնօրէն ընդ մի տայ
Զոր առ իւրն Աստուած պարտի, եւ զոր իւրոցն արքայից:
Կաց մնա:

ՏԵՍԻԼ Ե

ԳՈԹՈՂԻԱ. ՄԱԹԱՆ. ԱԲԵՆՆԵՐ. ԱՐԲԱՆԵԱԿՔ ԳՈԹՈՂԻԱՅ.

ՄԱԹԱՆ

Դշխոյ մեծ, իցէ՞ այս վայր քո տեղի.
Զի՞նչ վրդով զքեզ դղըրդէ, ո՞ր ահ պատէ զքեւ սարսուռ,
Յե՞ր երբէք խնդիր եկեալ իցես ի մէջ ոսոխացդ.
Յայս տաճար անվաւեր ժտիս երբէք մերձենալ,
Մերկացա՞ր յանողոք ոխութենէն յայնմանէ, . . .

ԳՈԹՈՂԻԱ

Մտադիր ուշի ուշով ինձ ունկըն դիք երկոքին:
Ոչ կամիմ աստանօր զանցեալն ածել ինչ ձեզ յուշ,
Եւ ոչ տալ ձեզ համար զարեանցն որ իմ հեղեալ է.
Որ ինչ գամ մի արարի, Աբեններ, պարտ ինձ վարկայ:
Ոչ առնում ինձ դատաւոր ըզժողովուրդ մի ժըպիրհ.
Որ զինչ եւ լու զինէն յանդըգնութիւն իւր արար,
Զիս երկինք ինքնին խընամ կալան առնել անբասիր:
Տէրութիւնն իմ կառուցեալ ի շքեղաւոր յաջողմունս՝
Առաջի Գոթողեայ ծովէ ի ծով սարսեցոյց.
Ինեւ խոր խաղաղութեամբ Երուսաղէմ վայելէ,
Յորդանան ոչ տեսանէ զմոլորական Արուայիկն,
Ոչ ըզմէս փղշտացին՝ աւերածովքն անըսպառ.
Վըկանդեր զափունըս իւր իբր առ ձերովքն արքայիւք:
Ասորին զիս առ դըշխոյս եւ իբր ըզքոյր իւր ունի.

Հուսկ ուրեմըն նենգագործն աղխատարար իմում տանս՝
Որ մինչեւ առ իս ձըկտէր հաստուցանել զդըժնութիւն,
Յէու, վիրագն Յէու, ի Սամարիա կայ ի դող.
Տագնապեալ ի հզօրագոյն իւրմէ դրացւոյն յամենուստ՝
Զոր դըրդել գիտացի յոլուզակին այնմ ընդդէմ,
Արդ թողու զիս ի կողմանս յայսոսիկ վեհ տիրուհի:
Համբերատեամբ ըմբոշխնեմ զարդիւնս իմոց հանճարոյս,
Բայց մըղձկուտ իմըն ժըխոր յաւուրց հետէ յիս բուներալ՝
Զիմոյ երջանկութեանս ընդ մէջ ըզթելըն խըզէ:
Երազ մի, — եւ ե՞ր երբէք ինձ ընդ երազ մի խռովել, —
Տըրտմութիւն ինչ ի սըրտիս սընուցանէ ուտել զայն.
Այսր եւ անդ ինձ անդուստ խուսեմ, նա 'նդ ամենայն պընդի զհետ:
Ի պահու խաւարակուռ խոր գիշերոյն արհաւրաց
Մայրն իմ Յեզաբէլ եկն եկաց ինձ յանդիման,
Իբր յաւուր մահուն իւրոյ, ճոխապաճոյճ պըճնութեամբ.
Զուառութիւն իւր չէր ընաւին անաւագեալ ըզպերճանսն,
Այլ ունէր եւ ըզգեղոյն պայծառութիւն հնարագիտ
Յոր հոգայր նա ի սընգոյր եւ ի ծարիր շըպարել,
Ի դարման ինչ անկարկատ թըշնամանաց հասակին.
«Դողացի՛ր, ասէ առ իս, արժանաւոր ինձ դուստր իմ.
»Անողորմ Աստուած Հրէից զանցուցանէ եւ ըզքեւ:
»Ցաւէ ինձ, զի անկանիս, դուստր իմ, յահեղ ձեռսըն իւր»:
Ի վախճան զարհուրելի սոցին բանից՝ թըւեցաւ
Թէ ուրուն իւր ի կողմըն կորացաւ անկողնոյս,
Եւ ես թեւըս ձըգեցի փարել զնորեւ գիրկ ընդ գիրկ.
Բայց ոչ ա՛յլ ինչ գըտի՝ քան քըսմնելի խառնակոյտ
Ոսկրոտւոյ, շըշեալ շաղղոց՝ ընդ տիղմ ընդ գեռ թաւալեալ,
Գարշելի անդամաթիւս, ձըգձեալ պատառս արիւնոտուշտ,
Զոր լափէզ շըներամն ապշոպելին ի միմեանց:

ԱԲԵՆՆԵՐ

Մեծդ Աստուած:

ԳՈԹՈՂԻԱ

Ի սոյն շըփոթ՝ աչաց իմոց երեւի
Մանուկ մի մատաղ ի պատմուճան լուսերանդ՝
Որպիսի երբայեցւոցըդ քահանայք ըզգենուն:
Տեսիլ իւր զարթոյց ըզնըւաղեալ ոգիս իմ.
Իսկ իբրեւ ի միոս եղեալ ի մահաբեր ազմըկէս
Պըշնուի 'նդ հեզ եւ ազնիւ պարկեշտագեղ երեսս իւր,
Ըզգացի յեղակարծուսն արինարբու պողովատ՝

Զոր Ննենգողն եհար մըխեաց ցերախակալն ի կըշռիս ։
Ա՛յնչափ ինչ գունակ գունակ իրաց խառնուրդք այլանդակ
Կըցկըցուն դիպաց յօդուած թերեւըս ձեզ թուիցին․
Ես ինքնին առ ժամանակ մի յամօթոյ երկիւղիս՝
Արգասիս համարեցայ սխրատեսիլ գոլորշւոյ ։
Բայց հոգիս իմ գերեալ ի յիշատակս այդոցիկ՝
Երկիցս անգամ ի քուն ըղձոյն տեսիլ յերազեաց ,
Երկիցս աչք իմ ըրբումագինք տեսին հանդէպ նըկարեալ
Ըղձոյն ինքըն զայն մանուկ՝ միշտ ի խոցել զիս յորդոր ։
Խանջ ուրեմըն յորոց զիս խուճապէին արհաւիրք՝
Առ Բահաղ գնայի յաղերս՝ զի հըսկեսցէ ի կեանս իմ ,
Եւ առ յոյըս սեղանոց իւրոց հանգիստ ինձ խընդրել ։
Զինչ մըտաց մահկանացուացս՝ ոչ գործիցեն աշափեալք ։
Ի տաճար այսըր Հրէից մըղեաց աղդուամն իմըն զիս ,
Եւ անկաւ ինձ ի սիրտ զԱստուած նոցին առնել հաշտ ։
Ընծայիւք ցածուցանել համարեցայ զցասումն իւր ,
Թէ Աստուածն այն , զինչ եւ է , գայցէ նոքիմբք ի համբոյր ։
Քըրմապետըդ Բահաղու , մի դըներ մեզ հիւրութեանս ։
Մըտանեմ․ ժողովուրդըն փախչի , զոհն առնու գուլ ,
Քահանայն մեծ յիս դիմէ սըրտմըտութեամբ մոլեգին․
Մինչդեռ ինքն առ իս խօսէր , ա՛վ հիացումն , ա՛վ երկիւղ ,
Տեսի զնոյն ինքըն մանուկ ընդ իս մահու սպառնալից ,
Որպիսի ահեղ անուրջքըն ի միտս ըղձոյն նըկարեաց ։
Տեսի զնա , նոյն կերպարանք , նոյն եւ հանդերձ կըտաւի ,
Ճեմելիք ոտիցն եւ աչք , նըկարագիր համօրէն ․
Նոյն նա է ։ Զոյգ առ մեծի քահանային ընթանայր ․
Բայց իսկոյն անհետ ըղձա յաչաց իմոց արարին ։
Աւագիկ է վըրդովումն որ զիս աստէն ատիպէ կալ ։
Եւ խորհուրդ ընդ երկուսին ձեզ հարցանել կամեցայ ․
Զինչ ասէ , Մաթան , նըշանս այս գուշակէ անհաւատ ։

ՄԱԹԱՆ

Այդ երազ եւ այդ հանդիպունք՝ ինձ սոսկալի թուին ընաւք ։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Այլ տեսեալ է , Աբեններ , քո զմահագոյժ զայն մանուկ․
Ո՞վ է նա , յորմէ՞ տոհմէ , յորմէ՞ արդեօք ի ցեղից ։

ԱԲԵՆՆԵՐ

Կըրկին առ սեղանոյն կային մանկունք ի սպասու ,
Մին որդի Յովիդայեայ , եւ մայր նորա՝ Յովսաբեթ ,
Իսկ միւսն ինձ անծանօթ ։

ՄԱԹԱՆ

Ընդէ՞ր իցէ կալ քըննել․
Յերկոցունց եւըս , տիկին , պարտ է լինել անկասկած ։
Զիմ խընամ եւ զգուշութիւն ընդ Յովիդայ՝ գիտէք դուք ․
Զի չխընդրեմ երբեք զիմոց թըշնամեաց առնուլ վրէժ ,
Զի միայն արդարութիւն է խորհըրդոցս ոստիկան ․
Բայց նոյն ինքն իսկ , համարեալ թէ իցէ նա իւր որդի ,
Կամիցի՞ թողուլ վայրիկ մի կենդանի զյանցաւոր ։

ԱԲԵՆՆԵՐ

Եւ որո՞ւմ յանցման մանուկ մի լինիցի մեղապարտ ։

ՄԱԹԱՆ

Մեզ երկինք յանդիմանեն ըղձա սուսեր ի բըռին ․
Արդա՛ր են եւ ըզգօն երկինք՝ չառնեն ինչ ի զուր ։
Զինչ եւս այլ պահանջես ։

ԱԲԵՆՆԵՐ

Իսկ երազոյ վկայութեամբ
Կամիցիս դու մեզ մըխել յարիւն մանկան տըղայոյ ․
Ոչ ըզհայր նորա գիտես տակաւին , ոչ թէ ո՛վ է ։

ՄԱԹԱՆ

Երկիւղ է ի նմանէն․ ահա քըննեալ ամենայն ։
Յազնըւաց սերընդենէն եթէ իցէ նա զաւակ ,
Տոհմին շըքեղութիւն ճեպեսցուսցէ զկորուստ իւր ․
Յանընչան եթէ ռամկին վիճակեցոյց բաղդն ըզնա ,
Մեզ զի՞ փոյթ՝ թէ հեք արիւն վարկպարազի հեղուցու․
Զայմըրդ զայդ արդարութիւն պա՞րտ է պահել արքայից՝
Որոց կեանք կախին յաճախ յերագափոյթ պատուհաս․
Մի՛ զնոսին նեղեսցուք յոգնաթախանձ ինչ հոգովք ։
Որ զամ մի է նոցունց կասկածելի , չէ անմեղ ։

ԱԲԵՆՆԵՐ

Եհէ՜ որպէս հէ՜ Մաթան . քըրմապետի՞ է ձայնդ այդ .
Իմ ի մարտըս սընեալ եւ յարհաւիրըս մահուց
Անաչառ պաշտօնեայ վրէժխընդրութեան Թագաւորաց ,
Տամ ի սպառ աստ զիմ լեզու հէքացելոյն օգնութեան .
Եւ դու , յորմէ պիտէր նըմին աղէք հայրագութ ,
Դու ի ժամ սըրտմըտութեան՝ խաղաղութեան սպասաւորդ ,
Ընդ սուտ նախանձուն զոխըցըդ քէն թաքուցեալ ,
Անագան՝ ապաժաման խաղան ըստ քո կամս արիւնք :
Ինձ , տիկին , հրամայեցէր խօսել ընդ քեզ անկեղծիկ .
Եւ արդ զի՞նչ այն ահագին պատճառք իցեն երկիւղից .
Երազ մի , ճիղմ մանուկ , զոր ակըն քո պատրանօք
Թերեւս ոչ ինչ յիրաւի կարծէ զնոյն զինքըն տեսեալ :

ԳՈԹՈՂԻԱ

Կամ է ինձ այդմ հաւատալ . խաբիմ թերեւս , Աբեններ .
Անուրջք մի մնաս՝ կանխեաց կալաւ զիս թերեւս :
Այլ արդ պարտ է ի մօտոյ զմանուկըն զայն տեսանել ,
Արժան է զկերպարանս նորա զըննել պարապով :
Ո՛ն բերցեն զերկոսին լինել աչաց յանդիման :

ԱԲԵՆՆԵՐ

Երկընչիմ . . .

ԳՈԹՈՂԻԱ

Ո՞չ կամիցին արդեօք պաշտել զհաճոյս իմ .
Անհեթեթ այդ հրաժեշտից ո՞ր գտանիցին իրաւունք .
Այդ իսկ զիս արկանիցէ յօտարոտի կասկածանս .
Ո՛ն ածցէ Յովիդայէ կամ Յովսաբեթ ըզնոսա .
Կարեմ , յորժամ կամիմըս , տիրաբար տալ հրաման :
Քահանայք ձեր , Աբեններ , խոստովանել կամ է ինձ ,
Գոհութեան տեղի ունին ըզԳոթողեայ բարութեանց :
Գիտակ եմ , զիմոյ գնացից՝ եւ տէրութեանս հակառակ
Զըրբութեանըն թէ ցո՞ր վայր լայնեն զանդուգըն բերան .
Սակայն կեան տակաւին , եւ դեռ տաճար նոցուն կայ :
Բայց ըղձամ զի հեզութիւն իմ մերձ ընդ մերձ եղծէ յանդ :
Թո՛ղ դընէ Յովիդայէ սանձ վայրենի նախանձուն ,
Եւ մի զիս՝ նորով իւիք թըշնամանօք՝ զարթուսցէ :
Հապա երթ :

ՏԵՍԻԼ Զ

ԳՈԹՈՂԻԱ. ՄԱԹԱՆ, ԱՐԲԱՆԵԱԿՔ ԳՈԹՈՂԻԱՅ.

ՄԱԹԱՆ

Արդ այժմիկ կարեմ խօսել համարձակ ,
Կարող եմ՝ զճըշմարտութիւն ի լոյս պայծառ հոլանել :
Ծիւաղ նորանըշան ի տաճարիս մնանի դեռ .
Մի՛ մընար , դըշխոյ տիկին , թուխ ամպրոպին ճայթելոյ :
Նախ քան զայգն Աբեններ կանխեաց առ մեծ քահանայն .
Զեն թաքուն ի քէն իւր գութըն յարւէն իւրոց արքայից .
Ո՛ գիտէ Յովիդայէ չըհնարիցէ՞ փոխանակ
Ի տեղին կարգել զմանուկն որով սպառնան քեզ երկինք ,
Կամ զորդին իւր եւ կամ զայլ :

ԳՈԹՈՂԻԱ

Այո՛ , զիմ զաչըս բանաս .
Սկըսանիմ զերկնից խըրատն յըստակ բըբօք նըշմարել :
Բայց կամիմ ի բաց յինէն փարատել զայս տարակոյս .
Մանուկ ոք ի զօղել ըզմիտս իւր չէ յանկ եւ մերձ .
Բազում այն է զի զմեծ գաղտ ի վեր հանէ բան մի լոկ :
Թո՛յլ տուր ինձ , իմըս Մաթան , նըկատել զինքըն ի հարցփորձ :
Իսկ դու երթ առ այժմ , առանց հարկանելոյ ինչ վըրդով՝
Տիրացուոցս ամենեցուն վառել կազմել տուր ի զէն :

ՏԵՍԻԼ Է

ՅՈՎԱՍ. ՅՈՎՍԱԲԵԹ. ԳՈԹՈՂԻԱ. ԶԱՔԱՐԻԱ. ԱԲԵՆՆԵՐ. ՍԱՂՈՎՄԻԹ, ԵՐԿՈՒ ՂԵՒՏԱՑԻՔ, ՊԱՐՆ, ԱՐԲԱՆԵԱԿՔ ԳՈԹՈՂԻԱՅ.

ՅՈՎՍԱԲԵԹ , ԱՌ ԵՐԿՈՒՍ ՂԵՒՏԱՑԻՍՆ

Ո՛վ դուք Տեառըն պաշտօնեայք , որթուն լերուք , հըսկեցէք
Ի վերայ մեծազգին սոցուն մանկանց սիրելեաց :

ԱԲԵՆՆԵՐ, ԱՌ ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Աներկիւղ լեր, բամբիշն, յիս կան դոքին յերաշխի։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Ո՛հ, երկինք, որչափ հայիմս յերեսըս իւր եւ զննեմ...
Նոյն ինքն է։ Վերըստին խըռովին քըստմունք ընդ ոսկերս։
Ամուսինդ Յովիդայեայ, դոյն այդ իցէ որդին քո. «յա—յե—լ ղՅո—ճլա»։

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Ո՞վ, տիկին. սա՞։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Դա ինքնին։

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Ո՛չ. ոչ եմ ես սորա մայր։
Աւասիկ իմ որդեակն. «յա—յե—լ ղՋա—ա—րէա»։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Իսկ դու, քո հայրն ո՞վ իցէ։
Մանկիկ, տո՛ւր պատասխանի։

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Երկինք մինչեւ ցօրըս ցայս...

ԳՈԹՈՂԻԱ

Զի՞ փութաս պատասխանի տալ փոխանակ ընդ նորա.
Նըմին անկ է խօսել։

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Ի դեռաբոյս հասակէն
Ի՞մ իմիք տեղեկութեան կարես ըղձալ ակն ունել։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Այդ անմեղ է հասակ, եւ պարզութիւն իւր ինքնին
Տակաւին չայլայլէ զճըշմարտութեան սեռնութիւն.
Թո՛յլ տուր ինքըն խօսեսցի որ ինչ պիտին զինքենէ։

ՅՈՎՍԱԲԵԹ, ԱՌԱՆՁԻՆՆ

Հաճեաց, Տէ՛ր ամենակալ, դընել զիմաստ յիւր բերան։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Անուն զի՞նչ կոչի քեզ։

ՅՈՎԱՍ

Եղիակիմ անուանիմ։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Իսկ ապա հա՞յրըդ քո։

ՅՈՎԱՍ

Զրուցեն թէ որբ մի եմ ես՝
Անդըստին ի ծնընդենէս անկեալ ի գիրկս Աստուծոյ,
Եւ զծընողս իմ ըղձաւ երբեք իմ չիք ծանուցեալ։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Անհա՞յր ես եւ անմա՞յր։

ՅՈՎԱՍ

Ընդ վայր հարին զիս նոքա։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Իսկ զիա՞րդ. յորմէ՞ հետէ։

ՅՈՎԱՍ

Յորմէհետէ ծընեալս եմ։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Չիցէ՞ յայտ գէթ թէ յորմէ՞ ուստեք իցես աշխարհէ։

ՅՈՎԱՍ

Իմ աշխարհ՝ տաճարս է այս. այլ ի՞մ երբեք գիտեմ ոչ։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Յո՞վ ուրեք երբեք սնեն գըտեալ ըղքեզ ըստ բախտի։

ՅՈՎԱՍ

Անողորմ գայլոց ի մէջ՝ ճեպեցելոց ծախել զիս։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Ըզքեզ ո՞վ եդ յայս տաճար։

ՅՈՎԱՍ

Կին ոմն սուրբ, անծանօթ,
Որ զանուն իւր ոչ եցոյց, եւ ոչ եւս այլ տեսլին ընաւ։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Եւ ո՞ր ձեռք խնամ ածին քում առաջնոյ տղայութեանդ։

ՅՈՎԱՍ

Իսկ ե՞րբ երբեք Աստուած ըղկարօտեալ որդիս իւր,
Որ ձագուց եւս թռչնոց նա տայ զնոցին կերակուր,
Բարութիւն իւր սփռի զարարածովք համօրէն։
Զնա կարդամ զօր ամենայն, եւ հայրախնամ գորովով
Զամբէ ինձ ի նուիրացն ընծայելոց յիւր սեղան։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Զի՞նչ այս նոր իմն նշան տագնապէ զիս եւ խռովէ.
Զայն նորա հեշտախօսիկ եւ մանկութիւն եւ շնորհք
Ոխութեանս յանըզգաստից փոխանակեն աւասիկ . . .
Եւ իցեմ ես դիւրամուտ ողորմագներս ինչ խանդից։

ԱԲԵՆՆԵՐ

Արդ, տիկին, ահաւասիկ է սոսկալի թշնամին.
Սրտայօդ անըրջոց ակնընդերեւս են պատրանք.
Թէ միայն գթութիւն, որ զքեզ խռովեալն թուի,
Զի՞ցէ սուրըն մահաբեր՝ որ հարկանէր ի քեզ դող։

ԳՈԹՈՂԻԱ, ԱՌ ՅՈՎԱՍ ԵՒ ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Գնա՛լ կամիք։

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Եղեր բաղդին իւրում բարւոք խելամուտ,
Եւ տեսին իւր յերկար՝ թերեւս արկցէ քեզ տաղտուկ։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Ո՛չ. կացէք։ — Զի՞նչ գործ իցէ քո զօրն ի գլուխ աստանօր։

« —— Յովաս »

ՅՈՎԱՍ

ԶՏէր Աստուած մեր պաշտեմ, զօրէնսըն իւր մեկնեն ինձ,
Ընթեռնուլ ուսուցանեն զաստուածեղէն իւր ըզգիրս,
Եւ այժմէն իմով ձեռօք գրոշմեմ ի գիր զայնոսիկ։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Զի՞նչ ասեն քեզ այն օրէնք։

ՅՈՎԱՍ

Թէ Աստուած սէր պահանջէ,
Զսուրբ անուանն հայհոյելոյ վրէժ խնդրէ 'նդ փոյթ, թէ յամով,
Ի պաշտպան տարակուսեալ երկչոտ որբոյն անմեղի,
Ախոյեան դէմ գոռոզին, մարդասպանին պատուհաս։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Իմանամ. իսկ բոլոր ամբոխիդ աստ կուտելոյ
Զի՞նչ գոցին իցէ գործ։

ՅՈՎԱՍ

Գովել, օրհնել զՏէրն Աստուած։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Յամենայն ժամ կամիցի՞ Աստուած աղօթս եւ խոկմունս։

ՅՈՎԱՍ

Ա՛յլ ինչ գործ աշխարհական ի տաճարէս է ի տար։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Իսկ քո զի՞նչ են զուարճութիւնք։

ՅՈՎԱՍ

Առ սեղանոյն մերթ ի սպաս
Մեծի քահանային մատուցանեմ զխունկն եւ զաղ,
Եւ լսեմ ի նուագս երգոց զանբաւ ըզփառսն Աստուծոյ.
Տեսանեմ ըզմեծաշուք հանդէս կարգի պաշտամանցն։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Եւ զի՞նչ. չէ՞ն քեզ այլ ինչ հեշտութեան ըզբօսանք։
Ողորմիմ հէք վիճակի մանկան մի քեզ նըմանւոյ,
Աղէ եկ յիմ արքունիս, ըզփառս իմ անդ տեսցես դու։

ՅՈՎԱՍ

Զերախտեացն Աստուծոյ կորուսից ես զյիշատակ:

ԳՈԹՈՂԻԱ

Ո՛չ. զայն ոչ կամիմ ստիպել ըզքեզ մոռանալ:

ՅՈՎԱՍ

Զաղօթես առ Նա դու:

ԳՈԹՈՂԻԱ

Իսկ քեզ տացի աղօթել:

ՅՈՎԱՍ

Սակայն՝ տեսանիցեմ զի կարդայցես դու զայլ ք:

ԳՈԹՈՂԻԱ

Է աստուած՝ զոր ես պաշտեմ, եւ ըզքոյդ դու պաշտիցես.
Են երկու հզօր աստուածք:

ՅՈՎԱՍ

Երկնչել պարտ է յիմմէս.
Նա միայն է Աստուած, տիկին, եւ քոյդ է ոչինչ:

ԳՈԹՈՂԻԱ

Առ ինեւ զուարճութիւնք միահամուռ հասցեն քեզ:

ՅՈՎԱՍ

Զարաց երջանկութիւն իբրեւ զհեղեղ անցանէ:

ԳՈԹՈՂԻԱ

Եւ ո՞ք այն չարքն իցեն:

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Ներեա, տիկին, հէք մանկան . . .

ԳՈԹՈՂԻԱ

Քաղցր է ինձ տեսանել՝ որպէս կրթէք դուք ըզդա:
Հուսկ ուրեմն, Եղիակիմ, գտեր շնորհս յաչս իմ դու.
Չես անշուշտ դու ի մանկանց հասարակաց մարդկանէ:
Տեսանես՝ զի դշխոյ եմ, եւ ոչ գոյ ինձ ոք ժառանգ.

Արկ ի բաց ըզպատմուճանդ, եւ թո՛ղ զանարգ զայդ արուեստ.
Ցամենայն ի մեծութեանցս հանել կամիմ մասըն քեզ.
Աղէ յայսմ օրէ զճաշակն առջիր արդեանց աւետեացս.
Ցամենայն տեղիս բազմեալ քո յիմ խնջոյս առ ինեւ՝
Կամ է ինձ ունել ըզքեզ որպէս որդի սեռն եւ սերտ:

ՅՈՎԱՍ

Զիս որպէս որդի քո:

ԳՈԹՈՂԻԱ

Վա՛շ, ո՛ն եւ ո՛ն . . . դու լո՞ւռ կաս:

ՅՈՎԱՍ

Եւ զո՞ր հայր թողից փոխան . . .

ԳՈԹՈՂԻԱ

Օ՜ն, մի՛ ղօղիր:

ՅՈՎԱՍ

Ընդ ո՞ւմ մօր:

ԳՈԹՈՂԻԱ, ԱՌ ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Ուշ իւր է անդեդեւուն. յամենայնի զոր ասէ՝
Ըզքեզ եւ զՅովիդայ զմիտըն յայտնի տեսանեմ:
Այդպէս ձեր բըծաւորեալ ըզբարեմիտ մանկութիւն՝
Երկոքին վարէք զհանգիստն յոր իմ ըզձեզ է թողեալ:
Ըզնոցին այժմէն թէքէք սըրտմըտութիւն եւ ըզքէն.
Ո՛չ տայք՝ առանց սոսկման՝ լըսել նոցա զանուն իմ:

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Զաղետից մերոց զըրոյցս իցէ՞ պահել ի նոցունց.
Տիեզերք բոլոր գիտեն, դու եւս ի նոյնըս գովիս:

ԳՈԹՈՂԻԱ

Այո՛, իմ սըրտմըտութիւն արդար, ի սոյն պերճանամ,
Ի թոռանց իմոց եհան ըզվրէժ իմոց ծընողացս:
Եւ զի՞նչ. տեսանէի՞ զհայրս եւ զեղբայրս ըսպանեալ,
Ըզմայրն իմ ի բարձանց ապարանիցն ընկեցիկ,
Խոշոշեալ միանգամայն եւ ի միում իսկ աւուր
(Ո՜վ տեսիլ սոսկալի) արքայորդիս ութսնիւ չափ.
Եւ էր ո՞ւմ. զմարգարէից ի վրէժ խընդրել՝ չգիտեմ զո՞ց,

Զորոց նայն պատուհասեալ էր զմոլութիւն խակամիտ .
Եւ գըլխոյ եւս անդ անսիրտ , դուստրըր թափուր ի սիրոյ ,
Գերեալ ի վատասիրտ եւ յընդունայն ի գործ ,
Զկըշռեա՞լ գէթ խոլական կատաղութեանըն տրիտուր ,
Սպանութեանն ըսպանութիւն , անարգանացն անարգանս ,
Եւ Դաւթին ձերոյ ծնընդոց ո՞չ ընդ կառափն հանէի
Զոր ընդ հէք մընացորդս Աքաաբուն անցուցին :
Ո՞ւր էի ես այսօր , թէ ակարութեամբս նըկուն՝
Ոչ ըզմոր գութ եւ գորով յաղեացս իմոց խըլէի ,
Թէ ձեռին իմոյ , հեղեալ զարեանն իմոյ ճաղճախիս՝
Չէր ի նոյն արի հարուած ըզծածուկ դաւսն ընդոտնեալ :
Սուղ ասել . Աստուծոյն ձերոյ վրէժք անողոք
Ցերկոցունց ի տանց մերոց լուծին զդաշինս ամենայն .
Առեալ է ինձ Դաւիթ , եւ որդիք այնր արքայի՝
Թէ եւ իմ արեան սերունդք , օտարախորթք են առ իս :

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Ամենայն քեզ յաջողեալ . տեսցէ Տէր , դա՛տ արասցէ :

ԳՈԹՈՂԻԱ

Ա՛յն Տէր , որ վաղընջուց ձեր ապաւէնն է յուսոյ .
Աղէ զի՞նչ լինիցին ուխտիցն իւրոց աւետիք .
Թող տացէ ձեզ զարքայն զոր խոստացեալն է ազանց ,
Զորդեակըն Դաւթի , զակընկալիս ձեր եւ զյոյս . . .
Այլ տեսցուք անդրէն զմիմեանս . ո՛ղջ կաց . մեկնիմ գոհութեամբ .
Տեսանել կամ էր , տեսի :

ԱԲԵՆՆԵՐ , ԱՌ ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Զոր յերաշխի առեալս էր՝
Արդ առ քեզ դարձուցանեմ զհաւատացեալդ յիս աւանդ :

ՏԵՍԻԼ Ը

ՅՈՎԻԴԱՅԷ , ՅՈՎՍԱԲԵԹ , ՅՈՎԱՍ , ԶԱՔԱՐԻԱ ,
ԱԲԵՆՆԵՐ , ՍԱՂՈՎՄԻԹ , ՂԵՒՏԱՑԻՔ , ՊԱՐՆ .

ՅՈՎՍԱԲԵԹ , ԱՌ ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Լըւա՞ր , տէր , զզոռոզ դըշխոյն :

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Լըւայ ՚նդ ձեզ լեալ վըշտակից .
Ղեւտացիքս եւ ես պատրաստք ձեզ ի թիկունս օգնութեան՝
Քաջութեամբ ի մտի եդեալ էաք ընդ ձեզ կորընչել :

(—— ՅՈՎԱՍ , [illegible])

Տէր ի քո ակնեսցէ վերայ , մանուկ՝ այր մեծ արութիւն
Զայդ անուան իւրում ես վըկայութիւն փառաւոր :
Դաւանեմ , Աբեններ , ըզկարեւորդ այդ պաշտօն .
Բայց աղէ՝ յուշ քեզ ժամն յոր քեզ մընայ Յովիդա :
Եւ մեք , զորոց կէնս այս ամպարիշտ եւ սպանող
Պըղծեաց զաչսըն եւ զաղօթսըն պըղտորեաց , ո՛ն մըտցուք :
Եւ արիւն սըրբանուէր իմով ձեռօքըս հեղեալ՝
Լըւասցէ մինչ ի քարինսն յորս ոտք նորուն չըփեցան :

ՏԵՍԻԼ Թ

ՊԱՐՆ .

ՄԻՆ Ի ԴՍՏԵՐԱՑ ՊԱՐՈՒՆ

Ո՜վ աստղ ի մեզ նոր նըշողեալ ,
Մանուկս այս ըսքանչելի զի՞նչ լինիցի յաւուր միում :
Դէմ խրախուսէ գոռոզ պերճից ,
Ոչ ի հրապոյրըս խոտորի
Վըտանգաւոր նոցին որսոյ :

ԱՅԼ ՈՔ

Այլք զաստուածոյն մինչ Գոթողեայ
Խուռն ընթանան խընկել զբագին ,
Մանուկ արի կարդայ քարոզ՝
Թէ Տէր եւեթ է յաւիտեան .
Եւ ձայն ածէ , նոր Հեղիաս ,
Առ այս երկրորդըս Յեզաբէլ :

ՄԻՒՍ ՈՄՆ

Ո՜վ յայտնեսցէ , սիրուն մանուկ , մեզ ըզծընունդ քո թաքուն .
Իցե՞ս որդի միում ումեք մարգարէիցըն սըրբոց :

ԱՅԼ ՈՄՆ

Սիրելին սոյնպէս տեսաւ Սամուէլ
Աճեցեալ ի հովանիս խորանին .
Նա եղեւ եբրայեցւոցն յոյս եւ պատգամ
Ո՞ տայր քեզ՝ նըմին գունակ՝ մըխիթարել զիսրայէլ:

ԱՅԼ ՈՔ ԵՐԳԷ

Ո՛վ բիւր անգամ երանի
Մանկան զոր Տէրըն սիրէ ,
Որ լըսէ զձայն նորին կանուխ ,
Ում եւ ինքն հաճի Աստուած դաստիարակ մըտանել :
Յաշխարհէ սընեալ հեռի , յերկնից պարգեւուն համօրէն
Է պաճուճեալ ի ծնընդենէ .
Եւ ժանտագործըն չարին շունչ
Զանմեղութիւն իւր չըրջէ ոչ :

ՊԱՐՆ ՈՂՋՈՅՆ

Երանի , մեծ երանի մանկութեան՝
Զոր Տէր ինքն ուսուցանէ 'նդ թեւոցն իւրոց հովանեաւ :

ՆՈՅՆ ՁԱՅՆ , ՄԻԱՅՆ

Նոյն ի հովիտ մի զանխուլ
Առ գետեզերբ ջինջ ուղխից
Աներկեւան ի հիւսիսոյ
Փըթթի գիրգ շուշան ծաղիկ՝ սիրասընունդըն բնութեան ,
Յաշխարհէ սընեալ հեռի , յերկնից պարգեւուն համօրէն
Է պաճուճեալ ի ծնընդենէ .
Եւ ժանտագործըն չարին շունչ
Զանմեղութիւն իւր չըրջէ ոչ :

ՊԱՐՆ ՈՂՋՈՅՆ

Երանի , բիւրիցըս բիւր երանի
Մանկան զոր Տէրն ուսուցանէ հըլու իւրումն օրինաց :

ՄԻ ՁԱՅՆ ԵԻԵԹ

Ո՛վ Աստուած իմ , զօրութիւն գեռաքրուսիկ
Զի՛ յընթացըս գողգոջուն յայնքան վըտանգս ընթանայ .
Զի՛ հոգի որ զքեզ խընդրէ՝ անըրծութեան տենչացեալ՝
Գըտանէ խոչըս խորհըրդոցն ,
Եւ թըշնամիք տան պատերազմ :

Ցո՞ սուրբքըն քո թաքչիցին .
Ծածկեն զերկիր մըղաւորք :

ԱՅԼ ՁԱՅՆ

Ո՛վ գաւթեան մեծ արքունիք եւ սիրելին իւր քաղաք ,
Անուանի լեառն յորում Տէր բնակեաց յոլով ժամանակս ,
Ո՞րպէս յանձնըդ ձըգեցեր ըզբարկութիւնն երկնաւոր :
Սիոն դու , քաղցըր Սիոն , զի՞նչ առիցես՝ հայեցեալ
Ցեկամուտ կինն ամպարիշտ
Բազմեալ , եղո՜ւկ , ի գահ քոյոց արքայից :

ՊԱՐՆ ՈՂՋՈՅՆ

Սիոն դու , քաղցըր Սիոն , զի՞նչ առիցես՝ հայեցեալ
Ցեկամուտ կինն ամպարիշտ
Բազմեալ , եղո՜ւկ , ի գահ քոյոց արքայից :

ՆՈՅՆ ՁԱՅՆ ԴԱՐՁԵԱԼ

Գեղապարոյր երգոց փոխան՝
Ցոր Դաւիթ նուագէր առ քեզ ըզարբրանուէր հիացմունս ,
Եւ օրհնէր զիւր զԱրարիչն , ըզՏէր եւ զհայր իւր գըթած ,
Սիոն դու , քաղցըր Սիոն , զի՞նչ առիցես հայեցեալ՝
Զի եկամուտ ամպարըշտին զովի աստուած ,
Եւ անունն՝ որում արքայքդ երկիր պագին՝ հայհոյի :

ՄԻ ՁԱՅՆ ԵԻԵԹ

Մինչեւ ցե՞րբ տեսցուք , ո՛վ Տէր , մինչեւ ցե՞րբ ,
Զամպարիշտս ամբարձեալ քեզ ընդդիմակ .
Տե՛ս զի գան մինչ ի տաճար քո խըրոխտալ.
Խօլս ունին զերկըրպագուսդ՝ ըզքո գրոհ :
Մինչեւ ցե՞րբ տեսցուք , ո՛վ Տէր , մինչեւ ցե՞րբ ,
Զամպարիշտս ամբարձեալ քեզ ընդդիմակ :

ԱՅԼ ՁԱՅՆ

Զի՞նչ օգուտ ձեզ , բարբանջքն , ի վայրենի լաւութենէդ .
Ցայսչափ կենացս անուշից
Ի պիտոյիցն հիմ փախչիք .
Աստուածըդ ձեր չառնէ ինչ ձեզ :

ԱՅԼ ՁԱՅՆ

Զուարճասցուք , յերգ պարեսցուք , առէ այն գունդ ամպարիշտ ,
Ի ծաղկանց՝ ի հոյլ ծաղկին , ի հաճոյից ի հաճոյս

Տարցուք ըղձոր ցանկութիւնս ։
Ըղձայագիրկ է որ յուսայն ի հանդերձեալ.
Թիւ աւուրց ամաց մերոց անցաւորաց՝ անըստոյգ ·
Ճեպեսցուք յաւուր յայսմիկ՝ կենդանութեանս ի վայելս ·
Իսկ մե՞ք վաղիւ, զայն ո՞ գիտէ ։

ՊԱՐՆ ՈՂՋՈՅՆ

Ո՛վ Աստուած իմ, կոծեսցին, մռընչեսցեն առ զոփալ,
Եղկելիքն որ զքաղաքին քոյ սըրբոյ
Ոչ տեսցեն ըղձըշտալըս ճառագայթ ։
Մեզ է անկ յերգըս պարել, մեզ՝ որոց դուն ցուցանես
Ըզճաճանչըդ քո զանմահ,
Մեզ է անկ երգաբանել զքո մեծութիւնդ եւ զպարգեւս ։

ՄԻ ՁԱՅՆ ԵԻԵԹ

Յամենայն ամն բերկրութեանց՝ յոր սիրտք իւրեանց ըղձային՝
Հուսկ յետոյ՝ զի՞նչ մնացէ ։ Որ ինչ մնայն յանըրջոց՝
Որոյ պատրանք ի լոյս գայցեն
Ի զարթնուլն, (ո՛վ զարթումն ահաւոր) ·
Մինչդեռ ունանկն՝ ի քում սեղան՝
Ճաշակեսցէ զխաղաղութեանըդ քոյ զանճառ քաղցրութիւն,
Արբցեն նոքա ի սոսկալի եւ յանըսպառ բաժակէն՝
Յորմէ դուդ մատըռուակես՝ յաւուր աճեղ քում ցասմանդ՝
Ողջոյն ազգին մեղաւորի ։

ՊԱՐՆ

Ո՛վ զարթումն ահաւոր ·
Ո՛վ երազ ցընդելի ·
Ո՛վ պատիրք բօթաբերք ։

ՀԱՆԴԻՍ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա

ՄԱԹԱՆ, ՆԱԲԱՂ, ՊԱՐՆ.

ՄԱԹԱՆ

Նորատի աղջկունք, արէք առ Յովսաբեթ՝ զեկուցէք,
Թէ Մաթան խօսել խնդրէ աստէն ընդ իւր ի ծածուկ ։

ՄԻ Ի ԴՍՏԵՐՑ ՊԱՐՈՒՆ

Հէ Մաթան. Աստուած երկնից, դու զինքն յամօթ արասցես ։ «Գնան»

ՆԱԲԱՂ

Զինչ է այս. ցըրուին՝ եւ ոչ պատասխանի անգամ տան ։

ՄԱԹԱՆ

Մատիցուք ։

ՏԵՍԻԼ Բ

ԶԱՔԱՐԻԱ, ՄԱԹԱՆ, ՆԱԲԱՂ.

ԶԱՔԱՐԻԱ

Ա՛յ յանդուգն. յո՞ զդիմեալդ ունիս անցանել.
Ըզգուշ լեր, մի՛ սա այդ տեղիդ ժըտիր խաղալ եւս յառաջ.
Այս վայր սուրբ է բնակութեան պաշտօնէիցըն սըրբոց.
Այսր օրէնք չըտան մուտ եւ ոչ ումեք անսըրբից.

Զի՞ խնդրես։ Հայրն իմ յաւուր այսըր տօնուս հանդիսի
Խուսափուսէ ի մեղաւոր կռապաշտին պիղծ տեսլենէ.
Իսկ մայր իմ այժմ հեղեալ զանձն առաջի Աստուծոյ՝
Խղճէ յայսըմ պաշտաման՝ խափան ուստեք թէ լիցի։

ՄԱԹԱՆ

Որդեակ իմ, սպասեսցուք, դու զխռովութիւնդ հանդարտեա.
Առ մայր քո մեծանուն կամ է խօսել ինձ աստէն.
Եկեալ կամ՝ պատուիրանաւ՝ ի հրամանէ դշխոյին։

ՏԵՍԻԼ Գ

ՄԱԹԱՆ, ՆԱԲԱԼ

ՆԱԲԱԼ

Ի նոցա եւ մանկըտւոյն իսկ վըզանուս խրոխտութիւն։
Այլ ըզժամս առեալ պատեհ Գոթողիա զի՞ խընդրէ.
Առ իմէ՞ խորհուրդք մըտաց նորա գտանին աղէկոծ.
Ի ժըպիրհ Յովիդայեայ զըզուեալ ընդ այս առաւօտ,
Յերեսաց ըսպառնալեաց ողորմ մանկանն յերազի՝
Հանդերձեալ էր բարկութեան իւրում զոհել զՅովիդա,
Եւ ապա ի տաճարիս կանգնել զԲահաղ եւ ըզքեզ։
Յայտնեցեր մըտերմաբար զուրախութիւնդ ընդ այս ինձ,
Եւ ես ակն իմում մասին կալայ ի ծոխ աւարէն։
Այդպէս ո՞ փոփոխեաց ըզծովածուփ միտըս իւր։

ՄԱԹԱՆ

Բարեկամ, աւուրք երկու են զի զինքն ոչ ճանաչեմ։
Ոչ եւս այն ինքըն դշխոյն է իմաստուն եւ արի՝
Քան զերկչոտ ազգ կանացի գեր ի վերոյ պերճ եւ սէգ,
Որ յառաջն ըզթըշնամիս իւր տապնապէր պակուցեալս,
Եւ ըզգինըս կորըստեան վայրկենի՝ քաջ իմանայր.
Վայրապար խէթ ինչ մըտաց խռովէ զհոգին զայն ըզմեծ.
Վարանի, աղէկոծի, միով բանիւ՝ է կին մարդ։
Լեղեաւ եւ դառնութեամբ լըցեալ էր իմ կանխագոյն
Ըզսիրտն իւր պախեալ ի սպառնալիս անդ երկնից՝
Եւ նորա զվրէժխնդրութիւնն յանձն յիմ խընամս արարեալ՝
Հրաման ետ գումարել ըզթիկնապահս իւր հապճեպ.

Բայց սակայն, կամ մանուկն այն առաջի ածեալ իւր, —
Ի ծնողացն իւրոց ընդ վայր հարեալ անկեալ որ, ասեն, —
Զահագին անըրջոցըն նուազեցոյց արհաւիրս,
Եւ կամ ինքն իսկ ետես ինձմէ չգիտեմ զինչ հըմայս.
Ըզզաստւմէ իւր գըտի տարակուսեալ, դեղեւուն,
Եւ ըզքէն վըճռուն իւրոյ յերկարաձգէր ի վաղիւ,
Ամենայն խորհուրդք նորա թուէին զիրեարս եղծանել։
« Ըզբաղդէ այնըր մանկան տեղեկացայ ես, ասեմ,
» Սկըսանին դըրուատել զծնախնիս նորա պարծանօք.
» Մերթ ընդ մերթ Յովիդայէ յանդիմանէ զնա խռովչացն,
» Եւ Հրէիցն իբրեւ երկրորդ Մովսիսի ակն ունել տայ,
» Եւ պատիր պատգամօք առնէ իւր թէկն եւ նըպաստ »։
Այս իմ բանք չառագունանս ածին յերեսըս նորին.
Ոչինչ այլ սուտ յաջողակ այսպէս ընդ փոյթ եկն յարդիւնս։
« Վայելէ՞ ինձ թօշնիլ այսպէս ի սոյն տարակոյս.
» Օն եկցուք, ասէ, եկցուք ի վարանացս այսոցիկ։
» Ե՛րթ դու ինքն՝ առ Յովսաբեթ տարջիր յինէն զայս պատգամ.
» Հուրն արդէն իսկ բորբոքի, երկաթն առ ձեռըն պատրաստ,
» Ըզտաճարն իւրեանց ոչինչ արգելուցու սատակել,
» Թէ զմանուկն այն հաւատոց նոցին պատանդ ոչ առից »։

ՆԱԲԱԼ

Իսկ ո՞րպէս. վասըն մանկան միոյ զոր ոչ ճանաչեն,
Զոր դիպուած ինչ թերեւս ընկէց ի գիրկըս նոցուն,
Թողուցո՞ւն զի տաճարն իւրեանց թաղեալ ընդ հողով...

ՄԱԹԱՆ

Ե՛հ, ըզսէգըն քան ըզբնաւ մահկանացուս՝ ծանիր քաջ.
Քան ի ձեռս իմ աւանդել Յովիդայեայ զմանուկ մի՝
Զոր իւրումն Աստուծոյ իցէ նուիրեալ Յովիդա,
Զդըժընդակ քան զամենայն մահ տեսցես յանձն առնուցու։
Թո՛ղ զայդ. նոցա 'նդ մանկանն աղաղատանք կան ի յայտ։
Եթէ քաջ ի միտ առի զբանըս խօսից դըշխոյին,
Լաւ գիտէ Յովիդայէ քան զոր ասէն՝ զազգ նորա,
Զինչ եւ է, գուշակեմ ըզնա նոցուն մահաբեր։
Զըլասցին։ Իսկ որ յետ այնըր գայցէ, յիմ պարանոց.
Ակն ունիմ թէ հուր եւ սուր յաչաց իմոց հուսկ յետոյ
Ըզտաճարս այս ատելի ընաջինջ ի բաց սըրբեսցեն։

ՆԱԲԱԼ

Զայդ ի քեզ ատելութիւն գըժոխահեա զինչ չինչէ.
Բահաղու արդեօք նախանձ յափըշտակէ ինչ ըզքեզ։

Իսկ զինէն ինքնին գիտես, Իսմայելեան եմ սերունդ,
Ոչ պաշտեմ, ոչ ըզԲահաղ, ոչ զոր Աստուածն յիսրայէլ:

ՄԱԹԱՆ

Համարիս, բարեկամ, թէ ես սնոտի նախանձու
Շլացութեամբ հարկանիցիմ ի սէր ունայն դրօշելոյ,
Փուտ փայտի՝ զոր ամենայն ժամ ջանիցըս փոխան՝
Ի բագնի անդ իւրում ուտեն որդունք հանապազ:
Աստուծոյն՝ որ յայս տաճար պաշտի՝ Մաթան սպասաւոր
Անդրստին ծընեալ, թերեւս եւ պաշտէր զայն տակաւին,
Եթէ սէր մեծութեանց, իշխանութեան ծարաւումն
Ընդ նորա խիստ լըծոյն կարող էին ընդելնուլ:
Զինչ հարկ, ո՜ Նաբաղ, քեզ յանդիման անել յուշ
Զանձին եւ զՅովիդեայ կագ եւ կըռուի մեծամեծս,
Յորժամ ես մըրցել ընդ իւր ըզքուրմաւէն իշխեցի,
Ըզհընարս իմ եւ զպայքար, զողբ եւ զանյոյսն իմ տագնապ:
Առաջի նորա պարտեալ՝ մըտի յայս նոր ասպարէս.
Եւ ոգիս իմ կըցեցաւ բոլորովին յարքունիս:
Ոտն առ ոտըն մերձեցայ ի լըսելիս արքայից,
Եւ բարբառս իմ անդէն համարեցաւ ի պատգամ:
Մանր ըզսիրտսըն զըննեցի, ողոքեցի զքիմս իւրեանց,
Ըզվախուտ խոր անդընդովք նոցին՝ ծաղկունս սըփռեցի.
Առ կարեօք նոցին եւ ո՛չ ինչ երբեք ինձ սուրբ գըտաւ,
Փոխեցի 'ստ նոցուն քըմաց չափ եւ կըշիռ եւս ընդ եւս.
Որչափ բուռն Յովիդայեայ բիրտ անողոք խըստութիւն
Ըզհըպարտ ունկան նոցին ըզփափկութիւնըն խոցէր,
Այնչափ ես կախարդէի ճարտարութեամբս ըզնոսին,
Գողացեալ յաչաց նոցա զճըշմարտութիւն անհաճոյ,
Ըզմոլուցսըն գեղեցկեալ փայլեցուցոյն երանգովք,
Շըռայլեալ եւս առաւել յողորմելեաց հեղ արիւն:
Հուսկ ապա Գոթողիայ մուծեալ աստուած զմըն նոր,
Եւ ի ձեռն իսկ նորուն նըմին տաճար շինեցաւ:
Ողբացաւ Երուսաղէմ տեսեալ զանձին պըղծութիւն,
Որդւոցըն Ղեւեայ սըրտաբեկ գունդ սըրտառուչ,
Գոչեցին յերկինս ողորմ ողորմ ահեղ զօղանջիւք.
Ես միայն, ի խրախոյս ահաբեկեալ Հըրէից,
Օրինաց նոցին հեստող՝ հաւան ընդ գործըն գըտայ,
Եւ նովին իսկ քըրմութեանըն Բահաղու վայելուչ,
Նովին նախանձորդիս եւս ահաւո՛ր երեւեալ՝
Առի զխոյրըս գլխոյ ի գլուխ, ճեմեցայ զոյգ նըմին պերճ:
Խոստովան սակայն լինիմ, զի յայս փառաց բարձրագահս՝

Աստուծոյն՝ ում ժըխտեցի՝ թախանձալից՝ յիշատակ
Տակաւին կըռուէ զհոգիս զարհուրանաց նըշմարաւ.
Եւ այս է որ յորդէ եւ մնուցանէ զիմ զայրոյթ:
Յանկարծ եւ՝ ընդ տաճար իւր յանդ հանեալ ըզվրէժ իմ,
Բաւէի՝ յանզօրութիւն յանդիմանել զոխսըն իւր,
Եւ յաւեր անդ եւ յաւար եւ ի նախճիրս անդ մահուց՝
Յեղերանցըն յորդութեան ընկլուզանել զխըղճիս խէթ:
Այլ ահա՛ մեզ Յովսաբեթ:

ՏԵՍԻԼ Դ

ՅՈՎՍԱԲԵԹ, ՄԱԹԱՆ, ՆԱԲԱՂ

ՄԱԹԱՆ

Ի դըշխոյէն յըղեալ իմ,
Ի հաստել զհանդարտութիւն եւ փարատել զհեռ եւ քէն,
Տիկին մեծ, յորում տընկեաց երկին ոգի հեզանազ,
Մի՛ դու ինչ զարմասցիս եթէ առ քեզ են իմ բանք:
Շըշընջիւն իմըն զոր ես կասկածեցի լինել սուտ,
Հաստատեալ զինքն ի կարծիսըն զոր յանուրջս իւր էառ,
Ի գըլուխն Յովիդայեայ ի գըրժագաւ բասրելոյ՝
Հեղլոց էր ըզցասման իւրոյ յորձանս եռանդնոտ:
Ոչ կամիմ պարծել առ քեզ ընդ փոյթ իմոցըս ջանից.
Զեն զանխուլ ինչ յինէն Յովիդայեայ յիս վընասք.
Սակայն պարտ է միասու փոխարինել երախտիս:
Բան հակիրճ. պատգամաւոր խաղաղութեան եկեալ կամ.
Ո՛ղջ լերուք, տօնեցէք ըզտօնըս ձեր յապահովս.
Ըզձերոյ հնազանդութեան գրաւ մի եւեթ խընդրէ նա.
Այն ինքն է, — առ ընկըրկել զինքն՝ արարի զմարթելին, —
Մանուկն այն, որբ ի ծնողաց, զոր աստ տեսեալ զինքն ասէ:

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Պարգ ասէ՝ Եղիակիմ:

ՄԱԹԱՆ

Ես իւր փոխան ամաչեմ,
Նա զանուրջս ինչ սընոտեաց թերեւս առ մեծ իմն ունի:
Այլ ըզձեզ դուք ոխերիմ իւր թըշնամիս յայտ առնէք,

Թէ ի ձեռս իմ սոյնհետայն չաւանդեացի այն մանուկ :
Դշխոյն նեղասիրտ՝ պատասխանւոյդ ըսպասէ :

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Աւադիկ յիւրմէ դիմացն աւետեալ մեզ հաշտութիւն :

ՄԱԹԱՆ

Զայն վայրիկ մի կարիցէք յօգնելոյ կալ յուրասա .
Փոքու իմն հաճոյիւք ծա՛նր ինչ իցէ գընել զայն :

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Ինձ ընդ այն գայր զարմանալ՝ թէ մերկացեալ ի նենգոյն
Զանիրաւ սիրտ իւր Մաթան կարօղ լինէր նըւաճել,
Եւ թէ այնքան չարեաց արուեստագէտըն գըժնեայ՝
Առաջնորդ կարէր լինել նըշմարանաց ինչ բարւոյ :

ՄԱԹԱՆ

Ըզմէ՞ տըրտընջես . գազանօրէն զա՛ն արդեօք
Ի գըրկացդ յափըշտակել զՋաքարիա զորդին քո :
Զի՞նչ է այն մանուկն օտար՝ զորով այդչափ գորովիս .
Այդ ուժգին արգահատելդ՝ եւ յիս զարմանըս բերէ :
Միթէ զա՛նձ ինչ իցէ ձեզ՝ չընաշխարհիկ եւ անգին ,
Իցէ՞ որ ի յերկնուստ ձեզ հանդերձեալ կեցուցիչ :
Տեսէք քաջ . այդ հեստութիւն ձեր կարէ զմիտս իմ պընդել
Ի շըշունջ ինչ գաղտնի՝ զոր ծաւալել առեալ էն :

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Ո՞ր շըշունջ :

ՄԱԹԱՆ

Թէ այն մանուկ յերեւելի զարմէ գայ ,
Թէ ի մեծ ինչ խորհուրդ կահաւորէ այր քո զայն :

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Եւ Մաթան յայս շըշընջիւն՝ իւրում քինուն հեշտալուր . . .

ՄԱԹԱՆ

Քեզ մընայ , մեծըդ տիկին , ի վրիպակէ հանել զիս .
Գիտեմ ես , զի ըստութեանըն թըշնամի ոխերիմ
Յովսաբէթ՝ եւ զկեանս անձին իւրոյ ի բաց ընկենու ,
Եթէ բան մի թեթեւ՝ ճըշմարտութեանն հակառակ

Ստիպիցէ զանկեղծութիւն իւր փոխանակ տալ կենաց :
Ըզմանկանդ այդըր բաղդէ չէք ինչ ուրեմըն նըշմար ,
Խաւար խոր աղջամըղջի՛ն պատի զնորա ծընընդովք ,
Դո՞ւք ինքնին անգիտանայք յորո՛ց ծնողաց զայն սերունդ՝
Եւ յորո՛ց ձեռաց ի գիրկս իւր ընկալաւ Յովիդա :
Խօսեա՛ց . քեզ կամ ի լուր եւ հաւանել բանից քոց ,
Աստուծոյն՝ զոր պաշտես , տիկին մեծ , ո՛ն փառըս տուր :

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Անըզգամ , քե՞զ ինչ էր անկ՝ ժըպրհել առնուլ ի բերան
ԶԱստուածըն զոր լեզուդ ուսուցանէ հայհոյել .
Առնուցո՞ւ վըկայութիւն ճըշմարտութիւն իւր ի քէն ,
Ի քէն , թըշուառական՝ նըստեալդ յաթոռըս ժանտից
Ուր եռայ ըստութիւն եւ զիւր ըզթոյնսըն զեղու ,
Ի քէն , ի խորամանկ սընեալդ ի նենգ եւ ի դաւ :

ՏԵՍԻԼ Ե

ՅՈՎԻԴԱՅԷ, ՅՈՎՍԱԲԵԹ, ՄԱԹԱՆ, ՆԱԲԱՂ.

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Ո՞ւր իցեմ . ո՞չ ըզքուրմըն Բահաղու տեսանեմ .
Իսկ դու զի՛նչ , դուստր Դաւթի , զբանիւք անկեալ կաս ընդ դրուժդ ,
Եւ տաս թոյլ խօսե՛լ ընդ քեզ , եւ չերկընչիս ինչ բընաւ՝
Թէ 'նդ ոտիւք իւր պատառեալ խորոցն երկրի անդընդոց՝
Հուր ի վեր ի տոչորել ըզքեզ ի նոյն ցոլասցի ,
Կամ որմունքս ի գլուխ նորին փլուզեալ՝ ըզքեզ ճըմլեսցեն :
Զի՞նչ խընդրէ : Ոխերիմդ այդ Տեառն որո՛վ երեսօք
Գայցէ այսր ապականել զօդըս տեղւոյս չընչելոյ :

ՄԱԹԱՆ

Յայտնապէս ի բըռնութեանդ՝ Յովիդայէ նըշմարի .
Բայց արժան էր առաւել իմաստութեան բերել դէմս ,
Ակն ածել ի դըշխոյէն , եւ մի երբեք անգոսնել
Զոր իւրոց նա հրամանացն յըղել պատգամ հաճեցաւ :

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Ո՛ն առեալ՝ զի՛նչ մեզ տեսցուք արդ ազդ առնէ ձախողակ .
Զի՛նչ պատգամըն իցեն գըժնեայք՝ զոր սպասաւորդ այդ բերէ :

ՄԱԹԱՆ

Է՛ իմն յունկն Յովսաբեթի զկամըս նորա մերկացեալ:

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Ե՛լ ուրեմն յերեսացս ի բաց, ծիւաղ ամպարիշտ.
Զամենայն ըզզարշելեաց քոց երթ աղէ լից ըզչափ:
Հանդերձի Աստուած խառնել ըզքեզ ի տոհմն ուխտադրուժ,
ՅԱբիրոն եւ ի Դաթան, յԱքիտոփել, ի Դովեկ.
Շունք ձըրձիտք, որոց բազում իւր գէշ ընկեց զՅեզաբէլ,
Ակն ի լըումըն բարկութեան նորուն կալեալ ի քո գլուխ,
Այժմէն կան առ դուրըս քո, խընդրեն զիւրեանցըն զապուռ:

ՄԱԹԱՆ

Յառաջ քան զերեկոյն . . . յայտնի լիցի՝ ում ի մէնջ . . .
Հասցէ . . . եկցուք, Նաբաղ:

ՆԱԲԱՂ

Յո՞ր կոյս աղէ մոլորիս.
Զի՞նչ ըլփոթ ի ըլըրտուցեալ ըզգայութիւնսդ անկանի:
Աւասիկ քոյդ ճանապարհ:

ՏԵՍԻԼ Զ

ՅՈՎԻԴԱՅԷ, ՅՈՎՍԱԲԵԹ.

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Գոռք ամպրոպացն որոտան.
Մըռմըռեալ Գոթողիա զԵլիակիմ խընդրէ արդ՝
Ըզնորա ծնընդենէն եւ զհօրհըրդոց մըտաց քոց
Այժմ ըսկիզըն առնեն, տէր, լինել գաղտնեաց խելամուտ.
Սակաւիկ մի եւ Մաթան զհայր նորա ինձ յորջորջէր:

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Ո՞յր ուրուք յայտնեալ է զայն ուխտանենգին Մաթանայ.
Խռովութիւնըդ քո չիցէ՞ չատ իսկ խօսեալ առ Մաթան:

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Զոր ինձ մարթն էր՝ արարի. առ յանձն իմ զայն ունել զուսպ.
Եւ սակայն, ինձ հաւատա, տէր, զի վըտանգըն ճեպէ,
Պահեսցուք զմանուկըդ զայդ յայլ ժամանակ բարեդէպ:
Մինչդեռ չարքըն հոլոնեալ խորհուրդ առնուն ի միջի,
Զեւ զիւրեւ պաշարեալ, մինչ չեւ չորթեալ զինքն ի մէնջ,
Եկ ինձ յանձն առ զի երկրորդ անգամ ըզնա թաքուցից.
Առաջի նորա դըրունք եւ ճանապարհք բաց են դեռ:
Հա՞րկ իցէ փախուցանել զինքն յանապատս աճաւորս,
Պատրաստ եմ. ուր ինչ գիտեմ գաղտագողի թաքթաքուր,
Իւ անտես անցեալ զանխուլ ըստ հեղեղատըն Կեդրոն՝
Մըխեցայց յանապատն՝ յորում երբեմն ողբալից
Եւ հանգոյն մեզ փախըստիւ իւր փըրկութեանն ի խընդիր՝
Յապըստամբ որդւոյն Դաւիթ հալածմանէն ապրեցաւ:
Ոչ այնչափ վասն իւր յարջոց եւ յառիւծուց դողացայց . . .
Իսկ ընդէ՞ր ընաւ զՅէուայ մերժիցեմք ձեռն օգնութեան.
Այս թերեւս է առ յինէն քեզ փըրկաւէտ ինչ խորհուրդ:
ԸզՅէու զանձիս այսմիկ աւանդապահ արասցուք.
Գոյ հընար այսօր ըզնա յերկիր նորին ճողոպրել,
Եւ կարճոյ է ճանապարհն որ մինչ առ ինքըն տանի:
Ոչ է սիրտ Յէուայ վայրենամիտ, անողորմ.
Սիրելի է առաջի նորին անունըն Դաւթայ՝
Ո՛հ եղուկ. գըտանիցի՞ ոք արքայ խիստ եւ անգութ, —
Թէ միայն մայր նորա չիցէ ոք միւս Յեզաբէլ, —
Որ յաղէտս աղերսարկուի այսպիսում ոչ գըթնդայցէ.
Իրաւունք սորա չիցե՞ն հասարակաց արքայից:

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Որպիսի՞ երկչոտ խորհուրդըս թելադրել իշխես ինձ.
Յուսայցե՞ս ըզՅէու դու քեզ առնել ապաւէն:

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Իսկ Աստուած արգելուցո՞ւ զամենայն հոգ եւ խընամ.
Միթէ ո՞չ յանձնապաստան վըստահութիւն մեղք իցէ.
Յիւր խորհուրդս աստուածեղէնսն ի գործ առեալ ըզմարդիկ՝
Ո՞չ նա ինքն ըզքաջուկայն Յէուայ զինուորեաց:

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Յէու, զոր ընտրեաց իմաստութիւն իւր խորին,
Յէու, յորոյ վերայ զյոյս քո հիմնեալ տեսանեմ,

Ապաշնորհ մոռացութիւն հատոյց նորուն երախտեաց .
Ջչարաչուք դուստր Աքաբու Յէու թողու ի հանգիստ ,
Ջհետ երթայ պիղծ գընացից իսրայէլեանըն թագաց ,
Ըղձարբ դիցն Եգիպտոսի պահէ խնամով ըղմեհեանս .
Ի վերայ բարձանցն Յէու մատուցանել ժըմըրտեալ
Խունկ ժըպիրհ , յոր անհընար է Աստուծոյ հատանել ,
Յիրաւանց նորին ի սպաս , թըշնամեանցն ի վըրէժ
Ի նմա չիք՝ ոչ սիրտ ուղիղ եւ ոչ ձեռք սուրբ բովանդակ :
Տէր օն անդր . յԱստուած եւեթ ապաւինել պարտ է մեզ
Յայտնեսցուք զԵլիակիմ . ծածկել ըղնա՝ քաւ լիցի ,
Այլ թագին արքունի պըսակեսցի գլուխ նորա .
Կամ է ինձ մանաւանդ կանխել քան զժամըն կարգեալ ,
Մինչ չեւ Մաթանայ նիւթեալ կազմեալ ըղդաւ իւր :

ՏԵՍԻԼ Է

ՅՈՎԻԴԱՅԷ , ՅՈՎՍԱԲԵԹ , ԱԶԱՐԻԱ , ՊԱՐՆ
ԵՒ ԲԱԶՈՒՄ ՂԵՒՏԱՑԻՔ .

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Արդ աղէ , Ազարիա , տաճարս իցէ՞ պընդափակ :

ԱԶԱՐԻԱ

Զամենայն առականել ետու զդուրսն իմ առաջի :

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Դո՛ւք միայն ի ներքս իցէք եւ գո՛ւնդըն ձեր սըրբանուէր :

ԱԶԱՐԻԱ

Ըզգաւթօքըս սըրբութեան երկիցս անգամ եկի շուրջ .
Փախեան ամենեքին՝ անդարձ ի բաց որոշեալք ,
Ճահո՜ւկ թըշուառական՝ վայրավատնեալք առ ահին .
Սպասաւորք Աստուածութեան մընան միայն ցեղըն սուրբ :
Ժողովուրդս՝ յորէ ելից փարաւոնեան բըռնութեան ,
Երկիւղ այսպիսի՝ ոչ էր բընաւ երկուցեալ :

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Արդարեւ ազգ վատոըլուէր՝ ծընեալ յողորմ գերութիւն ,
Առ Աստուած միայն ժըպիրհ : Զգործ մեր յառաջ վարեսցուք :
Սակայն ո՞վ ունի զդըրատերըդ զայրդոսիկ ի մէջ մեր :

ՄԻ Ի ԴՍՏԵՐԱՑ ՊԱՐՈՒՆ

Եւ իցէ՞ ինչ մեզ հընար , ո՛վ տէր , մեկնել առ ի քէն .
Հի՞ւրք ոմանք իցեմք մեք ի տէրունեան տաճարիս .
Աստ ըզքեւ շուրջ առընթեր կան հարքըն մեր եւ եղբարք :

ԱՅԼ ՈՄՆ

Ո՛հ , ի վրէժ նախատանացն իսրայէլի խընդրելոյ՝
Եթէ ձեռք մեր ոչ զօրէն , իբր անդ ուրեմն Յայելի ,
Զատելեացն Աստուծոյ ջաղխել զկառափն անօրէն ,
Այլ ըզկեանըս մեր կարեմք պատարագել գէթ նըմա :
Ի կըռուել բազկաց ձերոց յիւր ի վերայ տաճարին ,
Արտասուօք մերովք կարեմք գոնէ կարդալ առ նա մեք :

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Ահաւասիկ են վրէժխընդիրքդ՝ ի պատերազմ քո վառեալք ,
Քահանայք եւ մանկըրտեակք , իմաստութիւնդ ո՛վ յաւէժ .
Իսկ թէ դու ի ձեռն առնուս , ո՞ տայ զնոսին ի դըղորդ .
Ի չիրմէն , թէ կամիցիս , գիտես կոչել յետս ըզմեզ ,
Հարկանես եւ բըժըշկես , կորուսանես եւ կանգնես :
Ձէ սոցա խըրախուսեալ ի քաջութիւն ինչ անձանց ,
Այլ յանունդ՝ յիւրեանց վերայ բազում անգամ կոչեցեալ ,
Այլ յերդմունսըդ զոր երդուար սըրբոյն յիւրեանց թագաւորսն ,
Այլ ի սոյն տաճար զոր քեզ բնակութիւն սուրբ արարեր ,
Եւ կալոց է 'ստ աւուրց արեգական տեւելոյ : —
Սակայն զի՞ է զի սիրտ իմ սարսափէ յերկիւղ սուրբ .
Հոգի՞ն աստուածնեղէն ըմդմըտանէ՞ յիս արդեօք .
Նա՛ է նա . յիս բոց շընչէ , խօսի եւ աչք իմ բանան ,
Եւ մըռայլ յաւիտեանք փեռեկին իմ առաջի : —
Մատուցէք ինձ , Ղեւտացիք , ըզձեր նըւագըս ձայնից ,
Ընդ աժխոյժըս շարժմանցն իւրոց՝ եւ ձեր մատն հարեալ :

ՊԱՐՆ ՆՈՒԱԳԷ ԱՄԵՆԱՅՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆՕՔ

Լիցի ձայն Տեառըն լըսելի ,
Պատգամք նորա ի սիրտըս մեր

Լիցին որպէս ի դալարիս
Գարնային ցօղ վաղորդայնոյ։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Լուր ըզբարբառ իմ, երկին։ Երկիր՝ մատո՛ զունկըն քո։
Մի՛ եւս ասեր, ո՛վ Յակոբ, եթէ քո Տէրըն ննջէ։
Անհետ լերուք, մեղաւո՛րք, ահաւասիկ զարթնու Տէր։

Դաշնաւոր երաժշտութիւն, և յետ

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Ոսկին մաքուր զի՞արդ յանարգ ի թուխ կապար շըլացաւ.
Ո՞վ իցէ այդ ի սուրբ տեղւոջն արհիապետ խողխողեալ.
Կոծ դիր ողբա, Երուսաղէմ, ողբա՛ քաղաք նենգաւոր,
Աստուածային մարգարէից թըշուառական ըսպանող.
Ըզսէրն եւ զգութն առ քեզ՝ եհան ընկէց Աստուած ի սրտէն.
Կընդրուկք քո պիղծ են առաջի աչաց իւրոց անըլուէր։
Յո՞վ վարէք դուք ըզմանկունս եւ զկանայսդ։
Աւերեաց Տէր ըզդըշխոյն քաղաքաց.
Քահանայքն ի գերութիւն վարեալ, արքայք իւր ընկեցիկք.
Ո՛չ եւս ա՛յլ սիրէ Աստուած՝ գալ ձեզ ի տօնս իւր ժողովել։
Տաճար սուրբ, տապալեցի՛ր, արձակեցէք, մայրք, բոց հըրոյ.
Գոյժ ցաւոց, Երուսաղէմ, ի սիրտ իմ։
Ո՞ր ձեռն ըզգեղ քո զամենայն յաւուր միում կողոպտեաց.
Ո՞ տացէ զաչս իմ՝ արտասուաց կըրկնավտակ ինձ աղբերս,
Ըզթշուառութիւնդ աշխարել լալ։

ԱԶԱՐԻԱ

Ո՛վ տաճար սուրբ.

ՅՈՎՍԱՐԵԹ

Ո՛վ Դաւիթ.

ՊԱՐՆ

Տէր Սիովնի, յիշեսջի՛ր,
Յիշեսջի՛ր ի շնորհըս իւր՝ ըզխնամսըն քո զառաջինս։

Դաշնաւոր երաժշտութիւն, և կրկին յետ

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Զի՞նչ այս նորոգ Երուսաղէմ
Ի խորոց անապատի լուսապայծառ յարուցեալ,
Եւ դըրոշմ անմահութեան ի ճակատուն փայլէ ի փայլ։

Ժողովուրդք տիեզերաց՝ երգեցէք.
Նոր ծնանի Երուսաղէմ՝ եւըս շըքնաղ եւ գեղապանծ։
Յամենայն ծագաց ուստի՞ գան առ նա
Այս մանկունք՝ զոր չէք երբէք կըրեալ նորա ի ծոց իւրում։
Բարձրացի՛ր, Երուսաղէմ, ամբարձ ըզգլուխ քո պերճալի,
Յայս հայեաց ի թագաւորս ընդ փառըս քո սքանչացեալս.
Թագաւորք ազգաց ազգաց՝ առ քեզ յերկիր խոնարհեալք
Ըզհող ոտից քոց համբուրեն.
Ըզփթթամբք եկեալ ժողովք՝ գընան ի լոյս քոց երեսաց։
Երանի որ սուրբ սիրով առ Սիովն
Տեսցէ զհոգին իւր ճենճերեալ։
Երկինք, ըզշաղ ձեր ցօղեցէք,
Եւ զիւր Փըրկիչն հանցէ երկիր։

ՅՈՎՍԱՐԵԹ

Ո՛հ, ուստի՞ եկեսցէ մեզ այս շընորհ վեհագոյն,
Մինչ դեռ թագաւորք՝ յորոց փըրկիչն է գալոց...

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Պատրաստեա, Յովսաբեթ, ըզշքեղ թագն արքունի,
Զոր Դաւիթ ինքնին կըրեաց ի նուիրական ճակատուն։

— Ղեւտացւոց

Իսկ դուք, ի զէն վառի՛լ՝ զհետ իմ եկէք ի տեղիան՝
Ուր պահին ի ծածուկ, հեռի յաչաց արտաքնոց,
Սոսկալի ահեղ մըթերքըն նիզակաց եւ սուսերց՝
Որ յարիւն փղշտացի մըխեալ երբեմըն ներկան,
Զոր Դաւիթըն քաջյաղթ՝ ամօք փառօք պըսակեալ՝
Ետ ի նուէր պահապանին իւրում սըրբեալ Աստուծոյ՝
Զայն ի գործ առնուլ գուցէ յաղթըւագոյն ինչ ի պէտս։
Օ՛ն արիք. կամիմ ինձէն ես բաժանել զայն ի ձեզ։

ՏԵՍԻԼ Ը

ՍԱԼՈՎՄԻԹ, ՊԱՐՆ.

ՍԱԼՈՎՄԻԹ

Ո՛վ քանի՛ երկիւղ, քորք իմ. քանի՛ շըշուկ անհընարին։
Ամենակալ Տէր, այս իցեն երախայրիք

Խունկք եւ կընդրուկք եւ պատարագք՝
Զոր մեզ այսօր կայր ի քո նուիրել սեղանդ ։

ՄԻ Ի ԴՍՏԵՐՑ ՊԱՐՈՒՆ

Զի՞նչ յերկչոտ աչըս մեր տեսիլ։
Ո՞ կարծէր բնաւ թէ շողայցեն
Սուսերք սատակիչք, տէգք արիւնահեղք
Ի տանս յայսմիկ խաղաղութեան ։

ԱՅԼ ՈՔ

Զի՞ է զի անփոյթ զԱստուծոյ իւրմէ
Լուռ յայս ծանըր վիշտ կայ Երուսաղէմ։
Զի՞ է, քո՛յր իմ, զի մեզ ի թիկունս
Արին գէթ Աքեններ ոչ բանայ զբերան իւր ։

ՍԱԼՈՎՄԻԹ

Աւա՜ղ. յարքունիս՝ ուր չեն այլ օրէնք
Քան զուժգնութիւն եւ զըռնութիւն,
Յորում պատիւք, պաշտամանց բարձք
Են տրիտուր անարգ եւ կոյր ունկընդրութեանց,
Ո՞վ կամիցի, քոյր, ձայն բառնալ
Վասն աւաղուկ անմեղութեան ։

ԱՅԼ ՈՔ

Ի վտանգի աստ եւ յետին աղմկի
Ո՞ւմ պատրաստի արքայական սուրբ պըսակ ։

ՍԱԼՈՎՄԻԹ

Տէր հաճեցաւ բարբառել.
Իսկ զոր յայտնեաց մարգարէին նա բերում.
Ո՞ կարասցէ թարգմանել մեզ.
Զինուորիցի՞ մեզ ի նըպաստ,
Զինուորիցի՞ մեզ ի տագնապ ։

ՊԱՐՆ ՈՂՋՈՅՆ

Ո՜վ աւետիք, ո՜ սպառնալիք,
Ո՜վ մըթայի՜ն գաղտնի խորհուրդ.
Քանի՜ չարիք, քանի՜ բարիք
Մի՛ 'ստ միոջէ պատմեալ կանուխ.
Զիա՞րդ ընդ այսչափ ցաւուն
Յօրինեացի սէր այնչափ ։

ՄԻ ՁԱՅՆ ՄԻԱՅՆ

Յայսմհետէ բարձցի Սիովն. անագորոյն բոց հըրոյ
Կերիցէ զզարդ իւր զամենայն ։

ԱՅԼ ՁԱՅՆ

Տէր հովանի է Սիովնի,
Հիմունք նորա են բան նորա մըշտընջեան ։

ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆՆ

Զամենայն փառըս նորա յաչացս անհետ նըշմարեմ։

ԵՐԿՐՈՐԴՆ

Յամենայն կողմանց ըզլըյս նորա շողեալ նըշմարեմ։

ԱՌԱՋԻՆՆ

Ի խորխորատ անդընդային սուզաւ Սիովն ։

ԵՐԿՐՈՐԴՆ

Սիովնի բարձր է գլուխ իւր յերկինս ։

ԱՌԱՋԻՆՆ

Ո՜վ տըխուր նըւաստութիւն ։

ԵՐԿՐՈՐԴՆ

Ո՜վ անմահ փառք պարծանաց ։

ԱՌԱՋԻՆՆ

Ո՜վ ցաւոց վերաշխարան ։

ԵՐԿՐՈՐԴՆ

Ո՜վ յաղթական նուագաց երգք ։

ԵՐՐՈՐԴ ՈՄՆ

Լըռեսցո՛ւք յամբոխմանէս. յաւուր միում Աստուած մեր
Զայս մեկնասցի գաղտնի խորհուրդ ։

ԵՐԵՔԻՆ Ի ՄԻԱՍԻՆ

Պատկառեսցո՛ւք ի ցասմանէն,
Ա՛կըն կալցուք սիրոյ իւրում։

ԱՅԼ ՈՔ

Ըզսիրատարփ քեզ սրբուհին ,
Աստուած իմ , ո՞ զխաղաղութիւն վըրդովէ :
Նա զբարձրեալն յամենայնի խնդրէ զհաճոյսդ ,
Եւ ոչ ուրեք խնդրէ զանձն իւր :
Միթէ յերկրի , նա եւ յերկինս ,
Գուցէ՞ այլ երանութիւն քան զանխըռով անդորր հեշտ
Սրբոյ սիրով քո զմայլելոյ :

ՀԱՆԴԻՍ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա.

ՅՈՎԱՍ, ՅՈՎՍԱԲԵԹ, ԶԱՔԱՐԻԱ, ՍԱԼՈՎՄԻԹ, ՂԵՒՏԱՑԻ ՄԻ, ՊԱՐՆ.

ՍԱԼՈՎՄԻԹ

Մեծաշուք ի ճեմս ոտին՝ առ երի մօրս աւասիկ
Պատանեակն Եղիակիմ այսր ընդ եղբօրս ընթանայ :
Այլ զի՞նչ , քո՛յր իմ , ընդ քողովքն առեալ բերեն երկոքին .
Եւ զի՞նչ սուրն այն իցէ՝ որ զայ Նոցին կարապետ :

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Որդեակ իմ , խնամով դիր ի վերայ սեղանոյդ
Ըզմատեան օրինացըս սրբութեան՝ զահաւոր :
Դու , սիրուն Եղիակիմ , մատիր եւ դու զետեղեա
Ըզպըսակըդ փառաւոր յաստուածային մատեանն հուպ :
Ղեւտացիդ , պարտ է դընել , Յովիդայէ հրամայէ ,
Ըզսուսերըդ զայդ Դաւթի՝ մերձ առընթեր պըսակիդ :

ՅՈՎԱՍ

Զի՞նչ իցէ , տիկին մեծ , այս տեսարան նորասքանչ .
Առ ի՞նչ այս սուրբ մատեան եւ այս սուսեր եւ պըսակ .
Յօրէ՝ յորմէ հետէ Տէր ի տաճար իւր ած զիս ,
Այսպիսի պատրաստութեան չեք իմ տեսեալ զօրինակ :

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Ամենայն տարակուսանքդ , որդեակ , փութով լուծցին արդ :

ՅՈՎԱՍ

Ըզպըսակըդ դու զայդ փորձե՞լ կամիս յիմ ճակատ ։
Ո՛հ, տիկին․ ըզգուշ լեջիր, մի՛ զփառսըն իւր խառնիցես․
Զարքային՝ որ զայդ տարաւ՝ մեծարեսջիր զյիշատակ ։
Մանո՛ւկ մի եղկելի՝ գիշող արջոյց արկեալ կուր ․ ․ ․ ․

ՅՈՎՍԱԲԵԹ, փորձելով ի նմա զթագն

Թո՛յլ տուր ինձ, որդեակ իմ․ ըզպատուիրեալըն ինձ առնել ։

ՅՈՎԱՍ

Բայց լսեմ զի հեծեծանք ի բերանոյդ ելանեն․
Լա՞ս դու, տիկին մեծ․ յաղիսդ աղէտ զի՞ խառնի ։
Թէ՛ եւ ես յողջակէզ արդեօք այսօր մատուցեալ՝
Ունիցի՞մ, իբր անդ ուրեմն երբեմըն դուստր Յեփթայեայ,
Քաւել ըզցասումըն Տեառն իմովս մահուամբ ։
Ո՛հ, եղո՛ւկ․ չէ՛ք ինչ որդւոյ՝ թէ հօրն իւրում ոչ իցէ ։

ՅՈՎՍԱԲԵԹ, դիմելով ցՅՈՎԻԴԱՅԷ [illegible]

Ահաւասիկ որ պատմեսցէ քեզ ըզհրամանըն երկնից ։
Դու մի՛ բնաւ երկընչիր․ իսկ մեք ելցուք ի տեղւոյս ։

ՏԵՍԻԼ Բ

ՅՈՎԻԴԱՅԷ․ ՅՈՎԱՍ․

ՅՈՎԱՍ՝ դիմելով ի ծերն քահանայապետն

Ո՛վ հայր ։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Զի՞ է, որդեակ ։

ՅՈՎԱՍ

Զի՞նչ իցեն այս հանդերձանք ։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Արդ արժան է եւ իրաւ, որդեակ, ի վեր հանել քեզ․
Հարկ է քեզ, եւ նախ քան զայլս ամենեսին, ուսանել
Զմեծամեծ խորհուրդըս Տեառն ի քո վերայ եւ յազգին ։
Զօրացի՛ր արութեամբ և նորագիւտ հաւատով․

Ժամ է արդ ի հանդիսի առնել զեռանդն եւ ըզփոյթ
Զոր ի խորս անդ սըրտիդ վառեցին խնամք իմ եւ ջանք,
Եւ զոր Տեառըն պարտիսդ՝ հատուցանել զայն նըմա ։
Իմանամ յանձին զայս աղերսական վեհ նախանձ ։

ՅՈՎԱՍ

Գըտանեմ զիս յորդոր, թէ հրամայէ, տալ եւ զկեանս ։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Արքայից մերոց ըստէպ կարդացան քեզ պատմութիւնք․
Որդեա՛կ իմ, գա՞յ քեզ յուշ՝ զո՛ր անաչառ խիստ օրէնս
Հրամայել պարտի անձինն արքայ թագին արժանի ։

ՅՈՎԱՍ

Թագաւոր իմաստուն, Տէր ինքնին զայս պատուիրեաց,
Ոչ դընէ ի մեծութիւնն եւ ոչ յոսկին ըզյոյս իւր․
Ի Տեառնէ Աստուծոյ իւրմէ դողայ, պինչ միշտ ակն
Ի պատուէրս իւր եւ յօրէնս եւ յանաչառ դատաստանն,
Եւ ոչ անիրաւ բեռամբք ճըմլէ զեղբարս իւր ։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Իսկ թէ զմի զոք յարքայից առնուցուս քեզ օրինակ,
Զո՞վ, որդեա՛կ իմ, ընտրեիր առ ի նմանող լինելոյ ։

ՅՈՎԱՍ

Դաւիթ՝ անկեղծաւոր սիրով լըցեալըն առ Աստուած,
Ինձ մեծաց թագաւորաց ընտիր թըւի կաղապար ։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Ո՞չ ուրեմն ի չարիս նոցին նախանձ բերիցես
Ընդ Յովրամ ուխտադրուժ և Ոքոզիաս ամպարիշտ ։

ՅՈՎԱՍ

Ո՛վ հայր իմ ։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Ո՛ն վըճարեա, զնոցանէ զի՞նչ թըւի քեզ ։

ՅՈՎԱՍ

Նըմանպէս կորիցէ՝ որ ոք նոցուն է սակի ։
(Յովիդայէ անկանի յոտս նորա)
Ըզքեզ, հայր, յինչ կերպարանս իմ առաջի տեսանեմ ։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Ըզպատիւըն զոր պարտիմ՝ հատուցանեմ արքայիս :
Յովա՛ս, արժանաւո՛ր լեր Դաւթի քո՛ւմ Նախահօրդ :

ՅՈՎԱՍ

Յովա՛ս, ե՛ս :

ՅՈՎԻԴԱՅԷ, ԾՆՐԱԴՐԵԱԼ

Ծանի՛ցես որով շնորհիւ պարգեւի
Զմոլեգին մօր քոյ խորհուրդս արարեալ Տէր ի դերեւ՝
Մինչ դաշոյն իւր սակաւնիկ միւս եւս ի սիրտդ էր մխեալ,
Ի միջոյ կոտորածին ընտրեաց ըզքեզ եւ զերծոյց :
Տակաւին չեւ ես պրծեալ ի զայրագին մոլնչմանէն.
Նովին՝ որով երբեմն խանձեցաւ մոլութեամբ
Ըզյետինն ի քեզ թոռանց իւրոց ջնջել՝ զորձ կորիւն,
Նըկըրտի գազանութիւն իւր այժմ ըզքեզ սատակել.
Ընդ քողով անուանդ անգամ առնէ քեզ խոյզ եւ խընդիր :
Բայց ընդ քով դրօշուք գումարտ խըմբեալ է իմ կանխագոյն
Ամբոխ կամակատար յորդորամիտ ի քո վրէժ :
Օ՛ն արիք, քաջ Նահապետք տոհմից տոհմից սըրբելոց,
Պատուեալք փոխանակաւ աստուածային պաշտամամբն :

ՏԵՍԻԼ Գ.

ՅՈՎԱՍ, ՅՈՎԻԴԱՅԷ, ԱԶԱՐԻԱՍ, ԻՍՄԱՅԷԼ, ԵՐԵՔ ԱՅԼ ԵՒՍ ՅԵՂԱՊԵՏՔ ՂԵՒՏԱՅՒՈՑ.

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Թագաւո՛ր, ի թըշնամեացդ աւասիկ քո վրէժխընդիրք.
Քահանայք, զոր խոստացայն ձեզ թագաւոր, աւասիկ :

ԱԶԱՐԻԱՍ

Զի՞արդ. Եղիակի՞մ:

ԻՍՄԱՅԷԼ

Զի՞նչ, այս մանուկ սիրելի :

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Բուն ըստոյգ՝ թագաւորացն Յուդայ է դա պայազատ,
Ավիրատն Ոքոզիայ վերջինն որդւոց չառաւիղ,

Սընեալ, որպէս գիտէքդ, իւրով անուամբըն Յովաս :
Զդեռաբոյս բողբոջըն հընձելոյ ճեպ ի ճեպոյ
Համօրէն Յուդա զօրհասն աշխարհելով իբր ըզձեզ՝
Ընդ քըշտեալ եղբարսըն իւր համարեցաւ եւ ըզդա :
Ի ներհնգող սուսերէն եւ դա հարաւ ընդ նոսին,
Այլ Աստուած ըզմահացուն գիտաց բըթել սայր սըրոյ.
Ի սըրտին պահեալ ըզջերմ՝ ոգիս սորուն՝ գո՛գ չիջեալս,
Հաճեցաւ զի զդահճացըն պատրելով զակն արթուն՝
Յովսաբեթ կորզեալ տարցի արիւնոտ ի ծոց իւր,
Եւ չառեալ գողոնին բայց յինէն զոք գործակից,
Թաքուսցէ ի տաճարին ըզտղայն հանդերձ դայեկաւն :

ՅՈՎԱՍ

Ո՜հ, այսչափ սիրոյ եւ այսպիսում երախտեաց,
Հայր իմ, ո՞րպէս լինիցի փոխարինել ինձ երբեք :

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Ա՛յլում ժամանակի թողցես դու զայդ գոհութիւն :
Աւասիկ է արդ արքայդ, յոյս ձեր միակ միայնուկ .
Մինչեւ ցայժմ՝ իմ սաստ խընամ կալեալ պահել ըզնա ձեզ,
Պաշտօնեայք Բարձրելոյն, ձեզ արդ մընայ կատարել:
Վաղընդփոյթ Յեզաբելայ դուստրըն դաւող լեալ ըզգաստ՝
Թէ Յովաս դեռ տակաւին եւըս զարեւ տեսանէ,
Ի դանդիւըն տապանին ըզնա գայցէ սուզանել,
Այժմէն, չեւ ծանուցեալ ըզնա՝ ի մահ իւր ջըրդի :
Քահանայք սուրբք, ձեզ է անկ կանխել զիւրով մոլութեամբն .
Ըզհրէից յանդ համել հարկ է զգերութիւն կորիգլուխ,
Վրէժ առնուլ զարքայորդւոցըդ սրախողխող դաւելոց,
Զերկուսին ցեղըն ածել յարքայ, կանգնել զօրէնս ձեր :
Գործըս մեծ է յիրաւի, վըտանգաւոր եւ ահեղ.
Ի գահոյսն իւր ի գիմի հարկանիմ՝ սէգ դըշխոյի,
Որ բանակ կուռ ընդ դրօշուք իւրովք զեռեալ տեսանէ
Խրոխտընթաց այլասեռից եւ ապըստամբ եբրայեցոց .
Սակայն իմ զօրութիւն յԱստուած՝ յիւրումն է սպասու :
Ի մանուկս յայս՝ զիսրայէլ տեսէք ողջոյն բոլորեալ.
Ահա Տէրըն վրէժխընդիր արկանէ զինքըն ի տագնապ,
Ահա իմ խաբեալ ըզհոգս իւր գիտացի զձեզ խըմբել՝
Համարի նա զմեզ սաստ անօգնական եւ անզէն :
Օ՛ն հապճեպ պըսակեալ՝ հըռչակեսցուք ըզՅովաս,
Անդուստ, նոր արքայիս արիագո՛ւնդ նահատակք,
Խաղասցուք՝ կարդալով զհանդիսադիրըն ռազմանց,

Եւ ի սիրտըս թըմբրեալս ըզշնաւատոյն լուցեալ հուր՝
Մինչեւ անդր իսկ յարքունիս իւր զթըշնամին խնդրեսցուք։
Եւ ո՞ր սիրտք՝ ի թանձր ի խոր քուն ընկըղմեալք վատութեան՝
Յայս ի սուրբ կազմութիւն տեսեալ ըզմեզ արշաւեալս,
Եւ ո՞չ ճեպեսցին ըզկնի հետոցս ելանել։
Թագաւոր, զոր Աստուած ինքնին սընոյց յիւր տաճար,
Պայազատն Ահարոնի, քահանայիցըն դասուք,
Զօրագլուխ կացեալ՝ ի կռիւ վարեալ զորդիսըն Ղեւեայ,
Եւ ի ձեռս անդ յայնսիկ՝ զոր ժողովուրդքըն պաշտեն՝
Զէնք սրբեալք եւ նուիրեալք Տեառն Աստուծոյ ի Դաւթէ։
Զարհաւիրս իւր հեղուցու ի թըշնամիսն իւր Աստուած։
Յանօրէն արեան մըխել դուք մի խիթայք, մի խըղճէք,
Հարէք խառն ըզտիւրացիս, զիսրայէլեանս եւս ի նոյն։
Ո՞չ որդիք իցէք դուք բարեհըռչակ Ղեւտացւոցն,
Որք յորժամ դիցըն Նիլեայ թեթեւամիտն Իսրայէլ
Պաշտօն պըղծութեան յանապատի անդ մատոյց,
Սըրբութեամբ մարդախողող լեալ տոհմայնոցըն ջերմոց՝
Սըրբեցին ըզձեռս իւրեանց յարիւն դրուժան հեստողաց,
Եւ նովին պերճ հանդիսիւ ըզձեզ ժառանգս արարին
Առ սեղանըն Տէրունեան ձեզ եւեթ կալ ի սպասու։
Տեսանեմ՝ զի դուք արդէն զիմ հետ խաղալ խիզախէք.
Արդ երդուիք յառաջագոյն յաստուածային յայս մատեան
Առ արքայդ՝ զոր ձեզ երկինք այսօր շնորհեն վերըստին,
Կեալ ձեզ, պատերազմել եւ մեռանել յիւր վերայ։

ԱԶԱՐԻԱ, ՚ի ծոց սեղանոյն՝ չեւոն ՚ի վերայ մօտենէն

Արդ երդնումք մեք աստիկ ի մեր անուն՝ եւ յեղբարցս,
Ամրանալ նըստուցանել զՅովաս յաթոռ հարց իւրոց,
Մի զերկաթըն մատուցեալ ի ձեռըս մեր՝ ամփոփել՝
Զեւ ի բնաւ թըշնամեաց իւրոց ըզվրէժ իւր խնդրեալ։
Թէ ապախտ ոք արարեալ՝ զուխտիւս այսուիկ անցանէ,
Փորձեսցէ, մեծդ Աստուած, ըզվրէժխնդիր բարկութիւնդ,
Ընդ նըմին որդիք նորին ի քում բաժնէն տարագիրք՝
Եղիցին ի մեռելոց սակի զորս ո՛չ ճանաչես։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Ո՞չ եւ դու երդնուս, արքայ, հաւատարիմ կալ ցանկորդ
Առ օրէնսս այսոսիկ, որ քեզ պատուէրք են յաւէժ։

ՅՈՎԱՍ

Եւ իցէ՞ ինձ հնարաւոր չհաւատարել ընդ օրէնսդ։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Ո՛վ որդեակ, դեռ եւս իշխեմ կոչել ըզքեզ յայդ անուն,
Յանձն առջիր գործոյս, եւ արտասուացըս ներեա՝
Զոր արդար փըղձուկք սըրտի քամեն յինէն վասըն քո։
Ի գահէն սընեալ հեռի՝ յաղէտաւոր մեծ շըքոյն,
Ո՛հ, անգէտ ես թունալի կախարդանացըն նորա,
Զանարգել իշխանութեանն արբեցութիւն ոչ գիտես,
Ո՛չ ըզձայն թովչութեան վատախորհուրդ սըտկողաց։
Ասասցեն քեզ հետ ընդ հետ, թէ ամենայն օրէնք սուրբք
Հրամայեն գըձուձ ռամկին, իսկ արքայից՝ են հնազանդ,
Թէ չիք այլ սանձ արքայի՝ բաց ի կամացն հաճոյից,
Թէ ծայրիցն իւրոց բարձանց պարտի զոհել զամենայն,
Թէ յարտօսր եւ ի վաստակ պարտաւորեալ է ամբոխն,
Եւ ցըպով երկաթի՝ հարկ առնէ զինքըն քըշել.
Եթէ ոչ ճըմլեսցի, վաղ թէ յուշիկ՝ ճըմլեսցէ։
Այնպիսեակ՝ վարմից ի վարմս եւ յանդընդոց ի յանդունդս՝
Ըզքարուցդ ապականեալ ըզսիրելի սըրբութիւն,
Արասցեն ըզքեզ տակաւ ճըշմարտութեանն ատեցող,
Փըսմնելի նըկարեսցեն քեզ ըզպատկեր լաւութեան։
Ո՛հ, նոքին խոտորեցին զիմաստնագոյնըն յարքայս։
Ի վերայ գրոցս արդ ուխտեա, եւ առաջի վըկայիցս,
Զի Աստուած միշտ լինիցի քեզ առաջին խնամոյ փոյթ,
Զի առ չարսն՝ անողորմ, եւ առ բարիսն՝ ապաւէն,
Ընդ աղքատն եւ ընդ քեզ՝ զԱստուած ունել դատաւոր,
Յիշելով, որդեակ իմ, զի 'նդ կըտաւովդ ըսքողեալ՝
Ըստ նոցին եղեր որբանկ եւ նոյնգունակ նոցին՝ որբ։

ՅՈՎԱՍ, ՚ի կողմանէ սեղանոյն՝ չեւոն ՚ի վերայ մօտենէն

Պահել խոստանամ զոր ինչ օրէնք պատուիրեն։
Աստուած իմ, պատուհասեա զիս՝ եթէ զքեզ թողուցում։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Արդ արի. պիտոյ է զքեզ օծանել յիւղ սըրբութեան։
Անց ի մէջ, Յովսաբեթ, օրէն է քեզ երեւել։

ՏԵՍԻԼ Դ

ՅՈՎԱՍ, ՅՈՎԻԴԱՅԷ, ՅՈՎՍԱԲԷԹ, ԶԱՔԱՐԻԱ, ՍԱՂՈՎՄԻԹ, ԱԶԱՐԻԱ, ԻՍՄԱՅԷԼ, ԱՅԼ ԵՒՍ ԵՐԵՔ ԳԼԽԱՒՈՐՔ ՂԵՒՏԱՑՒՈՑՆ, ՊԱՐՆ.

ՅՈՎՍԱԲԷԹ, ծնրեալ առջեւ Յովասայ

Ո՛վ Դաւթի արքայորդիդ :

ՅՈՎԱՍ

Ո՛վ մայր իմ, մա՛յր իմ միակ :
Ե՛կ, սիրուն Զաքարիա, լեր գիրկընդխառն եղբօր քում:

ՅՈՎՍԱԲԷԹ, ԱՌ ԶԱՔԱՐԻԱ

Որդեա՛կ իմ, անկի՛ր, անկիր առ ոտս արքայիդ.
(Զաքարիա անկանի յոտս Յովասայ)

ՅՈՎԻԴԱՅԷ, յընդգրկելն նոցա

Ո՛ տայր, թէ այսպէս միշտ համբուրէիք ո՛վ մանկունք :

ՅՈՎՍԱԲԷԹ ԱՌ ՅՈՎԱՍ

Արդ ուրեմըն գիտե՞ս որում արեան ես ծընունդ :

ՅՈՎԱՍ

Գիտեմ եւս, ո՛ր ձեռըն զիս, թէ դու չկայիր, խողխողէր :

ՅՈՎՍԱԲԷԹ

Կարեմ այսուհետեւ ձայնել զանուն քո, Յովաս :

ՅՈՎԱՍ

Յովաս ոչ դադարեսցէ սիրել ըզքեզ ըզսէր մօր :

ՊԱՐՆ

Զի՞նչ, նա է . . .

ՅՈՎՍԱԲԷԹ

Սա է Յովաս :

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Աղէ լուիցուք Ղեւտացւոյդ :

ՏԵՍԻԼ Ե

ՆՈՅՆՔ, ԵՒ ՂԵՒՏԱՑԻ ՄԻ ԵՒՍ.

ՂԵՒՏԱՑԻՆ

Ոչ գիտեմ, որ զինչ ընդդէմ Տեառն Աստուծոյ է խորհուրդ,
Բայց պղնձեան ըսպառնական փողէ մինչեւ 'նդ ամենայն,
Երեւին ընդ մէջ դրօշու դրօշու խարոյկք բորբոքեալք,
Գումարէ անտարակոյս Գոթողիա զբանակ իւր.
Ամենայն արահետք յօգնութիւն մեզ՝ խցեալ են,
Լեառըն սուրբ՝ յորում տաճարս է կառուցեալ ի տեղւոջս,
Ըստամբակ տիւրացւովք կայ պաշարեալ յամենուստ,
Ի նոցունց ոմըն մերձեալ՝ յայ յու հայ հուչ զեկոյց մեզ,
Զի արկեալ զԱբեններ ի բանտ՝ չունի ձեզ օգնել:

ՅՈՎՍԱԲԷԹ

Որդեա՛կ սիրելի, զոր ինձ երկինք ետուն զուր,
Եղո՛ւկ, ի փրկութիւն քո յոր հասի՝ արարի.
Ըզհայրըն քո զԴաւիթ ոչ եւս յիշէ Տէր Աստուած :

ՅՈՎԻԴԱՅԷ, ԱՌ ՅՈՎՍԱԲԷԹ

Զերկընչի՞ս դու զբարկութիւն նորա ի քեզ հրաւիրել.
Ի քեզ եւ յարքայդ՝ յոր գորովիս յայդչափ սէր :
Եւ թէ Տէր յափըշտակեալ զինքն ի գըրկաց քոց՝ անզեղջ
Կամիցի զի տուն Դաւթի շիջելափառ կորիցէ,
Ո՞չ կայցես դու ի ժամուս ի սուրբ լերինս աստ յայսմիկ,
Յորում հայրըն հրէական գրոհին յորդին իւր յանմեղ
Ամբարձ ըզբազուկ իւր հըլուաբար, անտըրտունջ,
Եւ զպըտուղըն ծերութեան իւրոյ եհան ի խարոյկ,
Աստուծոյ թողեալ ըզհոգ ուխտին իւրոյ կատարման,
Եւ ի զոհ մատուցեալ ընդ սիրամանունդ որդեկին
Ըզբնաւ յոյս տոհմին իւրոյ զ'ի նմայն եւեթ հաստատեալ:
Բարեկամք, լիցո՛ւք ի գունդս : Առցէ ի պահ Իսմայէլ
Զամենայն ըզկողմըն զայն՝ յոր արեւելք նըկատեն,
Դու զկողմըն Սայլին, դու զերեկ կոյս, դու զհարաւ :
Մի՛ եւ մի ոք ի ձէնջ, մըտացս եղեալ խելամուտ,
Քահանայ թէ Ղեւտացի, մըտակորոյս նախանձու
Ոստիցի յառաջ քան զժամն, եւ հապճեպով տացէ գաոհ.

Եւ զի այր իւրաքանչիւր միով հոգւով խրախուսեալ՝
Պինդ կալցի զտեղին յոր ես կարգեցից զինքն, եւ մնասցի։
Թըշնամին ի մեզ հայի, առ կառագի կուրութեանն,
Իբր ի հօտ ինչ վատասիրտ ժողովեալ այսր ի զենումն,
Եւ կարծէ գտանել ի մեզ խըռով եւեթ եւ խուճապ։ —
Յարքայէն Ազարիա մի՛ մեկնեսցի մի՛ ուրեք։
(Ա— Յովաս)

Օ՜ն արի, դու քաջազանց զարմին սիրուն շառաւիղ,
Զի եռանդըն Նորագործ ի շահատակըղդ անցես.
Ե՛կ նոցուն ակն յանդիման առցես ի գլուխ քո զպսակն,
Եւ թէ հարկ է մեռանել, արքայօրէն գէթ մեռիր։
(Ա— Ղեւտացիսն)

Երթ դու զհետ, Յովսաբեթ։ Տուր դու ի ձեռս իմ զայդ զէնս։
Մատուցէք Տեառն, ո՛վ դըստերք, զանմեղութեան արտասուս։
(Ա— Պարն)

ՏԵՍԻԼ Զ

ՍԱԼՈՎՄԻԹ, ՊԱՐՆ·

ՊԱՐՆ, ԵՐԳՈՎ

Արիք մանկունք Ահարոնի,
Գուպար երբեք քան զայս շըքեղ
Զհարց ձերոց ո՛չ վառեաց նախանձ։
Արիք մանկունք Ահարոնի,
Պատերազմ վասն արքային, վասն Աստուծոյն ձերոյ է այս։

ՄԻ ՁԱՅՆ, ՄԻԱՅՆ

Ո՞ր են քո նետք, մեծդ Աստուած,
Զորս արձակես յարդար ցասմանդ,
Զե՞ս նոյն Աստուած նախանձոտ,
Զե՞ս դու նոյն ինքն Աստուած վրիժուց։

ԱՅԼ ՁԱՅՆ

Ո՞ր են, Աստուած Յակոբայ, քո բարութիւնքն առաջինք.
Յայս արհաւիրս ըզմեզ մածեալս՝
Ըզգոզք եղեռնութեանց մերոց միայն զընես յունկանդ.
Ո՞չ եւս Աստուած ես դու ներող։

ՊԱՐՆ

Ո՞ր են, Աստուած Յակոբայ, քո բարութիւնքն առաջինք։

ՄԻ ՁԱՅՆ, ՄԻԱՅՆ

Առ քեզ ի սմին պատերազմի
Նըլանեն փըքինք ի չէշտ՝ ի կորովից վրիժագործաց.
Լըռեցուսցո՛ւք, գոչանջեն,
Հատցուք յերկրէ զտօնս Աստուծոյ.
Ի դըժնէ իւրմէ լըծոյն թօթափեսցուք զմահկանացուս.
Զամենայն սուրբս ըսպանցուք, կործանեսցուք ըզսեղանս իւր,
Անուան իւրում, փառացն իւրոց,
Մի՛ մնասցէ այլ եւս յիշատակ.
Ոչ նա ինքն, եւ ոչ Օծեալն իւր իշխեսցեն ի մեր վերայ։

ՊԱՐՆ

Ո՞ր են քո նետք, մեծդ Աստուած,
Զորս արձակես յարդար ցասմանդ.
Զե՞ս նոյն Աստուած նախանձոտ,
Զե՞ս դու նոյն ինքն Աստուած վրիժուց։

ՄԻ ՁԱՅՆ, ՄԻԱՅՆ

Ողորմ մնացորդ արքայից,
Անձկալի եւ հուսկ յետին ծաղիկ՝ չըքնաղ արմին բընոյ,
Ո՛հ եղո՛ւկ. ընդ սուսերաւ անագորոյն դըժընդակ մօր
Վերըստին տեսանիցեմք ըզքեզ մատնեալ կըրկին անդրէն։
Սիրելի՛ արքայդ, ասա՝ թէ ո՞ք հրեշտակ ի խանձարուրսդ
Ընդդէմ քոց աւազակաց եկա՞ց պաշտպան խնամակալ քեզ,
Կամ ի գիշեր գերեզմանին
Կենդանւոյ Տեառըն բարբառ դարձոյց ըզշունչդ յոսկերցդ աճիւն։

ԱՅԼ ՁԱՅՆ

Միթէ հօ՞ր իւր եւ հաւուն ի քէն ըմբոստ ապըստամբաց,
Աստուած մեծ, մեղանքն ո՞ճիրք եկեալ անկցի՞ն ի գլուխ սորա։
Եւ արդեօք քո գըթութիւնդ անհաշտելի՞ զսա թողուցու։

ՊԱՐՆ

Ո՞ր են, Աստուած Յակոբայ, քո բարութիւնքն առաջինք.
Ո՞չ եւս Աստուած ես դու ներող։

ՄԻ Ի ԴՍՏԵՐՑ ՊԱՐՈՒՆ, ներքէ

Քոյրք իմ սիրունք, չառնո՞ւք ըղձայն
Ըզփողոցըն տխրացեալ անողորմից՝ զորոտագոչ :

ՍԱԼՈՎՄԻԹ

Աղաղակ եւս լսեմ ըզխուժախումբ զօրականին,
Եւ սոսկամ յերկիւղէս ։
Հապա ի բաց աճապարեալ մեկնեսցուք
Ի փըրկիչ հովանին աշաւոր Դաբիրայն ։

ՀԱՆԴԷՍ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա

ԶԱՔԱՐԻԱ, ՍԱԼՈՎՄԻԹ, ՊԱՐՆ.

ՍԱԼՈՎՄԻԹ

Սիրելիդ Զաքարիա, զի՞նչ աղէ զրոյց ունիս մեզ :

ԶԱՔԱՐԻԱ

Ցաւելէք ի ջերմեռանդն աղօթըս ձեր առ Աստուած.
Ժամանեալ իցեմք թերեւս ի կէտ վերջին օրհասի.
Ահագին պատերազմիս տըւաւ հրամանըն, քոյր իմ :

ՍԱԼՈՎՄԻԹ

Իսկ Յովաս զի՞ գործէ :

ԶԱՔԱՐԻԱ

Արդ իսկ կապեաց Յովաս թագ.
Իշխան քահանայից հեղ ի նա զիւղ սըրբութեանն :
Ո՛վ երկինք. զի՞նչ բերկրութիւն յամենայն աչըս փայլեալ՝
Ընդ տեսիլ թագաւորիս այսմ ի չիրմէն փըրկելոյ :
Տեսանի դեռ տակաւին, քոյր իմ, ըսպի հարուածոյն.
Երեւի յայտ յանդիման՝ հաւատարիմ դայեակն եւս,
Որ ի խորշ ուրեք ծածկեալ մեծատարած շինուածոյս՝
Պահպանէր ըզմեծն աւանդ, եւ չունէր զայլ ոք վըկայ՝
Բայց յաչաց մօր իմոյ եւ յԱստուծոյ՝ իւր խնամոցն.
Ղեւտացիքս արտասուէին առ խընդութեան եւ գըթոյ,
Եւ ընդ ձայնըս ցընծութեանըն խառնէին զհեկեկանս :
Իսկ նա ինքն՝ անդ ի կայտիւըս նոցուն հեզ եւ ցածուն,
Առ ումն ա՛ջ կարկառէր, փաղաքշէր զա՛յլ ոք աչօքն,
Ուխտ դընէր ըստ մտերիմ խրատուց նոցին ընթանալ,
Եւ եղբարըս իւր եւ հարս ամենեցուն յորջորջէր :

ՍԱԼՈՎՄԻԹ

Այս զօրայց գաղտնածածուկ ն՞է եւս ի դուրս եւ զեղան :

ԶԱՔԱՐԻԱ

Դեռ եւս աստ ի տաճարիս պահի գաղտնի այս շըրջունչ:
Գունդ որդւոցն Ղեւեայ ի խումբս խումբս ջոկեալ՝
Ի խորին լռութեան՝ զէրանց ի դրունս եդան կազմ:
Ըշտապեալ բոլորեցուն միահամուռ ընթացիւք՝
Գոչեսցեն նըշան մարտի . կեցցէ Յովաս թագաւոր :
Բայց հայրն իմ արգելու զարքայ՝ չըտալ զանձն ի վտանգ ,
Եւ պատուէր Ազարիայ դընէ կալ իւր գըլխապահ :
Բայց համայն Գոթողիա վաղակաւոր ի բըռին
Ունելս առնէ հէք պատնիշաց պըղընձաձոյլ դրանց մերոց .
Ի նոցին խորտակումն աճել կահուց ակն ունի ,
Եւ հակիրճ, արիւն եւեթ և աւերած փորատէ :
Քահանայք ոմանք , քոյր իմ, խորհուրդ ետուն ի սկըզբան ,
Ի սուրմիս ինչ գետնափոր՝ զոր հարց մերոց է բըրեալ՝
Գէթ յամրի անդ պահպանել ըզտապանակ մեր զանգին:
Ո՜վ երկիւղ, գոչեաց հայրն իմ, ամօթալից , անպատեհ :
Տապանակն , որ կործանեաց ըզբարձրամուր աշտարակս ,
Եւ ճեղքեաց ըզՅորդանան դառնալ անդրէն ընդ կըրուկ ,
Բազմայաղթըն խորտակիչ ազգաց ազգաց աստուածոց ,
Փախիցէ՞ այժմ յերեսաց կընոջ միոյ լըրբենւոյ :
Իսկ իմ մայրն առ արքային՝ յանհընարին վըրդովմի ,
Ակըն մերթ յարքայորդին , մերթ ի սեղան անդըր սուրբ ,
Անմըռունչ եւ սըրտաթունդ յանտանելի տագնապէն ,
Յամենայն անկարեկիր աչաց քամէր արտասուս :
Թագաւորն երբեք երբեք ըզնա ի գիրկըսն գըգուէ ,
Ողբէ . . . քո՛յր սիրեցեալք , արիք ընդ իս համօրէն ,
Եւ թէ հա՛րկ է արքային մեռուլ այսօր կորընչել,
Ո՛ն եկայք , զի նոյն օրհաս ըզմեզ ընդ իւր զուգեսցէ :

ՍԱԼՈՎՄԻԹ

Իսկ ո՞ր ձեռըն ժըպիրհ զդուրսըն բախէ ստէպ ըստէպ .
Ո՞ յընթացս ըզՂեւտացիսըդ տագնապէ խուճապաւ .
Եւ ո՞ր խէթ ըզգուշութեան ըզզէնս իւրեանց ծածկել տայ .
Զդո՞ւրսն արդեօք խորտակեցին :

ԶԱՔԱՐԻԱ

Փարատեսցին ի ձէնջ ահք ,
ԶԱբեններ յըղէ մեզ Տէր :

ՏԵՍԻԼ Բ

ԱԲԵՆՆԵՐ, ՅՈՎԻԴԱՅԷ, ՅՈՎՍԱԲԵԹ, ԶԱՔԱՐԻԱ, ՍԱԼՈՎՄԻԹ, ԻՍՄԱՅԷԼ, ԵՐԿՈՒ ՂԵՒՏԱՑԻՔ, ՊԱՀՆ.

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Իսկ ես աչացս հաւատամ.
Եւ ո՞ր այն ինչ ճանապարհ , իմս Աբեններ , ած ըզքեզ
Մինչեւ ցայսր ընդ բանակն՝ որ կանս ըզմեօք դարանեալ:
Ասացաւ՝ եթէ դուստր Աքաաբու չարադեւ՝
Ի յաջող ելս իւրումըն ժանտաժուտ խորհըրդոց՝
Յանարժան երկաթս արկեալ իցէ զազատ ձեռըս քո :

ԱԲԵՆՆԵՐ

Այո՛ տէր . ի նախանձուէս եւ ի սըրտէս զանգիտեալ.
Այլ այդ փոքըրն է ի վարձս առ ի նմանէն պահեալ ինձ :
Յարհաւիրըս բանտին արկեալ իւրով հրամանաւ ,
Սպասէի՝ զի զտաճարըն մըղեղեալ ի մոխիր ,
Եւ յարեանցըն հեղեղաց դեռ եւս անյագ ծարաւի ,
Եկեսցէ ի ձանձրալի կենացըս զիս լուծանել,
Եւ խըզել զաւուրցըս հիւս , զոր բիւր անգամ էր ի դէպ
Հատանել սըրտիս ցաւոց ընդ յամեալ յետ արքայիցս :

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Իսկ որո՞վ սքանչելեօք պարգեւեցաւ շնորհս այս քեզ :

ԱԲԵՆՆԵՐ

Յանողորմ սըրտի անդ՝ Աստուած գիտէ զինչ կըրի:
Զիս առ ինքըն ետ կոչել, եւ ամբոխեալ երեսօք
« Տեսանես , ասէ , զտաճարն յիմէ սպայէն պատեալ շուրջ.
» Բոց հըրոյ քինախընդիր յաճիւն ըզնա դարձուցէ ,
» Եւ Աստուածըն քո յինէն ոչ զօրեսցէ զայն պահել:
» Քահանայքըն իւր սակայն , — բայց կարեպէտ է փութալ, —
» Երկոքումբք պայմանօք փըրկել զանձինս են ատակ :
» Զի թող տան զԵլիակիմ ի բուռն իմոյ զօրութեանս ,
» Այլ եւ զգանձն՝ որում գիտեմ եթէ տեղեակ են նոքա ,
» Ժողովեալ երբեմն ի ձեր թագաւորէն ի Դաւիթ ,

» Եւ թողեալ քահանային մեծի թագուն խորհրդով։
» Երթ ասա, թէ փրկանօքս այսու շնորհեմ նոցա կեալ»։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Սիրելիդ Աբեններ, դու զի՞նչ առնել տաս խորհուրդ։

ԱԲԵՆՆԵՐ

Զամենայն զոսկին Դաւթի, եթէ ստուգիւ իսկ գուցէ
Ի Դաւթէ առ քեզ պահեստ գանձի մթերք ինչ թագուն,
Եւ զորնաւ ինչ մեծագին եւ չնաշխարհիկ՝ զոր երբեք
Թափեցեր ի ճիրանաց ագահասիրտ դըշխոյին,
Զամենայն տուր. կամիցիս թէ գարշելի աւազակք
Եկեսցեն քանդել զսեղանն, եւ զքերովբէսն հուրբ կիզուլ,
Եւ ձըգեալ յանդուգըն ձեռն ի տապանակ անդր մեր՝
Գըլխովին քաւին արեամբք ըզսըրբութիւնըն պըղծել։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Բայց վայե՞լ է, Աբեններ, արի մեծանձըն սըրտից
Տալ ի ձեռս, ի մահ մատնել ըզտառապեալ հէք մանուկ,
Ըզմանուկ՝ զոր ինքն է Տէրն հաւատացեալ ինձ ի պահ,
Եւ փըրկանս անձանց մերոց ըզգինս արեան իւրոյ տալ։

ԱԲԵՆՆԵՐ

Ո՛հ, ի սիրտ իմ Տէր հայի։ Հաճեսցի նոյն Տէր հըզօր,
Զի զմանուկ մի զանմեղ Գոթողիա մոռասցի,
Եւ արեամբն Աբեններեայ զաղանութիւն իւր յագեալ՝
Հաշտ իմով մահուամբս առնել գրեսցէ զերկին՝ զիւր դահի՞ճն։
Իսկ խընամք ձեր անօգուտ վասըն նորա՝ զի՞նչ զօրեն.
Ի զըրաւել բոլորեցուն ձեր՝ եւ ինքըն ոչ կորիցէ.
Հրամայէ՞ քեզ Աստուած զանհընարից փորձել փորձ։
Առ յօրէնըս խըստերախ բըռնաւորի հպատակել
Ի մօրէն իւրմէ Մովսէս լեալ ի Նեղոս ընկեցիկ,
Ետես զինքըն ի խանձարրոց անտի մատնեալ ի կորուստ.
Բայց Աստուած, պահեալ զանյոյսըն յամենայն մարթանաց,
Ձեռամբ նոյն բըռնաւորին ըզմանկութիւն իւր սընոյց։
Ո՛ գիտէ՝ յինչ կայ պահի Եղիակիմդ ի նմանէ,
Եւ հանդոյն մեծ իմըն բաղդ նիւթեալ պատրաստ եւ դըմա՝
Թէ չիցէ՞ այժմէն եւ զսա յողորմ ի գութ դարձուցեալ
Ըզմերոց հէք արքայիցս ըզպատակիցն անողոք։
Ասէ դոնէ, եւ Յովսաբեթ եղեւ տեսող իբրեւ զիս,
Տեսի զնա՝ դոյզն ինչ յառաջ՝ ի տես դորին խանդակաթ,

Եւ զցասմանն իւրոյ տեսի ցածուցեալ բուռըն զայրոյթ։

(ԱՌ ՅՈՎՍԱԲԵԹ)

Տիկին մեծ, ի վըտանգի աստ յայսմիկ լո՞ւռ եւեթ կաս։
Իսկ զի՞արդ. առ գութ մանկան միոյ ի ձէնջ օտարի՝
Տա՞ս դու թոյլ Յովիդայեայ մատնել ի սուր ի նանիր
Զքեզ, զորդին եւ զայս ամբոխ, եւս եւ հըրոյ տալ ճարակ
Ըզվեհայնն ընդ տիեզերս ընտրեալ տաճար Աստուծոյ։
Զի՞նչ քան զայդ առնել էր ձեզ, թէ արքայից՝ ձեր նախնեաց՝
Էր մանուկդ այդ պատանեակ նըշխար մնացեալ մեծագին։

ՅՈՎՍԱԲԵԹ, ԱՌ ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Տեսանես ըզգութ սիրոյն ընդ արքայիցն իւր արեան.
Եւ զի՞ ընաւ չխօսիս առ նա։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Չեւ է, տիկին, հասեալ ժամ։

ԱԲԵՆՆԵՐ

Ծանրագին է ժամանակս՝ քան զոր կարծեսդ՝ առաւել։
Տէր, մինչ աստ դեռ դեգերիս պատասխանի կըշռել ինձ,
Մաթան մերձ Գոթողեայ՝ կայծակնացայտ մոլութեամբ
Ըզնըշան մարտին ճեպէ, եւ յորդորէ ի նախճիրս։
Հա՛րկ իցէ ինձ անկանել ի սըրբահետ գարշապարդ.
Յանուն՝ քեզ միայնում բաց եղելոյ սըրբութեանն,
Ահաւոր տեղւոյն՝ ուր փառք աստուածութեանըն բազմի,
Թէ եւ խիստ ինչ իցէ պայմանն ի քէն պահանջեալ,
Խորհեսցուք գամ մի ապրել յանկարծադէպ զըմբաղէս։
Տո՛ւր միայն ինձ ժամ առնուլ, դոյզն ինչ ոգի կըլանել.
Առ վաղիւ գիշերախառըն մարթեցից ինչ հընարս,
Ըզտաճարն յամրի դընել, զանարգանացն հանել վրէժ։
Այլ դիտեմ, զի արտասուք իմ եւ մնոտի խընդըրուածք
Գոգցես ոչ ինչ օգնեն ածել ըզքեզ ի հաւան.
Արութիւն քո պընդակազմ՝ ոչինչ դըրդուի աղերսիւ։
Ո՛ն ուրեմն՝ հայթայթեցէք ինձ զէնըս ինչ եւ սուսեր,
Եւ առ դուրըս տաճարիս՝ ուր ինձ ոսոխն ակն ունի,
Մարթասցի գէթ Աբեններ պատերազմեալ մեռանել։

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Զիջանիմ. խորհուրդ մի տաս՝ յոր հաւանեալ ձեռըն տամ.
Աբեններ, զայսքան սաստից փարատեսցուք ըզքըրահմունս։
Արդարեւ, գանձ ինչ առ մեզ կայ մընացեալ ի Դաւթայ.

Յանձն իմում մըտերմութեանս եղեւ աւանդն ի պահեստ,
Վերջին յոյս ակընկալեաց վըհատելոցըն Հրէից,
Զոր իմոյ ողջնութեան խընամք յաչաց ծածկէին.
Բայց զի հարկ է զարդիս յայտնել ձերում դըշխոյի,
Հաճեցիք աստէն եւ աստ ըզնա. բացցին մեր դըրունք:
Թող մըտցէ իւրովք ընտիր ընտիր սպայիցն իշխանօք,
Այլ սակայն՝ կալցի բացէ ի մերոց սուրբ սեղանոց
Ըզկյախուսըն մոլութիւն օտարոտի հրոսակին.
Խնայեսջիք յինէն զահ կողոպտելոյ տաճարիս:
Քահանայք եւ մանկտի՝ տայցեն կասկած ինչ նըմա:
Զոյց ընդ իւրն աւանուցու՝ զընտիրն ընդ քեզ խորհեցի:
Իսկ վասն այսր՝ յորմէ դողան ի մանկանէս զարհուրեալք, —
Ճանաչեմ, Աբեններ, ըզքոյ սըրտիդ ուղղութիւն, —
Կամ է ինձ առ դըշխոյին ի վեր հանել քեզ զիւր ատեմ.
Անդ տեսցես՝ եթէ ի դէպ ինչ իցէ յիւր ձեռսըն տալ.
Եւ ընդ ինքն ու՛նդ Գոթողեա զքեզ կացուցից դատաւոր:

ԱԲԵՆՆԵՐ

Ա՜խ, այժմէն առնում ըզդա, տէր, ընդ իմով նըզակաւ.
Մի՛ խիթար. փութամ ճեպիմ առ այն որ զիս առաքեաց:

ՏԵՍԻԼ Գ

ՅՈՎԻԴԱՅԷ, ՅՈՎՍԱԲԵԹ, ԶԱՔԱՐԻԱ, ՍԱՂՈՎՄԻԹ, ԻՍՄԱՅԷԼ, ԵՐԿՈՒ ՂԵՒՏԱՑԻՔ, ՊԱՐՆ.

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Աստուած մեծ. աչալուրջ քո ժամ. բերեն զորսըն քո:
Իսմայէլ, ունկըն դիր: (Խօսի առ Իսմայէլ)

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Ամենազօրդ երկնից տէր,
Արկ ի նա զպատըրուակն որով խըցեր զաչըս իւր՝
Մինչ զիւրոյ յանցանաց պըտուղն հանեալ ի նմանէ,
Թաքուցեր ի ծոցիս ըզփափկասունն որոջակ:

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Երթ, ուշիմ Իսմայէլ, մի՛ ժամանակ կորուսցես,
Անթերի կատարեսջիր ըզկարեւոր զայդ հրամանս.
Մանաւանդ՝ ի մէսս անդ իւր՝ եւ ի յառաջն անցանել
Ամենայն ըզգօնութեան տեսցին երեսք անվըրդով,
Դուք, մանկունք, պատրաստեցէք Յովասու գահ արքունի,
Եկեսցէ եւ ինքն ի գլուխ սըրբազումար մեր զօրուն:
Ածէք այսըր մատուցէք եւ զմըտերիմն իւր դայեակ.
Է՛ տիկին, ցամաքեսցեն եւ քոյդ աչքերք արտասուաց:
(Առ ոմն 'ի Ղեւտացւոց)

Քո խընամք, իբրեւ դըշխոյն զմըրրեալ չամբուշ խորոխտանօք
Ընդ սեամբս դըրանդեացն անցանիցէ տաճարիս՝
Մինչեւ ոչ եւըս կարել դառնալ անդրէն յետս ընդ կրունկ,
Այն լիցին, զի նոյնհետայն հարկանիցի մարտին փող՝
Ի բանակ Թըշնամեացն յանկարծոյն ահ ընկենուլ.
Զայն եւս արկ առ ժողովուրդն՝ յօգն արքային իւրոյ գալ,
Եւ մինչ յունկն իւր հընչեսցէ զուժգին չըռինդ համբաւոյն
Նորակերպ ըսքանչելեաց կենդանութեանն Յովասու:
Ինքըն գայ:

ՏԵՍԻԼ Դ

ՅՈՎԱՍ, ՅՈՎԻԴԱՅԷ, ՅՈՎՍԱԲԵԹ, ԶԱՔԱՐԻԱ, ՍԱՂՈՎՄԻԹ, ԱԶԱՐԻԱ, ԳՈՒՆԴ ՔԱՀԱՆԱՅԻՑ ԵՒ ՂԵՒՏԱՑՒՈՑ, ՊԱՐՆ.

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Ղեւտացիք սուրբք, քահանայքդ Աստուծոյ,
Պար առեալ յաներեւոյթըս պատեսջիք ըզտեղեաւս,
Եւ իմոյ խնամոց թողեալ առաջնորդել նախանձուդ՝
Մինչ ձայնի դիք բարբառոյս մինչ կոչեցից գալ ի դուրս:
(Նստի Յովաս)

Թագաւոր, զայս յոյս սըրտիդ օրինաւոր համարիմ.
Ե՛կ զի յատըս քո տեսցես անկեալ ըզքո Թըշնամիսդ:
Որոյ ձեռըն բարկութեան ի տղայութիւնդ մըխեցաւ,
Մեծաքայլ այսր հասանէ կորուսանել զանձըն քո.
Բայց դու մի՛ երկընչիր. ած ըզմըտաւ քով զի զքեւ
Հրեշտակըն սատակիչ ընդ մեզ կանգնեալ կայ յատին:
Արի՛ ել ի գահըդ քո, եւ . . . սակայն դուռնըն բանայ.
Ներեսջիր՝ զի վարագուրս այս փայր մի զքեզ ծածկեսցէ:
([illegible])

Տիկին, այլագունիս:

ՅՈՎՍԱԲԵԹ

Ա՜խ , կարիցեմ անխռով
Տեսանել ըղտաճարս աւազակօք կուտակեալ :
Եւ զի՞նչ . ո՞չ տեսանես քանի՛ ամբոխ ուղեկցօք . . .

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Տեսանեմ ես զի սրբոյ տաճարիս դուռըն փակի ,
Ամենայն ինչ է անքոյթ :

ՏԵՍԻԼ Ե

ԳՈԹՈՂԻԱ , ՅՈՎԱՍ , ՅՈՎԻԴԱՅԷ , ՅՈՎՍԱԲԵԹ , ԱԲԵՆՆԵՐ , ՈՒՂԵԿԻՑՔ ԳՈԹՈՂԻԱՅ .

(ՅՈՎԱՍ ծածկեալ ընդ վարագուրաւ)

ԳՈԹՈՂԻԱ

Ահաւադիկ դու՝ հրապուրօղդ ,
Դաւչանց եւ դաւանաց՝ եղեռնաւոր առաջնորդ ,
Որ միայն ի խռովութիւնս ես կառուցեալ ըզքո յոյս ,
Մըշտաբուռն ոխերիմ վեհագունից տէրութեանց .
Հանգուցեալ Նըստէիր ի հովանի Աստուծոյդ ,
Ըզպատրանս առեր ի միտ ըզսընոտի յուսոյ քոյ :
Ի բազուկ իմ եղեք նա՝ եւ զիւր տաճար եւ զքո կեանս .
Ինձ արժան էր ի սեղան անդր ուր քո ձեռըն զենու ,
Ըզքեզ . . . այլ շատանալ հարկ է զընծայըն զոր տաս :
Արդ տեսջի՛ր կատարել զոր խոստացեալ է քո ինձ .
Մանուկն այն եւ գանձ , զոր պարտ է յիս աւանդել ,
Ո՞ւր իցեն :

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Սոյնհետայն լըցցին կամաց քոց հաճոյք .
Զերկոսին միանգամայն ցուցանեմ քեզ աստանօր :

(Բանայ վարագոյրն , տեսանի ՅՈՎԱՍ 'ի գահ , դայեակն 'ի ծունր յաջմէ , ԱԶԱՐԻԱ սուր 'ի ձեռին 'ի յահեկէ , և առ նմա ԶԱՔԱՐԻԱ և ՍԱՂՈՎՄԻԹ 'ի ծունր՝ յաստիճանս աթոռոյն , բազում ՂԵՒՏԱՑԻՔ սուսերամերկք կարգեալ յայս կոյս և յայն)

Երեւեաց , սիրուն մանուկ , զարմ արքայից արժանի :
Ճանաչեա ըզպայազատ սըրբազունին արքայից ,
Ո՜վ դըշխոյ , ծանիր գոնէ զըսպիս քոյոյ դաշնակիդ .
Ահաւասիկ է արքայդ , որդիդ , որդին Ոքոզեայ :
Ժողովուրդք , Աբեններ , ծանիրուք դուք ըզՅովաս :

ԱԲԵՆՆԵՐ

Ո՜վ երկինք :

ԳՈԹՈՂԻԱ ԱՌ ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Ա՜յ դաւաճան :

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Տեսանե՞ս զայս կին հըրեայ ,
Զերկիւղած , զորոյ գիտես՝ զի դիեր յայնժամ զստինս .
Յովսաբեթ կորզեալ թափեաց ի զայրուցացդ ըզմանուկն ,
Ընկալաւ տաճարս ըզնա , եւ Տէր Աստուած պահպանեաց :
Ահաւադիկ դաւթեան գանձուցն առ իս պահեալ մընացորդ :

ԳՈԹՈՂԻԱ

Նենգաւո՛ր , դաւ քո լիցի զըլխոյ մանկանդ եղերան :
Յատելի ցնորից այտի ազատեցէք զիս ըսպայք :

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Զինուորք Տեառըն կենդանւոյ , պահպանեցէք զարքայն ձեր :

(Բանան խորք տաճարին , երեւին ներքինք զինեալք , և ՂԵՒՏԱՑԻՔ զինեալք՝ գան յամենայն 'ի կողմանց)

ԳՈԹՈՂԻԱ

Ո՞ւր իցեմ . դաւ է դաւ . թըշնամականս ես դըշխոյ ,
Զինուք եւ թըշնամեօք չուրջ բոլորեալ պընդեալ կամ :

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Վայրապար խընդրեն աչք քո . կորեաւ փախուստ քո ի քէն ,
Եւ զիտաց Տէր յամենուստ ըզքեզ պատեալ պաշարել .
Տէրն՝ որ զուն դէմ խրոխտայիր՝ ըզքեզ ի ձեռս արկ ի մեր .
Տուր նըմա զհամար արեանցն որովք արբեալ շամբըշեցար :

ԳՈԹՈՂԻԱ

Իսկ զի՞արդ . ա՛հ պախեցոյց ըզզօրականս անարժան .
Աբեններ , արանց վատ , յո՞ր ծուղակ զիս փակեցեր :

ԱԲԵՆՆԵՐ

Դըշխոյ, ինձ Աստուած վըկայ . . .

ԳՈԹՈՂԻԱ

Թող անդր ի բաց զԱստուած քո
Եւ ըզվրէժ իմ հան, դրուժան։

ԱԲԵՆՆԵՐ, անկեալ յոտս ՅՈՎԱՍՈՒ

Յի՞մ տեսանէ, Յովասա՞յ։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Դա՞ Յովաս. դա քո՞դ արքայ. տեսէք, տեսէք, անըզգամք,
Զի զձեզ զէնք իմ տակաւին ունին ի պաշ պաշարման։
Ըզգօրուս լըսեմ բարբառ՝ որ զիս կարդայ բարձրագոչ.
Ի թիկունս ինձ հասանեն, դողացարուք, ապըստամբք։

ՏԵՍԻԼ Զ

ԻՍՄԱՅԷԼ, ՅՈՎԱՍ, ՅՈՎԻԴԱՅԷ, ԳՈԹՈՂԻԱ,
ԵՒ ԱՌԱՋԻՆՔՆ ԱՄԵՆԱՅՆ.

ԻՍՄԱՅԷԼ, ԱՌ ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Տէր, տաճարս ազատեցաւ, եւ չիք ոք իւր թըշնամի.
Այլազգին փախըստական, եւ հրէակոյտն հըպատակ։
Որպէս հողմ ընդ ասպարէսն երկնից ըզծուխ փարատէ,
Ահեղին ամենազօր ձայն հալածեաց զայն ճամբար։
Ղեւտացիք մեր ի բարձանց անդաստակացըս սըրբոց,
Ըզգաւակն Ոքոզիայ քարոզեցին ժողովըրդն,
Պատմեցին ըզտղայութիւնն ի սուսերէն գողացեալ,
Եւ ըզդուստր Աքաաբու եկեալ անկեալ յորոգայթ։
Ի նըմին ժամու հընչեաց աւազափողն յըղթանակս.
Եւ այն գոռք եւ աղաղակ նոցին ի զօրն անըզգաստ
Հարին խառով եւ ապշոյ, եւ զարհաւիրսն յանյուսից՝
Որով զվէսըն Մադիամ յապուշ դարձոյց Գեդէովն։
Տիրացեալք, վահանընկէց եւ զէնընկէց նախ քան զայլս՝
Ամէք ընդ այլ ճանապարհս անհետ եղեն եւ կորեան,
Արք ոմանք հրէաստանեայք խառնեալ դարձան ի փախուստ,

Իսկ մնացեալքըն մեծամայն ի Յովասուն եղեն կողմ՝
Ընդ հանդէսն Աստուծոյ յանձին նորա սըխրացեալք։
Ի վերջէ, միով հոգւով ամբոխն ողջոյն սըրտատրոփ,
Ծերք, կանայք եւ մանկտի զմիմեամբք փարեալ խընդալից,
ԸզՏէր օրհնաբանեն եւ զոր նոյն ինքըն առաքեաց,
Նըւագեն ամենքեան զորդին Դաւթի զյարուցեալ։
Գարշելի է Բահաղ ի սըրբանուէր ոստանիս,
Ըզդրունսն իսկ մեհենին խորտակեցին պըղծութեան,
Եւ Մաթան փողոտեցաւ։

ԳՈԹՈՂԻԱ

Հրէից Աստուած, ընկճեցեր.
Դա Յովա՞ս է արդարեւ. ի զուր խաբել զիս ճըգնիմ.
Ճանաչեմ ըզտեղին՝ յոր ետու զէնքըն խոցել,
Տեսանեմ զդիտակ մարմնոյն Ոքոզիայ եւ զշարժուած.
Ամենայն՝ յայս իմ զարիւնըն զոր ատեամ՝ նըկարէ,
Դաւիթ, Դաւիթ ի վեր, ի վայր եւեթ Աքաաբ։
Անողորմ Աստուած, միայն դու զամենայն հորդեցեր,
Դու ի խաբս արկեալ զիս դիւրահըննար իմ վրիժուց,
Բիւր անգամ յաւուրն եդիր անձին իմոյ զիս ոսոխ.
Ի ուրեք՝ զի 'նդ մանուկ մի յիս շարժեալ մըտաց խէթ,
Եւ ուրեք՝ շըլացուցեալ զիս մեծագանձ մըթերիւքդ,
Զոր երկեայ մատնել ի բոց հըրոյ ճարակ՝ եւ յաւար։
Արդ մանուկդ այդ, քո՛ խընամ եւ քո հաստատած, տիրեսցէ,
Եւ նորոյ իշխանութեան իւրում ի փառս եւ ի շուք
Թող տացի մըխել նըմա զսուրըն սըրբեալ ի սիրտ իմ.․
Ահա մայր իւր զայս նըմա ի մեռանելըն աղօթէ.
Զի՞ աղօթս ասիցեմ. յուսով մեծաւ ակն ունիմ,
Թէ 'նդվըզեալ ի լըծոյդ եւ յօրինացըդ նեղեալ,
Արեանն Աքաաբու՝ զոր առն յինէն՝ հարազատ,
Հանգունակ հաւուն իւրում եւ հօր իւրոյ նըմանող,
Դաւթեան նըզովելի ժառանգ որդին պայազատ՝
Նըցէ զփառըս քո ջընջել, ապականել ըզսեղանդ,
Անուլ վրէժ ըզԳոթողեայ, զՅեզաբելայ, զԱքաաբուն։
(ԵԼԱՆԷ. ընդ նորա ՂԵՒՏԱՑԻՔ).

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Տէ՛ր, ո՛ն անդր ի տաճարէն հանջիք արտաքս իսկ եւ իսկ,
Եւ մի՛ սըրբութիւն տեղւոյն իւիք պըղծեսցի։
Վըրէժխընդիրք սուրբք բըռնամահ արքայազանցդ, ո՛ն երթայք,
Ըզբողոք արեան նոցա իւրով մահուամբն հանգուցէք։

Թէ յանդուգն ոք խիզախեալ ելցէ Նորին ախոյեան ,
Մատնեսցի եւ նա 'նդ Նորին՝ սըրտմըտութեան երկաթոյն :

ՏԵՍԻԼ Է.

ՅՈՎԱՍ, ՅՈՎԻԴԱՅԷ, ՅՈՎՍԱԲԵԹ, ԱԲԵՆՆԵՐ,
ԵՒ ԱՌԱՋԻՆՔՆ ԱՄԵՆԱՅՆ.

ՅՈՎԱՍ, Էջեալ յաթոռոյն

Ո՛վ տեսող վշտացս իմոց եւ խռովութեան , Տէր Աստուած ,
Փարատեա ի բաց յինէն զանէծս իւրոյ Նզովիցն ,
Եւ մի տացես Թոյլ՝ յանձն իմ լինել ըզնոսա ,
Արձակեա՛ մահ ի Յովաս՝ մինչ չեւ ըզքեզ մոռացեալ:

ՅՈՎԻԴԱՅԷ, ԱՌ ՂԵՒՏԱՑԻՍՆ

Զայնեցէք ըզժողովուրդն , եւ զԹագաւորն իւր ցուցցուք ,
Եկեսցէ յոտըս սորա կրկնել զերդումն իւր կըրկին :
Մեք՝ արքայ եւ քահանայք եւ ժողովուրդ շնորհակալք ,
Զյակոբայն ընդ Աստուծոյ զուխտն երԹիցուք հաստատել,
Եւ հարեալք սուրբ զամօԹի զմոլորութեանցըս մերոց՝
Հաստատապինդ ընդ Նըմա կապել ըզմեզ Նոր երդմամբք.
Աբեններ , մատիր դու կալ առ արքայի զքո տեղիդ :

ՏԵՍԻԼ Ը.

ՂԵՒՏԱՑԻ ՄԻ, ՅՈՎԱՍ, ՅՈՎԻԴԱՅԷ, ԵՒ ԱՌԱՋԻՆՔՆ
ԱՄԵՆԱՅՆ.

ՅՈՎԻԴԱՅԷ, ԱՌ ՂԵՒՏԱՑԻՆ

Թէ եհա՞ս ի գլուխ կընոջն ամպարըշտի պատուհաս :

ՂԵՒՏԱՑԻՆ

Ըզկենացն իւրոց գարշանս քաւեաց սուսեր սաստակիչ:
Մոլութեանցն իւրոց մատնեալն Երուսաղէմ՝ յառ յապուշ

Յառեալ լըծոյն իւրմէ ԹեԹեւացեալ հուսկ ուրեմն ,
Ակնարկէ զնա խընդագին յարեան իւրում դի Թաւալ:

ՅՈՎԻԴԱՅԷ

Յահաւոր յայսմ արժանի կատարածէ յանցանաց՝
Ուսարուք , Հրէից արքայք , եւ մի երբեք մոռասջիք ,
Թէ յերկինս՝ է արքայից անակնառու դատաւոր ,
Վրէժխնդիր անմեղութեան , եւ որբոյն հայր խնամակալ:

ՌԱՍԻՆԻ

Բ Ր Ի Տ Ա Ն Ի Կ

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԲՐԻՏԱՆԿԱՆ

Բրիտանիկէ էր որդի Կղաւդիոսի կայսեր և դշխոյին Մեսաղինայ, վասն որոյ և բուռն օրինաւոր ժառանգ յաջորդութեան հօր իւրոյ 'ի կայսերութիւն Հռովմայ: Բայց Ագրիպպինա կին Դոմիտիոսի և մայր Ներոնի, իբրև եղև դշխոյ Կղաւդիոսի՝ յերկրորդ ամուսնութիւն՝ յետ մահուան Մեսաղինայ և առն իւրոյ Դոմիտիոսի, յորժամ եղեալ էր նմա որդի Դոմիտիոս Ներոն, ետ Կղաւդիոսի որդեգրել զՆերոն, խորամանգ հնարիմացութեամբ թագաւորեցուցանելոյ զնա փոխանակ Բրիտանիկան, զի ընդ որդւոյն նորին թագաւորեսցէ. և իբրև ամս հինգ գրեթէ նորինակալեաց ըստ հաճոյից կամաց իւրոյ կնոյն ամբարտաւան և փառասէր, որում յոյժ մեծարող էր և կամակատար Ներոն յառաջին ամս նորինակալութեան և երիտասարդութեան իւրոյ: Իսկ ապա իբրև տաղտկացաւ յիշխանութենէ մօրն, և սկսաւ արհամարհել զնա և նուազ առնել զպատիւ և ըղձուք նորա, առեալ եղև յաչս նորա. մանաւանդ զի և սկըսաւ 'ի կասկածանս անկանել, թէ ունիցի նորքեան խոստաւել հաւահալած և սանձ զԲրիտանիկ, և քսուք ոմանք յիւրոց ամոխակիցն յայն զնա հրապուրէին, ոխացաւ և ընդ անմեղ պատանւոյն, և կորոյս զնա 'ի մատաղ հասակին, և կեղծաւորեցաւ առաջի մօրն և ազգին, իբրև զյանկարծամահ եղելոյ իւրում բնական ախտիւն և օրհասիւ. թէպէտ և ոչ ծածկեցաւ ումեքն: Իսկ նա այնուհետև խղճեաց զամենայն ամենեսա, անտանելի ապերասան ընթացեալ յամենայն անպատմելի անառակութիւնս և ամպարշտութիւնս, մինչև սպանանել և զմայր իւր և զկին և զդաստիարակն. և եղև այն ինչ՝ զոր առնէն իւր Ներոն յայտ առնէ առ ամենայն ազգիս: — Այս է պատմական հիմն Ողբերգութեանս, որ մի է 'ի գեղեցկագունից անուն քաջի և գաղղիացունին Ռասինի մեծանուն Ճարտարի ԺԷ. հռչակաւոր դարուն գեղեցիկ գպրութեանց գաղղիական ազգին: Եւ նորին իսկ վկայէ, քան յայլ ողբերգութիւնս իւր՝ յայսմ առաւելագոյն խնամով ջան տարեալ:

ԱՆՁԻՆՔ

ՆԵՐՈՆ կայսր, որդի Ագրիպպինայ և Դոմիտիոսի.

ԲՐԻՏԱՆԻԿ, որդի Մեսսալինայ և Կղաւդեայ կայսեր, օրինաւոր ժառանգ կայսերութեան.

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ, այրի Դոմիտիոսի հօրն Ներոնի, և երկրորդ անգամ՝ Կղաւդեայ կայսեր.

ՅՈՒՆԻԱ ԿԱԼՈՒԻՆԱ, հարսնացու Բրիտանիկեան, օրիորդ յազգէ Աւգոստոս կայսեր.

ԲՈՒՌՈՍ, դաստիարակ Ներոնի:

ՆԱՐԿԻՍՈՍ, դաստիարակ Բրիտանիկեան.

ԱԼԲԻՆԱ, նաժիշտ մտերիմ Ագրիպպինայ.

ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ.

Տեսարանն է 'ի Հռոմ, 'ի սրահ ապարանիցն Ներոնի:

ՀԱՆԴԷՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՏԵՍԻԼ Ա.

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ, ԱԼԲԻՆԱ.

ԱԼԲԻՆԱ.

Իսկ զի՞արդ. մինչ դեռ անհոգ ննջէ Ներոն ի խոր քուն,
Քեզ արժա՞ն իցէ գալ սպասել մինչեւ զարթիցէ,
Մօր ինքնակալին՝ անպաշտպան եւ անոք
Շուրջ յածել յարքունիսն հըսկել առ դուրըս նորա:
Աշէ դարձ, ո՛վ տիկին, դարձիր ի յարկ բնակութեանդ:

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ.

Ոչ է պարտ, Ալբինա, եւ ոչ վայրկեան մի մեկնել:
Աստ կամիմ սպասել նմա. վիշտք զոր կըրեմս ի նմանէ՝
Բաւական են ի զբաղել զիս ցորժամ ինքն ի քուն կայ:
Զամենայն զոր կանխեցի ասացի ձեզ՝ եկն եհաս.
Թըշնամի Բրիտանիկան՝ յայտ արար զանձն իւր Ներոն:
Ո՛չ եւս ժոյժ ունի Ներոն՝ անձին իւրում բուռն առնել.
Զանձրացեալ ի սիրելեաց՝ կամի լինել ահաւոր:
Նեղէ զնա Բրիտանիկ, եւ օր քան զօր, Ալբինա,
Տեսանեմ զի ես ինքնին լինիմ նմա ծանրակիր:

ԱԼԲԻՆԱ.

Եւ ո՞րպէս. դու եւս ինքն յորմէ Ներոն ըղձէ զկեանս,
Որ յայնքան հեռաստանէ ի գահ ըզնա կոչեցեր.
Դու եւս ինքն, որ զորդին անժառանգեալ ըզԿղաւդեայ [1],

---

[1] Այս ինքն է Բրիտանիկ:

Եւ կեսար զԴոմիտիոս անուանեցեր բարեբախտ ։
Ամենայն ինչ առ նա, տիկին, խօսի քեզ ի շնորհս ․
Եւ պարտի սիրել զքեզ ։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Պարտական է, Ալբինա․
Թէ մեծանձն է՝ ամենայն ինչ զայդ նմա հրամայէ,
Իսկ ապաշնորհ թէ գտանիցի, կայ ինձ ասոյ ամենայն ։

ԱԼԲԻՆԱ

Ապերախտ ոք իցէ, տիկին․ ո՛հ, գնացք իւր բըղնաւ՝
Քաջակիրթ ի պարտըս իւր միտըս ի նմա ցուցանեն ։
Ընդ երիս ամս ողջոյն՝ զի՞նչ խօսեցաւ, զի՞նչ արար,
Որ Հռովմայ՝ զկատարեալ ինքնակալի չտայցէ յոյս ։
Հռովմ յերից ամաց հետէ ի տեսչութեան նորա խնամ՝
Զանձն յաւուրըս բըդեշխից համարի դարձ արարեալ․
Հայրօրէն վարէ զնա․ եւ Ներոն դեռաբոյս
Ամենայն են լաւութիւնք ալեւորին Աւգոստեայ ։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Ոչ, ոչ․ անձին պարծանք անիրաւել չտայ ինձ ։
Արդարեւ ըսկիզբն առնէ ուր վախճանեաց Աւգոստոս,
Բայց երկիր, գուցէ զանցեալն եղծանելով հանդերձեալքն,
Անդ սորա լիցի վախճան՝ ուր Աւգոստոսն ըսկըսաւ [1] ։
Ի զուր ձեւանայ․ յերեսըն իւր ընթեռնում
Ըզքնութիւն խրոխտ Դոմիտեանց ըզվայրենին եւ ըզժանտ․
Խառնէ նա 'նդ գոռոզութեան՝ զոր յարենէ նոցին առ՝
Զներոնեանցըն խրոխտութիւն զոր ի ծոցոյ իմմէ առ ։
Միշտ իսկ գոռոզութեան երախայրիք են աջողք․
Զաւուրս ինչ Կայիոս զուարճութիւն էր Հռովմայ,
Իսկ յորժամ բարութիւնն ի մոլութիւն շրջեցաւ,
Հռովմայ զուարճութիւնք յահ ու 'ի սոսկումըն դարձան ։
Զի՞ առ իս, հուսկ ուրեմն, եթէ Ներոն անյողդողդ՝
Երկար լաւութեան թողցէ երբեմն օրինակ ։
Զտէրութեան միթէ քեղիս ետու ի ձեռըս նորա
Զի 'ստ հաճոյս ժողովրդեան եւ ատենին վարեսցէ ։
Ո՛հ, եթէ կամի, թող լիցի հայր հայրենեաց,
Բայց տեսցէ խոհն մի եւս յԱգրիպպինա զիւրըն մայր ։

[1] Որպէս յայտ է՝ չարաչար սկսաւ, և բարւոք կատարեաց ։

Իսկ արդ զո՞ր անուն կարդալ մեք եղերանն ունիցիմք,
Զոր օրս այս ծագեալ՝ մերկացաւ մեզ աւասիկ ։
Գիտէ նա զԲրիտանիկ ի սէր Յունեայ կաթոգի,
Քանզի չէք սիրելութեան նոցա հընար թաքչելոյ․
Եւ գոյն այդ իսկ Ներոն՝ առաքինիդ ի հանդէս՝
Տայ զմէջ գիշերաւս յափըշտակել զՅունիա ։
Զի՞նչ խնդրէ․ ատելութի՞ւն գրգռիցէ զնա, եթէ սէր․
Հեշտութեա՞նն եւեթ ըղձեա ինչ է նոցա՛ վնասելոյ,
Կամ թէ ո՞չ մանաւանդ՝ սըրտի իւրոյ չարութիւն
Պատժիցէ զձեռն ի նոսա՝ զոր ես նոցա կարկառեմ ։

ԱԼԲԻՆԱ

Դո՛ւ նոցա ձեռընկալու, տիկին ։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Կաց իմ Ալբինա ։
Գիտակ եմ, զի ես միայն զնոցա կորուստ կանխեցի․
Յաթոռոյն՝ յոր զԲրիտանիկ պարտ էր տոհմին ամբառնալ,
Ինեւ նա ետես զանձն իւր զահավէժ թաւալգլոր ։
Ընկեցեալ ինեւ միայն 'ի Հոկտաւեայ հարսանեացն [1]
Եղբայրն Յունիայի եւ ի կենաց Սիլանոս՝
Ցոյր վերայ Կլաւդիոսի պիշ կալեալ զաչս յակն առնոյր,
Զի եւ հարցն ի համարի արկանէր նա զԱւգոստոս ։
Վայելէ Ներոն ի ընաւս, եւ պարտ է ինձ, փոխարէն,
Ըզկըշիռն ընդ նա ինքն եւ ընդ նոսին հարթ ունել,
Զի յաւուր միում նովին եւ Բրիտանիկ օրինօք՝
Ընդ իս և ընդ որդին իմ նոյնպիսի կալցի զայն ։

ԱԼԲԻՆԱ

Ո՛հ խորհուրդ ։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Ինձ ի մըրրկի նաւահանգիստ պատրաստեմ ։
Փախիցէ յինէն Ներոն՝ եթէ այս ոչ կալցի սանձ ։

ԱԼԲԻՆԱ

Բայց յայսքան աւելորդ հոգ վարանիլ ընդ որդւոյ ։

[1] Հոկտաւիա էր քոյր Բրիտանիկան, զոր Կլաւդիոս կայսր խօստացեալ էր եղբօրն Յունեայ Սիլանոսի, իսկ Ագրիպպինա ետ զնա Ներոնի որդւոյ իւրում, եւ զՍիլանոս սպան ։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Թէ յինէն չերկընչիցի՝ 'նդ հուպ ի նմանէ երկեայց ես ։

ԱԼԲԻՆԱ

Այլ երկիւղ տարապարտ թերեւս ըզքեզ տագնապէ ։
Բայց ընդ քեզ եթէ Ներոն չիցէ զոր պարտն է լինել,
Գէթ նորա փոփոխութիւն մեզ ինչ ըրնաւ չըստնանէ ,
Գաղտնիք են այդոքիկ ընդ Ինքնակալ եւ ընդ քեզ ։
Եթէ նոր ինչ շուք անուան ընծայեսցէ նըմա Հռովմ,
Զընդունի զայն Ներոն թէ ոչ տայցէ մօր իւրում ։
Գութ նորա եւ գորով չպահէ ինչ իւր սեփական .
Անունըդ քո ի Հռովմ սուրբ է որպէս ըզնորայն ,
Զօրխրազգածն Հոկտաւեայ հազիւ երբեք լինին բանք ։
Եւ ոչ ըմդչափ Աւգոստոս հաւ քո պատուեաց զԼիւիա .
Առաջին եղեւ Ներոն ի զիջանել մօր իւրում,
Զի խուրձք դափնեպըսակ գնայցեն նըմին կարապետք ։
Զինչ եւս այլ խընդրես արդիւնս ի շնորհակալ իւր սըրտէն ։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Խուն մի նուազ մեծարանս , եւ առաւել յիս վըստահ ։
Ամենայն այդ պարգեւք վառեն զզայրոյթս , Ալբինա ,
Տեսանեմ զի պատիւքս աճեն և յարգս անկանի ։
Տիր ա՜ն անդր . ո՞ւր են աւուրքն յորըս Ներոն պատանեակ
Առաքէր ինձ ըզխընդիրըս սիրալիր՝ արքունեացն ,
Եւ մինչ յիմն հաւատայր ըզպետութիւնն ամենայն ,
Եւ հրամանն իմ յատեան զաւագանին գումարէր ,
Եւ յետուստ վարագուրի՝ աներեւոյթ մերձակայ ,
Ես մեծին այնր ատենի ամենազօր էի շունչ ։
Կամացըն Հռովմայ յայնժամ Ներոն անտեղեակ՝
Զեւ էր տակաւին արբեալ իւրով մեծութեամբն ։
Օրն այն , որ տըխուր , ըզմիտս իմ դեռ հարկանէ ,
Յորում ինքն իսկ Ներոն յիւրոյ փառացըն շլացաւ , .
Յորժամ պատգամաւորք ազգի ազգի արքայից
Ի դիմաց տիեզերաց եկին նըմա հպատակել ։
Գընայի ես ընդ նըմին նըստել ի գահ անդըր իւր .
Ոչ գիտեմ ո՛ր խորհուրդ անարգութիւն ինձ նիւթեաց ,
Այլ զիարդ եւ ինչ իցէ , տեսեալ Ներոն զիս հեռուստ ,
Յերեսս իւր նըկարեալ երեւեցոյց զիւր զայրոյթ ։
Եւ սիրտ իմ գուշակեաց ըզհասանել աղետից ։

Ապաշնորհն ի սուտ պատիւ ըզթըշնամանսըն երփնեալ,
Յառաջեալ յատն եկաց , եւ ընթացեալ ի գիրկս իմ ,
Հեռացոյց զիս յաթոռոյն յոր երթայի ես բազմել ։
Յետ հատոյր հարուածոյս՝ Ագրիպպինեայ զօրութիւն
Թաւալգլոր օր ըստ օրէ ի կործանումն ընթանայ ։
Ինձ ըստուերն եւեթ մընաց , եւ ոչ եւս այլ զայ յաղերս՝
Բայց անուն Սենեկայի , եւ Բուռոսեանըն բազուկ[1] ։

ԱԼԲԻՆԱ

Ո՜հ , թէ յայս կասկածանս է պաշարեալ անձըն քո ,
Ա՛ռ իմ՞ մտուցանես ըզկորուսիչ քեզ զայդ թոյն ։
Ե՛րթ գտնէ յԻնքնակալէն տեղեկացիր այդուցիկ ։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Ինքնակալն, Ալբինա , չտեսանէ զիս առանձին ,
Ցիմ ժամուն յատենի հրապարակին լըսէ ինձ ,
Թելադրեալ պատասխանին եւ լըռութիւն իւր անգամ ։
Կըրկին դէտ եւ պահապան տեսանեմ տեարս իւր եւ իմ,
Զմին կամ զմիւսն յամենայն բանակցութիւնս անդ բազմեալ ։
Բայց որչափ խորշի յինէն նա՝ ես ըզհետ վարեցայց .
Ըզվըրպանկ իւր , Ալբինա , պարտ է ի շահ ինձ առնուլ ։
Դղրդիւն դրանց բանալոյ լսեմ. արի երթամք փոյթ ,
Ըզպատճառս հափշտակեսցուն առ ի նմանէն հարցանել .
Եթէ հնար է ի վերայ հասցուք գաղտնեաց խորհըրդոցն ։
Իսկ զի՞արդ . ահա Բուռոս ի սենեկէ նորա գայ ։

ՏԵՍԻԼ Բ

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ, ԲՈՒՌՈՍ, ԱԼԲԻՆԱ.

ԲՈՒՌՈՍ

Ի դիմաց Ինքնակալին գայի , տիկին , ազդ առնել
Ըզհրամանն որ նախ թերեւըս խռովեցոյց ինչ ըզձեզ ,
Բայց է գործ իմաստութեան՝ զոր կայսըր ձեզ առնէ յայտ ։

---

1 Սենեկայ փիլիսոփայ՝ և Բուռոս 'ի զինուորական կարգէ՝ դաստիարակք էին Ներոնի ։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Եւ զի զայդ կամի, մխտացուք. զիս լաւ եւս ինքն ուսուսցէ։

ԲՈՒՌՈՍ

Ինքնակալն առ ժամանակ մի ոչ ումեք երեւի։
Վաղագոյն ընդ դուռն մի հասարակաց անծանօթ՝
Երկոքին եւս բդեշխք առ քեզ, տիկին, կանխեցին։
Այլ Ներոն ինձ զի այդրէն դարձ արարից ի դոյն պէտս . . . .

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Ոչ, ես ոչ ածեմ խանգար իւրոց մեծաց խորհրդոցն։
Այլ արդեօք կամիցիս՝ զի փոքր մի համարձակ
Խօսեսցուք մի անգամ անկեղծաբար ընդ միմեանս։

ԲՈՒՌՈՍ

Բուռոսի՝ ատելի եղեալ է միշտ ստութիւն։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Կամ իցէ ձեզ զինքնակալն յաւէժ յինէն գողանալ.
Ո՞չ եւս այլ տեսից ըզնա՝ բայց իբրեւ ժխտ ոք տաղտուկ.
Առ ա՞յս ամբարձի ուրեմն ես ըզձեր բաղդ՝
Զի պատուար ընդ որդւոյն իմ եւ ընդ իս կանգնեցից։
Ո՞չ եւ մի վայրկեան իշխէք թողուլ ըզնա յիւր հաւատ.
Սենեկա եւ դու մրցի՞ք խլել ըզփառս ի միմեանց,
Թէ ո՞ զիս ի մտաց նորա հանցէ վաղագոյն։
Զինքն ի ձեզ յանձն արարի՝ զի ապերախտ կազմիցէք,
Եւ յանուն նորա լիջիք ինքնիշխան տէարք պետութեան։
Արդարեւ որչափ խորհիմ՝ ոչ վըկայեն միտք իմ ինձ
Թէ առ ձեր ձեռասուն ոք ժխտիցիք ունել զիս.
Դու՝ զոր տենչ փառաց հրճուար էր ինձ թողուլ ցալեւյթ
Յանուանդ ինչ պատուի զընդի միոյ բանակին,
Իսկ ես, որ զհետ նախնեաց իմոց ի գահ հետեւեալ,
Ես դուստր, եւ կին եւ քոյր եւ մայր տերանցըդ ձերոց . . .
Յի՞նչ ուրեմն նըկրտէք. համարիցի՞ք թէ իմ կամքս
Ինքնակալ զոք կացոյց՝ զի կանգնիցեմ ինձ երիս։
Ներոն ո՞չ եւս է մանուկ. չե՞ւ է նմա ժամ իշխելոյ։
Յե՞րբ կամիք զի յերեսացըդ ինքնակալն երկիցէ,
Զմարթիցի՞ առանց ձերոց աչաց նըմա տեսանել.
Մինթէ ո՞չ ըզնախնիսն ունիցի իւր առաջնորդ.

Ընտրեսցէ, թէ կամի, կամ զՕգոստոս կամ զՏիբեր,
Թէ կարէ՝ լիցի նմանօղ Գերմանիկեայ հօր իմում։
Ընդ այնչափ դիւցազունս ոչ իշխեմ զանձն իմ կարգել,
Սակայն են եւ արութիւնք զոր ցուցանել կարեմ ես.
Կարեմ դէթ ուսուցանել, մտերմութիւն իւր որչափ
Ընդ ինքն եւ ընդ ծառայ պարտի թողուլ անջրպետ։

ԲՈՒՌՈՍ

Իմ յայժմու ժամանակիս ոչ այլ ինչ էր յանձն առեալ,
Բայց անպարտ զինքնակալն առնել զգործոյ միոջէ.
Այլ զի նմա ինձ ջատագով մտանել ոչ ախորժես,
Եւ բոլոր վարուց նորա երաշխաւոր առնես զիս,
Տաց, տիկին, զպատասխանիդ ազատութեամբ զինուորի՝
Որ չգիտէ սնգուրել զստուգութիւն ի չըպար։
Զմանկութիւն ինքնակալին յիս ապաստան արարեր.
Վըկայեմ, եւ պարտ է ինձ յիշող լինել այդմ միշտ,
Բայց երդուեա՞լ ինչ էր իմ քեզ՝ վըտարանդի տալ ըզնա,
Ինքնակալ հանել՝ որ լոկ հնազանդ լինել գիտիցէ։
Ո՛չ. առ այդ՝ ոչ եւըս քեզ պատասխանի պարտիմ տալ.
Ոչ եւս է նա քոյդ որդի, այլ աշխարհի պետ և տէր.
Պահանջիմ, տիկին, համարս առ Հռոմեայ տէրութիւնն,
Որ զկորուստ կամ զփըրկութիւն իւր համարի յիս աւանդ։
Ո՛հ, թէ հարկ ի տգիտութիւն ուսուցանել էր ըզնա,
Ե՞ս միայն եւ Սենեկա կայաք ըզնա թիւրելոյ.
Ընդէ՞ր էր զմարդահաճոյսն յիւրոց խուղացըն քեցել.
Եւ յաքսորս¹ անդ է՞ր արժան խնդրել նըմին զեղծուցիչս.
Արքունիք Կղաւդիոսի հոծ պատարուն բստրեկօք
Փոխանակ երկուց ի պէտսըդ նա հազարս ընձեռէր,
Որ զմիմեամբք ի պատիւ վաղթարելոյ զինքն նըցեն,
Առնիցեն ալեւորել նըմա յերկայն մանկութեան։
Հի՞մ, տիկին, տըրտընջիցէք. կան մեծարանքդ անկապուտ,
Իբր յանուն ինքնակալին՝ նոյն եւ ի մօրն է երդնուլ։
Ապաքէն ոչ եւս գայ նա, հանապազ զօր ամենայն
Զաշխարհն յոտսըդ արկանել, եւ զքո խըռնել զարքունիսդ.
Այլ արժա՞ն իցէ, տիկին. եւ սիրտ նորա չնորհակալ
Անդ եւեթ երեւիցի՞ ուր ի հարկի լուծ կայցէ՝
Մինթէ միշտ ցածուն հըրոն եւ յամենայն ժամ երկչոտ՝

---

¹ Առ Կղաւդեաւ՝ յաքսորանացն կոչեաց Ագրիպպինա զՍենեկա 'ի դաստիարակ Ներոնի։

Զիջխիցէ՞ լինել Կեսար եւ Աւգոստոս՝ բայց յանուան ։
Ասացի՛ց քեզ եւ զայս . Հըռովմ անպարտ առնէ զնա .
Հռովմ երից ձերբազատ [1] ստըրկաց յերկար ծառայեալ,
Ոգի այն ինչ առեալ ի սամհառնեացըն կրկէս ,
Հաշուի զիւր ազատութիւնն ի տիրելոյ Ներոնի ,
Զի՞նչ ասեմ . եւ լաւութիւնք թըւին ծնանել վերըստին .
Պետութիւնն ոչ եւս ողջոյն տեառն է մնում կողոպուտ .
Յարիսեան դաշտ ժողովուրդն ինքն ընտրէ զիւր ոստիկանս .
Ինքնակալըն վկայութեամբ զօրուն կարգէ զօրագլուխս .
Թրասէաս յատենին , ի բանակին Կորբուլոն
Տակաւին անմեղք են , հակառակ սուտ համբաւոյն .
Անապատք՝ խըռնեալք երբեմն յաւագանւոյ խորհըրդեան՝
Ի քըսու չարախօսաց նոցին են այժըմ բնակեալք ։
Զի՞ փոյթ է , թէ ինքնակալն անսայցէ մեզ հանապազ ,
Թէ միայն ի նորա փառըս կըրթեսցին մեր խորհուրդք ,
Թէ միայն յաւէժաբար ընդ ծաղկաւէտ տէրութիւնն
Ազատ մըշտ կացցէ Հռովմ, եւ Կայսր՝ հըզօր յամենայն ։
Բայց Ներոն , տիկին , ինքնին է բաւական ի պէտս իւր .
Հնազանդիմ, ոչ ի պատիւ ձըգտիմ ըզնա խրատելոյ ։
Ի նախնեաց իւրոց անշուշտ պարտի առնուլ օրինակ ,
Ցուցիչ գործ՝ պարտի Ներոն անձինն եւեթ նըմանել ։
Երանի՜ թէ լաւութիւնք իւր ընդ միմեանց յաջորդեալ՝
Զառաջին ամըս նորին ածիցեն ամ ըստ ամէ ։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Ապա ձեր ընդ հանդերձեալըն վըստահել չիշխելով,
Համարիք թէ Ներոն մոլորեսցի առանց ձեր ։
Սակայն դուք , մինչեւ ցայսօր զգործոյ ձերմէ գոհացեալք ,
Որ եկեալ կայք տալ մեզ վըկայութիւն զլաւութեանցն ,
Յայտնեցէք մեզ թէ առ ի՞նչ , յափըշտակօղ երեւեալ,
Ըզքսըր Սիլանոսի առեւանգել տայ Ներոն ,
Յա՞յս եւեթ դէտ ունի զակն ի նախատինըս դրոշմել
Ի նախնեացն իմոց արիւն ի Յունիոս ցոլացեալ .
Յի՞նչ ըզնա բասրիցէ , եւ ի՞ւ ոճիր յանցանօք
Օրիորդըն գտանիցի եղեռնաւոր քրէական .
Այն որ ցայն ժամ ի ցածուն պարկեշտութեանըն սընեալ,
Ըզներոն ոչ տեսանէր՝ թէ հափափեալ չէր նորա ,

[1] Տիբերիոսյ , Կայիոսի եւ Կղաւդիոսյ ։

Նա՛ եւ յերախտեաց նորին կարգէր համարի
Զերջանիկն ազատութիւն ի տեսլենէն զըրկելոյ ։

ԲՈՒՌՈՍ

Եւ ո՛չ մի զներմանէ գիտեմ կասկած լեալ չարեաց ։
Բայց ցայս վայր , տիկին , ըզնա պարտաւորեալ չէք կայսեր .
Զի՛ք ինչ աստ անհաճոյ տեսանելոյ յաչըս իւր .
Կայ նա յապարանս՝ որ լի իւրովքն է նախնեօք ։
Այլ գիտակ եմ զի զոր նայն յանձին բերէ իրաւունս ,
Իշխան մի ազըստամբ յայր իւր կանգնել կարօղ են ,
Զի արեան ինքնակալին ոչ է օրէն խառնել յոք ,
Բայց յորս ինքն ինքնակալըն հաճեսցի աւանդել .
Դու ինքնին վըկայեսցես , զի չէ բնաւին ինչ արդար՝
Հրաման տալ առանց իւր ըզթոռանէն Աւգոստեայ ։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Իմանամ, ուսուցանէ ինձ Ներոն քով բարբառով
Թէ ի զուր ինչ յուսայ Բրիտանիկ յիմ ընտրութիւն ։
Առ յիւրմէ հիքութենէն դարձուցանել զաչըս իւր՝
Զուր ըզսէր իւր ողոքեալ եմ հարսանեացն յոր յուսայ .
Առ յամօթ զիս առնելոյ՝ կամի Ներոն ցուցանել
Թէ քան զկար իւր առաւել Ագրիպպինա խոստանայ ։
Հռովմ իմով պաշտպանելովս անհընարին փարանի ,
Նա սովին անարգանօք կամի ցըրել ըզպատրանսն ,
Եւ զի բնաւ տիեզերք ուսցին ահիւ գողութեամբ՝
Մի եւս այլ զիմ որդին եւ զինքնակալըն խառնել ։
Կարող է . այլ սակայն իշխեմ ասել դեռ առ նա ,
Թէ յառաջ քան զքաջութիւնդ հարկ է պընդել զաթոռ իւր ,
Եւ զի հարկ եւս առնելով ինձ ի նեղի ու՛ր կարուօջ
Ի հանդէս հանել ընդդէմ իւր զիմ տըկար զօրութիւնս ,
Ինքըն զիւրըն վըտանգէ . եւ թէ ի լուծըս բարձցի ,
Անուն իմ թերեւս քան զոր կարծէն ծանր իցէ ։

ԲՈՒՌՈՍ

Զի՞նչ , տիկին . զմեծարանաց իւրոց համա՞կ կասկածանք .
Եւ ոչ քա՞յլ մի առնուցու թէ չլինիցի խեթահար ։
Կարծիցէ՞ ինչ ինքնակալն ըզքեզ ի թէր Յունիայ ,
Կարծիցէ՞ միաբանեալս ըզԲրիտանիկ եւ ըզքեզ ։
Իսկ զիա՞րդ . ի թիկունըս թըշնամեա՞ց քոց կայցես՝
Գամագիտ պատճառանաց լինել ըզնա բարկելոյ ։
Թէպէտ եւ գոյզն ինչ բան որ խօսեսցի քեզ ի սաղիս , .

Իցե՞ս դու մի՛շտ պատրաստ թագաւորել ընդ նըմա ։
Մի՛շտ զանձա՞նց խնթայցէք, եւ ընդ միմեանս ողջոյնք ձեր
Ի պարզել պարապիցե՞ն եւեթ զիրաց ինչ մըթարս ։
Թո՛ղ անդր, ո՛հ, զդատախազի դառն եւ դըժնեայ պընդութիւն,
Եւ զգեցի՛ր զներողամիտ արգահատանս աղու մօր.
Համբեր դուն ինչ ցըրտութեան, եւ մի՛ զվայրօք զայն ածեր.
Եւ մի՛ տար արքունեաց լըքանելոյ զքեզ պատճառս ։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Եւ ո՞ փառս անձին գրեսցէ յԱգրիպպինայ թէկն յենուլ,
Ուր ինքնին իսկ Ներոն ըզկործանումն իմ յայտնէ,
Ուր թըղւի զիս յերեսաց իւրոց հանել տարագիր,
Մինչ Բուռոս առ Նորա դուրս արգելուլ զիս յանդըգնի ։

ԲՈՒՌՈՍ

Տեսանեմ քաջ, տիկին, զի ժամ է ինձ լըռելոյ,
Եւ զի բանքս ազատախօս քեզ անհաճոյ սկսանին.
Անիրաւ ինձ են ցաւք, եւ ամենայն իրաւունք
Որ զայնս ոչ ողոքիցեն՝ կասկածանացն են զայրուկք ։
Աւասիկ Բրիտանիկ. արդ ես տեղի տամ Նըմա,
Եւ թողում ըզքեզ լսել եւ բողոքել ըզչարեացն,
Եւ թերեւս ամբաստան զնոցա հնարիցըն լինել՝
Ցոյց եւ ոչ իսկ հարցեալ է ինքնակալըն խորհուրդ ։

ՏԵՍԻԼ Գ

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ, ԲՐԻՏԱՆԻԿ, ՆԱՐԿԻՍՈՍ, ԱԼԲԻՆԱ.

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Ո՛վ իշխանդ, ո՞ւր ընթանաս. զի՞նչ այդ եռանդն անհանգիստ,
Որ ըզքեզ ի թըշնամեացըդ մէջ վարէ կուրաբար.
Ցե՞ր իրիք գաս ի խընդիր ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Զոր ես խընդրեմ. ո՜հ ո՜վ դիք.
Զամենայն զոր կորուսի՝ աստ է, տիկին, ի տեղւոջս ։
Ցունիա պաշարեալ հազար աչեղ զինուորօք
Տեսաւ թըշնամանօք քարշեալ այսր յայս ապարանս ։
Եղո՜ւկ. սիրտ իւր երկչոտ յոր սոսկալի արհաւիրս

Ցայս նորոգ տեսիլ իցէ յանկարծակի պակուցեալ։
Ի կարճոյ, բարձաւ յինէն. օրէնք ինչ խիստ, դըժընդակ,
Ճեղքեսցէ զսիրտս երկուսին զոր զօդեցին տառապանք.
Անշուշտ ոչ կամին մեզ՝ զի զցաւս ընդ ցաւըս խառնել
Օժանդակ լիցուք միմեանց բառնալ ըզմեր չուառութիւնս ։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Շատ է արդ. անարգանացդ եմ ձեզ հանգոյն վըշտակից.
Իմ բողոքս՝ նախ քան ըզձեր տըրտունջ կանխեալ յառաջեաց ։
Սակայն ոչ ինչ ակն ունիմ, թէ բարկութիւն ապիկար՝
Հատուցեալ ձեզ զիմ խոստումն՝ յերաշխեաց զիս թափեսցէ ։
Ըզմիտս ոչ մերկանամ. թէ իմանալ կամիցիք,
Արի՛ք զհետ իմ առ Պալլաս՝ ուր ես երթեալ մընամ ձեզ[1] ։

ՏԵՍԻԼ Դ

ԲՐԻՏԱՆԻԿ, ՆԱՐԿԻՍՈՍ.

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Նարկիսէ, հաւատացի՞ց, եւ վըստահեալ ի բան իւր
Կալա՞յց զինքըն միջնորդ ընդ իւր որդին եւ ընդ իս ։
Զի՞նչ ասես. նոյն ինքն այն Ագրիպպինա չիցէ՞ սա,
Զոր երբեմըն հարսնացոյց հայր իմ ինքեան յիմ կորուստ,
Որ եւ քեզ թէ հաւատամ, զաւուրց նորուն ըզյետնոց
Առ իւր կամսն յամրագնացից՝ ճեպեալ կարճեաց զասպարէզ։

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Չէ ինչ փոյթ. նա զանձն ըստ քեզ թըշնամանեալ տեսանէ,
Պարտ յանձին է կալեալ՝ տալ քեզ կնութեան զՑունիա.
Խառնեցէք ըզվիշտդ ի մի եւ զուգեցէք զօգուտ ձեր,
Արքունիքս ընդ վայր հընչեն ի հեծութեանցդ եւ յողբոց.
Ցոր վայր զձեզ տեսանիցեն աղերսաւոր բարբառով
Արկանել այսր ըզբողոքդ եւ ոչ զերկիւղ ահափեկ,

---

1 Պալլաս անուն ումն՝ առանձին խորհրդական էր Ագրիպպինայ, եւ որսացեալ ի կամս նորա ։

Եւ զպատումըն բարկութեանդ՝ ի խօսս եւեթ ցընդեցեալ,
Զիք բըրնաւ ինչ յերկուանք զի հանապազ քուքայցէք։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Աշէ դու Նարկիսոս՝ գիտես թէ ինձ տակաւին
Կամիցիմ զծառայութիւնն առնել երկար սովորոյթ.
Գիտես դու, թէ ի սպառ, ընդ կործանումն իմ ափշեալ,
Հրաժարեմ ի գահէ անտի որ ինձ պահեալ կայր։
Բայց միայն եմ տակաւին. զի բարեկամք հօր իմոյ
Անծանօթք ոմանք են՝ առ հիքութեանս ուծացեալք,
Եւ ինքնին իսկ մանկութիւնս յինէն ի բաց որոշէ
Զայնոսիկ՝ որ ի սրտէ զատանին ընդ իս ուխտապահ։
Իսկ վասն իմ, յամէ հետէ զի խուն մի փորձ սակաւիկ
Արար զիս բաղդին իմոյ տըրտամահաղորդ խելամուտ,
Զի՛նչ զինեւ տեսանեմ, բայց վաճառեալ բարեկամս,
Ամենայն գնացից իմոց հանապազորդ լըրտեսս,
Որք ընտրեալք ի Ներոնէ առ այս վաճառ աղտեղի,
Տուր եւ առ խորհըրդոց հոգւոյս առնեն ընդ Նըմա։
Զի՛նչ եւ է, Նարկիսոս, զիս հանապազ վաճառեն.
Կանխագէտ է իմ մըտաց, զամենայն բանս իմ լսէ.
Քեւ չափ՝ որ ինչ ի սիրտ իմ եղանէ՝ գիտէ նա,
Զի՞նչ թըւի քեզ. Նարկիսէ,

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Ո՛հ, որպիսի անձն անարգ. . . .
Քեզ անկ է զմըտերիմս ընտրել ըզգօն զգուշաւորս,
Եւ մի, տէր, ամենեցուն զգաղտնիս սրտի քո սփռել։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Նարկիսէ, արդար ասես. բայց կասկածիդ այդըր խէթ
Միշտ յետին է հըմտութիւն մեծի հոգւոյ մեծանձին.
Խաբէն զինքն ընդ երկար. սակայն ես քեզ հաւատամ,
Մանաւանդ թէ ուխտեմ՝ քեզ միայնոյ հաւատալ։
Հայրն իմ ինձ յիշեմ ես, զի զքո նախանձդ հաւատեաց.
Դու միայն ի ձերբազատս իւր ես առ իս միշտ աննենգ,
Աչք քո բաց ի գնացըս իմ տըքնեալ անդուլ անդադար՝
Փըրկեցին զիս ցայսօր ի բիւր խըլթից ծածկելոց։
Արդ երթ տե՛ս՝ եթէ շըփոթն այսր յանկարծուստ մըրըրկի
Զարթուցեա՞լ իցէ զմըրոց բարեկամացն արութիւն։

Նըկատեա զաչըս նոցա, մի՛տ դիր բանից բերանոյն,
Տես թէ գո՞ն ինձ ակն ունել անկեղծակարծ օգնութեան։
Ցարքունիս աստ մանաւանդ ճարտարութեամբ քըննեսջիր՝
Որո՛վ խնամով Ներոն տայ պահպանել ըզբամբիշն,
Ի սիրուն աչաց իւրոց երկիւղն իցէ՞ փարատեալ,
Գուցէ՞ ինձ դեռ օճան երթալ խօսել ընդ Նըմա։
Առ Պալլաս, որ իւր ըզքեզդ է ձերբազատ հօր իմոյ,
Ես զայդու ժամու երթայց զըրուց ըզմայր Ներոնի,
Տեսանել ըզնա, գըրգռել, անսալ, եւ հնար թէ իցէ,
Միջամուխ քան զոր կամի 'նդ իւրով անուամբն արշաւել։

ՀԱՆԴԷՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա

ՆԵՐՈՆ, ԲՈՒՌՈՍ, ՆԱՐԿԻՍՈՍ, ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ.

ՆԵՐՈՆ

Աններկմիտ լեր, Բուռոս. քանզի թէպէտ անիրաւ,
Բայց եւ այնպէս մայր է իմ, զխանդսըն կամիմ մոռանալ:
Այլ ո՛չ եւըս կամիմ անգիտանալ եւ ներել
Ըստամբակ պաշտօնէին՝ որ յանդգնեցաւ զայնս իշխել:
Խորհրդովք իւրովք Պալլաս ի մայրն իմ է թունաւթափ,
Հրապուրէ զօր ամենայն ըզԲրիտանիկ զիմ եղբայր.
Ըն նըմին միայն լըսօղ, եւ թէ ով գտցէ կըրթիցի
Ո՛ գիտէ՝ գըտցէ զնոսին առ Պալլասայ ժողովեալ:
Շատ է արդ. ինձ պարտ է զնա եւ յերկոցունցըն որոշել:
Զայս ահա վերջին նըւագ, ի բաց երթէ, կորիցէ.
Զայդ կամիմ, զայդ տամ հրաման, եւ զի աւուրս կատարած
Մի՛ գըտցէ զինքն ի Հռովմ կամ յարքունիս առ իմում,
Ո՛ն արիք. զայս պահանջէ հրաման՝ գահուս փըրկութիւն:
Նարկիսոս, այսըր մատիր: Իսկ դուք ի բաց մեկնիջիք:

« Ա— Բէնկանեան »

ՏԵՍԻԼ Բ

ՆԵՐՈՆ, ՆԱՐԿԻՍՈՍ.

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Գոհութիւն աստուածոց, տէր, Յունիա ի քո ձեռս՝
Յապահովս այսօր յայլոց հռովմայեցւոց առնէ զքեզ:

Թըշնամիքդ ի յուսոյ իւրեանց ի կոր կործանեալք,
Երթեալ են առ Պալլաս ողբալ զիւրեանց յետնութիւն:
Սակայն զինչ տեսանեմ. եւ դու խռովեալ, հիացեալ,
Երեւիս առաւել քան զԲրիտանիկ սըրտաթափ:
Ցաւս իմ զինչ գուշակէ այդ տըխրութիւն միգասարը,
Եւ այդ աչք խըրթնահայեացք՝ վարկպարազի թափառեալք:
Ամենայն ինչ քեզ խընդայ, բաղդն է կամացդ հըպատակ:

ՆԵՐՈՆ

Վըճարեալ է, Նարկիսոս, Ներոն հարեալ է ի սէր:

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Դո՞ւ իմընին:

ՆԵՐՈՆ

Վայրիկ մի է, սակայն ընդ կենաց իմ ողջոյն.
Սիրեմ, զի՞ սիրել ասեմ. Նա՛ զի պաշտեմ զՅունիա:

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Ըզնա դու:

ՆԵՐՈՆ

Ի հետազօտ իմն ըղձանաց յորդորեալ՝
Տեսի զնա զայս գիշեր, ի գալ իւրում ի տեղիս,
Տըրտում, արտօսրալիր աչս ի յերկինս ամբարձեալ:
Որ ընդ ջահս եւ ընդ շողիւն զինուց վառ վառ փայլէին՝
Գեղեցիկ ինքն անպաճոյճ, պարզ եւ մեկնակ հանդերձաւ
Գեղոյ՝ ի հեշտ քընոյն այն ինչ նորոգ թափելոյ:
Զի՞ եւս այլ. ոչ գիտեմ եթէ ընաւ այն պարզութիւն,
Ըստուերք ցայգութեան, ջահք, լռութիւն եւ բարբառք,
Եւ երեսք ամեհիք անագորոյն քարշողացն
Աճէին ըզպատկառոտ աչացն իւրոց քաղցրութիւն.
Զինչ եւ է, յայն տեսիլ յըրնաղագեղ սըխրացեալ,
Կամեցայ խօսել ընդ նա, եւ գըլաւ ձայն իմ անդէն.
Ես անշարժ, եւ ըմբըռնեալ ի պակուցման ինչ երկար,
Եթող թոյլ անցանել ի բնակարան իւր երթալ,
Եւ ես յիմըս գնացի. եւ անդանօր, միայնակ,
Զկերպարանս իւր ջանացայ զուր ի մըտացըս հանել.
Առաջի կայր միշտ աչացս, ընդ իւր խօսել կարծէի.
Սիրէի եւ զարտասուսն իւր զոր հեղուլ տայի ես:
Իր զի զներհըս խընդրէի, այլ կարի յոյժ անագան.

Առնուր հառաչս ի գործ, եւ սպառնալիս իսկ անգամ։
Այս գունակ նորահաս սիրով իմով պատաղեալ՝
Աչքս առանց փակելոյ վաղորդայնոյն սպասեցին։
Այլ թերեւս յիս զիւր պատկեր չնաշխարհիկ ստեղծանեմ,
Շնորհաչուք յոյժ աններման երեւեցաւ ինձ ի գեղ.
Նարկիսէ, դու զի՞նչ ասես։

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Զի՞նչ, տէր. եւ ո՞ կարծիցէ
Թէ զանխուլ այսչափ յերկար ի Ներոնէ թաքեալ նա։

ՆԵՐՈՆ

Քաջ գիտես, Նարկիսոս. կամ յիս հանէր ցասումն իւր
Զարկածն որ զեղբայրն յափշտակեաց ի Նմանէ,
Կամ սաստիկ խրոխտութեան անձուկ կալեալ զսիրտ Նորա
Ի մերոց աչաց խանդայր զգեղեցկութիւն իւր զառոյգ,
Առ ցաւն հաւատարիմ՝ ստուերամուտ թաքթաքուր՝
Եւ յանուանն իսկ համբաւոյ խորշէր փախչէր խուսափեալ։
Այս հանդէս առաքինի՝ նորատեսիլ յարքունիս՝
Երեւեալ հանապազորդ ըզսիրտս ի սէր բորբոքէ։
Իսկ զիարդ, Նարկիսէ, ուր չիք ուրեք կին Հռոմ
Զոր ոչ սէր իմ պատուիցէ եւ առնիցէ նազել յոյժ,
Եւ յորժամ ի հայեցուածս աչացն իշխէ վստահել,
Զրգայցէ փորձ ի վերայ սրտին կայսեր առնելոյ,
Անդ միայն Յունիա պարկեշտագեղ յիւրում տան
Ի նոցա փառսն որպէս ի ծանակա՞նս հայիցի
Փախիցէ՞, եւ ոչ արժա՞ն իսկ ինչ վարկցի հարցանել՝
Թէ սիրո՞ն ոք կայսրն իցէ, կամ թէ սիրել գիտիցէ՞։
Ասա ցիս, Բրիտանիկ սիրիցէ՞ զնա։

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Ո՞րպէս. տէր,
Թէ սիրէ՞։

ՆԵՐՈՆ

Եւ յայդ մատաղ տիս իրագէ՞տ է անձին.
Եւ զաչաց կախարդասար զիւթեալ յուռթից գիտէ՞ զաղ։

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Սէրըն, տէր, ոչ ըսպասէ միշտ բանաւոր զգօնութեան։
Մի՛ չուշտ կար, սիրէ նա զնա։ Հրահանգուցեալ յայնքան գեղ՝

Վաղ իսկ աչք իւր ուսեա՛լ են առ ի պէտս արտասուաց.
Եւ առ գոյզն ինչ ցանկութիւն նորա գիտէ զիջանել,
Եւ այժմէ՞ն իսկ թերեւս ածել գիտէ ի հաւան։

ՆԵՐՈՆ

Զի՞նչ խօսիս. եւ սրտի նորա իշխէ՞ ինչ արդեօք,

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Ոչ գիտեմ, սակայն, տէր, որ ինչ կարեմս ասել քեզ,
Տեսի ես երբեմն ըզնա՝ զի գնայր հազիւ ի տեղւոյս,
Սիրտ իւր լի սրտմըտութեամբ զոր ի յաչաց քոց ծածկէր,
Ցարքունեացդ՝ որ զապախտումն իւր ողբալով ի բաց կայ։
Տաղտկացեալ ընդ մեծութիւն քո եւ ընդ իւր ստրկութիւն,
Ընդ անհոյժ նեղսրտութիւն երերածուփ եւ ընդ ահ.
Գնայր ի տես Յունիայ, եւ դարձ առնէր խընդամիտ։

ՆԵՐՈՆ

Որչափ իւր ընդ միտ մըտցէ՝ այնչափ կարի չուառական,
Նարկիսէ, պարտի ցասման նորա ցանկալ մանաւանդ.
Ոչ առանց պատուհասի Ներոն նախանձ բերիցէ։

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Դո՞ւ, տէր. եւ զի՞ նեղեալ տագնապիցիս անհանգիստ։
Յունեայ գոյր արգահատել, լինել նըմա վըշտակից.
Արտասուս չիք նորա տեսեալ բայց զիւրըն եւեթ,
Իսկ այսօր, տէր, զի բացեալ աչք իւր ի լոյս հայեցին
Նըկատել ի մօտուստ ըզճառագայթ փառաց քոց,
Շուրջ ըզքեւ տեսանիցեն զարքայս կապտեալս ի թագաց,
Խառնիխուռն յամբոխին, եւ զտարփաւորն իւր անգամ,
Պիշ ունել զակն յաչըս քո, եւ գրել անձանց ի պատիւ՝
Թէ յանկարծ ուրեք ընդ վայր դէմս ի նոսա դարձուցես.
Իբրեւ զայն տեսանիցէ՝ զի յես այնչափ պարծանաց
Երթայցես ըզպարտութիւն խոստովանել հեծութեամբ,
Մի՛ յերկբայս լինիր, տէր, սիրել ըզքեզ տուր հրաման,
Եւ անդէն սիրեսցիս ի թուլեալ յայնըմ սրտէ։

ՆԵՐՈՆ

Առ քանի՛ վիշտըս պատրաստ պարտ իցէ ինձ զըտանել,
Ո՛րչափ ինչ թախանձանք։

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Զի՞նչ, տէր, քեզ զի՞նչ է խափան։

ՆԵՐՈՆ

Ամենայն․ Ագրիպպինա , Հոկտաւիա եւ Բուռոս ,
Սենեկա , Հռովմ համօրէն , եւ ամք երեք լաւութեանց ։
Ոչ սիրոյ ինչ թէ մնացուած ի գութ գեղոյն Հոկտաւեայ
Կապէ զիս յիւր հարսանիսն եւ մանկութեանն ողորմի ․
Ի բազում խնամոց իւրոց աչք իմ վաղուց ձանձրացեալ ,
Զարտասուս նորա հազիւ երբեք հաճին տեսանել ։
Երանի թէ վաղ ընդ փոյթ ապահարզան ինձ ի շնորհ՝
Ըսփոփէր զիս ի լծոյն որ բռնաբար եդաւ ինձ ։
Եւ երկինք իսկ զայն ինքնին թուի խոտել ի գաղտնիս ․
Ուխտք իւր չորեքամեայ զնա ի նանիր թախանձեն ,
Ցուցանեն դիք եւ ոչ ինչ՝ թէ ՚նդ լաւութիւնս իւր հաճին ․
Եւ ոչ մի տան անկողնոցըս գրաւական [1] , Նարկիսէ ,
Ի նանիր մտահեծան գահըս խնդրէ պայազատ ։

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Եւ զի՞ ընաւ յապաղիցես , տէր , ըզտիկինն արձակել․
Տէրութիւնն եւ քո իսկ սիրտ զՀոկտաւիա մերժեն ընաւ ․
Աւգոստոս հաւըն քո տենչայր ըզհետ Լիւիայ ․
Երկակի արձակմամբ առին զիմեանս երկոքեան ,
Եւ այս դէպ ապահարզան ժառանգեցոյց , քեզ զաթոռդ ։
Տիբեր՝ զոր հարսանեք առեալ մուծին ի տուն իւր [2] ,
Իշխեաց ակն յանդիման թողուլ ըզդուստր նորա ։
Դու միայն մինչեւ ցայսօր պատերազմեալ ընդ սրտիդ՝
Ոչ իշխես արձակելով ըզդա զհաճոյսըդ լնուլ ։

ՆԵՐՈՆ

Իսկ դու զԱգրիպպինա զանհամբոյրն ո՞չ ճանաչես ։
Սէր սրտիս անհանգիստ՝ նըկարէ զնա յաչըս իւր ,
Զի առեալ զՀոկտաւիա՝ հրացայտ աչօք ածէ ինձ
Ցուցանել սուրբ զիրաւունս կապոյն զոր ինքըն զօդեաց ,
Եւ հարուածս խմում սրտիս գըժնէագոյնըս տըւեալ ,
Կալ ճառել երկարաձիգ զիմոցս առ ինքըն ապախտեաց ։
Որո՞վ երեսօք հանդուրժել դառըն բանին ։

---

1 Այս է զաւակ , ժառանգ ։
2 Զի փեսայացոյց ինքեան ի դուստր իւր Յուլիա ։

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Ո՞չ դու տէր ես ապաքէն անձինըդ քում եւ նորա ,
Միշտ ըզքեզ ընդ իւրով ձեռամբ տեսցո՞ւք զարհուրեալ ։
Քեզ կեաց՝ քեզ թագաւորեա , նըմա՝ ցայսվայր շատ լիցի ։
Երկընչի՞ս ինչ դու , տէր ․ այլ չերկընչիս ի նմանէ ․
Այժմ իսկ դեռ աքսորեցեր զամբարտաւանըն Պալլաս ,
ԸզՊալլաս՝ որոյ գիտես զի ժըպրհութեանն էր թիկունք ։

ՆԵՐՈՆ

Մեկուսի յաչաց իւրոց՝ եւ հրամայեմ եւ սպառնամ ,
Խորհըրդոցըդ լըսեմ , եւ ձեռըն տամ հաւանել ,
Խրախուսեմ ընդդէմ նըմին , եւ խիզախել գուն դընեմ ,
Սակայն , սաստ ըզհոգիս ցուցանեմ քեզ մերկանդամ ,
Իբրեւ բաղդն իմ չարագեւ զիս յանդիման իւր տանի ,
Կամ զի դեռ եւս ոչ իշխեմ զիշխանութիւնն ուրանալ
Զաչացն այնոցիկ՝ յորս ընթերցայ զպարտս յերկար ,
Կամ զի միտք իմ անմոռաց յիշող այնքան երախտեաց ,
Հնազանդէ նըմա գաղտ զոր ինչ ունիմս ի նմանէն ․
Հակիրճ բան , ոչինչ օգնէ ջանիցս իմոց զօրութիւն ․
Հանճար իմ զարհուրեալ դողայ հանդէպ նորայոյն ։
Եւ առ յայդ գերութենէդ յազատութիւն ճողոպրել
Ամենայն ուրեք խորշիմ , եւ սրտառուչ զինքըն առնեմ ,
Եւ զօգուտն իսկ նեղութիւնս երբեմն երբեմն ուսուցեալ ,
Զի յինէն խոյս տացէ՝ որչափ յիւրմէն փախչիմ ես ։
Այլ կարի շատ կալայ զքեզ , արի մեկնեաց , Նարկիսէ ,
Գուցէ զքեզ ի նենգութիւն բամբասիցէ Բրիտանիկ ։

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Ոչ ընաւ , վըստահանայ Բրիտանիկ զանձն յիմ հաւատ ․
Հրամանաւ իւրով կարծէ , տէր , թէ առ քեզ եմ եկեալ՝
Ասա տեղեակ ամենայնի՝ լինել որ իւր պիտոյն է ,
Եւ յիմմէ բերանոյ գիտել ցանկայ զքո գաղտնիս ,
Անժուժկալ մանաւանդ ի տես իւրոյ սիրելւոյն ,
Ի խնամոց իմոց մընայ հաւատարիմ օգնութեանս ։

ՆԵՐՈՆ

Հաւանիմ․ եւ արդ դու զայս քաղցր աւետիս տար առ նա ․
Տեսցէ զնա ։

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Տէր , ի բաց հանջիր ըզնա ի նմանէ ։

ՆԵՐՈՆ

Նարկիսոս, են իմ պատճառք. եւ դու կարես իմանալ,
Թէ զնորա տեսոյն հեշտանս տուգանեցից ծանրագնի:
Սակայն դու պարծեցիր նըմա ի քո դէպ մարթանս.
Ասա՛ նմա՝ զի եւ զիս ի նորա շնորհըս խաբեն,
Թէ լինէն անհրաժան առ նա երթայ: Բանան դուրք.
Ինքն աչա. դարձիր առ տէր քո եւ ածցես այսր ըզնա:

ՏԵՍԻԼ Գ.

ՆԵՐՈՆ, ՅՈՒՆԻԱ.

ՆԵՐՈՆ

Օրիորդըդ կոյս խռովիս եւ շըրջին գոյնք երեսացդ.
Արդեօք յաչս իմ ընթեռնուս գուշակութիւն ինչ տըխուր:

ՅՈՒՆԻԱ

Ոչ կարեմ ի քէն, տէր, թաքուցանել ըզվըրիպակս.
Երթայի զՀոկտաւիա տեսանել, ոչ զինքնակալն:

ՆԵՐՈՆ

Այդ յայտնի է, բամբիշն, եւ աննախանձ ոչ կարեմ
Զբարեկամութիւնդ առ երջանիկն Հոկտաւիա իմանալ:

ՅՈՒՆԻԱ

Դո՛ւ, տէր.

ՆԵՐՈՆ

Կարծիցես, տիկին, թէ սոսա յարքունիս
Հոկտաւեայ միայն իցեն աչք առ ի գքեզ ճանաչել:

ՅՈՒՆԻԱ

Եւ զո՞վ այլ կամիցիս, տէր, թէ յօգնութիւն կարդայցեմ.
Յումէ՞ հարցից զյանցանս՝ որում անգէտ եմ բընաւ.
Որ ածեսըդ պատուհաս՝ չանգիտանաս ինչ դու զայն.
Յիս, տէր, աղաչեմ, ծանո՛ ինձ զինչ են յանցանքս.

ՆԵՐՈՆ

Զինչ, բամբիշն. եւ իցե՞ն զոյգն ինչ թեթեւ թըշնամանք
Յինէն այսչափ ժամանակ զերեսըս քո գողանալ.
Իսկ ըզշնորհսն որով երկինք պըճնել ըզքեզ կամեցան՝
Միթէ յայն ինչ ընկալար զի թաղեսցես ըզնոսա:
Երջանիկըն Բրիտանիկ տեսանիցէ՞ անխըռով
Զի հեռի յաչաց մերոց աճէ քո գեղն եւ իւր սէր.
Ի փառաց այտի առ ինչ մինչեւ ցայսօր զըրկեալ զիս՝
Տարագիր աստ յարքունիս իմ ընկեցեր անողորմ:
Ասի եւս, եթէ ներես նըմա, տիկին, մըտադիւր,
Գալ առ քեզ համարձակել զխորհուրդ սըրտին մերկանալ.
Զի ես ոչ հաւատացից՝ եթէ անհարց ինչ լինէն՝
Անողոքն Յունիա կամիցի զնա փայփայել,
Կամ թէ բնաւ իսկ հաճիցի սէր ընդ սիրոյ տալ առնուլ,
Առանց իմ ինչ գիտելոյ՝ բայց ի զրուցաց համբաւոյն:

ՅՈՒՆԻԱ

Ոչ յուրասս եղէց ի քէն, տէր, զի նորա հեծութիւնք
Հաճեցան երբեմն ընդ իս մերկանալոյ զիղձըս իւր:
Ոչ դարձոյց զաչըս իւր ի յաղջկանէ միոջէ
Որ միայն է մնացորդ աւերակաց տան մեծի.
Թերեւս յուշ լինի նըմա՝ զի յերանեակ անդ աւուրս
Զիս ընտրեաց հայրըն իւր ցանկալի հարսըն նըմին.
Սիրէ զիս, հըպատակէ ինքնակալի հօր իւրում,
Եւ իշխեմ եւս ասել եթէ եւ մօր քում եւ քեզ.
Այնչափ իղձք սըրտից ձերոց նըման են միշտ իւրայոցն, . . .

ՆԵՐՈՆ

Մօր իմում՝ են իւր, տիկին, խորհուրդք ուրոյն, են եւ իմ
Մի՛ եւս աստ խօսեսցուք զԱգրիպպինայ եւ զԿլաւդեայ.
Ոչ երբէք ըստ ընտրութեան կամաց նոցա խորհիմ ինչ:
Ինձ եւեթ երաշխաւոր քեզ լինել անկ է, տիկին.
Եւ կամիմ իմով ձեռամբըս քեզ փեսայ զոք ընտրել:

ՅՈՒՆԻԱ

Ո՛հ, տէր. համարիցի՞ս թէ որ ինչ այլ խնամութիւն
Առնիցէ զկայսերըն յամօթ՝ ըզսերընդեան իմոյ հարս:

ՆԵՐՈՆ

Ոչ, տիկին. նա զի փեսայն զորմէ իմ բանք են առ քեզ՝
Կարէ զքո եւ զիւր նախնիսն ի մի խառնել անեալբ.
Անպատկառ մարթի եւ քեզ սիրոյ նորին հաւանել.

ՅՈՒՆԻԱ

Իսկ արդ ո՞վ արդեօք իցէ փեսայն ընտրեալ:

ՆԵՐՈՆ

Ես, տիկին

ՅՈՒՆԻԱ

Դո՞ւ:

ՆԵՐՈՆ

Զայլ ոք, բամբիշն, կարգայի քեզ անուն,
Եթէ զայլ ոք գիտէի գեր ի վերոյ քան զՆերոն:
Այո՛. յընտրութիւն մի այսպիսի քեզ հաճոյ,
Յածեցի զաչս յարքունիսս, ի Հռոմ, ի մեր տէրութիւնս:
Տիկին, չա՛տ որոնեցի, եւ որոնեմ տակաւին,
Թէ յո՛ր ձեռս աւանդեցից ըզգանձըս զայս ցանկալի.
Արժանի սակայն սիրոյ քոյ զկայսր եւեթ տեսանեմ.
Նա միայն պարտի լինել աւանդառուն երջանիկ,
Եւ չկարէ արժանապէս յանձնել ըզքեզ՝ բայց յայն ձեռս
Յորըս Հռոմ ապըսպարեաց ըզտէրութիւն աշխարհի:
Դու քեզէն արա հարցփորձ ամացըն քոց առաջնոց.
Կղաւդիոս իւրում որդւոյն էր զայնոսիկ պատրաստեալ.
Բայց աւուրք էին այն՝ յոր զտէրութիւնն համօրէն
Ակն ունէր յաւուր միում ժառանգութիւն տալ նըմա.
Իսկ դիքն յայտ արարին. եւ քեզ հետեւել նոցին քաւ.
Այլ արժան է ի կողմըն տէրութեան անցանել:
Ընդունայն էր նոցա ի դոյն պարգեւ պատուել զիս,
Եթէ սիրտ քո ի նմանէ հատանելոց էր ի բաց,
Եթէ այսչափ հոգք խնամոցս ոչ քո գեղով քաղցրացին,
Թէ մինչ ես տըքնութեանց եւ ամբոխից նըւիրեմ
Աւուրս միշտ ողբալիս եւ խանդացեալս հանապազ,
Զերթայցեմ ինչ երբեմն ոգի առ ոտըդ առնուլ:
Յաչըս քո Հոկտաւիա մի՛ անկցի ընաւ ինչ խըրտուիլ,
Հըռոմ իբրեւ զիս՝ զհաւանութիւն իւր տայ քեզ,

Արձակէ զՀոկտաւիա, եւ քակէ զիս ի կապից
Հարսանեացըն զոր երկինք հաստատել յանձըն չառնուն:
Խորհեսջիր արդ, բամբիշն, եւ քըննեսջիր յանձին քում
Զընտրութիւնդ արժանի խնամոց կայսեր՝ տարփողից,
Արժանի չըքնաղ գեղոյդ՝ յոյժ ընդ երկար գերելոյ,
Արժանի տիեզերաց՝ որում դու զանձնըդ պարտիս:

ՅՈՒՆԻԱ

Իրաւամբք, տէր, յապուշ միտս ահաւասիկ հարեալ կամ.
Տեսանեմ զանձն ի միոյ եւեթ աւուր բոլորել՝
Քրէէքուր իբր ոճրագործ վարեալ ածեալ յայս տեղի.
Եւ յորժամ գամ երեւիմ աչացըդ քոց սըրտաթափ՝
Մինչ հազիւ թէ հազ յանձինս անմեղութիւն կալ վըստահ,
Դու յանկարծ ըզՀոկտաւեայն մատուցանես ինձ տեղի:
Բայց առեալ համարձակիմ, թէ արժանի չեմ ինչ ընաւ
Ոչ անչափ այդըմ պատուոյդ, ոչ անպատեհ զըզուանացդ.
Եւ իցէ՞ քեզ, տէր, հընար՝ ցանկալ զի կոյս օրիորդ,
Որ գոգցես ի խանձարրոց եւես ըզտուն իւր չիջեալ,
Որ ըզցաւս իւր սընուցեալ յաղջամըղջին խաւարի՝
Ըստացեալ է իւր վարս առաքինիս ըստ վըշտին,
Յանկարծոյն անցանիցէ ի մըթագին գիշերոյն
Յաշտիճան՝ որ զնա տեսիլ առնէ աչաց աշխարհիս,
Որոյ ես եւ ոչ հեռուստ ժուժկալեցի ճաճանչիցն,
Եւ այլ ոք, հակիրճ, ըզնորա փառսըն լըսու:

ՆԵՐՈՆ

Ասացի քեզ յառաջ թէ արձակեմ ես ըզնա.
Զանձամբ լեր յերկիւղէդ կամ 'ի ցածուն մըտաց քոց:
Մի կար առ եւ զընտրութիւնս ի կուրութիւն բամբասեր.
Ես առնում զքեզ յերաշխի, հաւանեա յանձն առ միայն:
Զարեանն յորմէ բըղխես՝ ած ըզմըտաւ զյիշատակ.
Եւ մի նախամեծար՝ քան զհաստատուն պատուոյ շուք,
Որով կամ է կայսեր եւ ցանկայ զքեզ զարդարել,
Առնել զփառըս հրաժեշտի՝ որում զղջումն ըզհետ գայ:

ՅՈՒՆԻԱ

Գիտէն, տէր, երկինք ըզխորըս խորհըրդոց իմ սըրտիս,
Ոչ պատրեմ ընաւ ի յոյս խելացընոր ինչ փառաց,
Գիտեմ զքո պարգեւաց չափել կըշռել զմեծութիւն,
Բայց այդ գահ, որչափ պայծառ ըսփռեսցէ յանձն իմ նըշոյլս,

Արասցէ նոյն զիս յամօթ, եւ ի տուընջեան լոյս հանցէ
Ըզյանցանսն՝ որով ժառանգն ի բաց անտի կողոպտի :

ՆԵՐՈՆ

Այդ ի խնամըս նորա, բամբիշն, ունել է յանձին
Հոգ բազում, զորով չիք մըտերմութեան զանցանել :
Այլ մի՛ զմեզ խաբեսցուք, թողցուք ի բաց ըզգաղտնիս ·
Առաւել յոյժ զեղջօրէն քան ըզքեռէն է քեզ փոյթ [1],
Եւ յաղագըս Բրիտանկան . . . ,

ՅՈՒՆԻԱ

Գիտաց չարժել զիս նա, տէր,
Եւ իմ չիք եղեալ ի մտի զանխըլանալ ի նմանէ :
Այս յըստակ պարզմըտութիւն չէ իմաստուն ինչ անշուշտ,
Այլ սակայն իմում սըրտիս՝ միշտ է բերանըս թարգման ·
Յարքունեաց հեռաւոր՝ ոչ կարծէի, տէր, բընաւ,
Թէ յարուեստ կեղծեաց ինձ ընդելանել լիցի հարկ :
Սիրեմ ըզԲրիտանիկ, եւ հաստեցայ իսկ նըմին
Յորժամ ընդ հարսանեացն եւ տէրութիւնն անկ էր իւր ·
Բայց աղէտք թըշուառութեանն որ մերժեցին անտի զնա,
Պատուոցն իւրոց լըքումն, ամայութիւն տան իւրոյ,
Փախուստ պաշտօնէիցըն զորս անկումն իւր ցրուեաց,
Են կապանք առհասարակ որ արգելուն զՅունիա :
Յամենայն յոր դուդ հայիս՝ հաւանընկերք են սըրտիդ ·
Աւուրք քո մըշտազուարթք խաղան սահին ի հաճոյս,
Աղբիւր անըսպառ է նոցին քեզ տէրութիւնդ ·
Կամ թէ վիշտ ինչ կըրճիմն յընթացս իւրեանց անկանի,
Տիեզերք ամենայն ի պահպանել զայն խնամոտ՝
Փութան վաղվաղակի առնել քեզ զայն մոռացօնս :
Միայնուկ է Բրիտանիկ · թէ ինչ անկցի նմա տաղտուկ,
Ոչ զոք այլ բաց յինէն՝ ում փոյթ իցէ՝ նըշմարել ·
Եւ բընաւ հեշտութիւնք իւր՝ արտասուք ինչ են, տէր,
Որ երբեմըն մոռանալ զաղէտըս իւր տան նըմա :

ՆԵՐՈՆ

Եւ ընդ այդ իսկ հեշտութիւնս եւ արտասուս նախանձիմ,
Զոր եւ բա՛ց յինքենէ՝ ա՛յլ ոք զըլխոյն ինձ տուժէր :
Այլ ընդ այդմ աքայորդւոյդ ա՛յլ իմըն գնացս եմ պահեալ ·
Առաջի քո նա, բամբիշն, երեւեսցի սոյնհետայն :

[1] Այս է՝ զԲրիտանիկէ քան զՀոկտաւիայէ քեռէ նորա :

ՅՈՒՆԻԱ

Ո՛հ, տէր, քո բարութիւնք անպակաս զիս ըսփոփեն :

ՆԵՐՈՆ

Արգելուլ կարող էի զսէամըս տեղւոյս ի նմանէ,
Բայց, տիկին, ըզգուշանալ ի վըտանգէն ախորժեմ՝
Յոր գուցէ արկանիցէ սըրտմըտութիւն իւր ըզնա :
Ոչ կամիմ կորուսանել ըզնա, եւ լաւ եւս իցէ
Զի լուիցէ զիւր դատակնիք ի ցանկալի բերանոյն :
Թէ սիրես զարեւ նորին՝ ըզնա ի քէն հեռացո՛,
Այլ կարծիս ինչ մի՛ տայցես՝ թէ իցեմ իւր նախանձորդ :
Իւրում վըտարելոյն դու զքեզ արա մեղապարտ,
Եւ թէպէտ եւ բանիւք, թէպէտ եւ քով լըռութեամբ,
Գէթ քոյով ցըրտութեամբք ի միտ առնուլ տուր նըմա,
Թէ այլուր պարտի փոխել ըզցանկութիւն իւր եւ զյոյս :

ՅՈՒՆԻԱ

Ե՞ս, ես ինքնըս կարգացից նըմա զայդ խիստ դատակնիք :
Իմ բերանս հազար անգամ երդուաւ նըմա զհակառակն :
Ես թէպէտ մինչեւ ցայդվայր կարող լիցիմ սըտել ինձ,
Աչք իմ ոչ հրամայեսցեն նըմա, տէր, ինձ հնազանդել :

ՆԵՐՈՆ

Թագուցեալ մօտ ի տեղիս, տեսից, տիկին, եւ ըզձեզ :
Ըզսէր քո ծըրարեալ պահեա ի խորս անդ հոգւոյդ ·
Ի խօսից ձերոց եւ ոչ մին առ յինէն ծածկեսցի ·
Եւ զորս համր համարիցէք զակնարկութիւնսդ իմացայց ·
Եւ կորուստ իւր եղիցի տրտուր վարձուց անվըրէպ
Ընդ շարժմանդ կամ հեծութեանդ որ ի հաճոյս իւր ելցէ :

ՅՈՒՆԻԱ

Եղո՛ւկ զիս · եթէ հնար է ինձ խընդրել այլ եւս ինչ,
Թողութիւն շնորհեա ինձ՝ տէր, մի՛ տեսանել ըզնա բնաւ :

ՏԵՍԻԼ Դ

ՆԵՐՈՆ, ՅՈՒՆԻԱ, ՆԱՐԿԻՍՈՍ.

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Տէր, ահա՛ Բրիտանիկ եկեալ զքամբիչըն խընդրէ.
Մօտ է աստ:

ՆԵՐՈՆ

Թող մըտցէ:

ՅՈՒՆԻԱ

Ո՛հ, տէր:

ՆԵՐՈՆ

Մեկնիմ ես ի քէն:
Տիկին, բաղդ իւր առաւել ի քեզ կախեալ կայ քան յիս.
Ընդ նըմին տեսաւորելդ՝ իմա զի զքեզ տեսանեմ: « Ժի՛ւէ »

ՏԵՍԻԼ Ե

ՅՈՒՆԻԱ, ՆԱՐԿԻՍՈՍ.

ՅՈՒՆԻԱ

Նարկիսոս, ո՜վ սիրելիդ, ընթա՛նդ առաջ տեառըն քոյ,
Ասա նմա . . . կորեայ վա՜հ. եւ տեսանեմ զի գայ նա:

ՏԵՍԻԼ Զ

ՅՈՒՆԻԱ, ԲՐԻՏԱՆԻԿ. ՆԱՐԿԻՍՈՍ.

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Բամբիշն, ո՛ր բաղդ բարի մատուցանէ զքեզ առ իս.
Զի՞նչ. ի քաղցըր խօսս ուրեմըն գո՞ն ինձ արդ վայելել:

Սակայն որ վիշտ աղէ՜ ուտէ զիս յայսմ հեշտութեան.
Աւա՜ղ. գուցէ՞ ինձ յոյս տեսանելոյ զքեզ անդրէն:
Իցէ՞ ինձ արժան գողանալ բիւր պատուածով
Ըզքաղցըն զառ ի քէն որ ըստ օրէ շնորհեալ ինձ:
Զի՞նչ գիշեր, զի՞նչ զարթումն. արտօսըր քո եւ տեսիլ
Ըզժամանոյցդ պղտոցիկ ո՛չ մեղկեցին ժըպրհութիւն:
Տարփաւորըդ զի՞նչ գործէր. ո՞ր նախանձոտ չարադեւ
Ի փառաց առ ոտըս քո՛ մեռանելոյն արգել զիս:
Եղո՜ւկ. յարհաւիրս անդ որ ըզքեւ պատեցան՝
Հանե՞ր ինչ արդեօք զինէն տըրտունջ ի ծածուկ.
Բամբիշն իմ, արժանի՞ համարեցար տենչալ ինձ:
Ածէի՞ր ինչ ըզմըտաւ թէ քանի՛ ցաւս ինձ տայցես . . .
Ոչ ասես ցիս եւ ոչինչ. ո՜վ զինչ սէր, զինչ ցըրտութիւն:
Ա՞յսպէս աչք քո գեղեցիկք մըխիթարեն զաղէտս իմ:
Ե՛կ, խօսեաց. աստ ուչոգի կամք, եւ ոսոխ մեր ի խարս
Ըզբօսեալ է այլուր՝ մինչ ես ընդ քեզըդ խօսիմ.
Շահեսցուք ըզվայրկեանս՝ մինչդեռ հեռին է ի մէնջ:

ՅՈՒՆԻԱ

Յայն տեղիս կաս որ համակ լի են նորա զօրութեամբ.
Մարթի, տէր, եթէ իցեն աչք եւ որմոցս այսոցիկ,
Նա եւ ոչ երբեք հեռի է ինքնակալն յայս տեղեաց:

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Իսկ յորմէ՞ հետէ, տիկին, այդչափ երկչոտ իցես դու:
Եւ արդ զի՞նչ. ուսի՞ցէ սէր քո յանձին զգերութիւն.
Զի՞ եղեւ սիրտն որ լինէր ինձ երդմընի հանապազ,
Ըզներոն անգամ առնել նախանձալեկ ի սէր մեր:
Աւա՜ղ աղէ մերժեա, տիկին, ըզվայրապար զայդ երկիւղ.
Տակաւին ոչ յամենայն սիրտըս մեռեալ է հաւատ.
Թուին աչք ամենեցուն ընդ իմ ցասումըն հաւան,
Յայտնապէս մեզ ի թերէ կայ ինքնին մայր Ներոնի:
Ընդ կարգըս վարչութեան իսկ նորա Հռոմ դըժկամակ . . .

ՅՈՒՆԻԱ

Ո՛հ, տէր. հակառակ քոյոց մըտացըդ խօսիս.
Դու ինքնին հազար անգամ եղեալ ես ինձ խոստովան,
Թէ Հռոմ հասարակ հաւանութեամբ գովէ զնա.
Յամենայն ժամ մեծարանս ինչ քաջութեանն առնէիր:
Արդարեւ իսկ ցաւ սըրտիդ թելադրէ քեզ զայդ բարբառ:

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Ինձ զարմանք են այդ լեզու, եւ ոչ է հնար կալ յուրասս.
Ես ոչ զհետ քո եկի մտօք լսել գովութիւնս ։
Եւ զիա՞րդ. առ մերկանալ քեզ ըղձագնաց նեղութեանս,
Հազիւ թէ գողանամ՝ ըղյաջողակ ինչ վայրկեան,
Եւ վայրկեանս այս սիրելի սպառի ծախի բովանդակ
Ի գովեստ թըշնամւոյն յորմէ տանջեալ տառապիմս ։
Ո՞վ առնէ այսպէս ըղքեզ յաւուր միում՝ քեզ ոսոխ ։
Զի՞նչ իցէ, զի եւ աչկունք քո ի լռել են ուսեալ.
Ո՛վ տեսիլ. խորշիս զի մի եւ աչք աչաց դիպեսցին ։
Քեզ Ներոն իցէ հաճոյ, եւ ես իցե՞մ ատելի ։
Ո՛հ, թէ զայդ հաւատայի . . . Աղէ, տիկին, աստուածուհի՛ն,
Ըղմերդումն յոր ըղհօղիս իմ՝ արկանես՝ փարատեա ։
Խօսեաց. ո՞չ եւս իցեմ՝ ես ի մտացդ յիշատակ ։

ՅՈՒՆԻԱ

Մեկնեաց, տէր. այժմ՝ ինքնակալն ընդ հուպ գալոց է այսրէն ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Նարկիսէ, յետ հարուածոյս իմ՝ պարտ է ինձ ակն ունել ։ «Ելանէ»

ՏԵՍԻԼ Է

ՆԵՐՈՆ, ՅՈՒՆԻԱ, ՆԱՐԿԻՍՈՍ

ՆԵՐՈՆ

Օրիո՛րդ . . .

ՅՈՒՆԻԱ

Ոչ, ոչ, տէր. ոչ եւս լսել ինչ կարեմ ։
Եղէ ես քեզ հնազանդ ։ Թող գոնէ տուր արտասուաց
Հոսել գնալ ուր ոչ եւս աչք իւր տեսանել կարիցեն ։ «Ելանէ»

ՏԵՍԻԼ Ը

ՆԵՐՈՆ, ՆԱՐԿԻՍՈՍ

ՆԵՐՈՆ

Տեսանես ապաքէն զնոցա սիրոյն սաստկութիւն
Երեւեալ, Նարկիսէ, եւ ի լռութեան անդ նոցին.
Զախոյեանն իմ սիրէ, ուրախանալ ոչ կարեմ.
Այլ ես զուարճացայց առնել ըզնոյն յուսահատ ։
Ըզպատկեր վշտաց նորա նկարեմ՝ յիս գեղեցիկ,
Եւ տեսի զնա զի յերկբայս կայր ըզսըրտէ տարփածուին ։
Զհետն եկից. ախոյեանն իմ՝ քեզ մնայ ի գեղու.
Նորանոր կասկածանօք՝ երթ ընթա զինքըն տանջել.
Փոխանակ զի նմա պաշտօն եւ ողջք մատչին իմ՝ հանդէպ,
Տուր նըմա տուժել սաստիկ զերջանկութիւն իւր անյայտ ։

ՆԱՐԿԻՍՈՍ Միայն

Բաղդն անդրէն միւսանգամ՝ հրաւիրէ զքեզ, Նարկիսոս.
Կամիցե՞ս անսաստել ձայնի նորա՝ կալ ընդդէմ ։
Երթիցուք մինչեւ ի սպառ ըղձեա յաջող հրամանացն,
Եւ ի մեր երջանկութիւն զողորմելիս կորուսցուք ։

ՀԱՆԴԷՍ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա.

ՆԵՐՈՆ. ԲՈՒՌՈՍ.

ԲՈՒՌՈՍ

Անսասցէ Պալլաս, տէր:

ՆԵՐՈՆ

Իսկ մայրս որո՞վ երեսօք
Հայեցեալ ետես զնորա գոռոզութեանն կորանս

ԲՈՒՌՈՍ

Մի՛ յերկբայս լինիր, տէր. ազդէ հարուածս այս ի նա,
Եւ ցաւք իւր իսկ եւ իսկ ի կշտամբանըս զեղցին,
Ջայրացուկք նորա վաղուց ընկիզըն առնեն ծայրըս տալ.
Ո՜ տայր՝ թէ յընդունայն ուեթ ճչայրն աղաղակ:

ՆԵՐՈՆ

Զի՞նչ, ի հնարս ինչ մարթանայ կարծես դու զնա բաւական:

ԲՈՒՌՈՍ

Ահաւոր է միշտ, տէր, Ագրիպպինա. եւ զհարս իւր
Հռովմ եւ զօրքդ առհասարակ առ մեծարոյս ունին յոյժ.
Առաջի աչաց նոցա կայ հայր նորա Գերմանիկ:
Գիտէ զիւր զօրութիւն, զիւր զարութիւն գիտես դու.
Եւ այն առաւել ի սիրտ իմ ահ արկանէ,
Զի եւ դու նիւթն նըպաստ լինիս իւրում բարկութեան,
Եւ քեզ հակառակ մատուցանես նըմա զէն:

ՆԵՐՈՆ

Ե՞ս, Բուռոս:

ԲՈՒՌՈՍ

Սէրն այն, տէր, յոր պարանեալ է սիրտ քո . . .

ՆԵՐՈՆ

Իմանամ զբանսըդ, Բուռոս. չիք ինչ ցաւոցըն հընար.
Սիրտս առ ինքն իսկ առաւել քան զոր կարես խօսեցաւ,
Ինձ անմարթ է չսիրել:

ԲՈՒՌՈՍ

Այնպէս ի միտ դընես, տէր.
Եւ շատ ինչ վարկուցեալ զդոյզն ինչ թեթեւ դիմամարտ,
Ցապիկար ի նորաբոյս չարին դիմաց զարհուրիս:
Իսկ թէ յիւր ի վայելուչըն սիրտդ քո պընդակազմ՝
Մըտանել ի գաշն ընդ իւր թըշնամին ոչ կամիցի,
Թէ առցես խորհըրդակից ըզփառս ամացդ առաջնոց,
Եթէ, տէր, հաճեսցիս ընդ միտ ածել զյիշատակ
Լաւութեանցն Հոկտաւիայ, չարժանեաց այդըմ վարձու,
Եւ զամբիծ սիրոյն իւրոյ՝ զբամահանացդ յաղթողի,
Մանաւանդ՝ եթէ յանձնէն Յունեայ ի բաց խուսափեալ՝
Պատժիցես զաչըդ աւուրս ինչ ըզնա մի տեսանել,
Հաւատա ինձ զի թէպէտ սէր հրապուրել թըւի զքեզ,
Ոչ գոյ, տէր, սիրել երբէք, թէ չկամիցի ոք սիրել:

ՆԵՐՈՆ

Անսացից քեզ, Բուռոս, յորժամ ի յոյզըս մարտից
Հարկ լիցի յուռն կանգնել զփառըս մերոց ճակատուց,
Կամ յորժամ առաւել հանդարտ բազմեալ յատենին
Պէտք իցեն սահմանել զճակատագիր տէրութեան.
Անդ ես ապաստան զքո հըմտութիւնդ արարից:
Բայց, Բուռոս, սէր, հաւատա, է գիտութիւն ինձ այլազգ,
Եւ խըղճեմ խոնարհել մինչեւ ցայնվայր զխըստութիւնդ:
Ո՛ղջ մընա. նեղիմ յոյժ ի Յունեայ մեկուսի:

ՏԵՍԻԼ Բ

ԲՈՒՌՈՍ

Արդ, Բուռոս, ըղձողին իւր մերկանայ մեզ Ներոն ·
Այն նորա գազանութիւն, զոր կարծէիր նըւաճել
Այլեկար քով կապանօք, մերձ է խըզել զամենեսս :
Ցո՞ր ոճիրըս չարեաց հոսեսցէ զանձն իւր արդեօք :
Ո՛վ դիք · յայդմ աղետի զի՞նչ ունել պարտ է խորհուրդ :
Սենեկա, զի հոգ խնամոց իւրոց ունէր ինձ օգնել,
Ի Հռովմայ հեռի ուրեք գործով՝ անգէտ է վտանգիս :
Իսկ զի՞նչ · զԱգրիպպինայ թէ զգութ սըրտին յորդորեալ՝
Կարիցեմ . . . ինքն աւասիկ : Բաղդն իմ առ իս առաքէ :

ՏԵՍԻԼ Գ

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ, ԲՈՒՌՈՍ, ԱԼԲԻՆԱ ·

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Իսկ արդ ես, Բուռոս, խաբեալ ի կասկածանս իմ էի .
Եւ դու զի՜ մեծանուն շըքեղ խրատուքըդ լինիս :
Վըտարի Պալլաս յաքսորս, որոյ յանցանք իւր թերեւս
Ամբառնալն է յաթոռ կայսերութեան ըզտէր քո:
Կարի յոյժ ճարտար գիտես, առանց նորա խորհըրդոց
Կլաւդիոս, զոր նայն վարէր, ոչ որդեգրէր զորդին իմ:
Նա 'ւանիկ՝ տիկնոջ իւրում նախանձընդդէմ զոք հանես,
Ազատես ըզՆերոն յամուսնական երդմանէն .
Գործ ըմբռն պաշտօնէի՝ շողոքորթից թըշնամւոյ՝
Ընտրելոյ ի համ դընել իւրոց մանկաւս տըռփանաց,
Ողոքել ըզնոյնս անձամբ, եւ մնուցանել ի հոգւոյն
Ըզգըրըսով մօր իւրոյ եւ ըզկընոջ մոռացօնս :

ԲՈՒՌՈՍ

Տարաժամ ցայդվայր, տիկին, ճեպել է յոյժ քիմ բամբաս :
Զի՞ք գործեալ ինքնակալին ինչ անարժան ներելոյ :
Պալլասայ եւեթ գիր մեզ՝ ըզկարեւոր աքսորանն,

Ի վաղուց զայդ պահանջէր վարձըս նորա սիգութիւն,
Եւ չարար ինչ ինքնակալըն բայց յանկամըս լընուլ
Զարքունեացն ողջոյն փափաք զոր ի ծածուկ խընդրէին :
Իսկ այլն ամենայն՝ աղէտք են ոչ անդարման.
Զհոկտաւեայ մարթի զաղբերսըն ցամաքել զարտասուաց :
Այլ ցածո զըրտմըտութիւնդ · ընդ քաղցրութեան ճանապարհ
Վաղագոյն զայր իւր առ նա նուաճել անդրէն մարթայցես .
Աղաղակ եւ սպառնալիք զայրացուսցեն առաւել :

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Զուր է քեզ գուն գործել առ ի զբերան իմ խընուլ ·
Տեսանեմ զի լըռութիւնս ըզքամահանսըդ զըրգռէ,
Եւ կարի յոյժ մեծարել է այս զիմոց ձեռաց գործ :
Պալլաս ոչ ըզբնաւ թիկունս Ագրիպպինայ 'նդ իւր տանի,
Շատ եւս ինձ թողուն երկինք՝ խընդրել ըզվրէժ կործանմանս,
Կլաւդեանըն պայազատ ըսկիզբն առնէ 'նդ մեզ տանել
Ըզյանցանսն որոց քեզ ապաշխարանք եւեթ են :
Երթայց զինքն, անշուշտ լեր, առնել զօրուն յանդիման,
Առաջի զօրացն ողբալ զհարըստահար մանկութիւնն,
Տալ նոցա քաւել զիւրեանց մոլորութիւնն իբրեւ զիս:
Անիցի աստի հանդէս ինքնակալի ժառանգին
Որ զհաւատն ուխտեալ իւրում ազգատոհմին պահանջէ,
Եւ զըստերըն Գերմանիկեան լու լիցի ձայն բարբառոյ ·
Եւ անտի Ենոբարբեայ[1] ճետն ի հանդէս մատչիցի
Յեցեալ ի Սենեկա ու'ի զընդապետըն Բուռոս,
Որք ինեւ յաքսորանացն այսրէն դարձեալք երկոքեան
Առաջի աչաց իմոց իշխանութիւն վարեն մեծ :
Յանցուածոցս հասարակաց կամիմ առնել խելամուտ .
Յայտնեսցին ճանապարհքն ընդ որս ածի ես ըզնա .
Յատելի առնել զիւր հարըստութիւն եւ ըզձեր՝
Ըզկարի նախատակոծ զըրոյցս եղէց խոստովան,
Զամենայն վըկայեցից, զտարագրութիւնս, ըզմահուանս :
Եւ զմահու դեղատուութիւն . . .

ԲՈՒՌՈՍ

Բայց, տիկին, ոչ անսասցեն.
Գիտասցեն զընկենուլ ըզհայթայթանսն անիրաւ
Զվըկայի զայրացելոյ՝ չարախօսի զիւր անձնէն :

---

1 Ենոբարբոս է յորջորջական անուն Դոմիտիոսի հօր Ներոնի :

Իսկ ես, որ առաջին ձեռըն եսու խորհրդոցդ,
Որ եսու զօրականին երդնուլ առ ոտըս նորա,
Ոչ ընդ այս անկեղծաւոր նախանձ բռնաւ զըղջանամ։
Որդի է սա, տիկին, պայազատեալ ըղձայր իւր.
Յորդեգիրս առեալ Կլաւդեայ զՆերոն՝ իւրով ընտրութեամբ
Միացոյց զիրաւունս որդւոյն իւրոյ եւ ըղձոյ.
Տէր էր Հռովմ ընտրոյ նորին. որպէս չեղեալ անիրաւ՝
ԸզՏիբեր ընտրեաց երբեմըն՝ զորդեգիրն Աւգոստեայ,
Եւ մանուկն Ագրիպպաս յիւրմէ տոհմէն խոնարհեալ՝
Մերժեցաւ ի կարգէն յոր նըկըրտէրն ինքնին։
Յայս հիմունս իշխանութիւն իւր կառուցեալ սերտաշէն
Ոչ կարէ քեւ այսօր զաղխ առնուլ եւ դըրդուել.
Եւ թէ գեռ եւս ինձ լսէ, տիկին, նորա բարութիւն
Արասցէ փաղփաղակի սըրբըջանալ քեզ ի կամացդ։
Ըսկըսայ, եւ գնամ յառաջ վարել զիմ գործն անդադար։

ՏԵՍԻԼ Դ

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ, ԱԼԲԻՆԱ.

ԱԼԲԻՆԱ

Յո՞ր ցասումըն քո ցաւք, տիկին, ըզքեզ մըղեցին.
Իցէ՞ւ տա՜յր ոք թէ յունկն ինքնակալին չհասանէր։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Ո՛հ, յանկարծ թէ նա ինքնին պատահէր ինձ ընդ առաջ։

ԱԼԲԻՆԱ

Քեզ երդումն ի գիս տըւեալ՝ ծածկեա զզայրոյթ քո, տիկին։
Իսկ արդ զի՞նչ. ի չար օգուտ քեռ եւ եղբօր պա՞տս իցէ
Ըզհանդիստ աւուրց կենացըդ քոց տուժել՝ զոհ առնել։
Լինիցի՞ ինքնակալին դու բուռն ի սէր իւր անգամ։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Զտեսանե՞ս ուրեմն յոր վայր իջուցանեն զիս դոքա.
Ինձ ոտս յարուցանեն, Ալբինա, զկին ախոյեան.
Եթէ ոչ խըզիցեմ ըզմահահաղոտ զայս կընճիռն,
Իսկ եւ իսկ բարձցի տեղիս եւ լինիցիմ ես յոչինչ։

Մինչեւ ցայժմ Հոկտաւիա պատուեալ անուամբ ամուսնաւ,
Արքունեաց անպիտան, էր իսկ Ներոն անծանօթ.
Շնորհք եւ պատիւք յինէն եւեթ ծաւալեալք՝
Ձգէին զօգտածարաւ մահկանացուաց սիրտս առ իս։
Ա՛յլ ըզ մուտ սըպըրդեցաւ յինքնակալին գործեանս,
Կալցի նա զօրութիւն ըզտարփածուի եւ զտիկնոջ.
Պըտուղ այսչափ հոգոց, եւ կայսերաց ծիրանին,
Ի պարգեւ մատուցի միում աչացն հայեցից։
Նա 'ւանիկ խորշին յինէն, եւ ես լքեալ ամայի...
Ո՛հ, ժուժալ այդմ, Ալբինա, եւ ի խորհուրդս ոչ զօրեմ։
Թէպէտ զօրհասաբեր վըճիռն երկնից ճեպեցից,
Ապերախտըն Ներոն... Ահաւասիկ ոսոխն իւր։

ՏԵՍԻԼ Ե

ԲՐԻՏԱՆԻԿ, ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ, ՆԱՐԿԻՍՈՍ, ԱԼԲԻՆԱ.

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Հասարակ ամենեցուն մեր թըշնամիք չեն անյաղթ,
Աղէտքըս մեր գտանեն դիւրագորով սիրտս առ մեզ.
Սիրելիք ձեր եւ իմ, մինչեւ ցայն ժամ թաքթաքուրք,
Մինչդեռ մեք յունայն կըսկիծ ժամավաճառ լինէաք,
Խրախուսեալ ի բարկութիւն զոր զըրկութիւն բորբոքէ
Եկին առ Նարկիսոս բողոք ըզկըրիցն արկանել։
Ներոնի չեւ տակաւին է ժառանգեալ անվըրդով
Զապաշնորհն՝ յոր տըռփի յանարգութիւն քեռն իմոյ։
Եթէ դուք աղէկիզիք ընդ տառապանս իւր համակ,
Ի հընար զուխտադրուժն ի կարգ ածել պաշտաճից։
Ատենին աւագորեար կիսով չափ է ի մեր կոյս։
Սիլլա, Պիսոն, Պլաւտոս...

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Արքայորդիդ, զի՞նչ ասես.
Սիլլա, Պիսոն, Պլաւտոս, ազատանի՞ն գըլխաւոր։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Տեսանեմ, տիկին, զի այս բան հարկանէ զքեզ ի սիրտ.
Եւ ցասումըդ ալէկոծ վարանական յերերի՝

Զանգիտէ զըրուամբ ածել զայն ամենայն զոր կամէր.
Ո՛չ, դու ինքն հաստատելինդ ամրացուցեր զիմ աղէտս,
Ոչ ուրուք յիմ սիրելեաց ժըպրհութիւն քեզ արկցէ ահ.
Ոչ թողաւ ինձ եւ ոչ մի. եւ հանճարեղ քո խընամք
Հերքեցին կամ զեղծուցին առ հասարակ ի վաղուց:

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Մի՛, տէր, կասկածանաց քոց մի՛ կարի հաւատար,
Փըրկութիւն մեր կայ կախեալ ի միաբան մեր խորհուրդս.
Խոստացայ, եւ շատ է. ի թըշնամեաց քոց հեծուկս
Ոչ ջըրեմ ինչ յայնցանէ զոր միանգամ խոստացայս:
Մեղապարտըն Ներոն ի ցասմանէս զուր փախչի,
Թէ վաղ՝ թէ անագան՝ պարտի լսել ըզմայր իւր:
Զուժգնութիւն եւ զողոքանս արկից ի գործ հեղգհեալ.
Կամ ինձէն իմով գըլխով առեալ ընդ իս ըզքոյր քո,
Արկանել ընդ ընաւս երթայց զահ իմ եւ զիւր սըրտամտութիւնս,
Եւ զհանուր սիրտըս ձըգել ի գութ իւրոցն արտասուաց:
Ողջամբ կաց: Յամենուստ պաշարեցից ըզՆերոն:
Դուք թէ ինձ հաւատայք՝ յաչաց Նորա խորշեսջիք:

ՏԵՍԻԼ Զ

ԲՐԻՏԱՆԻԿ, ՆԱՐԿԻՍՈՍ.

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Ո՞չ արդեօք չողոմեցեր դու զիս ըղձաւ սուտ յուսով.
Իցէ՞ ինձ վըստահութեան ինչ հիմն ի քոյդ պատմութիւն,
Նարկիսէ:

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Այո, տէր. այլ ի տեղիս յայսոսիկ
Չէ ի դէպ յայտնաբանել առաջի քո զայս խորհուրդ:
Ո՛ն երթուք. ո՞ւմ ըսպասես:

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Ու՞մ ըսպասեմ, Նարկիսէ:
Աւա՜ղ:

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Պարզ խօսեսջիր:

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Եթէ քոյովդ ինչ հնարիւք
Տեսանել կարող իցեմ...

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Զո՞վ ոք:

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Շիկնիմ: Այլ սակայն
Փոքըր մի անխռով սըրտիւ ակըն կալայց իմ բախտին:

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Յետ բանիցս ամենայնի կարծես դեռ զինքն անյողդողդ:

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Ո՛չ, Նարկիս. այլ համարիմ զինքն ապաշնորհ, յանցաւոր,
Բարկութեանս արժանի. բայց տեսանեմ ակամայ,
Զի ոչ այնչափ կարծեմ, որչափ եւ պարտ իսկ էր ինձ:
Ի սխալանըս Նորին՝ սիրտ իմ յանձին յամառոտ՝
Իրաւունս ինչ տայ Նըմա, ջատագովէ եւ պաշտէ:
Ըզմիտս իմ զանհաւան յաղթահարել կամէի,
Կամէի եւ խորին խաղաղութեամբ զինքն ատել:
Եւ ո՞ հաւատասցէ՝ թէ սիրտ մի մեծ առ երեսս՝
Նենգաւոր արքունեաց ի տղայ տիոցն ոխերիմ,
Զայնքան փառս ի բաց թողեալ՝ յառաջնըմէ իսկ օրէն
Հինուցու դաւ այսպիսի՝ եւ յարքունիս իսկ անլուր:

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Ո՞ գիտէ թէ ապերախտն յուրում երկար մնութեան
Զիցէ մըտաբերեալ յինքնակալըն նուաճութիւն:
Վըստահ յանձըն զի թաքչել ինչ աչք իւր ոչ կարէին,
Թերեւս՝ զի խընդրեսցի՝ կամաւ խուսէր ի Նմանէ,
Հրապուրել ըզՆերոն ի գըժուարին յայն պարծանս
Յաղթելոյ՝ մինչեւ ցայնժամ անպարտելի պերճութեան:

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Զէ՞ք ուրեմըն տեսանել ինձ ըզնա.

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Տէր, ի ժամուս

Յընդունել կայ նա զմաղթանըս նորասէր տարփողին ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Արի արդ · երթամք , Նարկիս ։ Զի՞նչ տեսանեմ , աՀա նա ։

ՆԱՐԿԻՍՈՍ ֆողբ

Ո՛Հ գիտէ · զայս զըրոյց առ ինքնակալն Հասուսցուք ։ « ֆնոյ »

ՏԵՍԻԼ Է

ՅՈՒՆԻԱ, ԲՐԻՏԱՆԻԿ·

ՅՈՒՆԻԱ

Մեկնեա՛ց , տէր , եւ փախիր ի ցասմանէ բարկութեան
Զոր ընդդէմ քեզ վառէ անդեդեւուն պընդութիւնս ։
Սըրտմըտեալ է Ներոն · ես փախուցեալ խոյս եստ ,
Մինչդեռ մայր իւր արգելուլ ըզնա լինի ջանաՀնար ։
Երթ բարեաւ , ողջ կացջիր , եւ անըստգիւտ ի սէր իմ ,
Մինչեւ զիս ուրախութեամբ տեսցես երբեմն անըասիր ։
Երեսացդ անդուլ տեսիլ է ի Հոգւոյս անմեկին ,
Ոչինչ զայն Հանել կարէ ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Զմտաըդ , տիկին , իմանամ ,
Զայն խընդրես՝ զի փախուստ իմ Հանդուսցէ զկամըս քո ,
Զի ազատ ասպարէզ թողից քոյոց տենչանաց ·
Անշուշտ , ի տեսանելդ զիս գաղտնի պատկառանք
Ոչ ներեն ճաշակել անխռով զբաժակ բերկրութեանդ ։
Արդ ուրեմն Հարկ է մեկնել ։

ՅՈՒՆԻԱ

Տէր , առանց զիս բասրելոյ . . .

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Ո՛Հ , քեզ պարտ էր գոնէ յերկարագոյնըս մըրցել ։
Ոչ ընդ այն քըրթմընջեմ եթէ ինչ սէր նուաստախոՀ
Յայն նիչ կողմ անցանիցէ՝ զոր փաղաքչէ յաջողուած ,
Թէ ճաճանչ ինչ թագի չլացուցանել մարթայցէ ,

Թէ ի մնաս քեան իմոյ կամիցիս յայն վայելել ·
Այլ զի դու ի պերճութիւնս անդ իբրեւ զայլ ոք Հարեալ ,
Յայնցանէ ինձ ընդ երկար երեւեցար անպատիր ·
Ոչ , նա՛ եւ վըկայեմ՝ զի աՀա սիրտ իմ անյոյս
Զեր ընդդէմ այսր աղետի եւեթ Համբուն պատրաստեալ ։
Տեսի զզըրկաՀարանըս յաւերակս իմ կանգնեալ ,
Ընդ իմոցս Հալածչաց տեսի զերկին գործակից ։
Այսչափ սոսկալիք չըսպառեցին զցասումն իւր ·
Մի միայն մնայր ինձ , տիկին , լինել եւ քեզ մոռացօնք ։

ՅՈՒՆԻԱ

Թէ ժամն էր բարեպատեՀ , նեղսըրտութիւն իմ արդար
Տայր քեզ սորըջանալ ընդ կասկածանդ այդոսիկ ·
Այլ Ներոն սպառնայ քեզ · ի տագնապող վըտանգիս ,
Այլ ինչ Հոգք են ինձ , տէր , եւ ոչ թէ զքեզ վըշտացնել ։
Ո՛ն արի , երթ վըստաՀ , ի բողոքոյ քոյ լռեա ·
Ներոն մեզ ունկըն դընէր , եւ Հրամայէր ձեւանալ ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Զի՞նչ · անգութն . . .

ՅՈՒՆԻԱ

Ականջալուր խօսից մերոց բոլորից ,
Խըստագոյն երեսօք զիմըն կըշռէր մանաւանդ ,
Պատրաստեալ ի քո վերայ լինել քինուցն ոխաթափ
Զմըտերիմ ինչ չարժուածոյ միախորՀուրդ մեր մըտաց ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Ներոն ունկըն մեզ դընէր , տիկին , սակայն , եղուկ ո՛Հ ,
Գոյր աչաց քոց լինել ի կեղծս եւ մի՛ խաբել զիս ·
Կարէին յայտ առնել զթըշնամանացս առաջնորդ ·
Միթէ Համր իցէ սէր , մեզ մի՞ եւեթ է լեզու ։
Յորպիսի՞ ամբոխմանէ խնայէր զիս մի նայեցած ։
Հարկ էր . . .

ՅՈՒՆԻԱ

Հարկ էր ինձ լռել եւ զքեզ ազատել ։
Ո՛Հ , քանիցս անգամ , — սախալիմ լինել քեզ զայս խոստովան , —
Հանդերձեալ իսկ էր յայտնել քեզ սիրտ իմ զիւր խռովութիւն ·
Քանիօն Հեծութեանց զելըն յոգւոցս արգելեալ՝
Խոյս յաչաց քոց եստ զորս Հանապազ խընդրէի ։

Զի՞նչ տանջանք են կարկեալ ակն յանդիման սիրելւոյն ,
Ըզմընչիւն նորա լսել, եւ նեղել զհեծքն քեզէն ,
Յորժամ մարթ իցէ միով ակնարկութեամբդ ըսփոփել ։
Ա՜յլ քանի՜ արտասուս տայր հեղուլ այն հայեցուած ։
Ո՜հ, դովին յիշատակաւ ես անհանգիստ եւ խռովեալ՝
Եւ ոչ շատ իսկ կարծէի զանձն ի կեղծիսըն հըմուտ .
Յերեսաց գեղնութենէս յահի եղեալ խիթայի .
Աչք իմ ինձ թըւէին ցաւովքըս լի պատարուն .
Թըւէր ինձ անդադար՝ եթէ Ներոն զայրագին
Գայր ահա՝ յիս կըշտամբել խնամոտ սիրոյ փոյթ առ քեզ .
Ի սիրոյս խիթայի ՚նդունայն ի զուր ճըռնչելոյ ,
Հուսկ ապա, կամէի թէ բնաւ իսկ չէր իմ սիրեալ ։
Ո՜հ, Ներոն իսկ եւ մեզ, քաջազն, ի բաղդ բարութեան [1],
Յոյժ տեղեակ եւ խելամուտ՝ է քում սըրտիդ եւ իմում։
Օ՜ն արի, դարձեալ կըրկնեմ, յաչաց իւրոց երթ թաքիր .
Պարապով՝ սիրտ իմ ըզքեզ լաւ եւս ի լոյս ածիցէ ։
Եւ զայլոց հազար գաղտնեաց տաց քեզ յայնժամ ըզհամար ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Ո՜հ, եւ այդ իսկ շատ է . շատ իսկ, տիկին, ծանուցեր
Զերանութիւն իմ եւ զմեղանս, եւ ըզքոյին բարութիւնս ։
Գիտիցեմ ինչ զամենայն որ ինչ վասն իմ լըքանես ։

« անկանի առ ոտսն »

Ե՞րբ իցէ ինձ առ ոտըս քո քաւել զայս ըստգիւս ։

ՅՈՒՆԻԱ

Զի՞ գործես, ո՜հ եղուկ . ոսոխըն քո մերձենայ ։

ՏԵՍԻԼ Ը

ՆԵՐՈՆ, ԲՐԻՏԱՆԻԿ, ՅՈՒՆԻԱ.

ՆԵՐՈՆ

Օ՜ն, իշխանդ, մի՛ դադարեր ի գեղեցիկ քոց տարփից ։
Ի նորա շնորհակալեացն ի միտ առնում արդ, տիկին ,

---

1 Իմա զի թերեւս այնու գիտութեամբ հաւանեալ զայս իւր՝ դադարեսցէ ։

Ըզքոյդ երախտիս . ի ծունկըս քո գըտի զնա ։
Բայց Ներոն՝ դոյզն ինչ եւ ինձ շընորհս ունել վայել էր
Տեղիս այս բարեդէպ է նմա, եւ զքեզ աստ ունիմ՝
Ի դիւրել Ներոն քաղցըր տեսութիւնս այսպիսիս ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Է ինձ յոյս իւր արկանել ըզխընդութիւն իմ եւ զվիշտ
Ո՛ւր եւ սիրտ իւր հաճեսցի զի տեսից զինքն անդանօր .
Եւ տեղեացըս տեսիլ՝ ուր պահես զինքըն յարգելանս՝
Ինձ չառնէ ինչ առաջի՝ յորմէ պակեայց զարհուրեալ։

ՆԵՐՈՆ

Իսկ քեզ զի՞նչ ցուցանեն որ քեզ ոչ ազդ առնիցէ՝
Թէ յինէն ակնածել եւ հնազանդել պարտ է ինձ ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Զիք նոցա տեսեալ սընեալս ըզմեզ, ոչ զիս, ոչ ըզքեզ,
Զիս առ քեզ հնազանդել, եւ զքեզ սպառնալ յիս խրոխտով.
Եւ ոչ ակն ինչ ունէին . յորժամ տեսին զմեզ ծընեալս ,
Թէ գայցէ օր՝ զի Դոմետ խօսեսցի ՚նդ իս տիրաբար ։

ՆԵՐՈՆ

Արդ հրամանք ճակատագրին եղին ըզձիգս յետս ընդդէմ.
Ես յայնժամ էի հնազանդ, եւ այժըմ դու հնազանդիս ։
Եթէ քո չիք ուսեալ՝ ձեռաց վարչի հպատակ կալ,
Մանուկ ես տակաւին, եւ մարթ է զքեզ հրահանգել։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Եւ ո՞ զիս հրահանգիցէ ։

ՆԵՐՈՆ

Համանգամայն տէրութիւն ,
Հռովմ.

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Միթէ ունի՞ Հռովմ յիրաւանցդ համարի
Զամենայն դաժանութիւն՝ ըզզըրկանաց եւ զուժոյ ,
Զբանտարգելըս, զառեւանգ եւ զարձակումըն կընոջ։

ՆԵՐՈՆ

Ո՛չ իշխէ ՚նդ վայրաքընին զաչս իւր Հռովմ արկանել

Մինչեւ անդր ի գաղտնիս զոր ես յաչացըն ծածկեմ։
Նըմանեա պատկառանացն ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Յայտնի է զինչ խորհի նա ։

ՆԵՐՈՆ

Այլ նա լուռ կայ գոնէ . ա՛ռ լըռութեան օրինակ ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Սկըսանի արդ Ներոն ոչ եւս անձին բուռն առնել ։

ՆԵՐՈՆ

Արդ ըսկիզըն առնէ Ներոն ի քո բանիցըդ տաղտկալ ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Հանուրց պարտ էր օրհնել զարքայութեան իւրոյ բաղդ ։

ՆԵՐՈՆ

Բարեբաղդ թէ անբաղդ , շատ է՝ յինէն երկիցեն ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Զցունիա չըճանաչեմ, կամ թէ խորհուրդք այսպիսիք
Արժանի ոչ լինիցին երբեք իւրում գովութեան ։

ՆԵՐՈՆ

Ըթէ ոչ գիտեմ ըղձնարս հաճոյ նըմա լինելոյ ,
Գէթ զարուեստըն պատժելոյ գիտեմ զսոսա մի ժըմերա ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Զիս թէպէտ եւ վըտանգ ինչ սպառնալեաց կարիցէ ,
Իւր եւեթ ատելութիւն կարող է զիս սասանել ։

ՆԵՐՈՆ

Ցանկացիր այնըմ, եւ զա՛յս միայն կարեմ ասել քեզ ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Ես բաղդին եւեթ տենչամ նըմա հաճոյ լինելոյ ։

ՆԵՐՈՆ

Խոստացեալ է քեզ զայդ , հաճոյ նըմա լիցիս միշտ ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Փարթամ ոչ գիտեմ բանից նորա կալ դէտ եւ լըրտես .
Բարբառել թոյլ տամ նըմա զինչ եւ իցեն զինէն բանք ,
Ի թաքուստ մըտեալ չըզօղիմ առ ի զըբերան իւր խըճնուլ ։

ՆԵՐՈՆ

Խելամուտ եմ . ո՛ն պայիկք իմ արքունի ։

ՑՈՒՆԻԱ

Զի՞ գործես .
Քո եղբայր է . եղո՛ւկ , սա տարփաւոր նախանձոտ ։
Բիւր աղէտք , տէր , ըղձեա անկեալ նորա հալածեն .
Ո՛հ , նորա երջանկութեան մարթի՞ զնախանձ քո շարժել ։
Ներեսջի՛ր ինձ զի զըրտից ձերոց կապանըս պընդեալ ,
Կորեայց յերեսաց քոց՝ եւ յեւրոցըն թաքեայց ։
Փախուստ իմ ըզդըժնեայ ձեր գըժտութիւն հանգուսցէ ,
Երթայց , տէ՛ր , լինուլ ըզթիւ Վեստեական կուսանաց [1] ։
Մի՛ եւս այլ կագիր ընդ իւր զթըշուառական իմ սըրտես .
Թոյլ արա՝ զի յայսմհետէ թախանձեսցին դիք եւեթ ։

ՆԵՐՈՆ

Բամբիշ , այդ յօժարութիւն է յանկարծոյն եւ օտար ։
Պայիկք , ո՛ն ի սենեակս յարկացն ըզդա դարձուցէք .
Պահեցէք ըզԲրիտանիկ ի բնակարան քեռ իւրոյ ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Այսգունակ գիտէ Ներոն յանկուցանել յինքն ըզսիրտ ։

ՑՈՒՆԻԱ

Առանց բորբոքելոյ , զի՛ջցուք , իշխան , մըրըրկիս ։

ՆԵՐՈՆ

Հա՛պա ձեռն ի գործ , պայիկք , փութանակի անյապաղ ։

———

1 Այս է՝ նուիրեցայց ի համար Վեստեան օրիորդաց՝ ուխտաւորաց կուսութեան առ դիմն Վեստեայ աստուածուհւոյն ։

ՏԵՍԻԼ Թ

ՆԵՐՈՆ, ԲՈՒՌՈՍ.

ԲՈՒՌՈՍ

Ո՛հ երկինք, զի՞նչ տեսանեմ։

ՆԵՐՈՆ (առանց զնա տեսանելոյ)

Այսպէս նոցա յորդեաց սէր.
Ճանաչեմ ես ըղձեան որ ըզսոսին ժողովեաց։
Ո՜չ յայլ մտաց երեւեցաւ Ագրիպպինա զառաջեաւս,
Եւ ոչ այնչափ ի բանս իւր ճոխացաւ ընդ երկար,
Բայց զի զայս ինչ լարեսցէ ինձ առելի որոգայթ։ (տեսեալ զԲուռոս)
Ո՛ն տեսէք թէ իցէ մայր իմ տակաւին յայս տեղիս։
Բուռոս, ասա յարքունիս կամիմ զի նա պահեսցի,
Եւ իւրոց թիկնապահաց տացին փոխան իմ պայիկք։

ԲՈՒՌՈՍ

Զիա՞րդ, տէր, առանց նըմին ունկըն դնելոյ. մօ՛ր անգամ։

ՆԵՐՈՆ

Կաց, Բուռոս, ոչ գիտեմ թէ զինչ խորհուրդք իցեն ձեր.
Բայց յաւուրց ինչ հետէ յօժարութիւնքս ամենայն
Գըտանեն պարսաւադէտ զոք ի ձեզ՝ ինձ դիմամարտ.
Քեզ, ասեմ, պատասխանի տուր, կամ ի յանձըն չառնուլդ՝
Այլք տացեն պատասխանի եւ զնըմանէ եւ զԲուռեայ։

ՀԱՆԴԷՍ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ, ԲՈՒՌՈՍ.

ԲՈՒՌՈՍ

Պարապով այս, տիկին, արասցես զանձն անբասիր.
Ինքնակալն ինքնին հաւան է լսել քեզ աստանօր։
Թէ հրաման նորա պահել էտ ըզքեզ յիւր արքունիս,
Ո՛ գիտէ խորհըրդով է այն ընդ քեզ խօսելոյ։
Այլ զիա՞րդ ինչ եւ իցէ, թէ զմտօ իշխեմ մերկանալ.
Մի ես այլ ընդ միտ ածիր թէ վըշտացոյց ինչ ըզքեզ.
Կա՛զմ լինիր մանաւանդ ի տարածել գիրկս առ նա.
Ի չըքմեղս անձին, տիկին, լե՛ր, եւ մի զնա բամբասեր։
Տեսանես զի արքունիքն ըզնա միայն յակն առնու։
Թէպէտ քո է նա զաւակ, եւս եւ քոյին արարած,
Ինքնակալ է նա քո, եւ դու ինքնին իբր ըզմեզ
Հըպատակ իշխանութեանն որ առ ի քէն ընկալաւ։
Թէ սաստէ ինչ նա քեզ, կամ թէ գըգուեալ փայփայէ,
Արքունիքն ըստ այնմ ըզքեւ խոռշիւ կայցէ կամ պատկառ։
Ի խընդրելն ըզքո ձեռն՝ ոչ այլ խընդրէ՝ բայց նորայն։
Այլ ահա ինքն ինքնակալն։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Ի բա՛ց եղ, թո՛ղ զիս ընդ իւր։

ՏԵՍԻԼ Բ

ՆԵՐՈՆ, ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ.

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ ՝ նստի

Մերձ առ իս մատիր, Ներոն, եւ անդ բազմեաց ի տեղիդ :
Պահանջին պատասխանի տալ ըղձերոյդ կասկածից :
Ոչ գիտեմ զորոց մեղաց ծեփեալ իցեն զինեւ մուր .
Զամենայն զոր գործեցի բացատրեցից քեզ զյանցանս :
  Տիրես դու . գիտուն ես զինչ ընդ տէրութիւն եւ ընդ քեզ
Արկեալ էր քո ծննդեանդ մեծ իմն վիհ անջրպետ :
Իրաւունք հաւուցն իմոց, զորս նուիրեալ սրբեաց Հռոմ,
Նոքին իսկ առանց իմ՝ էին անօգուտ աստիճանք :
Իբրեւ մայր [1] Բրիտանիկեան ի պատուհաս դատեցեալ՝
Զհարսանիս Կղաւդիոսի այլոց եթող ի բաժին,
Ի մէջ այնքան գեղեցկաց հետամուտից ընտրութեանն,
Որք զնորեանց ձերբազատիցն իսկ մուրացան ըղձի ճակ,
Ցանկացայ եւս անկողնոց նորոց՝ միայն խորհրդով
Թողուլ զքեզ ի գահոյսն յոր բազմելոց էի ես :
Զիջուցի զհըպարտութիւնս, մատեայ յաղերս առ Պալլաս :
Տէր նորա, զոր ամենայն գըգուեալ ի գիրկըս ծոցոյս,
Առ մեղմով յանըզգաստից յաչաց գըտանէր իւրն եղբօր
Ըզգորովն յոր կամէի առնուլ ածել զսէր նորա :
Բայց արեան կցորդութիւն՝ որ զերկոսեանըս զօդէր,
Տարագրէր ըզԿղաւդիոս յազգաշաղախ անկողնոցն .
Ոչ իշխէր ըզդուստր եղբօր իւրոյ կնութեան առնուլ իւր :
Զառածաւ ատեանին, եւ այլ օրէնք թուլագոյն
Ցանկողինս իմ զԿղաւդիոս արկ եւ ըզՀռոմ յոտըս իմ :
Մեծապէս էր ինձ այս . վասըն քո չէր ինչ բընաւ :
  Զհետ շաւղաց իմոց ետու քեզ մըտանել յազգ նորա .
Ընտրեցի զքեզ իւր փեսայ, եւ զդուստրն իւր [2] ետու քեզ,
Սիլանոս սիրող նորին՝ տեսաւ լըքեալ ամայի,
Եւ արեամբ իւրով դրոշմեաց զօրըն զայն հէք եւ թըշուառ :
Եւ այս եւըս չէր ինչ : Գո՞յր արդեօք քեզ ակն ունել,

[1] Մեսաղինա կին Կղաւդիոսի :
[2] Զհոկտաւիա, որ եւ յայտ եղեւ ցայսվայր :

Նախամեծար առնել Կղաւդեայ զփեսայն երբեք քան զորդին :
Ըզնոյն ինքն ըզՊալլաս ինձ հայցեցի զօգնութիւն .
Ի բանից նորա պարտեալ՝ զքեզ որդեգրեաց Կղաւդիոս,
Քեզ անուն կոչեաց Ներոն, եւ կամեցաւ տարաժամ
Վեհագոյն իշխանութեանն առնել ինքնին զքեզ հաղորդ :
Անդ յայնժամ ամենեցուն ածեալ զանցեալն զուշով,
Ի վերայ կացին մըտացս յառաջագէմ եղելոց .
Եւ մերժումըն Բրիտանիկին առ ոտն հասեալ մօտալուտ՝
Ցարոյց ըզտըրտունջ բարեկամաց հօր իւրոյ :
Ինձ՝ զորոց զաչըս խըտտղեցին խոստմունք իմ .
Ցառաւել խազմարարացն ազատեցին զիս աքսորք .
Կղաւդիոս ինքնին նեղեալ յողբոցս իմոց անդադար՝
Հեռացոյց յորդւոյ իւրմէ զամենեսին՝ ոյց նախանձն
Ի վաղուց ըստիպեալ անսալ իւրումըն բաղդի,
Մարթէր, դեռ եւս հօրդել նըմա զչաւիղս աթոռոյն :
Առաւել եւս արարի . քաղ հանի յիմ արքունեաց
Զայնոսիկ՝ զորըս թողուլ կամէի նմին առաջնորդս :
Ընտրեցի քեզ խնամով, ընդ հակառակս ընտրանօք,
Դայեակըս մեծարեալս հաւանութեամբըն Հռոմայ .
Խուլ եղէ առ հնարս այլոց եւ համբաւուն եղի մէտ,
Կոչեցի յաքսորանաց, ի բանակէն կորզեցի,
  Ըզգոյն զայդ Սենեկա եւ ըզգոյն ինքնըդ Բուռոս,
Որք ապա . . . Հռոմ մեծարգէր յայնժամ զնոցա լաւութիւնս :
Ի նըմին ժամանակի սպառեալ ըզգանձըն Կղաւդեայ,
Ձեռն իմ յանուն քո՝ զնորա պարգեւսըն սփռէր .
Տեսիլք հանդիսից, բաշխոյք, հրապոյրք անվըկանդ,
Զըգէին առ քեզ ըզսիրտ ժողովրդեան եւ զզօրուն,
Որք եւ զգութ եւ ըզգորովըն զարթուցեալ զառաջին,
Սիրէին ի քում անձինդ ըզԳերմանիկ ըզհայրն իմ :
  Կղաւդիոս սակայն կենացն ի կատարած խոնարհէր :
Աչք նորա կափուցեալք յերկար, բացան հուսկ ուրեմն .
Ըզմոլար իւր ծանեաւ . եւ երկիւղիւն [1] ըմբռնեալ
Քրթմընջիւն ինչ եհան ի բերանոյ վասն որդւոյն,
Կամեցաւ, բայց անագան, ըզբարեկամս իւր կոչել .
Թիկնապահք իւր, արքունիքն եւ անկողինք՝ իմ էին :
Թոյլ ետու վայրապար ծախել վատնել ըզգութ իւր,
Եւ վերջին շընչոյ իւրում աճապարեալ տիրեցի .
Խընամքս, առ ականէ զցաւսն ի նմանէն խընայեալ,

[1] Ի յետին ամս իւր՝ իբրեւ վատ եւ երկչոտ բամբասեալ է :

Թաքուցին, մինչեւ մեռաւ, զողբըս որդւոյն ի նմանէ:
Մեռաւ նա ։ Զըրոյցք յամօթ իմ բիւրք բիւրուց ընթանան ։
Ըզհամբաւ յոյժ տարաժամ զիւրոյ մահուն արգելի,
Եւ մինչդեռ տակաւին Բուռոս գաղտուկ ընթանայր
Պահանջել զերդմընիս զօրականին ի քո ձեռս,
Եւ դու 'նդ իմս հովանեաւ ածեալ գնայիր ի բանակ,
Ի Հռովմ՝ ողջակիզօք ճենճերէին զոհանոցք.
Յիմմէ սուտ հրամանէ ամբոխն ողջոյն յորդորեալ՝
Զբաւամահ ինքնակալին առողջութիւն պաղատէր:
Իսկ յորժամ անթերի հպատակութիւն բանակաց
Ըզքոյդ տէրութեանդ իշխանութիւն ամրացոյց,
Ցուցաւ Կլաւդիոս, ամբոխն ափշեալ ընդ բաղդ իւր
Նոյն ժամայն ծանեաւ ըզմահ նորա եւ զքոյդ պետութիւն:
Զայս ահա քեզ կամէի ստուգիւ լինել խոստովան.
Աւադիկ ոճիրք իմ բնաւ. ահա եւ վարձք իմ ընդ այնր:
Ի պտուղս այնքան հոգոցս հազիւ թէ քո վայելեալ՝
Ընդ աւուրբս վեցամսեայ շնորհակալու թըւեցար.
Տաղտկացեալ ընդ մեծարանս՝ որ թերեւս ծանր ինչ էր քեզ,
Արարեր ցոյցս իմն ապա՝ լինել յինէն յանծանօթս:
ԶՍենեկա, զԲուռոս տեսի՝ զի զխէթ մըտաց քոց յուզեալ՝
Զապախտեաց եւ զդըրժանաց դրօշմէին քեզ ճանապարհ,
Հիացեալք՝ զի յաղթէին ի քէն յիւրեանցն իսկ արուեստ:
Տեսի առ ի քէն մըտերմութեամբըդ պատուեալ
ԶՕթոն, զՍենեկիոն, ըզվաւաշունչ պատանիս,
Եւ չընթողըս մեծարիչս ամենայն քոց հաճոյից.
Եւ յորժամ արհամարհանք քո զիս լուծին ի տըրտունջ,
Իրաւունս պահանջեցի տալ ինձ զայնքան ձաղանացս, —
Որ միայն են ակընկոր ապերախտին ապաւէն, —
Նորանոր թըշնամանօք պատասխանի ետուր ինձ:
Եւ այսօր՝ ես առթեմ ըզՅունիա եղբօր քում,
Խընդան երկոքին ընդ ընտրութիւն մօրըն քոյ.
Իսկ դու զի՞նչ. ըզՅունիա յափըշտակեալ յարքունեաց՝
Ի միում գիշերի պակշոտիս յիւր տռփութիւն.
Ի սըրտէ քումմէ բնաջինջ զՀոկտաւիա տեսանեմ
Եւ ընդ հուպ յանկողնոցն՝ յորս եդի զինքըն՝ ընկեցիկ.
Տեսանեմ զՊալլաս մերժեալ, ի գիպահոջ զեղբայր քո.
Եւ մինչեւ յազատութիւն իմ ժըտիս ձեռն արկանել.
Բուռոս ձեռս յանդըգնութեան յիս արձակել խրոխտանայ:
Եւ մինչ յայսքան նենգութեանց ըմբերանեալ՝ պարտ էր քեզ
Մի՛ զերեսս իմ տեսանել՝ բայց ի քաւել ըզնոսին,
Դու հրաման առնես առ իս՝ ի չըքմեղիկըս լինել:

ՆԵՐՈՆ

Անմոռաց ունիմ ի մտի՝ զի տէրութիւնս ի քէն է,
Եւ առանց քեզ ինչ աշխատ լինելոյ զայն ճառել ինձ,
Բարութիւն քո, տիկին, ըզգօնական համբուրիւք
Հանդարտել հանգչել կարէր՝ վըստահ եղեալ յիմ հաւատս:
Զի ահա կասկածանքդ եւ անդադար գանգատելդ
Կարծիս ամենեցուն որոց լուեալ է ետուն,
Թէ երբեմն, — իշխեմ ասել զայս ինչ ընդ քեզ եւ ընդ իս, —
Ընդ անուամբ իմով ի պէտըս քո միայն ես ճըգնեալ:
« Այս քանի պատիւք եւ այս խոնարհութիւնք, ասէին,
» Իցեն ինչ երախտեացն իւրոց թեթեւ ինչ տրիտուր,
» Զի՞նչ ոճիր գործեաց ուրեմն որդին ցայսվայր խըծըբծեալ.
» Միթէ թա՛գ կապեաց նըմա՝ զի իւր լիցի հըպատակ.
» Մի՞ իւրումն իշխանութեան աւանդապահ է եւեթ »:
Ոչ թէ ես, — եթէ հընար ինչ է ինձ ցայն զքեզ հաճել, —
Տաղտկայի 'նդ հեշտութիւնս, տիկին, տալոյ քեզ տեղի
Ի բարձէն զոր աղաղակք քո պահանջել թըւէին՝
Բայց Հըռովմ՝ տէր խընդրէ, ոչ տիրուհի զոք բամբիշն:
Յունկըն քո գային տըրտունջք չարժեալք առ իմ թուլութեան.
Հանապազ աւագանին եւ ժողովուրդ՝ ցասուցեալք
Զի յիմմէ բերանոյ զպատգամըս քո լսէին,
Խօսէին՝ թէ Կլաւդիոս ի մեռանելն՝ ընդ գահուն
Եւ ըզլոկ հնազանդութիւն իւր էր թողեալ յիս աւանդ:
Նա՛ տեսեր հարիւր անգամ ըզզօրըն մեր խռժռեալ՝
Զի զարծուիս [1] իւր առաջի քո մըռմըռամբ ամչանայր,
Կորակնեալ ընդ անարգել իւր յայդ ի պէտս անարժան
Զգիւցազունսն՝ որոց նըշանքն այն դեռ կըրեն ըզպատկերս:
Եթէ այլ ոք էր՝ անշուշտ անսայր նոցին բարբառոյ.
Իսկ թէ դու չթագաւորես, բողոք բառնաս հանապազ
Ինձ ընդդէմ՝ ընդ Բրիտանկի միաբանեալ յուխտ մըտեալ՝
Զօրավիգն արկանես ինա եւ զկողմըն Յունեայ.
Եւ զայս ամենայն՝ ձեռըն Բուռեայ նիւթէ դաւ:
Եւ յորժամ ըզհանգիստ իմ կազդուրեմ յակամայս,
Տեսանիս ըզչարեալ սըրտմըտութեամբ եւ քինու.
Զախոյեանն իմ ցանկաս յանդիմանել բանակին,
Որոյ ձայնն յորդորեցաւ եւ մինչեւ անդր ի ճամբարն:

---

[1] Այս է՝ զարծուէնշան դրօշս հռովմէականս:

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Ի՞նձ ըղձաս կայսր առնել. հաւատացի՞ր, ապաշնո՛րհ:
Յի՞նչ խորհուրդս, որո՞վ յուսոյ գայր ինձ ընդաւ ակն ունել.
Յարքունիս իւր ո՞ր փառաց, որո՞վ կարգի մընայի:
Ո՛հ, ընդ քով տէրութեամբ եթէ յիս չէր խնայութիւն,
Զարախօսքն իմ զամենայն թէ զգնացս ուխտըլս քըննեն,
Եթէ զմայր ինքնակալին իւրեանց խըւեն անողորմ,
Զի՞նչ առնել էր ինձ յօտար անդ արքունեացն ապարանս:
Կըշտամբել յիս ունէին, ոչ թէ անզօր աղաղակս,
Ոչ խորհուրդըս հեղձուցեալս անդէն ի ծնէ անդ իւրեանց,
Այլ յանցանըս վասըն քո գործեալս աչացդ առաջի,
Զորոց կայր իսկ եւ իսկ ափ ի բերան լինել ինձ ;
Ոչ խաբես ինչ դու զիս. զոլորսըդ ընաւ նըշմարեմ.
Ապերախտ ոմն ես դու. եւ այնպիսի գըտար միշտ.
Ի մատաղ տիոցըդ քոց՝ ամենայն խնամք իմ եւ գութք
Ի քէն ոչ ինչ շահեցան՝ բայց առ երեսըս գըգուանք:
Ոչ յաղթեաց քեզ եւ ոչինչ. եւ խըստութիւն սըրտի քոյ
Անկանել պարտ էր կըրծիմ հետոց գնացից բարութեանս:
Ո՜վ խմում թըշուառութեան. եւ ո՞ր այն ինձ աղէտք են,
Զի համայն փոյթ իմ եւ ջանք առնիցեն զիս գըժպըհի:
Մի որդի միայն է իմ. երկինք, որ զձայնս արդ լըսես,
Մատուցի՞ քեզ խընդըրուածս ինչ որ չիցեն վասըն իւր:
Խիղճ մըտաց, երկիւղ, վըտանգ, ոչ արգել զիս եւ ոչինչ.
Յաղթեցի դըրսովանացն, եւ զաչս ի բաց դարձուցի
Ի վայից՝ որ անդուստ ինձ ի վերուստ գուժեցան.
Իմովսանն ես արարի. թագաւոր ես, եւ չատ է:
Ընդ խմում ազատութեանըս՝ զոր հաներ դու յինէն՝
Թէ ցանկաս եւ այսմիկ, առ բարձ աղէ եւ ըղկեանս,
Տես միայն՝ գուցէ մահուամբս խմով ամբոխն ըզկըծեալ՝
Կապտեսցէ ի քէն եւ զայն՝ յոր տըքնեցայ ես այնչափ:

ՆԵՐՈՆ

Արդ բարի է, յայտ արա. զի՞նչ տաս հրաման առնել ինձ:

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Իմոց չարախօսացս յանդըդնութիւն պատժեսցի,
Բրիտանիկան արգահատեալ ցածուսցի սիրտ ողոքով,
Յունիայ յընտիր լիցի առնուլ փեսայ 'ստ կամս անձին,
Երկոքեան յազատութիւն թողցին, կացցէ աստ Պալլաս,

Եւ ինձ թոյլ տացես առ քեզ յամենայն ժամ մըտանել.
(Տեսանել զԲուռոս 'ի խորս թեատրոնին)
Եւ դոյն այդ իսկ Բուռոս՝ որ ունկըն մեզ դընել գայ,
Մի առ դրան քում, հուսկ ուրեմն, արգելուլ զիս իշխեսցէ:

ՆԵՐՈՆ

Տիկին, քաջ է, կամիմ՝ զի յայսմհետէ զզօրութիւնդ
Ի սիրտս ամենայն՝ շնորհակալեքս իմ գրեսցեն,
Եւ այժմէն ըզըարեդէպ զայս ցըրտութիւն մեր օրհնեմ՝
Որ զմերոյ սիրելութեանս յորդորելոց է զեռանդն.
Որ զի՛նչ եւ գործեաց Պալլաս, չատ է, մոռանամ,
Հաշտիմ ընդ Բրիտանիկան, եւ զերկոցունցս օտար սէրն
Ապատան ի քոյդ առնեմ ընտրութիւն, դու դատեսջիր:
Օ՜ն արի, զայս աւետիս խընդութեան տար առ եղբայրս:
Թիկնապահք, մօրն իմոյ հնազանդ լերուք հրամանաց:
« [illegible] »

ՏԵՍԻԼ Գ

ՆԵՐՈՆ, ԲՈՒՌՈՍ

ԲՈՒՌՈՍ

Տէր, այս խաղաղութիւն եւ այս ողջոյնք առ միմեանս՝
Տեսիլ սքանչելի մատուցանեն յաչըս իմ,
Դու գիտես թէ ձայնս երբեք եղե՞ւ նըմին հակառակ,
Ի սիրոյ նորա թէ ընաւ կամեցայ՞ զքեզ որոշել,
Եւ եղէ՞ արժանի այդմ անիրաւ բարկութեան:

ՆԵՐՈՆ

Ոչ չընթեմ ինչ քեզ, Բուռոս, բողոքէի ես ըզքէն,
Կարծեցի ես ըզձեզ միաբանեալ զերկոսեան,
Այլ նորա թըշնամութիւն վըստահ առնէ զիս ի քեզ:
Յոյժ ճեպի նա, Բուռոս, կանգնել զինէն յաղթանակ.
Գիրկս ածեմ ախոյանիս, այլ ի խեղդել զինքն անդէն:

ԲՈՒՌՈՍ

Զի՞արդ, տէր:

ՆԵՐՈՆ

Շատ է արդ. հարկ է իւրով կործանմամբն

Ի սաստիցն Ագրիպպինեայ ազատանալ ինձ ի սպառ.
Մինչեւ նա շրջիցէ՝ կիսակենդան եմ ի կեանս.
Զանձրացոյց զիս տաղտկացոյց անուամբն այնուիկ առնլեաւ.
Եւ չկարծեմ թէ փոխապարտ յանդգնութիւն իւր դարձեալ
Ցանկայցէ միւսանգամ խոստանալ զիմ գահ նըմա:

ԲՈՒՌՈՍ

Արդ ուրեմն յետ սակաւուց ողբասցէ՞ նա զԲրիտանիկ:

ՆԵՐՈՆ

Մինչ չեւ օրս այս վախճանեալ՝ ոչ եւս երկեայց ի դմանէ:

ԲՈՒՌՈՍ

Եւ ո՞վ որ զայդ խորհուրդ առնիցէ քեզ ըղձակերտ:

ՆԵՐՈՆ

Փառքն իմ եւ տըռփանք եւ ամրութիւն եւ կեանք իմ:

ԲՈՒՌՈՍ

Ո՛չ, որ զինչ եւ ասիցես, տէր, այդ խորհուրդ սոսկալի
Ոչ է բնաւ, եւ ոչ երբեք ի քում ծոցիդ յըղացեալ:

ՆԵՐՈՆ

Բուռոս:

ԲՈՒՌՈՍ

Ո՛հ. ի բերանոյ քումմէ կարեմ լսել զայդ.
Դու ինքնին զըտա՞ր կարող անքասքնելի լսելոյ.
Խորհիցե՞ս յոր արեան ըղձեաւսըդ ես մըխելոց:
Զանձրացա՞ւ թագաւորել Ներոն ի սիրտս ամենայն:
Զի՞նչ ըղձքէն ասիցեն. զի՞նչ ի սըրտիդ են խորհուրդք:

ՆԵՐՈՆ

Եւ զի՞նչ. միշտ ի նախկի փառացն իմոց կաշկանդեալ՝
Ունիցիմ յանդիման աչացըս սէր չգիտեմ զինչ՝
Զոր առեալ բերէ դիպուած եւ կորզոպտէ առ օրին:
Հըպատակ կամաց նոցա, իմոց ըղձիցս ոխերիմ,
Ինքնակա՞լ իցեմ նոցուն՝ միայն նոցին կամարար:

ԲՈՒՌՈՍ

Եւ չիցէ՞ ինչ բաւական, տէր, ի հաճոյս սըրտի քո՝
Զի մեցի երջանկութիւն աշխարհի քոյդ երախայք:

Ի քո ձեռս է զայդ ընտրել, դու ինքն ես տէր տակաւին:
Մինչեւ ցայժմ առաքինի, կարես լինել մինչ յապայս.
Հորդ եւ կոկ է ճանապարհն, ոչինչ ըզքեզ խափանէ,
Կայ մնայ քեզ զօրութենէ ի զօրութիւն գնալ միայն.
Սակայն, թէ սըտկողացըն քոց խրատուց անսայցես,
Քեզ, տէր, հարկ լինիցի մեղաց ի մեղս ընթանալ,
Զստստկութիւնըդ այլովք անգըթութեամբք պահպանել,
Եւ զբազուկդ արիւնաներկըս լուանալ յապաժոյժ:
Բրիտանիկ ի մահուն՝ հուր վառեսցէ նախանձու
Ցօգիս բարեկամացն որք կազմ ի կռիւ կան ինպաստ:
Վըէժխընդիրքս այս գըտցեն հետզհետէ այլ ձեռընտուս,
Որոց յետ մահուն իւրեանց յաջորդք անգամ յարիցեն.
Բոց անշէջ բորբոքես. տիեզերաց ահաւորդ
Երկիցես յամենայնէ. յաւէժ անդուլ պատուհաս,
Ցամենայն ժամ ի կամըս խորհըրդոցդ ահ եւ դող.
Եւ ծառայք քո թըշնամեացդ ի համարի հաշուեցեալք:
Վա՜հ. ամաց քոց առաջնոց բարեբաստիկըն հանդէս,
Ըզքեզ, տէր, յառելութիւն անմեղութեան քում ածէ:
Խորհիցե՞ս յերանութիւնն որով եղեն անուանի.
Ցորպիսի հանդըստեան անցուցեր, ո՜հ, զայնոսիկ:
Որպիսի՛ ուրախութիւն՝ զմըտաւ ածել եւ ասել.
« Ցամենայն տեղիս այժմիկ օրհնաբանեն, սիրեն զիս,
» Ոչ երբեք երեւի ամբոխն յանուն իմ խռովեալ.
» Ցարտասուս նոցա երկինք ոչ լսեն բնաւ զիմ անուն.
» Խաւարին ոսոխութիւն նոցա չխորշի յերեսացս,
» Զամենայն սիրտ տեսանեմ թռուցեալ առ իս յանցըս իմ »:
Այս էին քո հեշտութիւնք. զի՜նչ փոփոխումըն, ո՜վ դիք:
Եւ անարգ արիւն անգամ՝ էր յաչըս քո պատուական.
Եղեւ օր. ոչ մոռանամ, արդարադատըն դահլիճ
Ըստիպէր ի մահ ուրումն յանցաւորի զքո ձեռնարկ,
Դու, տէր, խըստութեան նոցա կայիր հակառակ.
Սիրտդ անձամբ զանձն ի կարի անգըթութիւն բամբասէր.
Եւ զաղէտըս պաշտամանց իշխանութեանն ողբալով,
Կամէի, ասէիր, թէ չգիտէի գիր համբուն:
Ո՛չ. այլ կամ ինձ սատասցես, կամ թէ զչարեացդ այդոցիկ
Խնայեսցէ մահ իմ յինէն զըտեսութիւնն եւ զցաւս.
Ցետ փառաց քոց մի՛ որ զիս տեսանիցէ կենդանի:
Եթէ գործ մի այսպիսի ես գործելոց ապիրատ, « Անկանի յափան »
Աւասիկ կամ պատրաստ, ասա, տէր, չեւ մեկնեալ քո՝
Տուր ըզսիրտըս զայս խոցել, ուր հաւանել չիք հընար.
Զայնեա զանագորոյնան որ զայդ ի քեզ շրջեցին.

Եկեսցեն հանդէս առնել ձեռաց իւրեանց անփորձից . . .
Տեսանեմ զի արտասուք իմ գորովեն զինքնակալս ,
Եւ սիրտն առաքինի մաղթէ 'նդ նոցա մոլութիւն :
Մի՛ վասներ ըղձամանակ , զանուանն ասա զդրուժանից ,
Որ իշխեն զեղբայրադաւ խորհուրդըդ քեզ թելադրել .
Կոչեսջիր զեղբայրըն քո , ի գիրկըս իւր մոռասջիր . . .

ՆԵՐՈՆ

Ո՛հ , զի՞նչ պահանջես :

ԲՈՒՌՈՍ

Ո՛չ , ոչ առեալ ինչ նա զքեզ ,
Նենգեն նըմա , տէր . զանմեղութիւն իւր գիտեմ ,
Ես կամ քեզ երաշխաւոր հնազանդութեանըն իւրում :
Ընթանամ առ նա , երթամ ճեպել ըղձալցը հանդիպումդ :

ՆԵՐՈՆ

Ինձ ի յարկըս սենեկաց իմոց ընդ քեզ սպասեսցէ :

ՏԵՍԻԼ Դ

ՆԵՐՈՆ , ՆԱՐԿԻՍՈՍ .

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Զամենայն ինչ հոգացայ , տէր , առ արդար պատուհաս .
Պատրաստ է դեղ մահուն : Կինն անուանի Լոկուստա
Ինձ ի շնորհս՝ յաւել ի փոյթ կամակատար հաճոյից .
Առաջի աչաց իմոց անշընչացոյց ըստրուկ մի ,
Եւ երկաթ չէ այնպէս սուր ի հատանել զկեանս ուրուք ,
Որպէս նորս այս մահադեղ յիւրոց ձեռացն աւանդեալ :

ՆԵՐՈՆ

Բաւական է , Նարկիսէ . շընորհ ունիմ խընամոցդ ,
Եւ անդըր քան զայդ ոչ կամիմ քեզ անցանել :

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Իսկ զի՞արդ . առելութիւն քո 'նդ Բրիտանիկ մեղմացեալ
Կարճէ զիս . . .

ՆԵՐՈՆ

Այո , Նարկիս . ի հաշտութիւն յորդորիմ :

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Քա՛ւ լիցի , տէր , խափանել ինձ ի մըտաց այտի զքեզ :
Այլ սակայն՝ խուն մի յառաջ ի դիպահոջ եղաւ նա .
Այո վնաս՝ յիւրում սըրտին լիցի 'նդ երկար անմոռաց :
Չէ եւ չէ ինչ ի ծածուկ զոր չյայտնեսցէ ժամանակ .
Իմասցի՝ զի էր ձեռն իմ հանդերձեալ տալ նըմա
Թոյն մահու՝ ի հրամանէ քումմէ յինէն պատրաստեալ :
Ցանկարծ դիքն ի խորհըրդոց իւրոց ըղձա փոխեսցեն ,
Այլ թերեւս ինքն արասցէ զոր դուդ առնել ոչ իշխես :

ՆԵՐՈՆ

Գոյ սըրտին երաշխաւոր , եւ ես իմուսն յաղթեցից :

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Եւ Յունեայ հարսանիքն իցեն ուխտիցըդ գաշինք :
Եւ զա՞յդ եւըս , տէ՛ր , տա՞ս ի վերայ պարտ բաշխի :

ՆԵՐՈՆ

Կարի յոյժ հոգաս դու . զի՞նչ եւ իցէ , Նարկիսոս .
Ոչ եւս ես այսուհետեւ առ թըշնամիս ունիմ զնա :

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Էր իսկ , տէր , Ագրիպպինա , յայդ յուսացեալ մեծապէս .
Ած ըղձռամըն ի քո վերայ զամենիշխան տէրութիւն :

ՆԵՐՈՆ

Իսկ արդ զի՞ . նա զի՞նչ ասաց . եւ զի՞նչ առնել կամիս դու :

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Առաջի ոչ սակաւուց է նորա 'նդ այն պարծեցեալ .

ՆԵՐՈՆ

Եւ զի՞նչ :

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Թէ չատ է իւր վայրկեան մի զքեզ տեսանել ,
Եւ ըզմեծ զայն շըշուկ եւ զահագին զայրացուկս
Երկիւղած լըռութիւն յաջորդեսցէ նոյնժամայն ,

Եւ դու ինքն առաջին ձեռըն տացես հաշտութեան ,
Խրախամիտ՝ զի քաղցրութիւն իւր զամենայն մոռասցի ։

ՆԵՐՈՆ

Այլ աստ , Նարկիսէ , դու զի՞նչ կամիս զի առնեմ.
Ցոյժ եմ ես յորդորամիտ զյանդըգնութիւն իւր պատժել.
Եւ սըրտիս թէ անսայցեմ, այսմ անըմբոստ յաղթութեան՝
Ջհետ գայցէ վաղվաղակի յաւիտենից ապաշաւ ։
Իսկ ողջոյն տիեզերաց զի՞նչ լիցի ձայն բարբառոյ ։
Կամիցիս զի 'նդ ճանապարհ բըռնաւորաց մըտից ես ,
Եւ Հռովմայ բարձեալ ի բաց զայնչափ անուանս բառացիս
Մի թողցէ ինձ ինչ այլ քան զգեղատուի յորջորջանս ։
Ըզվըէժն իմ գըրիցեն ի սպանութեանց համարի ։

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Եւ ունիս , տէր , առաջնորդ քեզ զբաջաղմունըս նոցին .
Միթէ ա՞կն ունիցիս թէ լուռ կայցեն հանապազ .
Վայելէ՞ ինչ քեզ նոցա քըրթմընջմանցն ունկըն դնել .
Եւ քո՞ իսկ ցանկալիք լինիցի՞ն քեզ մոռացօնք .
Եւ անձին քում դո՞ւ միայն ոչ իշխեսցես հաւատալ ։
Սակայն , տէր , հռովմայեցիք դեռ եւըս քեզ չեն ծանօթ ,
Ոչ , ոչ . ի խօսս իւրեանց են առաւել իմն ըզգոյշ ։
Այդչափ փոյթ յառաջանամ ըզտէրութիւն քո մեղկէ ,
Կարծեսցեն՝ թէ արժանի երկընչելոյ ինչ իցեն ։
Ի բազում ժամանակաց նոքա մըշեալ են ի լուծ ,
Ջեռինն որ սամոյտս կապէ՝ երկիր պագանեն ։
Տեսցես ցանց ըզնոսա՝ քեզ ի հաճոյս եռանդուն .
Նոցա փոյթ ծառայութեան պարտասեցոյց ըզՏիբեր ։
Եւ ինքնին իշխանութիւն ինչ ըզգեցեալ շնորհատուր՝
Պարգեւեալ ինձ հանդերձ ազատութեամբս ի Կլաւդեայ ,
Յառաջին փառաց աւուրս իմ բիւր անգամ փորձեցի
Ըզնոցա համբերութիւն , եւ չարարի մնաւ աշխատ ։
Ի մահու գեղատութեան զարհուրեցիս արատոյ ։
Աղէ տո՛ւր զեղբայրն ի սպանդ , արձակեա՛ զքոյրըն լի՛ք թող .
Հըռովմ՝ ի վերայ բագնացն ի զոհըս չուայլեալ ,
Թէ իցեն եւ անմեղք , գըտցէ յանցանս ինչ նոցա .
Տեսցես՝ զի յապախտարս աւուրց գրեսցեն զայնոսիկ՝
Ցորս եղբօրն եղբայր եւ քոյր ի լոյս եկեալ են կենաց ։

ՆԵՐՈՆ

Նարկիսէ , դարձեալ ասեմ, ոչ կարեմ յայդ ձեռնարկել.
Խոստացայ Բուռոսի , հարկ եղեւ ինձ յանձն առնուլ ։

Ցաւելուլ ոչ կամիմ սովին նենգող գըրժանօք
Տալ ի ձեռս առաքինւոյն այլ եւըս զէն ինձ ի վերէ ։
Իրաւանց իւրոց ընդդէմ բերեմ անոտի արութիւն ,
Ոչ կարեմ անսաս սըրտիւ լինել նըմին ունկընդիր ։

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Զամենայն զոր ինչ Բուռոս բարբառի , տէր , ոչ խորհի .
Ճարտարն այն առաքինի՝ խըմամ տանի համբաւոյն ։
Մանաւանդ ամենեցուն նոցա մի միտք են ի սիրտ .
Կասկածեն թէ զօրութիւն իւրեանց այդու նուազեսցէ .
Յայնժամ, տէր , ինքնիշխան ազատ լիցիս , եւ առ քեւ
Վարժապետքըդ պերճացեալք խոնարհեսցին ի մեր չափ ։
Եւ զի՞նչ . զոր յանդըգնին դոքա խօսել ո՞չ գիտես .
Թէ լըսեմք նոցա , «Ներոն ոչ է ծընեալ ի տիրել՝
» Ոչ ասէ ինչ , ոչ գործէ , բայց զոր նըմա պատուիրեն .
» Զսիրտ իւր Բուռոս տանի բերէ , զմիտըս նորա Սենեկա .
» Ամենայն փառք նորին եւ քաջութիւն հոյակապ
» Է վարել չըքնաղապէս ըզկառս յարշաւս ընթացից ,
» Գուպարել ըզպարգեւաց անարժանից իւր ձեռին ,
» Եւ ինքնին զանձըն տեսիլ հռովմայեցւոց ընծայել ,
» Գալ վառնել ըզձայն իւր ի տեսարան հանդիսի ,
» Եւ կարդալ նուագերգութիւնս զորըս պաշտել կամի տալ ,
» Որ զինուորք ժամէ ի ժամ այսըր եւ անդր ընթանան
» Ի կորզել վասըն նորա կայթս եւ ճայթիւս ծափաձայն » ։
Ո՞հ , եւ ո՞չ կամիս կարկել ի լըռութիւն ըզդոսա ։

ՆԵՐՈՆ

Եկ Նարկիս , երթամք այց առնել զոր պարտն է գործել ։

ՀԱՆԴԷՍ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա․

ԲՐԻՏԱՆԻԿ, ՅՈՒՆԻԱ․

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Այո՛, տիկին, եւ ո՞ կարէր, ածել երբեք ընդմըտաւ,
Ինձ մընայ Ներոն ի յարկս իւր ի համբոյր հաշտութեան ։
Հրաւիրեալ զարքունեացն իւրոց արբուն մանկութիւն,
Կամի՝ զի ցընծութեան եւ խընջոյից խրախճանք
Առաջի նոցա կռեսցեն զմերոյ երդման դաշինն ուխտ,
Եւ եռանդն հարկանիցեն ի գըրկախառն ողջոյն մեր ։
Ըզտըռփանսըն շիջուցեալ, զայնչափ ոխիցըն զաղբիւր,
Զքեզ բաղդին իմում առնէ տէր եւ իշխան ընտրութեան ։
Իսկ ըստ իս, թէպէտ յիմոց հարցըն կարգէ վտարանդի,
Թէ եւ ինքըն կողոպտիւք նոցին պըճնեալ յաչըս իմ,
Քանզի կալ ախոյեան սիրոյ իմում դադարէ,
Եւ թըւի հրաժարել ի քոյ սիրոյդ պարծանաց,
Սիրտ իմ, խոստովան եղէց, ներեալ նըմա գաղտ,
Ի նա զայլ ինչ զամենայն անտըրտմագոյն լըքանէ ։
Վա՜յ, ոչ ա՛յլ բաժանեցայց ի վայելից գեղոյ քոյ․
Վա՜յ, եւ այժմ իսկ աւասիկ կարեմ անխռով տեսանել
Զերեսըդ՝ զոր ոչ ահ, ոչ հեծութիւնք շարժեցին,
Որ ըզկայսր եւ զպետութիւն արարին ինձ փոխանակ ։
Ո՛հ, բամբիշն . . . իսկ արդ զի՞նչ․ զի՞նչ այս երկիւղ նորահաս
Նահանջէ ի խրախութեան իմում ըզքո բերկրութիւն․
Զի՞ է այդ, զի աչքըդ՝ աչք տըխրատեսիլք՝ ի լուր իմ
Ցերկարեալ հայեցուածովք ի վեր յերկինըս դառնան․
Ցի՞նչ իրաց զանգիտես ։

ՅՈՒՆԻԱ

Եւ ես ինքնին ոչ գիտեմ.
Այլ խիթամ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Սիրեմ դու զիս ։

ՅՈՒՆԻԱ

Ո՛հ թէ զքեզ ես սիրիցեմ ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Ապա զմեր երանութիւնս ոչ եւս Ներոն աղմկէ ։

ՅՈՒՆԻԱ

Բայց դու ինձ երաշխաւոր լինիս նորա ստուգութեան ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Եւ զիա՞րդ․ կասկածես ըզնըմանէ քէն թաքուն ։

ՅՈՒՆԻԱ

Ներոն խուն մի վաղ սիրէր զիս եւ զկորուստ քո երդնոյր․
Ցինէն խոյս տայ՝ զքեզ խընդրէ․ փոփոխութիւն այսչափ մեծ
Հնարի՞ցի, տէր, լինել գործ ինչ միոյ վայրկենի ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Այլ գո՛րծըդ այդ, տիկին, Ագրիպպինայ են հընարք․
Եդ ի մտի թէ կորուստ իմ զկործանումն իւր ածէ ։
Շնորհիւ նախանձաբեկ մըտաց իւրոց կանխելոյ՝
Մեծագոյն թըշնամիքըն մեր մարտեան վասըն մեր․
Ի զայրուցս անդ յոյս ունիմ՝ զոր եցոյց ինձ ակներեւ,
Յոյս ունիմ ի Բուռոս, եւ ըզտեառնէն հաւատամ,
Հաւատամ զի զօրէն իմ անկարող ի դըրժել՝
Պարզամիտ սըրտիւ ատեայ, եւ կամ յոխիցըն լըռէ ։

ՅՈՒՆԻԱ

Ըզսըրտէ նորա մի, տէր, մի՛ 'ստ քոյդ առներ դատաստան․
Այլ ընդ այլ ճանապարհ այր յընկերէ հետեւիք ։
Ըզներոն եւ զարքունիսն յորէ եւեթ ճանաչեմ.
Բայց ասել թէ իշխիցեմ, աւա՛ղ, ի սոյն արքունիս

Զոր խօսին եւ զոր խորհին՝ որչափ օտար են միմեանց։
Քանի՜ սիրտ եւ բերան անմիաբանք ընդ իրեարս՝
Որո՜վ լրջմտութեամբ ի սմա լինին ուխտադրուժ։
Որպիսի՜ օտարոտի տուն բնակութեան քեզ եւ ինձ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Այլ թէ սերտ, թէ պաճուճեալ սիրելութիւն իւր իցէ,
Թէ 'նդ Ներոն դու կասկածես, իցէ՞ ինչ ինքն աներկիւղ.
Ոչ, ոչ. վատախորհուրդ եղերամբ ո՛չ յարուցէ
Ի վերայ իւր զամբոխն եւ զատեանն հրապարակ։
Թող զայդ. ի միտ առնու զդըրժողութիւն իւր գլխոյն,
Խէթ մտացն երեւեալ եւ յաչս իսկ է Նարկիսեայ։
Ո՛հ, բամբիշնըդ իմ թէ քեզ էր ասացեալ, քանիօն...

ՅՈՒՆԻԱ

Սակայն, տէր. միթէ ո՞չ նենգիցէ քեզ Նարկիսոս։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Եւ ընդէ՞ր կամիս զի սիրտ իմ խիթայցէ ի նմանէ։

ՅՈՒՆԻԱ

Զի՞ գիտեմ. տէր, կեանքըդ քո ի մեծի կայ վտանգի։
Ամենայն ինձ խիթալի, կաշառաբեկ ամենայն.
Երկընչիմ ի Ներոնէ, երկիւղ յանգերձս աղետից։
Պաշարեալ ակամայ ի սեաւ խոճոճըս մտաց,
Դըժգըմիմ թոյլ տալ քեզ յաչաց իմոց հեռանալ։
Ո՛հ, թէ այս հաշտութիւն որով զմայլեալ պարարիս՝
Որոգայթ ինչ լարեալ թաքուցանէ յոտըս քո,
Թէ Ներոն սըրտմըտեալ ընդ միակամ սիրտըս մեր՝
Ըզգիշեր ընտրեալ իցէ առ ի ծածկել զոխըս իւր,
Եթէ զգաւ իւր պատրաստէ մինչդեռ խօսիմս իսկ ընդ քեզ,
Եւ թէ այս վերջին նըւագ իցէ զի զքեզ տեսանեմ,
Վէհազն, ո՛հ։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Արտասուե՞ս. ո՛հ իմ բամբիշըն սիրուն.
Եւ մինչափ վասն իմ խորովեալ սիրտ քո փըղձկի.
Զի՞նչ, տիկին, յաւուր յայսմիկ յորում Ներոն լի փառօք
Համարի շլացուցանել փայլմամբ իւրով զաչըս քո,
Ի տեղիս՝ յորս այլք փախչին յինէն եւ զնա մեծարեն,
Քան ըզփառս արքունեաց ընտրես դու զիմ հիքութիւն։

Եւ զիա՞րդ. ի նմին աւուր եւ ի սմին յայսըմ տեղւոջ
Մերժե՛լ ըզտէրութիւն, եւ լա՛լ ինձ ակն յանդիման։
Բայց, տիկին, դադարեցո զծածագին զայդ արտասուս.
Իսկ եւ իսկ դարձն իմ այսրէն փարատեսցէ զքո վըրդով։
Եթէ այլ եւս յամեցից՝ կասկածելի լինիցիմ.
Ո՛ղջ կացջիր. գընամ սիրտ՝ սիրովն իմով թաթաւուն,
Ի մէջ խրախճանութեանց զառանցելոյ մանկըտւոյն՝
Զտեսանել եւ ոչ խօսել այլ ինչ քան զիմըս տիկին.
Ողջամբ կաց։

ՅՈՒՆԻԱ

Արքայորդի՜....

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Սպասեն, տիկին, հարկ է գնալ։

ՅՈՒՆԻԱ

Գէթ մնա, մինչեւ գայցեն հրաւիրել՝ ազդ առնել քեզ։

ՏԵՍԻԼ Բ

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ, ԲՐԻՏԱՆԻԿ, ՅՈՒՆԻԱ.

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Զի՞ յամես, արքայորդիդ. արի՛ երթ ճեպ ի ճեպոյ.
Ներոն անհամբեր չերեւելոյդ դընէ մեղ։
Խընդութիւն եւ զուարճութիւն հրաւիրելոցն բացասէ,
Առ ի դուրս գալ յերեւան, զի գիրկս արկցէք դուք միմեանց։
Մի՛ թոյլ տար նըւաղել այսմ արժանի եռանդեան.
Օ՛ն արի. իսկ մեք, բամբիշն, ի հօկտաւեայ երթամք տուն։

ԲՐԻՏԱՆԻԿ

Ե՛րթ չըքնաղդ Յունիա, եւ խրախամիտ ի սըրտից
Փութա բեան իմոյ յողջոյն, որ դեռ ի քեզ ակն ունի։
Ընդ կարելս՝ անդրէն դառնամ ըզհետ շաւղաց ոտից քոց,
Եւ եկից, տիկին, ըզքո խնամոց շնորհս ունել քեզ։

ՏԵՍԻԼ Գ

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ, ՅՈՒՆԻԱ.

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Եթէ ոչ խաբիմ, տիկին, ի հրաժեշտիդ ի մեմանց
Արտասուք ինչ հեղեալք՝ աչացդ ածեալ են մռայլ:
Գո՞ւ գիտել ինձ ո՞ր մըրրիկ արկ ի քեզ զայդ մառախուղ:
Երկմըտեա՞ս ընդ հաշտութիւն զոր համարիմ՝ ես իմ գործ:

ՅՈՒՆԻԱ

Ցետ բազում տառապանացըս զոր եբեր ինձ օրս այս,
Է՞ր հընար ինձ խաղաղել ըզվըրդովեալ ոգիքս իմ:
Աւա՜ղ. հազիւ թէ զգամ տակաւին զայս սքանչելիս:
Քոց բարեաց թէ եւ խիթամ թէ ինչ խափան լինիցի,
Փոփոխմունք յարքունիս սովորական են, տիկին,
Եւ երկիւղ՝ յամենայն ժամ ցանգ ընկեր է սիրոյ:

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Բաւական է, խօսեցայ, եւ փոխեցաւ ամենայն.
Իմ խընամք ոչ եւս թողուն կասկածանաց քոց տեղի,
Ե՛ս եմ երաշխաւոր հաշտութեանն ինձ ուխտելոյ,
Ինձ առ այս հաւաստի առհաւատչեայս ետ՚ Ներոն:
Ո՜հ, թէ դու տեսանէիր եթէ քանի գըգուանօք
Ըզգաշինըս խոստմանց իւրոց ընդ իս նորոգեաց.
Որպիսի՜ գրկախառնեալ ընդ իս կալաւ զիս՝ արգել.
Բազուկք իւր չկարէին ի հրաժեշտին թողուլ զիս.
Բարութիւնն հեզահամբոյր յերեսըս իւր ցոլացեալ՝
Մինչ ի մանըր գաղտնիս անգամ անդէն իջանէր.
Հեղոյր զսիրտն որդիաբար՝ ազատօրէն համարձակ
Ի ծոց մօր իւրոյ եկեալ մոռանալ զիւր խրոխտութիւն:
Բայց անդէն եւ անդ բերեալ երեսս ինչ յինքն անաչառ,
Որպէս այր ոք ինքնակալ՝ որ առնու 'նդ մօրըն խորհուրդ՝
Վեհափառ մըտերմութիւն իւր աւանդեաց ի ձեռս իմ
Գաղտնիս՝ զորմէ կախին մահկանացուաց բախտից բաշխք:
Ո՛չ. պարտ է լինել աստ խոստովան ի փառս իւր,
Ո՛չ գրաւէ զսիրտ իւր բընաւ զազրաթորմի դառնութիւն.

Թըշնամիք մեր միայն ժանտացուցեալ ըզբարին՝
Մեզ ընդդէմ զեղծանէին ներողամիտ քաղցրութեամբն:
Այլ ահա գըլի նոցա իշխանութիւն ի ժամուն.
Հռոմ դարձեալ վերըստին զԱգրիպպինա ծանիցէ.
Այժմէն խունկ եւ պաշտօն մատչին ընորհացս համբաւոյ,
Բայց մի՛ ատանոր մնասցուք մըթթոյ գիշերիս.
Հոկտաւեայ՝ ի յարկս անցեալ տացուք նըմա զմընացուած
Այսր աւուր՝ զոր որչափ դուժ կարծէիր՝ գտաւ բարեմոյն:
Սակայն զինչ է զոր լըսեմ, զինչ այս աղմուկ խառնախուռ.
Զինչ առնել իցէ.

ՅՈՒՆԻԱ

Երկինք, ըզԲրիտանիկ ապրեցո՛:

ՏԵՍԻԼ Դ

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ, ՅՈՒՆԻԱ, ԲՈՒՌՈՍ.

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Բուռոս, յո՞վ ընթանաս. կաց մընա, զի՞նչ այդ իցէ...

ԲՈՒՌՈՍ

Վըճարեալ է, տիկին, փըչէ զոգին Բրիտանիկ:

ՅՈՒՆԻԱ

Ա՛խ իմս արքայորդի:

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Անշընչանա՜յ:

ԲՈՒՌՈՍ

Մեռաւ իսկ,
Դըշխոյ մայր:

ՅՈՒՆԻԱ

Ներեսջիր մոլեգնութեանըս, տիկին.
Գնամ օգնել, եթէ կարեմ, կամ զհետ երթալ ընորա: « Գնայ »

ՏԵՍԻԼ Ե

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ, ԲՈՒՌՈՍ.

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Որպիսի՞ ոճիր, Բուռոս։

ԲՈՒՌՈՍ

Ցայսմհետէ ոչ կարեմ կեալ,
Տիկին, հարկ է զարքունիս եւ զինքնակալըն թողուլ։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Եւ զի՞նչ. ոչ յարեանէ եղբօր իւրոյ սոսկացաւ։

ԲՈՒՌՈՍ

Այս դաւանք յոյժ խմըն խոր գաղտնորոգայթ նիւթեցան։
Իբրեւ այն ինչ ինքնակալն ետես զի գայր եղբայր իւր,
Յարեաւ, գիրկս արկ նըմին. մեծ լռութիւն, եւ ահա
Յառաջեալ ինքնակալին առ ի մատուցանել իւր բաժակ.
« Ի կընքել զայս օր, ասէ, բարենըշան հըմայիւք,
» Ահա ձեռն իմ հեղու զերախայրիս բաժակիս,
» Ո՛վ դիք, զորըս վըկայս կարդամ նուիրացըս հեղման՝
» Օ՛ն արէք, ըզհաշտութիւն մեր զայս եկայք օրհնեցէք »։
Ըզնոյն եւ Բրիտանիկ կըռեաց երդմունըս դաշանց։
Ըզբաժակն ի ձեռին նորա ելից Նարկիսոս [1].
Բայց չըրթունք իւր հազիւ հըպեալ յեզերըս նորա,
Ո՛չ իսկ սուր երկաթի այնքան ազդէ զօրութիւն,
Եւ անդէն, տիկին, յաչաց նորա հատաւ արեւ իւր,
Եւ անկաւ ի տապաստակ [2] իւր անդ դի ցուրտ անկենդան։
Տես քանի զամենեցուն միտըս պակոյց այն հարուած.
Կէս մի զարհուրեալ՝ աղաղակաւ ել ի դուրս,

---

[1] Տակիտոս պատմէ՝ թէ ըմպելին որ 'ի բաժակին՝ եռացեալ էր. և 'ի յանձն չառնուլ Բրիտանիկի, Նարկիսոս խառնեաց 'ի նա ջուր ցուրտ թունալի։

[2] Քանզի հինքն 'ի վերայ անկողնոց յողն երթեալ բազմէին 'ի սեղան։

Իսկ որ ենն արքունեաց սովորութեան հըմտագոյնք,
Ըստ աչաց ինքնակալին յարդարեցին զդէմս իւրեանց։
Իսկ նա ինքն յանկողին իւր որպէս էրն ընկողնեալ,
Չերեւի ամենեւին բնաւին պարտեալ յափշութիւն։
« Արկածդ, յորոյ խիթայք բըռնութենէն, ասէ մեզ,
» Անվըտանգ անց բազում անգամ զնորա մանկութեամբ »։
Նարկիսոս կամէր իմն անդ՝ զուր պատճառել տըխրութիւն,
Եւ փայլէր՝ նըմին յանկամս իսկ ցընծութիւն իւր դրուժան։
Եւ՝ անփոյթ եւ սպառնալեաց կայսեր՝ թէ գայր ժըպրհութեանս,
Զատեալ արքունեացն հերձի անցի զխուռն ամբոխ,
Եւ թաղծեալ նենգաւոր ըսպանութեամբն՝ երթայի
Աշխարել ըզԲրիտանիկ եւ զինքնակալն եւ զաշխարհս։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Ահա գայ. տեսանիցէք թէ իմ ինչ զինքն է դիւթեալ։

ՏԵՍԻԼ Զ

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ, ՆԵՐՈՆ, ԲՈՒՌՈՍ, ՆԱՐԿԻՍՈՍ.

ՆԵՐՈՆ (ընդ տեսանել զԱգրիպպինէ)

Ո՛վ դիք։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Կաց, Ներոն. իմ սուղ ինչ բանք են առ քեզ։
Մեռեալ է Բրիտանիկ. ըզհարուածն ես ճանաչեմ,
Գիտեմ եւ զըսպանողն։

ՆԵՐՈՆ

Եւ ո՞վ իցէ, տիկին։

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Դու։

ՆԵՐՈՆ

Ե՞ս. ահաւադիկ ցո՞ր վայր իցես կասկածոտ։
Չիք ըղնաւ ինչ աղէտ՝ ում ես չիցեմ մեղապարտ.
Եւ թէ կամ իցէ, տիկին, ունկըն դընել բանից քոց,
Եւ զարեւ Կլաւդիոսի ձեռին իմոյ է հատեալ։

Սիրելի էր քեզ որդին , մահ իւր ըզքեզ տագնապէ .
Այլ բաղդին ես հարուածոց երաշխաւոր չկարեմ կալ :

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Ոչ , ոչ . Բրիտանիկ մահադեղով ըսպանաւ .
Դու ետուր ըզհրամանն եւ Նարկիսոս հայթայթեաց :

ՆԵՐՈՆ

Տիկին . . . այլ ո՞վ իշխէ զայդ բան առ քեզ բարբառել :

ՆԱՐԿԻՍՈՍ

Եւ ի՞նչ , տէր , թէ կասկածն ըզքեւ եպեր ածիցէ :
Բրիտանիկան , տիկին , խորհուրդ գաղտնածածուկ էր ի սիրտ ,
Զոր արդար սողբջանօքըդ դոյր արդեօք տուժել քեզ .
Նորա սիրտ՝ ի վեր ձըկտէր քան ըզՅունեայ հարսանիս ,
Եւ ըզքո իսկ բարութիւնս պատուհասէր նա ի քեզ :
Եւ ըզքեզ եւըս խաբէր , եւ սիրտ նորա խեթահար
Թէ վաղ թէ անագան՝ կամէր զանցեալն ածել յուշ :
Արդ թէպէտ ակամայ՝ բաղդին եղեալ քեզ նըպաստ ,
Թէ նենգին որ սպառնայր կենացն եղեալ խելամուտ՝
Ինքնակալն յիմ հաւատ իցէ եղեալ ապաստան ,
Թող , տիկին , ո՛ն անդր ի բաց զողբսըդ առ քո թըշնամիս .
Թող նոքա զարկածըս զայս վատախտարակ հաշուեսցին .
Սակայն դու . . .

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Մի՛ կար , Ներոն . պաշտօնէիւքդ այդպիսեօք
Եղիցես նըշանաւոր ի պանծալի արարուածս .
Օն ընթա . զայդ քայլափոխ չառեր զի 'նդ կրունկ յետ դարձցիս .
Ձեռըն քո սկիզըն արար ի քո եղբօրդ արենէ ,
Գուշակեմ զի հարուածքդ եկեալ հասցեն մինչ ի մայրդ .
Անդ ի խորըս սըրտիդ գիտեմ զի զիս ատեաս դու ,
Խընդրեսցես ազատ լինել ծանր ի լըծոյ երախտեաց :
Այլ կամիմ զի եւ մահ իմ լիցի քեզ անօգուտ .
Մի՛ կարծեր թէ յանդորրու թողից ըզքեզ ի մահուս ,
Հռովմ , երկինքս այս եւ արեւ , զոր դու յինէն ընկալար ,
Յամենայն տեղի եւ ժամ ածցեն զիս քեզ ընդառաջ :
Խեթք մըտացդ հալածեսցեն զքեզ իբր ընդդայք դըժոխոց ,
Այլ եւ այլ խըժդըժութեամբք կարծեսցես զայնս հանդարտել .
Մոլութիւն քո զայրացեալ՝ ներկցէ զաւուրս նոր արեամբ :
Բայց յուսամ թէ երկինք ի քոց չարեաց տաղտկացեալ՝

Յաւելցեն ըզքո կորուստ յայնչափ անչափ կոտորածս ,
Եւ յետ չաղախելոյդ արեամբ նոցին եւ իմով՝
Ի վերայ նոցա հեղուլ ստիպեսցիս եւ ըզքոյդ ,
Եւ անուն քո եղիցի՝ յազգ ապառնի յաւիտեանց՝
Ի նախատ գըժընդակ՝ խըժդըժագոյն գոռոզից :
Ահա զայդ աւադիկ գուշակէ սիրտ իմ ըզքէն :
Ո՛ղջ երթ , մա՛րթ է քեզ գընալ :

ՆԵՐՈՆ

Արի՛ Նարկիս , եկ ընդ իս :

ՏԵՍԻԼ Է

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ , ԲՈՒՌՈՍ .

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Բանիոն , ո՜հ երկինք , էր կասկածանքս անիրաւ .
Ըզբուռոս պարսաւէի , եւ լըսէի Նարկիսեայ :
Է՛ Բուռոս , տեսե՞ր քանի զազանային հայեցուածս
Ի մեկնելըն իւր յիս ընկէց Ներոն փոխան ողջունի :
Ձեք հընար , եւ ո՛չինչ այլ զանազորումն արգելու ,
Հարուածըն գուշակեալ զինէն՝ անկցի յիմ կառափն ,
Եւ յաւուրն եւ ի պահուդ տագնապեսցէ եւ ըզքեզ :

ԲՈՒՌՈՍ

Ո՛հ , տիկին . մեռալ աւուրբ երկայնակեաց եղէ ես :
Երանի՜ թէ ձեռն իւր՝ զազանացեալ յիս ի դէպ՝
Էր նորոյ վայրենութեանն յանձն իմ հանդէս արարեալ ,
Եւ այսու ժանտ եղերամբ չէր մատուցեալ ինձ զըրաւ
Հաւատոյ եւ անխաբ զհամաշխարհի չուառութեանց :
Ոչ ոճիրն եւեթ զիս յանյուսութիւն ընկենու ,
Նախանձ զինքըն թերեւս ընդդէմ եղբօրըն զինեաց .
Այլ , թէ պա՛րտ է , տիկին , զմըրմըք սըրտիս յայտնել քեզ ,
Զմահ նորին եւես Ներոն առանց գունոյն չըրջելոյ :
Աչքն անհոգ անյողդողդ՝ ստացեալ ունին զարութիւն ,
Խըստասիրտ զերդ բըռնաւոր ի տղայ տիոց սերտ ի մէջս :
Հա՛պա թող յանդ երթայ , հրաման տացէ սատակել
Զպաշտօնեայս բազմաթախանձ որ չէք տանել նըմա կար :

Ո՛հ, քա՛ւ լիցի յիւրմէ բարկութենէն տալ ինձ խոյս,
Նա՛ եւ մահ երագահաս առաւել քաղցր իցէ ինձ:

ՏԵՍԻԼ Ը

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ, ԲՈՒՌՈՍ, ԱԼԲԻՆԱ.

ԱԼԲԻՆԱ

Ո՛հ, տիկին, ո՛վ իշխանդ, առ ինքնակալն ընթացի՛ք,
Օ՛ն արի՛ք թափել ըզկայսր յիւրմէ անձին զայրմանէ,
Տեսանէ զինքն յաւիտեան հատեալ անկեալ ի Յունեայ:

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Զի՛նչ, եւ ի՛նքն իսկ Յունիա չոգա՛ւ արդեօք զիւրովին:

ԱԼԲԻՆԱ

Յաւիտեան ցաւովք ըզկայսրըն տագնապել մտ եդեալ,
Առանց մեռանելոյ, տիկին, մեռաւ նա նմա:
Գիտէք՝ ի տեղւոջէ աստի զիա՛րդ սըլացաւ,
Անցանել պատճառեալ ի տուն թախծեալն Հոկտաւեայ.
Բայց անդէն ընդ հեռաւորս ուղի կալաւ ճանապարհն՝
Յոր դէտ ակն ունէի ոտից իւրոց ճեպելոյ:
Ըստ դըրունս ապարանիցն ելեալ դիմեալ խուճապաւ,
Ըզպատկերըն տեսանէ նախ զՕգոստեայ դրոշագործ,
Եւ զքարինս ոտից նորա թացեալ իւրովք արտասուօք,
Զորովք գիրկս արկեալ փարեալ մածեալ ունէր պընդապէս,
« Ինքնակալդ, ասէ, ծընկի՛վքդ [1] յոր կամ կախեալ գըրկապինդ,
» Պահպանեա յայս ի սոյն ժամ ըզմընացորդ տոհմի քոյ.
» Այժմ ի քում արքունիսդ ի սպանդ վարեալ ետես Հռովմ
» Ըզմիայնն ի նմանութիւն քո նըկըրտել բաւական:
» Յետ մահու նորա ստիպիմ լինել առ ինքն ուխտադրուժ.
» Բայց սակայն, պահել առ նա զհաւատս անբիծ անարատ,
» Ահա զանձն իմ, ինքնակալ, նուիրեմ դիցն անմահից,
» Ոյց ըզքեզ քո լաւութիւնք եդին հաղորդ սեղանոյ »:
Ժողովուրդըն յայնժամ ընդ այն տեսիլ հիացեալ,

---

[1] Իմա սովին ծնկովքդ երդումն տամ քեզ, երդմնեցուցանեմ զքեզ, աղերսեմ զքեզ:

Սըլացեալ աստի անտի՝ պատի զնովաւ խուռներամ,
Յարտասուս նորա փըղձկեալ եւ վըշտակից ընդ նըմա,
Ի գոչիւն միաբարբառ առնու զնա 'նդ իւր հովանեաւ:
Տանին զինքն ի տաճարն՝ ուր ի հարուստ ինչ ամաց
Սեղանոցըն սըրբութեան կոյսք մեր նուիրեալք ի պաշտօն
Պահպանեն զգուշութեամբ զաւանդըն սուրբ պատուական
Զմըշտավառ հըրոյն որ դից մերոց ի ծօն բորբոքի:
Ինքնակալըն տեսանէ զերթն եւ չիշխէ խափանել՝
Նարկիսոս յանդըգնագոյն՝ զինքն ի հաճել փութացեալ՝
Ի վերայ դիմէ Յունեայ, եւ աներկիւղ յիմեքէ
Արկանէ ձեռն ամպարիշտ ունել ըզնա եւ զերծուլ:
Մահացու բիւր հարուածովք պատժի նորա ժըպրհութիւն,
Արիւն իւր նենգաժէտ ցայտեալ ցընդի զՅունիաւ:
Ինքնակալն յայնչափ տեսլեանց ի նմին ժամու պակուցեալ,
Թողու զնա ի ձեռս անդ՝ որ պաշարեալ զնովաւ կան:
Եկն եմուտ. խոյս տան բընաւք ի կատաղի լռութենէն.
Յունիայ եւեթ անուն ի բերանոյն լու լինի.
Անխորհուրդ գանդաչէ, անհամարձակ աչք նորա
Մոլեալք՝ ոչ իշխեն ի վեր յերկինս ուղերձել:
Երկիւղ է, զի թէ գիշեր յամայութիւնն յաւելեալ՝
Ըզտագնապ անյուսութեան զայրացուսցէ ի սըրտին,
Եւ թէ դուք լըքանիցէք՝ անօգնական ընդ երկար,
Գուցէ ցաւք իւր փաղփաղեալ մըխեսցեն ձեռն յարեւ իւր:
Սուղ է ժամս, ընթացարուք. չատ է միայն ցընորք ինչ,
Տիկին, եւ կորիցէ:

ԱԳՐԻՊՊԻՆԱ

Իրաւ առնէ ինքն ինքեան:
Այլ, Բուռոս, երթեալ տեսցուք յո՛ զայրացուքն հասանեն.
Տեսցուք զինչ փոփոխութիւն ածէ զնովաւ մըտաց խիղճ,
Կամիցի՞ պատուհասիւ ունել անձին այլ օրէնս:

ԲՈՒՌՈՍ

Իցի՛ւ թէ այս ոճիր՝ վերջին լինէր ի նմանէ:

ՌԱՍԻՆԻ

Մ Ի Հ Ր Դ Ա Տ

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԻՀՐԴԱՏԱՅ

Աշխարհաքարոզ այրն Միհրդատ արքայ պոնտացւոց՝ ինքն եւ կեանք իւր եւ մահ, եւ պատերազմունք նորա ընդ հռովմայեցիս՝ յայտնի են ամենեցուն, որպէս եւ անուանք մեծամեծ զօրավարացն Հռոմայ, Սիլլա, Լուկուլլոս եւ Պոմպէոս որ կռուեցան ընդ նմա։ Ի վերջին ամս իւր խօսեալ էր իւր 'ի կին զՄոնիմ հելլենացի կոյս գեղեցիկ եւ ազնուական, եւ փոխադրեալ 'ի քաղաք իւր, զի դարձեալ 'ի պատերազմէն հռովմայեցւոց՝ արասցէ զհարսանիսն։ Բայց 'ի պարտութիւն մատնեցաւ առաջի աշխարհակալ բանակացն Հռովմայ, մինչեւ ձայն հնչեաց՝ թէ եւ մեռեալ իսկ իցէ 'ի մարտին։ Իսկ նա յանկարծ փախստեայ եկեալ 'ի քաղաք իւր, գտանիցաւ յորդւոց իւրոց երկոցունց հարելոց 'ի Մոնիմ, մանաւանդ յերիցուէն Փառնակայ, որ յառաջնմէ ատամբակեալ 'ի հօրէն, եւ վաճառանջեալ իմն՝ հռովմայեցւոց թեկն ածէր։ Միհրդատ 'ի վրէժ քինու անհաշտ եւ ոխերիմ թշնամեացն՝ մերկացաւ առաջի որդւոցն եւ պաշտօնէիցն զվերջին խորհուրդս իւր, տանելոյ զպատերազմն 'ի Հռոմ՝ 'ի տուն նոցա. բայց մինչեւ 'ի չու անկեալ՝ 'ի ստգրելոյն Փառնակայ ապստամբին պաշարեալ եւ 'ի նեղ անկեալ՝ թոյն առ առ 'ի չանկանելոյ 'ի ձեռս հռովմայեցւոց, եւ ոչինչ օգտեալ առ սովորութեանն յամենայն ստամիկ մահացդեղս, սրով անձին սպառեալ եհաս զկեանսն եւ զոխսն։ Բայց եւ ինքն իսկ հայրասպանն Փառնակ 'ի պարտութիւն մատնեալ յերեսաց Յուլիոսի Կայսեր, սպանաւ տարա յայլում ճակատու պատերազմի։

ԱՆՁԻՆՔ

ՄԻՀՐԴԱՏ, արքայ Պոնտոսի և բազմաց այլոց թագաւորութեանց.
ՄՈՆԻՄ, խօսեցեալ Միհրդատայ, և դշխոյ ծանուցեալ.
ՓԱՌՆԱԿ, } որդիք Միհրդատայ, ոչ համամարք.
ՔՍԻՓԱՐ, }
ԱՐԲԱՏ, պաշտօնեայ Միհրդատայ, և քաղաքապետ Նիմփէայի.
ՓԻԴԻՄ, նաժիշտ մտերիմ Մոնիմայ.
ԱՐԿԱՍ, ծառայ Միհրդատայ.
ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ.

Տեսարանն է 'ի Նիմփէա՝ նաւահանգիստ 'ի ծովուն Կիմմերեան
Բոսփորոնի 'ի ցամաք կղզւոյն Տաւրիսի։

ՀԱՆԴԷՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՏԵՍԻԼ Ա.

ՔՍԻՓԱՐ, ԱՐԲԱՏ.

ՔՍԻՓԱՐ

Էր համբաւ հաւատարիմ, Արբատ, հասեալ յունկըն մեր.
Արդարեւ յաղթէ Հռովմ, եւ Միհրդատ մեռեալ է,
Զեփրատաւ Հռովմայեցիք ընդ հօր իմում ճակատեալ,
Խաբեալ են գիշերային զիմաստութիւն իւր ընդել։
Ցեաւ երկար պատերազմի բանակ նորա ցան եւ ցիր՝
Թողեալ են խուճապմամբ զինքն յանկելոց շեղջակոյտ.
Եւ զինուոր մի՝ գիտացի՝ զի զթագ նորա եւ սուսեր
Տարեալ եւ ի ձեռան է աւանդեալ Պոմպէի։
Այսպէս, թագաւոր՝ որ քառասուն ամ ինքնին
Պարտասեաց զամենեսեան զմեծ զօրավարսըն Հռովմայ,
Եւ կրշիռ կորովութեամբ կալեալ ըզբաղդըն յարեւելս,
Զամենայն թագաւորաց առ հասարակ հաներ վրէժ,
Մեռանի, եւ թողու իւր քինահանըս մահուն
Պայազատս երկուս թըշուառս՝ երկպառակեալս ի միմեանց։

ԱՐԲԱՏ

Դո՛ւք, տէր. եւ զիա՞րդ. եռանդն ընդ իւր տիրելըս
Այժմէն թըշնամի՞ առնէ զՔսիփար Փառնակայ։

ՔՍԻՓԱՐ

Ոչ, Արբատ սիրելի. ոչ կամիմ գնել այսքանոյ
Զտառապեալ տէրութեան հատակոտոր աւերակս։
Գիտեմ մեծարել ի նմա զպարծանս հասակի.

ՄԻՀՐԴԱՏ

Եւ չատեալ աշխարհօքն որոշելովք յիմ բաժին ,
Տեսից անապաշաւ անկեալ ի ձեռս նորա
Զամենայն ինչ զոր նըմին խոստանայ սէր Հռոմոց :

ԱՐԲԱՏ

Հռոմոց սիրելութիւն. Միհրդատայ՛ զաւակին .
Եւ իցէ՞ ինչ հաւաստի :

ՔՍԻՓԱՐ

Մի՛ , Արբատ , մի՛ լինիր չուշտ :
Վաղ ուրեմն փառնակ՝ բըղձաւ սըրտիւըն Հռոմ,
Ի Հռովմայ եւ յաղթողէն՝ ամենայնի ակն ունի .
Իսկ ես՝ այժմ առաւել հաւատարիմ առ հայր իմ,
Յաւիտեան ոխըս քինու հռովմայեցւոցըն պահեմ:
Սակայն՝ ատելութեան քէնքս եւ նորա պահանջմունք
Փոքրագոյնք են ի պատճառս յերկփեղկելս մեզ լինելոյ :

ԱՐԲԱՏ

Իսկ զի՞նչ այլ շահ օգտի ըդրդիցէ 'նդ դէմ նորա զքեզ :

ՔՍԻՓԱՐ

Արդ ըզքեզ ապշեցուցից. չըքնաղագեղըն այն Մոնիմ,
Որ զմերոյ հօր արքայի յափըշտակեաց ողջոյն զսիրտ ,
Ում փառնակ ըղձնի նորա յայտ առնէ զանձըն տարփող . . .

ԱՐԲԱՏ

Եւ զի՞նչ , տէր :

ՔՍԻՓԱՐ

Ըզնա սիրեմ, եւ ոչ կամիմ այլ լռել,
Քանզի ոչ եւըս զոք այլ ունիմ ոսոխ քան զեղբայր :
Ակըն դու չունէիր անշուշտ՝ բանիցս այսոցիկ .
Այլ այս չէ՛ , Արբատ , խորհուրդ ինչ յերէկէ , յեռանդէ ,
Սէրս այս՝ ի վաղընջուց ի լըռութեան ջռվացաւ :
Ո՛ տայր ինձ նըկարել յայտըս քո զնորա բըռնութիւն ,
Եւ զհառաչս իմ զառաջին , եւ ըզվերջին թախանձս իմ:
Բայց յողորմ աստ հանգամանս յորոց ի բուռն անկեալ կամք ,
Ոչ է ժամ զուշ մըտաց իմոց աշխատ ունելոյ
Ի յիշել բովանդակ զսիրոյն զրուցաց պատմութիւն :
Այս քեզ շատ եղիցի , առ ինձ տալոյ իրաւունս ,
Զի նախ ես տեսի զդըշխոյն , ես առաջին սիրեցի .

Ոչ գիտէր հայր իմ եւ ոչ զանուն անգամ Մոնիմայ ,
Յորժամ սիրոս օրինաւոր սիրով ընդ իւր կապեցաւ :
Ետես ըզնա եւ նա , բայց փոխանակ նուիրելոյ
Հարսանիս գեղոյ իւրում արժանաւոր ըղձութիւնս ,
Կարծեաց՝ թէ առանց մեծ ինչ փառաց ուշ առնել
Նա տեղի տացէ ինքեան ի յաղթութիւն անպատեհ :
Գիտակ ես , քանի՛ ջանաց ի փորձ մըտացն արուեստեան ,
Եւ յունայն ի վըզանուստ պատերազմէն վաստակեալ,
Ի հեռուստ , այլ մերձ սաստիկ սիրով նորին խանդակաթ՝
Ետ ի ձեռըն քո տանել նըմա զթագին ապարօշ :
Ըզմըտաւ ած զիմ ցաւս , յորժամ համբաւք աներկբայք
Ազդեցին ինձ զանձուկ եւ ըզխորհուրդս արքային ,
Եւ ըզգաստ յորժամ եղէ թէ յառագաստ իւր պահեալ
Եւ ուղղոյ լեալ Մոնիմայ ի Նիմփէա գայր ընդ քեզ :
Ո՛հ , ինձըն ի չարաչուք ժամանակի անդ դէպ եւս
Զի մայր իմ յաւետիս հռովմայեցւոցն ակն եդեալ,
Կամ ի վրէժ ուխտին իւրում՝ նոր անկողնովք դաւելոյ ,
Կամ ըզշնորհսըն Պոմպէի առ ի որսալ կամելով,
Հօրն իմոյ մատնիչ եղեւ , եւ վտարանդի Հռոմոց
Ըզքաղաքն [1] ետ եւ ըզգանձս հաւատացեալս ի ձեռս իւր :
Զի՞նչ եղէ ես ի զուժել անդ յանցանաց մօր իմոյ.
Ոչ եւս այլ իբր յախոյան ոք հայեցայ ես ի հայրս ,
Մոռացայ զտարփանս իմ, ում իւրն ոսոխ ելանէր .
Ոչ այլ ինչ տեսի՛ բայց միայն զհօրն իմ զըրկանս .
Մարտ եառ 'նդ հռովմայեցիս , եւ սոսկացեալ մօր իմոյ՝
Ետես զիս , ի թափելս անդրէն զքաղաքն իւր մատնեալ,
Մահացու բիւր հարուածոց ընդդէմ նոցին նըշաւակ ,
Եւ ի զուն սաստիկ՝ յուրաստ լինել մահուամբս ինմանէ :
Ցայնմհետէ՝ ծովն Եւքսինեան ազատ եղեւ եւ է ցարդ ,
Եւ յափանցըն Պոնտոսի ցըծովեզերս Բոսփորայ
Նուաճեցաւ ընդ հարբ իմով. եւ նաւատորմ իւր յաջող
Ոչ ետես այլ թըշնամի բայց միայն զհողմս եւ զալիս :
Կամէի զեւս աւելին , յօժարամիտ լեալ, Արբատ ,
Զու ինքնին առնել խաղալ իւր ի թիկունս՝ յԵփրատ կոյս .
Բայց յանկարծ եհաս առ իս մահու նորա բօթ գուժի :
Ի հոսանս աստ արտասուաց իմոց , ծածկեմ եւ ոչ ինչ .

---

1 Զքաղաքաւերդն Սիմֆորիոն մատնեաց Պոմպէի Ստրատոնիկէ մայր Քսիփարեայ :

Որ ի ձեռըս քո յանձնեալն էր ի հօրէս քեզ Մոնիմ,
Ամենայն գեղով իւրով եկն ի խորհուրդս իմ յարեաւ։
Զինչ ասեմ. Նա եւ զգողի հարայ զկենացն յայն աղէտ,
Զարհուրեալ ի մըրցական անգութ տըռփից արքայի.
Գիտես դու, Նախանձայոյզ աղապատանք իւր քանիցս
Հոգ տարեալ յանքոյթ եղին ըզմահ իւրոց անձկալեաց՝ [1]
Սըլացայ ի Նիմփէա, եւ տըխրազգած աչքս անդէն
Անդ առ ոտըս պատնիշացն հանդիպեցան Փառնակայ։
Ազգ եղեւ ինձ, վըկայեմ, գուշակութիւն ինչ եղուկ։
Ընկալար դու զերկուսեան ըզմեզ, եւ զայլըն գիտես.
Փառնակ, ի խորհուրդըս իւր համակ ձեռներէց,
Ըզխարուանըս հօրն իմոյ եհան ի վեր դըշխոյին,
Ոչ ծածկեաց զիւրոյ սըրտին զամբարհաւաճ ցանկութիւն.
Հաւաստեաց ըզմահ նորա, եւ մատոյց զանձն իւր փոխան,
Եւ որպէս ճոռոմէն, կամի, Արբատ, հանել յանգ։
Բայց սակայն, կամիմ եւ ես յասպարէս անդր իջանել.
Որչափ սէր իմ ի հօր զօրութենէն պատկառեաց,
Որում միշտ եղէ յիմմէ մանկութենէս ինքնանուէր,
Նոյնչափ այժըմ սոյն այս սէր՝ ի նըշկահել զարթուցեալ՝
Ըզնորոյ Նախանձորդիս արհամարհէ ճոխութիւն։
Կամ Մոնիմ, սիրոյ իմում ինքնին կացեալ հակառակ,
Մերժեսցէ զդաւանութիւնս որ առնելոց եմ Նըմա,
Կամ թէ չար ինչ ի վերայ գայցեն աղէտք դառնութեան,
Անհընար լիցի հանել ըզնա յինէն, բայց մահուամբս։
    Այդ գաղտնիք են ամենայն զոր կամէի յայտնել քեզ։
Արդ թէ յոր կոյս միտիցես՝ քեզ հասանէ զայն ընտրել,
Ո՛ յերկուց արժանաւոր քեզ թըւիցի հաւատոյ.
Ծառայն հռովմայեցւոց, եթէ որդի արքայից։
Խիզախեալ 'ի մտերմութիւն Նոցա յուսայ դոգ Փառնակ
Հրաման ի Նիմփէա տալ եւ խօսել տիրաբար,
Բայց աստ իմ իշխանութիւն ըզնորայն ոչ ճանաչէ.
Պոնտոս է բաժին իւր, եւ ինձ Կողքոս վիճակեալ,
Եւ յայտ իսկ է զի միշտ Կողքիս եւ իւր թագաւորքն
Ցաշխարհացն իւրեանց համար արկանէին ըզԲոսփոր։

[1] Բերենիկէ, մի ի կանանց Միհրդատայ, պատուէր ընկալաւ անձին առնել յետ երկրորդի պարտութեան Նորա։

ԱՐԲԱՏ

Հրաման տուր ինձ, տէր. թէ զօրութիւն ինչ է իմ,
Ըստորութիւնս արդէն եղեալ է, եւ ըզպարտս արարից,
Նովին յօրդորմամբ եւ արութեամբըս սըրտի՝
Որով հօր քում ծառայեալ՝ եւ պահէի զայս քաղաք
Թէ յեղբօր քում ի ձեռացն եւ թէ ի քոյդ դըշխոյէն,
Յետ մահուանն արքայի՝ հանուրց ընդդէմ զքեզ պաշտեմ։
Առանց քո՝ միթէ չգիտեմ եթէ ինձ մահ աներկբայ
Զհետ ոտիցըն Փառնակայ ի տեղիս յայս հասանէր.
Չգիտիցեմ թէ ի ձեռաց իւրոց արիւն իմ հեղեալ՝
Պըղծելոց էր ըզպարիսպըս պաշտպանեալ ընդդէմ իւր։
Լէր վըստահ զընտրութենէ եւ ըզսըրտէ դըշխոյին.
Իսկ ապա, եթէ անուն իմ չէ մնոտի ստուեր միայն,
Փառնակայ ի ձեռըս քո թողացուցեալ ըզԲոսփոր,
Վայելել այլուր գնասցէ ի բարութիւնս Հռովմոց։

ՔՍԻՓԱՐ

Առ եռանդն այսպիսի քանի՜ չիցեմ շնորհապարտ։
Ոմըն գայ։ Ճե՛պ, բարեկամ։ Է՞ նոյն նա ինքըն Մոնիմ։

ՏԵՍԻԼ Բ

ՄՈՆԻՄ, ՔՍԻՓԱՐ.

ՄՈՆԻՄ

Առ քեզ, տէր, գամ աւասիկ. քանզի այսօր եթէ դու
Զիս ընդ վայր հարեալ լըքցես, ո՞վ ինձ պաշտպան լինիցի։
Ի ծնողաց եւ սիրելեաց թափուր, թաղծեալ եւ երկչոտ,
Վաղ ուրեմն անուամբ դըշխոյ, արդեամբք գերի բանտաւոր,
Եւ այրի առժամայս, եւ ոչ երբեք հարսնացեալ,
Յաղետիցս իմոց, տէր, քաղցրագոյնքն են այդ ոքիկ։
Սոսկամ ըզբըռնաւոր թըշնամիս քեզ անուանել
Սակայն ա՛կն ունիմ թէ սիրտ ազնըւական այդպիսի
Ոչ առ ոտն հարկանիցէ զտառապելոց արտասուս
Առ արեանըն գըլթոյք՝ որ զերկոսին զձեզ խառնէ։
Քեզ ի բանս յայտնիկ ճանաչելի է զՓառնակ.
Նա է, տէր, որոյ բազում բուռն ամբարձեալ մեղաւոր,

Եւ զէն զօրն ի ձեռս առեալ՝ կամ գերել զիս յիւր բաղդ
Հարսանեօք՝ որ ինձ դժնեայ են առաւել քան ըզմահ ։
Ընդ որո՞վ ապախտարօք իցէ դիպեալ իմ ծննունդ ։
Ի լուծ ամուսնութեան առանց սիրոյ սահմանեալ՝
Հազիւ թէ ճողոպրեալ գուն մի հանգիստ վայելեմ,
Մատնել զանձն այժմ բռնակալիմ առ բռնաւորին ատելին ։
Արժան էր ինձ թերեւս՝ ի հիքութեանս աստ ցածնուլ,
Եւ գոնէ յուշ ինձ անել՝ թէ առ եղբայր իւր խօսիմ.
Բայց իբրու՝ թէ ապախտարք, կամ թէ 'ընդ նըմա սըրտիս խէթ
Զանգէ զնա 'ընդ հոռվմայեցիս՝ զորոց նա զձեռըն խընդրէ,
Հարսանիք այլ թըխագոյն հըմայիւք չիք երբեք լեալ՝
Որ ընդ այսր՝ յորմէ գողամ՝ ընդ պատուհաս կըշռիցի ։
Եւ Մոնիմ արտասուալեղց եթէ չկարէ զքեզ չարժել,
Եւ ինձ այլ ինչ ոչ մընայ, բայց յուսահատ սիրտ եւեթ,
Առ ոտըս ատեղանոյն ուր ըսպասեալ կայցեն ինձ,
Անդ դու, տէր, տեսցես զիս՝ կամակարող լեալ յանձին,
Զի հարից զայս սիրտ չըւառ՝ ում բըռնանալըն կամի,
Եւ ում չեւ եւս ինչ հրաման տակաւին իմ է տըւեալ ։

ՔՍԻՓԱՐ

Անկասկած լեր, տիկին, զիմդ մըտացս հըլութեան,
Ամենայն իշխանութիւն է ի տեղւոջս յայսմիկ քեզ ։
Փառնակ, եթէ կամի, գնասցէ տալ զահ իւր այլուր ։
Այլ դու դեռ զամենայն զքո եղկութիւնդ ոչ գիտես ։

ՄՈՆԻՄ

Եւ զի՞նչ այլ թըշուառութիւն նոր լըկնացէ զՄոնիմ, տէր ։

ՔՍԻՓԱՐ

Եթէ մեծ ինչ յանցանք իցեն ի սէր քո ծընգիլ,
Այսօր ոչ Փառնակ միայն է պարտաւոր այդ մեղաց,
Ես բիւրիցս անգամ բիւր եմ քան ըզնա յանցաւոր ։

ՄՈՆԻՄ

Դո՞ւ ։

ՔՍԻՓԱՐ

Զաղէտըդ զայդ դիր ի դըժնից համարի,
Եթէ պարտ է, զզօրութիւնսըն զերկնաւորս կալ վըկայ
Ընդ թըշուառ արեանն ընդդէմ՝ որ քեզ ի վիշտս է ծընեալ,
Հօր՝ որդւոց բարկացելոց եւ խանձելոց ի հետ քո ։

Բայց թէպէտ եւ դառնութեամբ հասու լիցիս ուսանել
Զայս սէր մեղանչական՝ որ քեզ յանկարծ հասանէ,
Ամենայն թըշուառութիւնքդ հաւասարել ոչ ունին
Իմում չարչարանաց զոր ի պըօղել զայն կրեցի ։
Սակայն մի համարիցիս՝ թէ հանգունակ Փառնակայ
Քեզ ըսպաս հարկանիցեմ այսօր՝ լինել իւր փոխան.
Անձնիշխան լինել ցանկաս, եւ իմ ուխտեալ է քեզ զայդ,
Ոչ լիցիս ընդ ձեռամբ՝ ոչ ընդ նորա եւ ոչ իմ ։
Բայց յորժամ լի բովանդակ կամահաճոյ քեզ եղէց,
Յո՞վ ուրեք ի մօտ եդիր ընտրել քեզ տուն բնակութեան.
Հեռի՞ արդեօք ուրեք, տիկին, թէ մերձ յիմ աշխարհս.
Ինձ տացի՞ արդեօք օճան առաջնորդել քեզ ցայն վայր ։
Հայիցիս միով ակամբ յանմեղութիւն եւ յուծիր ։
Ի փախչելդ յոսոխէս՝ եւ յերեսացըս խոյս տաս.
Ի պարգեւ կամակատար ըղձիցըդ քոց եղէլոյս՝
Հա՞րկ իցէ ինձ տալ հրաժեշտ ի սպառըսպուռ ի տեսոյդ ։

ՄՈՆԻՄ

Ո՛հ, ինձ զի՞նչ հանէր ի վեր ։

ՔՍԻՓԱՐ

Իսկ զի՞նչ, Մոնիմ գեղեցիկ,
Թէ կարէ տալ ժամանակն օրինաւոր իրաւունս,
Հա՞րկ իցէ ասել քեզ աստ, թէ կանխագոյն քան ըզընաւս
Ես տեսի զքեզ եւ խորհուրդ ի միտ արկի քո՛ լինել,
Մինչ դեռ գեղ քո նորախայծ, եւ ի հօրէս անծանօթ,
Չեւ ումեք էր երեւեալ՝ բայց միայն յաչըս մօր քոյ ։
Ա՜խ. թէ ի պարտուց թողուլ ըզքեզ բաւիլեալ
Սէր սըրտիս չիշխեաց յայնժամ գալ բովանդակ յերեւան,
Ո՞չ եւս յուշ ածիցես, զայլ ինչ թողեալ զամենայն,
Ո՛րչափ ինչ բողոք արկի զդըժընդակ զայնըմ պարտուց ։
Ո՞չ յիշես, թէ ի մեկնիլս ի գեղեցիկ աչաց քոց՝
Որպիսի՞ մորմոք սաստիկ եհար փըղձուկ յոգիս իմ.
Ես միայն յիշեմ զայն. եկ խոստովան լեր, բամբիշն,
Յուշ անեմ քեզ երազ մի ջընջեցեալ ի հոգւոյդ ։
Մինչ դեռ ես ի քէն բացեալ եւ ի դարձէ ընաւ անյոյս՝
Տակաւին ըղտարփանան ապխողորմ գերդէի,
Դու հաճ եւ հաւան ի հարսանիս հօր իմոյ,
Ամենայն աղէտք որդւոյն ոչ ցաւէին քեզ ըզնաւ ։

ՄՈՆԻՄ

Ո՛հ եղուկ ։

ՔՍԻՓԱՐ

Ըզվիշտըս իմ վայրկեան ինչ սուղ ողբացե՛ր ։

ՄՈՆԻՄ

Մի՛, խնդրեմ, արքայորդիդ, . . . մի՛ զցաւս օտար քեզ առնուր ։

ՔՍԻՓԱՐ

Ցաւքդ օտա՛ր ինձ, ո՛հ երկինք · մինչ քեզ հասեալ կամ թիկունք
Առանց ինչ խնդրելոյ, չիշխեալ իմիք ակն ունել,
Զի՛ ես այլ ասացից, մինչ խոստանամս իսկ դեռ քեզ
Յապահովս ըզքեզ առնել՝ զի մի՛ մնաս քեզ յակն անկայց ։

ՄՈՆԻՄ

Առաւել քան զոր կարեսդ՝ խոստանալ է այդ ինձ ։

ՔՍԻՓԱՐ

Զի՛նչ, եւ յետ երդմանց իմոց՝ ի հակառա՛կ կարծիս ես ·
Համարի՛ս եթէ իմով իշխանութեամբըս զեղծեալ՝
Կամիցիմ յաղթահարել զազատութիւն անձին քոյ ։
Այլ ի գալ է որ, տիկին · յայտնեա զքո միտս, աղաչեմ,
Բան մի լոկ ։

ՄՈՆԻՄ

Պահես զիս ի մոլութեանց փառնակայ ·
Թէ կամիս զի հաւանեալ՝ զքեզ տեսանել յանձն առից,
Անիրաւ ինչ բռնութեան պէտս ինչ բնաւ չունիցիս ։

ՔՍԻՓԱՐ

Ո՛հ, տիկին ։

ՄՈՆԻՄ

Արքայորդիդ, զեղբայրըդ քո տեսանես ։

ՏԵՍԻԼ Գ

ՄՈՆԻՄ, ՓԱՌՆԱԿ, ՔՍԻՓԱՐ ·

ՓԱՌՆԱԿ

Մինչեւ ցե՞րբ դու, տիկին, ակն ունիցիս հօր իմում ·
Յամենայն ժամ վըկայք մահուան նորա հասանեն
Գան զերկուանս քո ստգրտանել եւ զյապաղումն օր ի յօր ։
Ե՛կ փախիր յերեսաց վայրենեացս նահանգիս,
Ուր ոչ այլ ինչ խօսի յաչսըդ՝ բայց տըխուր գերութիւն ։
Ժողովուրդ մի հըպատակ ի ծունր իջեալ քեզ մնայ
Ի ներքոյ երանաւէտ եւ արժանի քեզ երկնի ·
Ի վաղուց հետէ Պոնտոս ճանաչէ զքեզ իւր դշխոյ,
Եւ զնըշան թագի նորա բարձեալ բերես յանձին քում,
Եւ պըսակդ արքայական ի քո ճակատ կապեցաւ
Յանպատիր առհաւատչեայ պոնտականին տիկնութեան ։
Տէր եղեալ իմ, տիկին, հայրենատուր այսմ երկրի,
Ինձ անկ է զաւետիս խոստմանց իւրոց կատարել ։
Սակայն պա՛րտ է, անսա ինձ, վաղվաղակի անյապաղ
Ճեպել եւ զհարսանիս եւ ըզչուել մեր աստի ·
Երկոցունցըս շահ օգտից եւ սիրտ իմ զայդ պահանջեն ։
Նաւք իմ պատրաստականք քեզ ըսպասեն ի բառնալ,
Եւ յատից սըրբոց բագնին ի նոյն մարթես մըտանել,
Ծովուցըս թագուհի՝ որ զքեզ տանել հանդերձին ։

ՄՈՆԻՄ

Տէր, զիս այսչափ բարութիւնք առնեն չիկնել յիրաւի ։
Բայց զի ճեպ տայ ժամանակս, եւ քեզ պիտի պատասխան,
Կարիցե՞մ, ընկեցեալ ըզպատրուակ եւ զկեղծիս,
Մերկանալ քեզ աստանօր ըզծածկութիւն խորհըրդոցս ։

ՓԱՌՆԱԿ

Իշխան ես յամենայն ։

ՄՈՆԻՄ

Կարծեմ լինել քեզ ծանօթ ։
Եփեսոս է իմ գաւառ · այլ ես սերունդ եմ յազգէ

Հաւուց, տէր, կամ արքայից, կամ դիւցազանց զօրս նորին
Առ Հելլէնս արութիւնք եղին ի վեր քան զարքայս ։
Ետես զիս Միհրդատ, եւ էին յայնըմ ժամու
Եփեսոս եւ Յոնիա խառն յիւր աջող տէրութիւն.
Արժանի արար յղել առ իս ընդգրաւս այս ուխտի,
Որ իմում ազգատոհմիս եղեւ օրէնք գերագոյն.
Հարկ եղեւ հնազանդել։ Ես պըսակեալ ոք ըստրուկ՝
Զօգայ ի հարսանիսն առ որ էի որոշեալ։
Թագաւորն որ ինձ մնայր յաշխարհ իւրոյ տէրութեան,
Հարկեցաւ այլուր շտապել զիւր արշաւանն եւ զխորհուրդս,
Եւ մինչ դեռ պատերազմ ըզքաջութիւն իւր գրաւէր,
Առաքեաց զիս ի տեղիս յայս բացական ի մըրրկէն ։
Եկի այսըր եւ դեռ կամ, այլ սակայն, տէր, ծընողն իմ
Ծանրագնի տուժեցաւ զվըստանգաւոր փառըս զայս,
Եւ յաղթող հռովմայեցիք յառաջաւոր իւրեանց զոհ
Կալան զՓիլոպիմէն՝ զհայր եւ զծընող Մոնիմայ ։
Սովին մահահրաւէր անուամբ ի սպանդ վարեցաւ.
Եւ այս ինչ էր, տէր, զոր կամեցայ խօսել քեզ։
Բայց թէպէտ եւ արդար սըրտմըտութեամբ ըզչարեալ,
Ոչ կարեմ ընդդէմ Հռովմայ հանել ինչ հէն ասպատակ.
Անօգուտ ականատես վըկայ իւրոցն եղերանց՝
Ոչ ունիմ ինձ վրէժխնդիր ոչ գաւազան, ոչ բազուկ.
Զեք իմ այլ, բայց մի սիրտ. զոր ինչ կարեմս ես առնել,
Է մընալ հաւատարիմ յուխտի դաշանց հօր իմոյ,
Մի՛ մըխել յարիւն իւր ամենեւին ըզձեռս իմ
Եւ լինել քեզ ի կնութիւն՝ դաշնաւորիդ Հռովմայ։

ՓԱՌՆԱԿ

Զինչ այդ բանք են ըզՀռովմայ եւ ըզդաշանց իւր ուխտին.
Առ ինչ այդ ամենայն խօսք եւ կասկած յերկուանաց.
Ո՞վ պատմէ քեզ թէ 'նդ նոսին դաշնաւորել կամիցիմ։

ՄՈՆԻՄ

Այլ եւ դու ինքնին, տէր, կարո՞ղ իցես կալ յուրաստ.
Ինձ զիա՞րդ էր քեզ հընար շնորհել ըզմուտ եւ ըզթագ
Աշխարհի՝ զոր յամենուստ բանակք նոցին պաշարեն,
Թէ գաղտնի դաշնակցութիւն կապեալ ըզքեզ ընդ Հռովմա
Ոչ առնէր քեզ անկասկած ըզնաւէրութիւնն եւ զուղիս ։

ՓԱՌՆԱԿ

Ըզխորհուրդս իմոյ մըտաց կարող էի յայտնել քեզ,
Եւ հըմուտ եմ իրաւանցն որ առաջի կան ասել,
Եթէ քո ի բաց թողեալ ըզսնոտի պատճառանս՝
Մերկացեալ էիր առ իս զգաղտնի խորհուրդըս սրտիդ ։
Բայց, տիկին, այժմ յետ այնչափ չեղագնաց ընթացից՝
Ժողովել սկըսանիմ զազգի ազգի բաղայս քո.
Համարիմ տեսանել ըզմիտըս քո զոր ծածկես,
Ա՛յլ ոք է՝ որ սատանօր տայ քեզ խօսել, եւ ոչ հայր ։

ՔՍԻՓԱՐ

Որ զինչ միտք եւ իցեն՝ որ տան խօսել դըշխոյին,
Գո՞յ հընար, տէր, թէ իցէ պատասխանին յերկուանաց.
Եւ իցէ՞ ինչ արժան սխալութեան քում ընդ Հռոմա
Վայրկեան մի վարանել առ գալ ի յայտ եւ ի լոյս ։
Իսկ զիա՞րդ. մեր զաղէտըս սատակման հօր լըւեալ,
Եւ անփոյթք ի վրէժ նորա, ժիրք ի տեղին յաջորդել,
Ըզպատիւ մեր եւ զարիւն նորին անյո՞ւշ արասցուք ։
Մեռաւ նա. իսկ գիտիցեմք թէ թաղեցաւ եւս արդեօք,
Ո՛ գիտէ, մինչդեռ դու յեռանդնալից սըրտի քում
Զանոյշ հարսանեաց որոճես քաղցըր խորհուրդ,
Արքայն այն՝ զոր Արեւելք լըցեալ իւրովք քաջութեամբք
Իրաւամբք անուանել կարէ վերջին յարքայս իւր,
Յաշխարհի անդ տէրութեան իւրում անթաղ անչիրիմ,
Կամ ընդ խուռն ինչ աննըշան՝ անփառունակ ամփոփեալ,
Ո՞չ յերկինըս բողոքէ զի թողին զինքն անգոսնել,
Եւ զերկուց անարժան որդւոց վատաց ի վրէժ իւր ։
Ո՛հ, մի այլ վատասցուք ի խորշ ուրեք Բոսփորեան.
Եթէ ոք ընդ տիեզերս ազատ արքայ տակաւին,
Պարթեւ, խուժ եւ կամ դուժ, զազատութիւն իւր սիրէ,
Աւանիկ մեր դաշնաւորք, հա՛պա յայն մարզ խաղասցուք,
Կեցցուք եւ կամ մեռցուք Միհրդատեան արժանիք.
Խորհեսցուք մանաւանդ, թէ եւ ինչ սէր հրապուրէ,
Եւ ըզմեզ եւ զմեր աշխարհըս պահպանել ի լըծոյ,
Քան թէ բուռն առնել սըրտից՝ որ ոչ լինին անձնատուր ։

ՓԱՌՆԱԿ

Գիտէ սա զմիտըս քո ։ Միթէ ի խա՞ղս ինչ էի,
Տիկին, այդ ահա մըտացդ է հոգ հըզօր ի հոգւոջդ,
Այդ է հայրն եւ Հռոմք զորս յանդիման ինձ առնես ։

ՔՍԻՓԱՐ

Ոչ գիտեմ ըղձորս գաղտնի խորհուրդըս սրտին ,
Բայց առանց ակն ունելոյ իմիք՝ միայն հըլուաբար ,
Եթէ 'ւտ քում օրինակիդ համարեի գիտել զայն ։

ՓԱՌՆԱԿ

Բարւոք առնեիր . եւ ես զարժանն ինձ առնեմ ։
Օրինակ գործոցըդ քոց ոչ են օրէնք ինձ առ իս ։

ՔՍԻՓԱՐ

Եւ սակայն ես աստանօր ոչ ճանաչեմ եւ ոչ զոք՝
Ում չիցէ պարտ նըմանել օրինակին զոր ես տամ ։

ՓԱՌՆԱԿ

Ի Կոլքոս մարթ էր քեզ թերեւս այսպէս բարբառել ։

ՔՍԻՓԱՐ

Մարթ է ինձ ի Կոլքոս , եւ աստանօր իսկ է մարթ ։

ՓԱՌՆԱԿ

Մարթ իցէ աստանօր քեզ պատահել կորըստեան ։

ՏԵՍԻԼ Դ

ՄՈՆԻՄ , ՓԱՌՆԱԿ , ՔՍԻՓԱՐ , ՓԻԴԻՄ .

ՓԻԴԻՄ

Մօտն ողջոյն , արքայորդիք , ծածկեալ նաւաց բազմութեամբ ,
Նոյնհետայն եւ Միհրդատ զմահուն իւրոյ սուտ համբաւ
Ի դերեւ հանեալ՝ ինքնին ի հանգըրուանս հասանէ ։

ՄՈՆԻՄ

Միհրդատ ։

ՔՍԻՓԱՐ

Ի՞մըս հայր ։

ՓԱՌՆԱԿ

Ո՜հ , զի՞նչ է այս զոր լըւայ ։

ՓԻԴԻՄ

Նաւք ոմանք թեթեւընթացք եկեալ բերին մեզ զլուրս .
Նա ինքնին է , եւ այժմէն Արքայն ի գործ իւր ճեպեալ
Մեկնեալ ի ծովափնեայ գընաց նըմին ընդ առաջ ։

ՔՍԻՓԱՐ (առ Մոնիմ)

Իսկ մեք զի՞ գործեցուք ։

ՄՈՆԻՄ (առ Քսիփար)

Ո՛ւր կաց , իշխանդ . զի՞նչ այս լուր ։ «Ելանէ»

ՏԵՍԻԼ Ե

ՓԱՌՆԱԿ , ՔՍԻՓԱՐ .

ՓԱՌՆԱԿ (միայն)

Միհրդատ այսրէն դառնայ . ո՜հ պատահումն անողորմ .
Կեանք եւ սէր իմ հասարակ ի վըտանգ մեծ անկանին .
Ցամուցէ հռովմայեցին որում մընամս հասանել .
Ջի՞նչ առնել իցէ ։ (առ Քսիփար)
Լըսեմ զի սիրտ յոգւոց ելանէ ,
Եւ ի միտ առի զողջոյնըն զոր նա ետ քեզ այժմիկ ,
Իշխանդ . բայց այս այլում ժամանակի կացցեն բանք .
Կարեւոր եւըս հոգք մեզ առաջի կան այսօր ։
Միհրդատ հասեալ գայ , թերեւս անհաշտ անողոք .
Ըստ մեծի թըշուառութեանն է նոյնպէս եւս աչաւոր .
Մօտալուտ է վըտանգըն քան զոր դուդ համարիս ։
Ցանցաւոր գըտանիմք , եւ ճանաչես ըզնա դու .
Սէր հօգիւ թէ ուրեք ըզբարկութիւն իւր սանձէ ,
Ինքն եւեթ է անաչառ՝ որդւոցն իւրոց դատաւոր ,
Եւ տեսաք իսկ ըզնա զի նուազագոյն իրաւամբք
Անողորմ կասկածանացն երկուս որդիս զոհ արար ։
Երկիցուք ըզքէն , զինէն եւ զդըշխոյէն զըլխովին ,
Առաւել ողբամ ըզնա՝ զի սիրէ զնա Միհրդատ .
Տարփաւոր մոլեգին , իսկ նախանձորդ անողոք ,
Ջանցանէ ատելութիւն իւր ըզսիրոյն սահմանս ։
Մի՛ վըստահ լիցիս ի սէրըն զոր սիրէ իմն ըզքեզ .

Նախանձուն կատաղութիւն լիցի յաւէտ սաստկագոյն։
Յայդ խորհեա։ Քո գլխոյդ է շնորհս յաջս բռնակալին,
Յարիցեն եւ ինձ թիկունք՝ զորս ոչ յայտնի ցուցանեմ։
Անսա ինձ. ըղձողութեանն ընթացուք մեզ սերտել շնորհս.
Տիրեսցուք դու եւ ես քաղաքաբերդ ամրոցիս.
Եւ մի թողացուսցուք Նորա հրաման տալ որդւոցն,
Այլ պայմանըս միայն զոր կամիցին յանձն առնուլ։

ՔՍԻՓԱՐ

Գիտեմ զինչ են իմ յանցանք, եւ ճանաչեմ ըղհայրն իմ,
Եւ քան զքոյդ առաւել՝ են եւ յանցանք մօրըս լիս.
Բայց թէպէտ եւ տակաւին խըռովըցիցէ զաչս իմ սէր,
Յերեւել հօրս ոչ գիտեմ ինչ՝ այլ միայն հնազանդել։

ՓԱՌՆԱԿ

Եղիցուք գոնէ ուրեմն հաւատարիմք առ միմեանս.
Դու գաղտնեացս ես գիտակ, քոյումըդ ես խելամուտ։
Արքայն միշտ բազմահնար ի վտանգաւոր պըտուտիկս՝
Ջէն ընդդէմ մեր առնուցու ի դոյզն եւեթ ինչ բանիցս.
Եւ ըղբարձն եւըս գիտես, եւ թէ 'նդ որով գործով
Գիտէ քէն իւր ծածկել ըղնենգաւոր մեքենայսն։
Օն երթամք, եւ քանզի հարկ է՝ ես ըղձեսդ ընթանամ.
Բայց միայն ի հպատակելս մի լիցուք մասն իւերաց։

ՀԱՆԴԷՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա

ՄՈՆԻՄ, ՓԻԴԻՄ.

ՓԻԴԻՄ

Իսկ զիարդ, ի ժամանել Միհրդատայ դու կաս աստ.
Ի դիմել ամենեցուն ի ծովափն իւր ընդառաջ,
Ջի՞ գործես դու, տիկին. եւ զի՞նչ արդեօք յիշատակ
Յանկարծուստ ըղքեզ կապէ, եւ դարձ այսրէն առնել տայ.
Արքայի որ զքեզ պաշտէ՝ չիցէ՞ ինչ այդ թըշնամանք,
Որ գոգցես քոյդ ամուսին . . .

ՄՈՆԻՄ

Տակաւին ոչ է, Փիդիմ,
Եւ մինչեւ ցայն ժամանակ՝ կարծեմ թէ պարտ իցէ ինձ
Աստանօր սպասել Նորա, եւ ոչ գընալ ընդառաջ։

ՓԻԴԻՄ

Սակայն չէ՞ Նա, տիկին, ի հասարակ սիրողաց։
Խորհեսջի՞ր՝ զի արքայիս մեծի խօսեալ ի հօրէդ,
Ըղնորա սիրոյն ունիս զերեւելի գրաւական՝
Ջոր կարէ, յորժամ կամի, առ սուրբ բագնին հաստատել։
Անսա ինձ, ցոյց զանձըն քո, ի հանդիպումն եկ Նորին.

ՄՈՆԻՄ

Տես աղէ, ինձ յոր պայման կամիս Նորա երեւել.
Հայեաց յայսս իմ ողբալից, եւ ասա ցիս մանաւանդ
Ի Նմանէն երթալ թաքչել, թող թէ գընալ ի խնդիր։

ՓԻԴԻՄ

Զի՞նչ խօսիս. ո՜վ աստուածք։

ՄՈՆԻՄ

Ո՛հ դարձ որ զիս սպանանէ։
Եղկելի, զիա՞րդ աչացն երեւեցայց ես նորա,
Թագ նորա ի ճակատուս, իսկ ի սրտիս խորս, Փիդիմ...
Իմանաս զինչ ասեմ, զշառագունանս իմ աչեա։

ՓԻԴԻՄ

Անկեալ ես ուրեմն ի նոյն աղմուկ խռովութեան՝
Որ այնչափ արտասուս ի Յոյնս ի քէն կաթեցոյց.
Եւ Քսիփար միշտ հանապազ դառնայ ի քեզ ընկլի ծնել։

ՄՈՆԻՄ

Եղկութիւն իմ առաւել քան զոր խորհիս մեծ է յոյժ.
Քսիփար ի ժամուն մրտացս իմոց երեւէր
Քաջութեամբ եւեթ լի, փայլակնացեալ եւ փառօք,
Եւ ո՛չ ինչ գիտէի, եթէ ի սէր իմ հրաւառ՝
Քան ըղձնաւ մահկանացուս իցէ Քսիփար տարփատենչ։

ՓԻԴԻՄ

Սիրէ՞ նա, տիկին, ըզքեզ. եւ ցանկալին այն դիւցազն...

ՄՈՆԻՄ

Է նոյնպէս եղկելի, որպէս եւ եսս թշուառ։
Պաշտէ՛ զիս, Փիդիմ, եւ մի եւ նոյն երաշխեալք
Որ զիս աստ տառապէին, տագնապէին զինքն այլուր։

ՓԻԴԻՄ

Գիտիցէ՞ թէ քանի՛ ունիցի շնորհս յայդս քո.
Զի եւ դու սիրես ըզնա՝ գիտէ՞։

ՄՈՆԻՄ

Փիդիմ, ոչ գիտէ։
Օգնական եղեն ինձ դիք, եւ սիրտ իմ յիս պինդ կացեալ՝
Չասաց ինչ, կամ կէս ի կէս թանգուզելով խօսեցաւ։
Ո՛հ. թէ գիտէիր որչափ այս սիրտ տրտմազգեաց
Ի վերայ իւր բռնացաւ ի ծիգն ի ջան լռութեան,

Զինչպիսի պատերազմաց ժուժկալեցի, զինչ մարտից։
Եթէ հնար է, Փիդիմ, մի եւս տեսից ես ըզնա,
Գուն որչափ եւ գործեցից բռնաւորել ըզսիրտ իմ,
Ի տեսիլ ցաւոց իւրոց ոչ զօրեցից պապանձել։
Գայցէ զայս վըկայութիւն հանել յինէն բռնաբար՝
Աւաղ չէ փոյթ, եթէ սիրէ, չվայելեսցէ յայնըմ չատ,
Մեծագնի վաճառեցից նըմա զայն բաղդ անծանօթ,
Զի նմա լաւ եւըս լիցի թէ ոգիտացի տակաւին։

ՓԻԴԻՄ

Ի գալ է ոք, տիկին՝ եւ զի՞ գործես։

ՄՈՆԻՄ

Ոչ կարեմ.
Ոչ ըղձաւ երեւեցայց ի խռովութեանս յորում կամ։ «Ելանէ»

ՏԵՍԻԼ Բ

ՄԻՀՐԴԱՏ, ՓԱՌՆԱԿ, ՔՍԻՓԱՐ, ԱՐԲԱՏ, ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ.

ՄԻՀՐԴԱՏ

Իրաւունս, արքայորդիքդ, որչափ եւ ցիս ասիցէք,
Ձեր արժան ձեզ աստանօր գալ գըտանել ի մի վայր,
Եւ թողուլ լըքանել ի մեծամեծ կարիս յայս՝
Քեզ զՊոնտոս, քեզ ըզԿոլքոս, յանձնեալս ի ձեր տեսչութիւն.
Բայց ունիք ձեզ դատաւոր ըզհայրըդ ձեր որդեսէր։
Համբաւուց հաւատացեալ էք զոր ինձէն սըփռեցի.
Առ անմեղս ունիմ ըզձեզ, քանզի դուք այնպէս կամիք.
Եւ շնորհս ունիմ երկնից որ զձեզ ի մի ժողովեաց։
Ես՝ թէպէտ ի պարտութիւն մատնեալ եւ գոգ նաւաբեկ,
Խորհուրդ մի խորհիմ ըստ արութեանս արժանի։
Լուիջիք զայն ընդ հուպ պարարտագոյնըս յինէն։
Ոն երթայք, եւ վայրկեան հանգիստ առնուլ թողէք զիս։

ՏԵՍԻԼ Գ.

ՄԻՀՐԴԱՏ, ԱՐԲԱՏ.

ՄԻՀՐԴԱՏ

Յետ ամի՝ հուսկ ուրեմն տեսանես զիս, Արբատ,
Այլ ոչ եւս իբր երբեմն Միհրդատն երջանիկ
Որ ըզբաղդըն Հռովմայ հանապազօր հարթ կալեալ՝
Յերկրայս ըզտիեզերս ունէի 'նդ նա եւ ընդ իս.
Յաղթեցայ. Պոմպէոս էառ զգիշեր օգնական
Որ տեղի քաջութեան ինչ արութեան ոչ թողոյր.
Զօրականն իմ գրեթէ մերկ, յաղջամղջէն սրտաթունդ,
Ճակատուց ռազմ յամենուստ խառնափնդոր եւ անկարգ,
Ամենայն ինչ ի շփոթ՝ ըզխռովութիւն յաճախեալ,
Մեք ինքնին անձամբ յանձինըս մեր ելեալ ընդ մեր զէնս,
Աղաղակք յարձագանգաց վիմաց աճեալ եւս կըրկնեալք,
Սուղ ասել՝ բոլոր սոսկումըն խաւարչուտ զուպարին,
Զինչ զօրէր քաջութիւն ի մահաբեր յայն ամբոխ:
Կէսք մեռան, զայլըս փախուստ խուճապական ապրեցոյց.
Եւ ես ոչ իւիք կեցի յահագնեռանդն ի պահուն,
Բայց մահուս համբաւով զոր ես ըզհետ իմ թողի:
Ժամանակ մի անյայտ, հատեալ անցեալ ըզփախս,
Եւ անտի խաղացեալ մինչ ի ստորոտ Կաւկասու,
Վաղ ընդ փոյթ նաւատորմիւս որ կայր պատրաստ յԵւքսինոս՝
Առ օգտեալ մընացորդս եկեալ հասի բանակիս:
Աւադիկ յաղետից այսի վարեալ ի Բոսփոր՝
Գըտանեմ այլ իմն աղէտս՝ որ դեռ եւս ինձ պահէին:
Տեսանես զիս միշտ նոյին բոցով սիրոյ բորբոքեալ.
Այս սիրտ՝ սընեալ արեամբ եւ ի կըռիւ սովորանք,
Ծանրացեալ թէպէտ ամօք, ես եւ կըքեալ ընդ բախտիւ,
Շուրջ ածէ 'նդ ամենայն ըզկապ սիրոյն Մոնիմայ,
Եւ չունի թըշնամիս իւր ոխերիմս առաւել
Քան զերկուս ապախտաւոր որդիս զոր աստ գըտանեմ:

ԱՐԲԱՏ

Երկո՞ւս որդիս, տէր:

ՄԻՀՐԴԱՏ

Միտ դիր: Ի մէջ բարկութեանս

Ըզքսիփար հաճոյ է ինձ խըտրել յիւրմէ եղբօրէն:
Գիտակ եմ, զի յամենայն ժամ հրամանացս հըպատակ՝
Իբրեւ զիս ատեաց եւ նա զհասարակաց թըշնամին,
Եւ տեսի զքաջութիւն իւր ի կամացս անխոտոր,
Զի զթաքուն զիմ առ ինքն արդարացոյց գորովանս:
Նա՛ գիտեմ եւըս գիտեմ քանիպատիկ անխըղճայ
Զամենայն չափ անձնական պարտուցն երկրորդ արարեալ
Ընթացաւ սուտ առնել ժըխտել ըզմայրըն գըրժօղ,
Եւ նո՛ր ինձ ըստացաւ փառս ի նորուն յանցանաց.
Եւ չկարեմ տակաւին եւ ոչ իշխեմ իսկ խորհել՝
Թէ որդիս այս սիրտ՝ իցէ մըտաբերեալ յիմ եղեան:
Այլ սորա երկոքեան զի՞ սպասէին աստանօր.
Ժըպրհեցա՞ն ինչ արդեօք աչս արձակել ի գըշխոյն.
Ընդ որո՞ւմ թուեցի նա՛ ինքն ի ծածուկ համամիտ,
Ինձ որո՞վ երեւօք առ նա մատչել պարտ է աստ.
Խօսեա՛ց, թէպէտ եւ սիրտս յօժարիցի եւս առ նա,
Հարկ է քեզ զըրտից նոցուն հաւատարիմ տալ համար:
Զի՞նչ արդեօք անցին անցք, զի՞նչ տեսեր դու, զի՞նչ գիտես.
Դու յորմէ՞ հետէ, առ ի՞նչ, զի՞արդ եղեր անձնատուր:

ԱՐԲԱՏ

Աւո՜րք են, տէր, ութ, զի անհամբերըն Փառնակ
Եկն եկաց նախաժաման առ ըստորոտ ամրոցիս,
Եւ զհամբաւ մահուն ձերոյ վըկայութեամբ հաստատեալ՝
Կամեցաւ մուտ առնել իսկոյն յամուրս յայսոսիկ:
Ես ոչ միտ եդի ընաւ յախուռնախօս համբաւուն,
Եւ ի սպառ խըլխըլէի՝ արքայորդի թէ եղբայրն
Ոչ այնչափ բանիւք շըրթանց քան արտասուօք իւրովք, տէր,
Հասեալ այսըր ոչ էր ինձ զաղէտըս քո վըկայեալ:

ՄԻՀՐԴԱՏ

Իսկ ապա՝ զի՞նչ գործեցին:

ԱՐԲԱՏ

Փառնակ անդէն ընդ մուտ իւր
Ընթացաւ զսիրոյ իւրմէ զբանիւք առնել ըզգըշխոյն,
Եւ առնուլ յերանչխի՝ զի մերձ ընդ մերձ հարսանեօք
Պահեսցէ զպըսակն յիւր գլուխ՝ զոր ի ձեռացդ ընկալաւ:

ՄԻՀՐԴԱՏ

Ա՜յ նենգող. ոչ տըւեալ նըմա պարապ ի հեղուլ

ՄԻՀՐԴԱՏ

Զարտասուսըն զոր սէր նորա պարտէր յաճիւնն իմ։
Իսկ եղբա՞յրն ։

ԱՐԲԱՏ

Եղբայր նորա, գէթ մինչեւ ցորըս ցայս, տէր,
Ի խորհուրդըս իւր ո՛չ եցոյց սիրոյ նըշանակ.
Եւ սիրտ իւր ընդ քեզ յամենայնի միակամ,
Ոչ այլ ինչ թըւէր չընչել քան մարտ եւ վըրէժ։

ՄԻՀՐԴԱՏ

Այլ ասա տակաւին, յի՞նչ միտըս նա գայր այսրէն։

ԱՐԲԱՏ

Եթէ վաղ, թէ անագան, տէր, եղիցիս իրազէտ։

ՄԻՀՐԴԱՏ

Խօսեա՛ց, ես հրամայեմ, գիտել կամիմ զամենայն։

ԱՐԲԱՏ

Որչափ, տէր, մինչեւ ցայսօր ինչ իմանալ մարթացի,
Կարծեաց արքայորդին թէ յետ մահուդ մարթի նմա
Համարել զայս գաւառ ի թիւ իւրոց աշխարհաց.
Եւ օրէնս՝ ոչ այլ ինչ աստ քան զարութիւն գիտելով,
Գայր զինու զօրութեամբ յամրի դընել զիւր բաժին։

ՄԻՀՐԴԱՏ

Փոքրագոյնն այդ 'ի պարգեւս ակն ունիցի, լիցի այդ,
Թէ երկինք տացեն ինձ թոյլ՝ զիմն բաղդէն հրաման տալ։
Արդարեւ, Արբատ, ոգի առնում մեծաւ բերկրանօք՝
Դողայի, վըկայեմ, եւ վասն որդւոյս սիրելւոյ,
Եւ վասն իմ, գուցէ եւցէ յինէն նեցուկ այնպիսի,
Եւ կայցէ ինձ ախոյեան նախանձընդդէմ իւր ըղձիւն։
Ցիս փառնակ թող ընդհարցի, մատուցանէ բարկութեանս
Ախոյեան մի վաղո՛ւց ժիր առ ընդ իս դըժոխել,
Որոյ միշտ ընդ հառմացիս զանխըլաբար սըխրացեալ՝
Ոչ երբեք ընդդէմ նոցին ոսոխեցաւ՝ բայց բըռնի.
Եւ Մոնիմ՝ թէ հրապուրեալ եւ յանկուցեալ ինչ ի նա՝
Այլ ուրեք հանեալ փոխեալ իցէ զարժանն առ իս սէր,
Վա՜յ ի գըլուխն եղեռնաւոր որ զնա կորզել գայ յինէն,
Եւ իշխէ յիս մեղանչել, եւ ծառայել չիշխէ ինձ։
Սիրէ՞ զնա Մոնիմ։

ԱՐԲԱՏ

Տէր, ահա դըշխոյն ինքըն գայ։

ՄԻՀՐԴԱՏ

Դուք, որ պահէրն իմ եւ զոխըս տեսանէք աստանօր,
Խնայեցէք զաղէտս յինէն, եւ մի տայք թոյլ, աղաչեմ,
Հանդիպել եւ այնոցիկ յոր դիմելոց եմ ինձէն։
Բաւական է, Արբատ. թո՛ղ ընդ նըմա միայն զիս։

ՏԵՍԻԼ Դ

ՄԻՀՐԴԱՏ. ՄՈՆԻՄ.

ՄԻՀՐԴԱՏ

Հուսկ ուրեմն երկինք, տիկին, դարձուցանէ զիս առ քեզ։
Եւ գոնէ զանձկակարօտն յիմ ցանկալին յաջողեալ՝
Պարգեւէ սիրոյս ըզքեզ գեղեցկագոյն քան յառաջն։
Ոչ այսչափ զոր հարսանեացս անագանել կարծէի,
Այլ եւ ո՛չ թէ ի գտանելս ըզքեզ՝ գալուստ իմ ողորմ
Ցուցցէ զթըշուառութիւնս, եւ ոչ զսիրոյս խընդութիւն։
Սակայն ինձ սէրն այն է՝ որ ապաստան ընտրել տայ
Զայս եւեթ յամենեցունց տեղի՝ ուր դուն գըտանիս.
Եւ աղէտք մեծամեծք թէրեւս ինձ քաղցըր թուեսցին,
Եթէ անձն իմ աստանօր անբախտութիւն չիցէ քեզ։
Թէ կամիս ի միտ առնուլ՝ շատ է ասել քեզ այսչափ։
Ի հարկէ դու ի վաղուց ակն ունէիր այսմ աւուր,
Եւ յանձին կըրես, տիկին, զառհաւատչեայս յերաշխի,
Որ ասէ զօր հանապազ քեզ՝ թէ դու իմ ես կընքեալ.
Եկ արդ մի՛ երթամք զայս ուխտ որ ընդ միմեանս՝ հաստատել։
Աստուստ փառքն իմ զքեզ եւ զիս հեռի ուրեք հրաւիրէ,
Եւ առանց վայրկեան եւեթ վաճանելոյ յայս պերճ խորհուրդ՝
Այսօր քո՛ փեսայ եղեալ, հարկ է վաղիւ առնել չու։

ՄՈՆԻՄ

Տէր, կարօղ ես յամենայն. յորոց ես սիք զայս չընչեմ,
Ցիմ վերայ զիւրեանց մեծ իշխանութիւն քեզ թողին,
Եւ ի քո վարելդ ընդ իս ամենազօր իրաւամբքդ՝
Ես ոչ այլ պատասխանի տաց՝ բայց միայն հնազանդել։

ՄԻՀՐԴԱՏ

Արդ ուրեմըն պատրաստ ի բառնալ զայս լուծ քեզ խիստ ,
Հեռուիս ի մեհեանն որպէս զենլի ոք ի սպանդ ,
Եւ ես՝ բռնաւոր սրտի որ յիմն անկուշէ ,
Եւ յունկըն իսկ ըզքեզ՝ չըպարտիցիմ քեզ ոչինչ :
Ո՛հ , տիկին . եւ իցէ՞ այս՝ հանգուցանել ըզսիրտ իմ.
Պա՞րտ իցէ այսուհետեւ , թողեալ զհաճոյն լինել քեզ ,
Ինձ ոչ այլ ինչ խնդրել՝ քան ըռնանալ անձին քում :
Ի մի բան , թըշուառութիւնքս յարհամարհա՞նս ածեն զիս :
Վա՜հ , թէպէտ եւ ճանապարհ չնըշմարէի հարթ եւ հորդ
Յասպարէզ իջանելոյ նոր երկրական մըրցանաց ,
Թէ եւ բաղդն սխրիմ ընկենոյր զիս յետս ի վայր ,
Պարտեալ, հալածեալ, անապաւէն, անիշխան ,
Մոլորեալ ծովէ ի ծով, հէն մանաւանդ՝ քան արքայ,
Զմիհըրդատ անուն պահեալ փոխան բոլոր ճոխութեանց ,
Ուսիր քաջ, զի զփառաւոր անունըս զայս զհետ ձըգեալ՝
Առնէի զտիեզերաց աչս ողջոյն յիս միապիշ ,
Եւ չէք ոք թագաւոր , թէ արժանի են լինել,
Որ նըստեալ ի գահոյս՝ չնախանձիցէին , ո՛ գիտէ
Ընդ շըքեղ քան զփառս իւրեանց նուաբեկութիւն բարձրագոյն ,
Զոր Հըռովմ եւ քառասուն ամք հազիւ հազ հանին յանգ :
Եւ դու ի՞նքն յիս , տիկին , այլով ակամբ հայէի՞ր ,
Թէ Հելլէնք՝ հաւք քո էին ի սրտի քում կենդանիք :
Եւ զի հարկ ինձ հուսկ ուրեմն է լինել քեզ ամուսին ,
Զէ՞ր արդեօք ազնըւագոյն ինչ եւս եւ քեզ արժանի ,
Ի հարկ անդր յաւելուլ եւ զքո մըտացդ հաճութիւն ,
Եւ բաղդիս թըշնամանացն ընդդէմ բերել ըզքո վարկ ,
Եւ ըզցաւս իմ ողոքեալ՝ սըրտապընդել զիս ընդդէմ
Կասկածոտ երկմըտութեան որ ընդ աղէտս է կըցորդ . . .
Իսկ զի՞արդ . չէք քո , տիկին , պատասխանի եւ ոչ ինչ ,
Ամենայն փոյթ իմ եւ ջան խռովել եւեթ գիտէ զքեզ՝
Կարկեալ կաս լեզուակապ , եւ ոչ միայն ոչ խօսիս ,
Այլ պատրաստ եւ արտասուքդ են ի խաղալ անարգել :

ՄՈՆԻՄ

Ե՞ս , տէր . իմ ի հոսել չեն ինչ ըմբաւ արտասուք :
Հնազանդ եմ. եւ այս չիցէ՞ չատ ի յայտնել ըզմիտս իմ.
Եւ չիցէ՞ բաւական . . .

ՄԻՀՐԴԱՏ

Ոչ , բաւական ոչ է այդ .

Առաւել քան զոր կարծեսդ հասանեմ ատ մըտաց քոց .
Տեսանեմ՝ զի առոյգ պատմեալ են ինձ . նախանձն իմ արդար
Քաջայայտ իրուացի զըտաւ բանիւք չըրթանց քոց .
Տեսանեմ՝ զի որդիս նենգոտ արբեալ ի քո գեղ ,
Սէր ընդ քեզ է խօսեալ, եւ դու նմա լեալ ունկընդիր :
Ես ըզքեզ վասըն նորա ի նոր երկիւղ պաշարեմ.
Այլ վայելք իւր յանիրաւ քոյդ արտասուս՝ սուղ լիցին ,
Եւ այսու հետեւ յօրէնս իմ ամենայն ինչ է խուլ,
Եթէ ոչ, զայդ վերջին նըւագ տեսեալ է քո զնա :
Կոչեցէք ըզՔսիփար : (առ պաշտօնեայն)

ՄՈՆԻՄ

Ո՛հ , զի՞նչ կամիս առնել արդ :
Քսիփար . . .

ՄԻՀՐԴԱՏ

Ոչ է Քսիփար դըրժող եղեալ հօր իւրում.
Ի նանիր աճապարես յուրաստ լինել զնըմանէ ,
Եւ սիրտ իմ գըթասէր ըզնըմանէ գոհ է միշտ :
Ոչ այնչափ մեծ լինէր ինձ նախատինք եւ քեզ մեղ,
Եթէ այս որդիս արդեամբք արժանի քում գովութեանդ ,
Ըստիպեալ եւս ըզքեզ լինէր ի սէր հաւրուրից :
Բայց մանուկ ոք որ միայն անիրաւել յիս ժըպրհի ,
Եւ ոչ մի լաւութիւն՝ յանդըգնութեանն ընկերէ ,
Փառնակ , միով բանիւ , թէ սպըրդիցի յիմ տեղին ,
Սիրելի լիցի , տիկին , եւ ատելի եղէց ես . . .

ՏԵՍԻԼ Ե

ՄԻՀՐԴԱՏ , ՄՈՆԻՄ , ՔՍԻՓԱՐ .

ՄԻՀՐԴԱՏ

Ե՛կ , որդեակ իմ, այսըր եկ . հօր քում նիւթին դաւաճանք :
Որդի մի ժըմերտեալ ոտնհար լինի կործանմանս .
Ընկրճեալ կայ խորհըրդոցս , այպանէ զիս , սատակէ ,
Վերջ բանից , սիրէ զդըշխոյն , հաճոյ լինի , եւ առնու
Ի ձեռաց ըզսիրելըն զայն՝ որ ինձ միայն է պատկան :
Երանի , մեծ երանի , զի յաղէտս յայս խարուանաց
Ամբաստան լինել ինձ չէք քան զփառնակդ ձեռանէն ,

Եւ զի մայր տիրադրուժ , եւ զի եղբայր ոք ժըպիրհ ,
Վայրապար տան քեզ զիւրեանցըն զասելի օրինակ :
Որդեա՛կ իմ, այո՛ , ի քեզ եւեթ սիրոս հանգչի ,
Եւ զոր միտք իմ թեւադրեն ինձ մեծամեծ ինչ ձեռնարկս ,
Ընտրեցի զքեզ յայն վաղուց՝ արժանաւոր ինձ ընկեր ,
Ըզժառանգ գաւազանիս , եւ մանաւանդ զհամբաւոյս :
Ի ժամու աստ յայսմիկ՝ Փառնակ եւ սէր իմ գըժգմեալ
Ոչ ունին նոքա եւեթ գրաւել ըզմիտս իմ բոլոր :
Կարեւոր ինչ ուղւոյ ճանապարհի հոգք եւ կազմք ,
Նաւատորմըս զոր ի ջու պարտ է ունել պատրաստակ ,
Զիմ աստէն առընթեր ըզխնամս այժմիկ պահանջեն :
Հըսկեսջիր դու ի ժամու աստ առ իմոյ հանգըստեան ,
Ըզժըպիրհ նախանձորդին ըզմնքենայան ընթադրեա :
Մի՛ թողուր զդըշխոյն միայն , եւ թէ մարթի՛ դու ինքնին
Ողոքեա զինքն ի կամըս սիրալիր արքայիս .
Դարձո զինքն , որդեակ իմ , յընտրութենէն ամօթոյ .
Անաչառ դատեսջիր , եւ դիւրագոյն նուաճեսցես :
Այսչափ չատ լիցի նըմա զօրկարութեանս առնուլ փորձ :
Մի՛ զայս սէր կամթոգին ըստիպեսցէ քան ըզչափ ,
Զի՛ գիտեմ, ի զայրուկս՝ յորոց հոգիս նախատեալ
Թերեւս ոչ ըստըրջացի յառաջ քան զվըէժն հանելոյ : « ֆնայ »

ՏԵՍԻԼ Զ

ՄՈՆԻՄ, ՔՍԻՓԱՐ.

ՔՍԻՓԱՐ

Տիկին , զի՞նչ ասացից , զիա՞րդ է ինձ իմանալ
Զայս պատուէր եւ զճառըս զայս երկայնաձիգ՝ ինձ անհաս :
Ճըշմարիտ իցէ արդեօք , թէ սէր քո մեծ առ Փառնակ
Արարեալ ըզնա իցէ այսըմ ցասման արժանի .
Եւ իցէ՞ ինչ պատճառ Փառնակ մեծի ամբոխմանն :

ՄՈՆԻՄ

Փառնա՛կ , ո՛հ երկինք , Փառնա՛կ . ա՛խ , ես ինքնին զի՞նչ լսեմ .
Ապա չէ ինչ չատ ուրեմըն զի օրս այս մահաբեր
Ցամենայն ի սիրելեացս յաւիտեան զիս քեցեսցէ ,
Եւ զի հէք թըշուառական բարուկ իմոցըս պարտուց՝

Ի յաւէժ տառապանըս տեսից զանձն իմ կապեալ ,
Ցաւելուլ պարտ է ի ցաւս իմ տակաւին եւ զնախատ :
Արտասուացս իմոց աղբիւր դատին ըռաժանքս առ Փառնակ ,
Ամենայն առելութեամբս հանդերձ՝ կարծի թէ սիրեմ :
Ներեալ զայդ արքայի չըլացելոյ բարկութեամբ ,
Զոր եւ չիք հընար տեղեակ առնել իմոցըս գաղտնեաց .
Այլ եւ դո՛ւ , տէր , դու դովի՛ն ընդ իս զընաս պայմանաւ :

ՔՍԻՓԱՐ

Ո՛հ , տիկին , մի՛ մոլորեալ տարփաւորի մեղադրեր ,
Որ եւ ինքն ըմբըռնեալ ի դուժ կապանըս պարտուց ,
Կորըստեան առ դուրս հասեալ՝ եւ ոչ կարէ վրէժխընդրել :
Սակայն զի՞նչ ըզմոլուցս համարեցայց զարքային՝
Ամբաստան կայ թէ սիրոյ իւրում այլ սէր ոսոխի .
Այդըմ ո՞վ է պատճառ երջանկաւէտ յանցաւոր :
Ո՞վ, խօսեաց :

ՄՈՆԻՄ

Արքայորդի՛ , տանջանս անձին քում խընդրես :
Հիքութեանդ արգահատեա , եւ մի՛ կամիր յաճախել :

ՔՍԻՓԱՐ

Քաջ գիտեմ՝ զինչ տանջանս անձին իմում պատրաստեմ .
Ոչ է չատ տեսանել՝ զի հայրն անէ զանձկալիդ .
Տեսանել եւ զախոյեան ոք արտասուօքըդ պատուեալ ,
Այդ ինձ ծագ եւ աւարտ թըչուառութեան է անչուչտ .
Այլ յիմում անյուսութեան խընդրեմ ես եւս յաւելուլ :
Ողորմեա ինձ , տիկին , եւ զայրըն զայն ծանո ինձ ,
Ո՞վ իցէ տարփողն այն , զումէ՞ իրաւ են կասկածք :

ՄՈՆԻՄ

Ա՛յդչափ դըժուարի՞ն է քեզ լինել խելամուտ .
Սակաւիկ մի յառաջ ի բըռնութեանց փախուցեալ
Առ ո՞վ ապաստան բողոք կալայ զՓառնակայ ,
Սիրտ իմ յո՞ր ապաւէն անկաւ վայրիկ մի յառաջ ,
Հուսկ ուրեմըն զո՞ր սէր՝ առանց ցասման լըւայ ես :

ՔՍԻՓԱՐ

Ո՛վ երկինք . զի՞նչ , ե՞ս իցեմ յանցաւորն այն երջանիկ
Արժանի եղեալ չնորհի քաղցրահայեաց աչաց քոց .
Արտասուք քո Քսիփարեա՞յ վասն հեղուլ հաճեցան :

ՄՈՆԻՄ

Արդարեւ, արքայորդիդ, ոչ եւս է ժամ ծածկելոյ՝
Կարի յոյժ բուռըն լինիմ ցաւոց սրտիս ի լռել:
Զիս սաստիկ հարկ պատշաճից ի լռութիւն բռնիպէ.
Սակայն պարտ է հուսկ ուրեմն այնց օրինաց հակառակ
Խօսել միանգամ՝ առաջին նուագ եւ վերջին:
Ի վաղուց սիրես դու զիս, հաւասար գութ եւ գորով
Ի վաղուց տառապէ խանդաղատէ զիս առ քեզ.
Ած ընդ մեր յորմէ օրէ գեղեցկութիւնս այս ողորմ
Արկ ի քեզ ըղձերըդ զայդ որում չէր բնաւ արժանի,
Յիշես զյոյսն որ առ քեզ երկարատեւ ոչ եկաց:
Զամբոխումն յոր ընկէց ըզքեզ տրտմութիւնն հօր քոյ,
Զդառնութիւնսդ ի զրկելդ եւ ի նորուն ժառանգել,
Ըզպարտուց խստութիւն դիմամարտ քոց ըղձանաց,
Անհընար է քեզ, տէր, զմըտաւ ածել զայդոսիկ,
Ոչ զաղէտսըդ քո պատմել, եւ չյիշել զանցըս իմ.
Եւ այդուցն իբրեւ ի քէն ըղձար նոցին լսել,
Սիրտ իմ տայր պատասխանի քեզ ըզմի նոյն բանըս քո:
Անօգուտ, աղապատանք նա մանաւանդ մահառիթ.
Կատարեալ կապակցութիւն՝ խըզեալ գերեւ ի բաղդէն.
Ա՜խ, որո՜վ անգութ խնամով երկինք ի մի զօդեցին
Երկուս սիրտըս զորոց մին ոչ էր միւսում պատրաստեալ:
Զի՞ որչափ եւ իցէ առ քեզ միտումըն սրտիս,
Աւասիկ ասեմ քեզ, տէր, եւ ոչ եւս այլ ասացից.
Փառքըն իմ ձայնեն զիս, եւ ձըգեն զիս ի բազկէն,
Ուր զընամ ուխտել քեզ մըշտանըւէր լըռութիւն:
Լըսեմ՝ զի հեծես. բայց այս են իմ թըշուառանք,
Հօր քում եմ, եւ ոչ քո. պարտիս եւ դու յայս օգնել,
Եւ տալ ձեռն ինձ մերժելոյ ի տկար սրտէ իմմէ զքեզ.
Ակն ունիմ, գէթ ակն ունիմ այսմ ի քումմէ մեծ շնորհէ,
Զի յիմոց երեսաց ընդ բնաւ ուրեք փախիցիս:
Շատ են այժմ ինձ ասացեալքս ածել ըզքեզ ի հաւանս:
Թէ բազում են իրաւունք իմ զայս հրաման քեզ տալոյ:
Ի ժամէ աստի հետէ, եթէ մեծանձն այդ քո սիրտ
Ճըշմարիտ սիրով վառեալ իցէ երբեք ընդ Մոնիմ,
Ոչ եւս այլ ճանաչեմ ըզքո բանիցըդ հաւատ,
Բայց միայն թէ փոյթ տարցիս յական ինձ բընաւ չանկանել:

ՔՍԻՓԱՐ

Որպիսի՜ նըշան. ո՜վ դիք, աղիողորմ իմ սիրոյս.
Ի միում վայրկենի զի՞ երանեալ եւ թըշուառ.
Յորպիսի՜ բարձրութենէ երանութեան եւ փառաց
Յո՞ր անդունդս աշապլինըս պախավէժ հոսես զիս:
Եւ զիա՞րդ. կարօղ գըտեալ չարժել ըզսիրտ իմ ըղձոյդ,
Եւ դու՝ սիրել զիս, եւ ապա միւս ո՞ն օտար
Հասեալ ժառանգեսցէ զսիրտն որ առ իս կաթոգի:
Անիրաւ հայր, անողորմ, բայց եւ եղո՛ւկ չուառական . . .
Հրաման տաս ինձ փախչել եւ չանկանել յակըն քեզ.
Եւ սակայն թագաւորըն զիս ըղձեաց քո կապէ:
Զի՞նչ արդեօք ասիցէ:

ՄՈՆԻՄ

Զէ ինչ, պարտիս ինձ անսալ:
Հնարեսջիր քեզ իրաւունս ինչ ի պատրանըս նըմին:
Քեզ նըման դիւցազան՝ այդ է վերջին քաջութիւն.
Խընդրեսջիր, արքայորդիդ, խընդրեսջիր քեզ ի խաբանս՝
Զամենայն զոր միանգամ դուզնաքէից սիրողաց
Տայ սէր հանճարել ի վայելումն հեշտութեան:
Սուզ բանիւ, անձին ծանօթ եմ, ի վտանգի է կեանք իմ,
Յապիկար ոյժ պընդութեանս չէ քաջութիւն իմ վըստահ:
Գիտեմ, զորովագին ինչ յիշատակ ի տես քո
Հանիցէ թերեւս յոգւոցըս հեծութիւն անպատեհ,
Եւ տեսից զանձն իմ ի ներքըս գաղտ յինքեան ցաւատեալ՝
Զի անդրէն ի բարին յորմէ ցելաւ՝ թըռչիցի.
Բայց գիտեմ եւըս քաջ, զի թէ ի ձեռըս քո է
Սիրելի առնել ինձ զայնպիսի քաղցր յիշատակ,
Ոչ խափան լինիցիս թըշնամանեալըս փառաց՝
Պատուհաս վաղվաղակի ածել ոճիր խորհըրդոցս,
Եւ ձեռին իմում երթալ խընդրել ըզքեզ ի սըրտիս
Ի լուանալ անդ զամօթ իմ եւ խըլել անտի զքեզ.
Նա՝ւանիկ, եւ ի յետին ժամուս յայսմիկ որ մընայ՝
Մահաչունչ իմն հեշտութեամբ տեսանեմ զանձն ըմբռնեալ.
Որչափ չատ խօսիմ ընդ քեզ, նոյնչափ՝ առ յոյժ հէքութեանս՝
Հընարիմ ըզվըստանգն յորմէ փախչիմս՝ երկարել:
Այլ սակայն, հարկ է հարկ, բըռնաւորել մեզ զանձինս.
Եւ յաղթելոյ ոչ վաճնելով ըզխուն մնացեալ պընդութեան,
Փախչիմ ես. արքայորդիդ, յուշ քեզ խուսել յերեսացս,
Եւ լինել արժանի ողբոցս որ ինձ հասուսցես: «Գնայ»

ՔՍԻՓԱՐ

Ո՛հ, տիկին . . . փախչի նա, եւ ոչ անսա լսել ինձ ։
Քսիփար թշուառական, իսկ արդ դու զի՞ գործիցես.
Սիրէ զքեզ եւ հալածէ. քաջ նշմարես դու ինքնին,
Զի եւ քո պարտք պատշաճից են միաբան ընդ իւրում ։
Օ՛ն ընթա՝ երագ մահուամբ ըզպատուհաս քո կարճել ։
Սակայն ակըն կալցուք զի յայս լեցի վիճակ իւր,
Եւ թէ հարկ է ոսոխի յափըշտակել զինքն յինէն,
Փարթար բայց յարքայէն՝ մահուամբս այլում մի թողցուք ։

ՀԱՆԴԷՍ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա.

ՄԻՀՐԴԱՏ, ՓԱՌՆԱԿ, ՔՍԻՓԱՐ.

ՄԻՀՐԴԱՏ

Մատերուք, որդեակք իմ ։ Ահա եհաս ժամանակ
Թաքնութեան խորհըրդոցս երեւելոյ յայտըս ձեր.
Զամենայն ինչ տեսանեմ ազատ մըտացս համաշունչ,
Ոչ ինչ այլ մընայ ինձ՝ բայց յունկըն ձեր յայտնել զայն ։
 Փախեայ ես. այսպէս զինէն գըժպըհի բաղդն ետ հրաման.
Գիտելով չափ սակայն ձեր՝ զկենաց իմոց հանդամանս,
Ոչ կարէք հաւատալ թէ թաքըստեան լեալ յերկար
Յանապատս յայս մընացից՝ զի եկեսցեն խընդրել զիս ։
Են մարտից յաջողուածք, են եւ ձախող պատահարք,
Էր բազում անգամ երբեմըն զի ՚նդ կրունկ դարձ արարեալ,
Յորժամ թըշնամին պատրեալ իմով փախըստեամբ
Զհետ կառաց իւրոց յաղթիւս կացուցանէր զամբոխ սին,
Եւ ի պղինձ քանդակեալ ըզզաղփաղփումն յաղթանակին՝
Ըզպատկերս աշխարհաց իմոց յերկաթս արկանէր,
Ետես զիս Բոսփոր, զի նորահնար կազմութեամբք
Ի ճահճաց իւրոց անդրէն հանի ածի զահն եւ զհզմն,
Եւ զՃոռոմս հալածեալ ի պակուցեալն Ասիոյ՝
Ի միում աւուր ըզգործ տարւոյ միոյ քանդեցի ։
Ի փոխել ժամանակաց փոփոխին հոգք. Արեւելք
Տագնապեալ՝ ոչ եւս ուժէ կըրկին մըրցմանն հանդուրժել.
Զագարակս իւր տեսանէ զօրգիւ խըռնեալս Հռոմովք
Զորս մերովքըն տուժիւք ընչաւէտ պատերազմ ։
Ազգաց մեծութեանց յափըշտակողք ծարաւիք,

Ճոխութեանց մերոց հըռչակ զամենայն հրապուրեաց,
Դիմեն զան ամբոխաստ, եւ նախանձկոտք ընդ իրեարս՝
Ցամայի զաշխարհ իւրեանց դընեն, եւ զմերս ողողեն։
Եւ միայն կամ նոցա 'նդդէմ. մըտերմութիւնս դըժպըհի
Ծանր է բնաւ սիրելեացըս նուաճելոց կամ խոնջից.
Այր այր ի բեռանէ զգլուխ իւր կամի զերծանել։
Մեծ անուն Պոմպէի յապահովէ զտէրութիւնն,
Արհաւիրք է Ասիոյ. քաւ պատահել աստ նըմա,
Ի Հռովմ, որդեակք իմ, ի Հռովմ կամիմ արշաւել։
Այս խորհուրդ յապուշ միտըս կըրթէ զձեզ, եւ կարծէք
Թէ թերեւս անյուսութեան իցէ այսօր այն ծընունդ։
Զըգնեմ մեզ մոլորութեանդ. եւ ձեռնարկումն այսպիսի
Զկատարումըն պահանջէ առ ի վաւեր լինելոյ։
Մի դընէք ի մտի ձերում թէ ի կողմանցս յայսցանէ
Պատուարօք յախտենից իցէ Հըռովմ զատուցեալ։
Ամենայն ընդ որս անցից ծանօթ են ինձ ճանապարհք.
Եւ թէ մահ ոչ ժամանէ խափանել զիս առ ժամայս,
Զարգիւնըս բանից իմոց ոչ յոյժ յապաղեմ,
Զձեզ յամիսս երիս կանգնեմ Կապիտոլին ի ստորոտ։
Ցերկուանայք թէ Նիւթինոս ոչ տարցի զիս երկօրեայ
Ի տեղիսն յորըս Դանուբ գայ վախճանէ զընթացս իւր,
Թէ թիկանց դաշինք ուխտեալք ընդ Ասպախտարս եւ ընդ իս,
Ի կողմանց անտի մուտս յԵւրոպիա չտայցեն ինձ.
Բանակ մեր ժողովեալ ի Նաւակայս անդ նոցին՝
Ըապյիւն իւրեանց աճեալ՝ բատուարացի հետ զհետէ։
Դակեանք, Պաննոնացիք, Գերմանիա խրոխտապանծ
Այն ունին զըլխոյ միում՝ զօրութեան կալ դիմակ.
Տեսէք դուք՝ զի Սպանիա, Գալլիացիք մանաւանդ,
Ընդդէմ այնց պարըսպաց, զորս եւ առին իսկ երբեմն,
Ըզվրէժս իմ զարթուցին, եւ մինչ ի Ցոյնըս անգամ
Հրեշտակօք զհեղգութենէ իմմէ եղեն ամբաստան.
Գիտեն՝ զի այս հեղեղ՝ կազմ ի զեղուլ ի նոսա՝
Եթէ 'նդ քարշ զիս տանիցի, ողողեսցէ զամենայն.
Տեսջիք դուք առ հասարակ՝ զի քան զաւերն իւր կանխեալ
Կարապետ յիտալիա եւ զինի հետոցս ընթացցին։
Անդանօր, քան յամենայն ճանապարհսին, մինչ հասջիք,
Գըտջիք ըզստակումն ի հռովմական անուանէն,
Եւ զողորմ իտալիա մըրրկեալ դեռ եւս ի ծուխ հրոյն
Զոր ի շունչ իւր յետին ազատութիւն իւր վառեաց։
Ոչ, արքայորդիք, ոչ թէ ի ծագս աշխարհի
Ծանրացեալ ճընշէ Հըռովմ ընդ երկաթեացըն բեռամբ։

Ի մօտուստ եւըս փըշեալ ըզաստակացըն ոխից քէն,
Ամէհի քո թշնամիքդ առ դուրըս քո են, Հըռովմ։
Թէ կարօղ գըտան երբեմն ընտրել իւրեանց ազատիչ
Ըզգերին Սպարտակոս, զանարգ սըրով մըրցամարտ,
Եթէ զհետ փողեն ի կռիւ ընդ վրէժխնդիր խազմարարս,
Ցորպիսի եռանդըն մեծ կարծէք նոցա գալ կանգնել
Ընդ դրօշուք ամաց բազմաց յաղթանակող արքայի,
Որ զնախնիս իւր տեսանէ մինչ ի Կիւրոս վերացեալ։
Թող զայդ. յե՞նչ վիճակ ըմբռնել զայն կարծիցէք։
Թափուր ի գընդաց՝ որ կարիցեն պահել զայն,
Մինչ բոլոր բովանդակ ի հալածել զիս պընդի,
Կարիցե՞ն զդէմ իմ ունել կանայք նոցա եւ մանկունք։
Խաղացուք, տարեալ արկցուք ի ծոց նորա զպատերազմ
Զոր նորա մոլուցք յըղեն ծագէ ի ծագ աշխարհի.
Ընդ զոռոզ աշխարհակալսն ի տան իւրեանց կըռուեսցուք,
Սարսեսցեն եւ նոքա յահէ երգոցն հայրենեաց։
Անխրալ զեկոյց կանխաւ, անսասցուք առնըն մեծի.
Ոչ երբեք պարտեսցին հռովմայեցիք, բայց ի Հռովմ։
Հեղձուսցուք զնոքն յարեան իւրում հեղլոյ իրաւամբք.
Այրեսցուք զԿապիտոլ որ գերութեանս ակն ունէր.
Վարեսցուք ըզփառսն ազարտ, եւ սըրբաջինջ կորուսցուք
Զհարիւրոց թագաւորաց զամօթ, թերեւս եւ զիմս իսկ,
Եւ բոց ի ձեռին՝ եղծցուք զանուանս ամենայն՝
Զորս Հըռովմ ճակատագրեր անդ ի նախատ յաւիտեան։
Այս ահա փառացն է տենչ որով սարբեալ է հոգիս։
Սակայն մի համարիցիք թէ հեռացեալ յԱսիոյ՝
Թողում զայն հռովմայեցւոց հանդըստաւէտ ըստացուած.
Գիտեմ՝ ուստի զըտեալ հանից նըմա պահպանիչս.
Կամիմ՝ զի Հռովմ շուրջ ի թշնամեաց պաշարեալ
Ի նանիր կոչեսցէ իւր յօգնութիւն զՊոմպէոս։
Պարթեւն՝ իբրեւ զիս հռովմայեցւոց սարսափումն՝
Ցանձն առնու վառել իմով արդարամէտ բարկութեամբ.
Ցօժարեալ ի խառնել ընդ իս ըզբէն իւր եւ զազգ,
Ուստըր մի խընդրէ յինէն փեսայանալ ի դուստր իւր.
Այս պատիւ քեզ է անկ, Փառնակ, եւ զքեզ ընտրեցի,
Արի երթ, եւ դու լիցիս երջանկաւէտն այն փեսայ։
Վաղիւ անյապաղ կամիմ տեսցէ առաւօտն
Ըզնաւացն իմոց հանդէս անցեալ ելեալ ըստ Բոսփոր.
Դու՝ զի չէք ինչ քեզ խափան, ել եւ այժմէն իսկ մեկնեաց,
Եւ փութովըդ պընդութեան լեր ընտրութեանս արժանի.
Կատարեալ զհարսանիսդ, անցեալ յայնկոյս զԵփրատաւ

Ցուցջի՛ր Ասիոյ միւս ոմն եւս այլ Միհրդատ ։
Ի գալուկն հարցին մերս հասարակաց բռնաւորք ,
Եւ համբաւն ի Հռովմ մինչեւ առ իս եկեսցէ ։

ՓԱՌՆԱԿ

Ոչ կարեմ թաքուցանել , տէր , ըզզարմանս իմ ի քէն ։
Հոգեռանդըն ցընծութեամբ լսեմ ըզմեծ զայդ ձեռնարկ ,
Աքանչանամ ընդ այն , եւ ոչ երբեք խորհուրդ ուժգնագոյն
Պարտելոց զէն ի ձեռըս մատուցեալ զինուորեաց .
Հիանամ մանաւանդ ի քեզ ընդ սիրտդ անվըհանդ ,
Որ թըւի խրախուսել ընդ տագնապողըն բեռամբ ։
Սակայն , եթէ իշխեմ պարզմըտութեան խօսել բան ,
Հասեա՞լ ինչ իցէ քո յայդ նեղութեան վերջին ծագ ։
Զի՞ մնոսի արշաւանաց ի հեռաստան փորձել փորձ ,
Ուր աշխարհք քո դեռ եւս քեզ այնչափ շնորհեն ապաստանս ,
Եւ երթալ ճակատել ընդ անսահման ճըգնութիւնս՝
Տառապեալ վըտարանդեաց զըլխաւորի արժանիս ,
Առաւել քան արքայի՝ որ սակաւիկ մի յառաջ
Ցելից մինչեւ ի մուտս ածել ըզյոյժ երեւէր ,
Ցերեսուն աշխարհ կանգնէր ըզծաղկաւէտ աթոռ իւր ,
Որոյ մէն մի բեկոր՝ է պետութիւն մի հարուստ ։
Դու միայն , տէր , դու եւեթ՝ ըզկնի ամաց քառասնից ,
Կարօղ ես տակաւին ճակատագրին դէմ կըռուել ։
Ոխերիմ թըշնամի Հռովմայ եւ բնաւ հանդըստեան ,
Զամենայն զինուորըս քո մէն մի հաշուիս դիւցազունս .
Համարիս թէ այն սիրտք , ի բեկմանէն զարհուրեալք ,
Աշխատեալք յերկարատեւ տաժանելի նահանջմանց՝
Ընդ օտար իմն երկնիւք փափաքանօք խընդրեսցեն
Ըզմահ , եւ ըզվաստակ՝ քան ըզվըտանգ չարագոյն ։
Առաւել քան զմի անգամ յաչս հայրենեացըն պարտեալք՝
Այլ ուրեք կայցի՞ն ըզդէմ մըխեցնելոյ յաղթողին ,
Նուաղեսցի՞ ահ նորա եւ դիւրագո՞յն պարտեսցի
Ցոստանի անդ իւրում եւ աստուածոցն յանդիման ։
Պարթեւըն խընդրէ զքեզ , եւ պահանջէ իւր փեսայ .
Բայց Պարթեւըն , տէր , խիզախ մեզ ի թիկունս հասանել
Ցորժամ մեզ պաշտպանէին գոգցես հանուր տիեզերք ,
Առնուցու՞ յանձն այժմ ըզքեռն անօգնական փեսայի ։
Երթա՞յց ես միայն՝ ընդ վայր հարեալս ի բաղդէն՝
Փուժկալել յողդողդութեան սովորելոյ Պարթեւին ,
Ո՛ գիտէ՝ եւ ի պըտուղ յանդըդնական տըրփանաց
Տալ զանուանդ յարհամարհանս այնր արքունեացն եւ ի ծաղր ։

Այլ գո՛նէ , թէ գիջանել է հարկ , թէ 'նդդէմ մեր ոճոյս
Հարկ իցէ զաղերսարկու ի յանձին բերել կերպարանս ,
Առանց զիս յըղելոյ՝ փարիլ զծընկօվք Պարթեւին ,
Առանց քո պաղատելոյդ առ նուաստագոյն թագաւորս ,
Զըգուցէ՞ մեզ ունել ըզդուշագոյն ճանապարհ ,
Ի գիրկս անդըր անկցուք զոր մեզ սըփռեն խընդամիտ .
Ի շնորհըս քո Հըռովմ ի հաշտութիւն դիւրամէտ . . . .

ՔՍԻՓԱՐ

Հռո՜վմ , եղբայր . ո՜վ երկինք . որպիսի՜ տաս մեզ խորհուրդ ,
Ըզկորանըն կամիս եւ զնուաստութիւն արքայի ,
Զի յաւուր միում ի սուտ հանցէ ողջոյն ըզկեանս իւր ,
Ի Հռոմս յուսասցի , եւ 'նդ օրինօքըն մըտցէ՝
Ցորոց ամըս քառասուն պահեաց ըզբնաւ թագաւորս ։
Մի՛ գըլար , տէր , դադարեր ։ Թէպէտ պարտեալ եւս իցես ,
Պատերազմ եւ վըտանգք են քո եւեթ ապաւէնք ։
Հռովմ ի քեզ հալածէ աղէտաբեր թըշնամի
Ահաւոր քան զԱննիբալ եւ ոխերիմ ընդ նըմա .
Թաթաւեալ յարիւն նորին , որ զինչ առնել կարիցես ,
Հաշտութեան մի ակն ունիր՝ բայց յորդ արեան ճապաղեօք ,
Որպէս եւ զայն յԱսիա մատանըդ քոց հրովարտակ
Ի միում եւեթ աւուր տասըն բիւրուց Հռոմոց [1] .
Այլ սակայն խնայեսջիր ի նուիրական քո գըլուխ .
Մի՛ անձամբ յաշխարհէ յաշխարհ երթար անցանէր
Ցանդիման առնել ազանց ըզՄիհրդատն աւերեալ ,
Եւ մեծի անուանըդ քում ածել ստուերածս համբաւոյ .
Արդար են վրէժք քինուդ , եւ պարտ է ձեռն արկանել .
Զկապիտոլ հըրկեզ արա , եւ զՀռովմ յաճիւն դառնասջիր ։
Բայց քեզ չատ է ճանապարհ եւեթ հորդել մինչեւ ցանդր .
Ի ձեռս առօգագոյնըս տուր տանել զհուրըն զայն ։
Եւ մինչդեռ ըզփառնակ զբաղեցուսցէ Ասիա ,
Երկրորդիւս այսու գործով պատուեսջիր զիմ քաջութիւն ։
Հրամայեա , թոյլ տուր մեզ՝ ընդ հովանեաւ անուան քոյ
Ցուցանել յընդհանուրս զի հարազատ որդիքդ եմք ։
Զարեւելս եւ զարեւմուտս մերով բաղկօքս ընդգըրկեա ,
Լըցուսջիր ըզտիեզերս՝ ի Բոսփորէ անմեկին .

---

1 Ցեփեսոսէ առաքեալ զհրամանն զայն ընդ Ասիա , եւ կոտորել 'ի միում աւուր հարիւր հազար հռովմայեցիս , ըստ Պլուտարքեայ՝ հարիւր յիսուն հազար ։

Տագնապեալ հռովմայեցւոց ծագէ ի ծագ աշխարհի՝
Յերկուասցին թէ ուր իցես, եւ գտանիցիս ընդ բընաւս։
Ի ժամու յայսմանէ հրաման տուր ինձ չուելոյ։
Ամենայն ինչ ունի զքեզ աստէն, եւ զիս վտարէ.
Եւ թէ այս ահեղ ձեռնարկ անցանէ 'ստ իմ արութիւն,
Գոնէ այս մոլեգնութիւն վայելէ իմ եղկութեանս.
Ո՛ տայր ինձ համառօտել ըղկատարած աղետիցս,
Երթալ... ջնջել ըղկեղտ ոճիր մեղաց մօր իմոյ.
Տեսանես, տէր, յոտըս քո չառագունեալ զիս ընդ այն.
Զամօթի հարկանիմ տեսեալ զիս քեզ անարժան.
Արիւն իմ բովանդակ լուասցէ զայն բիծ արջնամթոյր։
Բայց մահ ինձ օգտակար փառացըդ քոց որոնեմ,
Եւ Հռովմ, միայն չըքնաղ մոլեգնութեանս արժանի,
Որդւոյն Միհրդատայ է 'ստ արժանի գերեզման։

ՄԻՀՐԴԱՏ (յուզուցեալ)

Որդեակ իմ, մի եւս այլ զնենգող մօրէ խօսեսցուք.
Հայր քո գոհ է եւ հաճ, եւ ճանաչէ զնախանձ քո,
Եւ զքեզ մի տեսանիցէ 'նդդէմ վտանգաց ճակատեալ,
Եւ գործով իւր ոչ ընդ քեզ կըցորդ լինել կամիցի.
Ընկեսցես ընդ իս դու. մի ընաւ զատցուք ի միմեանց։
Իսկ դու՝ պատրաստ լիջիր, արքայորդիդ, հնազանդել,
Քաջուք կազմ են ի չու, հրաման տուեալ իմ անձամբ
Ուղեկցացդ եւ աղխիդ որոշելոյ ի քո պէտս։
Արքատ, որում ածել ի հարստիսդ յանձն է զքեզ,
Փոյթ կալցի հնազանդութեանըդ քում առնել զիս տեղեակ։
Արի երթ, եւ ըղնախնեացըդ քոց ըղփառըս պահեալ՝
Ի գիրկս իմ յայսօրիկ ընկալ զողջոյնըս յետին։

ՓԱՌՆԱԿ

Տէր արքայ...

ՄԻՀՐԴԱՏ

Կամք իմ քեզ, արքայորդիդ, շատ լիցի։
Հնազանդ լեր, աւելորդ է տալ զայն քեզ երկրորդել։

ՓԱՌՆԱԿ

Տէր, թէ պարտ է սատակիլ առ հաճոյ քեզ լինելոյ,
Քան զայլ ոք եռանդուն անդըր դիմեալ տեսցես զիս.
Թոյլ տուր ինձ զի առաջի քո մարտուցեալ եւ մեռայց։

ՄԻՀՐԴԱՏ

Հրամայեալ է իմ քեզ ելանել գնալ այնժամայն։
Իսկ ըղկնի այսըր ժամու... Արքայորդիդ, իմանաս,
Եւ կորեար, եթէ ըննաւ պատասխանի տացես ինձ։

ՓԱՌՆԱԿ

Թէ եւ բիւրս ինձ ի մահուց նըկարեսցես յաչըս իմ,
Ոչ կարեմ անծանօթ աղջկան երթալ ի խընդիր։
Ահա կեանք իմ ի քո ձեռս։

ՄԻՀՐԴԱՏ

Ա՜խ, ես քեզ յայդ մընայի։
Ո՛չ կարես մեկնիլ, դըրժող. ըղմիտըս քո իմանամ.
Գիտեմ հէմ խորչիս մերժիս ի հարսանեացն յոր յըղեմ.
Ծանր է քեզ ի տեղւոջըս լըքանել զօրսըն քո.
Մոնիմ պինդ ունի զքեզ, մեղսամակարդ տըռփութիւնդ
Ակն ունէր խըլել զայն ի հայրենի հարսանեացն։
Ոչ եռանդըն որով գիտես զի ես ըղնա խընդրեցի,
Ոչ պըսակ թագիս վաղուց ի գլուխ նորա բոլորեալ,
Ոչ եւ այս ապաւէն՝ յորում պահել տամ ըղնա,
Ոչ արդար սըրտմըտութիւնս, արկին ի քեզ երկեղուկս։
Նենգաւո՛ր. վաս հաճութիւնքըդ ընդ գընդին Հռովմայ
Չէին յաչս իմ մեծամեծ ոճիր չարեաց թըշնամանք.
Պակասէր քեզ միայն դաւաճանող այս տըռփիք,
Ի լինել պատուհաս աւուրց իմոց եւ սոսկումն։
Ոչ միայն անզեղջ կաս, այլ եւ ի դէմդ ակնարկեմ
Զի այդ քո խռովութիւն կատաղութեանդ են արդիւնք.
Դըժկամակ ես թէ զփորդ ոչ ի ձեռացըս զերծեալ
Ի կորուստ իմ ընթանաս, եւ վաճառել Հռովմայ։
Այլ մինչ չեւ մեկնեալ աստի վրէժխընդրութիւն արարից.
Ասացի քեզ. ո՛ն պահիկք։

ՏԵՍԻԼ Բ

ՄԻՀՐԴԱՏ, ՓԱՌՆԱԿ, ՔՍԻՓԱՐ, ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ.

ՄԻՀՐԴԱՏ

Հապա ի դա ձեռս արկէք ։
Ի փառնակ, այո՛ ի դմա ։ Երթայք, եւ յայսմ ժամ
Ցաշտարակն ընկեցեալ ի նմանէ մի՛ մեկնեսջիք ։

ՓԱՌՆԱԿ

Քաջ է, ո՛չ պըծ՞նեցայց անմեղութեամբ սընոտեաւ.
Արդարեւ սէրն իմ է ատելութեանդ արժանի.
Սիրեմ. եւ քեզ գիրին բռնութիւն պատմեալ են ։
Սակայն, տէր, ո՛չ բովանդակ է ասացեալ քեզ Քսիփար.
Փոքրագոյնն է ի գաղտնիս այդ զոր դիւրին էր յայտնել ։
Եւ որդիդ այդ քո սէրտ՝ զեկուցանել պարտէր քեզ,
Թէ վաղուց հեռէ եւ նա նովին բոցով տոչորեալ,
Սիրող է դըշխոյին եւ սիրեցեալ ի նմանէ ։ « ցնոր »

ՏԵՍԻԼ Գ

ՄԻՀՐԴԱՏ, ՔՍԻՓԱՐ.

ՔՍԻՓԱՐ

Տէր արքայ, հաւատայցես թէ այդպիսի խորհուրդ չար . . .

ՄԻՀՐԴԱՏ

Գիտակ եմ, որդեակ, յինչ բաւական է եղբայրդ.
Ինձ քաւ լիցի յերկնուստ՝ բընաւ երբեք կասկածել՝
Թէ դու զայդ երախտեացս հատուցես վարձ անողորմ,
Թէ որդեակ մի համակ երջանկութիւն ինձ կենաց,
Կարասցէ խոցել զայս սիրտ՝ զոր հայրն ի նա վստահի ։
Ոչ երբեք հաւատացից նմա. դու երթ. յայսմհետէ
Յայն փոխան միտ դընելոյ՝ զքեն մեր հանել խորհեցայց ։

ՏԵՍԻԼ Դ

Մ Ի Հ Ր Դ Ա Տ.

Ոչ երբեք հաւատացի՛ց ։ Խաբուսիկ յոյս ողոքիչ ։
Նա՛ յոյժ իսկ հաւատաս, ողորմելի Միհրդատ ։
Քսիփար իմ նախանձընդդէմ, եւ դըշխոյն իւր համամիտ
Իշխեաց ինչ արդեօք նիւթել խաբկանս ինձ այսօր ։
Զինչ. յոր կողմ եւ զա՛չս իմ դարձուցից շուրջ զինեւ
Ցամենայն սըրտից հաւատք ահա բարձեալ են վասն իմ.
Ամենայն ինչ այլուր լըքանէ զիս, աստ դըրժէ ։
Փառնակ եւ բարեկամք եւ անձկալիս, եւ դու եւս
Իմ որդեակ, որ լաւութիւնք ըսփոփէին զաղէտս իմ. . .
Այլ զՓառնակ նենգաւոր մի եթէ ո՛չ ճանաչեմ.
Որպիսի՞ կընատութիւն ինձ՝ հաւատալ մոլեգին,
Զոր ընդդէմ զինէ եղբօրըն՝ բարկութիւն յաչաղկոտ,
Կամ սիրտ իւր յուսահատ առասպելեօք խռովեալ զիս,
Ամբոխ մեծ յանցաւորաց կուտէ փըրկել ըզգլուխ իւր ։
Ո՛չ, մի՛ բնաւ անսասցուք, նա եւ առանց տագնապի
Միտ եդեալ քըննեսցուք. այլ ուստի՞ սկիզբն առնիցեմք.
Ո՞ ի լոյս զիրն հանիցէ. ո՞ր այն վըկայք, զինչ նըշանք . . . .
Հընարս ինչ երկինք ազդեն ինձ աստ ի ժամուս ։
Կոչեսցի դըշխոյն առ իս ։ Այո՛ 'նդ կարճոյ ճանապարհ
Ի նմանէն լըւայց, եւ զայս ընտրեմ վըկայ բաւական ։
Սէր մեծաւ փափաքանօք ողոքանաց հաւատայ ։
Զիւր պարտողէն քան զապաշնորհն ո՛վ լաւագոյն խօսեսցի.
Տեսցուք զո՛ յերկոցունց սէր նորա յայտ առնիցէ ։
Եթէ այս ինձ արժանի չէ որոգայթ, նոցա է ։
Պատրեսցուք ըզդաւաճանն, եւ ի գիտել ըզմատնիչ
Զիք հընար . . . այլ նըշմարեմ զի երեւեալ գայ Մոնիմ.
Զեւասցուք, եւ ի մտոտի յոյս ողոքեալ զսիրտ նորա՝
Կորզեսցուք զգաղտնիսն անտի ճարտարասոյզ սըրտութեամբ ։

ՏԵՍԻԼ Ե

ՄԻՀՐԴԱՏ, ՄՈՆԻՄ

ՄԻՀՐԴԱՏ

Արդ ահա զաչս իմ բանամ, եւ ուղիղ զանձըն դատիմ.
Անարժան պատարագ մատուցանել է գեղոյդ
Առաջի առնել քեզ, տիկին, իմով հասակաւ,
Ըղձասակս եւ զեղկութիւն զոր արդ բարձեալ բերեմ յիս:
Մինչեւ ցայժմ յաջողուածք եւ յաղթանակք գըլխովին
Ծածկէին զհերս ըսպիտակ ընդ երեսուն պըսակօք.
Բայց արդ չէ այն ժամանակ. էի արքայ, եւ փախեայ,
Ամք կենացըս բազմացան, փառք եւ պատիւ իմ եղծաւ,
Եւ ճակատս իմ կողոպտեալ յաղթական պարծանաց՝
Մերկանայ զխամրեցուցիչ ժամանակին թըշնամանս:
Աւել սակայն՝ բիւր խորհուրդք այսր անդր ըզմիտս իմ հերձուն.
Կազմ ի չու բանակի հարկանին քեզ աղաղակք.
Ի նաւացս այն ինչ ելեալ, հարկ է անդրէն մըտանել:
Զինչպիսի՛ ժամ հարսանեաց իցէ յետապաղ այս փախուստ,
Եւ որո՞վ երեսօք յօդել, տիկին, զքեզ յիմ բաղդ,
Մինչդեռ ոչ այլ ինչ խընդրեմ քան զպատերազմ եւ ըզմահ:
Բայց լըռեա՛, դադարեցի՛ր յակըն դնելոյ ի Փառնակ.
Որ ես ինձ իրաւունս համնեմ, համնել հարկ է քեզ:
Ոչ երբեք կալցի յանձին զի առելին այն մանուկ՝
Զոր այժմիկ յաչաց իմոց հալածեցի յաւիտեան,
Փառանդեալ ըզսէրըն զայն՝ զառ ի յինէն զըլացեալ,
Դարձուսցէ ի Հռոմոց սատարութիւն զքեզ ընդ իւր:
Քեզ պահեալ է աթոռս. եւ ոչ միայն չզըղջանամ,
Այլ եւ չեւ մեկնեալ՝ ինձէն իսկ նըւաստացից անդ ըզքեզ,
Թէ միայն կամեցցիս՝ զի սիրային ինձ բազուկ,
Իմ որդեակն՝ արժանաւոր հայրենական գորովոյս,
Քսիփար, հակիրճ ասել, եղեալ ընդ իմ փեսայ քո,
Առցէ զվրէժս ի Փառնակայ եւ հատուսցէ քեզ զիմ պարտս:

ՄՈՆԻՄ

Քսիփար ինքըն, տէր արքայ:

ՄԻՀՐԴԱՏ

Նոյն նա ինքնին իսկ, տիկին:
Զի՞ է, զի յայդ անուն՝ չարժեալ խռովի անձըն քո.
Ցայսմ արդար ընտրութեանս ո՞ է որ զքեզն ընկըրկէ.
Իցե՞ն ինչ արհամարհանք որում անմարթ է յաղթել:
Վերըստին ասել առնում, այլ ոմըն միւս ես է նա.
Զաւակ մի յաղթազգեաց, որ զիս սիրէ, զոր սիրեմ,
Ոխերիմ հռովմայեցւոց, ժառանգ եւ ցուպ տէրութեանս
Եւ անուանըս որ ի նմա նորազըւարճ ծաղկեսցէ.
Եւ որ զինչ եւ անձին իւրում քո սէրըն յուսասցի,
Ես ի ձեռս եւեթ նորա կարեմ ըզքեզ աւանդել:

ՄՈՆԻՄ

Զի՞նչ ասես. ո՛վ երկինք. եւ կարիցե՞ս հաւանել...
Առ ի՞նչ, տէր արքայ, կամիս փորձել զիս, առ ի՞նչ.
Դադարեա՛ խոշտանգել զանձըն ցաւած եւ ողորմ.
Գիտեմ՝ զի ես քեզ ճակատագրաւն եմ խօսեալ.
Գիտեմ՝ զի յայս ժամու, վասն հանդիսի պըսակմանս
Ուղջակէզըն, տէր արքայ, մեզ ըսպասէ ի բագնին:
Ե՛կ երթամք:

ՄԻՀՐԴԱՏ

Հասանեմ քաջ, զի որչափ ես ջանայցեմ,
Դու, տիկին, զանձըն քո կամիս պահել Փառնակայ:
Ցուց լինին հանապազօր ինձ անիրաւ քամահանքդ
Որ անցեալ են աւասիկ եւ ի թըշուառ որդեակն իմ:

ՄՈՆԻՄ

Ե՞ս ըզնա քամահիցեմ:

ՄԻՀՐԴԱՏ

Մի՛ եւս, տիկին, զնըմանէ.
Կաց տեւեա յաւէժացի՛ր յամօթալի քոց սըրտիդ:
Եւ մինչդեռ ես ընդ որդւոյս երթամ յաչաց քոց ի տար՝
Խընդրել մահ փառաւոր մինչեւ ի ծագս աշխարհի,
Դու 'նդ եղբօր իւրում կաց՝ ծառայեսջի՛ր ատանօր,
Եւ ըղհօր քոյ զարիւն վաճառեսջի՛ր Հռոմոց:
Ո՛ն արի. լաւ եւս ինձ չէք պատուհասել զանարգանօդ,
Այլ զի զքեզ ես ինքն յանարգ ձեռըս նորա մատնեցից.

Եւ առանց հոգ ինչ խնամոց ըզքո փառացդ ունելոյ,
Զյիշատակդ անգամ կամիմ այսուհետեւ մոռանալ ։
Արի եկ, տիկին, երթամք. զօդել ըզձեզ գնամ աստուստ ։

ՄՈՆԻՄ

Ո՛ տայր ինձ թէ բիւր մահուց յիս պատուհաս կապեիր ։

ՄԻՀՐԴԱՏ

Ի նանիր հակառակիս, եւ խըրտչելոյդ եմ հըմուտ ։

ՄՈՆԻՄ

Ցո՞ր վարան տագնապի, արքայ, ի նեղ անկեալ կամ.
Հաւատամ սակայն քեզ, եւ չըմարթեմ իսկ խորհել
Թէ այսչափ ժամս հարուստ կեղծաւորել ժուժայցես ։
Զաստուածս ունիմ վըկայ, զի քեզ եւեթ հոգիս իմ
Անձկացեալ հաճոյ լինել, ի բաղդն էր զանձն ընկեցեալ ։
Այլ թէ դուն մի տկարութիւն կարօղ գըտաւ խախտել զիս,
Թէ սըրտիս պէտք ինչ եղեն բնաւին զինուքըն վառել,
Մի գիցէ տէրդ ի մըտի, թէ վըրդովմանցըս պատճառ
Փառնակ լեալ՝ կաթեցուցեալ չիք մի արտօսր է յինէն ։
Որդիդ այդ յաղթական՝ զոր դուն սիրես եւ գըգուես,
Կենդանին այն քո պատկեր՝ ընդ որ հաճիս բովանդակ,
Թըշնամին այն Հռոմոց, եւ այն միւս այլ ոմըն դուդ.
Քսիփար, միով բանիւ, զոր եւ կամիս սիրել ինձ . . .

ՄԻՀՐԴԱՏ

Սիրեա՞ս զինքն ։

ՄՈՆԻՄ

Եթէ ո՛չ էր զիս բաղդին տըւեալ քեզ,
Երանի՛ լինէր ինձ ունել ըզնա ի փեսայ ։
Մինչ չեւ էր քո սիրոյդ զայս գրաւական ինձ յըղեալ,
Սիրէաք ըզմիմեանս ։ Արքայ, երե՞ք քո չըրջին ։

ՄԻՀՐԴԱՏ

Ո՛չ, տիկին ։ Շատ լիցի ։ Երթամ յըղեմ քեզ ըզնա ։
Ի բաց եկ. սուղ են ժամք. ի գործ պիտի արկանել ։
Տեսանեմ զի պատրաստ ես հնազանդել հրամանիս.
Ուրախ եմ ։

ՄՈՆԻՄ (՚ի ջնուշ)

Ո՛վ երկինք. արդեօք ի խա՞բս ինչ անկայ ։

ՏԵՍԻԼ Զ

ՄԻՀՐԴԱՏ.

Ըզմիմեանս սիրեն սոքա. եւ ըզմեզ խաղ առնէին ։
Ա՛խ որդի ապերախտ. զամենեցուն հատուցես,
Կորիցես. գիտեմ քանի՛ համբաւդ եւ սուտ լաւութիւնք
Հրապուրեալ խոտորեցին զճամբարս իմոց բանակաց.
Նենգաւո՛ր, կամիմ ի քեզ անվրէպ հարուածըս կըշռել.
Ցանսըխալ ի քո կորուստ՝ պարտ է զըմբոստըն բառնալ,
Եւ ի չուն իմ առաջի խաղացուցեալ զըստամբակս՝
Զօրական հաւատարիմ պահել եւեթ աստ առ իս ։
Օն, հա՛պա ։ Բայց առանց զայրագին դէմս յայտնելոյ
Ձեւասցուք առ ժամանակս՝ որպէս եւ սկիզբն արարաք ։

ՀԱՆԴԷՍ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա

ՄՈՆԻՄ, ՓԻԴԻՄ

ՄՈՆԻՄ

Աստուածովքըն, Փիդիմ, արա զոր ես ըղձանամ.
Ընթա տես զանցըս իրացն, եւ եկ այսրէն պատմեա ինձ:
Ոչ գիտեմ, սակայն սիրտ իմ ոչ կարէ հանդարտել.
Բիւր կասկածք զարհուրելիք եկեալ զոգիս պատառեն:
Իսկ ընդէ՞ր յամէ Քսիփար, զի՞ է զի յոյժ յապաղէ
Գալ լինել ըղփափաքումն ընդ որ հաւան է հայր իւր:
Հայր նորա զինքն ի մեկնելն առաքելոց էր առ իս...
Ո՛ գիտէ կեղծաւորեր: Պարտ էր ի սպառ ուրանալ:
Արքայն կեղծաւորե՞ր. եւ իմ յայտնեալ ըղձիւս իմ...
Ո՛վ դիք, եւ թողուի՞ք զիս ամայի յայս վըտանգ,
Եւ իցէ՞ ինչ հնարաւոր թէ ի ցասումն իւր մատնեաց
Սէրն իմ անխորհուրդ զանձին իմոյ սիրելին:
Իսկ զի՞արդ, արքայորդիդ. մինչ, յանհնարին վառեալ սէր
Դու ինքնին տագնապէիր զիս ի գիտել զիմ գաղտնիս,
Հրաժեշտն իմ անողորմ յոլով անգամ թաքոյց զայն,
Պատմեցի եւս ըղքեզ վասն հանելոյդ զայն յինէն.
Եւ յորժամ հայր քո թերեւս յերկմտոս ըղքեն կասկածէ,
Նա՛՝անիկ, յորժամ թերեւս ի վըտանգի են քո կեանք,
Ես խօսիմ, եւ դիւրախաբ՝ յայտնեմ ըղսիրտն յոր հարցէ:

ՓԻԴԻՄ

Ո՛հ, տիկին, առաւել արդարութիւն ցոյց առ նա.
Թագաւոր մեծ իջանէ՞ ընաւ մինչեւ յայդ խարդաւանս.

Ո՞վ երբեք կարեր ըղնա բըռնադատել յայդ արուեստ,
Անտըրտունջ յառաջէիր դու քան ըղնա ի բագինն:
Կամէ՞ք ինչ՝ կորուսանել զորդին գըթովք փարելի:
Մինչեւ ցասու արդիւնք իրացըն միաբան են խոստմանն.
Ասէր ինքն իսկ քեզ, տիկին, եթէ խորհուրդ իմըն մեծ,
Ըստիպէ զինքըն բըռնի՝ թողուլ ըղքեզ առ վաղիւ.
Յայս եւեթ գէտակն ունի, եւ զճանապարհ իւր ճեպեալ՝
Զամենայն հրաման տայ ինքն՝ արձանացեալ ի ծովափն,
Ամենայն ուրեք նաւքն իւր լինուն խըռնին զինուորօք,
Եւ Քսիփար ամենայն ուրեք ընդ իւր ընկերէ:
Այս զընացք իցե՞ն երբեք մոլեռնախանձ ոսոխի.
Միթէ բա՞նք իւր երեւին սըտեալ ըղնա ի գործոց:

ՄՈՆԻՄ

Եւ սակայն ահա Փառնակ բանտեալ իւրով հրամանաւ
Զամենայն ըզխըստութիւն նախանձորդի զըտանէ:
Միթէ չնո՞րհս ինչ առաւել առնիցէ նա Քսիփարեայ:

ՓԻԴԻՄ

Զհռոմոց նա զբարեկամ պատուհասէ ի Փառնակ.
Սակաւիկ ինչ մասնմուտ է սէր յարդար կասկածանմ:

ՄՈՆԻՄ

Իրաւանց քոց այդոցիկ որչափ մարթեմ՝ տեղի տամ,
Ըստիպեն փոքըր մի զաղէկոտոր վիշտ սըրտիս:
Այլ սակայն տակաւին ոչ երեւի դեռ Քսիփար:

ՓԻԴԻՄ

Տըռփողաց սնոտի վըխպակ, որոց գեղձմամբքըն խեղդեալ՝
Փափաքեն զի ամենայն յիւրեանց հաճոյս հարթեսցի,
Եւ ընդդէմ դոյզն արգելից դիւրապըրդիւք ի զայրուկս...

ՄՈՆԻՄ

Ե՛հ, իմըս Փիդիմ. ո՞ աքանչելեացս հասանէ:
Յետ երկեամ մի վըշտաց՝ զորոց զթախանձայըն գիտես,
Իսկ արդ զի՞նչ, իցէ՞ ուրեմն ինձ այժմ ոգի կըլլանել.
Զի՞նչ, սիրուն արքայորդի, տեսի՞ց զօդեալ զանձն ընդ քեզ,
Եւ խըռնամբս՝ ոչ թէ միայն չարկցեն ըղքեզ ի վըտանգ,
Այլ եւ զսէր մեր տեսցուք յետ յերկարեալ մաքառման,
Դու՝ պսակեալ ի պատշաճիցդ եւ ես՝ յիմմէ զգաստութեանց,
Ինձ տացի զօր ամենայն խոստովանել քեզ զիմ սէր:
Է՞ր ոչ գաս:

ՏԵՍԻԼ Բ

ՄՈՆԻՄ, ՔՍԻՓԱՐ, ՓԻԴԻՄ.

ՄՈՆԻՄ

Արքայորդի, բանք իմ ըզքէն էին արդ:
Ցանկայր անձն իմ տեսանել ըզքեզ աստէն ի տեղւոջս,
Առ ի քեզ...

ՔՍԻՓԱՐ

Այժմ է ժամ բարեաւ մընա քեզ ասել:

ՄՈՆԻՄ

Առ իս դո՛ւ:

ՔՍԻՓԱՐ

Տիկին, այո՛ եւ զամենայն աւուրս իմ:

ՄՈՆԻՄ

Զի՞նչ լսեմ: Ասէին... Ո՛հ, մատնեցին զիս ուրեմն:

ՔՍԻՓԱՐ

Ոչ գիտեմ, տիկին, ո՞ր դաւանորդայթ թըշնամի
Զմեր ծածուկս ի վեր հանեալ՝ ըզքեզ մատնեաց, զիս կորոյս:
Բայց արքայն որ չհաւատայր փառնակայ դոյզն ինչ յառաջ,
Զամենայն որ ինչ ի սիրտըս մեր կըրին՝ գիտէ արդ:
Կեղծս ի կեղծս եղեալ գըգուէ զիս եւ զխորհուրդս իւր ծածկէ.
Այլ ի ծիղմ հասակէս ի ծոց նորա սընեալ իմ՝
Կարի քաջ ի միտ առնում զշարժմունս նորա զամենայն,
Յերեսըն ընթերցայ զվըէժխընդրութիւն իւր մերձեալ:
Տագնապէ սուրպէ ի չու զամենեսեան զորոց կիրս
Էր կարող թըշուառութիւնս ի նըշկահումն յորդորել.
Ըզպատիր քաղցրութեանց իւրոց ծանեայ զըրունութիւն:
Արբատայ բան մի եւեթ ըզխէթ սըրտիս հաստատեաց.
Գիտաց նա մատչել առ իս, եւ լալագին երեսօք,
«Զամենայն ինչ գիտէ, ասէ, զերծի՛ր ի տեղւոյս»:
Այս բարբառ սարսափեցոյց զիս ընդ վըտանգ դըշխոյիս,
Եւ յայս պէտս անուշակ եւեթ եկեալ կամ աստէն:

Վասըն քո խիթամ ըզքէն, եւ զամ ծընկօվք կըրկնելովք
Պաղատել առ քեզ, բամբիշն, եւ զքեզ յորդոր ածել քեզ:
Աստանօր ընդ բըռնադատ ձեռամբ անկեալ դընիս դու,
Որ յարիւն յոյժ սիրային անգամ հազիւ անխայէ.
Միհըրդատ նախանձաբեկ թէ յօրպիսի ժանտութիւնս
Ցանդըգնեալ իցէ յաճախ՝ ճառել քեզ ոչ իշխեմ ես:
Ո՛ գիտէ յիմ լոկ կառափն հային մոլի սպառնալիքն,
Ո՛ գիտէ, զիս կորուսեալ՝ խնայել ի քեզ կամիցի.
Հաճեաց, յանուն դից, հաճեաց զօգուտ քո խորհել.
Մի՛ դարձեալ մերժելով զայրացուցես զոգի իւր:
Որչափ եւ ոչ սիրեսդ հաճոյ լինել գուն գործեա.
Ձի՞գն ի ճիգըն դիր կեղծեաց. խորհեա զի հայր է նա իմ:
Ո՛ղջ կացջիր, եւ յամենայն աղէտս իմ թո՛յլ արա ինձ
Զի սէր իմ արտասուաց միայն պատճառ լիցի քեզ:

ՄՈՆԻՄ

Ո՛հ, ըզքեզ ես կորուսի:

ՔՍԻՓԱՐ

Ազնըւագութըդ Մոնիմ,
Մի՛ դու զանձն ըստգըտանիր իմով դըժնի աղետիւք:
Ոչ քո սիրտ սիրալիր միայն առնէ ինձ վընաս.
Թըշուառ ո՛հ եմ ես՝ ճակատագրին խաղալիկ,
Նա յինէն յափըշտակեաց ըզգութ գորով հօր իմոյ,
Որ զնա եդ ինձ նախանձորդ եւ ապըստամբ ըզմայր իմ,
Եւ ի ժամս այս աչաւոր յարուցանէ աւասիկ
Գաղտամեա զօք ոսերիմ՝ դաւել ըզմեզ զերկոսեան:

ՄՈՆԻՄ

Իսկ զիա՞րդ. ըզթըշնամին զայն տակաւին ո՞չ գիտես:

ՔՍԻՓԱՐ

Ի ցաւոց ինձ յաւելուած անգիտանամ զնա, տիկին:
Ո՛չ թէ չեւ զանձն ի սպանդ տըւեալ մահու՝ կարէի
Հարկանել զսիրտըն դըուժան զանձին իմոյ մատընտուն:

ՄՈՆԻՄ

Եւ արդ տէր արքայորդի, պարտ է յայտնել քեզ ըզնա:
Մի՛ այլուր խընդրեսցես ըզդաւաճանն ոսերիմ.
Հա՛ր եւ մի՛ նահանջեսցէ զքեզ պատկառանք ինչ ըրնաւ.
Իմ գործ է ամենայն, եւ պատուհաս ինձ արժան:

ՔՍԻՓԱՐ

Քո՞ գործ :

ՄՈՆԻՄ

Ո՛հ. թէ գիտէիր, արքայորդիդ, իւ հնարիւք
Եկն յանկարծ անագորոյնն եւ թակարդեաց ըղձեր իմ.
Ցո՜ր սեւն եւ սիրտ ընդ քեզ սիրելութիւն պատճառէր,
Ջա՞ն հաւան եւ խընդամիտ ի տեսանել զքեզ ինձ այր:
Ո՞ խիթայր . . . Սակայն ոչ. սէրս առաւել կասկածոտ
Ոչ պարտէր մատնել ըզքեզ ի նենգաւոր քաղցրութիւնն:
Դիւքն որ յիս չըշչէին, եւ ես նոցա չանսացի,
Զիս երկըրս թաքնաբար լըտեցուցին խորհըրդովք:
Պարտ էր ինձ կալ անընդոստ, պարտ էր յայլում ամենի . . .
Զի՞ եւս այլ. պարտ էր ինձ չըլինել քեզ մահառիթ.
Պարտ էր ի թունալի ձրից արքային կասկածել,
Եւ ես զանձն իմ պատժեցից՝ եթէ դու ինձ ներեսցես:

ՔՍԻՓԱՐ

Զի՞նչ, տիկին, դու ինքնի՞ն ես եւ քո սէրն իմ քըսուն.
Յայդպիսի սիրո՞ն ձեռաց եղանեն գան ինձ աղէտք.
Սէր անչափ՝ մատնիչ եղեւ սիրահարուստ խորհըրդոցս,
Եւ հնարիս քերել յանձնեդ զերանութիւնն ինձ շնորհել.
Զի՞ պիտէր ինձ քան զայս. փառս ու՛ր հաւատ մեռանիմ:
Ա՛յլ իմն ազգ վիճակ բաղդի զքեզ ի գաշոյս հրաւիրէ.
Աշէ յանձն առ զայն, տիկին, եւ առանց այլ հրաժեշտի
Կատարեա զհարսանիսն որ զքեզ ի նոյն ամբառնայ:

ՄՈՆԻՄ

Եւ զի՞նչ. պահանջե՞ս՝ զի հարսնացայց խըժդըժին
Որոյ սէրն ատելի զմեզ յաւիտեան բաժանէ:

ՔՍԻՓԱՐ

Ըզմըտաւ ած զի 'նդ այգս ի կամըս իւր նըւաճեալ՝
Հարսնանալ պարտէիր, եւ չտեսանել զիս երբէք:

ՄՈՆԻՄ

Գիտէի՞ ես յայնժամ զամենայն զիւր ժանտութիւն:
Կամէի՞ր եւս արդեօք զի 'նդ մոլութիւն իւր հաճեալ,
Ցեա եւ զքեզ տեսանելոյ ի սայր սըրոյն փիրաւոր՝
Ի բագինն ընթանայի զհետ խուժադուժ փեսային,
Եւ ի ձեռանըն ծըխաշունչ մըրրկախառն արեամբ քով՝

Երթեալ, ո՛հ, արկանէի զձեռըն քոյս սիրելւոյդ:
Երթ աղէ, ի զայրուցաց իւրոց տեսջիր զգուշանալ,
Եւ մի՛ զո՛ւր ժամավաճառ լինիր հաճել զիս աստէն.
Ազդեսցեն յիս երկինք զոր պարտն իցէ ինձ առնել:
Զի՞նչ լիցի, մեծդ աստուածք, թէ զքեզ յանկարծ աստ կալցի.
Նա 'ւանիկ է ոտնաձայն: Արի՛ փութա, կաց ողջամբ,
Եւ գոնէ սպասեսջիր կատարածի վախճանիս:

ՏԵՍԻԼ Գ

ՄՈՆԻՄ, ՓԻԴԻՄ.

ՓԻԴԻՄ

Ցո՞ր վըտանգ արկանէր զանձն իւր, տիկին. արքայն է:

ՄՈՆԻՄ

Փութացի՛ր յօգնութիւն՝ թաքուցանել զելըն աստի,
Ե՛րթ եւ մի՛ թողուր ըզնա. եւ զգոյշ լիցի խընամով
Մի՛ հրաման տալ ըզբաղդէն՝ մինչեւ զիմոյս գիտասցէ:

ՏԵՍԻԼ Դ

ՄԻՀՐԴԱՏ, ՄՈՆԻՄ.

ՄԻՀՐԴԱՏ

Ո՛ն արի, եկ երթիցուք, տիկին, պատճառ ինչ գաղտնի
Տայ թողուլ ինձ ըզտեղիս եւ ճեպէ զիս ի նաւահանգ:
Մինչ բազայն իմ դեռ պատրաստ ի հպատակել արքային
Մըտանեն ի կարկուբայս խաղալ ընդ իս եղանել,
Արի եկ, զի խոստումն իմ վըճարեալ ի բագնին
Հանգուցիւք յաւէժական զմեզ ընդ իրեարս յօդեսցէ:

ՄՈՆԻՄ

Ըզմե՞զ, տէր:

ՄԻՀՐԴԱՏ

Եւ զի՞նչ, տիկին. իշխե՞ս ըմնաւ դեղեւել:

ՄՈՆԻՄ

Ո՞չ դու ինքն արգելեր զիս չխորհել յայդ երբեք ։

ՄԻՀՐԴԱՏ

Ինձ յայնժամ էին պատճառք . մոռացուք զայնըս , տիկին ։
Մի այժմ ընդ այլ զմտօքդ տանիր , բայց նըմանել ինձ ի սէր .
Խորհեա՛ զի սիրտ քո՛ իմ է ստացուած սեփական ։

ՄՈՆԻՄ

Իսկ ընդէ՞ր ապա , տէր , դարձուցեր դու զայն առ իս ։

ՄԻՀՐԴԱՏ

Ո՞րպէս , զի՞նչ . միթէ յորդի՞ մի ապաշնորհ ըմբռնեալ
Կարծէի՞ր . . .

ՄՈՆԻՄ

Իսկ զի՞արդ , տէր . ուրեմն զիս խաբեցե՞ր ։

ՄԻՀՐԴԱՏ

Ուխտադրուժ . վայելէ՛ քեզ ապաքէն այդ բարբառ ,
Քեզ որ սէր ննգաժոտ ի քում սրտիդ թաքուցեալ ,
Յորժամ ես առեալ ըզքեզ ի ծագ փառաց հանէի ,
Ըզժըպիրհն եւ զքասքնելին ինձ նիւթեցեր ննգութիւն ։
Ո՞չ ընդ միտսըդ հարկանի , սիրտ ապերախտ եւ խարդախ ,
Քան զհոռոմս առ հասարակ ընդ իս ոսոխ դաւաճան ,
Յորպիսի փառաց բարձուէ հաճեցայ ես իջանել՝
Տանել զքեզ ի գահ անդր՝ յոր չիշխէիր հայել դու .
Մի հայիր յիս ի պարտեալ՝ հալածական փախըստեայ ,
Տես նոյնպէս յաղթական եւ յընդհանուրս ահաւոր ։
Յոյշ լիցի՝ քանի՜ տարփով հարեալ ի քեզ յԷփեսոս՝
Քան զհարիւր արքայից դըստերս ըզքեզ ընտրեցի ,
Եւ առ քեւ զանց արարեալ զերջանկափառ դաշնակցօք՝
Քանի՜ խուռն աշխարհաց արկանէի յոտըս քո ։
Ա՜խ , այլում եթէ տարփից անսաստելի բռնութիւն
Յայնմ օրէ զքեզ յիմ շընորհս անկարեկիր հանդերձէր ,
Զի՞ պիտէր յայսչափ հեռուստ առեալ զոք խընդրել այր ։
Յառաջ քան ըզմեկնելն՝ ընդէ՞ր կարկեալ կայիր լուռ ։
Սպասէի՞ր արդեօք առ այդ վերկայութիւն դըժընդակ՝
Զի բաղդն ոխերիմ հանցէ յինէն զամենայն ,

Եւ զի զիս յամենուստ տեսանելով տագնապեալ
Ի բարեաց լոկ դու մնացես ինձ բաւական մըխիթար ։
Եւ սակայն , իմ մոռանալ կամեցեալ զայդ թըշնամանս ,
Եւ ծածկել ի սրտէս ըզմահաբեր զայդ պատկեր ,
Առաջի աչաց իմոց իշխեմ ածել դու զանցեալն .
Ամբաստա՞ն եւըս լինիս զինէն յետ ծանըր վնասուդ ։
Տեսանեմ զի առ ննգող ոք յոյս յիմար պատրէ զքեզ ։
Յորպիսի փորձ , ո՜վ երկինք , արկանես դու զՄիհրըդատ .
Ի՞ւ ծածուկ թովչութեամբ սանձակոծեալ՝ արգելում
Զանաչառ սըրտմըտութեանս արագամէտ պատուհաս ։
Ե՛կ ուսիր զօգուտ ժամուս զոր սէրն իմ քեզ շնորհէ դեռ .
Զայս վերջին եւըս նըւագ՝ եկ աղէ՛ քեզ հրամայեմ ։
Մի յանձըն քո կորզեր այլ եւս վըտանգ աւելորդ
Վասն որդւոյս ըստամբակի զոր ոչ երբեք տեսցես այլ ։
Մի դաշանց ուխտիւ զոր ինձ պարտիս՝ նըմա զարդարիր ,
Զյիշատակն անգամ զնորա հան ընդ տեսլեանն ի սըրտէդ ,
Եւ ըզսիրտդ պատուհասեալ յիմ բարութիւնս ուղերձեալ՝
Արժանի լեր թողութեանն որ քեզ ահա պարգեւի ։

ՄՈՆԻՄ

Ոչ եմ , տէր , մոռացեալ՝ զինչ երախտեաց յիշատակ
Ընդ քոյով հնազանդութեամբ պարտիցի զիս արկանել .
Զի թէպէտ եւ իմ նախնիք երբեմն ի բարձ մեծ նըեալք ,
Փառք նոցին յայնչափ հեռուստ ոչ խըստորղէ զաչըս իմ ։
Խորհիմ ակնածութեամբ՝ քանիօն ես ի խոնարհ
Եմ ծընեալ քան զմեծութիւնս այսոր շըքեղ հարսանեաց .
Եւ ընդդէմ յօժարութեանս եւ կանխակալ խորհըրդոցս
Առ որդիդ , առ մեծն ի մէջ մահկանացուաց ըզկնի քո ,
Յայնմ օրէ զի ապարօշս այս ի ճակատ իմ ածաւ ,
Հրաժարեալ է իմ , տէր , յարքայորդւոյն եւ յանձնէս ։
Երկոքին միախորհուրդք յուրաստ լինել ի միմեանց՝
Նա յինէն գնայ տարադէմ՝ մոռանալ զիս իմ կամաւ ։
Եւ այս հուր ի ծմակ գաղտնեաց չիջանելոց էր ի սպառ ,
Եւ անհնար էր տըրտընջել ինձ ըզբաղդէն զայնմանէ ,
Զի ահա զոհ առնելով զիղձըս սըրտիս զանուշակ ,
Կազմէի զերջանկութիւն առն իբր ըզքեզ դիւցազին ։
Դու միայն , տէր , դու միայն յափըշտակեալ հաներ զիս
Ի հըլու կամաց անտի յոր պինդ կապեալ եւ կայի .
Եւ սէրն այն աղխտաբեր՝ յոր կանգնեցի յաղթանակ՝
Հուրն այն՝ զոր կարծէի ի մոռացօնս խափուցեալ ,
Ոյր լուցկին յաչացս իմոց գնացեալ յաւէժ հեռանայր ,

Զայն քո հնարք ըմբռնեցին եւ ի հրապոյրս արկին զիս ։
Խոստովան եղէ քեզ զայն, եւ պարտ է ինձ զայն պահել.
Վայրապար զյիշատակ նորա հանցես ի սրտէս,
Եւ յոր զիմն ըստիպեցեր ամօթալի վկայութիւն՝
Յանգ անշարժ կացցէ մնասցէ իմոց մտացս առաջի,
Ըզքեզ միշտ կեղակարծ համարեցայց զհաւատոյս,
Եւ ոչ այնչափ դըժընդակ է յաչս իմ, տէր, գերեզմանն,
Որպէս առնըն անկողինք՝ որ զայդ արար թըշնամանս,
Որ ստացաւ ի վերայ իմ ըզպարծանսդ անողորմ,
Եւ միշտ անանցական անձին իմում պատրաստեալ՝
Ամաչել ետ ինձ ընդ բոց՝ որ չէր վառեալ վաղըն իւր ։

ՄԻՀՐԴԱՏ

Ա՞յս է քո պատասխանիդ. եւ առանց զիս հաճելոյ
Մերժե՞ս ըզպատիւն որ կամէի առնել քեզ.
Միտ դիր քաջ. սպասեալ մընամ առ սահմանել ըզկամս իմ ։

ՄՈՆԻՄ

Փառ լիցի, տէր՝ վայրապար պակուցանել կարծես զիս ։
Ճանաչեմ ըզքեզ, գիտեմ զոր պատրաստեմ ինձէն ինձ,
Տեսանեմ եւ զաղէտսըն զոր ի գլուխ իմ կուտեմ.
Բայց խորհուրդս է հաստատուն, ոչինչ կարէ զիս խախտել ։
Աստի առ ի միտ՝ զի այսպէս յանդըգնիմ խօսել քեզ.
Եւ վաղեալ ապարթանեմ քան զցածութեանըն սահման՝
Ըստ որ ոչ էր իմ բընաւ ելեալ երբեք մինչ ցայս ժամ ։
Դու գործի առեր ի ձեռն ըզմահաբեր զիմ բազուկ
Հարկանել ըզդաշըն ի սիրտ քոյոյ զաւակիդ.
Ես անմեղ սիրոյն նորա մատնիչ եղէ խորհըրդոց,
Եւ թէպէտ ոչ ինչ այլ կորուսցէ նա քան զսէր հօրն,
Անտի նա մեռանիցի, տէր. ոչ հաւատն իմ, ոչ սէր
Եղիցին փըրկանակ այդմ անողորմ խաբկանաց ։
Յետ այսորիկ դու տես ։ Կորուսջիր զկոյս մի ստամբակ,
Զինեա զաջդ իշխանութեամբըն որ յիւր վերայ տըւաւ քեզ.
Ապստեցից դատակընքոյս, կարող ես զայն հրաման տալ ։
Զայս եւեթ ի թողուլս ըզքեզ՝ ժըտիմ աղաչել,
Հաւատա, — զայս իրաւունըս պարտիմ տալ լաւութեան, —
Զի զքեզ ես միայն նընդեմ, եւ չիք իմ ոք գործակից,
Եւ լիով յաջողուածով կամքդ ի գըլուխ երթային,
Եթէ ես, տէր, անսայի փափաքանաց որդւոյ քոյ ։ «Ելանէ »

ՏԵՍԻԼ Ե

Մ Ի Հ Ր Դ Ա Տ

Ելանէ նա յինէն, եւ ես վատթար լըռութեամբ
Հաւանել ընդ ժըպրհութիւն թըւիմ իւրոյ փախըստեան ։
Փոքըր միւս եւս եւ իմ սիրտ, ի կողմըն իւր հակամէտ,
Յանչափ անգըթութիւն առնիցէ զիս դատապարտ ։
Ո՞վ եմ ես. Մոնիմ է նա. եւ ես իցեմ Միհրդատ ։
Ոչ եւս ոչ թողութիւն ապաշնորհին, ոչ եւս սէր.
Գայ դառնայ յիս բարկութիւնս եւ եմ անձին իրազէտ.
Ի մեկնելս երիս զենցուք միանգամայն ապաշնորհս ։
Ի Հռովմ դնամ, եւ այսպիսի պատարագօք վայելէ
Հաշտ առնել եւ օգնական ըզդիս իմում մոլութեանս.
Հարկ է այդ, եւ եմ կարող, չիք ոք նոցին ձեռընտու.
Առաւել խազմարարքն հեռի են վաղ իսկ յափանց ։
Առանց ինչ խըռովութեան թէ զով առեալ, զո սիրեմ,
Նըթիցուք եւ արասցուք ըսկիզըն ի Նիմն Փոսփորեայ ։
Այլ զինչ են իմ մոլուցք, եւ զինչ զոր ես բարբառիմ ։
Գնաս զենուլ... զով ոք աղէ, թըշուառական ։ Զորդին քո ։
Զորդիդ՝ զահըն Հռովմայ, զկարողն առնուլ զհօր վրէժ ։
Իսկ ընդէ՞ր իցէ հեղուլ զարիւն ինձ յոյժ կարեւոր ։
Ի դըժնէ պայմանիս յոր զիս անկումն իմ ընկէց,
Միթէ, ո՛հ, թողլըն աղէտքըս ինձ բազում մըտերիմս ։
Ուշ դիցուք մանաւանդ, ո՛ւշ ի չահել զսիրտ նորա.
Վրէժխընդիր պիտոյ է ինձ, ոչ սիրակից սիրելի ։
Եւ զի հա՛րկ է վրէպ մընալ, ո՞չ ապաքէն լաւ իցէ
Տալ ըզնա զաւակիս զոր պահպանել կամ է ինձ ։
Տացուք ։ Սակայն զուր ջան, յանդիմանել ինձ եւեթ
Ըզսըրտիս փանաքութիւն որ պատրել զանձն իւր հնարի ։
Խորովիմ եւ գորովիմ, եւ թող թէ զնա տարագրել...
Ա՛խ, յանցանք եւս են ինձ պատուհասիս պարտաւոր ։
Ո՞ր այն գութ ըզվատասիրտ հոգիս ունի կալ եւ կապ.
Ո՞չ երբեմն եւ զնուազագոյն նենգութս անգամ պատժեցի ։
Ո՛վ Մոնիմ, ո՛վ որդեակս ։ Ընդվայրահար բարկութիւն ։
Եւ դուք, երանաւէտ Հռոմք, ձեզ զինչ յաղթանակ,
Թէ զկորանս իմ գիտէիք, եւ սուգագէտ թէ զորոյց
Զանարի պատերազմացս հասուցանէր առ ձեզ լուր ։
Իսկ զիա՞րդ, ի սիրելի ձեռաց դաւանս կասկածեալ՝

փոյթ կալայ սպառազինել ի բնաւ թուէնից երեսաց ,
Երկայն եւ քըրտնաջան ճարտարութեամբ գիտացի
Ճողոպրել ի սաստիկ մահաբերող ճիրանաց .
Ա՛խ , լաւ եւըս լինէր՝ իմաստութեամբ եւ բախտիւ
Վանելով զաղխտագործ սիրոյն սըլաքըս նետից
Զըտաել թոյլ զի լընուցու ի թունաբուխ բոցոյ ժահր
Ըզսիրտ՝ վաղուց պաղեալ սառամանեօք հասակի :
Ընդ ո՞ր արժան է ինձ ելանել յայսմ աղմըկէ :

ՏԵՍԻԼ Զ

ՄԻՀՐԴԱՏ , ԱՐԲԱՏ .

ԱՐԲԱՏ

Տէր արքայ , զօրականդ համօրէն ո՛չ կամի չուել .
Արգելու զնոսա փառնակ , փառնակ պատմէ յունկն իւրեանց ,
Եթէ նոր իմըն զընաս խընդրել ի Հռովմ պատերազմ :

ՄԻՀՐԴԱՏ

Փառնա՞կ :

ԱՐԲԱՏ

Նախ ըզգունդն իւր զթիկնապահըն զեղծոյց ,
Եւ անուն միայն Հռովմայ պակուցանէ զյանդըգունս :
Բիւր ահեղ իմըն վըտանգս ի միտս իւրեանց պատկերեն ,
Են որ մեծ մոլեգնութեամբ գիրկս արկանեն ծովափին ,
Այլք որ մերձ էին ի գնալ , հոսեն զանձինս յալիս ջուրց ,
Կամ ընդ աչըս նաւացին տիգօք իւրեանց ըսպառնան :
Շահեցաւ տիրեաց շփոթ ընդ բնաւս , եւ ոչ լըսեն մեզ ,
Հաշտութիւն պահանջեն , եւ անձնատուր ասեն գնալ :
Կայ ի գլուխ նոցին փառնակ , եւ փաղաքշեալ զիղձս իւրեանց՝
Ի դիմաց հռովմայեցւոցըն խոստանայ զհաշտութիւն :

ՄԻՀՐԴԱՏ

Ա՛յ նենգող . ընթացարուք . եղբայր նորա կոչեսցի ,
Եկցէ զհետ իմ , եկեսցէ ի զօրավիգն հօր իւրոյ :

ԱՐԲԱՏ

Ոչ գիտեմ ըզմիտըս իւր , սակայն յանկարծ մոլութիւն
Իջոյց եւ ճեպեցոյց զինքն ի նաւացն հանդըրուան .

Եւ ասեն ըստուար գընդիւ հաւատարիմ սիրելեաց
Տեսեալ զինքըն միջամուխ յապըստամբացըն ճահուկ :
Զոր գիտեմս՝ այսչափ ինչ է :

ՄԻՀՐԴԱՏ

Վա՛հ , զի՞նչ է այս զոր լըսեմ :
Նենգաւո՛րք , վրէժխընդրութիւնս յոյժ անագան յապաղեաց .
Բայց ի ձէնջ երկընչիմ ոչ . ոչ իշխեսցեն խազմարարք՝
Ժըպրհութեամբն իւրեանց հանդերձ կալ երեսացս առաջի .
Թէ տեսից միայն զնոսա . եւ ոչ ինչ այլ ըղձանամ ,
Բայց զենուլ զերկուս յանդուգն որդիքս նոցուն յանդիման :

ՏԵՍԻԼ Է

ՄԻՀՐԴԱՏ , ԱՐԲԱՏ , ԱՐԿԱՍ .

ԱՐԿԱՍ

Ամենայն ինչ գընաց , տէր : Ապըստամբողըն եւ փառնակ
Եւ Հռոմք , շուրջ գունդագունդ կան պաշարեալ զքաղաքաւս :

ՄԻՀՐԴԱՏ

Եւ Հռո՞մք :

ԱՐԿԱՍ

Հռովմայեցւովք զեռայ ծովափն ամենայն ,
Եւ ընդ հուպ պաշարեսցիս դու ի պարիսպս յայսոսիկ :

ՄԻՀՐԴԱՏ

Երկինք . ճեպ տացուք . Լո՛ւր [1] . . . ի տագնապող աղետիցս
Ոչինչ դու վայելեսցես , զըրժող տիկին օրիորդ :

---

1 Այս հրաման է առ Արկաս :

ՀԱՆԴԷՍ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա

ՄՈՆԻՄ, ՓԻԴԻՄ.

ՓԻԴԻՄ

Տիկին, յոյժ ընթանաս: Զի՞նչ զաչացու մոլութիւն
Բռնութիւն եղեռնաւոր տայ քեզ փորձել յանձըն քո:
Իսկ զիա՞րդ, կարծո՞ղ եղեր քեզէն առ քեզ անողորմ
Կազմել խեղդ սոսկալի նըւիրական պըսակաւդ.
Ո՛հ, եւ ո՞չ տեսանես՝ զի դիք յաւէտ մարդասէրք
Նոյն նօքին ի ձեռըս քո խըզեալ են զայդ ապարօշ[1]:

ՄՈՆԻՄ

Եւ որո՞վ մոլեգնութեամբ դու զկնի հետոցս յամառեալ
Կամիս ինձ ընդդիմակ պաշտպանել զիս կենդանի:
Քսիփար ո՛չ եւս ապրէ. արքայն ինքնին յուսահատ՝
Ոչ իմիք դէտակն ունի, բայց անվըրէպ սատակման.
Յապիրատ լըրբութենէդ զի՞նչ ունիս յոյս կըթել չաց.
Նենգամիտ, վըտարանդի՞ զիս տալ կամիս ի Փառնակ:

ՓԻԴԻՄ

Ո՛հ, մընա՛ գէթ զի պատգամ հաւատարիմ մատուցեալ
Ըզթըշուառ եղբօրըն մահ հաստատեսցէ 'սա օրինի:
Յաղմուկս անդ շփոթից խառնակութեան զոր լըւաք՝
Զմարթիցի՞ աչաց դիւրաւ ինձ ի պատրանս ըմբըռնել:
Զառաջինն, եւ դու գիտես զի անիրաւ ինչ համբաւ

---

1 Զի զապարօշն՝ իւր խեղդ գործեաց, բայց խզեցաւ:

Դընէր զինքն ի կողմանէ վըտարանջող բանակին:
Այժմ եկեալ պատմեն քեզ՝ թէ նոյն ինքեանք ապըստամբք
Դարձուցեալ են իւր ընդդէմ զեղեռնագործ զէնս իւրեանց.
Դատ մոլին արա զմիտմն, եւ համբեր ունկըն դընել...

ՄՈՆԻՄ

Քսիփար չէ կենդանի, չիք ինչ ընդ այս տարակոյս.
Դէպք իրացն ոչ սըտեցին զոր կասկածեալ խիթայի:
Զի թէպէտ եւ չէր հասեալ արիւնաւորն առ իս բօթ,
Մեռեալ է. եւ ունիմ երաշխաւոր ինձ անխար
Զարութիւն իւր եւ զանունն յոյժ ահաւոր Հռոմոց:
Գեղեցիկ այնըմ արեան, ո՛հ, ի վաղուց ծարաւեալ՝
Հռովմ այժմիկ ի ձեռին ունի անշուշտ զյաղթութիւն:
Ախոյեան որպիսի՛ 'նդդէմ դընէր նոցա բազուկ իւր: —
Սակայն յո՞վ ըզ դու զյանցանս իշխես կըրթել, ո՛յ թըշուառ:
Ո՞չ կամիս տեսանել՝ զի դու նորա ես դահի՞ճ,
Եւ յաղէտս իւր ամենայն ըզմեղըս քո ճանաչե՞լ:
Որքանեա՞ք պաշարեալ էր իմ ըզնա սպանողօք,
Եւ զիա՞րդ էր նըմա զերծուլ յայնքան հարուածոց.
Ի նանիր ի Հռոմոց եւ յեղբօրէն զգուշանայր.
Մինթէ ո՞չ իսկ մատնէի զնա ի զայրուցս հօր իւրոյ:
Ես եմ՝ որ ըզնոսա եղեալ միմեանց նախանձորդս,
Ըզհուրըն տաչորից ամենեցուն՝ վառեցի.
Ես խանձող զըժտութեան եւ գըժոխոց գըժնեայ ժանտ,
Զոր դեւըն Հռովմայ կերպացուցեալ ըննոյց զիս.
Եւ ես կեա՞մ եւ ըսպասեմ, զի յարիւն անգըր ներկեալ՝
Պար առեալ հռովմայեցւովք եկեսցէ այսըր Փառնակ
Ցոյցս առնել աչաց իմոց զեղըսպրագան խընդութիւնն:
Մահ՝ անյուսութեան հորդէ բազում ճանապարհ,
Այո՛, զուր խընուն ինձ ըզ շիրմին սուզ արահետ
Անիրաւ օգնութիւնք ձեր՝ անողորմ իմ նաժիշտք.
Գըտից ես ըզմահ՝ մինչեւ ի գիրկս անգամ ձեր:
Եւ դու, մահանիւթ անկուած՝ թըշուառ ապարօշ,
Գործի եւ վըկայ վըշտաց իմոց բոլորից,
Խո՛յր, զոր բիւր անգամ ողողեցի արտասուօքս,
Գոնէ ո՞չ կարէիր հարկանել ինձ մահու սպառ՝
Վախճան առնելով կենաց իմոց եւ երկանց.
Ե՛րթ դըմա ի կորուստ յաչացս իմոց թաղծելոց.
Ինձ այլ զէնք, քո փոխանակ, ներպաստ լինել գիտասցեն.
Կորիցէ օրն յաւուրց եւ ձեռնըն այն մահահոտ
Որ երբեմն ըսկիզըն արար կապել ըզքեզ յիմ ճակատ:

ՓԻԴԻՄ

Այսըր գան ոմանք, տիկին. եւ ես յուսամ թէ Արկաս
Փարատել զերկիւղ քո ճեպէ զոտին ճեմս առ քեզ:

ՏԵՍԻԼ Բ

ՄՈՆԻՄ, ՓԻԴԻՄ, ԱՐԿԱՍ.

ՄՈՆԻՄ

Թէ իցէ՞ վըճարեալ, Արկաս, եւ ժամուն փառնակ....

ԱՐԿԱՍ

Մի՛ զանցիցն անցելոց հարցանէր դու ինչ յինէն,
Ցայլ պաշտօն մահահրաւէր, բամբիշն, առ քեզ կարգեալ գամ,
Եւ ըզկամս արքային ասէ քեզ այս մահադեղ:

ՓԻԴԻՄ

Ո՜վ բամբիշն աւաղելի:

ՄՈՆԻՄ

Ո՜չ ծայրաւիր ցընծութիւն:
Տո՛ւր, Արկաս. արքային որ զայդ յըղէ՝ ասասցես,
Ցամենայն պարգեւաց՝ զոր բարութիւն իւր ետ ինձ՝
Այժմ ըզսոյժ սիրելին եւ ցցանկալին ընկալայ:
Հուսկ ուրեմն ոգի առնում, եւ ազատեմ զիս երկինք
Ի տաղտուկ նըպաստից հարկեցուցչաց զիս ի կեալ:
Հաճեցան զի անձնիշխան ես միանգամ ինքնատէր
Հրաման տալ ըզբախտէս կարօղ գըտայց ըստ մըտի:

ՓԻԴԻՄ

Ո՛հ եղուկ:

ՄՈՆԻՄ

Արգե՛լ ըզծայնսդ, եւ անպատեհ արտասուօք
Ջերջանիկ այսըր ժամուս զըւարճութիւն մի՛ խառվեր:
Թէ փիդիմ զիս սիրէիր, յայնժամ արժան էր լալ զիս,

Մահագոյժ յորժամ անուամբ մատեան առ իս գրեալ չուք,
Եւ յորժամ քաղցր ի գըրկաց Ցունաստանի զիս խըլեալ՝
Ցայս աշխարհ խըժական զտիկինըդ քո վարեցին:
Երթ դարձիր դու զարդիս յայն երջանիկ ժողովուրդ.
Եւ թէ դեռ առ Նոսա պահեալ կայցէ անուն իմ,
Պատմեա զոր տեսանես, եւ զամենայն ըզփառացս
Ասաջիր Նոցա, փիդիմ, զաղխողորմ պատմութիւն:
Եւ դու ինքն ի սըրտէ աստի պաշտեալըդ դիւցազն,
Ցորմէ միշտ Նախանձոտ ճակատագրաւն անջատար,
Եւ չիշխեմ, ի վախճանելս անգամ ըզկեանս իմ, խընդրել՝
Ընդ քեզ ի միում գերեզմանի միանալ,
Ընկալ ըզպատարագս, եւ ի ժամուս աստ յայսմիկ
Մահադեղս այս քաւեսցէ զարիւն իմոյ սիրածիս:

ՏԵՍԻԼ Գ

ՄՈՆԻՄ, ԱՐԲԱՏ, ՓԻԴԻՄ, ԱՐԿԱՍ.

ԱՐԲԱՏ

Դադարեա, դադարեա:

ԱՐԿԱՍ

Եւ զի՞ գործես, Արբատ, դու:

ԱՐԲԱՏ

Դադարեա. զյետին հրաման Միհրդատայ կատարեմ:

ՄՈՆԻՄ

Ո՛հ, թող տուր...

ԱՐԲԱՏ (ընկերսուլ զՄոնիմ)

Կա՛ց, ասեմ, եւ թող արա ինձ, տիկին,
Ըզկամս արքային յարդիւնս ածել: Ո՛ղջ կացջիր:
Եւ դու ինքնըդ Արկաս՝ վաղվաղակի երթ ընթա
Ըզփութթոյս յաջողելոյն առ Միհրդատ տալ զրոյց:

ՏԵՍԻԼ Դ.

ՄՈՆԻՄ, ԱՐԲԱՏ, ՓԻԴԻՄ.

ՄՈՆԻՄ

Վա՜հ, Արբա՛տ անագորոյն, զիս յոր չարիս ընկենուս.
Իմ թեթեւ ինչ տակաւին համարիցի պատուհաս,
Եւ զօրհասն իմ վաղամահ յաջաղելով արքայի՝
Մահուներս բազմադէմս ընտրէ՝ թափել զոխս իւր։

ԱՐԲԱՏ

Այժմ իսկ դու տեսցես զնա. եւ ես իշխեմ հաւատալ
Թէ եւ դու լինել հանդերձ ողբս ի վերայ իւր առցես։

ՄՈՆԻՄ

Զի՞նչ. արքայն . . .

ԱՐԲԱՏ

Արքայն ի ժամ իւր վախճանին հասեալ կայ,
Եւ ոչ այլ ինչ բայց, տիկին, նշոյլ առկայծ նշմարէ։
Ի մեկնելս՝ արիւնոտ բարձեալ բերէր ի վաշտկաց,
Եւ Քսիփար արտօսրաթոր՝ ոտից նորա զհետ գնայր։

ՄՈՆԻՄ

Քսիփա՞ր. ա՛խ մեծ աստուածք. արթո՞ւն իցեմ. երկմտեմ,
Եւ չիշխեմ, բայց գողութեամբ ունկանս իմում հաւատալ.
Քսիփար ո՞ղջ է տակաւին, Քսիփա՞ր զոր ողբք իմ եւ լացք . . .

ԱՐԲԱՏ

Կենդանի է, լի փառօք, բայց տառապեալ ի ցաւոց։
Մահուն իւրոյ շշուկ սփռեալ ի վայրս յայսոսիկ՝
Ոչ զձեզ եւեթ միայն տարապարտուց շփոթեաց,
Որ ընդ բնաւս աղաղակօքն հաստատէին զայն Հռոմք՝
Մահաշունչ այդ համբաւով զամենայն սիրտ սառուցին։
Թագաւորն ինքնին պատրեալ՝ եհեղ վտակս արտասուաց,
Եւ ապա զձախողելոյ զինուց իւրոց աներկիւղ՝

Ցապըստամբ որդւոյն իւրմէ շուրջանակի պաշարեալ,
Անյոյս յօգնութենէ, ի շտապ տագնապ մտտալուտ,
Եւ տեսեալ եւս ի վերայ ցաւոց սրտին եւ քինուն
Զհռոմոցն արծուենըշանս ածեալ խառնեալ ընդ դրօշս իւր,
Ոչ յայլ ինչ տենչացաւ քան ի հորդել իւր շաւիղս
Ի փախուստ յեպերանացն ի ձեռս իւրեանց մատնելոյ։
Զառաջինն ի փորձ կոչեաց ըզմահահոտ զօրութիւնս
Ըզթունից՝ զորս անվրէպ էր նա ինքնին համարեալ.
Բայց անզօրս առհասարակ եւ ապիկարս եգիտ անդ.
Եւ ասէ. «Նանիր յոյս՝ զոր ես անչափ վանեցի.
Հող տարեալ ամենայն թունից ընդդէմ պընդել զիս՝
Ի գերեւ արարի զպըտուղն ողջոյն ում գոյր ակն.
Արդ այժմիկ փորձեսցուք հաւաստագոյն օգնութիւն,
Եւ մահ եւս եղեռնաւոր հռովմայեցւոցդ՝ ընտրեսցուք»։
Զայս ասէ, եւ ձայնատուր անթիւ գընդաց նոցին լեալ,
Ընդ բանին եւ ըզգրուհս ապարանից բանալ տայ,
Ի տեսիլ երեսացն՝ որոց աչեղ մոլութիւն
Ի ճակատըս նոցին բազում անգամ ընկեց ահ,
Գոյր գնոսա տեսանել զամենեսին յետս ընդ կրունկ,
Եւ թողեալ ընդ մէջ մեր եւ նոցա լայն ասպարէզ.
Եւ ահա կէաք ի նոցունց ընթանային զարհուրեալք
Մինչ ի նաւսն անկանել որոց ածեալ էր զնոսա։
Բայց սակայն, աստցի՞ց. ո՜հ խրախուսեալք ի փառնակ,
Եւ ի սիրտս իւրեանց ամօթ զյանդըգնութիւնն արծարծեալ,
Խիզախեալ միասանգամ ի թագաւորն եռուն դայլթ,
Զոր վաշտկան ինչ զօրուն լինել հանդերձ պահպանէր։
Ո՞վ կարող է պատմել՝ յինչ մնհաւատ արարուածս,
Յինչ հարուածս, համանգամայն ի հայեցուած սոսկալի
Բազուկ իւր, փառաւորեալ զայս եւս յետին մի նըւագ,
Մեծի այսըր դիւցազինըս քաջութեանց եդ աւարտ։
Հուսկ ապա, խոնջ ի փոշի եւ յապաժոյժ թաւթաւեալ՝
Իւր պատուար ի դիականց էր կառուցեալ մեծապանծ։
Գունդ մի այլ պատերազմիկ դըրդեալ խաղաց ի մեր կոյս.
Ցըմբըռնել ըզնա Հռոմք ըղձիգս իւրեանց արգելին,
Ըղձային համագունդ ըզՄիհրըդատ տագնապել։
Իսկ նա. «Շատ է արդ, ասէ առ իս, իմս Արբատ,
» Արիւն եւ մոլութիւն աստուցանեն զիս յառաջ.
» Մանաւանդ մի կենդանւոյն ըզՄիհրըդատ մատնեսցուք»։
Եւ անդէն վաղվաղակի մըխեաց ի սիրտ իւր ըզսուրն,
Այլ փախչէր մահ տակաւին ի մեծ ոգւոյն պատրելոյ։
Դիւցազն այն ի գիրկս իմ գըլորեալ անկաւ արիւնառուշտ,

Կըլթուցեալ , եւ զայրանայր եւս ընդդէմ յամըր մահուն ,
Եւ տրտունջ առ իս եղեալ ընդ անըսպառ կեանըս իւր ,
Տակաւին ըզծանրացեալ ձեռն իւր ի վեր ամբառնայր ,
Եւ ցուցեալ բազկիս իմում ըզարտադուրըս մարմնոյն՝
Թըւէր այլ իմըն հաստոյր հարուածոյ շնորհս աղերսել :
Այն ինչ ես յանհընարին ցաւոց սրտի մորմոքեալ՝
Խորհէի անդէն եւ անդ հարկանել զիս ի հոգի ,
Աղաղակք մեծամեծք զաչս իմ յանկարծ դարձուցին ,
Եւ տեսի , ո՜ հաւատայր , տեսի բեկեալս յամենուստ
Եւ մատնեալս ի պարտութիւն զՀռովմայեցիսն եւ զՓառնակ ,
Եւ թողեալ զասպարէսն՝ ի նաւս իւրեանց փախուցեալս ,
Եւ յաղթողն , ի մեզ կոյս յառաջադէմ արշաւեալ՝
Եկն եհաս՝ չըրտուցելոց աչացս եցոյց ըզՔսիփար :

ՄՈՆԻՄ

Ո՛վ երկինք արդար :

ԱՐԲԱՏ

Քսիփար՝ հաւատարիմ կացեալ ցանդ ,
Զօր եւ անդ ի սաստկացեալ կըռուին ջոկատ ապըստամբ
Հրամանաւ եղբօր իւրոյ ի մէջ փակեալ պաշարէր ,
Իսկ նորա ի ձեռաց նոցին զերծեալ մազապուր՝
Ընկըրկեալ ըզխռովարարսն եւ զմնացորդըսն շահեալ ,
Երանիկ եւ խայտալից յաղիողորմ յայն ժամու
Ընդ մէջ բիւր վիրաւորաց , փայլակնընթաց , յաղթական ,
Էր հորդեալ իւր ճանապարհ սքանչելաշուք առ հայր իւր :
Տես դու ինձ՝ զինչ սոսկալիք յաջորդեցին ցընծութեանն .
Բազուկ իւր՝ յոտս արքային զինքն ընկենլոց էր դի ցուրտ .
Փութացեալ ըզդէմ կալաք կատաղութեան մոլեգին :
Ի տըխուր ժամուն դարձաւ եւ հայեցաւ յիս արքայ ,
Եւ առէ ցիս նըւաղեալ ձայնիւ հազիւ լըսելեաց .
« Եթէ դոյ դեռ ժամանակ , ընթա զդըշխոյն ապրեցո » :
Ցայս բարբառ զգողի հարեալ ըզՔսիփարայ եւ ըզքէն՝
Խիթացայ , կասկածեցի 'ի գաղտնի հրաման ինչ սաստիկ :
Թէպէտ խոնջ վաստակաբեկ՝ եռանդն ոգւոյս եւ երկիւղ
Զօրութիւն պարգեւեցին ինձ նոր ի շտապ ընթացիցս .
Եւ փոխան չարեաց մերոց՝ ես երջանիկ զանձն հաշուիմ ,
Խափանեալ ըզպատուհաս՝ որ զերկոսեանդ սատակէր :

ՄՈՆԻՄ

Ո՛հ , յայսքան արհաւրաց արդարապէս պակուցեալ
Ողբամ զհէք ճակատագիր այսըր մեծի արքայի :
Աւա՜ղ , եւ երանի թէ յանողորմ ի բախտ իւր
Իմ իսկ էր կարող գըտեալ չարկանել ձեռըն բընաւ ,
Եւ տեսող միայն եղեալ տառապագին աղետիցն ,
Այժմ առակ լինէի անմեղաբար լալ ըզնա ,
Ահա գայ . զի՜նչ նոր աղմուկ արկեալ շարժէն յոգիս իմ
Արիւն հօրն , ո՜հ երկինք , եւ արտասուք որդեկին :

ՏԵՍԻԼ Ե

ՄԻՀՐԴԱՏ , ՄՈՆԻՄ , ՔՍԻՓԱՐ , ԱՐԲԱՏ , ԱՐԿԱՍ ,

Թիկնապահք՝ որ բարձեալ ունին զՄիհրդատ .

ՄՈՆԻՄ

Ո՛հ , տէր , զի՞նչ տեսանեմ . եւ արդ այդ զի՞նչ բաղդ է քո :

ՄԻՀՐԴԱՏ

Լըռեցէք երկոքեան , (ցուցանելով զՔսիփար)
դադարեցէք յարտասուաց .
Բաղդս ի քո մտերմութենէդ եւ ի նորա գործոյն
Այլ իմաստըս պահանջէ , ոչ ողորմուկըս գըթոց ,
Եւ փառքն իմ՝ մանաւանդ զարմանալոյ վայելուչ ,
Ողբովք եւ արտասուօք մի՛ եղիցի անպատիւ :
Ըզվըրէժ տիեզերաց որչափ ի ձեռս էր հանի .
Մահ միայն յընթացս իմ ինձ եղ խոչընդոտն ընդ առաջ :
Թըշնամի հռովմայեցւոց եւ բըռնակալ պետութեան ,
Ոչ երբեք զանարգութիւն լըծոյ նոցին՝ առի յանձն ,
Եւ պարծել համարձակիմ թէ ի պայծառ անուանս անդ՝
Զորըս քէն նըմանաւոր չըքեղացոյց նոցա 'նդդէմ ,
Եւ ոչ մին ծանրագնի եւս ետ նոցա զյաղթութիւն ,
Ոչ ըզվէպս իւրեանց յաւէտ ելից աւուրբք դառնութեան :
Երկինք ոչ կամեցան , զի յանդ տարեալ իմ ըզկամս ,
Տեսցէ Հռովմ աճիւնացեալ՝ զանշիջութիւն իմ յիւր ծոց .
Բայց գոնէ ուրախութիւն ինչ ի մահու տիրէ զիս ,

Մեռանիմ չուրջ բոլորեալ ի թշնամեաց զոր զենի․
Ցատկլի արեան նոցա կարացի զձեռս իմ թանալ,
Եւ վերջին իմ հայեցուածք տեսին զՀռոմն ի փախուստ։
Առ որդեակն իմ Քսիփար՝ բաղդիս այսմ եմ շնորհապարտ,
Նա զիմ մահըս խնայէ ի նոցա ժանտ երեսաց։
Երախտեացս այսըմ մեծի զի՞ չմարթեմ տալ փոխարէն
Զամենայն մեծապայծառ վայելչութիւնս աթոռոյս։
Դու Մոնիմ, դու փոխանակ ես ինձ թագի, տէրութեան,
Դու եւեթ մնաս ինձ, հաճեաց զի զքեզ տաց, տիկին,
Եւ զղձումն ամենայն զոր ինձ ի քէն խնդրէի,
Վասն իմոյս Քսիփարեայ պահանջէ զայն սիրտս ի քէն։

ՄՈՆԻՄ

Կեցցես, տէր արքայ, կեցցես յերջանկութիւն աշխարհիս,
Ի նորին ազատութիւն՝ որոյ դու հիմն ես միայն․
Կեցցես՝ նըկուն առնել զհակառակորդըն պարտեալ,
Վրէժ առնուլ . . .

ՄԻՀՐԴԱՏ

Վըճարեալ է արդ, տիկին, ես կեցի։
Ցանձըն քո հայեաց, որդեակ, եւ ի մըտի մի՛ դիցես
Ընդդէմ այնչափ թըշնամեաց կարօղ լինել ժուժկալել։
Իսկ եւ իսկ Հռոմք ողջոյն 'ի կորանս իւրեանց ըղձարեալք,
Թափեսցեն այսր ի վերայ քո յարձակեալ յամենուստ։
Մի՛ զպատեհըդ կորուսցես՝ զոր տայ փախուստ նոցա քեզ՝
Ի խընամըս չիրմիս, յորոց քաւեալ լեր յինէն.
Այնչափ Հռոմք դիակնացեալք, ցիր ի բիւր վայրս անկեալ ցունդ՝
Ցածին իմ բաւական են եւ պատուեն 'ստարժանի։
Թաքուսցես ի նոցանէ առ վայր մի զկեանսդ եւ զանուն։
Արի՛ գնա, զգուշ լեր անձին . . .

ՔՍԻՓԱՐ

Ե՞ս, տէր, լիցիմ փախըստեայ․
Եւ Փառնակ անպատուհաս, հռովմայեցիք յաղթականք,
Մի՛ 'նկալցին վաղվաղակի . . .

ՄԻՀՐԴԱՏ

Ո՛չ․ արգելում ի քէն զայդ․
Եթէ վաղ, թէ անագան կորընչելոց է Փառնակ․
Ի Հռոմս անդըր թող զպատուհասին իւրոյ հոգ։

Այժմ ըզգամ զի ջերմ ոգիքս եւ զօրութիւն իմ թափին,
Իմանամ զի մեռանիմ . . . Առ իս որդեակ իմ, մատիր,
Ցայս ողջոյն համբուրից, ոյր քաղցրութիւն ափոփէ զիս,
Մատիր, եկ եւ ընկալ զՄիհըրդատայ զոգի զշունչ։

ՄՈՆԻՄ

Մեռանի։

ՔՍԻՓԱՐ

Ո՛հ, տիկին, եկ խառնեսցուք ըզմեր ցաւս,
Եւ 'նդ աշխարհ համօրէն հանցուք նըմա վրէժխընդիրս։

ՌԱՍԻՆԻ

Ի Փ Ի Գ Ե Ն Ի

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԻՓԻԳԵՆԵԱՅ

Ի վէպս հելլենացւոց՝ առ քերթողս նոցա և Լատինաց՝ չիք ինչ հռչակաւոր քան զղոյն Իփիգենեայ: Զի, ասեն, նաւահանգէսն Յունաց յարշաւելն 'ի Տրովադա՝ բազմօրեայ անհողմութեամբ արգելեալ մնայր յԱւլիս՝ նաւահանգիստ Բիովտիոյ, մինչև 'ի գիւտն պատգամաց հարկեցան զոհել զկոյս դուստրն Ագամեմնոնի: Յայսմ միաբան են, այլ ոչ 'ի կարևոր ինչ հանգամանս իւրն. կիսոց զենեալ ասելով զօրիորդն անդ յԱւլիս, իսկ այլոց՝ գթութեամբն Արտեմեայ յանկարծ յափշտակեալ եւ զերծուցեալ 'ի Տաւրիս և փոխեալ յեղն: Ոչ փոքր անմիաբանութիւն է և յանուան կուսին, ոմանց Իփիգենիա զնա կոչելով, և կիսոց՝ հոմերական անուամբն՝ Իփիանասսա, որոյ և զենումն անծանօթ ամենևին է քերթողահօրն: Բայց է և այլ իմն աւանդութիւն առ հինսն. թէ զենեալն Իփիգենի՝ ոչ դուստր Ագամեմնոնի էր, այլ դուստր Հելենեայ և Թեսեւսի գողացիկ ամուսնութեամբ: Ռասին՝ իմաստուն հանճարով զայս յետինս ընտրէ. անուն եդեալ նմա Երիփիլէ. զի անհնար էր նմա առաջի ազգին իւրոյ և այլոց՝ հեղուլ զանմեղ արիւն օրիորդին, կամ տալ Արտեմեայ յափշտակել և փոխել 'ի Տաւրիս յեղն: Արդարանայ հանճարեղ քերթողս և յայլուստ, զի վկայեալ է 'ի նախնեաց և արշաւան Աքիլլեայ 'ի Լեսբոս, և աւերել նմա, և յաւարի առնուլ անտի օրիորդ մի՝ որ յոյժ հարեալ էր 'ի սէր նորա, և ցանկայր քարընդոտնել զԻփիգենի զխօսեալն 'ի կնութիւն Աքիլլեայ քաջի: — Ոմանք Եւրիպիդեայ տան զմեցանակն յայս անուն ողբերգութեան, բայց բազումք Ռասինի, և մի 'ի չքնաղագունից նորա ասեն զայս:

ԱՆՁԻՆՔ

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ արքայ, հայր Իփիգենեայ.
ԱՔԻԼԼԵՍ, որում խօսեալ է Իփիգենի.
ՈԴԻՍԵՍ, 'ի քաջաց դիւցազանցն Հելլենաց.
ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ, տիկին Ագամեմնոնի.
ԻՓԻԳԵՆԻ, դուստր Ագամեմնոնի.
ԵՐԻՓԻԼԷ, դուստր Հեղինեայ և Թեսեւսի.
ԱՐԿԱՍ, ԵՒՐԻԲԱՏ, } ծառայք Ագամեմնոնի.
ԷԳԻՆԷ, մի 'ի նաժշտացն Կլիտեմնեստրայ.
ԴՈՎՐԻՍ, մտերիմ Երիփիլեայ նաժիշտ.
ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ.

Տեսարանն է յԱւլիս, 'ի խորանին Ագամեմնոնի:

ՀԱՆԴԷՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՏԵՍԻԼ Ա.

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ, ԱՐԿԱՍ

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Այո՛, ես Ագամեմնոն արքայդ ըզքեզ զարթուցի.
Արի եկ, ծանիր ըզձայնն յականջըս քո բարբառեալ:

ԱՐԿԱՍ

Դու ինքնի՞ն ես, տէր արքայ. զի՞նչ կարեւոր պէտք իցեն
Որ կանխել այսչափ յառաջ քան զառաւօտըն տան քեզ:
Լոյս աղօտ հազիւ ծագեալ ըզքեւ եւ ինձ ցուցանէ.
Միայն աչք քո եւ իմ՝ լուրջ ի ժամուս են յԱւլիս:
Լըւա՞ր ինչ արդեօք յերկինս օդոց շըշընջիւն.
Լըւա՞ն հողմք զայս գիշեր ձայնի մերոց հայցուածոց:
Բայց ննջէ ամենայն, ճամբարն եւ հողմք եւ ծով մեծ:

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Երանի ում շատացեալ բաղդիւ խոնարհ վիճակին,
Ի շըւքեղ լծոյն ազատ՝ յոր եսըս կամ կաշկանդեալ,
Ի մըթին կեայ պայմանին ուր թաքուցեալ է զնա դից:

ԱՐԿԱՍ

Այլ յորմէ՞ հետէ, տէր, բարբառիս դու զայդ լեզու.
Ձոխացեալ մեծապատիւ, որո՞վ գաղտնի յանցանօք՝
Դիքըն միշտ կամակատարք փափաքանաց ըղձից քոց՝
Տան քեզ այժմ արհամարհել զիւրեանց պարգեւսն եւ առեալ:
Արքայ, հայր, այր երջանիկ, Ատրէոսի քաջին ճետ,

Ըզձունաց մի մեծագանձ աշխարհ առեալ ժառանգես.
Ցամենայն կուսէ արեամն Արամազդայ դու սերունդ,
Եւ զուգեն եւս հարսանիք ըզքեզ ընդ դիմն յորոց գաս.
Պատանին Աքիլլէս ի պատգամաց քարոզեալ,
Աքիլլէս՝ որում երկինք բաղում նըշանս ետուեն,
Ըզքո դուստրըն խընդրէ, եւ զգեղեցիկ հարսանեացն
Ի հրայրեացըն Տրոյայ կամի վառել ջահ պայծառ:
Ո՞ր փառք, տէր արքայ, զի՞նչ յաղթանակ կըշռեսցի
Ընդ տեսիլըն մեծաշուք զոր քեզ ափունքս յօրինեն.
Եւ այս բիւր նաւաց հանդէս, որ զարքայից բարձեալ հոյլս,
Ակն եւեթ հողմոյն ունին ջուել քոյով հրամանաւ:
Լըռութիւնս օդոց երկար՝ յապաղէ զքո յաղթութիւնս,
Հողմք յերից հետէ ամսոց ոտնակապեալք ընդ երկինս,
Քեզ հարուստ մի ժամանակ զիլիոնի խընուն հետս.
Ամենայն փառօքդ հանդերձ՝ սակայն եւ դու իսկ մարդ ես.
Բաղդն յարափոփոխ, մինչեւ իցես կենդանի,
Ոչ է քեզ խոստացեալ բարօրութիւն անապակ:
Իսկ եւ իսկ . . . Այլ զի՞նչ աղէտք ի թըղթի այդըր դըրոշմեալ՝
Հօսեն, տէ՛ր արքայ, ի քէն զայդ զոր հեղուս արտասուս:
Որեստեայ քում [1] յորրանն արդեօք վըտա՞նգ է կենաց,
Լա՞ս արդեօք զԿլիտեմնեստրա, զԻփիգենի՞ թէ արդեօք:
Ասէ զի՞նչ գըրեն առ քեզ. յունկն իմ յայտնել հաճեսջիր:

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Քա՛ւ, դու մի՛ մեռանիցիս. այդմ ոչ կարեմ հաւանել:

ԱՐԿԱՍ

Տէր . . .

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Ըզկիրս իմ տեսանես, արդ եւ զպատճառսըն ուսիր,
Եւ տես, բարեկամ, թէ ժամ իցէ ինձ քընոյ:
Յիշես զօրն ապաքէն՝ զի նաւքս յԱւլիս գումարեալք
Թըւէին ի հողմոցըն հրաւիրեալք յարշաւան:
Մեք ըզնաւամ առխըթէաք, եւ բիւր ձայնիւ ցընծութեամբ
Ի հեռուստ ըսպառնայաք ծովեզերացըն Տրոյայ:
Նըշան ըսքանչելի լըռեցոյց զայն խըրախուսանս.
Հողմն այն աւետադուարճ ի նաւակայան ելէք զմեզ:

———

1 Որեստէս անուն որդի մի էր նորա 'ի տան 'ի Միկենս:

Հարկ եղեւ զոհելի առնուլ, եւ անօգուտըն թեւ ճակ
Վայրապար պարտասեցոյց ըզմըկանունըս ծովուն:
Այս անլուր նըշան արար դարձուցանել ինձ զաչս իմ
Առ այն աստուածութիւն որ ի տեղիս յայս պաշտի.
Առեալ զՄենելաւոս եւ զՈդիսեւս եւ զՆեստոր՝
Ի բագին անդըր նորա նուիրեցի գաղտ իմըն յաշտ:
Զի՞նչ եղեւ պատասխանին, եւ զի՞նչ եղէ ես, Արկաս,
Յորժամ զայս լըւայ պատգամ ի Կալքասայ բարբառեալ.
« Առաւիր ընդդէմ Տրոյայ զմեծ զօրութիւնըդ զայդ վառէք,
» Թէ ի զոհ հանդիսաւոր եւ մեծաշուք յայսըմ տեղւոջ
» Յարենէն Հելենեայ կոյս՝ ոչ զԱրտեմեայ ներկցէ բագին:
» Ի հողմոց գիւտ զոր երկին զլանայ՝ զենէք զԻփիգենի »:

ԱՐԿԱՍ

Զդո՞ւստըր քո:

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Պակուցեալ, որպէս կարեսդ իմանալ,
Սարսուռ սառնաստառոյց ընդ երակունս ընթացաւ.
Գեղաւ ձայն բարբառոյս, եւ չըդարձաւ յիս անդրէն,
Բայց յետ բիւր հեկեկանաց հերձանելոյ իւրեանց ելս:
Ըզդիս գըշրովեցի, եւ ստունգանեալ զամենայն՝
Ուխտ եդի զբագնօք նոցին՝ ապըստամբել ի նոցունց:
Զի՞նչ ինչ ոչ թելադրէին ինձ յայնժամ գութք իմ յուզեալք.
Կամէի նոյնհետայն զբանակն ի բաց արձակել:
Ոդիսեւս հաճ եւ հաւան ընդ բանս առ աչս երեւեալ,
Անցանել թըյլ ետ զընալ հեղեղասաստ այսմ ուղխից.
Այլ անդէն ի ձեռս առեալ զանագորոյն հանճար իւր՝
Ինձ ի դէմս ած ըզպատիւ եւ զհայրենի զիմ աշխարհ,
Զամբո՛խս այս եւ զարքայս որ ընդ ձեռամբ իմով են,
ԶԱսիոյ տէրութիւնն՝ ըզխոստացեալըն Յունաց.
Եւ որո՛վ երեսօք՝ զոհեալ զաշխարհն իմ զըստերս՝
Թագաւոր անփառունակ երթայց ի տուն զառամել:
Ես ինքնին պատկառանօք իւիք լինիմ խոստովան,
Կախարդեալ իշխանութեամբս եւ մեծութեամբ սնքացեալ,
Արքայից արքայի անուն, պետի Հելլենաց,
Ըզսըրտիս ամբարհաւաճ տըկարութիւն խըստողէր:
Եւ աւարտ թըշուառութեանց՝ դիք ըզգիշերս ամենայն,
Այն ինչ քուն իմըն թեթեւ հանգուցանէր ըզվիշտս իմ,
Զարիւնոտ իշխանութեան բագնաց իւրեանց խընդրեալ վրէժ,
Եկեալ կըշտամբէին զանզանագործ գըթութիւնս.

Եւ չանթիւք փայլատակեալ՝ խռովեալ մնացս յանդիման
Եւ բազում ամբարձեալ ըսպառնային հետուեթեանս ։
Զինչ՝ յանձն առի , Արկաս . ըմբերանեալ յՈդիսեայ՝
Ըզդըստերըս պատուհաս եսու հրաման արտասուօք ։
Սակայն գործ էր կորզել ըզնա ի մօրըն գըրկաց .
Որպիսի՛ արուեստ գըժնեայ հարկ եղեւ ինձ հայթայթել.
ԶԱքիլլեայ զտարփաւորի նորուն՝ ըզդէմս առի յիս ,
Գիր յԱրգոս առաքեցի՝ փութալ ձեւել զճանապարհն ,
Այն զի քաջըն զօրավար ստիպեալ ի չու 'նդ բանակին
Տեսանել ցանկայր ըզկոյսն , եւ գնալ աստի իւր փեսայ ։

ԱՐԿԱՍ

Իսկ դու ընաւ յանհամբերն Աքիլլիսէ չերկընչիս .
Միթէ ա՞յն ինչ կալար թէ պապանձեալ եւ անխռով,
Դիւցա՞զն այն զոր թէ սէր եւ իրաւունք զդահեսցին՝
Թո՞յլ տացէ քեզ իւրով անուամբ նենգել յայս ըսպանդ .
Առաջի աչաց իւրոց տեսցէ՞ զենեալ զսիրելին ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Աքիլլէս ի ժամուն չէր աստ . եւ հայր իւր Պելէւս
Զանդիտեալ ի թըշնամի մերձաւորին բռնութեանց՝
Կոչեցեալ էր ըզնա յափանց աստի , յիշես դու .
Եւ , Արկաս , այն պատերազմ՝ որպէս թըւէր յամենուստ ,
Զինքն յերկար ժամանակ խափանելոց էր աստի ։
Սակայն ո՞ նահանջել զօրէ զհեղեղն այն յընթաց՝
Աքիլլէս երթայ ի մարտն եւ չուակի պարտէ զայն .
Եւ յաղթօղն այն՝ համբաւուն իւրում ըզհետ սուրհալով՝
Երէկ նըսեմաւ ի բանակետղըս եհաս ։
Բայց կապանք զօրեղագոյնք պինդ եւս ունին զիմ բազուկ .
Դըստրիկն իմ, որ մերձենայ եւ ընթանայ ի մահ իւր ,
Ոչ միայն անկասկած յերեսաց դառըն վըճռոյս ,
Այլ պարծուկ եւս եւ խըրախ ընդ քաջըութիւն հօր իւրոյ ,
Դըստրիկս . . . այս սուկ անուն , որոյ են սուրբ իրաւունք ,
Մանկութիւն իւր , իմ արիւն , ոչ զայսոսիկ աշխարեմ.
Աշխարեմ բիւր լաւութիւնս , ըզսէրըն մեր առ միմեանս ,
Ըզգութ իւր առ իս եւ զգորովանս իմ առ նա ,
Զմեծարանսն՝ որ ոչ իմիք յիւրում սըրտին տեղի էառ ,
Ում եւ իմ լաւագոյնս էր խոստացեալ փոխարէնս ։
Ոչ , երկինք . ինձ քաւ լիցի արդարութեանդ հաւատալ,
Թէ 'նդ այս գուժ ըսպանդիս մոլեգնութիւն հաճեսցի .
Փորձել զիս կամեցան պատգամանիդ ձեր անշուշտ ,

Եւ դու զիս պատուհասես՝ թէ կատարել իշխիցեմ ։
Ըզքեզ , Արկաս , յա՛յս մըտերմութիւն ընտրեցի ,
Աստ է քեզ ցուցանել զիմաստութիւն քո եւ զփոյթ .
Դըշխոյն որ ի Սպարտա էր նախանձուդ խելամուտ ,
Նա ինքն եդ ըզքեզ ի կարգն ուր զըտանիս առ ինեւ ։
Ա՛ռ ընկալ ըզգիրըս զայս , ընթա 'նդ առաջ դըշխոյին ,
Եւ պընդեա՛ց անդադար ընդ ճանապարհ Միկենա՛ց ։
Ընդ ըզնա տեսանելդ՝ արդել դարձո զինքն յուղւոյն ,
Եւ մատո՛ նըմա զթուղթըդ զոր այժմիկ գըծեցի ։
Բայց տես մի՛ մոլորիցիս , ա՛ռ զօք անխաբ առաջնորդ ։
Զի թէ դուստր իմ միանգամ զոտն ի յԱւլիս կոխեսցէ ,
Մեռաւ . նըմա սպասեալն աստ ի տեղւոջըս Կալքաս ,
Զարտասուս լռեցուցեալ՝ տացէ խօսել աստուածոց ,
Եւ պաշտօնն աստուածեղէն ի մեր վերայ սըրամբռեալ՝
Ի վաստաց աստի Յունաց լիցի միայն լսելի .
Եւ նոքին զօրոց պերճանս երգիծանեն աստ փառք իմ,
Յարուցեն ըզհետ իւրեանց եւ զյակն եղեալ յոյս նոցին ,
Եւ հանցեն թերեւս յինէն զգաւազն իմ նոցա՛ դըժպըհի . . .
Երթ աղէ , եւ յիմմէ հեռութենէս փըրկեա զնա ։
Մանաւանդ ըզգոյշ լիջիր՝ զաղետալի զիմ խորհուրդ
Մի՛ անմիտ նախանձու յաչըս նորա մերկասցես ։
Եթէ հնար իցէ դըստրիկն իմ ի պատրանս մինչ ի սպառ
Անծանօթ վըտանգին մնասցէ յոր եսն արկի զնա .
Զզայրագին մօր առ յինէն զծիրըն եւ զկառանչ խնայեսջիր ,
Եւ բարբառ քո միաբան ընդ գըրեցըս լիցի ։
Առ ի յետ դարձուցանել ըզդուստր , եւ զմայր դառնացեալ,
Գրեալ եմ, թէ Աքիլլէս փոխեալ ի մտաց խորհըրդոցն՝
Յապաղել այսուհետեւ մինչեւ ի դարձ իւր անդրէն
Զհարսանիսըն կամի զոր ճեպեալ սէրն ըստիպէր ։
Ցուել դու , ներեա՛լ քեզ , թէ յԱքիլլեայ ցըրտութիւն
Ի գաղտնիս Երիփիլէ բամբասի կոյս օրիորդ՝
Զոր նա ինքն ի Լեսբոսէ գերի առեալ վըտարեաց ,
Եւ պահի անդ յԱրգոս դըստերն իմում առընթեր ։
Շատ է զայս առել նոցա . զայլն ամենայն լռեսցուք .
Ահա տիւն աճեցեալ՝ ըզմեօք ի շող ճաճանչէ ,
Եւ ահա սկըսանին դալ, եւ ոտնաձայն լսեմ ես ։
Աքիլլէս է , արի՛ զնա ։ Դի՛ք , Ոդիսեւս ընդ իւր է ։

ՏԵՍԻԼ Բ

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ, ԱՔԻԼԼԵՍ, ՈԴԻՍԵՒՍ.

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Զիա՞րդ, տէր. եւ իցէ՞ հնար թէ այսպիսի սրընթացիւք
Յաղթութեանն առեալ ըզքեզ ածիցէ այսըր յԱւլիս:
Դիւցազնոյս արութեան ճաշակք իցեն այդոքիկ.
Քաջանուն յաջողուածոցդ՝ յաղթանակք զի՞նչ գայցեն զհետ.
Համօրէն Թեսսալիա, խաղաղացեալ կամ նուաճեալ,
Եւ Լեսբոս յաղթահարեալ՝ մինչ չեւ հասեալ բանակիս,
Ա՛յլ ումեք քաջութեան յաւերժական յիշատակք,
Աքիլլեայ չեն ինչ այլ՝ բայց հանդըստեան խաղալիկք:

ԱՔԻԼԼԵՍ

Մի՛ այդչափ, տէր, գըրուատեր ըզգուզնաքեայ յաղթութիւն.
Տա՛յր ոք ինձ փաղփաղակի՝ թէ ՚նդդիմարդել մեր երկինք
Հորդէին ազնըւագոյն իմն ասպարէզ սըրտիս այժմ՝
Որ վառեալն է մեծապանծ մըրցանակաւն [1] յոր պատուես:
Այլ սակայն, զի՞նչ արժան իցէ ինձ, տէր, համարել
Ըզհամբաւն անակընկալ եւ ինձ յաւէտ խընդալի.
Հաճեա՞լ իցես արդեօք կամիլ ըզլըումըն խընդրոյս,
Եւ լիցիմ փութանակի գերերջանիկ ի մարդիկ.
Ասի թէ ածեալ Իփիգենի յայս տեղիս,
Զուգելոց է յիւր բազդ փաղփաղակի զիմ՝ նըշանս:

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Դո՛ւստրըն իմ. եւ ո՞վ ասէ թէ ածելոց են ըզնա:

ԱՔԻԼԼԵՍ

Զի՞ կայ քո եւ համբաւոյն այնմիկ զի զքեզ խռովէ, տէր:

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ, (առ Ոդիսեւս)

Ո՛վ երկինք. եւ գիտիցէ՞ դա զմահաբեր հըճարս իմ:

---

[1] Այս է՝ դստերըն որով պատուես զիս՝ փեսայանալ քեզ:

ՈԴԻՍԵՒՍ

Ո՛վ տէր, Ագամեմնոն իրաւապէս զարմանայ:
Հայիցիս ուշիւ յաղէտս՝ ամենեցուն սպառնացեալս,
Որպիսի ժամանակ ընտրես դու յայդ հարսանիս.
Մինչդեռ ծով խըցեալ միշտ նաւաց մերոց առաջի,
Աղմըկէ զհելլենաստան եւ ըզբանակըս ծախէ,
Մինչդեռ, յողոքել զանգըթութիւն աստուածոց,
Պէտք իցեն Թերեւս արեան, եւս եւ արեան մեծագնոյ,
Աքիլլէս, լո՛կ Աքիլլէս, բերէ ի սէր իւր պարապ:
Ուրընհա՞ր ինչ լինիցի հասարակաց տագնապիս,
Զի գըլուխն հելլենացւոց զայրացուցեալ ըզՀրամանս,
Ըզհանդէս եւ ըզխընջոյս պատրաստեսցէ զհարսանեաց:
Ո՛հ, տէր, այսպէս ուրեմըն գորովեալ քոյին սիրտ
Զհելլենաց աղէտս ողբայ, եւ զհայրենիսըն սիրէ:

ԱՔԻԼԼԵՍ

Ի դաշտին փռիւգացւոց փըկայեսցեն մեզ արդիւնք՝
Առաւել ո՛վ սիրեսցէ զայն, Ոդիսեւս եթէ ես.
Մինչեւ ցանդըր պերճանալ ի քո նախանձ՝ տամ քեզ թոյլ,
Կարօղ ես պարապով ուխտըս դընել փառըն իւր:
Ըզսեղանսըն լըցուսջիր պատարագօք եւ արեամբ,
Զընդերս ըսպանդից դու ինքն անձամբ զըննեսջիր,
Զհողմոցըն լըռութեան ինոցանէ զպատճառս հարց.
Իսկ ես, որ առնեմ զայդ հոգ ի Կալքաս ապաստան,
Ներեսջիր, տէր, ներեսջիր զի փութացայց ըստիպել
Զհարսանիս՝ ընդ որ չիք ինչ աստուածոց զայրանալ.
Իմ վարեալ յեռանդանէ որ ոչ գիտէ կալ դադարել,
Ժամանեալ փաղփաղակի հասից առ Տրոյս յայն ծովեզր.
Ինձ կարի յոյժ ցաւեսցէ՝ եթէ ոք այլ զօրավար
Ի ծովափըն տրովական յառաջագոյն պարսեսցէ:

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Ո՛վ երկինք, զի՞ է զի քո գաղտնածածուկ յաջաղանք
Այսպիսի դիւցազանց փակէ զշաւիղս Ասիոյ:
Հայեցեալ իմ ի փայլին պերճապայծառ փոյթականս,
Եւ դարձայց յետս անդրէն եւս առաւել տըրտմութեամբ:

ՈԴԻՍԵՒՍ

Ո՛վ դիք՝ զի՞նչ է զոր լսեմ:

ԱՔԻԼԼԵՒՍ

Տէր, զի՞նչ իցէ քո հրաման ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Հարկ է հարկ, թագաւորք, ամենեցուն գնալ ի բաց.
Դիւրախաբ յուսով բազում ինչ ժամանակ պատրեալ մեր՝
Ըսպասեմք ակըն կալեալ հողմոց որ ոչ շնորհէին մեզ ։
Պաշտպանեն Տրոյայ երկինք, եւ բազմադոյն հըմայիւք
Բարկութիւն իւր արգելու մեզ խընդրել անցս ինչ ի նա ։

ԱՔԻԼԼԵՒՍ

Զի՞նչ հըմայք ահաւորք նըշանակեն զցասումն իւր ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Դու քեզէն քըննեա եւ տես զոր ինչ ըղձքէն գուշակէ ։
Զի՞նչ օգուտ ի յոյս մնոտի. զԻլիոնի պարտութիւն
Գիտեմք յաստուածոց ի քոյին զլուխըդ կապեալ.
Բայց գիտեմք զի գեղապանծ այսր յաղթութեան մըրցանակ
Ի դաշտ անդըր տրովական ըզգերեզման քո եդին.
Եւ արեւըդ քո երկար եւ բարեփառ այլ ուրեք՝
Յանդիման Տրովիոյ հատցի անդէն ընդ այգ իւր ։

ԱՔԻԼԼԵՒՍ

Որ ի վրէժ ձեր գումարեալ այսչափ բազում թագաւորք՝
Դարձ ուրեմն առնիցեն յաւիտենից ամօթով,
Եւ Պարիս, պըսակեալ ըղլըրբենի տրփանս իւր՝
Կալցի իւր հոմանի զքոյին քենիդ [1] անկասկած ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Իսկ զի՞նչ. քաջութիւնըդ քո կանխեալ քան ըզմեզ,
Ո՞չ տարաւ փոյթ ապաքէն ի մեր վըրէժ բաւական ։
Լեսբականն աղէտք՝ աղարտ քաջիդ բազկաւ վարեալ
Ահաբեկ դեռ. եւս առնեն զԷգեան անդունդս ամենայն.
Զբոց նորա եռեւ Տրոյա, եւ մինչեւ յիւր նաւակայս
Վարեցին ալիք զխանձողս իւր եւ զմեռեալ դիակունս ։
Նա 'ւանիկ տրովադացիք ողբան զայլ ամն Հեղենէ

1 ԶՀեղենէ՝ զքոյր Կղիտեմնեստրայ կնոջ Ագամեմնոնի ։

Զոր առեալ քո գերի առաքեցեր ի Միկէնս.
Քանզի ոչ ինչ շուշտ լինիմ ըզխաւարծի այն գեղոյ
Թէ ի զուր պահէ զխորհուրդ ինչ զոր մատնէ խռովութիւնն իւր,
Եւ ինքնին իսկ լռութիւնն՝ ազնըւութեանն յայտարար՝
Ասէ մեզ ծածկեալ ի նմա բամբիշըն զոր հոյակապ ։

ԱՔԻԼԼԵՍ

Ոչ, ոչ, այս ամենայն հանճարամիտ հընարք են.
Ի հեռուստ յոյժ ընթեռնուք դուք զաստուածոցըն ծածուկս,
Ես կացից ընկըրկեցայց ըսպառնալեօք սընոտուովք,
Եւ փախեայց ի փառացն որ զհետ շաւղացդ ինձ մընայ ։
Արդարեւ մօր իմում Հրամանք կանխաւ պատմեցին,
Յորժամ այր մանկանացու ի յանկողինս իւր մուծաւ.
Ինձ յընտիր առնուլ լինել՝ կամ ամք բազումք եւ անփառք,
Կամ աւուրք սակաւք հանդերձ անուամբ փառաց յաւերժից ։
Բայց զի հարկ է հուսկ ուրեմն ինձ մըտանել ի շիրիմ,
Ընտրեցից, բեռն անպիտան յերեսս երկրի երեւեալ
Եւ ճըղճիմ յաստուածուհւոյ 'նկալեալ արեանս ազգհօղ,
Երթալ ակն առ հօրս ունել հէք աննըշան ծերութեան.
Եւ միշտ ի փառաց ճանապարհէն խուսափու,
Զըթողուլ ինչ յիշատակ, եւ սատակել բընաջինջ ։
Ո՛հ, մի արդ բառնեզծցուք զայս անարժան մեզ խըրտուիլս.
Փառք խօսին, եւ շա՛տ է. այդ են աճա մեզ պատգամք.
Տեարք ամենիշխանք աւուրց մերոց աստուածք են,
Սակայն, տէր, ընդ մերով իշխանութեամբ են փառք մեր ։
Զի՞ է մեզ տագնապել զնոցին բարձու հրամանաց.
Մեր դիցուք անմահանալ միայն նոցին հանգունակ.
Եւ ի բաղդն ապաստան՝ ուր քաջութիւն աւետէ
Մեզ վիճակ մեծապատիւ իբր ըղնոցայն, ընթասցուք ։
Աւանիկ ի Տրոյա. ես դիմեալ անդր ընթանամ,
Եւ թողեալ ըզհըմայս՝ ի դից ոչ այլ ինչ խընդրեմ,
Բայց հողմ աջողակ՝ որ անդր առեալ տարցի զիս,
Եւ թէպէտ ինձ միայնում ըղնա հասցէ պաշարել,
Պատրոկլոս եւ ես, տէր, գնասցուք խընդրել ըզձեր վրէժ ։
Սակայն ո՛չ. այլ ի քո ձեռըս տըւեալ զայն Հրամանացն,
Ոչ ալըում փառաց տենչամ քան թէ զըռնալ ըզկնի քո ։
Ըզքեզ ո՛չ եւս ըստիպեմ զովել ըզխանդ եռանդեան
Ըզաւրոյս՝ որ յափանց անտի էր զիս մեկնելոց.
Եւ նոյն նա՛ ինքն իսկ սէր խնամակալու համբաւոյդ՝
Հրամայէ քաջալերել օրինակաւս ըզբանակն,
Եւ չտայ թոյլ մանաւանդ թողուլ ըզքեզ լըքանել
Ի խորհուրդըս վատութեան զոր իշխեն տալ քեզ ոմանք ։ «Էլնէ»

ՏԵՍԻԼ Գ

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ, ՈԴԻՍԵՒՍ.

ՈԴԻՍԵՒՍ

Լըսես, տէր. որչափ եւ ծանր ինչ թըւեսցի այն նըմա՝
Ի Տրոյա կամի սրանալ եւ հատանել ճանապարհ.
Խնթայաք մեք ի սիրոյն. եւ ահա նա ինքն այսօր
Բարեբաստ վրիպակաւ ըզմեզ ընդդէմ իւր զինէ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Եղուկ։

ՈԴԻՍԵՒՍ

Ինձ զի՞նչ արժան իցէ հանել ի դուժեդ.
Իցէ՞ ինչ այս տըրտունջ արեանըդ քո սուկալոյ.
Հաւատամ թէ մի գիշեր կարաց ըզքեզ սասանել,
Է՞ր ուրեմըն քո սիրտ որ այժմ ընդ մեզ խօսեցաւ.
Ուշիւ սես, զի զդուստրըն քո պարտիս Յունաց աշխարհին,
Խոստացար իսկ մեզ դու զայն, եւ ըստ խոստմանդ ըստ այդմիկ
Հանապազ հարցաքննեալ Կալքաս ի բնաւ Հելլենաց՝
Գուշակեաց յայնժամ նոցա զանվրէպ հողմոցըն գալուստ։
Թէ հմայից իւրոց եղեն արդիւնք իրացն հակառակ,
Կարծիցես եթէ Կալքաս մինչեւ ի սպառ կացցէ լուռ,
Թէ բողոք իւր զօր ի զուր դուն գործեսցես խաղաղել
Թողցէ սուտ խօսել դից, եւ չյարուսցէ զքէն փութիչ։
Եւ զՀելլէնացն վրէպ եղեալս յիւրեանց զոհէն ո՛ գիտէ
Յի՛նչ արդեօք յանդըգնեսցեն օրինաւոր կարծեալ քէնք։
Զգո՛յշ լեր, տէր, մի՛ հարկ առնել ժողովրդեան մոլելոյ
Ի մէջ քո եւ աստուածոցըն մըտանել դատաւոր։
Միթէ ո՞չ դու իցես՝ որոյ ատխօսող ձայն ուժգին
Հրաւիրեաց զամենեսին ըզմեզ ի դաշտ Բաւնթոսեան.
Եւ քաղաք ի քաղաքէ վըկայ զերդմունսն ունէիր
Զոր երբեմըն Հելենեայ սիրելիք ողջոյն կըռեցին,
Յորժամ գո՛գ Յոյնք համօրէն նախանձընդդէմք եղբօր քում
Խընդրէին զնա միախուռն ի Տինդարեայ իւր հօրէն։
Ո՛վ որ եւ ընտրեսցի նըմին փեսայ բարեբաստ,

Իրաւանց իւրոց պաշտպան կալ յանմիջնուէ երդուաք մեք.
Եւ թէ ոք զըստացուած իւր ժըպրհեսցի գողանալ,
Ըզկառափն առեւանգին ձեռք մեր նըմա խոստացան։
Բայց առանց քո, զայս երդումն որ թելադրեաց սէր յայնժամ,
Ի սիրոյն զամ մի զերծեալք միթէ պահել կարէաք։
Դու միայն կոչեալ ըզմեզ ի ծոցոյ նոր սիրելեաց,
Ետուր մեզ լըքանել զորդեակըս մեր եւ զկանայս։
Եւ մինչդեռ ի կողմանց կողմանց յայս վայր գումարեալք՝
Վըրիժուցըն քոց պարծանք փայլէ նեւեթ յաչըս մեր,
Մինչդեռ Հելլենաստան տուեալ քեզ զիւր հաճութիւն,
Ճանաչէ զքեզ առաջնորդ համբաւաւոնէչ հանդիսիս,
Եւ արքայքն՝ որ գոյր ընդ քեզ կալ ի հենգնոջ ըզպատուոյդ,
Պատրաստ կան ի քո սպաս հեղուլ զարիւնս համօրէն,
Միայն Ագամեմնոն յանձն ոչ առեալ զյաղթութիւն՝
Ոչ իշխէ սակաւ արեամբ գընոց առնուլ զայնքան փառս.
Եւ անդէն ի սկզբան յաջէն եղեալ սըրտաթափ՝
Հրամատար ոչ կայ Յունաց, բայց յանդրէն յետս արձակել։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Ո՛հ, տէր. ի տագնապող իմ աղետիցս ի բացեայ
Դիւրեաւ իմն ապաքէն սիրտ քո մեծանձն երեւի.
Բայց զորդին քո զՏելեմաք եթէ մահուն պըսակաւ
Հայէիր արտախուրեալ եւ մատուցեալ ի սեղան,
Եւ ըզքեզ տեսանէաք խռովեալ յահեղ տեսլենէն,
Եւ փոխեալ յարտասուս վաղվաղակի զխորխս լեզուդ,
Ընդ ցաւոցըս փորձ անցեալ յորս ես այսօր տառապիմ՝
Արկանել վաղվաղէիր զանձն ընդ Կալքաս եւ ընդ նա,
Գիտես, տէր, զի տըւեալ է առ յինէն բան խոստման,
Եթէ դուստր իմ եկեսցէ՝ յանձին ունիմ զի զենցի.
Բայց յաջող ճակատագիր յետ ամենայն ջանալոյս
Թէ յԱրգոս՝ ըզնա կալցի եւ կամ յուղւոջ արգելցէ,
Ներեսջիր՝ զի առանց բախալելոյ զժանտ տեսիլն
Ի պարգեւ արեան իմոյ թարգմանեցից զայն արգել,
Եւ դըստերս իմ ժըլսեցայց առնուլ նըպաստ զօգնութիւն
Մարդասէր դից ուրուք կենացն իւրոց բսկելոյ։
Իշխեսցին յայժ իմն ուժգին սըրտիս իմում քո խորհուրդք,
Եւ շիկնիմ...

ՏԵՍԻԼ Դ

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ , ՈԴԻՍԵՒՍ , ԵՒՐԻԲԱՏ .

ԵՒՐԻԲԱՏ

Տէր արքայ . . .

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Ո՛հ , զի՞նչ գոյցեն ասել ցիս :

ԵՒՐԻԲԱՏ

Դիւցազն՝ զօրով կանխեալ յառաջնցի ես յընթացս
Ածելոց է ետ ընդ ետ ըզդուստրըն քո ի քո գիրկս .
Հասեալ գայ : Մոլորեալ են փոքր մի ժամանակ
Ի մայրիս անդ որ թըւին ծածկել ըզմեաւ բանակիս .
Հազիւ խմըն հազ ի մըթութեան անդ նոյին
Զարահետն անդրէն գըտաք ուստի էաք խոտորեալ :

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Ո՛վ երկինք :

ԵՒՐԻԲԱՏ

Եւ զօրութդն Եւրիփիլէ բերէ 'նդ իւր ,
Զոր ի ձեռս Աքիլլեայ քաջին մատնեալ է Լեսբոս ,
Եւ զիւրմէ ճակատագրէն՝ որում է ընաւ անտեղեակ ,
Գայ յԱւլիս , ասէ նա ինքըն , հարցանել ըզԿալքաս .
Գալըստեան իւրեանց համբաւ է ի վաղուց հռչակեալ ,
Եւ զօրուն բազմութիւն ըզբանչացեալ ընդ նոսին ,
Մանաւանդ յԻփիգինեայ գեղեցկութիւն հիացեալք ,
Համբաւեամն վասըն նորա բիւր ձայնս յերկինս օրհնութեանց :
Ոմանք մեծարանօք պար առնուին զդշխոյիւն ,
Այլք զիս հարցանէին զպատճառս իւրոյ գալըստեան .
Բայց ըմնաւք վըկայէին՝ զի թէ դից չէք զոք եղեալ
Ի գահոյս թագաւոր զոք առաւել փառաւոր ,
Հաւասար շնորհազարդեալ իւրեանց թաքուն նըպաստիւք ,
Ոչ ուրեք երեւեցաւ հայր երջանիկ քան ըզքեզ :

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Բաւական է , Եւրիբատ . կարես ի բաց կալ ի մէնջ ,
Ինձ է անկ այլն ամենայն , եւ ես ընդ այն հոգացայց :

« Գնայ Եւրիբատ »

ՏԵՍԻԼ Ե

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ , ՈԴԻՍԵՒՍ .

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Այսպէս արդ , երկինք արդար , ըզբէն վրէժուցդ հանդերձեալ ,
Խորտակես ըզխելս հնարից իմոյ անոտի հանճարոյս :
Եւ փարթար ազատ էի կամակարող յաղէտս իմ
Ըզցաւըս սըրտիս ըսփոփել գէթ արտասուօք :
Ողորմ բաղդ արքայից : Ի գերութիւն մատնեալ մք
Խըստութեանց վիճակին եւ մարդկօրէն բարբանջմանց ,
Տեսանեմք միշտ ըզմեզ ի վըկայից պաշարեալ ,
Եւ յաւէտ թըշուառագոյնք չիշխեմ ողբալ ըստ նըմին :

ՈԴԻՍԵՒՍ

Հայր եմ եւ ես , տէր , եւ իբրեւ զայլ ոք տըկար՝
Մըտադիւր սիրտս ընդ սըրտի քում մըտանէ փոխանակ .
Եւ քըմծեալ ընդ հարուածն որ տայ յոգւոյդ ելանել ,
Քա՛ւ ինձ զոգըսըդ բամբասել , նա՛ եւ փըղձկիմ յարտասուս :
Սակայն քում սիրոյ չէք օրինաւոր ինչ աղերս .
Աստուածոց առեալ ածին ըզզոհ իւրեանց առ Կալքաս ,
Գիտէ նա , նըմա մընայ , եւ թէ տեսցէ զի յամէ ,
Եկեսցէ իւրով գըլխով մեծաբարբառ պահանջել :
Միայն եմք տակաւին , փութա հեղուլ զարտասուս
Զոր ճըմլէ ի սըրտէդ այդպիսի հոգ անուշակ .
Ե՛կ ողբա զարիւնն , ողբա . նա մանաւանդ անայլայլ
Ըզմըտաւ ած ըզպարծանան որ ծագեսցէ քեզ անդուստ :
Աչէ տես զՀելլեսպոնտոս ապխտակացեալ ընդ թիովքս ,
Զանօրէնըն Տրոյա մատնեալ ի հուր եւ ի բոց ,
Ըզբնակիչսն յերկաթըս քո , ի ծունկըս քո զՊրիամոս ,
Զհեղինէ առ փեսայն իւր քով ձեռամբդ հատուցեալ .
Պաճուճեալ ըզսակաղարդ տես ըզնաւս քոց ըզխելս ,

Այժմ ի սոյն աստ յԱւլիս ընդ քեզ դարձեալ միւսանգամ,
Զյաղթանակն երանաւէտ որ հանդերձեալ է լինել
Զորս յաւիտենից դարուց ի դարս ապառնեաց :

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Ըղձըդանց իմոց , տէր , զանկարութիւն ճանաչեմ .
Զիջանեմ, եւ թոյլ տամ դից՝ անմեղութեան բուռն առնել.
Զոհն իսկոյն ըղձեա ելցէ ասից ձեռոց . ծն երթայք :
Այլ սակայն մինչեւ ցայնժամ լռեցուցէք ըղկալքաս ,
Եւ օգնեալ ինձ ի ծածկել զաղիողորմ զայս խորհուրդ՝
Ինձ ըզմայրըն թոյլ տուք հեռի առնել ի բանակէն:

ՀԱՆԴԷՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա.

ԵՐԻՓԻԼԷ, ԴՈՎՐԻՍ.

ԵՐԻՓԻԼԷ

Մի արկցուք զնոսա ինեղ, Դովրիս, ի բաց մեկնեսցուք,
Թողցուք զնոսա ի գիրկս հօր եւ խօսնաւն ընկալչի .
Եւ մինչդեռ յոլեւեալս ըղձիմեամբք գութք սփռեցին .
Դիցուք յաղատութիւն զխընդանս իւրեանց եւ զիմ սուգ :

ԴՈՎՐԻՍ

Զի՞նչ, տիկին . ըղցաւըս քո զայրացուցեալ հանապազ՝
Ո՞չ կարծես ինչ տեսանել այլ քան պատճառս արտասուաց :
Զամենայն ինչ ես գիտեմ անհաճոյ յաչըս գերւոյ ,
Եւ զի չիք ինչ հեշտութիւն ընկեր ներմին ի կապանս .
Բայց յորում ժամանակի անդ զի անցեալ ընդ ալիս
Ակամայ զնայաք ըղձեա յաղթականին Լեսբոսի ,
Ի նաւի իւրում յորժամ կալանաւոր դու երկչոտ
Քո հանդէպ տեսանէիր զյաղթողըն զայն բռնաւոր ,
Ասացիր . աչքդ ո՛չ այնչափ արտասուալից ողողեալք ,
Ոչ կարէ չառ ինչ յոգըս համակէին քոց չարեաց :
Ամենայն քեզ արդ խընդայ . Իփիգենեին սիրելի
Անկեղծիկ մտերմութեամբ ընդ քեզ զօդեալ ի սըրտէ՝
Վըշտակից լինի , ի քեզ աչօք հայի քեռ .
Ոչ այսչափ հեշտութիւն գըտանէիր ի Տրոյա .
Ցանկայիր դիտել զԱւլիս՝ ուր կոչէ զնա հայրըն իւր ,
Եւ Աւլիս ըղքեզ ընդ իւր ժամն եղեալ տեսանէ .
Եւ սակայն որով բաղդիւ՝ ոչ իմանամ ես բընաւ՝
Վիշտք քո յաւելուն եւ աճեն զամ քան ըզզամ:

ԵՐԻՓԻԼԷ

Զի՞նչ ասա․ տըրտմագին Երիփիլէ թըւի՞ քեզ
Թէ նոցա ցընծութեան տեսող կացցէ հանդարտիկ․
Համարիս եթէ իմ փարատեսցին տըրտմութիւնք
Ի տեսիլ երանութեան յոր ես ինչ ոչ վայելեմ.
Տեսանեմ ի գիրկըս հօր զԻփիգենի փայփայեալ․
Նա պարծանք է նազելի ամբարտաւան եւ սէգ մօր․
Իսկ ինձ՝ հանապազօր առ կեան վտանգք այլ եւ այլ,
Ընկեցեալ ի տղայ տիոց յօտարոտի գիրկս աւանդ,
Ընկալայ եւ տեսանեմ զարեւ լուսոյս եւ ըզշունչ՝
Ոչ եղեալ, ոչ հօր ոչ մօր զըւարթ ծաղուն արժանի։
Ոչ գիտեմ ո՛ իցեմ, եւ ի լըրումն արհաւրաց
Պատգամ ինչ ահաւոր յանգիտութեան կայէ զիս,
Եւ յորժամ զարիւնն որ զիս ծընաւ կամիմ որոնել,
Ասէ ցիս, թէ կորընչիս մինչդեռ դու զքեզ ծանիցես։

ԴՈՎՐԻՍ

Ոչ, ոչ․ պարտ է քեզ խընդրել ըզնա մինչ ի սպառ․
Սովոր են պատգամք թաքուն լինել հանապազ․
Միշտ միով տեսութեամբ այլ եւս իմաստ ընծայեն․
Մերկացեալ ըզսուտ անուն ընդունիցիս ըզքո բունդ,
Այս եւեթ իցէ վտանգ յոր անկանել կարիցես,
Եւ թերեւս այս իսկ իցէ կորուստըն քեզ սպառնացեալ։
Ըզմըտաւ ած զի անուն ի խանձարրոց փոխեցաւ։

ԵՐԻՓԻԼԷ

Զայդ եւեթ ըզբաղդէն իմմէ գիտեմ ըստոյգ ինչ,
Եւ հայր քո վըկայ վտարաբախտիկ ապաքէն
Ոչ երբէք ետ ինձ թոյլ այլ եւս ի խոր մըտանել։
Աւա՜ղ․ ուր ինձ գէտակն ունէին՝ անդ ի Տրոյա,
Ասէր նա, փառքն իմ առ իս էին անդրէն դառնալոց,
Անդ էի հանդերձեալ առնուլ զանուն իմ եւ զկարգ
Եւ զարիւն արքայից մեծաց յանձին ճանաչել։
Անդէն նըշմարէի զքաղաքըն զայն մեծանուն։
Ի Լեսբոս ածեն երկինք զանաղորդըն Աքիլլէս․
Ամենայն ինչ տեղի տայ, պարտի յուժոյ քաջութեան․
Հայրըն քո հետախաղաղ ի չեղջակոյտ դիականց,
Թողու զիս ի կապանս անձին իմում անծանօթ․
Եւ յայնչափ մեծութենէ որ պատմեցաւ ինձ յառաջ,

Հելլենաց անարգ ըստրուկս՝ ոչ կարացի պահել ինչ,
Բայց ըզխորոխտ պերճանս արեան զոր ոչ կարեմ հաւատել։

ԴՈՎՐԻՍ

Ո՛հ, տիկին, զհաւատարիմ վըկայն զայն քո կորուսեալ,
Ձեռն որ զայն եբարձ ի քէն քանի՜ անգութ թուիցի քեզ․
Բայց աստ է Կալքաս, նըշանաւորն այն Կալքաս,
Աստուածոցըն խորհըրդոց միշտ յամենայն ժամ տեղեակ։
Խօսի 'նդ իւր երկինք յաճախ․ յայնմ ուսուցչէ հրահանգեալ,
Գիտէ զամենայն որ ինչ եղեւն եւ լիցի։
Մարթիցի՞ տըգիտանալ նըմա քոյոց ծընողաց։
Ի ճամբարս յայս զըլխովին լի են քոյին ձեռընտուք․
Հուպ ընդ հուպ հարսնացեալ Իփիգենի Աքիլլեայ,
Ընդ թեւովք իւրովք տացէ քեզ ապաւէն մի անքոյթ,
Խոստացաւ զայդ քեզ նա ինքն, եւ երդուաւ ինձ լու ի լու․
Առաջին այդ իսկ է գրաւ՝ զոր նա յուխտիցն ակն ունի։

ԵՐԻՓԻԼԷ

Դովրիս, զի՞նչ ասիցես, եթէ թողեալ զամենայն՝
Հարսանիքդ այդ իցեն աղխտաւորըն ի ցաւս իմ։

ԴՈՎՐԻՍ

Զի՞նչ, տիկին։

ԵՐԻՓԻԼԷ

Տեսանես աւասիկ յոյժ զարմացմամբ
Եթէ վիշտք իմ չընդունին ամենեւին ըսփոփանս․
Լո՛ւր աղէ եւ զարմասցիս թէ տակաւին ողջ իցեմ։
Սակաւ ինչ է լինել հիւր, անծանօթ եւ գերի,
Աւերողդ այդ մահաբեր վատախտարակ Լեսբացւոց,
Աքիլլէսդ այդ հաւակ քոց եւ իմոց աղետից՝
Որոյ ձեռն արիւնոտ յափըշտակեաց զիս գերի,
Որ խըլեաց յինէն միով հարուածով զազգն իմ ընդ հօրդ,
Ոյր ինձ ընաւ ինչ, եւ անուն պարտի լինել ատելի,
Ցամենայն մահկանացուաց սիրելագոյն է յաչս իմ։

ԴՈՎՐԻՍ

Ո՛հ, զի՞նչ խօսիս դու 'նդ իս։

ԵՐԻՓԻԼԷ

Ակն ունէի հանապազ

Թէ լռութիւն յաւերժական ընկլեր իմ զայս ծածկեսցէ .
Սակայն սիրտ իմ տագնապեալ հանէ յինէն զայդ բարբառ ,
Եւ խօսիմ քեզ մի անգամ առ ի լռել յաւիտեան ։
Մի՛ դու զիս ինչ հարցաներ , որով յուսով ակն եկեալ
Գիտայ ի գժընդակ ասոհ սիրոյ գրաւեալ եմ ։
Ոչ յառաջ մատուցանեմ ըզկեղծագէմ ինչ կըակիծ
Իւ թուեցաւ ինձ Աքիլլի զթըշուառութիւնս իմ պատուել .
Զուարճացան անշուշտ երկինք անագորոն խընդութեամբ
Թօթափել զնետս ամենայն զատելութեան իւրոյ յիս ։
Արարից նաւ եւ յուշ ըզսոսկալին յիշատակ՝
Զաւուրն որ յերկաթս ընկէց ըզմեզ զերկոսին ։
Ցանողորմ ի ձեռսն անդ որով խըլեալ վարեցայ
Հարուստ մի ժամանակ մնացի անլոյս , անկենդան .
Հուսկ ապա տըխրատեսիլ աչք իմ ըզտիւ խընդրեցին ,
Եւ տեսեալ զիս ի գիրկս արիւնաներկըս կալեալ ,
Սոսկայի ես անդ , Դովրիս , ըզվայրենի յաղթողին
Կարծեցեալ տեսանել զահագնացայտ կերպարան ։
Ի նաւ անդըր իւր մըտի՝ նըզովելով զմոլուցս իւր ,
Եւ միշտ զաչս իմ սարսափմամբ ի բաց անտի դարձուցեալ ։
Տեսի զնա . յերեսըս իւր ոչ գոյր ինչ բնաւ ժանտութիւն .
Իմացայ՝ զի կըշտամբանըս իմ ի լեզուիս ասա մեռան .
Իմացայ՝ զի սիրտ իմ ինձ հակառակ զինքն յայտ առնէր .
Մոռացայ զըբրտմըտութիւնս եւ լալ եւեթ գիտացի ։
Թոյլ ետու սիրելի առաջնորդին վարել զիս .
Սիրէի զնա ի Լեսբոս , եւ աստ յԱւլիս իսկ սիրեմ ։
Ի նանիր Իփիգենի մատչի առ իս օգնական ,
Եւ ձեռըն կարկառէ ի մըխիթար ինձ պատրաստ .
Ցերեսաց մոլեգնութեան որով տանջեալ տառապիմ ,
Ոչ առ այլ ինչ ընդունիմ զձեռնըն առ իս մատուցեալ ,
Բայց ընդդէմ իւր ի զինել , եւ առանց յայտ լինելոյ՝
Անկանել կըրճիմ բաղդին իւրում ում ոչ հանդուրժեմ ։

ԴՈՎՐԻՍ

Զի՞նչ նըմա սանանել կարէ ատելութիւն ապիկար ,
Ո՞չ լաւ էր ապաքէն կալ մընալ անդ ի Միկէնս ,
Եւ ապրել ի տանջանաց , զոր դաս խընդրել աստանօր ,
Եւ կըռուել ընդ աղափից որոց թաքչել իսկ է հարկ ։

ԵՐԻՓԻԼԷ

Այդ էին իմ կամք , Դովրիս ։ Սակայն թէպէտ եւ փառք իւր

Նըկարէր աչաց իմոց տըխուր պատկեր յայս ծովափն ,
Հարկ եղեւ հըպատակել բաղդին որ զիսըն վարէր ։
Զայն իմն յիս գաղտնաշըշուկ հրաման ետ ինձ մեկնելոյ ,
Ասելով թէ մատուցեալ այսըր զերեսս իմ թախիծ՝
Կարիցեմ մուծանել զաղէտս իմ այսըր թերեւս .
Զի թերեւս հուպ եկեալ առ երջանիկ տարփածուս ,
Մասըն մի յիմոց չարեաց եւ ի նոսին զեղուցու ։
Այդ ահա զիս այսր ածէ , եւ ոչ թէ սիրտ կարծամիտ
Ի խուզել թէ յումէ զթըշուառ ծընունդս ունիցիմ .
Նա ՚ւանիկ հարսանիք նոցա լիցին ինձ յօրէնս .
Թէ վճարին , վըճարեալ է եւ վասն իմ ամենայն ,
Մեռանիմ , Դովրիս , եւ չոյտ իմըն մահուամբ երագեալ
Ի գիշեր գերեզմանին երթեալ զկորանս իմ ծածկեմ ,
Ըզծնողս ոչ եւս խընդրելով հարուստ ամաց մոռացեալս ,
Զորս եւ սէրն իմ խօլական յոյժ չարաչար անարգեաց ։

ԴՈՎՐԻՍ

Ողբամ ըզքեզ , տիկին , եւ վասըն քում արեւուդ . . .

ԵՐԻՓԻԼԷ

Աւագիկ զԻփիգենի ՚նդ Ագամեմնոնայ տեսանես ։

ՏԵՍԻԼ Բ

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ, ԻՓԻԳԵՆԻ, ԵՐԻՓԻԼԷ, ԴՈՎՐԻՍ.

ԻՓԻԳԵՆԻ

Տէր , յո՞ վըրնթանաս . եւ զի՞նչ ըշտապ տագնապի
Գողանայ զքեզ ի գըրկաց մերոց անդէն առժամայն .
Ո՞ւմ պարտիմ մեղըս գըրել զյանկարծակի զայս փախուստ .
Մեծարանըս իմ ես տեղի ուրախութեանց դըշխոյին .
Վայրկեան մի եւ ինձ ո՞չ ներեսցի կալ ընդ քեզ ,
Եւ հըրճուանք իմ չիշխեսցե՞ն ինչ երեւել յաչըս քո ։
Զիցէ՞ մարթ . . .

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Ո՛ն մատիր դուստր իմ եւ զքո հայրըն ողջունեա .
Սիրէ նա միշտ ըզքեզ ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Որպէս զի քա՛ղցր է ինձ սէրդ ·
Ո՛վ մեծի հեշտութեան՝ զքեզ տեսանել եւ գիտել
Ի նորոգ փառս յայս որով փայլես յաչս իմ ·
Ո՛վ պատիւ, ո՛վ զօրութիւն · վաղուց հրաշակ համբաւուն
Նորաքանչ զրուցիւք էր արարեալ զիս հմուտ ·
Բայց մօտուստ նըկատեալ զչըքնաղագեղ տեսիլս այս ,
Իմանամ զի ցընծութիւն եւ հիացումն իմ աճեն ։
Ո՛վ, որո՛վ սիրով մեծաւ Հելլենաստան պատուէ զքեզ ·
Զի՛նչ եւ ինձ բաղդ եւ պարծանք՝ դուստր այսպիսւոյ լինել հօր ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Դուստր իմ դու երջանկագոյն եւըս հօր ես արժանի ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Եւ ո՞ր այն երջանկութիւն ի քում ըղձիցըն վրիպեալ ·
Իցէ՞ հնար թագաւորի մեծ եւս փառաց ակն ունել ·
Ես միայն շնորհս երկնից մատուցանել կարծէի ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ (ի ծածուկ)

Դիք հըզօրք · պա՛րտ իցէ զի՞նքն յաղէտըս իւր պատրաստել ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Թանգուղես յինէն , տէր , եւ հառաչել թըւիս ինձ ․
Աչք քո մի՞ս իբր յակամայ կամս ինչ եկեալ հանդիպին ·
Անհրաժա՞ն արդեօք ի քէն թողաք եւք զՄիկէնս ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Դուստր իմ, ես միշտ ի քեզ նոյն աչօք ակնարկեմ,
Այլ փոխեալ են ժամանակք , որպէս եւ վայրք իսկ տեղեացս ·
Աստ զըմբաղ անագորոյն՝ է ի խընդիրս ապըստամբ ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Ո՜հ , հայր , մոռա՛ զքո բարձր աւագութեան առ աչս իմ ·
Իմանամ ըզխըստութիւն յերկարաւոր անջատման ․
Եւ վայրիկ մի հայր լինել չիշխես առանց չիկնելոյ ։
Առաջի քո չիք ոք այլ՝ քան թէ բամբիշն օրիորդ ,
Առ որ ես պարծեցեալ էի զառ իս քո սիրոյդ ·
Բիւր անգամ խոստանալով զիմ խնամս եւ զքո բարութիւն՝

փառս մեծ յաչս նորա զերջանկութիւն իմ ցուցի ·
Այժըմ զի՞նչ խորհեսցի զանփոյթ մընաց սըրտի քոյ ։
Ընտա՞ն արդեօք յուսով փաղաքշեցի զսիրտ նորա ։
Ըղձակատոդ այդ տըխրալի ո՞չ պարզեսցես դու ի լոյս ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Ո՜հ · դուստր իմ ·

ԻՓԻԳԵՆԻ

Խօսեսջիր , աղէ ո՛վ տէր ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Ոչ կարեմ ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Կորիցէ՞ տրովադացին պատճառ մերոյ խռովութեան ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Այլ կորուստ իւր՝ յաղթողին ծանր եղիցի արտասուաց ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Հաճեսցին դիք մանաւանդ լինել կենացդ հովանի ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Դիք յաւուրց ինչ հետէ խուլ են առ իս եւ անգութ ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Պատրաստէ Կալքաս , ասեն , շքեղաճոխ պատարագ ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Տա՛յր ոք ինձ յառաջագոյն մեղկել զնոցին ժանտութիւն ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Մատուսցի՞ զոհըն փութով ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Քան զոր կամիմ փութագոյն ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Ներեսցի՞ եւ ինձ արդեօք աղօթակից ձեզ լինել ·
Ազգատոհմ քո երջանիկ երեւեսցի՞ առ բագնին ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Վա՜հ աւաղ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Լուռ լինիս։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Լիցիս անդ դու, դուստր, ողջ եր։ « Ֆնայ »

ՏԵՍԻԼ Գ

ԻՓԻԳԵՆԻ, ԵՐԻՓԻԼԷ, ԴՈՎՐԻՍ.

ԻՓԻԳԵՆԻ

Ինձ զի՞նչ իցէ արժան զայսմ ողջունէ կասկածել։
Գաղտասոյր սարսափմամբ տեսանեմ զիս սոսկացեալ.
Ցակամայ կամիս դողամ յանծանօթ ինձ երկիւղէ.
Աստուածք արդարադատք, գիտէք զումմէ պաղատիմ։

ԵՐԻՓԻԼԷ

Եւ զի՞նչ. յամենայն հոգս որ ըղձա տառապեն
Եւ սակաւ մի հոգութիւն չա՞ռ իցէ զքեզ սասանել։
Ես, ուրեմն ո՜հ յորդախոհ դառնապարտեալ կամ հառաչս,
Ես որ մինչ ամայի լքեալ յիմոց ծընողաց,
Ամենայն ուրեք օտար, եւ ի ծնանելս անդ թերեւս
Զընկալեալ ինչ ի Նոցունց խանդաղանաց ակնարկիս։
Եթէ քո մեծարանք մերժեալ իցեն ի հօրէդ,
Կարօղ ես գոնեայ հեծել ընդ այն ի ծոց մօր.
Եւ զորոց աղետից եւ ողբայցես միանգամ,
Ո՞ր արտօսր ոչ ջընջեցաւ ի տարփաւոր սիրելւոյ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Ցայգմանէ ոչ կամ յուրասս, Երիփիլէ գեղեցիկ,
Ի խնամոցն Աքիլլեայ չյերկարեսցեն արտասուքս.
Փառք Նորա՝ եւ սէր, եւ հայր իմ եւս, եւ հարկ պաշտամանս
Տան Նըմա իշխանութիւն մեծ եւ արդար յիմ վերայ։

Բայց սաստ՝ եւ գնըմանէ զի՞նչ պարտ իցէ ինձ խորհել.
Տարփաւորս այս անժուժկալ վառեալ առ իմ տեսութիւն,
Զոր Հելլէնք ոչ զօրէին հանել յափանցս այսոցիկ,
Զոր հայրս յայնչափ ի հեռուստ հրամայեաց ինձ գալ խընդրել,
Մինչ փո՞յթ ինչ ունիցի գալ վայելել յիմ տեսիլ,
Որում զինքն համարէի մեծաւ տենչմամբ ունել ակն։
Իսկ ես, յայս երկաւուրս զի ժամանեալ մօտ ի վայրս՝
Ցանկալի երեսք սոցա երեւեցան յաչըս մեր,
Ամենայն ուրեք Նըմա մնայի, եւ զգոյշ հայեցիք,
Անհանգիստ արածեալ ըղձանապարհն Աւլիսի,
Ի խընդիր Նորա սլանայր սիրտ իմ յինէն ի բացէ.
Եւ որ զի՞նչ յաչս անկանի՝ խընդրեմ անտի զԱքիլլէս։
Գամ աստ հասանեմ, եւ Նա չկանխեաց ընդ առաջ։
Հազիւ հազ հերձեալ անցի զխառնիճաղանջն անծանօթ.
Զերեւի Նա բնաւ ուրեք. Ագամեմնոն թաղծագէմ
Երկուցեալ յաչս իմ թըւէր բարբառել յայտ զանուն իւր։
Զի՞նչ գործէ Նա, կարիցէ՞ ինձ ոք մեկնել զայս խորհուրդ.
Հօրս հանգոյն եւ ըղձիրո՞ղս արդեօք գտուից սառնապաղ.
Մինչ հո՞գք պատերազմի յաւուր միում չիջուցի՞ն
Յամենայն առ հասարակ սըրտից ըղձութ եւ ըղձէր։
Քա՛ւ լիցի. թըշնամանել է զնա յերկիւղ անիրաւ.
Ինձ ի դէպ է եւ արժան Նորա զինուցն օգնութիւն։
Ոչ էր Նա ի Սպարտա ի մէջ բազում սիղխոց,
Զորոց հայրն Հելենեայ զերդմունս ուխտիցն ընկալաւ,
Նա եւեթ ի բնաւ Հելլէնս ուխտի խոստմանն ազատ տէր,
Թէ երթայ յԻլիոն, անդըր վասն իմ սըլանայ.
Եւ հաճեալ ընդ փոխարէնս Նըմա թուեցեալ անուշակ՝
Տանել անդըր փափաքէ եւ զանուն իմ փեսայի։

ՏԵՍԻԼ Դ

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ, ԻՓԻԳԵՆԻ, ԵՐԻՓԻԼԷ, ԴՈՎՐԻՍ.

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Պարտ է, դուստր իմ գընալ ամենեւին անյապաղ
Եւ փըրկել փախըստեամբ ըղփառըս քո, եւս եւ զիմ։
Ոչ եւս այլ զարմանամ զի հայրդ ափշեալ եւ ցնորեալ՝
Թըւեցաւ ինձ յակամայս հազիւ ըղձեզ տեսանել։

Զանգիտեալ ի նախատինս ըզքեզ մերժման ընկենուլ,
Ի ձեռն Արկասայ զայս գիր առ իս էր յղեալ։
Առ մերոյ մոլորութեան Արկաս անկեալ ի պատիրս,
Այժմիկ աստ ի ժամուս եկըն մատոյց ինձ ըզսա։
Զերծուցուք, դարձեալ ասեմ, զարհամարհեալ փառըս մեր.
Առ ի քո հարսանիս փոխեալ է զմիտսն Աքիլլէս,
Եւ ընդ վայր հարեալ զպատիւըն զոր նըմա շնորհեցաք,
Յապաղել կամի զայն մինչեւ ի դարձ իւր այսրէն։

ԵՐԻՓԻԼԷ

Զի՞նչ լսեմ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Տեսանեմ զի 'նդ թըշնամանսըդ չիկնիս.
Վեհանձըն խոնարհութեամբ պարտ է վառել ըզսիրտ քո.
Ես ինքնին ընդ խորհուրդս ապաշնորհին հաւանեալ՝
Ըզնա քեզ ես ինքն յԱրգոս իմով ձեռամբ մատուցի,
Եւ ընտրեալ, յուսով մեծաւ ազնըւութեանն համբաւոյ,
Տալ զքեզ ուրախութեամբ աստուածուհւոյ զաւակին։
Բայց զի արդ այսուհետեւ փառախորհուրդ զըզջումն իւր
Ըզգեց տոհմին ի սուտ հանէ յորմէ ծընեալ զինքն ասէն,
Դուստր իմ, մեզ արդ մընայ ցուցանել, ուք ոք իցեմք,
Եւ ինմա՝ մի տեսանել քան ըզյետինն ի մարդիկ։
Տացո՞ւք ինչ խորհել նմա, յամենալով աստանօր,
Թէ քո իղձք սպասեն սըրտի իւրում այսրէն դառնալոյ։
Խըզեցո՞ւք ըզջմըլութեամբ զոր յապաղէն զհարսանիս։
Ըզխորհուրդըս իմ զայս՝ ազդ արարի հօրըն քում,
Եւ մնամ նըմա միայն ի տալ ողջոյն հրաժեշտի,
Եւ առ այս չու չտապով՝ գնամ պատրաստել զամենայն.

Զքեզ, տիկին, ոչ բռնիպեմ ուղեկից լինել մօր հանդերձ
Երթըն իմ՝ յեւս անձկալի ձեռս ապաստան առնէ զքեզ.
Կարի յոյժ խելամուտ եմք խորհըրդոց քոց գաղտնեաց,
Եւ ոչ դու ի Կալքասայ ինչ ի խընդիր այսր եկիր։

ՏԵՍԻԼ Ե

ԻՓԻԳԵՆԻ, ԵՐԻՓԻԼԷ, ԴՈՎՐԻՍ.

ԻՓԻԳԵՆԻ

Ցի՞նչ պայման աղետալի արկին զիս բանքս այսորիկ,
Փոխեա՞լ է զմիտըս իւր Աքիլլէս յիմ հարսանիս,
Պա՞րտ է ինձ անարգաբար անդրէն դառնալ ընդ կըրուկ,
Եւ զա՞յլ ոք աստանօր՝ ոչ թէ զԿալքաս՝ խընդրես դու։

ԵՐԻՓԻԼԷ

Ոչ կարեմ ինչ իմանալ, տիկին, ի բանսդ այդոսիկ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Իմանաս բաւական թէ իմանալ կամիցիս.
Ապիրատ բաղդին վիճակ յափըշտակէ զիմ խօսնայր.
Ցիմում թըշուառութեան լըքեալ թողցե՞ս զիս, տիկին,
Ոչ առանց իմ կարէիր դու ի Միկենըս մընալ,
Այժմ առանց քո զիս տեսցե՞ն ի բաց մեկնեալ ընդ բամբիշանն։

ԵՐԻՓԻԼԷ

Կամիս տեսանել զԿալքաս յառաջ քան զմեկնիլս։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Եւ ընդէ՞ր ազդ առնել նըմա, տիկին, դանդաղիս։

ԵՐԻՓԻԼԷ

Ի վայրկեան ժամանակի ուղեկից լինիք դուք յԱրգոս։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Է ուրեք զի վայրկեան մի շատ յերկուանս յայտ առնէ։
Բայց, տիկին, տեսանեմ զի յոյժ նեղէ այս ըզքեզ,
Տեսանեմ զոր ոչ երբեք զմըտաւ ածել կամեցայ.
Աքիլլէս . . . ընդ յամել երթին իմոյ տապիս դու։

ԵՐԻՓԻԼԷ

Ե՞ս. եւ դու զինէն զայդ նենգութիւն կասկածես.
Ե՞ս, տիկին, սիրիցեմ ըզմոլեկան յաղթողանն՝

Որ մինչ արիւնըռուշտ լինի աչացս առաջի ,
Եւ ջահ ի ձեռին , եւ ի նախանձիւրըս խանձեալ՝
Ըզլեսբոս յաճիւն դարձոյց . . .

ԻՓԻԳԵՆԻ

Այժմ դրուժան , սիրես զայն ,
Եւ այն իսկ մոլութիւնք զոր նըկարեցեր դու ինձ ,
Այն բազուկք զորըս տեսեր արիւնոտ ջաղախեալս ,
Այն մահունք եւ այն Լեսբոս եւ այն աճիւն եւ այն բոց ,
Նիշքըն են՝ որովք սէր դրոշմեաց ըզնա ի հոգիդ ,
Եւ ըզդառըն յիշատակն ոչ միայն ոչ ատեաս դու ,
Այլ հաճիս եւս՝ ընդ իս ճառ արկանել ըզնոցունց :
Ցոյցըս քո կերպարանեալս յոլով անգամ ապաքէն
Գոյր ինձ նըշմարել , եւ տեսի զխորըս սըրտիդ .
Սակայն քօղըր հեզութիւն իմ արկ զաչօքս հանապազ
Ըզքօղըն զոր ի բաց եր իմ անտի պարուրեալ :
Սիրես դու . իսկ ես զի՞նչ . ողորմ վրիպակ որպիսի՞
Ես ի գիրկս իմ ընդունել զնախանձընդդէմ ախոյեանս : —
Հեշտալուրս եմ՝ սիրէի զնա , եւ այսօր իսկ սիրտ իմ
Խոստանայր նըմա զնըպաստ զիւրոյ դըրժող տըռփոտին :
Աւադիկ արդ յաղթանակն յոր եւ ածեալ լինէի .
Կայեցի զանձն ես ինձէն ի կառըս քո հանդիսիդ :
Ներեալ իմ քեզ , ո՜հ , զանձնասէր իղձըս չըրթանցդ ,
Եւ զզըրկանըս սըրտին զոր դու յինէն կողոպտես ,
Բայց անարգ զիս անըզգաստ թողեալ զլարեալ ինձ հաղբից՝
Թոյլ տանել զի մինչ ի խորս անդ Յունաց զիս խընդրեսցէ
Ապաշնորհն՝ որ ինձ մընայ ի լըքանել զիս եւեթ ,
Ներգաւո՛ր դու , մինթէ այս նախատ իցէ՞ ներելի :

ԵՐԻՓԻԼԷ

Տաս դու ինձ , տիկին , անուանս յունկն իմ կարի նորաձայնս .
Ոչ ոք ինձ ուսոյց երբեք ի միտ առնուլ ըզգուշս ,
Եւ աստուածք՝ ընդ իս ի վաղ ժամանակաց սըրտմըտեալք՝
Տակաւին յականջաց իմոց խնայեալ էին զայնս :
Այլ արժան է անըրանիր զցասումն առնել տըռփելոց :
Եւ զիմ՞ կամէիր թէ ես քեզ աղդ առնիցեմ .
Կարացե՞ր խորհել բընաւ թէ քան զսերունդն Ագամեմնի
Աքիլլես նախամեծար ընտրիցէ զկոյս ոք անշուք ,
Որ յողբոյն ճակատագրէն իւրմէ միայն զայս գիտէ ,
Զի ծընունդ է այնր արեան՝ զոր նա հեղուլ ցանկանայ :

ԻՓԻԳԵՆԻ

Դու ճոխաս , անապորոյն , եւ անկուշես ըզցաւս իմ .
Զեւ էր իմ ծանուցեալ զաղէտըս իմ բովանդակ .
Ի կռչիւ առ այն գընեւ զտարադրութիւնդ եւ զիմ փառս ,
Զի պայծառ եւս անիրաւ քո յաղթութիւնդ փայլեսցէ :
Այլ սակայն խայտալըդ քո յոյժ է չտապող տարաժամ .
Նոյն նա ինքն Ագամեմնոն որում լինիդ ուղընհար ,
Է իշխան Յունաստանի եւ իմ իսկ հայր եւ սիրող .
Վըշտակից լինի ցաւոցս եւ առաւել իսկ քան զիս .
Արտասուք իմ կանխաւ շարժեցին զինքն ի գորով ,
Եւ լուայ զորըս կամէրն յինէն ծածկել հեծութիւնս .
Աւա՜ղ , զի զհանդիպումն իւր զըրտմագին պարսաւեալ՝
Իշխեցի տըրտընջել առ նա զսիրոյն նուազմանէ :

ՏԵՍԻԼ Զ

ԱՔԻԼԼԷՍ, ԻՓԻԳԵՆԻ, ԵՐԻՓԻԼԷ, ԴՈՎՐԻՍ .

ԱՔԻԼԼԷՍ

Ճըշմարի՞տ ուրեմն իցէ , բամբիչն , ըզքե՞զ տեսանեմ ,
Ի պատրանս համարեցայ զբոլոր բանակն համօրէն :
Դո՞ւ յԱւլիս , դո՞ւ ինքնին . եւ զի՞ գործել այսըր գաս .
Եւ ըզմ՞ Ագամեմնոն ինձ զհակառակն հաւաստէր :

ԻՓԻԳԵՆԻ

Վըստա՛հ լեջիր , տէր . կատարեսցին կամք սըրտիդ ,
Ոչ եւս այլ Իփիգենի զըլացի յերկար ատամնօր : «Ելանէ Իփիգենի»

ՏԵՍԻԼ Է

ԱՔԻԼԼԷՍ, ԵՐԻՓԻԼԷ, ԴՈՎՐԻՍ .

ԱՔԻԼԼԷՍ

Յինէ՞ն նա խոյս տայ . Լո՞ւրջ ինչ իցեմք , թէ յանուրջ .
Ցո՞ր աղմուկ նոր չըփոթի տուզանէ զիս այս փախուստ :

Ոչ գիտեմ, տիկին, առանց ըղձի ցասուցն յուզելոյ
Կարիցէ՞ Աքիլլէս առաջի քո երեւել.
Սակայն, եթէ լսես դու զաղաչանս սորին,
Եթէ նոյն նա ինքն յաճախ արգահատեաց իւր գերւոյն,
Գիտես դու՝ զի՞նչ են պատճառք որ այսր ածին ըզնոսա.
Գիտես դու . . .

ԵՐԻՓԻԼԷ

Ո՛րպէս, տէր. ո՞չ գիտիցես ինչ դու զայն,
Որ յամմոյ հեռաւէ ջեռեալ ի ծովեզերս յայսոսիկ՝
Դու ինքնին ի գլուխ տարար եւ ճեպեցեր զեկս իւրեանց:

ԱՔԻԼԼԷՍ

Ես յափանցս ամսոյ բացէ՝ երէկ եւեթ տեսի զնա:

ԵՐԻՓԻԼԷ

Իսկ զիա՞րդ. մինչդեռ գըրէր Ագամեմնոն ի Միկէնս,
Ո՞չ սէր քո, եւ ոչ ձեռըն քո վարէր ըզնորայն.
Զի՞նչ. դո՛ւ երկըրպագուդ նորա գըստերըն գեղոյ . . .

ԱՔԻԼԼԷՍ

Առաւել քան զառաւել զիս յայն ծընկեալ տեսանես,
Տիկին. եւ թէ արդիւնք ըստ խորհըրդոյըս գային,
Ես ինքնին անդըր յԱրգոս յառաջէի քան ըզնա:
Եւ սակայն՝ յինէն խորշի: Զի՞նչ են արդեօք յանցանք իմ.
Այլ ոչ ա՛յլ ինչ նըշմարեմ՝ բայց սխրիմ աչս ի բնաւս.
Նա ՚ւանիկ սառ ի ժամուս Կալքաս, Նեստոր, Ոդիսեւս
Ըղմնոտի լեզուանութեան ի ձեռս առեալ զհեթեթանս՝
Ընդ սիրոյս մաքառէին, եւ թըւէին առել յայս
Զի թէ ուշ յիմ փառս առնեմ, պարտ է առնել զայն ապախտ:
Ցի՞նչ արդեօք կամք իցեն առնել աստէն ձեռան ի գործ
Իցեմ ես յանըզգաստից առակ եւ խօսք բանակիս:
Ո՛ն մըտցուք կորզել հանել ըզգաղտնիս զայս ի նոցունց: « փնույ »

ՏԵՍԻԼ Ը

ԵՐԻՓԻԼԷ, ԴՈՎՐԻՍ.

ԵՐԻՓԻԼԷ

Կորանա՛ցըս տեսող դէք, յո՞ր վայր մըտեալ զօղեցիմ:
Ախոյեան ամբարտաւան, սիրիս՝ եւ դեռ ողորմընջեմս.
Տարա՞ց ես՝ միանգամայն քոց նազանացդ եւ հինից.
Ո՛հ, նա՛ մանաւանդ . . . բայց Դովրիս կամ խարեմ զանձն,
Եւ կամ մերձ է ի վերայ նոցա ճայթել ինչ ամպրոպ.
Աչք են իմ. երջանկութիւն չեւ է նոցուն խաղաղիկ.
Դապ զըներն Իփիգենեայ, յԱքիլլեսէ կան զանխուլ.
Հեծեծէ Ագամեմնոն: Մի՛ յուսահատ եղիցուք.
Եւ թէ բաղդն ընդդէմ կուսին յոխիցըս քէն յաւելցի,
Գիտացից՝ զայս զուգութիւն ի խորհըրդոցս առնուլ շահ,
Զի մի ես միայն լացից եւ անվըրէժ զրաւեցայց:

ՀԱՆԴԻՍ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա.

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ, ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ.

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Այո, տէր, ի գնալ էաք, եւ բարկութիւն իմ արդար
ԶԱքիլլէս եւ ըղձամբարն ի բաց թողուլ փութայէս.
Դուստրն իմ ընթանայր ողբալ զամօթ իւր յԱրգոս:
Բայց նոյն ինքըն զարմացեալ ընդ ձեւ ի ձեւ փախուստ մեր,
Քանիօն երդմըննեաք, զորոց չեղեն ինձ յերկուանք,
Արարեալ ափ ի բերան զիս, եւ ըղձեղ խափանեաց:
Ճեպէ նա զհարսանիս զոր յապաղել բամբասեն,
Եւ է քեզ ի խնդիր՝ հրաւէրց սիրով եւ ցասմամբ՝
Եւ խիզախ ի կարկել զխաբեպատիր զայն բարբանջ՝
Կամի զհայր բանին գիտել՝ յամօթ առնել Աքիլլէս:
Թօթափեա զկասկածանս որ զխնդութիւնս աղմկեն:

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Եւ արդ բաւ է, տիկին. հաւատացուք թող նմա:
Ըզվրիպակն առնում ի միտ որով էաք մոլորեալ,
Եւ ըզգամ զուրախութիւնդ որչափ եւ հնար իցէ ինձ.
Կամիս դու՝ զի Կալքաս խառնեսցէ զնա ի տոհմ իմ.
Ի բագին անդըր կարօղ ես առաքել զդուստրն քո.
Ըսպասեմ նմա, բայց չեւ յառաջ անցեալ ի գործն այն,
Կամիցայ վայրիկ մի խօսել ընդ քեզ առանձին:
Տեսանես յորպիսի տեղի ածեր ըզնա դու.
Ամենայն ինչ աստ մարտի՝ ոչ հարսանեաց է հանդերձ:
Ամբոխ բանակի, պատերազմիկք, նաւավարք,

Բագին խըռնագիզեալ ի նիզակաց, յաշտեից,
Տեսիլս այս ամենայն՝ հանդէս ի դէպ Աքիլլեայ,
Զէ ինչ յոյժ խաղաղական ի զօշանել զաչըս ձեր.
Եւ հելլէնք տեսանիցեն ըզհարսն իւրեանց արքային
Ի պայման ձեզ եւ ինձ անվայելուչ վիճակի:
Անսայցես ինձ. աղէ թո՛ղ զԻփիգենի՝ առանց քո՝
Աղախնեանցդ ընկերելով յայս հարսանիս ընթանալ:

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ո՛վ, ես. ի թեւս այլոց յանձն արարից ըզդուստր իմ,
Եւ զոր եմ ըսկըսեալ ի կատար ո՛չ հասուցից.
Եւ ածեալ մատուցեալ զինքն յԱրգոսէ այսր յԱւլիս՝
Առաջնորդ հրաժարեցից նըմա լինել ի բագին:
Եւ իցէ՞ ինձ ի Կալքաս չլինել հուպ քան ըզքեզ:
Եւ ո՞ զդուստր իմ յանդիման առնիցէ իւր փեսային:
Եւ ո՞վ այլ յօրինեսցէ զնըւիրական զայս հանդէս:

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Աստանօր ոչ ես դու յԱտրէոսեանն ապարանս.
Այլ կաս ի ճամբարի . . .

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ուր ամենայն քեզ անսայ,
Ուր բաղդն Ասիոյ՝ կայ ի քո ձեռս ապաստան,
Ուր զօղջոյն յունաստան ընդ օրինօք քով հայիմ,
Ուր որդին Թետիսի անուանելոց է զիս մայր:
Ցո՞ր չըքեղ արքունիս լըցեալ իմով մեծութեամբ
Կարիցեմ ընաւ քան զայս պայծառափայլ երեւել:

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Քեզ, տիկին, տըւեալ երդումն յանուն դից հարցըն զարմիս,
Հաճեսջիր սիրոյ իմում ըզշնորհըս զայս պարգեւել:
Են են իմ իրաւունք:

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Տէր, յանուն նոյն աստուածոց,
Ցայսըմ քաղցըր տեսլենէ մի զաչըս իմ զըրկեսցես,
Հաճեաց մի ամաչել առաջն յիմոց երեսաց:

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Առաւել իմն յուսայի առ ի քոյոց հաճութեանց։
Այլ զի բանն անբաւական է ի շարժել զմիտըս քո,
Եւ նոյն իսկ աղաչանք իմ ապիկար են այսչափ,
Լըւար ապաքէն զոր ինչ ի քէնըդ խընդրեմ,
Տիկին, զայն կամիմ եւ զայն տամ քեզ հրաման, հնազանդեա՛ց։
« Գնայ »

ՏԵՍԻԼ Բ

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ·

Առ իմէ՞ արդեօք իցէ՝ զի անողորմ պընդութեամբ
Անիրաւն Ագամեմնոն զիս ի բանակէն տարագրէ։
Խրոխտացեալ նորով բարձրիւն՝ իշխիցէ՞ զիս անգոսնել,
Երեւել զիս ընդ իւրումն համարիցի՞ անարժան.
Եւ կամ դեռ իշխանութեան զաւազանին երկչոտ տէր,
Ցուցանել աստանօր ոչ իշխէ զքոյրն Հեղինեայ [1]։
Եւ ըզմէ՞ թաքուցանել զիս. եւ որո՞վ իրաւամբք
Ունիցի նորայն յերեսս իմ անկանել չափառուկ։
Այլ չէ փոյթ. այնպէս կամի. եւ սիրտ իմ յանձն առնու զայն։
Դուստր իմ, երջանկութիւնդ յամենայնէ սփոփէ զիս.
Պարգեւեն քեզ զԱքիլլէս երկինք. եւ ես յոյժ խընդամ
Զի լսեմ կոչել ըզքեզ... բայց ահա ինքն աւասիկ։

ՏԵՍԻԼ Գ

ԱՔԻԼԼԷՍ, ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ·

ԱՔԻԼԼԷՍ

Ամենայն ինչ, տիկին, յաջող է ինձ ըստ փութոյս,
Արքայն ոչ պահանջեաց այլ եւս ինչ նոր յայտնութիւն.

---

1 Քոյր Հեղինեայ է ինքն Կլիտեմնեստրա, որպէս ասացաք. և Հեղինէ առեւանգեալ՝ էր պատճառ պատերազմին Տրովայ և արշա-ւանին Յունաց։

Հաւատայ կըրից սըրտիս, եւ զոզ ինձ ոչ ունկն եդեալ,
Արկեալ զերկըս զինեւ՝ ընկալաւ զիս ի փեսայ։
Ինձ մի բան եւեթ ասաց. իսկ ձեզ պատմեա՞ց ինչ արդեօք՝
Զի՞նչ բաղդ այսր ի ճամբարըս մեր ածէք դուք այսօր։
Հաշտեալք են աստուածք. զի գէթ Կալքաս քարոզէ՝
Եթէ ինքն, ի ժամէ եւս, հաշտ առնէ զմեզ ընդ նոսին,
Թէ հողմունք եւ Պոսիդոն առ ի լըսել մեզ պատրաստք,
Ակն ունին միայն արեանըն զոր հեղցէ ձեռըն իւր։
Այժմէն իսկ ինուան ահա պարգին առագաստք,
Ըստ բանի իւրում այժմէն շըրջեն զառաջս ի Տրովա։
Իսկ ես, թէպէտ ի շնորհս իմոյ սիրոյս տակաւին
Ըղձողմունան յապաղիցեն շարժել անել յայսրէն զարձ,
Եւ թէպէտ ակամայ թողուցում զափն երջանիկ
Ուր կամս հանդերձեալ վառել ըղջահս հարսանեաց,
Կարիցեմ շըսիրել զգեղանըսին ժամ պատեհ
Երթալոյ կըռնքել արեամբ տրովական զմեր զուգութիւն,
Եւ թողուլ փութով թաղեալ անդէն եւ անդ ընդ Տրովեաւ
Զնախատինս այնըր անուան՝ յոր եւ իմս այժըմ խառնի։

ՏԵՍԻԼ Դ

ԱՔԻԼԼԷՍ, ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ, ԻՓԻԳԵՆԻ, ԵՐԻՓԻԼԷ, ԴՈՎՐԻՍ, ԷԳԻՆԷ·

ԱՔԻԼԼԷՍ

Բամբիշն, իմ երջանկութիւն ըզքէն եւեթ կախեալ կայ.
Հայր քո քեզ առ սեղանովըն պատրաստէ փեսայ զըզ,
Արի եկ անդր ընդունել ըզսիրտ որ զքեզըն պաշտէ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Տէր քաջազըն, չեւ է դեռ մեզ ժամանակ մեկնելոյ.
Ներեսցէ ինձ դըշխոյն համարձակել եւ խընդրել
Գթութեան ինչ ի սիրոյդ, զոր եւ շնորհել ինձ պարտի։
Մատուցեալ կամ ընծայել քեզ օրիորդ մի առոյգ.
Ի ճակատ նորա երկինք զազնըւութիւն են դրոշմեալ։
Աչք նորա զոր ամենայն են ողողեալ արտասուօք,
Գիտակ ես աղետիցն, այլ եւ նոցին իսկ պատճառ.
Ես ինքնին, — յո՞ փարեալ տանէր զիս կոյր բարկութիւն, —
Անպատկառ, սուղ ինչ յառաջ տըրտմեցուցի զտառապեալն.

Ընդէ՞ր ոչ մարթայցեմ օժանդակող նըպաստիւք
Անիրաւ խօսից իմոց դարման տանել փութայցես :
Նըմա փոխ տամ ըղձայնս , եւ աւելի չկարեմ ինչ :
Դու միայն կարող ես , տէր , ըզգործըդ քո եղծանել .
Գերի է նա քո . շըղթայք նորա՝ զորս ողբամ՝
Հրաման եթէ տայցես , թօթափեսցին ի ձեռացն :
Այսու սկըսեսջիր արդ զօրըս զայս երջանիկ :
Մի՛ եւս այլ պարտական լիցի նա զմեզ տեսանել :
Ցոյց արա՛ թէ զհետ երթալ հասանէ ինձ առ բազմիս
Արքայի , որ ոչ չառեալ աճապարեկել ըղմարդիկ՝
Ոչ մինչեւ յայրեացուերս ըղփառըս իւր սահմանէ ,
Արտասուաց հարսիննեըէ քաղցրախառնել զյաղթութիւն ,
Եւ ի ձեռըն թըշուառաց երբեմն եղեալ զինաքերծ ,
Աստուածոց գիտէ նմանել համակ՝ իւրում առեղծողաց :

ԵՐԻՓԻԼԷ

Այո , տէր , ըսփոփեսջիր ըզդառնագոյնն ի ցաւոց :
Պատերազմ ի Լեսբոս ի գերութիւն արկ զիս քեզ .
Բայց ըստ չափ է ելանել թըշնամանիկ իրաւանց
Յաւելուլ յայն եւ զտանջանս՝ զոր չարչարիմս աստանօր :

ԱՔԻԼԼԷՍ

Դո՞ւ , տիկին :

ԵՐԻՓԻԼԷ

Այո , տէր . եւ թողեալ զայլն ամենայն ,
Իցէ՞ քեզ իշխանութիւն՝ եւս ինչ գըմնեայ տալ հրաման ,
Քան տեսող առնել զիս հէք՝ երջանկութեան հալածչացս :
Յամենայն կողմանց լուեալ երկրիս իմոյ ապառնալիս ,
Տեսանեմ զի բանակ մի մոլեկան յայն խաղայ ,
Տեսանեմ եւ զհարսանիսն , առ սաստկագոյն զիս խոցել ,
Զի առեալ տայ ի քո ձեռս ըզփաղաղիչ նորա զբոց :
Ներեա ինձ , ի բանակէս եւ յերկուաց քոց հեռի ,
Հանապազ վտարաբախտիկ եւ հանապազ անծանօթ ,
Երթալ թաքուցանել զաղիողորմ զիմ վիճակ ,
Զորս զկէսըն լուեն տակաւին ողբըս եւ կական :

ԱՔԻԼԼԷՍ

Գնասցիկ տիկին , չատ է . հարկ է քեզ գալ ըզհետ մեր .
Ե՛կ , ըզքեզ յաչըս Յունաց ազատեսցէ Աքիլլէս ,
Եւ իմոյ երանութեանըս սուղ ինչ ժամ անուշակ՝
Եղիցի ժամ երջանիկ ազատութեան անձին քոյ :

ՏԵՍԻԼ Ե

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ , ԱՔԻԼԼԷՍ , ԻՓԻԳԵՆԻ , ԵՐԻՓԻԼԷ , ԱՐԿԱՍ , ԵԳԻՆԷ , ԴՈՎՐԻՍ .

ԱՐԿԱՍ

Տիկին , կազմ ամենայն ինչ կայ ի սպաս պաշտամանց :
Թագաւորն առ անզանոյն Իփիգենեայ սպասեալ կայ ,
Եկի ես ըզնա խընդրել , կամ մանաւանդ եկի , տէր ,
Պաղատել ընդդէմ նորին ըզքոյ ձեռինդ օգնութիւն :

ԱՔԻԼԼԷՍ

Զի՞նչ ասես , Արկաս :

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ո՜վ դիք , սա զի՞նչ եկեալ պատմէ ինձ :

ԱՐԿԱՍ (առ Աքիլլէս)

Զքեզ միայն ի պաշտպանել նըմա կարող տեսանեմ :

ԱՔԻԼԼԷՍ

Ո՞յր ընդդէմ :

ԱՐԿԱՍ

Զանունն ասեմ եւ ամբաստան կամ յանկամս ,
Մինչեւ ցայս վայր խնամանըն պահեցի զխորհուրդ իւր .
Բայց երկաթն եւ պատրըւակ եւ բոց համակ կան պատրաստ :
Թէ եւ այս պատրաստութիւն ողջոյն ի գլուխս անկանէր ,
Սակայն հարկ է բարբառել :

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Դողամ , Արկաս , յայտ արա :

ԱՔԻԼԼԷՍ

Ով այն ոք եւ իցէ , խօսեաց եւ մի երկընչիր :

ԱՐԿԱՍ

Դու տարփող ես նորուն , եւ դու նորա ծընող մայր .
Զգոյշ լերուք մի առ հայր իւր զօրիորդն առաքել :

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Է՞ր խիթամք ի նմանէ ։

ԱՔԻԼԼԷՍ

Առ ի՞նչ լիցիմ կասկածոտ ։

ԱՐԿԱՍ

Նա նըմին առ սեղանոյն ակն ունի զնա զոհելոյ ։

ԱՔԻԼԼԷՍ

Նա՞ ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Զդուստր իւր ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Հա՞յրն իմ ինքնին ։

ԵՐԻՓԻԼԷ

Ո՜հ երկինք , զի՞նչ է այս լուր ։

ԱՔԻԼԼԷՍ

Ո՞ր զայրոյթ զաչացու յարեւ սորա զինէ զնա ,
Իցէ՞ հնար՝ բան զայդ առանց սարսափելոյ չականջել ։

ԱՐԿԱՍ

Ո՜հ , տէր . տայր ոք ինձ զի երկմըտեալ մարթէի .
Կալքասեան բարբառոյն ըզնա պատգամըն խնդրէ ,
Եւ չառնու յանձն ըզնըւէր այլ ինչ զոհից ի զենլիս ։
Եւ աստուածք՝ մինչ ցայն անգամ հովանացեալք Պարիսի [1] ,
Զխոստանան զՏրոյա եւ զհողմ մեզ՝ բայց այսմիկ փոխարէն ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Միթէ դիք տայցե՞ն հրաման ըզգարշելի զայս ըսպանդ ։

---

1 Որոյ առեւանգելով զՀեղինէ , որպէս յայտ է , շարժեցաւ տրոյական պատերազմն ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Երկինք , զի՞նչ է մեղուցեալ իմ խըստութեանդ արժանի ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ոչ եւս ինչ զարմանամ ընդ անողորմըն հրաման
Որ զիս արգելոյր չըմերձենալ ի բագինն ։

ԻՓԻԳԵՆԻ (առ Աքիլլէս)

Աւադիկ են հարսանիքն որ պատրաստեալ մընայր ինձ ։

ԱՐԿԱՍ

Թագաւորն ի ձեր պատրանս ըզհարսանիսըն հնարէր .
Եւ բանակն առ հասարակ իբրեւ ըզձեզ ի խաբս է ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ինձ ուրեմն անկ է , տէր , ողջագուրել ըզքո ծունկս ։ «[illegible]»

ԱՔԻԼԼԷՍ

Ա՜խ , տիկին ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Մոռացիր զծանրատաղտուկ փառսըն իմ ,
Այս ողորմ նըւաստութիւն է վիճակիս վայելուչ .
Երանի թէ արտասուքս ի գութ ըզքեզ ածիցեն .
Մօր օրէն է անկանել յոտըն առանց ամօթոյ ։
Տես աղէ , յափըշտակեալ տանին ըզքո հարսն ի քէն ,
Գեղեցիկ սովին յուսով էր իմ ըզնա սընուցեալ ։
Ի խընդիր քեզ գայաք ի մահագոյժ յայս ծովափն ,
Եւ անունըդ քո , տէր , ածեալ վարէ զինքն ի մահ ։
Երթիցէ՞ արդ՝ զաստուածոցն արդարութիւն հայցելով՝
Գիրկս ածել բագնացն նոցին զարդարելոց յիւր ըսպանդ ։
Չունի զոք բաց ի քէն . աստանօր դու ես նըմին
Եւ հայր եւ փեսայ եւ ապաւէն եւ աստուածք ։
Ցաչըս քո նըշմարեմ զաղէտն որ զքեզ տագնապէ ։
Դըստրիկ իմ , ըզքեզ առ փեսայիդ քում թողում ։
Ըսպասել ինձ հաճեցիր , տէր , եւ ըզնա մի՛ թողուր .
Փութամ դաւաճանող առն խմում ես երեւել ,
Չկարասցէ կալ առաջի մոլեգնութեանս այսմ որ յիս ։
Հարկ լիցի Կալքասայ՝ զայլ ոք խնդրել պատարագ .

Կամ թէ ոչ ի սրտի նոցա թափել ըզքեզ կարիցեմ,
Դըստրիկ իմ, լիցի նոցա՝ յառաջ քան զքեզ՝ զիս զենուլ:

ՏԵՍԻԼ Զ

ԱՔԻԼԼԷՍ, ԻՓԻԳԵՆԻ.

ԱՔԻԼԼԷՍ

Լուռ եւեթ կամ ես, բամբիշն, եւ բնաւ անշարժ պակուցեալ:
Ընդ իմ բանք լինիցին, իցէ՞ ծանօթ Աքիլլէս:
Մայրըն պարտ համարի վասըն քո զիս աղերսել,
Դըշխոյն խոնարհեալ առ ոտըս իմ անկանի,
Եւ անպարտ խռովութեամբ արարեալ զիս անպատիւ,
Առ ի գութ զիմ սիրտ ածել արտօսր առնէ ապաւէն:
Ո՞ չկենաց քոց առաւել քան զիս պարտի տանել փոյթ:
Ո՛հ, անշուշտ, է յիրաւի վըստահանալ յիմ հաւատ:
Առ իս են թըշնամանքն, եւ յոր և կողմ դառնայցեն,
Ե՛ս եմ երաշխաւոր կենացն յոր զիմըս զօդեմ:
Բայց արդար ըղբտմըտութիւնս անդրագոյն զիս մըղեսցէ,
Պաշտպանել քեզ դոյզն իմն է, փութամ խընդրել ըզքո վրէժ,
Եւ անդէն առ նըմին պատուհասել զդաւճըն դաւ՝
Որ իշխէ իմով անուամբ սուսեր ըրբել յարեւ քո:

ԻՓԻԳԵՆԻ

Ո՛հ անսա, տէր, եւ հաճեաց մատուցանել ունկն առ իս:

ԱՔԻԼԼԷՍ

Զինչ, բամբիշն. յանդըգնեսցի՞ ոտնհար լինել ինձ խուժ ոք.
Տեսանէ՝ զի գնամ խընդրել ես ըզվրէժ քեռն իւրոյ [1]
Եւ գիտէ զի ես նախկին տըւեալ ըզկամս հաճութեան՝
Ըզնա գլուխ ընտրել եւ առ նախանձ ընդդէմ արքայից.
Եւ ի գինս իմոյ փութոյս, ի գինս իմոց վաստակոց,
Հուսկ ուրեմն ի գինս ողջոյն մեծահըռչակ յաղթութեան
Որ ի վրէժ իւր եւ ի ծագ փառաց ու ի ճոխ մեծութիւն,
Շատացեալ եւ փառաւոր են անուամբ քոյ փեսայի,

---

1 Այսինքն Հեղինեայ, քենւոյն Ագամեմնոնի, զոր և քույր կոչէ:

Ի նմանէ զպատիւն եւեթ խընդրէի քո՛ լինելոյ.
Նա սակայն յաւուր յայսմիկ արիւնարբու, ըստերդուեմ,
Ոչ է շատ նըմա զսիրով եւ ըզքընութեամբ իսկ վաճել,
Ոչ է շատ յանձն առնուլ ցուցանել ինձ ըզքո սիրտ
Ծըխեալ անդ ի բագնին ընդ մահացէն սուսերաւ,
Այլ ծածկեալ զայդ պատարագ ընդ հանդերձաւ հարսանեաց,
Հընարի զի ես իցեմ որ զքեզ ի մահ տանիցիմ,
Զի բազուկ իմ դիւրախաբ հարցէ ի սիրտդ ըզսուսերն,
Եւ եղէց փոխանակ ընդ փեսայի՝ քեզ դահիճ:
Եւ քեզ զինչ իսկ լինէին այս արիւնոտ հարսանիք,
Եթէ օր մի տարաժամ անագանեալ էի գալ:
Իսկ զի՞րդ. մոլեգնութեան նոցա մատնեալ դու յայնժամ,
Ի սեղանն երթալոց էիր խընդրել զիս ի զուր,
Եւ հարեալ անակընկալ երկաթով անդ անկանել,
Բասրելով զիմ անուն որպէս թէ զքեզ խաբիցէ.
Պարտ է արդ ըզվըտանգիս եւ զնենգութեանս այսորիկ
Դատաստան ի նմանէ պահանջել յաչս Հելլենաց:
Եւ քո խառըն լինելով ի պատիւ քում փեսայից,
Արժան է քեզ, բամբիշն, ընդ միտըս իմ լինել հաճ:
Արժան է զի անգութն՝ որ զիս յընչացըն քերեաց,
Առնուցու ի միտ՝ որո՛վ անուամբ իշխեաց զեղծանել:

ԻՓԻԳԵՆԻ

Աւա՜ղ. զիս թէ սիրես, եթէ ի շնորհ ինձ յետին
Հաճեսցիս սիրելւոյդ աղաչանացըն լսել,
Այս է, տէր, աւասիկ՝ ուր ցուցանել պարտ է զայն.
Զի անգութն այն հուսկ ուրեմն ում ապառնացեալ խիզախես,
Թըշնամին այն խուժադուժ, մարդախոշոշ, անիրաւ,
Ած ընդ միտ, զինչ եւ իցէ արարեալ, տես զի հայրս է:

ԱՔԻԼԼԷՍ

Նա՞ քո հայր. յետ սոսկալի այսըր նորա խորհըրդոց՝
Ոչ եւս այլ գիտեմ ըզնա քան թէ խոշոշ քո վիրաց:

ԻՓԻԳԵՆԻ

Հայր է իմ, տէր, եւ զայդ ահա կըրկնեմ ես առ քեզ,
Բայց հայր՝ զոր ես սիրեմ, եւ հայր զոր եսըն պաշտեմ,
Որ եւ ինքն իսկ զիս սիրէ, եւ իմ մինչեւ ցօրըս ցայս
Զիք տեսեալ առ ի նմանէ, բայց միայն ցոյցըս սիրոյ:
Սիրտ իմ յայս մեծարանս ի տղայ տիոցըս ընեալ՝
Վըշտանալ եւեթ գիտէ ի վիշտս նորա յամենայն.

Քա՛ւ յինէն թէ իշխեցից ես այժմ, յանկարծ փոփոխմամբ,
Հաւանել ընդ զայրոյթըս բարկութեան հորձից քոց,
Քա՛ւ յինէն խմով բանիւքըս բորբոքել ի քեզ զայն·
Հաւատա զի սիրել հարկ է որչափ ես ըզքեզ,
Ի տանել համբերել քըստմընելի յորջորջմանցն
Որովք սէրդ առ իս ըզնա ինձ լու ի լու նախատեաց։
Եւ ընդէ՞ր համարիցիս թէ տըմարդի եւ խուժդուժ՝
Ընդ հարուածն ոչ հեծիցէ՝ զոր ինձ նիւթեալ պատրաստեն·
Ո՞ր հայր ընդ կորուստ արեան իւրոյ խընդայցէ·
Եթէ նմա զայր զիս փրկել, կորուսանել առ ի՞նչ էր։
Տեսի ես մի յերկուանար, զի արտասուս հեղոյր նա։
Իցէ՞ զնա դատապարտել մինչ չեւ լըւեալ ի նմանէ։
Վա՜հ, յա՛յնչափ արհաւրաց ոգի նորա սասանեալ,
Իցէ՞ նմա եւ ի քումմէ քինուց արժան տագնապել։

ԱՔԻԼԼԷՍ

Զի՞նչ, բամբիշն· ի մէջ այնչափ պատճառաց երկիւղի՝
Այդ միայն սոսկմունք եւեթ ըզքեզ պատեալ պաշարեն·
Անգութ ոք, — զհայրդ իցէ այլազգ ըզնա ինձ կոչել, —
Ի ձեռըն Կալքասայ զքեզ խողխողել հանդերձի,
Եւ յորժամ ըզսէրս ընդդէմ դընեմ իւրում մոլութեան,
Հանդըստեան իւրոյ խընամ եւեթ ըզքեզ տագնապէ։
Ըզբերան իմ խըռնու, արգահատեա եւ ողբաս·
Ի նոյն ինքըն զընդաս, եւ երկրնչիս դու յինէն։
Իմ խնամոց դառն արգասիք· եւ այդորիկ են, բամբիշն,
Ամենայն՝ որով չահեաց սիրեաց յոգիսդ Աքիլլէս։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Ո՛հ, զայն սէր, անագորոյն դու, 'նդ որ կամիսդ յերկուանալ,
Միթէ ցայս վայր ի յայտնել յապաղեցի ես ըզնա։
Տեսանես որով դիմօք, եւ որպէս այն թէ յանհօգս
Ընկալայ ես ըզլուր աքինոռոց ըսպանդիս·
Եւ ոչ գոյնք իմ հատան։ Զհայրդ չեղեր դու տեսող՝
Յոր անչափ անյուսութիւն երթայր խուն մի յառաջ,
Յորժամ այն ինչ զոգ հասեալ, զրոյց ինչ զուր անբաստոյգ
Ըզբոյս յորդորդութեանց բերեալ պատմեաց ինձ ըզլուր։
Որպիսի յոյզք, որպիսի նախատալից ձայնից ուղխք
Ամբաստան զաստուածոց եւ զմարդկանէ լինէին,
Ա՛խ, քեզէն տեսանէիր՝ առանց ինչ իմ ասելոյ՝
Որչափ սէր քո ցանկալի է քան ըզկեանս իմ յաչս իմ։
Նա 'ւանիկ ո՞ իսկ գիտէ· ո՞, թէ երկինք ցասուցեալ

Կարասցի՞ն տանել անչափ երջանկութեանս յորդութեան։
Ո՛հ թըւէր ինձ եթէ բոցն այն այնպիսի գեղեցիկ
Քան ըզբաղդ մահկանացուի զիս գերի վեր ամբառնայր։

ԱՔԻԼԼԷՍ

Ա՛խ բամբիշն իմ, թէ իցեմ քեզ սիրելի, ողջ լիջիր։

ՏԵՍԻԼ Է

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ· ԻՓԻԳԵՆԻ· ԱՔԻԼԼԷՍ, ԷԳԻՆԷ·

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ամենայն ինչ տէր, կորեաւ, եթէ մեզ ոչ օգնեսցես։
Ագամեմնոն խուսէ յինէն, եւ յերեսաց երկուցեալ՝
Տայ հրաման արգելուլ զիս ի բագինն երթալոյ·
Պահապանք՝ զորս իւր ինքնին է փոյթ տարեալ ի կարգել՝
Յամենուստ ի կողմանց խափանեցին զանցըս մեր։
Խուսափէ յինէն· պակնու յանդըգնութիւնն ի ցասուցս։

ԱՔԻԼԼԷՍ

Արդ ուրեմն իմ է ունել ըզքո տեղին՝ իւր հանդէպ,
Տեսցէ նա զիս, տիկին, եւ խօսեցայց ընդ նըմա։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Ո՛հ, տիկին... ո՛հ, տէր իշխան, յո՞ երթալ կամք իցեն ձեզ։

ԱՔԻԼԼԷՍ

Եւ զի՞նչ ակն ունին յինէն քո պաղատանքդ անիրաւ·
Յամենայն ժամ նախ ընդ քե՞զ արժան իցէ մարտընչել։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Զի՞նչ խորհուրդք իցեն քո, դուստր իմ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Յանուն աստուածոց,
Արգել, տիկին մայր, ըզմոլեգին սարփաւորդ·
Ըզդըժնեայ բանակցութեանց խափանեսցուք պատահումն։
Տէր, կարի յոյժ դառնութիւն ժանտացուսցէ զկըչտամբանսդ։

Գիտեմ զոր վայր մոլեցի ըզ տարփաւոր սըրտմըտեալ,
Եւ խըռում իշխանութեան նախանձաւոր է հայր իմ.
Եւ ծանօթ է կարի յոյժ գոռոզութիւն Ատրիդայց.
Անսա, տէր, զի խօսեսցին շըրթունք յաւէտ երկիւղածք:
Զարմացեալ անշուշտ նա ինքն ընդ դանդաղելս իմ առ նա,
Եկեսցէ անյապաղ անձամբ խընդրել զիս աստէն.
Լուիցէ զհեծեծութիւն տառապելոյ մօր իմոյ.
Եւ զի՞նչ այն իցէ՝ զոր չազդիցէ յիս խորհուրդ
Զարտասուս հատանելոյ զոր յայնժամ դուք հեղուցուք,
Կարծելոյ զցասումըդ ձեր, եւ վասըն ձեր ապրելոյ:

ԱՔԻԼԼԷՍ

Արդ զի՞ զայդ կամիք դուք, ըղձեղ արժան է հաճել:
Տուք ուրեմն երկրըեան նըմա խըրատ օգտակար.
Յառաջ միտըս դարձուցէք, ածէք ըզնա ի հաւան,
Վասըն ձեր, առ իմ հանգիստ, եւս առաւել առ նորայն,
Բազում յոյժ ժամըս վատնեմ ի սընոտի բարբանջանս.
Գործոց՝ եւ ոչ բանից մեզ կարեւոր պէտք են արդ:

« — Կլիւտեմնեստրա »

Ի քո սպաս գընամ, տիկին, եւ զամենայն յարդարել.
Այժմ ի յարկըս վըրանաց քոց երթիջիր ի հանգիստ:
Դըստրիկըդ քո կեցցէ. զայս գուշակել քեզ կարեմ:
Հաւատա զէթ, հաւատա, մինչեւ իցեմ կենդանի՝
Ի նանիր հըրամայեսցեն աստուածք ըզմահըն նորա.
Այս անվըէպ հաւաստագոյն քան զԿալքասայն է պատգամ:

ՀԱՆԴԷՍ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա

ԵՐԻՓԻԼԷ, ԴՈՎՐԻՍ.

ԴՈՎՐԻՍ

Ո՜հ, դու զի՞նչ ասես ցիս: Ո՞ր պըղանդակ խօլութիւն
Առնիցէ նախանձելի զԻփիգենեայ զբաղդըն քեզ:
Մնասցի նա յետ ժամու, եւ Ո՛չ երբեք, ասես դու,
Առաւել նախանձաբեկ ընդ երանիս իւր եղէ:
Տիկին, ո՞վ այդմ հաւատայ. եւ ո՞ր այն սիրտ վայրենի...

ԵՐԻՓԻԼԷ

Ոչ երբեք ի բերանոյս ել ճըշմարիտ ինչ քան զայդ.
Ոչ երբեք, այսքանեօք անձն իմ հոգովք տառապեալ՝
Առաւել նախանձ եբեր երջանկութեան կուսիդ այդ:
Ո՜վ վըտանգք բարեպարգեւք. յոյս անօգուտ վայրապար:
Ո՞չ տեսեր դու զեւր պարծանս, եւ զխռովութիւնն Աքիլլեայ.
Տեսի ես եւ փախեայ ի ստուգագոյն նըշանացն:
Այն զիւցազըն սոսկալի հասարակաց մարդկութեան,
Որ չգիտէ ինչ արտասուս՝ բայց զոր տայ ինքըն հեղուլ,
Որ ի ճիզմ հասակէն ընդդէմ նոցին կարծրացաւ,
Եւ արդար եթէ իցէ զոր միանգամ աւանդեն,
Դիեցաւ եւ զարիւն եւս առիւծուց եւ զարջոց,
Նա սկըսաւ վասըն նորին ուսանել զի՞նչ է երկիւղ.
Զարտասուս իւր ետես կոյսն, եւ զգունատել երեսացն:
Եւ ոզըա՞ն դու զնա, Դովրիս: Քանի՜ քանի՜ աղետից
Զարտասուսըն զայնոսիկ փոխանակել չկամիցիմ,
Թէ եւ ինձ յետ ժամու հասցէ ՚ստ նըմին մեռանել...

Այլ զի՞ զմահ ասիցեմ. մի՛ հաւատար թէ մեռցի ։
Կարծիցեմ թէ ի քուն պղերգութեան ընկղմեալ՝
Ի նանիր վասն նորա դժգունեցաւ Աքիլլէս .
Գիտասցէ Աքիլլէս կըրծիմ կանգնել աղետիցն .
Եւ տեսցես զի աստուածոց չէ հրամայեալ զայն պատգամ,
Բայց միայն ի յաւելուլ փառս նըմա եւ ինձ վիշտ ,
Եւ ըզնա գեղեցկագոյն յաչս ընծայել սիրողին ։
Եւ զի՞նչ . ո՞չ տեսանես զոր ինչ վասն իւր գործիցի .
Խափանի ապախտ եղեալ՝ մահահրաւէր վըճիռ դից ,
Եւ թէպէտ խարոյկն իցէ յառաջագոյն պատրաստեալ ,
Զանուն պատարագին տակաւին ոչ ոք գիտէ .
Է ի բնաւ զօրուէն թաքուն ։ Դովրիս , դու յայս լռութիւն
Զիմանա՞ս ըզհայր աղջկանն որ երերեալ տատանի ։
Իսկ արդ զի՞ գործիցէ ։ Ո՞ր կարծրագոյն արութիւն
Կալցի ժոյժ աղաղակին պատրաստելոյ իւր ընդդէմ .
Մայրն մոլեգնեալ , օրիորդին արտասուք ,
Ճիչ , կառանչ , անյուսութիւն ազգատոհմին բովանդակ ,
Արիւն զիւրասաղող յամենայնէ յայդմանէ ,
Աքիլլէս բողոքանալից ի սաղնապել անդ պատրաստ ։
Ոչ ասեմ. ի զուր ըզնա կոչեցին դիք առ ի մահ .
Ես խաբ եմ, եւ եղէց միայն թըշուառ եղկելի .
Ո՛հ . թէ զմիտս հաճէի զիմ...

ԴՈՎՐԻՍ

Զի՞նչ . ո՞ գիտէ զի՞նչ խորհիս ։

ԵՐԻՓԻԼԷ

Ոչ գիտեմ զի՞նչ ունի զիս , եւ նախանձս՝ զբարկութիւնս ,
Զի երագ ազդեցութեամբ բնաւին անցիցն անցելոց
Զընթանամ զաստուածոցն հրապարակել սպառնալիս
Եւ հրաշակ հարկանել ըզխնդութիւնան անօրէնս
Որ գործին աստ առ նոսա եւ առ բազկերս նոցունց ։

ԴՈՎՐԻՍ

Ո՛հ , տիկին , զի՞նչ խորհուրդ ։

ԵՐԻՓԻԼԷ

Ո՛հ , Դովրիս , զի՞նչ խընդութիւն.
Ո՛րչափ խունկք բորբոքեսցին անդ ի մեհեանսն Տրոյայ ,
Թէ խռովեալ զՅոյնս համօրէն , եւ վրէժ խնդրեալ ըզըմանս ,
Հակառակ Աքիլլեայ զԱգամեմնոն զինէի ,

Թէ սոցին ոխք ըզՏրոյայ մարտին կըռիւ մոռացեալ ,
Շրջէին միմեանց ի սիրտ զերկաթ սրեալ ընդդէմ իւր ,
Եւ թէ զզօրն առհասարակ ցախացուցիչ իմ հրապարք
Իմոց հայրենեացս հանէին զոհ ցանկալի ։

ԴՈՎՐԻՍ

Ոտնաձայն լսեմ . գան . Կղիտեմնեստրա յառաջէ ։
Ցարդարեա զանձըդ , տիկին , կամ յերեսացըն փախիր ։

ԵՐԻՓԻԼԷ

Ե՛կ , ի մեզ ։ Եւ յաղթեկել ըզդըժպըհի հարսանիսն
Ըզգայրուցս ի մէջ առցուք զոր եւ աստուածք տան հրաման ։

ՏԵՍԻԼ Բ

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ , ԷԳԻՆԷ .

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Տեսանես , Էգինէ , ինմանէ հարկ է խուսել ։
Ոչ միայն զկենացն իւրոց դուստր իմ չողբայ եւ զողայ ,
Այլ եւ հօրն արդահատէ , եւ ախորժէ զի ցաւք իմ
Շուք զիցեն ձեռինն այնմիկ որ զնա ի սիրտ հարկանէ ։
Ո՛վ սիրտ սերտ , ո՛վ մեծարանք ։ Սիրոյ իւրոյ փոխարէն
Խուժադուժն առ սեղանոյն զհեզգութենէն մըամըւոյ .
Նըմա մնամ . եկեսցէ խնդրել յինէն ըզպատճառս ,
Եւ կարծէ կարել զեռ եւս ըզխնդութիւն իւր սուզել ։
Ահա գայ ։ Զբըռնութենէն առանց ընդդէմ գոռալոյ ,
Տեսցուք՝ պաշտպանիցէ՞ իւրումն անդէպ դաւանոց ։

ՏԵՍԻԼ Գ

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ , ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ , ԷԳԻՆԷ .

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Զի՞ գործես դու , տիկին , եւ առ իմ՞ չերեւի
Ընդ քեւ աստանօր աչաց իմոց դուստրըն քո ։

Հրամանք իմ Արկասաւ պահանջեցին զինքն ի քէն ,
Զի սպասէ։ Մի թէ դու յապաղեցեր ինչ ընդ նա .
Արժանի փափաքանաց իմոց ինչ ոչ անսայցես .
Ընթանալ առ բագինն ոչ կարիցէ առանց քո ։
Խօսեաց ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Թէ գնալ պիտի , դուստր իմ պատրաստ առ իս կայ .
Իսկ քեզ , տէր , չի՞ք ինչ ընհաւ՝ որ թէ խափան լինիցի ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Ի՞նձ , տիկին ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Քոյին խնամք հանդերձեցին զամենայն ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Կալքաս կազմ է , տիկին , եւ զարդարեալ է սեղանն .
Ես զոր պարտք օրինաւոր տան ինձ հրաման , արարի ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ոչ խօսիս ինչ դու ընաւ զպատարագէն առ իս , տէր ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Զի՞նչ կամիս դու ցիս ասել , եւ ո՞ր խնամք նախանձու . . .

ՏԵՍԻԼ Դ

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ . ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ . ԻՓԻԳԵՆԻ . ԷԳԻՆԷ .

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Արի՛ դուստր իմ արի՛ , զի քեզ միայն ըսպասեն ,
Ե՛կ շնորհս ունել հօր՝ որ ի սրտէ սիրէ զքեզ ,
Եւ ինքնին կամի քեզ առաջնորդել ի բագինն ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Զի՞նչ տեսիլ , բանք զինչպիսի՞ ։ Դու իմ դըստրիկ՝ արտասուես ,
Եւ զաչօքդ զանհանգիստ խոնարհես իմ առաջի .

Զի՞նչ վրդով . բայց ամենայն , եւ դուստր եւ մայր , արտասուեն .
Վա՜հ , Արկաս թշուառական , մատնեցեր զիս ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Սակայն , հայր ,
Հանդարտեա յամբոխմանէդ , ամենեւին չես մատնեալ .
Աշէ տուր դու հրաման , ի հնազանդել կամ պատրաստ ։
Կեանք իմ քո են պարգեւք , կամիս առնուլ յետս անդրէն .
Գոյր առանց մեղմխանաց ընդ քո հրամանդ առնել յայտ ։
Նովին գոհ ակնարկութեամբ , նովին հըլու լի սրտիւ
Որով զայրն ընկալայ՝ զոր խոստացեալ էր քո ինձ ,
Գիտացից , թէ պէտք իցեն , ի պատարագ հըպատակ
Կարկառել զանմեղ գըլուխս ի Կալքասայն պողովատ .
Եւ սըրոյն առ ի քէն հրամայելում ակն ածեալ ,
Նուիրել քեզ զամենայն զարիւն զոր դու ետուր ինձ ։
Բայց թէ այս մեծարանք , եւ եթէ այս հըլութիւն
Արժանի յաչսդ թուին այլում իմիք հատուցման ,
Եթէ մօր ողբականի ցաւեն քեզ վիշտք եւ տագնապք ,
Յանդըգնիմ ասել քեզ առ , թէ յորում եմ վիճակի ,
Մեծամեծ պատիւք արգելք շուրջ պատէին ըզկեանս իմ՝
Բաւականք ի փափաքել զի մի՛ առցի այն յինէն ,
Եւ ի խիստ ճակատագրին յափըշտակել յինէն զայն ,
Մի այսպէս հուպ ի ծընունդ իմ լինիցի վախճան իւր ։
Դուստրըն ես Ագամեմնոնի , ես նախ ըզքեզ , տէր իմ հայր ,
Հայրակոչ եղեալ առ քեզ՝ քաղցր անուամբ հօր ձայնեցի .
Ես եմ այն , որ ի վաղուց գըտեալ աչացդ հեշտութիւն՝
Ետու քեզ՝ վասն այսր անուան՝ շընորհ ունել անմահից ,
Վասն որոյ բազում անգամ եւ քո շռայլեալ ի գըգուանս ,
Քեզ զարեան տըկարութիւնս չհամարեցար անպատեհ ։
Ո՛հ , տայի ես զուարճութեամբ ինձ արկանել ի համար
Զամենայն տեղեաց անուանս որոց գընպըղդ տիրել .
Եւ այժմէն զԻլիոնի գուշակելով պարտութիւն՝
Զգեղեցիկ յաղթանակին պատրաստէի ես ըզտօն ։
Զունէի ակըն թէ այնմ առ նախ ընկիզըն առնելոյ
Ցառաջ քան զամենայն դու զիմ արիւն հեղուցուս .
Ոչ թէ ահ սուսերին՝ որ սպառնացեալ մընայ ինձ ,
Ցուշ ինձ ածիցէ զքո զառաջին բարութիւնդ ,
Մի՛ ընաւ ինչ երկընչիր , սիրտ իմ փառաց քոց խնամոտ ,
Ըղձայր որ իբր ըղքեզ՝ ոչինչ յամօթ արասցէ .
Եւ թէ ինձ ընկեանս եւեթ կայր ի վերայ պաշտպանել ,
Գիտէի արգելուլ զայնպիսի քաղցր յիշատակ .

Բայց ի բաղդն իմ ողորմ, եւ դու խակ քաջ գիտես, տէր,
Զիւրեանց երանութիւն կապեալ են մայրս եւ սիրողս:
Թագաւոր քեզ արժանի՝ տեսանել զօրն յուսացաւ,
Որում գտր լուսաւորել զմեր մեծաշուք հարսանիս.
Աներկմիտ ըզպըրտէս խոստացելոյ իւր սիրոյն,
Երջանիկ զանձն համարէր, եւ դու զնա ինձ խոստացար:
Գիտէ նա զխորհուրդըս քո, զաղմուկ նորին իմա դու.
Առաջի քո մայրս ահա, եւ տեսանես զարտասուսն:
Եւ ներեա՛ դու փութոյս որով ջանամ եւ հնարիմ
Խափանել զարտասուս զոր յիմ վերայ հեղուցուն:

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Ճշմարիտ է, դուստր իմ: Վասն էր մեղաց, ոչ գիտեմ,
Ցասումն աստուածոց պահանջիցէ պատարագ:
Բայց յականէ զքեզ ընտրեցին. անագորոյն ինչ պատգամ
Կամի՝ զի աստանօր հեղցի արիւնդ ի սեղան:
Ի պահել ըզկեանըս քո ի սատակիչ հրամանացն
Ոչ մընայր աղաչանաց քոց հայրագութ իմ գորով:
Ոչ ասեմ քանիօն կացի ես այնմ հակառակ,
Հաւատա սիրոյն այնմիկ որում եւ գուն վըկայես:
Եւ յայսմ իսկ գիշերի, քեզ իսկ թերեւս ասացին,
Կոչեցի յետս ըզհրամանն՝ ում տալ ձեռնարկ ինձ ետուն.
Քան զՅունացըն ցանկութիւն դու ցանկալի եղեր ինձ,
Զոհեցի քեզ ըզփառս իմ եւ զպատիւ եւ ըզկեանս:
Արկաս արգելլոց էր ձեզ ըզմուտ ճամբարին,
Աստուածք ոչ կամեցան զի գտանիցէ այրն ըզձեզ,
Խաբեցին ըզջան եւ զփոյթ թըշուառական հօրըս զիմ,
Որ ի զուր պաշտպանէի զոր դատեցանն այնք ի մահ:
Մի դու ինչ վըստահ լիջիր ի զօրութիւն իմ աըկար,
Ո՞ր այն սանձ ի նահանջել ըզժըպրհութիւն ամբոխի,
Ցորժամ գիք տըւեալ ըզմեզ ի ձեռս անմիտ նախանձուն,
Ազատեն զինքն ի լըծոյ զոր բըռնաւոր իսկ բառնայ:
Հարկ է, դո՛ւստր իմ, տալ տեղի. եկեալ հասեալ է քո ժամ:
Տես քաջ. խորհեսջիր՝ յորում կարգի սընեալ ես.
Խըրատ մի տամ ես քեզ, զոր ես հազիւ ընդունիմ,
Ի սըրոյն որ քեզ պահի՝ ոչ դու մեռցիս, այլ ես ինքն.
Աղէ ցոյց ի մեռանելդ որոյ իցես դու զաւակ.
Ցամօթ արա զդիս՝ որ զքեզ ի մահ դատեցան:
Ո՛ն արի, Հելլենքդ այդ, որ զոհելոց են ըզքեզ.
Զարիւնն իմ ծանիցեն եւ ի հեղուլ անդ իւրում:

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ոչ սըտես ամենեւին ըզդըժընդակ քո սերունդ,
Արդարեւ արիւն ես դու Թիեստեսի եւ Ատրեայ.
Դըստերըդ քում դահիճ, չըմնայ պակաս ինչ ի քէն,
Բայց առնել անտի խրախունըս սոսկալիս մօր իւրում:
Ա՛յ խուժդուժ, այս էր ուրեմն այն ցանկալի պատարագ՝
Զոր խընամքդ հանդերձէին խորամանգեալ արուեստիւք:
Զի՞նչ. սոսկումն ի ձեռնագրելդ յանագորոյն յայն հրաման,
Ի գըծել անդ նորին ըզձեռըն քո չարգելլ ինչ:
Զի՞ էր քեզ առ աչըս մեր ի սուտ թախիծ ձեւանալ.
Համարիս թէ արտասուօք ըզքոյդ գորով յայտնիցես:
Ո՞ւր իցեն պատերազմունք մըղեալք ի քէն վասըն իւր,
Զո՞ր արեանց ուխս հեղեղեալ վասըն նորա գնացուցեր,
Ո՞ր նախճիրք աստանօր խօսին ըզքո մաքառմանց,
Ո՛ր դաշտ դիակունս եալ ի լըռութիւն զիս հարկէ:
Այսպիսեօք վըկայիւք պարտ էր քեզ ինձ ցուցանել,
Ա՛յ անգութ, թէ սէրըն քո փըրկել ըզնա ջանացաւ:
Պատգամ ինչ անհրաժեշտ ըզմահ նորա տայ հրաման.
Պատգամք զայն ինչ ասեն զոր թըւիցին մեզ ասել:
Երկինք, արդարն երկինք ըսպանութեամբըն պատուեալ,
Արեա՞նն անմեղութեան ուրեմն է նա ծարաւի:
Թէ զմեղացն Հելլենեաց զպատիժս յազգէն պահանջեն,
Ըղդուստր իւր՝ զՀերմիոնէ տուր դու խընդրել ի Սպարտա,
Թո՛ղ անդր ի Մենելաւ թափել սովին իսկ գընով
Զամուսին իւր մեղապարտ, առ որ անչափ ջերանի:
Իսկ ըզքեզ, ո՞ր մոլութիւն առնէ նըմին ըզքեզ զոհ.
Զի՞ է քեզ յանձնըդ գըլել զնորա մեղացըն պատիժ.
Ինձ ինքեան ընդէ՞ր իցէ՝ կեղեքելով զիմ աղիս՝
Փոխարէն անմիտ սիրոյն տալ ըզմաքուր զիմ արիւն:
Նա՛ ’ւանիկ, այդ պատճառ այնչափ անչափ նախանձու,
Հելլենէդ այդ որ զԵւրոպ եւ զԱսիա վըրդովէ,
Թըւիցի՞ ձեզ արժանի տրիտուր ձերոց քաջութեանց:
Վասըն իւր քանի՞ցս անգամ ոչ շիկնեցան ճակատք մեր:
Մինչ չեւ կապըն չարաչուք զուգեալ ըզնա ’նդ քում եղբօր,
Ժըպրհեցաւ ըզնա Թեսեւս յափըշտակել ի հօրէն.
Գիտակ ես, եւ բիւր անգամ քեզ ասացեալ է Կալքաս,
Թէ ծածուկ ամուսնութիւն եա զայն արքայ՝ ի ծոց իւր,
Եւ եղեւ գրաւական նըմա մանուկ օրիորդ՝
Զոր մայր նորա թաքոյց յայլ ամենայն Հելլենաց.
Սակայն ոչ. եղբօր քոյ սէր եւ նախատեալ պատիւ իւր՝

փոքրագոյն են ի հոգս որովք այժմիկ տառապիս .
Կրտզուցք արքայութեան զոր հանդարտել չկարէ ինչ ,
Ի բազում թագաւորաց ահի՝ սպասուց պերճութիւնք ,
Իրաւունք իշխանութեան համակ ի ձեռս աւանդեալք ,
Անողորմ, ահաւադիկ որոց զոհսըն քո դիք .
Եւ թո՛ղ թէ մերժիցես զհարուածըն քեզ պատրաստեալ,
Խուժադուժ խմբն պարծանս առնել քեզ զայն անընչանաս .
Յոյժ խնամոտ իշխանութեան զոր խանդալ մարթ է ի քէն ,
Վաղվաղես քոյով արեամբդ ի նոցանէ գընել զայն ,
Եւ կամիս սովին գընովք ահ արկանել ժըպրհութեան ,
Ում մարթի վասըն բարձից ի հակառակ մըտանել:
Արդ իցէ՞ այս հայրութիւն . ո՛հ , բովանդակ միտք իմ յիս
Սարսափեն յերեսաց անգըթութեան դաւանացս :
Քուրմ ինչ որ պար առեալ յանագորոյն ամբոխէ ,
Ըզձեռն իւր մեղաւոր արկանիցէ՞ ի դուստր իմ ,
Ըզլանջս իւր պատառեսցէ , եւ փայլախոյզ իմ՛ աչամբ ,
Ի թընդուն սըրտի նորա հարցանիցէ՞ դից խորհուրդ ,
Եւ ես՝ որ ածի զնա զըւարթագին եւ սիրուն ,
Դարձ անդրէ՞ն արարից ամայացեալ եւ անյոյս ,
Եւ անցից ընդ ճանապարհըն տակաւին խընկահոտ
Ի ծաղկանց՝ զոր ընդ ոտիւք նորա էին ցանեալ չուրջ .
Մի՛ երբեք . քաւ լիցի ածել ըզնա ինձ ի մահ ,
Կամ լիցիս դու Հելլենաց մատուցանել կըրկին զոհ :
Ոչ երկիւղ, ոչ մեծարանք , զիս յայս մըտաց խախտեսցեն .
Յարիւնոտ գըրկաց իմոց կորզել ըզնա լիցի հարկ :
Խուժադուժ ամուսին , որպէս եւ հա՛յր անողորմ,
Արի եկ , եթէ իշխես , խըլել ըզնա ի մօրէն :
Եւ դու , դո՛ւստր իմ , մուտ ի ներքս , եւ զայս յետին գոնէ նուագ՝
Անսա՛ , եւ հնազանդ լեր դու իմոց հրամանաց : « Գնան »

ՏԵՍԻԼ Ե

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ .

Ոչ փոքու ինչ էր քան զայս ինձ ակն ունել մոլութեան .
Այդ են այդ աղաղակք զոր խիթայի ես լսել:
Երանի թէ յամբոխմանն յորում ոգիք իմ ծըփին ,
Յայդմ եւեթ աղաղակէ զայր անկանէր յիս երկիւղ:
Աւա՜ղ, զայդ խիստ օրէնս ի դընել ձեզ յիմ վերայ ,
Մեծդ աստուածք , մինթէ ինչ հա՞րկ էր պահել յիս ըզսիրտ հօր :

ՏԵՍԻԼ Զ

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ, ԱՔԻԼԼԷՍ .

ԱՔԻԼԼԷՍ

Համբաւ ինչ նորաձայն , տէր , մինչեւ յիս եկն հասս ,
Այլ ես զայն համարեցայ ի սպառըսպուռ անհաւատ :
Ասեն , եւ ես առանց սոսկման չկարեմ երկրորդել ,
Թէ այսօր , քով հրամանաւ Իփիգենի մեռանի ,
Եւ դու ինքըն , հեղձուցեալ ի քեզ ըզսիրտ մարդկեղէն ,
Մատնելոց ես քով ձեռամբ ի Կալքասայ ձեռս ըզնա :
Ասեն եւս , թէ յիմ անուն հրաւիրեալ նա ի բագին ,
Անդր ոչ յայլ ինչ տանիցիմ, քան առ ի զոհ լինելոյ ,
Եւ խաբեալ քո զերկոսեանս ընդ սուտ անուամբ հարսանեաց՝
Կամիցիս յիս կըրթել զամօթալից զայն պաշտօն :
Այլ դու զի՞նչ ասես , տէր . զի՞նչ ինձ արժան է խորհել .
Եթէ ո՞չ լռեցուսցես ըզձայնն որ քեզ մեղանչէ :

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Ես զիմոցըս խորհըրդոց , տէր , ոչ ումեք տամ համար :
Տակաւին դուստր իմ անգէտ է վեհագոյն հրամանիս .
Եւ յորժամ ժամ լինիցի նըմա տեղեակ լինելոյ ,
Իմասցիս ըզբաղդ նորուն , եւ զգացուցից բանակին :

ԱՔԻԼԼԷՍ

Ո՛հ , գիտակ յոյժ եմ բաղդին՝ զոր քո պահեալ է նըմա :

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Եւ ընդէ՞ր հարցանիցես , քանզի հըմուտ ես այնմիկ :

ԱՔԻԼԼԷՍ

Իսկ ընդէ՞ր հարցանիցեմ: Երկի՛նք , կարեմ հաւատալ՝
Թէ իշխէ՞ք խոստովան լինել զյետին մոլութիւն .
Կարծիցես՝ թէ հաւանեալ ընդ զարշելի քո խորհուրդս ,
Ըզդուստրըդ թո՛յլ տաց քեզ՝ խողխողել իմ առաջի ,
Թէ 'նդ այն կամք իմ հաճեսցին եւ սէր սըրտիս եւ պատիւս :

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Սակայն դու՝ զի սպառնական խօսիս առ իս բարբառով,
Մոռանա՞ս աստանօր եթէ զով ով հարցանես:

ԱՔԻԼԼԵՍ

Մոռանաս դու զո՛ սիրեմ եւ զով աստ դու նախատես:

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Եւ ո՞ յանձն արար ի քեզ զհոգս եւ զխնամս իմում տան:
Ո՞չ կարեմ առանց քո ես՝ տալ ինչ հրաման զդստերէս.
Ո՞չ եւս ես իցեմ իւր հայր. եւ իցե՞ս այր նորա դու.
Մինթէ ո՛չ կարիցէ . . .

ԱՔԻԼԼԵՍ

Ոչ, յայսմհետէ չէ նա քո.
Զիք ումեք ունայնարան խոստմամբք պատրել զիս երբեք,
Մինչեւ չիթ մի արեան խաղայցէ յիմ երակունս:
Պարտ էր քեզ զուգել ի բաղդ իմ զամենայն ժամըս իւր.
Պաշտէի ես զիրաւունս իմ զհաստատեալս յերդման քում.
Ո՞չ վասն իմ իսկ ծն եւ ծն հրաման ետուր գալ նըմա:

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Արդ առ դիս բողոք բարձիր որ զնա յինէն խնդրեցին.
Զկալքասայ եւ զհամօրէն բանակէն լեր չարախօս,
ԶՈդիսեայ, զՄենելաւէ, եւ զքեզ իսկ նախ եւ յառաջ:

ԱՔԻԼԼԵՍ

Զինե՞ն:

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Զքեզ՝ որ զառումն յաջորդ եդեալ զԱսիոյ,
Հանապազ քըրթմընջես զերկնից որ զքեզն արգելու.
Ըզքեզ, որ սրտհաճեալ ընդ աչափեստ իմ արդարս՝
Ընդ ճամբարն ամենայն զմոլեգնութիւն քո լցեր:
Ի փրկել զդուստրըս՝ իմ սիրտ հորդէր քեզ մի ճանապարհ,
Դու սակայն ոչ ինչ հայցես, ոչինչ խնդրես քան զՏրոյա.
Զասպարէզն ես խընուի, յոր կամիրն արշաւել,
Զայն կամիս. ծն արի երթ. մահ նորա քեզ բացցէ զայն:

ԱՔԻԼԼԵՍ

Երկի՛նք սուրբ. կարեմ լսել եւ համբերել բարբառոյն.
Ա՞յսպէս արդ յերդումըն սուտ՝ եւ թըշնամա՜նք յաւելուն.
Երթայցի՞ էին ինձ կամք կենաց նորա կորըստեամբ.
Եւ ինձ զի՞նչ արար Տրոյա յոր արշաւելըս փութամ.
Ո՞ր օգուտ զիս հրաւիրէ առ ոտս իւրոց պատնիշաց:
Ի պէտս ո՞ր, խուլ առ բարբառ անմահական մօր իմոյ,
Եւ անփոյթ արարեալ ըզխռովելըս հօր խըրատ,
Ի խընդիր գընամ մահուն զոր գուշակեն ստէպ որդւոյս:
Է՞ երբեք զի նաւք մեկնեալք ի ծովափանց Սկամանդրի՝
Իշխեցի՞ն իջանել ի Թեսսալեան դաշտավայրս.
Եւ բռնաւ ի Լարիսսա եկեալ անարգ առեւանգ՝
Ա՛ռ տարաւ հափափեա՞ց կամ զամուսին իմ կամ զքոյր:
Զի՞նչ ունիմ բողոքել. ո՞ր են զըրկանքն ինձ եղեալք:
Վասըն քո գընամ ես անդր, ա՜յ վայրենի խուժադուժ,
Ի քո պէտս, որում չպարտիմ ինչ ի Յունաց ես միայն,
Քո, զոր ես ընտրել ետու եւ նոցա գլուխ եւ ինձ իսկ,
Քո, զոյր վրէժ խընդրէր բազուկ իմ ի Լեսբոս հրաճարակ՝
Մինչ չեւ քո զօրաժողով լեալ բանակիդ խըմբելոյ:
Եւ ո՞ր այն խորհուրդ իցէ որ գումարեաց ըզբընաւս.
Ո՞չ իբրում աւն ընթանամք հատուցանել զՀելենէ:
Ե՞րբ խորհել ըսկըսայք թէ ես անձին իսկ անչաշ՝
Թողուցում յափըշտակել զհարսըն զոր եսըս սիրեմ:
Եղբա՞յր քո եւեթ, թըշնամանեալ ի սէր իւր,
Իրաւունս ունիցի հանել ըզվրէժ վընասուն:
Դուստրըդ ինձ հաճոյ զըտաւ. եւ ես նըմա, կարծեցի.
Նա եւեթ ուխտից իմոց աւանդաւոր է միայն.
Հարսանեօքըն չատացեալ՝ նաւըս եւ զէնս եւ զինուորս,
Զամենայն՝ դաշն իմ նըմին խոստացայ, ոչ Մենելեայ:
Խընդրեսցէ նա, թէ կամի, զառեւանգեալն ամուսին,
Ըզպահանջեալն իմում արեանըս խուզեսցէ զյաղթութիւն.
ԸզՊրիամ ոչ ճանաչեմ, ոչ զՀելենէ եւ զՊարիս.
Ես ըզդուստրըդ կամիմ, առանց վարձուց ոչ գընամ:

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Ե՛րթ ապա, ի քոյին Թեսսալիա դարձ արա.
Ես ինքնին արձակեմ զքեզ ի կապոյ երդման քոյ:
Այլք բազումք եկեսցեն հըպատակեալք հրամանացս,
Սարդեննեաք պըսակեսցին խոստացեալովք քեզ երբեմն,
Եւ աջող նահատակեալք, զճակատագիրըն ճեպեալ՝

Զօրահասըն գտանիցեն զԻլիոնի զմահահաւիթ ։
Նըշմարեմ զքո քամահանս, եւ ի խօսիցդ իմանամ,
Թէ քանի՛ց գնելոց իցեմ զամբարհաւաճ օգնութիւնդ.
Այժմէն յունաստանի նըստիս իշխան դատաւոր ։
Արքայք իւր, ըստ քում բանից, զիս սին անուամբ են պըճնեալ.
Խրոխտացեալ քո յարութիւնդ, թէ քեզ լուայց, ամենայն
Ընթանալ պարտի, մտնել, ընդ օրինօք քով դողալ ։
Շընորհք ինչ երախտեալ՝ կալաւ զուեղի մնասու միշտ,
Առաւել հնազանդութիւն կամիմ, եւ ոչ քաջութիւն ։
Երթ ապա. չերկընչիմ ես յապիկար ցասմանէդ.
Եւ խըզեմ ըզգընաւ կապանս որ զիս ընդ քեզ զօդիցեն ։

ԱՔԻԼԼԵՍ

Երթեալ շնորհ կալջիր կապոյն որ զըարկութիւն իմ սանձէ.
Դուռ ըզհայր Իփիգենեայ մեծարեմ ես տակաւին ։
Առանց այսր անուան թերեւըս զլուխն այնչափ արքայից
Զայս վերջին նըւագ արդեօք արհամարհել իշխեր զիս ։
Մի եւեթ ասեմ քեզ բան, քեզ անկ է զիս իմանալ.
Պաշտպանել կայ ինձ զըստեր քում, ընդ նըմին եւ փառացս,
Առ ի սիրտ անդր հասանել, յոր հարկանել կամիս սուր,
Ա՛ւասիկ ընդ որ հարկ է անցանել սուսերիդ ։
« ցուցեալ զսիրտ իւր եւ ելանէ »

ՏԵՍԻԼ Է

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ.

Աւադիկ եւ որ զկորուստ նորին առնէ անհրաժեշտ ։
Դուստրըն իմ՝ ինքնին միայն՝ էր առաւել աջաւոր ։
Սէր քո սէգ, որ համարի արկանել ինձ երկեղուկս,
Արագէ զհարուած սըրոյն զոր արգելուլըն կամիս ։
Մի եւս այլ խորհեսցուք. ունչս ընկեսցուք բըռնութեան.
Փառքն իմ ի մէջ անկեալ՝ հակէ զկըշիռսըն յայնկոյս ։
Աքիլլէս ըսպառնօղ կալեալ ըզսիրտս հաստատէ.
Գըթութիւնս՝ երկիւղի երեւեսցի արգասիք ։
Ո՛ն առ իս, Թիկնապահք ։

ՏԵՍԻԼ Ը

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ, ԵՒՐԻԲԱՏ, ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ.

ԵՒՐԻԲԱՏ

Տէր իմ արքայ ։

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Զի՞նչ առնեմ,
Կարիցե՞մ տալ սոցա զարիւնահեղ զայն հրաման ։
Ա՛յ անգութ, յո՞ր պատերազմ քեզ պատրաստել հարկ իցէ ։
Ո՞վ իցէ թըշնամին զոր մատնելոց ես սոցա.
Մայր նորա ինձ ըսպասէ, մայր անսասան աներկիւղ,
Որ զարիւն իւր պահեսցէ յարիւնախանձ ծընողէս.
Ըզգինուորս իմ տեսից, զորովագոյնըս քան զիս,
Պատկառեալս ի դըստերէ վեհին իւրեանց ի ծոց մօրն ։
Աքիլլէս ըսպառնայ, եպերէ զմեզ Աքիլլէս.
Այլ այնու դուստրըն իմ չիցէ՞ հնազանդ հրամանացս.
Միթէ դուստր իմ փախուստ ի սեղանոյն խընդրելով՝
Հեծէ՞ ինչ ընդ հարուածն ու կամիմ զինքն հարկանել ։
Զի՞նչ խօսիմ. զի՞նչ եռանդն իմ ամպարիշտ ակն ունի.
Զո՞ր մաղթանս՝ ի խռչոչելն ըզնա հեղից յիւր վերայ.
Մըրցանակք փառաւորք թէ եւ կացցեն առաջի,
Ո՞ր սարգիք հաճոյ լիցին ինձ ոռոգեալք յարիւն իւր ։
Խոնարհել ըզվեհագոյն կամիմ ըզդիցն զօրութիւն.
Ա՛խ, ո՞ր դիք՝ անգըթասէր քան զիս առ իս լինիցին ։
Ո՛չ, չկարեմ. եկ զիջցուք յարիւն, ու ի սէր սիրելւոյ.
Մի եւս այլ ամաչեսցուք 'ղարդարամէտ գըթութիւն.
Կեցցէ դուստր իմ. . . Սակայն զի՞նչ. անփոյթ ըզփառս արարեալ,
Շնորհեցի՞ց ըզպարծանս յաղթութեան խրոխտ Աքիլլեայ.
Յանդուգն հըպարտութիւն իւր յոր եւ ես յաւելում,
Կարծեսցէ զիս խոնարհեալ՝ զահի հարեալ յինքենէ . . .
Զի՞ մտօք հոգովք հոգիս իմ տագնապեալ տատանի.
Զկարիցե՞մ զԱքիլլեայ զյանդըգնութիւնըն ճընշել.
Թող դուստր իմ առեալ եղիցի յաչըս նորուն.
Սիրէ զնա, եւ նա կեցցէ այլում ումեք, ոչ նըմա ։
Եւրիբատ, երթ կոչեսջիր ինձ զօրիորդն եւ զդըշխոյն ։
Մի ըսնաւ ինչ երկիցեն ։

ՏԵՍԻԼ Թ

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ, ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ.

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Ո՛վ մեծդ աստուածք, ոխըրդ ձեր
Թէ անզեղջ են ի կամըրդ չորթնելոյ զնա յինէն,
Առաջի ձեր զինչ զօրեն բոլոր մարդիկ անաւագք.
Սէր իմ ոչ միայն յօգուտ նըմա չլինի, այլ ընկճէ.
Գիտեմ զայդ. այլ, մեծդ աստուածք, այսպիսի մեծ պատարագ
Արժանի է զի զձեր ըզխիստ օրէնսդ հաստատել՝
Վերըստին խընդրեսջիք ըզնա յինէն միւսանգամ:

ՏԵՍԻԼ Ժ

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ, ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ, ԻՓԻԳԵՆԻ, ԵՐԻՓԻԼԷ, ԵԻՐԻԲԱՏ, ԴՈՎՐԻՍ, ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ.

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Ե՛րթ աղէ, տիկին, ծն երթ, կենացնորա խնամ տարջիր.
Տամ ի քեզ ըզդուստըրն քո, ի քեզ առնեմ ապաստան.
Ճեպեսջիր յանդորրոյն տեղւոյս ի բաց զոտըս իւր.
Թիկնապահք իմ եկեսցեն ընդ քեզ՝ ածեալք յԱրկասայ,
Հաճեալ եմ զաջողակ անմըտութիւն իւր ներել:
Ամենայն ինչ ծածկութիւն եւ ժըրութիւն պահանջէ.
Ոդիսեւս եւ Կալքաս տակաւին չեւ են խօսեալ.
Ըզգո՛յշ լեր՝ մի՛ նոցա ի վեր ելցէ այս երթ ձեր:
Թաքո՛ յոյժ ըզդուստըր քո. ճամբայն ողջոյն կարծեսցէ
Թէ առ իս է նա միայն, եւ ըզքեզ յետս առաքեմ:
Փախերո՛ւք: Յանկարծ դիք, չառեալք իմովս արտասուօք,
Մի՛ աչացըս տըրտմելոց ցուցանէին զինքն աւուրս:
Թիկնապա՛հք, զհետ դըշխոյին:

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Վա՜յ, վա՜յ տէր իմ:

ԻՓԻԳԵՆԻ

Հայր իմ, ո՜հ:

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ

Կանխեցէք քան զանաչառ յորդորութիւն Կալքասայ.
Փախերո՛ւք, ասեմ ձեզ. ես աստուստ ձեզ յօգնութիւն
Երթամ աւասիկ պատրել ըզնա կեղծ բանիւք.
Գընամ յապաղել զեղեռնաւոր զայն հանդէս,
Եւ զաւուրըս մընացուած գոնէ խընդրել ի նմանէ:

ՏԵՍԻԼ ԺԱ

ԵՐԻՓԻԼԷ, ԴՈՎՐԻՍ.

ԵՐԻՓԻԼԷ

Ե՛կ զիմ հետ, ճանապարհն այն ոչ է մեր ինչ, Դովրիս.

ԴՈՎՐԻՍ

Ո՞չ գընաս ըզկնի նոցա:

ԵՐԻՓԻԼԷ

Վա՜հ, հուսկ ապա նըկուն եմ:
Զարգիւնսըն խոստովան լինիմ զսիրոյն Աքիլլեայ:
Սակայն ո՛չ ինչ անպըտուղ զայրացութիւն տարայց անդր.
Ոչ եւս բանք. հարկ է կամ զնա կորուսանել, կամ ինձ մահ:
Ե՛կ առեմ. զամենայն ինչ յայտնեցից Կալքասայ:

ՀԱՆԴԷՍ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա

ԻՓԻԳԵՆԻ, ԷԳԻՆԷ·

ԻՓԻԳԵՆԻ

Մի՛ եւս ինձ ընդդէմ կար: Երթ դարձ առ մայրս, Էգինէ,
Պարտ է եւ պատշաճ ըզբարկութիւն դից քաւել:
Յաղագս այսր ողորմ արեան ինոցանէ զընդալոյ,
Տես աղէ զինչ մըրըրիկ մերձ ի ճայթել կայ պատրաստ.
Հայեաց՝ յոր աղէտս անկեալ դըժնի դըշխոյ մայրս.
Տես որպէս ճամբարն ողջոյն ընդդէմ դառնայ փախըստեանս,
Որպիսի յաւակնութեամբ աստի անտի յամենուստ
Յաչըս մեր ցոլացուցին ըզտէգս իւրեանց նիզակաց:
Թիկնապահք մեր վանեալք, դըշխոյն անկեալ թալացեալ...
Ո՛հ, ի վտանգ ըզնա մատնեմք. թոյլ տուր դու ինձ զի փախեայց,
Եւ առանց մտ դընելոյ իւրում անզօր օգնութեան՝
Թողցու ինձ ժամ առնուլ զաղմուկ իւրոյ զգայութեանց:
Ինքն իսկ հայր իմ եւս, ո՛հ, քանզի քեզ հարկ է ասել,
Հայրս ինքնին զիս զերծուցեալ, մեռանելոյ տայ հրաման:

ԷԳԻՆԷ

Նա՞ տիկին. իսկ արդ զիա՞րդ. զի՞նչ իրք արդեօք դիպեալ են:

ԻՓԻԳԵՆԻ

Եռանդունն Աքիլլէս թերեւս ըզնա զայրացոյց:
Բայց արքայն, զի զինքն առեալ, կամի զնա ինձ եւս առնել.
Սոսկալի զայս ողջակէզ իմում սըրտի տայ պատուէր.
Ինձ ի ձեռն Արկասայ զիղձըս կամացն յայտ արար,
Արգելու զիս, Էգինէ, մի՛ ընաւ խօսել ընդ նըմա:

ԷԳԻՆԷ

Ո՛հ, տիկին:

ԻՓԻԳԵՆԻ

Ո՛հ հրաման, ո՛վ խըստութիւն նորաձնար:
Դուք, աստուածք հեզահամբոյրք, ըզկեանս եւեթ խընդրեցէք.
Մեռցո՛ւք, հնազանդեսցո՛ւք: Բայց զի՞նչ առ իս տեսանեմ,
Ո՛վ դիք, Աքիլլէս:

ՏԵՍԻԼ Բ

ԱՔԻԼԼԷՍ, ԻՓԻԳԵՆԻ·

ԱՔԻԼԼԷՍ

Արի՛, բամբիշն, եկ զիմ հետ.
Մի՛ դողար յաղաղակէն եւ յապիկար ամբոխէ
Խուժանին որ ըզվըռանաւս այսուիկ ելեալ գայ խըռնի:
Երեւեաց, եւ անդէն առանց իմոյ ինչ ձեռին
Ալիքդ այդ խռովախուժ առաջի քո բանայցեն:
Պատրոկլոս, եւ պետք ոմանք յարքանեկացս իմոց աստ՝
Զայրընտիր յիմոց անտի թեսաղացւոց ածեն քեզ.
Եւ այլք առհասարակ զիմով դրօշու գումարեալք,
Ըզռազմին իւրեանց պատնէշ անպարտելի՝ քեզ նուիրեն:
Ընդդէմ քոց հալածչաց՝ զայն արասցուք ապաստան.
Եկեսցեն խընդրել ըզքեզ ընդ խորանօքն Աքիլլեայ:
Զի՞նչ բամբիշն. ա՞յսպէս դու կամահաճո՞յ ինձ լինիս.
Արտասուօք եւեթ միայն պատասխանի տաս դու ինձ.
Յուսացեա՞լ դեռ եւս իցես յապիկար զէնսդ յայդոսիկ.
Փութացո՛ւք. հայր քո վաղուց ետես ըզքո զարտասուսդ:

ԻՓԻԳԵՆԻ

Գիտեմ, տէր, գիտեմ զայդ. եւ արդ իմ՝ յոյս ամենայն
Մահաբերն է լոկ հարուած՝ զոր մընայ ինձ ընդունել:

ԱՔԻԼԼԷՍ

Դո՞ւ մեռցիս. ո՛հ, դադարեա ի խօսելոյ զայդոսիկ:
Խորհիցի՞ս, զի՛նչ երդումն ըզքեզ եւ զիս պատանդէ.
Խորհիցի՞ս, ի հաստանել զամենայն բան անօգուտ,
Թէ ի կեանըս քո հասանի երջանկութիւն Աքիլլեայ:

ԻՓԻԳԵՆԻ

Ըղկենաց եղկելւոյս ոչ կախեցին բնաւ երկինք
Ըզգոյշ ճակատագրիդ երջանկութիւն եւ ըզբաղդ :
Սէր մեր խայր գործէր մեզ , սակայն հրամանք բախտաբաշխք
Կամին զքո երջանկութիւնդ արդիւնս առնել իմ մահուս :
Հայեա՛ց , տէր , հայեա՛ց յառատաբեր փառաց հունձս
Զոր առոյգ բազկացըդ քոց մատուցանէ յաղթութիւն .
Ասպարէզըն շըքեղ որում տենչայրդ համօրէն ,
Թէ արեամբս ոչ ոռոգի , ամուլ անբեր է առ ձեզ .
Այս հրամանք են աստուածոց ազդեալք ի սիրտ հօր իմոյ .
Նա ի զուր անունկընդիր լեալ Կալքասայ՝ մերժէր զայն ,
Ի բերանս Հելլենաց , դաշնակցաց ինձ հակառակ ,
Հրամանք նոցին յաւերժք մերկացան մեզ յայտնապէս .
Երթ աղէ , ես փառա՛ց քոց անկանիմ խափան մեծ .
Դու ինքնին արձակեսջիր զուխտ դաշանց քոց պատգամաց ,
Պանծացի զդիւցազնըդ զայդ՝ յունաստանի աւետեալ ,
Դարձի՛ զըրրացաւութիւնդ ընդ թըշնամեաց իւրոց դէմ :
Հատանին արդ Պրիամու գոյնք , արդ Տրոյա տագնապաւ
Զարհուրի յիմ խարուկէս , եւ յարտասուս քո մըղնչէ :
Օն արի , եւ ի պարիսպս իւր ի բնակչաց ամայիս՝
Տուր այրեացըն տրոփացուց կոծել ողբովք ըզմահ իմ ,
Ես ի սոյն յոյս մեռանիմ ուրախ զուարթ եւ խաղաղ :
Թէպէտ եւ ոչ կեցեմ ես ամուսին Աքիլլեայ ,
Սակայն ակն ունիմ գէթ , թէ բարեբաղդ ապառնիք
Յարարուածոց անմահական խառնեսցէ զիմ յիշատակ ,
Եւ յաւուր միում իմ մահ , փառացըդ քոց աղբերակն ,
Ըսկիզբըն արասցէ այսօր շըքնաղ պատմութեան :
Երթ բարեաւ , իշխանդ , ողջ լեր , դից արժանի շառաւիղ :

ԱՔԻԼԼԷՍ

Քա՛ւ օն անդր , ոչ ընդունիմ զողջոյնըս քո զմահաբեր :
Ընդունայն դաւին բանիւք ճարտարութիւնդ անողորմ
Հնարի զկամս հօրըդ լընուլ , եւ զիմ առ քեզ պատրել սէր ,
Ընդունայն ակն ունիս , ի մեռանել յամառեալ ,
Յորդորել ըզփառս իմ , զի թոյլ տաց քեզ կորընչել .
Հունձքըն այն սարդենիք , պարծանք փառաց , յաղթանակք ,
Զամենայն զտանեմ առձեռն , եթէ տանիմ քեզ ըսպառ :
Եւ ո՞վ այլ պատիւ անձինն համարեսցի զիմ թիկունս ,
Եթէ զքեզ այս հարսանիքս ոչ առնիցեն յապահովս :

փառք եւ սէրն իմ հրամայեն քեզ կենդանի լինել ինձ .
Ե՛կ , բամբիշն . հարկ է անսալ նոցա եւ գալ ըզհետ իմ :

ԻՓԻԳԵՆԻ

Ո՜վ , ե՛ս . յանդըգնեալ ապըստամբել ի հօրէ ,
Արժանի՞ լիցիմ մահուան յորմէ խուսել կամիցիմ :
Յո՞ տարայց ըզմեծարանս եւ զբարձրագոյնն ի հրամանս.

ԱՔԻԼԼԷՍ

Փեսայի զհետ երթիցես խոստացելոյ ինմանէ :
Զայդ անուն ի զուր ջանայ կապտել յինէն եւ նա ինքն :
Առնիցէ՞ նա զերդմունսն՝ առ ի սըտել այնոցիկ .
Դու ինքնին , որ խըղճեաց ընդ անաչառ խիստ հրաման ,
Ի տալ իւր ըզքեզ ինձ՝ չիցէ՞ քո հայր եւ յայնժամ .
Ինքնիշխան հրամանա՞ց նորա եւեթ հնազանդիս
Յորժամ ո՛չ եւս է հայր , եւ ըզքեզ ոչ ճանաչէ :
Սուղ հատցուք , բամբիշն իմ . յոյժ յապաղեմք , եւ կասկածս . . .

ԻՓԻԳԵՆԻ

Իսկ զի՞նչ , տէր . եւ բռնութիւն անգամ առնել խիզախես ,
Յանցաւո՞ր ինչ մոլութեան ունկըն եդեալ զայրութից՝
Յաւելուլ կարօ՞ղ իցես եւ զայդ ըզրուճ յաղէտս իմ՝
Պատիւ իմ քան ըզկեանս չիցէ՞ ինչ քեզ ցանկալի :
Ո՛հ , տէր , խնայեսջիր յԻփիգենի տըրտմագգեաց :
Հըպատակ լեալ օրինաց պատկառելեաց ըստ պարտուց ,
Շատ իսկ է ինձ ցայսվայր լըսել բանից չըրթանց քոց .
Մի՛ եւս այլ յառաջ տանիր զքո զանիրաւ յաղթութիւնդ .
Եթէ ոչ , իմով ձեռամբ իմում փառաց զիս զենեալ ,
Գիտացից ազատանալ , ի նեղութիւնս յայսոսիկ ,
Ի վտանգիչ օգնութենէն զոր ընձեռեսըդ դու ինձ :

ԱՔԻԼԼԷՍ

Բաւուք է . կացցեն բանք : Ե՛րթ , անողորմ , լեր հնազանդ ,
Խընդրեա զմահ , որ այդչափ քեզ չըքնաղագէմ երեւի
Տար առ հայրըդ ըզսիրտդ՝ յորում ես ոչ թէ այնչափ
Մեծարանըս նըշմարեմ առ նա քան խէթ ինչ ընդ իս :
Արդար կատաղութիւն պատեալ զոգիս պաշարէ .
Դու երթաս ի բագինն , եւ ես , բամբիշն , ընթանամ :
Թէ արեանց եւ մահուց երկինք քաղցեալ ինչ իցեն ,
Առաւել արեամբ սեղանք իւր ոչ երբեք ծըխեսցան :
Զաչացու սիրոյս իմում օրէն լիցի ամենայն .

Առաջին ըսպանդ զոհիս եղիցի անդ քրմապետն ․
Եւ խարոյկն յիմմէ բազկէ քակեալ եղծեալ եւ կործան
Ընդ արիւնըս դաշնացըն ցան եւ ցիր լուղեսցի ․
Եւ թէ յայն արշաւիրս յետին խըռով շփոթից՝
Հայր քո եւս հարեալ անկցի եւ կորիցէ ի տեղւոջն ,
Յայնժամ քո զմնծարանացըդ ժանտ արդիւնըս տեսեալ ,
Ծանիցես ըղհարուածն որոց առիթ եղես դու ։ « ֆնայ »

ԻՓԻԳԵՆԻ

Վա՜հ , տէր · ո՜հ անգութ · ։ · Այլ նա փախչի , գնայ յինէն ։
Ո՛վ դու , մահուս տենչող , ահա միայն եմ , հար զիս ,
Վախճանեա , երկինք արդար , եւ զկեանըս իմ եւ զերկիւղ ,
Եւ՛ նետս այսըր սատակիչս ինձ միայնումս առաքեա ։

ՏԵՍԻԼ Գ

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ · ԻՓԻԳԵՆԻ · ԷԳԻՆԷ · ԵՒՐԻԲԱՏ · ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ ·

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ես այս պահպանեցից ըզնա յողջոյն բանակէն ։
Վատքըդ դուք՝ մատըն լինիք հարըստահար դըշխոյիդ ։

ԵՒՐԻԲԱՏ

Քա՛ւ , տիկին · չատ իցէ եթէ հրաման տացես ինձ ,
Տեսցես՝ զի մարտ դընեմք , եւ մեռանիմք առ ոտիւքդ ․
Այլ յանզօր բազկաց մերոց իմ իմիք ակն ունիցիս ․
Ցերեսաց այսչափ անչափ թըշնամեաց ո՞ զըեզ պահէ ․
Չէ սա զուր ինչ ամբոխ վարկպարազի ժողովեալ ․
Այլ բանակ մի համուռ՝ կուրացեալ գիցնախանձու ։
Չիք ինչ գութ · կալքաս միայն թագաւորէ , տայ պատուէր ·
Պաշտօնն անաչառ՝ պահանջէ զիւր պատարագ ։
Արքայն՝ յիշխանութեանց իւրոց կապուտ կողոպուտ ,
Ինքն ըզմեզ ըռնազբօսէ հեղեղատին տալ տեղի ։
Աքիլլէս ամենայաղթ , ինքն Աքիլլէս յայս մըրրիկ
Ի նանիր ըղքաջութիւն իւր հնարեսցի 'նդդէմ բերել ։
Եւ , տիկին , զի՞նչ առնիցէ · եւ քայքայել ո՞մ է կար
Ըզկոհակս ընդդիմակցաց որ պատիցին ըզնովաւ ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Թող յիս գան՝ հանդէս առնել իւրեանց ժըպիրհ նախանձուն ,
Եւ զառկայծ կենացս արեւ հատեալ յինէն շիջուսցեն ։
Մահ միայն , միայն մահ խըզել ի մէնջ կարասցէ
Ըզբազկաց իմոց ոլորս յոր երկոքին խառնիցիմք ․
Մարմինս յառաջագոյն յոգւոյ իմմէ տրոհեսցի ,
Քան թէ յանձն առից երբեք . . . Ո՛հ , դըստրիկ իմ ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Ո՛հ , տիկին ,
Ընդ որո՞վ անագորոյն աստեղք ծընար դու ի կեանս
Ըզթըշուառըս զիս այսքան քաղցըր սիրով սիրել ։
Սակայն զի՞նչ կարես առնել ի վիճակիս յորում եմք ․
Պատերազմ կայ քեզ առնել ընդ աստուածոց ու'նդ մարդկան ։
Մոլեգնեալ ամբոխին տացես ի վտանգ զանձըն քո ։
Մի երթար ի բանակն ապըստամբեալ յամուռնոյդ՝
Միայնուկ յամառեալ ի պահել զիս վայրապար ,
Ի զօրաց անտի գուցէ թըշնամանօք քարշեցեալ՝
Ի պըտուղ ողորմելի ճըգանցըդ քոց մատուցես
Տեսիլ իմն յաչըս իմ անագորոյն քան ըզմահ ։
Ի բաց երթ , թո՛յլ տուր Յունաց ըզգործ իւրեանց հանել յանգ ,
Եւ մեկնեաց յաւիտեան ի չուառական ծովափնէս ։
Խարուկին որ մընայ ինձ , մոխրոյն յայժ վայրացս ,
Ի մերձուստ յայժ բոցն եկեալ հարկանիցէ զաչըս քո ։
Մանաւանդ , թէ զիս սիրես , վասըն սիրոյդ մայրենի ,
Մի՛ յերեսս հարկաներ զմահ իմ երբեք հօր իմում ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Նըմա՞ , յոյր ձեռըն սիրտ քո մատուցեալ առ կալքաս . . .

ԻՓԻԳԵՆԻ

Զի՞նչ փորձ ոչ փորձեաց նա՝ ի շնորհել զիս ողբոց քոց ։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Անողորմըն որո՜վ նենգութեամբ զիս թակարդեաց ։

ԻՓԻԳԵՆԻ

Աստուածոց մատուցանէր յորոց առեալ էր նա զիս ։
Զամենայն պըտուղ սիրոյդ մահն ի ձէնջ ոչ թափեաց ․

Էն ձեր եւ այլ կապանք սիրոյն որ զձեզըն զօդեաց ,
Աչք ձեր տեսանիցեն զիս յՈրեստէս եղբայրըն իմ :
Տա՛յր ով , ո՛չ , լինել նըրմին անողորմական մօր իւրում :
Զանհամբեր խուժանին ահա լըսես դու զխօշիւն .
Հաճեաց զայս վերջին նըւագ բանալ ըզգիրկսըդ առ իս ,
Ո՛վ տիկին , եւ ըզմեծ քո զարութիւնդ ածեալ յուշ . . . .
Եւրիբատ , ո՛ն առեալ՝ տար ի սեղանն ըզզենլիս : « Գնայ »

ՏԵՍԻԼ Դ

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ, ԷԳԻՆԷ, ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ.

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ո՛չ , ոչ դու գնայցես միայն . եւ ոչ ես իմ կամք բըռնաւ . . .
Սակայն խուառըն խուժեն գնացիցս իմոց ընդ առաջ :
Տիրապրուժք , յաղեցուցէք զարիւնարբու ձեր պասուք :

ԷԳԻՆԷ

Տիկին . յամ ընթանաս . եւ զի՞նչ գործել կամիցիս :

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Եղուկ . հալիմ մաշիմ ի փոյթս ի ճեպս ապիկարս ,
Եւ անդրէն յամբոխն աճեմ յորմէ եկիս մըտանեմ :
Մեռա՛յց այսչափ անգամ եւ ո՛չ եկից ի կենաց :

ԷԳԻՆԷ

Ո՛հ , տիկին . գիտե՞ս զոճիրն , եւ զա՞յն որ ձեզ մատն եղեւ .
Գիտիցե՞ս որպիսի անագորոյն օձ յիւր ծոց
Առեալ Իփիգենի եւ սընուցեալ պահպանէր .
Այոր ի քէն իսկ ածեալ Երիփիլէ մանկամարդ՝
Նա միայն է զձեր փախուստ Յունաց գըրգըն գուշակեալ :

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ո՛վ ճիւաղ , զոր Մեգերա [1] ի ծոց իւրում յղացաւ .
Հրէշ ճիւաղ , զոր դըժոխք ի գիրկըս մեր ընկեցին :

---

[1] Մի յերից կատաղեացն Դըժոխոց հեթանոսաց :

Զի՞նչ , ոչ դու՛ մեռանիցիս . զի՞նչ , ի պատիժ եղերանն . . . .
Ալլ յո՞ցաւք իմ դիմեն սպանդի այլում ի խընդիր :
Զի՞նչ . ի սուզանել զՅոյնս եւ ըզբիւր նաւս իւրեանց
Ո՞չ բացցես նոցա , ծո՛վ , նորանոր խորս անդընդոց :
Զի՞նչ , յորժամ վըտարեալ յիւրմէ ծոցոյն ուր զօղին՝
Փայթքեացէ Աւլիս ի դուրս ըզմեղաւոր նաւատորմն ,
Եւ հողմունք , նոյն իսկ հողմք ամբաստանեալք հարուստ մի ,
Ո՞չ ըզքեզ ծածկեսցեն խորտակելովքըն լաստիւք :
Եւ դու եւս , արեգակն , որ ի կողմանս յայսոսիկ
Ճանաչես ըզժառանգ եւ զարդար որդին Ատրէի ,
Որ երբեմըն չիշխեցեր ծագել ի հօրըն խընճոյս ,
Ե՛րթ ընդ կրունկ , զի ուսուցին քեզ զայն տըխուր ճանապարհ :
Եւ սակայն , ո՛չ երկինք , թըշուառական եւ դու մայ
Գարշելի պըսակօք պըճնազարդեալ իմ դըստրիկ ,
Կարկառէ զպարանոցն ի սուր սըրեալ ի հօրէն :
Յարիւն իւր Կալքաս . . . Դադարեցէք , խուժադուժք ,
Անապակ արիւն է դա չանթընկեցին աստուածոյ . . .
Զփայլականն որոտ լըսեմ , եւ զզամ զերկիր դողացեալ .
Աստուած ոք վրէժխընդիր , աստուած ըզչարինդըդ հընչէ :

ՏԵՍԻԼ Ե

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ, ԷԳԻՆԷ, ԱՐԿԱՍ, ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ.

ԱՐԿԱՍ

Աներկմիտ լեր , տիկին , աստուած ընդ քո մարտընչի :
Աքիլլէս ի ժամուս աղաչանաց քոց լըւէ .
Նա զպատուարս հելլենացւոցըն փեռեկեաց զաղփաղփումս .
Աքիլլէս է առ բագնին . զահի հարեալ կայ Կալքաս .
Եւ ձօնին ճակատագրեալ դեռ եւս յերկրպայս անյայտ կայ :
Ըսպառնան , արշաւին , օդըն հեծէ , չողան զէնք :
Աքիլլէս ըզգըստերաւ քով ցանկափակ բոլորէ
Զամենայն ըզախոյեանն յոժարս ի մահ վասըն իւր :
Ոզբալին Ագամեմնոն՝ խառնափանել չիշխեալ զի՞նքն՝
Ի ծածկել յաչաց իւրոց ըզգուշակեալ կոտորածն ,
Եւ կամ՝՝ լալեացն ի քող՝ պատըըւակեաց զերեսս իւր :
Ո՛ն արի՛ , զի լուռ կայ նա , եկ դու քայովքըդ բանիւք ,
Փոյթ պահպանիւր լինել ջանիցն օգնական :

Նա ինքնին իւրով ձեռամբ՝ արիւնոտ ոգ. ծըխելով՝
Փափաքէ ի գիրկըս քո զիւր սիրելին աւանդել.
Նոյն նա ինքն ինձ պատուիրեաց առաջնորդել քեզ առ նա.
Մի՛ առնկար :

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ե՞ս տռոկայցեմ. ո՛ն ընթացուք, իմ Արկաս :
Ահագին անգամ վըտանգ ոչ ունի զիս սըժգունել :
Ամենայն ուրեք երթայց . . . Այլ, ո՛հ, դա չէ՞ Ոդիսեւս.
Նա է. մեռաւ, Արկաս, դուստր իմ, այլ ոչ ժամանեմք :

ՏԵՍԻԼ Զ

ՈԴԻՍԵՒՍ. ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ. ԱՐԿԱՍ. ԷԳԻՆԷ.
ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ.

ՈԴԻՍԵՒՍ

Կենդանի է դուստրըն քո, եւ աստուածոց կամք հաճեալ :
Սըրտացիր. հաստուցանել զայն կամեցան քեզ երկինք :

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ո՞ղջ է նա. եւ դո՛ւ ինքնին եկեալ զայդ ինձ աւետես :

ՈԴԻՍԵՒՍ

Արդարեւ ես ինքն էի՛ որ ընդդէմ քո եւ նորա՝
Կարծեցի պարտս ինձ, տիկին, սըրտապընդել զայրըն քո.
Ես փառաց զինուց մերոց նախանձաւոր լեալ երբեմն,
Ուժգնագոյն խորհըրդովք հոսեցի զձեր արտասուս.
Այժըմ գամ, քանզի քաւեալ երկինք ընդ մեզ հաշտեցան,
Բըժըշկել զամենայն ըզցաւըս քո զոր ետու :

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ

Ո՛վ դուստր իմ, ո՛վ իշխանդ. յապուշ հարեալ կամ մընամ :
Տէր, զի՞նչ ըսքանչելիք, ո՞ր զնա դէք յիս դարձուցին :

ՈԴԻՍԵՒՍ

Տեսանես եւ զիս ինքնին յերանաւէտ ի ժամուս
Ցաւ մատնեալ, ի խընդութիւն, ի հիացումըն մըտաց :

Այսպիսի մահահրաւէր օր բնաւ չեկաց ի Հելլէնս :
Հեռ եւ խազմ առհասարակ շաչեալ տիրեալ բանակին՝
Ցամենայն աչս էր արկեալ զօրհասականն աղագաստ,
Եւ տըւեալ զնըշան մարտի պատերազմին ժանտաբեր :
Ցահագին տեսլենէն՝ դըստերըն քո շըրթուցեալ,
ԶԱքիլլէս հայէր յիւր կողմ, եւ հակառակ իւր ըզզօրն.
Այլ Թետիսեա եւ միայն յիւր կողմ, մոլեալ Աքիլլէս,
Արկանէր ահ ի բանակն, եւ յաստուածոց ջոկս հերձուած :
Սըլանայր ընդ օդս երկնից ամպ մըթագին սուր նետից.
Արիւնըն հոսէր՝ երախայրիք սպանութեանց.
Անդ երկուց կողմանցն ի մէջ հասեալ Կալքաս եկն եմուտ,
Աչքըն անգութ, դէմքըն դաժան, եւ հերք նորա խոզանեալ,
Ահաւոր, լի աստուածովն որ զնա շարժէր աներկբայ.
« Աքիլլէս, ասէ, դու, եւ դուք Հելլէնք, լուարուք ինձ :
» Աստուածն՝ որ այժմ առ ձեզ իմով խօսի բարբառով,
» Ըզպատգամն իւր ինձ յայտնեաց, ուսոյց եւ զիւր ընտրութիւն :
» Ա՛յլ արիւն Հեղենեայ, Իփիգենի ոմըն այլ
» Ցեզերս յայս ի սպանդ վարեալ՝ աստ է թողլոց ըզկենաս իւր :
» Թեսեւս՝ ընդ Հեղենեայ զուգաւորեալ ի ծածուկ՝
» Իւրում առեւանգին՝ զամուսնութիւն յաջորդեաց.
» Դուստըր մի ծընաւ անտի, զոր ա՛ռ թաքոյց մայր նորա,
» Անուն Իփիգենի տըւաւ նըմա յորջորջումն,
» Ես ինքնին տեսի յայնժամ ըզհարսանեացըն պըտուղ.
» Եւ դըժնեայ հանդերձեալս աւուրց իւրոց սպառնացայ :
» Պաճուճեալ իմն անուամբ՝ ճակատագիր իւր տըխուր
» Եւ իւր իսկ մոլութիւնք ածեալ են այսըր ըզնա,
» Տեսանէ զիս եւ լըսէ, աչաց ձերոց կայ հանդէպ.
» Եւ հակիրճ, նա է նա, զոր պահանջէն եւ աստուածք :
Զայս Կալքաս բարբառի : Բանակն անշարժ համօրէն,
Սոսկալեօք ունկըն եդեալ՝ յԵրիփիլէ զաչս ածէ :
Ինքըն կայր առ սեղանոյն, եւ ի սըրտին իւր թերեւս
Քըրթմըրնջէր զյապաղելոյ դիցանըւէր ըսպանդին :
Նա ինքնին խուն մի յառաջ յանկարծաթափ ընթացիւք,
Ըզձերմէ փախըստենէդ եհաս դուշակ առ Հելլէնս :
Ծընո՛ւնդ իւր եւ վիճակ զարմանք էին առ մեզ գաղտ :
Բայց զի զինք մահուն իւրոյ է հուսկ ուրեմըն Տրոյա,
Բանակըն բարձրագոչ յայտնի եղեւ իւր սոսի,
Եւ զմահուն իւր դատակնիք Կալքասայ յունկն հընչեցոյց :
Եւ մինչդեռ ունել ըզնա Կալքաս զբազուկն իւր ամբարձ,
« Անսա՛, գոչեաց նա, եւ յիս ինչ մի մերձենար.
» Արիւն դիւցազանցն՝ յորոց սուես զիս ծագեալ,

» Առանց քո խառնակ ձեռացըդ գիտացէ քաջ հեղուլ։
Սըլանայ մոլեգին, եւ ի հուպ անդ սեղանոյն
Զպուրըն սուրբ յափըշտակեալ, եհար մըխեաց ի կուշտ իւր։
Ընդ հոսել արեան իւրոյ եւ ներկել զհողն ի կարմիր,
Արարին դէք ի վերայ բագնին զորոտ լսելի,
Շարժեցին զօդըս հողմք ուժգնաւոր շրջընթացմամբք,
Եւ անդուստ պատասխանի առնէր նոցա մռընչիւք ծով,
Ծովափունք ի հեռաստան հեծեն ալխտակք ի փրփուր.
Խարուկին հուր ցոլացեալ ի բոց՝ ինքնին բորբոքի,
Երկինք փայլատակմամբք վառեալ բանան, եւ յանձինս
Դիւցային իմն արհաւիրս արկանեն՝ մեզ ի խրախոյս։
Զօրականքն պակուցեալ պատմէ թէ յամպ մի յայնժամ
Կայր իջեալ Արտեմիս մինչ ի վերայ խարուկին,
Եւ կարծէ՝ թէ համբարձեալ ի մէջ բոցոյ հրոյն իւրոյ՝
Ըզկընդրուկըս մեր եւ զուխտս առեալ տանէր ի յերկինս։
Ամենայն ճեմի՝ շուէ. Իփիգենի լոկ միայն
Ի բաղդին հասարակաց արտասուէ զիւրն ոխերիմ։
Հայսպ են արդ ի ձեռացն Ագամեմնոնի առնուլ զինքն.
Ո՛ն արի, Աքիլլէս եւ Նատարփեալ քում տեսոյդ,
Տիկին, եւ յայսմհետէ միախորհուրդ երկոքեան՝
Պատրաստ են կալ դաշինս բըմբծաշուք հարսանեաց։

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ.

Զո՞ր պարգեւ, ով երկինք, զո՞ր խունկ յինէն ի տրիտուր
Աքիլլեայ տաց փոխարէն, եւ զերախտիքդ հատուցից։

ԱԼՓԻԵՐԵԱՅ

ՍԱՒՈՒՂ

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՒՈՒՂԱՅ

Որք միանգամ փոքր 'ի շատէ տեղեակք իցեն խորայեղեան ազին պատմութեան՝ ոչ անգիտանան թէ Աստուծոյ շնորհել կամելով նոցա թագաւոր ընդդէմ կամացն Սամուէլի, բայց ըստ օրինացն Մովսեսի, (Բ Օրէնք. ժէ. 14, 15) Սաւուղ Կիսեան ընտրեցաւ 'ի նմանէ առաջին թագաւոր: Եւ օծեալ 'ի նմին Սամուէլէ հրամանաւ Տեառն, և հաճոյ եղեալ ազգին և սիրելի, արութեամբ քաջութեամբ պայծառացոյց զաշխարհ իւր, և յաղթեաց պատերազմաց այլազգեաց: Սատակեալ և զԳողիաթ հսկայ նոցա՝ մենամարտութեամբն Դաւթի, սիրեաց զպատանեակն, և փեսայացոյց 'ի դուստր իւր 'ի Մեղքող. և Յովնաթան որդին իւր պայազատ՝ եւս առաւել սիրով կապեցաւ ընդ նմա իբրև եղբայր: Բայց ապա հարակնեալ Սաւուղի ընդ փառս նորա՝ թշնամեցաւ և հալածէր. սակայն Դաւիթ ոչ միայն զպարտս որդւոյ հատուցանէր նմա, այլ և նուագօք երգոց գիւրէր ախտութեան ոգւոյն, որում տիրեալ էր չարագէն մախանաց: Այլ 'ի զայրանալ ախտին՝ կարծեալ թէ քահանայքն իցեն պաշտպան Դաւթի հակառակ իւր, եւ կոտորել զնոսա. և յառաջագոյն անբարտաւանութեամբ անունկընդիր լեալ հրամանի Տեառն ջնջելոյ զԱմաղէկ, Սամուէլի և Աստուծոյ յաչաց ելեալ էր 'ի սպառ, և անարգեալ: Վասն որոյ և ոչ ժուժկալեալ 'ի պատերազմին Գեղբուայ ընդ այլազգիսն, 'ի պարտութիւն մատնեցաւ յերեսաց նոցա. մեռան որդիք նորա 'ի մարտին, և ինքն անձին արար՝ չհանդուրժեալ ամօթոյ պարտութեանն: — Ի մէջ բազմապատիկ ողբերգութեանց Վիկտորիոսի Ալֆիէրեայ մեծանուն Իտալացւոյ, այս ընտրելագոյն համարեալ է 'ի բազմաց:

ԱՆՁԻՆՔ

ՍԱՒՈՒՂ, թագաւոր Իսրայելի ·
ՅՈՎՆԱԹԱՆ, ժառանգորդի նորա ·
ՄԵԼՔՈՂ, դուստր Սաւուղայ, կին Դաւթի ·
ԴԱՒԻԹ, փեսայ Սաւուղայ ·
ԱԲԵՆՆԵՐ, զօրավար Սաւուղայ ·
ԱՔԻՄԵԼԵՔ, քահանայապետ ·
ԶԻՆՈՒՈՐՔ Իսրայելացիք ·
ԶԻՆՈՒՈՐՔ Փղշտացիք ·

Տեսարանն՝ ճամբար Իսրայելացւոց ի Գելբուէ :

ՀԱՆԴԷՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՏԵՍԻԼ Ա.

ԴԱՒԻԹ ·

Այո, Աստուած ամենակալ, առնուլ կամիս ինձ ըզկայ
Ցընթացիցս՝ յոր աջ քո զիս վարեաց. եւ աստ կացից ես : —
Այս լերինք են Գելբուայ, Իսրայելի արդ բանակ,
Որ ընդդէմ կայ ճակատեալ ամպարըշտին Փղըշտացւոց :
Ո՜ տայր ինձ՝ աստ մեռանել այսօր ի սրոյ Թըշնամւոյն.
Այլ այդմ՝ ի Սաւուղայ ինձ ակն ունել արժան է :
Ա՛յ անգութ անշնորհ Սաւուղ, որ զնահատակդ հալածես
Անդուլ անդադար ի քարաժայռս եւ յանձաւս :
Եւ Դաւիթ՝ էր քո երբեմն ասպար եւ յոյս անվրկանդ,
Ի պատիւ մեծ ամբարձեալ, դըստերդ ի քէն ընտրեալ այր :
Այլ վարձանըս նենգութեան հարիւրաւոր կառափունս
Խընդրեցեր ըզթըշնամեացդ, եւ քեզ կըրկին մատուցի :
Բայց Սաւուղ, քաջ նըշմարեմ, չէ մըտաց տէր ի վաղուց.
Տէր ի ձեռս այսոյ չարի մատնեաց ըզնա. եղո՜ւկ մեզ,
Զինչ իցեմք՝ յորժամ Աստուած թողուցու զմեզ ի ձեռաց :
Գիշեր ծն տուր կենարար արեգական տեղի փոյթ,
Զի գործոյ մեծի այսօր է ծագելոց նա վըկայ :
Դու Գելբուէ՝ հըռչակաւոր լիցիս յապա յաւիտեանս,
Ասասցեն, Զանձն իւր Դաւիթ աստ տայր խըոխտին Սաւուղի : —
Արի ել, Իսրայէլ, ի քո խաղաղ վըրանացդ.
Ե՛լ, արքայ. հրաւէր այսօր առ քեզ կարգամ տեսանել՝
Ճակատուց պատերազմաց իցեմ հըմուտ արուեստին.
Ել, Փըղշտի անօրէն, տես զի եւ սուրս հատանէ :

ՏԵՍԻԼ Բ

ՅՈՎՆԱԹԱՆ, ԴԱՒԻԹ.

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Զի՞նչ է ձայնս. լսեմ բարբառ որում ծանօթ է սիրտ իմ։

ԴԱՒԻԹ

Ո՞ գայցէ.. ա՜խ լուսանայր. չկամիմ թուիլ փախըստեայ։

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Ո՜վ իցես՝ այր դու գործ զի՞նչ է քո զվրանաւս արքունի.
Օ՛ն խօսեաց։

ԴԱՒԻԹ

Յովնաթան թուի... հապա։ Ես եմ ես,
Կեցցէ՛ Իսրայէլ, որդիդ մարտի. փղշտացին
Զիս ճարտար ճանաչէ։

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Զի՞նչ իցէ այս՝ զոր լսեմս.
Ո՛հ, Դաւթի է միայն պատասխանի զայդ տալ ինձ։

ԴԱՒԻԹ

Յովնաթա՛ն...

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Ո՛վ երկինք. Դաւիթ.. եղբայր...

ԴԱՒԻԹ

Վա՜յ, առ քեզ...

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Եւ իցէ՞ ինչ ճշմարիտ. դու ի Գեղբուէ՞ աներկիւղ
Յերեւաց հօր իմոյ. եւ վասն քո կամ ի դող։

ԴԱՒԻԹ

Եւ զի՞նչ է. զմահ ի մարտի բիւրիցս անգամ հուպ տեսեալ՝
Պինդ կացի. եւ յանիրաւ բարկութենէ հօրդ ապա

Հարուստ մի ժամանակ փախուստ առեալ խոյս ետու.
Բայց քաջի՝ երկիւղ միայն ճշմարիտ՝ է մահ եւեթ ։
Արդ ես ոչ եւս երկընչիմ, քաւ մի՛ լիցի այդ երբեք.
Արքայ եւ ժողովուրդ իւր կան ի վտանգ ահագին,
Եւ Դաւիթ ի մայրիս դադարեսցէ յապահովս.
Մինչ դեռ սուր անթըլփատից ի գլուխս ձեր ըսպառնայ,
Ես կենացըս փրկութեան հո՞գ խընամոյ տանիցիմ։
Մեռանել եկեալ եմ, սակայն ի զէնս, ի ռազմի,
Քաջաբար, վասն հայրենեաց եւ անշնորհին Սաւուղայ՝
Որ այժմիկ բողոք բարձեալ սաստիւ ըզմահ իմ գոչէ։

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Ո՛վ դաւթեան արութիւն. անշուշտ ընտրեալ Տեառն ես դու։
Որ ի սիրտդ ազդէն Աստուած զաստուածեղէն զայդ իմաստ,
Եւ հրեշտակ մի քեզ յերկնից ճանապարհիդ առաջնորդ։ —
Այլ ըզքեզ արդ Երբ իցէ յանդիմանել արքային.
Ըզքեզ նա ի գումարտակըս թըշնամեաց համարի,
Կամ բարբեալ՝ բիծ ապըստամբ դաւաճանի զքեւ շըփէ։

ԴԱՒԻԹ

Հարկ առնէր նա զթըշնամիս իւր ապաստան առնել ինձ.
Այլ յորժամ զէն առնուն նոքա նըմին հակառակ,
Առնում եւ ես ընդ իւր՝ մինչեւ նըկուն լինիցին։
Ապա զհին վարձս իմ տացէ, ատելութիւն նոր, եւ մահ։

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Եղո՜ւկ հայր. գոյ իւր պատրող, վատ եւ դրուժանն Աբեններ,
Բարեկամ սուտ ըղնովաւ կայ դարանեալ հանապազ։
Այսըն ժանտ որ զՍաւուղին կալեալ սիրտ խեղդ արկանէ,
Վայրկեանս ինչ գտնէ սուղ՝ թողու նըմա հանգըստեան,
Աբեններ ոչ դադարէ երբեք յիւրոց նենգութեանց։
Ունկն եւեթ նըմա դընէ հայրս, եւ սիրէ զնա եւեթ.
Ողբի՜չ չարարուեստ՝ ըզլաւութիւն զամենայն
Որ զիւրով դուզնաքեիւըն գեր ի վեր անցանէ
Զագփագփուն ինչ նըկարէ յաչըս նորա եւ յողդողդ.
Ինանիր ամուսինդ եւ ես ընդ իւր՝ հօր մերում...

ԴԱՒԻԹ

Ո՛վ հարսն իմ, ով քաղցր անուն. հաւատարիմ իմ Մեղքող
Ո՞ր իցէ, սիրէ՞ զիս դեռ եւս յակամայս անգութ հօր։

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Թէ սիրէ՞ . նա՛ եւ ինքնին ի ճամբարիս է անձամբ ։

ԴԱՒԻԹ

Տեսից զինքն , ո՜վ խնդութիւն ։ Իսկ ի բանակըս զիա՞րդ . . .

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Գըթացաւ հայրն իւր , եւ չկամեցաւ թողուլ զինքն
Առանձինն յարքունիս անդ ի թախիծըս սըրտին .
Այլ եւ նա ինքնին , թէպէտ եւ տըրտմալից ի հոգի ,
Մըխիթար մատուցանէ նըմին ցանկորդ առ նըմա ։
Տուն մեր տուն է արտասուաց՝ յորմէ հեռէ մեկնեցար ։

ԴԱՒԻԹ

Ամուսինդ իմ սիրելի , տեսիլ զիմացդ անուշակ
Զանցելոց վըշտաց ամենայն փարատեսցէ ի մըտացս ,
Եւ ըզհոգս հանդերձելոյ մեասուն հասցէ ի սըրտէս ։

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Ո՜հ թէ զնա տեսանէիր . . . Այն ինչ ըզքեզ կորուսեալ ,
Ամենայն բաղաք զարդուց յաչացն ելին առ ցաւոց ,
Մաշեալ կայ մոխիր ըզխըռուացեալ գիսակօքն ,
Եւ զայտիւքն երկթացեալ՝ ոզըք եւ դալուկըն տըժգոյն ,
Ցաւ անհուն անմըռունչ ի տարռալից անդ սըրտի .
Բիւր յաւուրն անկեալ առ հայրն հեկեկելով բողոքէ ,
« Դարձո յիս զիմըս Դաւիթ , դու ինքն եսուր ինձ ըզնա ։ »
Ապա զձորձսըն պատառեալ՝ ողողանէ արտասուօք ,
Ըզհօրն ալ , մինչեւ նըմին իսկ արտասուել, եւ ո՜մ ոչ ։ —
Բայց միայն յԱբեններայ . եւ տայ հրաման անդըստին
Ցոտից հօրըն քարշել հանել ըզնա կիսամահ ։

ԴԱՒԻԹ

Ո՜հ տեսիլ . ո՜վ , զի՞նչ պատմես ։

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Իցէ՞ւ թէ չէր ճըշմարիտ ։
Ընդ անհետ լինելդ ի մէնջ անհետացան եւ փառք մեր ,
Ցանկալին խաղաղութիւն , եւ ի մարտի խրախուսանք .
Արի սիրտք իսրայելեանք ի հող մահու թաղեալ կան .

Փըլըշտացին՝ մանուկ երբեմն ընդ քո դրօշուքդ երեւեալ,
Արդ հըսկայ է յաչս իւրեանց , զի զքեզ չունին զօրավար .
Եւ փակեալք ի պատնիշի՝ զանձինըս մեր մոռացեալք ,
Լըսեմք ըսպառնալիս եւ թըշնամանս եւ այպանս ։
Զի՞նչ զարմանք . պակասէ Իսրայելի իւր սուսեր ,
Եւ հանճար իմաստութեան միանգամայն , Դաւիթ իւր ։
Ես ինքնին որ ըզհետ պատերազմօղ քոց հետոց
Ոչ առանց ինչ պարծանաց ընթանայի յասպարէզ ,
Արդ անզօր ըզբազուկ իմ տեսանեմ ի հարուած .
Այժմ ի վտանգ խըստամբեր կենաց յինէն մեկուսի
Նըկատեալ ըզքեզ յաճախ , իմըս Դաւիթ , ոչ կարծեմ
Այլ եւս գոգ պատերազմել ի վերայ տեսան իմոյ , հօր ,
Ամուսնիս եւ որդեկաց . ինձ դու յաւէտ սիրային
Քան ըզթագ արքունի , քան զհայր եւ զկին եւ զորդիս . . .

ԴԱՒԻԹ

Սիրեցեր զիս քան զարժանս . այնպէս Տէր զքեզ սիրեսցէ . . .

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Տէր արդար է հատուցիչ անվրէպ՝ ըստոյգ լաւութեան ,
Ընդ քեզ է . դու հաճոյ Սամուէլի եղեր հիւր
Ի Հռամա՝ մինչ մեռանէր . մեծ տեսողին շուրթըն սուրբ
Որով հայրս արքայացաւ , պերճս անդ ըզքէն գուշակեաց ։
Կեանք քո ինձ սըրբութիւն է եւ նոյնպէս սիրելի .
Ցարքունեաց ժանտ վըտանգիցն եւեթ ըզքեւ կասկածեմ,
Ի մարտիցն՝ ոչ երբեք . իսկ զարքունի խորանօքս ,
Որջացեալ կայ մահնութիւն՝ ի մահուանէ անմեկին .
Եւ ըզմահ՝ Աբեններ տայ է յըղէ սաէպ Սաւուղ ։
Թաքիր , ո՜հ , իմըս Դաւիթ , գոնէ մինչեւ մարտին փող
Ըզլերինս հընչեցուսցէ . այսօր կարծեմ կըռուեսցուք ։

ԴԱՒԻԹ

Գործ քաջի լինիցի՞ ընաւ դաւողապէս ի ծածուկ ։
Ցառաջ քան զթըշնամին տեսանիցէ զիս Սաւուղ ։
Ես յամօթ առնել եկի՝ ածել ըզխիստ սիրտս ի զեղջ .
Եւ յառաջ պատահել կամիմ ցասման արքային ,
Եւ ապա սուսերաց սըրտմըտութեան թըշնամւոյն ։ —
Տէր արքայ , զի՞նչ ասիցես՝ ծառայաբար թէ առ քեզ
Ըզգլուխս իմ խոնարհեմ, ես քոյ դըստերըդ փեսայ ,
Որ զանգործ մըղացս այժմիկ խընդրեմ ի քէն թողութիւն.
Ես պաշտպան քո նախնի , որ ի ժանիս արդ մահու

Զիս ընկեր քեզ եւ ասպար եւ ողջակէզ նուիրեմ։ —
Ասպարէն սուրբ Ծերունին, որհասական ի Հռամա,
Եղեւ ինձ ասպընջական եւ խօսեցաւ հայրաբար,
Եւ մնաց ի մէջ գըրկացս. այլ նա երբեմն ըզՍաւուղ
Իբրեւ սերտ որդի սիրէր. բայց վարձըս զի՞նչ ժառանգեաց։ —
Ծերըն սուրբ՝ ինձ ի մահուն հաւատս եւ սէր առ արքայ
Պատուիրեաց, որպէս եւ կոյր հնազանդութիւն առ Աստուած։
Ըզվերջին բանըս իւր անջընջելի դրոշուածով
Մինչեւ ի գերեզման տարայց ի սիրտ քանդակեալ։
« Ո՛վ Սաւուղ աշխարհին, եթէ ոչ յանձնըրդ դարձցիս,
» Ի վերայ գըլխոյ քոյ կախեալ կայ մեծ բարկութիւն։ »
Զայս ասէր ցիս Սամուէլ. այլ գոնէ քոյդ փըրկութեան
Ցանկամ, իմս Յովնաթան, յաստուածավրէժ ցասմանէն.
Եւ յուսամ թէ փըրկեսցիս, ամենեքին եւըս մեք,
Եւ ընդ մեզ՝ Սաւուղ ինքնին. զի դեռ կարէ զգաստանալ։ —
Վա՜յ, թէ Տէր ի յարփւոյն զհրաշէկ փայլակն արձակէ։
Գիտես դու, զի նա յաճախ ի մեծ աւհեզ բարկութեան
Զարդարն եւ զամպարիշտ միահամուռ խառն եհար։
Սաստիկ, անընդհատ մըրրիկ յերկիր տապալէ,
Խըլէ եւ փըչրէ ի չէք դընէ զժանտաբեր
Տունկն եւ զմիրգս, եւ ըզծաղիկս առհասարակ եւ զանբեւս։

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Սաւուղայ ի պէտըս յոյժ զօրէ Դաւիթ առ Աստուած։
Իմ յաճախ տեսեալ յանուրջս ըզքեզ ի վեհ կերպարան,
Յոտըս քո խոնարհիմ. չասեմ ինչ այլ, ոչ դու ցիս։
Երդուեա՛լ քեզ աւասիկ, մինչեւ իցեմ կենդանի՝
Մի երբեք սուր Սաւուղայ շողասցի զքեզ հարկանել։
Բայց յանարգ որոգայթից, ո՜հ Տէր, զիա՞րդ կարեմ ես...
Աստանօր ի սեղանս, ի խրախութիւնս, յերգոց ձայնս
Ի երբեմն ըմպել յոսկի նուագս ըզմահ անիրաւ։
Աշէ ո՞ զքեզ պահեսցէ։

ԴԱՒԻԹ

Իսրայելին Տէր Աստուած,
Թէ իցեմ ապրելոց. ոչ զօր մի մեծ, եթէ չեմ։ —
Այլ աւա՜, զհարսն իմ իցէ՞ ինձ տեսանել նախ քան զհայրն։
Անդըր չէ՞ր ինձ մուտս ունել մինչ չեւ իցէ լուսացեալ...

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Իսկ եւ նա մնա՜յցէ այգուն ի փետրալի անկողինս։

Մինչ յառաջ քան զարշալուշս ընդ իս գայ նա լաւ ըզքէն.
Եւ յաղօթս ի միասին զհիւանդ հօրէն կամք առ Տէր։ —
Ահա մերձ ինչ ըսպիտա՛կ հարկանէ փայլ յաչըս իմ։
Թերեւս ինքն իցէ, մեկնեաց փոքր ինչ յինէն, կաց և լո՛ր.
Իսկ թէ այլ ոք իցէ, մի երեւիր, աղաչեմ։

ԴԱՒԻԹ

Բարի է։

ՏԵՍԻԼ Գ

ՄԵՂՔՈՂ. ՅՈՎՆԱԹԱՆ.

ՄԵՂՔՈՂ

Ո՛վ գիշեր անտանելի եւ անանց,
Զեկամնե՞ս տակաւին... Այլ ինձ թերեւս, ո՞ գիտէ,
Ծագեսցէ արեգակն աւետաբեր ցընծութեան.
Եղո՜ւկ զիս, որ հանապազ յանցընդելի կեամ խաւար։ —
Ո՛վ եղբայր, երագագոյն այսօր զինեւ կանխեցեր.
Եւ սակայն տաժանագոյն զըտան իմ կողք անհանգիստ։
Եւ զիա՞րդ իցէ հանգչել ինձ ի կակուղ անկողինս,
Մինչ դեռ իմ սիրելին, գետնախըշտի, տարագիր,
Փախըստեայ՝ յորջս ամէհի գազանաց կայ պաշարեալ։
Ո՛հ, հա՛յր անմարդասէր քան ըզգազանըս վայրի.
Սաւո՛ւղ անագորոյն, ի դըստերէդ առնուս զայրն,
Ըզկեանսն ոչ։ — Լո՛ւր, եղբայր. ոչ եւս ես աստ մընացից,
Եթէ գաս եւ դու ՚նդ իս, գործ մի բարի գործեսցես.
Իսկ թէ ոչ, ի խընդիր նորա ելից ես միայն.
Երթալ գըտանել կամիմ զԴաւիթ, կամ ըզմահ։

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Յապաղեա տակաւին, եւ լըռեսցո՛ զարտասուսդ,
Ո՛ գիտէ մըրըս Դաւիթ գայցէ թերեւս ի Գելբուէ...

ՄԵՂՔՈՂ

Զի՞նչ խօսիս. ուր Սաւուղ է՝ եկեսցէ՞ անդըր Դաւիթ...

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Ուր Մեղքող եւ Յովնաթան իցեն երբեք՝ յայն տեղի

ՍԱՒՈՒՂ

Միշտ Դաւիթ յաղթական սրբոյն վարեալ երթիցէ.
Չհաւատամ թէ զօրագոյն է ի նմա սէր քան զերկիւղ,
Եւ թէ այսր համարձակեալ գայցէ երբեք՝ զարմացիս:

ՄԵԼՔՈՂ

Երկինք, ո՜հ, ըզգողանի հարկանիցիմ զնըմանէ,
Սակայն, տեսանել եւեթ ըզնա՝ տացէ ինձ...

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Իսկ թէ ոչ ինչ երկուցեալ՝ նա եւ ցուցցէ՞ իրաւունս
Անսովոր յանդըգնութեան եկեալն իւրոյ այսր առ մեզ: —
Ի դըժնէ բազկին Սաւուղ ըզգօնագոյն քան յաջողն,
Արդ ընդ զօրս իւր սրբազնեկ կայ վեհերոտ, գիտես զայն.
Եթէ այժմ անպարտելի բազուկ Դաւթի ոչ հորդէ
Առաջի իւր ճանապարհ ընդ գումարտակսն ոսոխին,
Անվտանգ է Սաւուղ, սակայն լուռ կայ սիգապանծ:
Ամենայն որ ի մէնջ յերեսնորա 'նթեռնու քաջ,
Եթէ ոչ գոյ յաղթութեան յոյս ի սրբոյ անդ իւրում:
Թերեւս արդ ի դէպ ժամու տեսանիցէ զփեսայ քո:

ՄԵԼՔՈՂ

Թերեւս այդպէս ինչ իցէ. բայց նա հեռի է, եւ ո՞ր...
Եւ յորում պայմանի.. ո՜հ...

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Բան զոր կարծեմ առաւել
Կայ նա քեզ մօտաւոր:

ՄԵԼՔՈՂ

Ո՛հ, երկինք, զի՞ փաղաքշես:

ՏԵՍԻԼ Դ

ԴԱՒԻԹ, ՄԵԼՔՈՂ, ՅՈՎՆԱԹԱՆ.

ԴԱՒԻԹ

Աստ է քեզ փեսայդ:

ՄԵԼՔՈՂ

Ո՛վ ձայն, ո՜վ տեսիլ, ո՜վ խընդութիւն...

Ոչ կարեմ բարբառել.. ո՜ սքանչելիք... եւ իցես...
Ի գիրկս իմ ճըշմարտիւ...

ԴԱՒԻԹ

Ո՛վ հարսն, ո՜վ խիստ անջատումն...
Մահ, թէ քեզ պատահեցայց այսօր, սակայն ընդ իմս եմ
Լաւ է մահ, քան վայրենի կեանս յանապատըս վարել.
Ոչ ումեք սիրելի, ոչ զումեքէ ի քէն փոյթ:
Ծարաւի սուր Սաւուղայ, քեզ ակն ունիմ, հար զիս արդ.
Փակեսցին աչքս աստ գոնէ՝ ի յորդագութ կընոջէս,
Յօրինեալ ծածկեալ ոսկերքս եւ թացեալ սերտ արտասուօք:

ՄԵԼՔՈՂ

Ո՛հ, Դաւիթ, դու սկիզբն եւ կէտ իմոյ յուսոյս ամենայն.
Եղիցի գալուստ քո ինձ ի զուարթարար բերկրութիւն:
Որ զքեզ յայնչափ ի ծանըր վտանգիցն ապրեցոյց
Աստուած ոչ ածէ զքեզ այսր՝ այսօր առ մեզ վայրապար...
Տեսիլ քո յիս եւեթ՝ զո՞ր զօրութիւն չըզգեցոյց:
Դողայի զքէն ի հեռուստ, այժմիկ զոգցես չերկընչիմ...
Սակայն զի՞նչ տեսանեմ, յո՞ր վայրենի վերարկու
Թուարծի զքեզ ցուցանէ ինձ առաւօտըն ծագեալ:
Ո՛վ քաջդ իմ, դու յամենայն զարդուցըդ քոց մերկ չըրջիս.
Ոչ պատի զքեւ զոր ձեռամբ իմով անկի քեզ երբեմն
Ոսկեհուռըն ծիրանին: Ո՞վ ի խըրթնի յայդ խարուանս
Կարասցէ առնել երբեք թագաւորի զքեզ փեսայ:
Եւ ի զրահարդ՝ զուգնաքեայ թըլիս մարտիկ, ոչինչ այլ:

ԴԱՒԻԹ

Ի բանակս եմք աստանօր, ոչ յանարի արքունիս.
Աստ խոշոր տառատոկ եւ սուսեր քաջ յեսանեալ
Պանծագոյն են պերճանք. այսօր նորոգ ծիրանի
Յարեան փըլըշտացւոց կամիմ վասն իմ ներկանել:
Արդ դու 'նդ իս վստահ լիջիր յիսրայելին մեծ Աստուած,
Որ փըրկէն զիս ի սրոյ, եթէ չիցեմ մահու պարտ:

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Այդ աշա եղեւ ի լի. մի եւս յամել կարծեմ աստ:
Դու թէպէտ ի դէպ հասեր. ըզգուշութիւն պիտի մեծ: —
Սովոր եմք, այգուն այգուն գնալ այգորել զհայրն յայս ժամ.
Դէտ կացցուք՝ այսօր զիա՞րդ վարէ զնա իւր ժանտութիւն.
Եւ թէ զուարթք իցեն օդք՝ պատրաստեսցուք մեք ըզնա

ՍԱՒՈՒՂ

Ի քո տեսութիւն, միանգամայն պահ գիցուք՝
Զի քան զմեզ մի ոք կանխեալ քրմեսցէ չար ինչ զեկեղեցդ:
Ա՛ռ այժմ Երթ. գուցէ ուրուք զքեզ ծանուցեալ մատնեսցէ.
Աբեններ կարող իսկ է եւ տալ ըզքեզ սպանանել:
Զպահպանակ գիմացդ իջո՛, երթ ի զարթուն զօրսըն մուտ
Եւ անտես մնա դարձիս առ քեզ կամ զոք յղելոյս . . .

ՄԵԼՔՈՂ

Ի մարտկաց խըռան զկո՞րդ թափիցէ իմըս Դաւիթ.
Ո՞ր այն աչք քան զիւրն արտաքս ըստ զըլխանոցն ոստչիցի,
Ո՞ր սուսեր Նըման իւրումն. ո՛վ զոյգ ի զէնս որսոյ:
Ոչ, ոչ սէր իմ քաղցրիկ. լաւ եւս իցէ թափչել քեզ,
Մինչեւ դարձ առնիցեմ առ քեզ, եղո՛ւկ թըշուառիս.
Հազիւ այն ինչ գըտեալ ըզքեզ՝ հարկիմ ըլքանել.
Բայց առ ժամ մի սուղ եւեթ. ոչ եւս ապա զքեզ թողից:
Արդ կամիմ Նախ ըզքեզ յապահովի տեսանել:
Տես աղէ ի խորս անդ ծըմականիստ անտառիդ,
Ընդ աջմէ կողմանէ լայնատարած մի քարայր:
Իմ ըստէպ մնացեալ անդր ի բնաւին աշխարհէ՝
Զքեզ կարդամ, ըզքէն խորհիմ, առ քեզ յոգոց ելանեմ,
Եւ ցընդեմ զապառաժ վիմօքն ըզդառն արտասուս.
Անդ թաքիր, մինչեւ հասցէ քեզ ժամանակ յայտնելոյ:

ԴԱՒԻԹ

Կամիմ զքեզ հանել ի սպառ, ո՛վ հարսն. երթայք անկասկած.
Են յիս միտք, ոչինչ գործեմ վարկպարազի, սիրեմ զձեզ,
Ձեզ զանձն իմ պահպանեմ. յԱստուած միայն յուսացեալ:

ՀԱՆԴԷՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա

ՍԱՒՈՒՂ, ԱԲԵՆՆԵՐ.

ՍԱՒՈՒՂ

Գեղեցիկ է առաւօտս. յարփիներանգ պատմուճան
Ոչ ծագէ արեւն այսօր, աւետէ տիւ երջանիկ: —
Ո՛վ աւուրք իմ գնացեալք, ո՛հ ո՞ւր իցէք դուք այսօր:
Սաւուղի չէք յարուցեալ յիւր խըշտեկացն ի ճամբար՝
Եւ ոչ լեալ քաջայոյս գտանել նըննջել յաղթական:

ԱԲԵՆՆԵՐ

Արդ արքայ, զի՞ վեհերիս. ո՞չ ապաքէն դու էիր,
Որ զեղջիւրըն փղըշտացի փոքր ինչ յառաջ ջաղխեցեր:
Որչափ յայս մարտ յապաղեմք, զայս քեզ ասէ Աբեններ,
Այնչափ լի եւ չըքեղ տարցիս ի գլուխ յաղթութիւն:

ՍԱՒՈՒՂ

Աբեններ, քանիօ՞ն այլազգազգոյն զմարդկան իբս
Ի քըննել մանուկ հասակ քան զալեւոր Նըշմարէ:
Ես ինքնին հաստաբազուկ մինչ ճօճէի գյաղթ նիզակ,
Զոր զարդիս հազիւ բառնամ, ոչ գիտէի երկըայել.
Իսկ այժմ ոչ ըզմանկութիւն եւեթ է իմ կորուսեալ,
Այլ իցիւ թէ 'նդ իս լինէր զօրութեանց Տեառն աջ անյաղթ,
Կամ ընդ իս գոնէ գոյր քաջամարտիկն իմ Դաւիթ:

ԱԲԵՆՆԵՐ

Իսկ մեք զի՞նչ իցեմք. առանց Նորա չկանգնի՞ յաղթութիւն:
Թէ ի դոյն էի կարծիս, ոչ եւս այլ սուր մերկանել

Կամէի, բայց թէ միայն ի հարկանել զիս յոգի ։
Դաւիթ, որ նա միայն է աղեխից քոց պատճառք . . .

ՍԱՒՈՒՂ

Ո՛հ, ո՛չ. յայլ առակալի ականէ գան իմ չարիք.
Եւ զի՞նչ. թաքուցանե՞լ կամիս յինէն զիրացս ահ ։
Թէ չէի հայր որպէս եմս, ո՛հ, եւ որդւոց սիրելեաց,
Այժմ զթագս եւ զյաղթութիւն եւ զկեանս անձին խնդրէի՞ ։
Զիս վաղուց ընկենուլ յատելեաց սուր գահավէժ,
Այլգունակ հատանէի զառակալի կեանսըն զոր կեամ ։
Այս քանի՞ ամք իցեն արդ, զի յաչս իմ ծաղր ոչ տեսաւ ։
Որդեակըն իմ սիրամունդք, եթէ երբեք զըզուեն զիս,
Բաղում այն է զի չարժեն ի բարկութիւն ըզսիրտ իմ ։
Միշտ դաժան, դառնահոգի, ժանտատեսիլ, սըրտմըտեալ,
Յամենայն ժամ ընդ անձին ծանրատաղտուկ, եւ ընդ այլս.
Մարտ խնդրեմ ի հաշտութեան, եւ ի մարտի հաշտութիւն,
Յամենայն ի բաժակս ըմպեմ թաքուն մաղձահեղ.
Յամենայն ի սիրելիս տեսանեմ զոք թըշնամի.
Փափկագոյն ասորեստան օթոցք ի կողս են թաւ փուշք,
Սուղ ինչ քունըն տառապանք, անուրջք՝ տեսիլ արհաւրաց ։
Զի՞նչ եւս այլ. ո՞ կարծիցէ. սոսկումն է ինձ մարտին փող,
Սարսափ ահագին են Սաւուղի չեփորայք ։
Տես թէ արդ տուն Սաւուղայ ի՛նըշուլիցն այրեցաւ,
Տես թէ Տէր ընդ իս իցէ ։ Եւ դու ինքնին, զինես քաջ,
Մերթ թըւիս ինձ՝ որպէս եւդ՝ ազգ ջերմ եւ սերտ բարեկամ,
Զօրավար քաջակորով՝ փառաց իմոց պահպանակ.
Մերթ անարգ կերպարանեալ պաշտօնատար աթոռնեաց,
Զարակնող եւ խորամանկ դարանակալ դաւաճան ։

ԱԲԵՆՆԵՐ

Արդ, Սաւուղ, քանզի միտք քո կատարեալ առ քեզ են,
Օն առեալ յիշեսջիր զանցեալըն քո զամենայն ։
Ամենայն աղմուկ սըրտիդ, — զայդ միթէ ո՞չ տեսանես, —
Ի տանէ անտի Հռամայ մարգարէիցն ելանէ ։
Ո՞վ յառաջ իշխեաց ասել քեզ. Մեկնեցաւ ի քէն Տէր.
Ծըպիրհ ծերն այն ժահադէմ՝ վէս ղեւտացին Սամուել,
Ում անդրէն ձայն կըրկնէին խուժանն նորա կեղծաւոր ։
Նա ի գլուխ քո՝ կապուտակ ականողեօք տեսանէր
Փայլակեալ զարքունական խոյրըն՝ զոր իւր զըրէր նա.
Ի սպիտակ հերսըն վաղուց կըրէր գոգ զայն բոլորեալ.
Եւ ահաջժողովրդեանն Իսրայէլի միաբան

Բարձրաչուք հրաման կամաց յօդըս ցընդեաց զիղձըս իւր,
Եւ ընտրեալ կացոյց իւր գըլուխ՝ պատերազմօղ թագաւոր ։
Այս միայն են այս քո միջք. ուստի եւ նա դադարեաց
Անուանել այնուհետեւ ըզքեզ ընտրեալ Աստուծոյ,
Իսկ եւ իսկ իբրեւ դու ելեր ըստ ձեռըն նորա ։
Ի սկըզբան այս եւեթ խոռվէր ըզքո զգայարանդ,
Ապա զգործն յանդ հան Դաւիթ հոգեհըրչող բարբառովն ։
Նա ի զէնս էր քաջարի, զայդ ոչ երբեք ժըխտեմ ես,
Այլ ծառայ Սամուելի կամակատար էր նա միշտ,
Ի սեղանն յօժարափոյթ քան ի ճամբար ճակատուց,
Բազկաւ դու պատերազմօղ, սակայն սըրտիւ՝ քահանայ ։
Մերկացի զճըշմարտութիւն ի սուտ զարդուց, տես զըստոյգն.
Ես ծընունդ եմ քում արեանդ. ճաճանչ փառացդ ամենայն՝
Ի շողին Աբեններեայ. իսկ բարձրանալ չէր Դաւթի,
Ոչ երբեք, եթէ ոչ նախ զիցէ զՍաւուղ ոտնակոխ ։

ՍԱՒՈՒՂ

Դաւիթ . . . Ատեամ ըզնա . . . Այլ զհարազատ դուստրըն իմ
Եմ ի կին տըւեալ նըմա . . . Եղո՛ւկ, դու չես ինչ տեղեակ ։ —
Զայնըն այն իշխանաձայն՝ որ գիշերի գիշերի
Կոչեաց զիս ի մանկութեանս՝ մինչ սոսկագոյն էի ոք,
Անըրջան, յինէն հեռի գահն եւ խորհուրդք իւր ըղձաւ,
Արդ նոյն ձայն զրազում գիշերս ահեղագոչ վանէ զիս,
Եւ ի դառ կոհակակոծ մըրրկօղ ալեաց որոտայ.
« Ել Սաւուղ, ել Սաւուղ . . » մարգարէին տեսիլ սուրբ՝
Զոր տեսի յանուրջս երբեմըն մեծարոյ կերպարան՝
Զեւ ցուցեալ առ յԱստուծոյ՝ Իսրայէլի զիս արքայ,
Այժմ ըզնոյն Սամուէլ՝ յայլ իմըն դէմս յերազիմ.
Ես յահեղ ինչ խորաձոր, ինքն յարփինի լեառն ի նիստ,
Դաւիթ յոտըս իւր ի ծունր, եւ սըրբանուէր ծերունին
Զիւղըն Տեառն ի գլուխն հեղոյր, համայն միւսովըն ձեռամբ
Մեծամեծ հարիւրաւոր կանգունս յիմ գլուխ երկայնեալ,
Շողեալ զթագն յիմ վարսից՝ կամէր զԴաւիթն պըսակել ։
Հաւատա՛. անկեալ Դաւթի խնամոտ զըթովք ի խոնարհ,
Զառնոյր յանձըն, լայր գոչէր եւ ակնարկէր տալ յիմ գլուխ. —
Ո՛վ տեսիլ. իմըս Դաւիթ, հնազանդ ուրեմն ես դեռ ինձ,
Դեռ եւս հօր իմ եւ որդի, սերտ հըպատակ, բարեկամ ։
Ո՛հ, զայրուցք. ըզպըսակս յափըշտակե՞լ ի գըլխոյս.
Յանդըգնեալ ի դոյն՝ դողա ծեր անօրէն. ո՞վ ես դու . . .
Եւ որ այլ զխորհուրդըդ զայդ ած ըզմըտաւ՝ կորիցէ ։ —
Ո՛հ, եղո՛ւկ հիքացելոյս, զի աւասիկ զառանցեմ ։

ԱԲԵՆՆԵՐ

Կորիցէ Դաւիթ եւեթ, եւ ընդ նմա ցընդեսցին
Երազք, թշուառութիւնք, տեսիլք եւ բնաւ արհաւիրք:

ՏԵՍԻԼ Բ

ՅՈՎՆԱԹԱՆ, ՄԵԼՔՈՂ, ՍԱՒՈՒՂ, ԱԲԵՆՆԵՐ.

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Ողջոյն տեառնդ արքայի:

ՄԵԼՔՈՂ

Եւ Տէր ընդ հօրդ մերում:

ՍԱՒՈՒՂ

. . . Հանապազ ընդ իս են ցաւք: — Այսօր յարեայ կանխագոյն
Խրախամիտ զուարթ յուսով: Այլ աւասիկ ամենայն
Սպառըսպուռ իբրեւ ըղձեդ անապատի կորեաւ յոյս: —
Զի՞նչ օգուտ արդ, ո՜վ որդեակ, առնել ըզկռիւն օր ի յօր:
Կասկածանք կոտորածի քան զխորտակումն եւս է չար.
Գամ մի թող հասցէ մեզ այն. կամիմ այսօր տալ ճակատ:

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Եւ այսօր յաղթեսցուք. ո՛ն հայր դարձիր ի խրախոյս.
Յոյս քան զայս իրաւացի երբեք ի քեզ ոչ զարթեաւ:
Լըրջացո՛ զերեսըս քո. է յաղթութիւն ի սըրտիս:
Թըշնամեաց դիակամբք ծածկեսցի այս դաշտավայր,
Թեւաւոր հինավանդից [1] թողցուք պարէն ահաւոր:

ՄԵԼՔՈՂ

Յօթեւան անդորր, ո՜վ հայր, դարձցուք ընդ հուպ յարքունիս.
Ի պըսակս յաղթանակացդ յայնժամ բազմեալ զուարթագին,
Հաճեսցիս դարձուցանել ի կեանս անդրէն զդուստրըն քո՛
Զամոյի եւ զորբումագին, դարձուցեալ զայր իւր ի նա, . .

[1] Այս է յափշտակիչ հաւուց կերակուր զմարմինս թշնամեաց:

ՍԱՒՈՒՂ

Իսկ զի՞արդ. յարտասուաց ո՞չ դադարես դու երբեք:
Ա՞յդ իցեն քաղցրութիւնք ի զուարթ առնել Սաւուղի
Ըզխոնջ միտըն եւ զխամուր. ա՞յդ քո սփոփումն է ցաւոցս:
Արտասուա՛ց դու դուստրըդ եւ, թո՛յլ արա ինձ, ի բա՛ց կաց:

ՄԵԼՔՈՂ

Աւա՜ղ ինձ. ո՞չ կամիցիս, ո՜վ հայր, լալ ինձ, և ո՞, հայր . . .
Ո՞վ զոգիս արտասուալեզց յոյըս հաճակէ, քան թէ դու:

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Լո՛ւռ լեր, եհ. հօր տաղտկութիւն խընդրես լինել դըժպըհի: —
Խընդա՛, հայր. մարտից ի ընիս չընչէ սէք քաղցր եւ յաղթից.
Ընդ այգուս էջ յերկնուստ պատերազմիկ ոք Զուարթուն,
Որ այսօր ընդ ամենայն Իսրայէլ ճախր առնուցու:
Եւ ի քո սիրտ նոյնհետայն հարցի խրախոյս յաղթութեան:

ՍԱՒՈՒՂ

Զիս անմիտ ուրախութեանդ հաղո՞րդ լինել կամիս, զի՞ս.
Զի՞նչ յաղթումն, ո՞ր այն Զուարթուն. առհասարակ ողջս առէք.
Հինաւուրց կաղնին ուր ոստըս բարձրուղէշս արձակէր,
Կանգնեսցէ զօրխրատեսիլ արմատըս իւր անդանօր:
Ամենայն ինչ արտասուք, արիւն եւ մահ եւ մըրրիկ.
Պատմուճանք պատառեցին, յանարգ մոխիր լըցցին հերք.
Օրս այս է կատարածի, վերջին է մեզ անշուշտ այս:

ԱԲԵՆՆԵՐ

Ասացի ձեզ չատ անգամ, տեսիլ ձեր ծանր առ նըմա՛
Յամենայն ժամ յաւելու ի դըժընդակ վիշտըս իւր:

ՄԵԼՔՈՂ

Իսկ արդ զի՞նչ. ընդ վա՞յր հարցուք ըզախրեայն մեր ըզհայր:

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Քեզ միայն կամիս առ իւր կալ, ուր մատնեակդ արկանել. . .

ՍԱՒՈՒՂ

Զի՞նչ իցէ. յերեսս որդւոց իմոց զայրո՞յթ խռովեալ.

Ո՞ զնոսա թըշնամանէ . միթէ դու ինքն, Աբեններ :
Դոքա իմ են արիւն . ո՞չ գիտես, լո՛ւռ լեր . յիշեա :

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Մեք արիւն քո եմք, եւ քեզ զարիւնըս մեր տալ պատրաստք :

ՄԵԼՔՈՂ

Ի հայցելըն զայր իմ, հա՛յր, միթէ զհաճոյս իմ խընդրեմ .
Ըզպաշտպանըդ քո քաջ, զԻսրայելին ախոյեան ,
Զահըն մեծ հիազարհուր ըզփըղշտացւոցըն խընդրեմ:
Ի տաղտուկ ցնորից քո ժամս, ի մաղձաղոտ քո խորհուրդս՝
Ո՞չ Դաւիթ էր ապաքէն որ երկնաւոր նըւագօք
Դիւրէր քեզ . եւ արդ ասա՛, ի խաւարի՞դ չէ՞ր նա լոյս :

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Նա եւ ես՝ սուր թէ յազդեր կապիցեմ՝ քա՛ջ գիտես դու ,
Բայց ո՞ր է իմ սուսեր, քաջահընչող եթէ քայլք
Հըզօրին Նահատակաց՝ չիցեն ճեմօղս առաջնորդ :
Թէ Դաւիթ աստ էր՝ զի՞նչ խօսք մարտին, լինէր յաղթութիւն :

ՍԱՒՈՒՂ

Ո՛վ աւուրք իմ առաջինք, զըւարթ շըքեղ ամք յաղթօղք :
Ահա իմ մեծ յաղթանակք խումբ առեալ գան զառաջեաւս :
Ի ռազմէն գամ, ի փոշի փառապարգեւ թաթաւեալ
Եւ յարիւն եւ յապաժոյժ, յանչունչ խոռխտանացն շըրջիմ [1] :
Գոհութիւն Աստուծոյ . . . ես, Աստուծոյ . . . զի՞նչ ասեմ: —
Երկաթի են Տեառն ականջք ի ձայնս, եւ շուրթն իմ լռին :
Ո՞ւր են փառքս, ո՞ր է արիւն գիակնացեալ թըշնամեացս :

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Զամենայն տայր քեզ Դաւիթ :

ՄԵԼՔՈՂ

Այլ ո՛չ ընդ քեզ է Դաւիթ .
Յերեսաց քոց մերժեցեր դու զնա, ի մահ խընդրէիր .
ԸզԴաւիթ զորդին քո, զգեղեցկագոյնըդ քո գործ ,
Ըզհըլուն զայն եւ զհամեստ, եւ քան զփայլակըն սրաթեւ
Ա՛ռ ի քեզ հնազանդել, եւ ի քո սէր՝ ջերմեռանդըն
Առաւել քան ըզքուն որդեակըս քո : Թո՛յլ տուր, հա՛յր . . .

---

1 Իմա ի մէջ խոռխտացեալ թըշնամեացն անշնչացելոց իմով յաղթութեամբս :

ՍԱՒՈՒՂ

Արտօսր յաչս իմ պըղպըջայ . յանսովոր ողբ ո՞ սովէ .
Ո՛հ, անթաց եւ ցամաքուտ զարտեւանունս իմ թողէք :

ԱԲԵՆՆԵՐ

Լա՛ւ իցէ քեզ, տէր արքայ, ի քո խորանըդ մընիլ:
Ի մօտոյ քեզ կազմ ի ռազմ ըզզօրդ ցուցից ճակատեալ:
Եկ արդ եկ, եւ դիր ի մտի թէ ընաւ ինչ չէր ի Դաւիթ . . .

ՏԵՍԻԼ Գ

ԴԱՒԻԹ, ՍԱՒՈՒՂ, ԱԲԵՆՆԵՐ, ՅՈՎՆԱԹԱՆ, ՄԵԼՔՈՂ .

ԴԱՒԻԹ

Բայց միայն անմեղութիւն :

ՍԱՒՈՒՂ

Զի՞նչ տեսանեմ:

ՄԵԼՔՈՂ

Ո՛վ երկինք :

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Զի՞ գործեցեր :

ԱԲԵՆՆԵՐ

Յանդուգն . . .

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Ո՛վ հայր . . .

ՄԵԼՔՈՂ

Հա՛յր, իմ է այր, դու ետուր :

ՍԱՒՈՒՂ

Ո՛վ տեսիլ։

ԴԱՒԻԹ

Տէր իմ արքայ, դու զայս գըլուխըս խընդրես.
Որոնես զայն ի վաղուց, ահաւասիկ է. հա՛տ ըզնա։

ՍԱՒՈՒՂ

Զի՞նչ լըսեմ.. Դաւիթ.. Դաւիթ, ի քեզ Աստուած ոք խօսի,
Աստուած ո՞ւմ այսօր ըզքեզ ած է այսր առ իս...

ԴԱՒԻԹ

Այո՛, տէր իմ թագաւոր, այն որ միայն է Աստուած,
Որ յելն՝ զերկչոտըս զիս մանուկ անփորձ տակաւին՝
Դըրդէր ի ճակատ ամբարտաւան խըրոխտութեան
Սկայազօր Գողիաթուն՝ կարծրածածկոյթ վառելոյ.
Այն Աստուած՝ որ յաղեղ զէնըդ քո պըսակ ի պսակ դեղ.
Որ ի միջոց անքընին խորհուրդըս իւր եւ յանհաս՝
Հաճեցաւ զիմ հէք բազուկ ի լուսափառ գործս առնուլ.
Արդ այո՛ նոյն Տէր ած է զիս քեզ հանդերձ յաղթութեամբ։
Արդ որ զինչ եւ կամիս զիս, ընկա՛լ զինուոր՝ թէ սալար,
Թէ իցեմ այդմ արժանի։ Թող նախ անկցի թըշնամին.
Ի շընչել հիւսիսակի՝ փարատեսցին թուխ ամպըրաք
Ըզքըրով գահոյիւք շուրջանակի կուտակեալք.
Ապա զայն, ո՛վ Սաւուղ, իմով մահուամբս հատուսցես.
Յայնժամ ոչ քայլ մի ոտին, ոչ հոգ հասցէ քեզ մահուս.
Ասասցես, Մեռցի Դաւիթ. եւ Աբեններ սպանցէ զիս։ —
Ոչ առից՝ ոչ սուսեր եւ ոչ ասպար ես զանձամբ.
Յարքունիս բուն տեառն իմոյ՝ ինձ ոչ մի զէն վայելէ,
Եթէ ոչ համբերութիւն, խոնարհութիւն, աղաչանք,
Սէր հանդերձ անմեղութեամբ։ Եթէ իցէ Տեառն հաճոյ.
Ոչ մեռայց ես իբրեւ քո՛ հակառակորդ, այլ որդի։
Եւ որդեակն այն առաջնոյ ժողովրդեան մերոյ հօր,
Ի մեծի անդ լերին պատրաստ էր տալ զարիւն իւր,
Ոչ բարբառ անդ՝ բայց միայն հնազանդութեան, ոչ նըշմար.
Բարձրացեալ մինչդեռ մի ձեռն ի խողխողել կայր ըզնա,
Նա զմիւս ձեռնըն հայրական ողջագուրեալ համբուրէր։ —
Ինձ Սաւուղ ետ զէութիւնս, առնու յինէն զայն Սաւուղ.
Իմ նովաւ հընչէր անուն, կորուսանէ արդ նա զայն.
Ինքըն զիս մեծ արար, նոյն ինքըն առնէ զիս յոչինչ։

ՍԱՒՈՒՂ

Այդ բարբառ զխիտ մառախուղ զառամս աչաց պատառէ.
Ո՛հ ի սիրտ իմ քաղցր առաչ։ Խօսք քո, Դաւիթ, քաջի խօսք.
Եւ դու ինքըն քաջ էիր, այլ վխտութեամբ կուրացեալ
Զիս խոտել յաւակնեցար, եւ վերանալ իսկ զինեւ.
Զգովութիւնս իմ գողանալ եւ ըզգենուլ ըզլոյս իմ։
Թէ եւ քո չէի արքայ, նոր զինուորի վայելէ՞
Զալեւորն արհամարհել ըզհին աւուրց զօրական։
Դու մեծանձն յամենայնի, յայսմ այնպիսի ոչ գըտար.
Երգէին ըզքէն դըստերք Իսրայէլի պարաւորք.
«Դաւիթ քաջ զհազարս եհար, Սաւուղ հարիւրըս միայն»։
Ո՛հ, Դաւիթ, մըղա՛ր յիս, հարեր յոգիս կարեվէր
Ընդէ՞ր ոչ ասէիր. «Սաւուղ ի տիս իւր գալար՝
»Հարկանէր ըզհազարս հազարաց՝ թո՛ղ թէ զհազարս.
»Նա է քաջ պատերազմող, նա զիս արար՝ որ ինչ եմս»։

ԴԱՒԻԹ

Ասէի ես զայդ, այլ սա՝ կալեալ զփականս ականջացդ,
Ուժգնագոյն գոչէր. «Հըզօր է նա ի վեր քան ըզչափ,
»Դաւիթ՝ յամենեցուն բերանս, յոգունց ի սըրտի.
»Եթէ ոչ դու զնա սպանցես, Սաւուղ, ո՞ զնա սանձեսցէ։» —
Նուազագոյն նենգանօք եւ կարի յոյժ ճըշմարտիւ,
Աբեններ, զի՞ չասէիր ցարքայ. «Դաւիթ վեհ քան զիս,
»Յայն աղագս ատեամ, խանդամ, խիթամ, կամիմ սպանանել»։

ԱԲԵՆՆԵՐ

Վիրա՛գ չար, իսկ որ օր գաղտագողի երթայիր
Քոյով մարգարէիւքդ ի շըշընջել ըզխորհուրդս,
Եւ մինչ լարս անօրէն՝ գաղտուկ յարքայդ ձըգեցեր,
Եւ ի գիրկըս փըղշտացւոց յորժամ եղերն ապաստան,
Եւ առ պիղծ թըշնամեան աւուրս հանեալ գարշելեաց՝
Եւ ի մէջ մեր պահէիր ծածուկ կըրօնս հանապազ.
Արդ ես զայդ ասացի՞ երբեք, կամ դու չարարե՞ր։
Ո՞ քան զիս յառաջն ըզքեզ ետ յակն առնուլ արքայի,
Ո՞ չարժեաց առնել ըզքեզ փեսայ. միայն Աբեններ։

ՄԵԼՔՈՂ

Ես միայն, ես ընկալայ զԴաւիթ փեսայ ի հօրէս.
Ընտրեցի զնա՝ պակշոտեալ ի լաւութիւնըս նորին։

Նա էր իմ տենչ առաջին, թաքուն խընամ եւ յոյս իմ.
Նա իմ կեանք միայն. ի տրուպ անգամ սքօղեալ պայմանի
Եւ անկեալ ի հիքութիւն, միշտ եւ յայնժամ իսկ Դաւիթ
Առաւել հաճոյագոյն իմում սըրտիս գըտանէր
Քան ըզքնաւ մեծ թագաւորըս զոր պաշտեն արեւելք:

ՍԱՒՈՒՂ

Այլ սակայն դու Դաւիթ կարե՞ս ժըխտել կամ ջըրել
Զամբաստանս Աբեններեայ. եկ արդ ուրեմն ասա ցիս.
Ո՞չ դու զփղըշտացիսն արարեր քեզ ապաւէն,
Ո՞չ որոմն ապիրատ հեստից յամբոխն իմ արկեր,
Եւ կենաց եւս արքայիդ, հօր քում ասեմ երկրորդի,
Ո՞չ արդեօք բազում անգամ դարանակալ եղեր դու:

ԴԱՒԻԹ

Արդ ընդ իմ պատասխանի ահաւասիկ արասցէ
Այս երբեմըն գրօշակ արքայական լօդկի քոյ.
Ճանաչե՞ս դու զայս. աղէ՛ առ ի ձեռին քում, քննեա.

ՍԱՒՈՒՂ

Տուր ցիս. զի՞նչ տեսանեմ. այս իմ է. ո՞ւր գըտեր:

ԴԱՒԻԹ

Ի թիկանց քոց ի լօդկէդ ես այսու սրովս հատի:
Յիշեցե՞ս զԸնգադդա. զի անդ դու զիս տարագիր
Վարէիր վայրենաբար հալածական մինչ ի մահ.
Անդ էի ես անընկեր փախըստական յանձաւին՝
Որ յայրերն անուն կոչի. անդ դու միայն մընաւոր,
Ըզքո քաջըրդ թողեալ ի պահ դըրան խորամատիցն՝
Ի կակուղ անկողինս յանդորրաւէտ հանգըստեան
Փակէիր զաչըրդ ի քուն. ո՜հ երկինք, դու զնոյն ժամու
Լի արեամբ ի հոգւոջդ եւ ոխութեամբ նընջէիր.
Տես զի Տէր ամենակալ զմարդկան խորհուրդս առնէ ծաղր.
Ըստ կամի կարող էի անդէն ըզքեզ սպանանել,
Եւ փըրկել զիս ընդ այլ ելս. այդըմ կարող էի ես.
Վըկայէ քեզ զայդ տըտուն քոց հանդերձից հաւաստեաւ:
Անդ դու մեծ, դու թագաւո՛ր, սպառազինաց ի գունդ պերճ,
Այլ ահա ի ձեռս անարգ վըտարանդի պատանւոյ . . .
Աբեններ քաջակորովն ո՞ւր էր յայնժամ, ո՞ւր արդեօք:
Ա՞յսպէս կեանք քո պահպանի, ա՞յս արքային իւրոյ սպաս.
Տես թէ յով ես յուսացեալ, եւ զբարկութիւն շըրջեալ յով: —

Արդ դու զո՞հ իցես, Սաւուղ. արդ չունիցի՞ս ի ձեռին
Ըզյայտնի նըշան սըրտիս, անմեղութեանս, հաւատոյս.
Ըզհանդէս անսէր սըրտի, զչարայաչաղ մոլութեան,
Եւ զնենգոտ պահպանութեան Աբեններիս այսորիկ:

ՍԱՒՈՒՂ

Որդեակ իմ յաղթեցեր, դու յաղթեցեր: Աբեններ,
Դու կաց եւ հայեաց, եւ պապանձեալ կարկեսջիր:

ՄԵԼՔՈՂ

Ո՛վ ցընծումըն.

ԴԱՒԻԹ

Ո՛վ հայր . . .

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Ո՛հ օր յաջող.

ՄԵԼՔՈՂ

Ո՛հ փեսայս:

ՍԱՒՈՒՂ

Արդարեւ օր ցընծութեան եւ յաղթութեան է այսօր.
Այսօր զքեզ կամիմ մարտին իշխան ի գլուխ առաջնորդ,
Լուր լիցի Աբեններ, համբերեսցէ. իմ կամք են.
Մի զմիմեամբք յայլ ինչ ելջիք, բայց ի ջարդել զթըշնամիս:
Յովնաթան, սիրոյ եղբօր քում առընթեր կըռուեսջիր.
Ինձ Դաւիթ երաշխաւոր է քոց կենաց, դու իւրումն:

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Առաջնորդ է Դաւիթ, երաշխաւոր՝ Տէր Աստուած:

ՄԵԼՔՈՂ

Շնորհէ ինձ Աստուած ըզքեզ, եւ ինքն ըզքեզ փըրկեսցէ:

ՍԱՒՈՒՂ

Շատ է արդ. նախ քան ըզմարտն եկ ի խորանս. ո՛վ որդեակ,
Սակաւիկ մի կազդուրե՛լ եկ, հարսնըն քո սիրելի
Սփոփեսցէ յերկար սըգոյ անտեսութեան ըզքեզ անդ.
Առժամայս քեզ նա ինքնին իւրով ձեռամբ խառնեսցէ,
Սպասաւոր եւ մատըռուակ նա լիցի քեզ ի սեղան:
Աղէ դուստըր, — դու միայն կարես, — ուղղեա մասամբ ինչ
Ըզքոյդ ծընողիդ ըզսըխալանսն ակամայ:

ՀԱՆԴԷՍ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա.

ԴԱՒԻԹ, ԱԲԵՆՆԵՐ.

ԱԲԵՆՆԵՐ

Ստասիկ ես, ի կոչնոցն արքայն հազիւ յարուցեալ՝
Ի հրամանըս քո գամ:

ԴԱՒԻԹ.

Կամիմ խօսել ընդ քեզ գաղտ:

ԱԲԵՆՆԵՐ

Ըղձասեալ կըռուոյս լսել կամիս թերեւս . . .

ԴԱՒԻԹ

Եւ ասել,
Զի դու չես իմ պաշտօնեայ, բայց երկոքեան հասարակ
Մերում ժողովրդեան եւ արքային մերում եմք,
Եւ միոյն Աստուծոյ Իսրայելի բարձրելոյն.
Տէ՛ր ոն անդըր քաւ ի մէնջ այլ ինչ խորհուրդ յայսմհետէ:

ԱԲԵՆՆԵՐ

Ես արիւն արքայի՝ ես նախ մարտից յասպարէզ
Սուր վասն իւր արիւնոտ՝ արիաբար շարժեցի,
Զեւ չըչիւն քում պարսատկիդ ի լուր եկեալ անդանօր:

ԴԱՒԻԹ

Արքայի արիւն ոչ ընթանայ յիմ երակունս.
Իմ գործք եւ գընացք՝ ամենեցուն են յայտնի,

Ոչ պարծիմ ինչ ինոսա, գիտէ զնոսին Աբեններ: —
Թո՛ղ թաղեալ ի մոռացունըս ծածկեսցին առ ի քէն.
Դու քոյոցըդ միայն արասջիր քեզ յիշատակ.
Ի նախանձ դու 'նդ քեզ մըտեալ՝ անձինդ յաղթել այժմ ուսիր:

ԱԲԵՆՆԵՐ

Կարծէի ցարդ զանձն իշխան, ոչ էր Դաւիթ ի միջի,
Իշխեցի զամենայն ի յաղթութիւն տալ հրաման.
Թէ յիս գոյր կարողութիւն զօրավարել՝ լուր այժմիկ: —
Մեր հանդէպ կայ տարածեալ ի հիւսիսոյ ի հարաւ,
Ի հովտին, փղըշտացւոյն բանակ, յետուստ թաւ մացառք,
Խորաձոր վըտականով դէպ երեսացն ամրացեալ.
Սահմանէ յարեւ կուսէն ըղնա լեռնակ մի խոնարհ,
Զառ ի վայր իւր դիւր առ նա, իսկ յընդդիմակ միւս կուսէ՝
Ողըն մի զառ ի վեր դըժնեայ կոչկոռ թաւաթուփ:
Դուռըն լայն ի լեռնամէջսըն փեռեկեալ ի մըտից,
Ընդ որ դաշտ ընդարձակ մինչեւ ի ծով բազմագոչ
Սըփռեալ՝ անարգել մատուցանէ ճանապարհ:
Եթէ անդր աջողեսցուք ըզփղըշտացիսն արկանել,
Յաղթեսցուք պատերազմին. բայց առ այս պարտ է նախ մեզ
Ի նահանջ կեղծաւորել, և յահեկէ ի դիւրին
Ցերիս գունդս առեալ զըրջան, զաջ թեւ նոցին պաշարեմք:
Առաջին գունդն ըշտապեալ՝ թուիցի գընալ ի փախուստ,
Երկրորդն յամր յետըս մնասցէ խառնափընդոր ցան եւ ցիր,
Թըշնամւոյն հրաւէր անշուշտ. անդ այլընտիր ի քաջաց
Անցեալ յարեւելից ընդ զառ ի վերն ապառաժ,
Անկցին ի թիկանց ի վերայ գուժ թըշնամւոյն:
Եւ յետուստ եւ յառաջոյ եւ ի կողմց թակարդեալք՝
Ի նախճիր կոտորեսցին խոպանախոյս գըժընդակ:

ԴԱՒԻԹ

Քաջ ես դու եւ իմաստուն առհաւատար, Աբեններ,
Զիք փոխել ինչ ի քո ռազմ. ուր քաջութիւն է՝ գովեմ.
Ես վաչտիկ եղէց, եւ ոչ պետ, եւ գալուստ իմ առ ձեզ
Սուսեր մի յաւելցէ ի պատերազմդ, ոչինչ այլ:

ԱԲԵՆՆԵՐ

Զօրապետ Դաւիթ է, Դաւիթ մարտից յօրինող.
Եւ ո՛վ այլ՝ բայց նա եւեթ պատերազմել գիտիցէ:

ԴԱՒԻԹ

Ո՛ւմ արժան էր սուրբ լինել ի Նախախնամուէ , բայց միայն
Քաջիդ այդմ Աբեններեայ . զի յոր գիմաց եւ հայիմ
Ի ռազմ անդրըր ճակատուդ , քաջախորհուրդ գտանեմ :
Ցոփնամթան եւ ես աստի կազմիմք ընդ վրան Սաւուղայ ,
Հուս յառաջ ընդ սայլն անցցէ , Սադովկ ընտրիւք հազարօք
Ի բլուրն ելանիցէ . իսկ ըզմիջոց ճակատուն
Զմարտին բուն՝ յաճախագունդ գումարտակօք կալցիս դու :

ԱԲԵՆՆԵՐ

Այն քեզ անկ է , քեզ պահի , զի է տեղի առաջին :

ԴԱՒԻԹ

Վասն այն անդր ըզքեզ կարգեմ : — Դեռ արեգակն ամբառնայ ,
Զամենայն ինչ կազմ կալցիս . սակայն փողք մի հընչեսցեն ,
Մինչեւ ժամք միայն չորք մնասցեն տուընջեան ցընդերեկս :
Հողմ ուժգին , որպէս լսես , յարեւմտից շընչէ մեզ ,
Արեւն յաչս նոցա՝ եւ փոթորկեալ իսկ փոշին՝
Փոխանակ մեր երեկուն դուպարեսցին եւ նոքա :

ԱԲԵՆՆԵՐ

Քաջ է բանդ :

ԴԱՒԻԹ

Արդ երթ հրաման տուր , եւ անարգ արուեստիւ
Աբրունեաց պաշտօնէից՝ զոր անգիտել պարտ էր քեզ,
Մի զպատիւ զօրապետի՝ ում արժանիդ ես՝ կապտեր :

ՏԵՍԻԼ Բ

ԴԱՒԻԹ.

Հնարիմաց է ճակատ պատերազմին եւ ճարտար : —
Սակայն հոգ խընամոց զօրավարին զի՞նչ օգնէ ,
Եթէ չէ նորա զուրեւ ածեալ ըզսիրտ բազմային .
Այս եւեթ չէր յԱբեններ , եւ պարգեւեաց ինձ Աստուած :
Յաղթեսցուք այսօր , վաղիւ թողցուք զարքայ միւսանգամ ,
Զի չմարթէ ինձ լինել խաղաղութիւն առ նըմա :
Նա 'ւանիկ՝ նոր մըրցանակ նոր իմն եղեւն ինձ լիցի :

ՏԵՍԻԼ Գ

ՄԵԼՔՈՂ, ԴԱՒԻԹ.

ՄԵԼՔՈՂ

Այր իմ՝ ո՞չ ինչ գիտիցես : Այն ինչ ի զուարթ սեղանոյն
Հօր մերում յարուցեալ , առ նա մատեաւ Աբեններ ,
Եւ խօսէր վայրիկ մի 'նդ իւր . անցեալ յառաջ անդր եւ իմ ,
Նա ի բաց եղ , եւ զարքայ ես ոչ գըտի 'ստ առաջնոյն :

ԴԱՒԻԹ

Եւ սակայն զի՞նչ ասաց , յիմ իմք քեզ թըւեցաւ . . .

ՄԵԼՔՈՂ

Նա յառաջ՝ մեր էր բոլոր , կըցորդ մերոց արտասուաց ,
Գիրկս ածէր միում միում , եւ ըղձանայր իւր ի մենջ
Զաւակ եւ սերունդ նորաբողբոջ քաջազանց ,
Իբր իւրումըն հաստարան . ի բանմն ի վեր երեւեալ
Քան ըզհայր . այժմ առաւել քան զթագաւոր թուեցաւ ինձ :

ԴԱՒԻԹ

Աղէ ո՛վ հարսըն դու , մի տարաժամ արտասուեր .
Թագաւոր է Սաւուղ , արասցէ զկամս իւր ի մեզ.
Թէ միայն յաւուր յայսմիկ մի կորուսցէ զպատերազմն ,
Ըզխորհուրդս իւր դառնութեան առցէ ի ձեռն յիս վաղիւ .
Առի՛ց եւ ես զիմ խոնարհ վիճակ , զաքսոր խիստ ,
Ըզփախուստ եւ ըզլի տառապանօք ըզկեանս իմ :
Ըստոյգ մահ իմ եւ միայն՝ է զքեզ թողուլ , եւ հարկ է :
Ով անտի յոյս . հարսանիք թըշուառելի վասըն քո :
Ա՛յլ ոք այր՝ զուարճալից արքայական տայր քեզ բաղդ ,
Ես անտի զըրկեմ ըզքեզ , ո՛հ եղկելիս , աւա՜ղ ինձ :
Ոչ զուարթ եւ բազմաթիւ որդւոց զիս հայր կացուսցես՝
Զամուսին քո երերուն եւ թափառու հանապազ :

ՄԵԼՔՈՂ

Ո՛հ , ո՛չ . ոչ եւս լիցիմք այսուհետեւ բաժանեալք ,
Ի ծոցոյ քումմէ զիս՝ ոչ ժըպրհեսցի ոք խըլել :

Ոչ դառնամ ես միւսանգամ ի սոսկալի կեանս իմ յայն՝
Զոր կեցի թափուր ի քէն . Նախ գերեզման կալցի զիս :
Յարքունիս անդ ցաւոց կայի զաւուրսըն զերկայնս
Առանձինն արտօսրալից , եւ անդ ըստուերք գիշերի
Յակն ինձ տեսիլս արկանէին խոժոռադէմ ճիւաղաց :
Էր զի զժանտ հօր սուր կախեալ տեսանէի զգըլխով քո ,
Եւ զողըոց եւ զարտասուաց քոց ձայն ողորմ լըսէի ,
Որ զդաժան ոխս անգամ կարէր հանել ի սըրտից ,
Սակայն գուժ Սաւուղ մըխէր զպողովատիկն ի քո սիրտ .
Էր զի զքեզ ի զանխուլըս խաւարին անձաւաց
Ի խըշտիս կարծըր վիմաց տեսանէի զետնաբեկ ,
Եւ ըզսիրտ քո 'նդոստուցեալ յամենայն սուղ սոսափիւն ,
Եւ անօթի յայլ քարայր ապաւինեալ , անօթի յայլ .
Եւ ուրեք տեղ ոչ գըտեալ , ոչ սիրելիս , ոչ հանգիստ .
Կըլթուցեալ , խոնջ , տառապեալ , տանջեալ ի խիստ ծարաւոյ .
Ո՛հ , հընա՞ր իցէ ինձ զոգւոցս իմոց նեղութիւն ,
Ըղձվարանս եւ զըղբտաթունդ երկար տրոփմունս պատմել քեզ : —
Քա՛ւ յինէն , ոչ եւս այլ թողից ըզքեզ , մի՛ լիցի :

ԴԱՒԻԹ

Պատառես յինէն ըզսիրտ իմ . աղէ դու դադարեա .
Յարիւն՝ ոչ յարտասուս է ՚նըւիրեալ օրս այս մեզ :

ՄԵԼՔՈՂ

Թէ միայն այսօր մարտին քում խափան մի տայցէ դէպ ։
Ոչ խիթամ զքէն ի մարտին , է քո վահան անվըկանդ ,
Աստուած , այլ երկընչիմ գուցէ այսօր Աբեններ
Ննդաւորն արգել ածցէ քում յաղթութեանդ , կամ խանգար :

ԴԱՒԻԹ

Թըւեցաւ ինչ քեզ արքայ յերկրայս՝ զիրն յիս յանձն առնել :

ՄԵԼՔՈՂ

Ոչ լուայ . բայց յոյժ պղըտեալ զյօնսն՝ առանձին շըշընջէր
Ըղմատնիչ քահանայից , զանյայտ արանց ի զակչին .
Ըզպատիր քաջութենէ . . . բանք կըցկըտուր , մըթապատ ,
Յահ ի միջի կըծող Դաւթի համայն դըսսեր Սաւուղայ :

ԴԱՒԻԹ

Աւասիկ նա , լուիցուք :

ՄԵԼՔՈՂ

Արդարադատ Տէր Աստուած ,
Օգնեա քում ծառայիդ այսօր , ծագեա ծնողիս լոյս ,
Յամօթ կըշտամբութեան զամպարըշտեալըն մատնեա ,
Զամուսինն իմ ապրեցո , պահպանեա զքո ժողովուրդ :

ՏԵՍԻԼ Դ

ՍԱՒՈՒՂ, ՅՈՎՆԱԹԱՆ, ՄԵԼՔՈՂ, ԴԱՒԻԹ.

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Աղէ եկ , հայր սիրելի , տուր հոգւոց դուլ եւ դադար ,
Արդ յըստակ օդք ի բացի՝ քեզ ի սփոփանս եղիցին .
Ե՛կ ա՛ն եկ սակաւիկ մի նիստ ի մէջ որդւոց քոց :

ՍԱՒՈՒՂ

Առ իս զի՞նչ բարբառիք :

ՄԵԼՔՈՂ

Ո՛հ հայր իմ , հայր . . .

ՍԱՒՈՒՂ

Ո՛վ էք դուք .
Ո՞վ ըզսուրբ եւ զընդ երկնիւք օդոց ընդ իս խօսեցաւ .
Ա՞յս . սա մեզ է թանձրամած , խաւար է սա , մահու ստուեր :
Ո՛հ , հայեա՛ց , մօտ մատիր . տեսանե՞ս , շուրջ բակ առեալ
Բոլորի զարեգակամբ արիւն պըսակ մահագոյժ .
Լըսե՞ս զերգ ձախող հաւուց՝ քուք ողբերական սըփռեալ յօդս ,
Որ բախէ զիս , յողք շարժէ : Ա՛յլ զի՞նչ , եւ դո՞ւք արտասուէք :

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Մեծդ Աստուած իսրայելի , զերեսդ այսպէս դարձուցե՞ր
Յարքայէն Սաւուղայ . զոր երբեմն էր քո ծառայ՝
Ա՞յսպէս արդ լըքեալ թողուս ի ձեռըս չար սատանին :

ՄԵԼՔՈՂ

Հայր , դուստրըդ սիրելի ահա կայ քեզ առընթեր .

ՍԱՒՈՒՂ

Թէ զուարթ ես, զուարթ է եւ նա. թէ արտասուես՝ արտասուէ:
Իսկ ընդէ՞ր այժմ իցէ լալ. եկըն դարձաւ խընդութիւն:

ՍԱՒՈՒՂ

Ըզ Դաւիթ կամիս ասել. ո՛հ . . . եւ Դաւիթ ընդ որդիս
Առ իմ՞ որդեօք ո՛չ ածէ ինձ գիրկըս եւ նա:

ԴԱՒԻԹ

Հա՛յր, առ ժամս յետըս կացի, զի մի՛ տաց քեզ նեղութիւն:
Ե՞ր ի սիրտ իմ ոչ մարթես կարդալ, ես միշտ ընդ քեզ եմ:

ՍԱՒՈՒՂ

Ապա դու . . զՍաւուղի սիրե՞ս ուրեմն ըզտուն իւր:

ԴԱՒԻԹ

Թէ սիրեմ. ո՛հ երկինք. բիբ է աչացս Յովնաթան.
Վասըն քո չգիտեմ վըտանգ եւ ոչ հոգամ ինչ բընաւ.
Ամուսինն իմ թէ կարօղ է, ես չմարթեմ, ասացէ,
Ո՛րչափ եւ որպիսի սիրով ըզնա սիրիցեմ:

ՍԱՒՈՒՂ

Եւ սակայն՝ դու յաչս անձին յոյժ մեծարոյ զքեզ ունիս:

ԴԱՒԻԹ

Ե՞ս ինչ զիս համարեցիմ: Ի դաշտ մարտի զանձն իմ ես
Ոչ անարգ ինչ զօրական կարծեմ, փեսայ ի տան քում.
Առաջի Աստուծոյ համարիմ զանձն իմ ոչինչ:

ՍԱՒՈՒՂ

ԶԱստուծոյ խօսիս դու միշտ ընդ իս, սակայն գիտես քաջ
Ի վաղուց զիս յԱստուծոյ՝ քահանայից ոխութիւն
Զարարուեստ՝ անագորոյն՝ աճագնեանդն՝ անջատ զիս:
Եւ դու զնոյն առ ի զի՞ս թըշնամանել անուանես:

ԴԱՒԻԹ

Առ ի փառըս տալ նըմին զինքն անուանեմ. իսկ դու զմ՞
Համարիս թէ 'նդ քեզ չիցէ. 'նդ որում չկամին՝ ոչ է նա.
Իսկ որ զնա կարդայցէ, եւ լիցի յայն ապաստան,
Կարօտի՞ միթէ երբեք առ ինմանէն այնպիսին:
Նա ի գահ կոչեաց ըզքեզ, եւ նա ինմին պահպանէ.
Նորա ես, եթէ ի նա, ի նա եւեթ յուսասցիս:

ՍԱՒՈՒՂ

Ո՞վ յերկնից բարբառի: Որ զսուրբ շըրթունսըն շարժեաց
Ի սպիտակ պատմուճան իցէ՞ պատեալ. եկ տեսցուք:
Ե՛հ ոչ. զինուոր ես դու, սուսեր ընդ մէջ. եկ յառաջ,
Մերձեցիր, տեսից Դաւիթ թէ Սամուէլ խօսի յիս: —
Զի՞նչ է սուրդ. ոչ է զոր եան իմով ձեռամբ տուու քեզ:

ԴԱՒԻԹ

Այս այն սուր է զոր իմ հէք պարսատիկ ինձ շահեցաւ.
Սուսեր՝ որ սայրասուր կախէր ի գլուխ իմ յԵլա.
Տեսի զայն փայլակնացեալ յաչս իմ յահեղ ժամն մահու,
Ի ձեռին գազանամիտ Գողիաթու հըսկային.
Յիս ձըգեր, բայց կայ ինձ մածեալ արիւն իւր, ոչ իմ:

ՍԱՒՈՒՂ

Ո՞չ այն սուր՝ իբրեւ նըւէր սուրբ ի Նոմբա կախեցաւ
Առ սըրբոյ տապանակին, ո՞չ ծրարեցաւ յԵփուտ սուրբ,
Եւ նովին՝ յամենայն ի պիղծ աչաց կայր տրոհեալ,
Զօնեալ բուն Տեառն առաջնում յաւիտենից յաւիտեանս:

ԴԱՒԻԹ

Այո՛, բայց . . .

ՍԱՒՈՒՂ

Արդ քեզ ուստի՞ է, ո՞վ իշխեաց տալ քեզ. ո՛:

ԴԱՒԻԹ

Ասացից. անդէն հասեալ իմ փախըստեայ ի Նոմբա, —
Ըզվասն եր փախըստեանս անգիտանայ ինչ ոչ դու, —
Ամենայն արահետք լի վըժագործ որերով,
Յամենայն քայլ ի ժանիս մահուն կայի ես անդէն:
Ի խորանն ուր հոգին աստուածեղէն իջանէ՝
Խոնարհեալ ըղձակատ՝ երկիր պագի, եւ զայս սուր՝ —
Զոր թէ այր մահկանացու իշխէր ածել իւր ընդ մէջ,
Դաւթի անկ էր անշուշտ, — ցըքահանայն խընդրեցի:

ՍԱՒՈՒՂ

Եւ նա՞ . . .

ԴԱՒԻԹ

Նա։

ՍԱՒՈՒՂ

Նա՛ նա էր.

ԴԱՒԻԹ

Աքիմելէք.

ՍԱՒՈՒՂ

Ա՛յր մահու։
Մատնիչ վատթարէր,.. ո՞ւր է սեղանն.. ո՛ւր զայրոյթ.
Անօրէն ամենեքին, ամենեքեան դաւաճանք.
Թշնամիք Աստուծոյ. եւ դուք նորուն պաշտօնեայք.
Ոգիք սեաւ, սպիտակազգեստք... ո՞ւր է տապարն, ո՞ւր սեղանն.
Քանդեսցի. ո՞ւր իցէ զոհն, ինքնին կամիմ զենուլ զայն։

ՄԵԼՔՈՂ

Հա՛յր.

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Երկինք, զի՞ գործես, յո՞վ ընթանաս, զի՞նչ խօսիս։
Աշէ արդ հանդարտ լեր. ոչ գոյ սեղան, չիք ըսպանդ.
Ի քահանայսըն պատուեա զսէր, որ յարաժամ լսէ քեզ։

ՍԱՒՈՒՂ

Ո՞վ ունի զիս, ո՞վ նըստել բռնադատէ, ո՞ կայ 'նդդէմ։

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Ո՛չ հայր իմ..

ԴԱՒԻԹ

Բարձրեալդ Աստուած իսրայելի, դու հասիր.
Քեզ երկիր պագանէ ծառայ քո, քեզ պաղատի։

ՍԱՒՈՒՂ

Կապտեցաւ խաղաղութիւն յինէն, արեւ, դաւազան.
Որդիք իմ եւ հոգիս, բարձաւ յինէն ամենայն։
Ո՞վ Սաւուղ թշուառական, ո՞վ իցէ քեզ մխիթար.
Առ քո կայր խարխափելդ ո՞վ առաջնորդ եւ կամ ցուպ.

Որդիք քո համբացեալք են, խըստասիրտք, անողորմք.
Վաղափուլ ալեւորին մահու միայն փափաքեն,
Ա՛յլ ինչ չէք ի սիրտ որդւոց՝ բայց չարաչուքըն պըսակ,
Որ ըզգլուխ քո զալեւոր արտախուրեալ բոլորէ։
Օ՛ն արիք խըլեցէք զայն. օ՛ն խըզեցէք եւ ըզգլուխ
Հօր ձերոյ գդողդոջուն յայսըմ ի փուտ իրանէս։
Ո՛չ անգո՛ւթ բաղդ, լաւ է մահ. ո՛ տայր, ըզմահ կամիմ ես։

ՄԵԼՔՈՂ

Ո՛վ հայր, ամենեքին մեք ընդ քո կեանըս կամիմք,
Ի փըրկել զքեզ ընթացուք ամենեքեան մեք ի մահ։ «Սաւուղ լռէ»

ՅՈՎՆԱԹԱՆ (առ Դաւիթ)

Զի մոլեցեալ իւր արդ լուծան յողըս արտասուաց, օ՛ն եղբայր,
Շարժեա՛ զձայնդ՝ անդորր առնել նըմին, որպէս եւ երբեմն
Ոչ սակաւ անոյշ թըմբիր արկեր նուագօքդ երկնային։

ՄԵԼՔՈՂ

Ո՛չ, այո՛. տեսանես, յոգւոյն իւրոյ ի թաւալ
Հինինայ ի նմա շունչն, եւ աչք նորա սոսկալիք
Յարտասուս ողողանին. քեզ այժմ է ժամ օգնութեան։

ԴԱՒԻԹ

Հա՛պա իմ փոխանակ՝ թող խօսեսցի Տէր Աստուած։ —
Ո՛վ որ յաւէժ, ամենակալ, անսահման, [1]
Բարձրեալ հանգչիս քան զամենայն արարածս,
Որ յոչընչէ ածայ ի գոյ ես ի քէն,
Խորհիմ, եւ միտքս իշխեն առ քեզ համբառնալ.
Եթէ յերկիր հայիս՝ ցնցուն խոր անդունդք,
Եւ ճանապարհ զանխուլ ի քէն ոչ պահեն.
Թէ ակնարկես զըլխով, դողան տիեզերք,
Թէ ամբառնաս զաջ քո, կորեան ամպարիշտք։
Դու ի թեւթեւ փայլակնացայտ անդ ի թեւս
Երբեմն հազար քերովբէից վայրիջեալ
Անտանելի աստուածութեանըդ բոցով
Զմեծ առաջնորդն իսրայելի լըցուցեր.

---

[1] Եթէ Դաւիթ երգիչ որ հանդիպեսցի, երգեսցէ զտաղդ, ապա թէ ոչ՝ տուն առ տուն ածցի նուագ ինչ ըստ իմաստիցն, եւ զկնի ասասցէ Դաւիթ զտունն։

Դու յորդառատ աղբիւր բանից անըսպառ ,
Սուսեր , հանճար եղեր նըմա եւ վահան :
Աղէ յայնչափ հըրոյդ նըշոյլ մի եւեթ
Միգափարատ՝ յերկնից առ մեզ առաքեա :
Խաւար եմք մեք , արտօսր եւ ողբ :

ՍԱՒՈՒՂ

Այս Դաւթին իցէ ձայն . զԹըմբիրս յինէն զմահաբեր փարատեա՛ , ցո՛ց ըղփայլակն իմոց տիոցըս գալար :

ԴԱՒԻԹ

Ո՞վ այն որ գայն , ո՞վ այն որ գայդ ,
լըսեմ եւ ոչ տեսանեմ:
Սեաւ ամպ փոշւոյ ի մըրրախառն
ասպատակեալ հիւսիսոյ :—
Բայց պատառի , եւ փայլակեն
սուսերք ի նմա բիւրաւորք .
Ահա Սաւուղ ամբարտակեալ՝
պատեալ ըզգըլուխն հուր տըտամբ :
Երկիր թընդէ յորոտաձայնս
երիվարաց եւ զինուց ,
Ծով եւ ցամաք ուերկինք գուշեն
նահատակացն յահեղ գոռս :
Գայ հասանէ Սաւուղ իւրով
ահագնացայտ զօրութեամբ ,
Կառս , երիվարս եւ հետեւակս
պուղէ զմիմեամբք խառն ի խուռն .
Գնան յերեսաց նորա քըստմունք
յոսկերս արանց ամենայն .
Ցաւաց իւրոց բըղխէ ցայտէ
ահ եւ դողումն Աստուծոյ :—
Ո՞ւր են պերճանք ձեր ամպարիշտ ,
ո՞ւր խաղք , որդիք Ամմոնայ ,
Եւ ուրընհար լինելդ՝ արդար
ժողովըրդեան Բարձրելոյն :
Ահաւասիկ անձուկ են արդ
դաշտք դիականցըդ ձերոց ,
Ահա դիզան մեզ կոճոպեալ
կառափանցդ հունձք արինոտ .
Տեսէք ի սուտ աստուածըս ձեր
վըստահութիւն յո՞ տանի :—

Իսկ ուստի՞ այլ գայ մարտադոչ
փողոյ մըռնչիւն յիս յանկարծ :
Սուսերն ինքնին է Սաւուղի՝
որ հողէ զազգն Եդովմայ :
Այսպէս Մովաբ , այսպէս եւ Սովբ
ընդ անօրէնն Ամաղէկ՝
Յընդմին փոշի . Սաւուղ հեղեղ
ի գլուխ տարւոյն ամանոր՝
Հեղեղատէ՝ գերփէ , խըլէ ,
եւ տապալէ զամենայն :

ՍԱՒՈՒՂ

Արդարեւ՝ այս է բարբառ աւուրց իմոց առաջնոց ,
Որ եւ արդ ի շիրմէ կարդայ հրաւէր ինձ ի փառս :
Կենդանի կամ ի լըսելս՝ ամօք իմովք առաջնովք :
Զի՞նչ խօսիմ. եղո՜ւկ զինեւ . ինձ վայելէ՞ մարտի շաւիղ :
Պարապ՝ դիւր անյիշատակ ըզձերն յինքեամս հրաւիրեն :

ԴԱՒԻԹ

Ո՜ն եւ մեք ըզյիշրութիւն նըւագեսցուք հանգըստեան :—
Խօնջ , ծարաւի առ ափամբ
Իւրոյ բընիկ վըտակին
Հանգչի քաջազն Աստուծոյ՝
Ի մըշտադալարծ հովանիս
Անձկացելոյ սարգենւոյն :
Զուակ նորա սիրաբուն
Զինքն ի ափոփել մատուցեալ՝
Ընդ վիշտ նորա սըրբջանայ ,
Այլ ընդ գալըստըն բերկրի .
Յամենեցունց հընչեն ձայնք
Փառաց եւ անոյշ արտասուաց ,
Անհաս ի վեր քան ըզքան :—
Մինն ի դըստերց լուծանէ
Զճաճանչաւէտ սաղաւարտն .
Իսկ սիրատարփ ամուսինն
Ըզթեւսն արկեալ՝ գիրկս ածէ .
Այլ ոմն ի շըքեղ ճակատէն
Ըզփոշոտեալ քիրտըն իւր
Սըրբէ վըճիտ աղբերաւն .
Այլ ոք տարափ հատուէտ
Ծաղկանց ըղփռէ ի վերայ ,

Է որ ըղձեռամն իւր արգոյս
Ոռոգանէ արտասուօք .
Եւ է որ կայ քըրթմընջէ ,
Զի ոք զիւրեւ անց ի սպաս : —
Սակայն արի արբունեն եռայ
— Յայլ ինչ ի գործ համախումբ :
Մինչեւ գայցեն հօրըն գըդուանք
— Աստ մին յորդւոց գործէ զուն՝
Զինջ եւ փայլուն ի վերըստին
— Սըրբել ըզսուրն արիւնոտ .
Անդ ի նախանձ միւսըն մըտեալ
— Ասէ , Ես երբ ծօծեցից
Զնիզակդ՝ յոր այժմ իմըս բազուկ
— Ոչ գըտանի բաւական :
Այլ ոք զասպարըն՝ մանկաբար
— Խաղուք փորձէ զանգամօքն : —
Խընդութեան արտօսր
Յաչսըն ուռուցիկս
Արքային խաղայ .
Գիտէ զի աղնիւ
Տոհմին սիրելոյ
Ինքն է հոգի , կեանք :
Ո՜վ չըքնաղ հանգիստ ,
Ո՜վ քաղցր օթեւան ,
Ուր շուրջ կան ըզքեւ
Սէր այգալիսի ներտ ,
Հաւատ սըրբափայլ :
Բայց ծածկի արեւ ,
Լռեն սիրք բոլոր ,
Եւ ի քուն խաղաղ
Նիրհեցաւ արքայ : —

ՍԱՒՈՒՂ

Երանի հօր այդ որդւոյդ , ով գեղեցիկ հանգըստեան ,
Կաթն ըզգամ քաղցըրածաւալ ընդ երակունս իմ ի սող : —
Այլ դու իմ արդ ակն ունիս . աստ յառողնին ի դիւրի
Վատթարն՞ ըզՍաւուղ . իսկ արդ Սաւուղ քաջազօր
Այժմ անօթ պատերազմի անկեա՞լ դընի անպիտան :

ԴԱՒԻԹ

Հանգչի արքայ , սակայն անուրջք հըզօրին

Զարհուրագին կերպարանօք երեւեալ՝
Մահու խուճապս ածնեն նըմին յանդիման .
Ահաւասիկ պարտեալըն ոսոխ բըռնաւոր ,
Յիւրմէ բազկէն սուսերահար ի մարտի ,
Ոգի ահեղ՝ ոչ եւս ի մեաս ինչ ատակ :
Ահա փայլակն որ զքաջս ողջոյն շըլացոյց .
Սուսերն այն իւր՝ որ ոչ խնայէ եւ ոչ յոք ,
Զարին բըռնաւ հաւասարէ 'նդ վատթարին : —
Այսպէս ոչ զօրհանապազ հընչէ անտառ
Յահաւոր՝ ահեղագոչ ձայն առիւծուն ,
Զի եւ նա զըզգայութիւնս ի հանգիստ տայ .
Նա եւ ոչ ամպայրնակ քարանձաւաց
Լըռութիւն քաջալերէ զանդւոյ դաստակս ,
Ոչ տուարած աներկեւան կայ յերկիւղէն ,
Զի գիտէ՝ թէ նըլանէ արիւն ու ի խազմ:
Բայց արքայ զարթնու , զէն , զէն մըռընչէ .
Ո՞ր ախոյեան կայ , կամ առ նա տայ ձայն :
Տեսանեմ ըզհետս ահագին հըրոյ՝
Որում թըռչնամի տեղի տացեն գունդք .
Զիսրայելեան զէնս համակ հասարակ
Անթըլփատ արեամբ հայիմ թըլխացեալ :
Շանթեռանդ փայլակնի ահա սըլանայ ,
Քար ի պարսատկէն ոչ այնչափ երագ
Եղեալ սըրացի՝ որչափ խորտակէ
Երկաթ ի ձեռին յաղթողըն հըզօր :
Ի թռիչս անմատոյց մինչ ի յերկինս հուպ
Արծուի խրոխտապանծ՝ նա զթեւսըն ձըգտէ
Ըզզարմանալիսն եւ զքաջահընչող
Եւ զաստուածատուրս յամպարըշտաց մահ՝
Որ ի սուտ մեհեանս անօրէն պատկերս
Իւրեանց կառուցին ստեղծագործ աստուածս : —
Պընդիմ ի հեռուստ ես ըզհետ նորուն ,
Ըզփըղըշտացին տանիմ փախըստեայ
Եւ հալածական խորտակեմ, վանդեմ,
Եւ յայտ յանդիման ածնեմ ժողովըս ,
Թէ իւր կըրկին սուրբ են ի բանակիս :

ՍԱՒՈՒՂ

Ո՞վ իցէ որ պարծիցին . եւ իցէ՞ սուր ի գընդիս
Ա՜յլ քան զիմն՝ որ մերկանամ փայլակնացայտ աւասիկ .
Ամպարիշտ է , սպանցի . որ անգոսնեաց՝ կորիցէ :

ՄԵԼՔՈԼ

Աղէ կա՛ց . ո՛հ երկի՜նք :

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Հա՛յր , զի՞ գործես :

ԴԱՒԻԹ

Վա՜հ , արքայ :

ՄԵԼՔՈԼ

Օ՜ն փախիր . հազիւ ունիմք ըղձա , փախիր , փեսայդ իմ:
« գնայ Դաւիթ »

ՏԵՍԻԼ Ե

ՅՈՎՆԱԹԱՆ, ՍԱՒՈՒՂ, ՄԵԼՔՈԼ

ՄԵԼՔՈԼ

Ո՛վ հայր սիրելի , հանդարտեցի՛ր :

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Անսա կաց :

ՍԱՒՈՒՂ

Ո՞վ ունի զիս , ո՞ խլէ . ո՞ւր է սուսերն իմ, տուք ինձ :

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Ե՛կ ընդ մեզ , հայր սիրելի . եւ ոչ մի քայլ տամ քեզ թոյլ.
Տեսանես , ամենեքին չիք ոք ընդ մեզ որդիս քո .
Ե՛կ դարձիր ի վրանդ ընդ մեզ . արդ պէտս ունիս հանգստեան :
Ե՛կ աղէ , եւ ամենայն սրտմտութիւն լռեսցէ .
Ընդ որդւովդ քո կաս :

ՄԵԼՔՈԼ

Եւ ունիցիս միշտ առ քեւ :

ՀԱՆԴԷՍ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա

ՅՈՎՆԱԹԱՆ, ՄԵԼՔՈԼ.

ՄԵԼՔՈԼ

Աւա՜ ինձ , Յովնաթան . մարթի՞ գտանել առն իմում
Ի խորանս հօր մերոյ :

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Ո՛չ . չէ ’նդ նմա Սաւուղ հայր ,
Թէ եւ յանձն իւր դարձեալ . նախանձ ինմա խոր է յոյժ ,
Եւ յամով բժշկեսցի : Դարձ յայր քո դու , մի՛ թողուր :

ՄԵԼՔՈԼ

Ո՛հ աւա՜ղ , եղո՜ւկ զինեւ , եւ ո՞քան զիս եղկելի .
Թափուցի՞ ես ըղձա , զի չէր ումեք գտանել.
Արդ դարձեալ գտանիմ առ նա :

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Երկի՜նք , ահա հայրըն գայ
Աշմըկեալ , եւ ոչ ուրեք երբեք դադար գտանէ :

ՄԵԼՔՈԼ

Վա՜յ ինձ . զի՞նչ ասացից . այլ յերեսացն առից խոյս :

ՏԵՍԻԼ Բ

ՍԱՒՈՒՂ, ՄԵՂՔՈՂ, ՅՈՎՆԱԹԱՆ.

ՍԱՒՈՒՂ

Ո՛վ է այն՝ որ ի գալ իմում փախչի . ո՛վ կին , դու՛ .

ՄԵՂՔՈՂ

Տէր իմ հայր :

ՍԱՒՈՒՂ

Ո՞ր է Դաւիթ :

ՄԵՂՔՈՂ

Ոչ ինչ գիտեմ :

ՍԱՒՈՒՂ

Ո՞չ գիտես :

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Լուր ինձ , հայր :

ՍԱՒՈՒՂ (առ Մեղքող)

Երթ խնդրեա , վաղվաղակի այսըր ած :

ՄԵՂՔՈՂ

Ե՞ս երթայց որոնեցի՞ց , իսկ արդ յո՞ր կողմ, ո՞ւր ուրեք . . . « Գնայ »

ՍԱՒՈՒՂ

Քեզ արքայ բարբառեցաւ և դու չեղե՞ր ունկընդիր :

ՏԵՍԻԼ Գ

ՍԱՒՈՒՂ, ՅՈՎՆԱԹԱՆ.

ՍԱՒՈՒՂ

Յովնաթան , սիրե՞ս զիս :

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Սիրեմ ըզքեզ , ո՜վ հայր իմ.
Այլ և զփառըս քո սիրեմ, և որպէս մարթ է որդւոյ՝
Հակառակ կամ երբեմն ոչ յիրաւի բարկութեանդ :

ՍԱՒՈՒՂ

Դու յաճախ ըզհօր բազուկ ունիս , այլ զիմ զայն սուսեր
Զոր չըտաս յայլ սիրտ մըխել, դարձուցանես ի քո սիրտ :
Արդ պահեա դու պահեա զԴաւիթըն զայն կենդանի .
Լիցի 'նդ հուպ . . ո՞չ լըսես ձայն՝ ի քում սըրտիդ , որ գոչէ .
« Թագաւոր լիցի Դաւիթ » : — Այլ կորիցէ Դաւիթ նախ :

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Եւ ի քում սըրտիդ Աստուած ո՞չ նոյն ահեղ ածէ ձայն .
« Դաւիթ իմ է սիրելի . նա ինքն է այր Աստուծոյ » :
Ո՞չ և գործք իւր ամենայն նոյնպէս ըզնա քարոզեն :
Նախանձոտ կատաղութիւն Աբեններեայ մոլեգին՝
Ո՞չ կարկեալ և պապանձի դէմ յանդիման առ Նըմա :
Դու ինքնին , ի միտս եկեալ, ո՞չ տեսանես ըզքո խեթ
Յերեւել իւր հալածեալ իբրև ըզմէգ յարեւէ :
Եւ յորժամ այսըն պիղծ դառնայ ի քեզ՝ հաւատա՛
Եթէ իմ կալեալ իցէ զբազուկդ , այլ տէր ինքն ունի :
Զանիրաւ երկաթն ի սիրտ նորա չերչտեալ հազիւ հազ ,
Սոխալեցիս յետըս ձըգել, յոտսն անկանել արտասուօք ,
Այո՛ , հայր , աղաչաւեալ . զի ամպարիշտ ոչ ես դու :

ՍԱՒՈՒՂ

Յոյժ արդա՛ր խօսիս դու . Դաւիթ անհաս իմն է ինձ :
Յառաջնում անդ տեսանելս ըզնա յԷլա՝ նոյն ժամայն
Առաջի աչաց իմոց եկեալ շընորհս , ոչ սըրտիս :

Մինչ ի սէր իւր հուպ մատչիմ, սրտմտութիւն զայրագին
Խորոց անդր ի մէջ անկեալ՝ բաժանէ զիս ի նմանէ.
Մինչ կամիմ սատակել, տեսիլն առնէ զիս անզէն,
Եւ լինու զարմանալեօք՝ զի լինիմ յաչս իւր ոչինչ.
Ո՛հ, վրէժ է այս անշուշտ ամենազօրըն ձեռին:
Սկըսանիմ արդ ճանաչել ըղքեզ՝ բազո՛ւկ ահաւոր...
Ա՛յլ զի՞նչ. ուստի՞ պատճառս առնում. յԱստուած ոչ մեղայ.
Վրէժ է այս քահանայից, Դաւիթ գործի անօրէն.
Ետես նա ի Հռամա մազկուինչ ի մահ զՍամուէլ.
Խօսեցաւ առ նա զվերջին բանսն անողոք ալեւորն.
Ո՛ գիտէ, ո՛ գիտէ թէ զերկնաւոր իւղըն սուրբ,
Որով նախ ըղճակատ իմ զառաջինն էօծ նա,
Զիցէ վիրագին հեղեալ ի գլուխն ոխերիմ:
Թէպէտ դու գիտես, խօսեա՛ց. այո գիտես, ո՛հ եւ ո՛հ:

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Ոչ գիտեմ հայր, եւ սակայն, եթէ իցէ ճըշմարիտ,
Ո՞չ եւ ինձ, իբրեւ ըղքեզ, պարտ էր ընդ այն չարակնել.
Ո՞չ յորդւոյդ եմ անդրանիկ. իբրեւ առ հարսդ յաւելցիս,
Ո՞չ ժառանգ արքայութեանդ աթոռոյ զիս կացուցես.
Արդ թէ կամ ես լուռ եւեթ, ո՞՚նդ այդ բողոք բառնայցէ:
Զանցանէ Դաւիթ զինեւ արիական զօրութեամբ,
Հանճարով, ամենայնիւ. ըստ քաջութեանն եւ սիրեմ:
Արդ թէ տուողն եւ բարձող արքայութեանց՝ եա Դաւթի,
Զի՞նչ հանդէս այլ խնդրեցից. արժանագոյն է քան զիս,
Առաջնորդ որդւոց իւրոց կոչէ զնա Տէր առ բարձունս: —
Բայց երդնում, զի քեզ ծառայ հաւատարիմ էր նա միշտ
Եւ սերտիւ որդիացեալ: Արդ զհանդերձեալ ապառնին
Թող յԱստուած՝ որում անկն է, եւ սիրտ քո մի խըռովեսցի
Ընդդէմ Տեառն Աստուծոյ, ճըշմարտութեան հակարաշ:
Եթէ չէր ի Սամուէլ աստուածութիւն որ խօսէր,
Զիա՞րդ ծեր որ հիւանդոտ եւ առ՛ շիրմին դուրս հասեալ՝
Անպաճոյճ, մարթէր այնչափ ինչ առնել ընդ Դաւիթ.
Զոր կըրեալդ քինութիւն եւ պատկառանք առ Դաւթի,
Սըրտառրափ բարախումն ի ձայն եւեթ ճակատու, —
Երկիւղ՝ յառաջագոյն ի քում սըրտէդ անծանօթ. —
Ո՞ւստ ուստեք, հայր մեր Սաւուղ, աղէ ասա, գայցէ քեզ.
Եւ իցէ՞ ինչ զօրութիւն մարդկան առ այդ բաւական:

ՍԱՒՈՒՂ

Զի՞նչ խօսիս. դու Սաւուղայ՞ ճետ ես. քեզ չէ՞ զգահուն փոյթ: —

Ո՞չ գիտես, յումէ ստացեալ ունի զանդուլ իրաւունս.
Իմ չիջցի տուն եւ տոհմ, արմատաքի խըլեսցի
Յայնմանէ՝ որ զգաւազանս յինքըն տարեալ դրաւեսցէ:
Եղբարք քո, եւ որդիքդ, եւ դու ինքնին զըլխովին...
Ո՛հ, եւ ո՛չ մի մնասցէ յազգատոհմէ զաւակիս:
Ո՛վ ծարաւ արքայութեան՝ անյագելի՝ անօրէն.
Զի՞նչ ինչ ո՛չ գործիցես: Եղբայր զեղբայր քեւ դաւէ,
Մայր զորդիսն եւ առնակին զիւր ամուսին, որդի զհայր:
Արեան ասնկրօնութեան աթոռ է գահ արքունի:

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Եւ իցէ՞ մարդոյ վահան ընդ երկնաւոր թըրոյն դէմ.
Աշխատանք՝ ոչ ըսպառնումըն հանդարտել մարթասցէ.
Զահաւոր զահագնասաստ զաստուածեղէն բարկութիւնն՝
Որ զգոռոզըն խորտակէ, մեղմիկ սահի զխոնարհիւ:

ՏԵՍԻԼ Դ

ՍԱՒՈՒՂ, ՅՈՎՆԱԹԱՆ, ԱԲԵՆՆԷՐ, ԱՔԻՄԵԼԷՔ, ԶՕՐԱԿԱՆՔ.

ԱԲԵՆՆԷՐ

Տէր արքայ, չեւ ոխերիմ արեանն իմեւ հասեալ ուխք,
Թէ լինիմ քեզ յանդիման մեծ ինչ պատճառք հարկեն զիս:
Դաւիթ քաջն եւ կորովին՝ որով կանգնի յաղթութիւն՝
Չէք ուրեք. ժամ մի հազիւ ժամանակեալ կայ մարտին:
Զեռանդուն զօրուն լըսեա մաքնչեալ ընդ օդս աղաղակ,
Եւ զերկիր թընդեալ ի դոփ երկաթակուռ սըմբակաց
Բոցաշունչն երիվարաց. գոռք եւ խըրխինջք, զինուց փայլք,
Եւ որոտք՝ ի հարկանել յետոյն վառաց իսկ խրախոյս:
ԸզԴաւիթ՝ ո՞ տեսանէ. չիք ի միջի: Եւ արդ տես, —
Արդարեւ երկնից օճան, — ո՛ կայցէ իւր փոխանակ.
Սա՛ կայ ի ճամբարիս պատմուճանեալ ի սպիտակ
Փափուկ ձորձըս կըտաւիս քահանայիցն օրինի.
Գաղտասայր այսր ի բանակ՝ ըննամիներանցն առընթեր
Թաքթաքուր կայր ի դողի. ահաւասիկ զառաջեաւդ,
Հարց ըզմեծ պատճառն որ զինքն առեալ՝ բերէ յայս վըտանգ:

ԱՔԻՄԵԼԷՔ

Արքայի եթէ ներէ ցասումն՝ ասեմ ըզպատճառս :

ՍԱՒՈՒՂ

Արքայի՞ ցասումն. ուրեմն ես արժանի, անօրէն :
Ո՞վ ես դու : Ինձ թուի ճարտար ըզքեզ ճանաչել.
Ի յոխորտ ցըռնորական երամակէ անտի ես՝
Ի Հռամա տեսանողացն :

ԱՔԻՄԵԼԷՔ

Իմ է զեփուտն ըզգենուլ.
Ես, սրբոյն Ահարոնի, յառաջադաս Ղեւտացւոց՝
Ի պաշտօնն աստուածային յոր զինքն ընտրեալ կացոյց Տէր,
Յետ երկայն դասուց արդոյ քահանայից, եմ յաջորդ :
Ի Նոմբա բնակեմ ես՝ առ տապանակն ուխտին սուրբ,
Որ եւ նա յայլ ինչ նըւագս ի բանակիս օթանայր :
Աւելորդ իմն է այժմիկ՝ թէ գըտցի անդ եւ թաքուն
Պաշտօնեայն Աստուծոյ. զի ուր Սաւուղ հրամայէ՝
Կարասի եկամուտ է անդանոր քահանայ.
Սակայն ոչ, ոչ է անդ՝ ուր Իսրայէլ դընէ մարտ,
Աստուծով եթէ իցէ մեր յաղթութիւն՝ որպէս միշտ : —
Դու զիս ոչ ճանաչես. եւ զի՞նչ զարմանք իցեն այս.
Իսկ դու զքեզ ճանաչե՞ս : — Խոտորեցեր զոտըս քո
Ի շաւղացն որ առ Տէր. իսկ ես անդէն կամ մընամ
Ուր բնակէ մեծն Աստուած ի խորանի վկայութեան,
Անդանօր՝ ուր ի վաղուստ ըզՍաւուղ ոչ նըշմարեմք :
Եւ անուն յորջորջական՝ Աքիմելէք ինձ կոչի :

ՍԱՒՈՒՂ

Յիս մատնի՞չ հընչէ անունդ. եւ այժմ ըզքեզ ճանաչեմ.
Ի ժամու դաս զառաջեաւս. արդ աստ դու չիցե՞ս այն
Որ Դաւթի տարագրելումն ետուր ամուր ապաւէն,
Կերակուր եւ թաքըստոց եւ զէն. եւ զէն որպիսի՞.
Ըզսուսերըն նուիրական զփըղշտացւոյն որ ի ձօն
Կախեալ կայր Աստուծոյ ի վըրանի անդ ժամուն,
Ուստի դու զայն քըղոյրդ կորզեցեր պիղծ ձեռամբ :
Եւ դու զայն ածեր ընդ մէջ խարդախողի թըշնամւոյն
Տեառըն քո եւ միում միայնո՞յ քոյդ արքայի : —
Եւ դու գաս, վիրաւդ չար, այսր ի բանակըս զօրուս.
Ո՞ բընաւ շուշտ կայցէ թէ մատնեւտուր եկեալ կաս :

ԱՔԻՄԵԼԷՔ

Արդարեւ զքեզ մատնել գամ, զի յաղթութիւն գամ խընդրել
Զինուց քոց ի Տեառնէ՝ որ արգելու զայն ի քէն:
Այո ես եմ որ Դաւթի կարկառի ձեռըն սիրոյ :
Բայց Դաւիթ միթէ չիցէ՞ փեսայ ի դուստր արքայի.
Ո՞չ ի մէջ քաջացըն քաջ, հեզահամբոյր, գեղեցիկ,
Եւ արդար քան զամենայն իսրայելեանըս զաւակ.
Ո՞չ նա ինքն ի պատերազմ՝ քոյին բազուկ եւ խրախոյս.
Յարքունիս ի դուլ զինուց ո՞չ ինքն երգով սըրտից տէր.
Սիրելին օրիորդաց, ժողովրդեան խընդութիւն,
Թըշնամեաց արհաւիրք. ես այդմ եղէ կեցուցիչ :
Եւ դու ինքն ո՞չ դարձուցեր զնա յառաջին իւր պատիւ,
Ո՞չ եւ զինքն ընտրեցեր պատերազմիդ առաջնորդ,
Յաղթութիւն ածել զընդիդ, եւ փարատել ըզկասկած
Խորտակման՝ զոր արկեալ է Տէր Աստուած ի սիրտ քո : —
Եթէ զիս պարտաւորես՝ դատապարտեա անձամբ զանձն :

ՍԱՒՈՒՂ

Իսկ ուստի՞ գութք ի ձեզ ի քահանայսդ, անողորմք,
Ամպարիշտք, եւ արեան հանապազոր ծարաւիք :
Թըւեցաւ Սամուէլի եղեռըն մեծ, այն զի ես
Զըսպանի զթագաւորն Ամաղեկայ զձերբակալըն
Ի մարտի՝ զէն ի ձեռին, թագաւոր մեծ քաջազէն,
Քաջաբուն, քաջայանդուգն ազնըւական շառաւիղ,
Զանխայող ի ծախս արեան իւրոյ ի նպաստ ամբոխին :
Արքայ հէք. իմ առաջի խիստ կապանօք ձըգեալ գայր.
Յուցանէր տակաւին, թէպէտ կապեալ, յանձըն իւր
Պերճութիւն ազնըւական, ոչ թըշնամանք, ոչ աղերս :
Յանցաւոր Սամուէլի ժանտին թուեցաւ արութեամըն.
Սուրբ ձեռամբն ի սիրտն անդէն մըխեաց երիցս ըզդաշոյն : —
Այս են ձեր, ձեր այսպիսի պատերազմունք են, ո՛վ վատք :
Իսկ որ գլուխ ընդ դէմ իւրում տեառն ամբառնալ յողդէ,
Գըտանէ ի ձեզ թիկունս եւ ապաւէն եւ ասպար.
Ձեզ այլ հոգք, թո՛ղ ըզսեղանն, են սիրելիք ամենայն :
Ո՞վ էք դուք, դուք ո՛վ իցէք, ազգ ապիրատ եւ անգութ,
Որ զմերոցըս վըտանգաց յանքոյթ ամբի ծիծաղիք,
Որ յանօսր ի կտաւ պատեալ՝ ժըպրհիք ըզմեօք անցանել,
Ըզմեօք՝ որ ընդ քիրտն եւ 'նդ ապաժոյժ գամք ի զէնս,
Ըզմեօք՝ որ ընդ արիւն, ընդ արհաւիրս եւ ընդ մահ՝
Վասն հարսանց եւ զաւակաց եւ ձեր ինքնին իսկ անձանց

Աւուրբս սոսկալիս տառապագին վարեմք ցանգ :
Եւ արդ դուք, վատք եւ անգործք՝ ոչ ինչ ընդհատ ի կանանց,
Արհամարհ գաւազանաւ եւ ի պաճոյճ մըրմընջոց
Նըւաճեալ՝ ներկըրտեցիք ըզսուրբս մեր եւ ըզմեզ :

ԱՔԻՄԵԼԷՔ

Իսկ դու զի՞նչ. արքայ երկրի. այլ յաչըս Տեառն՝ ո՞վ արքայ :
Մո՛ւտ ի քեզ յանձնըդ, Սաւուղ. չես ինչ բայց հող թագազարդ. —
Ես ոչ ինչ իսկ եմ ինձէն, սակայն փայլակն եմ, մըրրիկ,
Փոթորիկ եմ՝ եթէ յանձն իմ Տէր Աստուած իջանէ,
Մեծն Աստուած քոյդ արարիչ՝ որոյ հազիւ հազ ի քեզ
Գամ մի ակն արկեալ հայել, եւ ո՞ւր գըտցի անդ Սաւուղ : —
Զարաչար գումես զԱգագ, եւ չարաչար գնաս ըզհետ
Ամպարիշտ շաւղաց նորա : Եղեռնաթիւր արքայի
Բաց ի սրոյ թըշնամեաց գուցէ՞ ինչ այլ պատուհաս.
Մինթէ սուր հարկանիցէ՝ եթէ ոչ Տէր կամեսցի :
Ըզվըէժըս իւր Աստուած գըրէ յարձանըս կըճեայս,
Եւ որպէս ի փըղըշտացին, նոյն յիսրայէլ աւանդէ : —
Սոսկացի՛ր, Սաւուղ, ահա ի թուխ ամպըոյ ի բարձունս
Սաւառնեալ հրեղէն թեւօք հայիմ զհրեշտակըն մահու.
Մերկանայ միով ձեռամբ ըզհրաշէկ սուր վրէժխընդիր,
Միւսով բուռն հարկանէ զալեաց գըլխոյդ անօրէն :
Դողացի՛ր Սաւուղ. — Տես ո՞վ է որ ճեպէ զքեզ ի մահ.
Սա ինքն այս Աբեններ, Սատանայն հարազատ,
Որ ըզսիրտ քո զառամ կասկածանօք պըղտորէ,
Որ ըզմեծ պատերազմօղդ՝ առնէ նըւազ քան զմանուկ,
Դո՛ւ պանդոյր՝ ըզքաջն ըրնիկ տան քոյ նեցուկ եւ զամուր
Հալածես վըտարանդի : Ո՞ւր իցէ տուն Սաւուղայ.
Նա յալիս զայն հիմնեցոյց. ահա դըղրդի, անկանի,
Աւասիկ յաճխին դառնայ, ահա մըխըղեալ կայ յոչինչ :

ՍԱՒՈՒՂ

Մարգարէ ինձ չարեաց, այլ դու քըսոդ ոչ եղեր.
Ի բանակըս չեւ եկեալ՝ թէ ի մահ գաս՝ չիմացար.
Զայն քեզ ես պատմեմ կանխաւ, եւ Աբեններ հանցէ յանդ : —
Աբեններդ իմ մըտերիմ, երթ արդ փոխեա զամենայն
Ըզկարգածն անօրինին Դաւթի՝ յորս նենգ կայ ծածկեալ :
Յեղանել արուեստին վաղիւ տացի պատերազմ.
Աստղըն այն պայծառ՝ վըկայ դուպարածի կացցէ ինձ :
Խորհուրդ չար էր Դաւթի, արդ տեսանեմ, զի կացոյց
Ի մէտս արեգական ի թըշնամեաց տալ դըռոյթ,

Դոյցես ինձ ի նըշան խոնարհելոյ իմ բազկիս.
Այլ տեսցուք : — Զամենայն ոգիս իմ յիս տեսանեմ
Կազդուրեալս ի սպառնալեացդ. ես եմ վաղիւ սպարապետ.
Առ նախճիրսըն մեծամեծ զօր գործեցից առ վաղիւ՝
Տիւն ողջոյն կարճատեսցի : — Դու հա՛մպա զայրդ, Աբեններ,
Ցերեսաց իմոց քարշեա վաղվաղակի, եւ սպանցի :

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Ո՛վ երկինք, հայր՝ զի՞ գործես. հա՛յր . . .

ՍԱՒՈՒՂ

Դու լուռ լեր. ո՛ն զնացի,
Եւ արիւն իւր զազիր՝ ի գլուխս անկցի փըղըշտացւոց :

ԱԲԵՆՆԵՐ

Այժմէն նա ի մահ գընայ . . .

ՍԱՒՈՒՂ

Այլ նա սակաւ է յիմ վրէժ :
Առաքեա ի Նոմբա զըրտմըտութիւն բարկութեանս,
Այր եւ կին, անդեայ, ծառայ, մանկտի եւ տուն ըսպանցէ,
Այրեսցէ, փլուզցէ, ողջոյն զազդն ամպարիշտ հողմք առցեն :
Այժմիկ քո քահանայք գոզցեն իրաւ՝ գոյ Սաւուղ :
Բազո՛ւկ իմ ի ձէնջ յաճախ յարիւն գըրգըռեալ՝
Զհարկանէր ըզձեզ. անտի, անտի միայն իւր ձաղանք :

ԱՔԻՄԵԼԷՔ

Զիս արքայ չկարէ ոք զըրկել յարդար մահուանէ.
Վա՛ն որոյ՝ քաղցր է ինձ մահ եւ ոչ սակաւ փառաւոր.
Ըզքոյդ՝ Տեառն ի վաղուց անդարձաբար է կընքեալ.
Աբեններ եւ դու ի սուր՝ անարգաբար երկոքին.
Եւ ո՛չ եթէ ի սուր թըշնամւոյն, ո՛չ ի մարտի : —
Ո՜ն երթամք. զվերջին պատգամս առ ամպարիշտն յԱստուծոյ
Խօսեցայ, եւ խուլ գըտաւ. պաշտօնն իմ լի բովանդակ
Վըճարեալ է արդ այժմիկ. ըզկեանս ուղիղ ծախեցի :

ՍԱՒՈՒՂ

Ո՜ն ի մահ վարեսցի չոյտ. ի մահ դըժնեայ եւ ի տոկ :

ՏԵՍԻԼ Ե

ՍԱՒՈՒՂ, ՅՈՎՆԱԹԱՆ.

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Ո՛հ արքայ խելացընոր. զի՞նչ գործ գործես. անսա, կա՛ց:

ՍԱՒՈՒՂ

Կարկեցի՛ր, առեմ դարձեալ: — Պատերազմի՞կ իցես դու.
Եւ դու իմ հարազատ. դո՛ւ քինարայել ախոյեան.
Արի՛ երթ, դարձ ի Նոմբա, զԹափուր աԹոռ սորա լից.
Արժանիդ դու կելոյ ի ղեւտական յուղութիւնս,
Ոչ ի խաղս մարտամբոխից, ոչ յարքունի հեԹեԹանս:

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Եւ իմ ոչ սակաւ ընդ քեզ է սատակեալ գունդ ոսոխ,
Բայց զօր այժմըդ հեղուս, քահանայից է արիւն,
Եւ ոչ փղշտացի. դո՛ւ մնաս միայն յայդ գուպար:

ՍԱՒՈՒՂ

Բաւական եմ ես եւեթ առ ամենայն պատերազմ.
Դու աղերդ, այպաժաման լիջիր վաղիւ եւ ի կալի.
Ես միայն եղէց Սաւուղ, զի՞նչ Յովնաթան, զի՞նչ Դաւիթ.
Սաւուղ է զօրագլուխ:

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Եւ ես առ քեւ կըռուեցայց.
Եւ ինձ ո՛ տայր առաջի աչացըդ քոց անկանել,
Քան տեսանել որ ինչ պահի Թըշուառական արեան քում:

ՍԱՒՈՒՂ

Զի՞նչ պահի. մա՞հ. ի մարտի արքայական է այն մահ:

ՏԵՍԻԼ Զ

ՄԵԼՔՈՂ, ՍԱՒՈՒՂ, ՅՈՎՆԱԹԱՆ.

ՍԱՒՈՒՂ

Իսկ առանց Դաւթի դո՞ւ:

ՄԵԼՔՈՂ

Ըզնա չկարեմ գըտանել:

ՍԱՒՈՒՂ

Ես գըտից:

ՄԵԼՔՈՂ

Հեռի Թուի նա ի ցասմանէդ փախուցեալ:

ՍԱՒՈՒՂ

Թեւք են բարկութեանս, եւ ըզկընի իւր հասցէ:
Վա՜յ ի գլուխն, եթէ Դաւիթ ի պատերազմի յայտնեսցի.
Վա՜յ, վաղիւ յետ յաղթութեան պատերազմիս եթէ դու
Ինձ ըզնա դէմ յանդիման այսր ածել ոչ կացուսցես:

ՄԵԼՔՈՂ

Ո՛հ երկինք:

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Աւաղ հա՛յր:

ՍԱՒՈՒՂ

Իմ ոչ եւս այլ են որդիք:
Յովնաթան, ընԹա փուԹա ի գունդդ, եւ դու գի՛տ ըզնա:

ՄԵԼՔՈՂ

Աղէ՛ 'նդ քեզ...

ՍԱՒՈՒՂ

Ի զուր:

ՅՈՎՆԱԹԱՆ

Ի քէն ես հայր հեռի կըտրուեցայց :

ՍԱՒՈՒՂ

Ո՛ն ի բաց կացէք յինէն ամենեքին դուք գրուժանք ·
Ըզմիմեամբք առհասարակ ելանէք դուք դաւել զիս ·
Ո՛ն երթայք, զայդ կամիմ · հանգա երթայք, հրամայեմ: « գնա՛ »

ՏԵՍԻԼ Է

ՍԱՒՈՒՂ.

Արդ ընդ իս միայն եմ: — Յինէն եւեթ միայնակ, —
Եղկելի թագաւոր, — յանձնէ միայն ոչ գողամ:

ՀԱՆԴԷՍ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա

ԴԱՒԻԹ. ՄԵԼՔՈՂ.

ՄԵԼՔՈՂ

Արի, այր իմ, ել ի դուրս, զի կարճառեալ է գիշեր . . .
Լըսե՞ս ձայն ըզբանակին . այգուցն ի կռիւ մատիցեն : —
Առ հօրըն խորանաւ առհասարակ լըռութիւն
Տես ահա, քուն փախըստիր են եւ երկինք օգնական .
Ըզլուսնին լեառին ներքոյ ծածկէ ի մուտս ամպ մըթին :
Ե՛կ երթամք . ոչ ոք ըսկէ այժմ ի վերայ մեր . երթա՛մք .
Ի՞ջցուք ընդ այս դար ի լեռնէս, ընկերեսցէ մեզ Աստուած :

ԴԱՒԻԹ

Հարսն՝ հոգւոյս մասն ընտրական, եւ լինիցի՞ ճըշմարտիւ,
Իսրայէլ մինչդեռ ի կռիւ՝ Դաւիթ խուսել կազմիցի :
Հուսկ ուրեմըն զի՞նչ է մահ : — կամիմ մընալ . թող Սաւուղ
Թէ կամի՝ սպանցէ զիս . բայց ես նախ հօյլս ոսոխաց :

ՄԵԼՔՈՂ

Ո՛հ, չգիտես . հայրն ըսկըսաւ յարիւն թանալ զբարկութիւնն .
Աստ դիպեալ Աքիմելէք՝ ցասման իւրում եղ ըսպանդ :

ԴԱՒԻԹ

Զի՞նչ լըսեմ . ի քահանայս մըխեաց նա զսուրն . հեք Սաւուղ :

ՄԵԼՔՈՂ

Լո՛ւր եւ այլ . անգութ հրաման Աբեններեայ ետ ինքնին,
Թէ տեսցես ի մարտն, ի քեզ մեր ախոյեանք հարցեն սուր :

ԴԱՒԻԹ

Եւ լռէ՞ այդմ Յովնաթան իմ մտերիմ՝ տըւեալ թոյլ:

ՄԵՂՔՈՂ

Ո՜հ երկինք. եւ զի՞նչ զօրէ. եւ նա վրիժուցն հօր դիպաւ,
Եւ անյոյս ընթանայ ի խռան զինուց մեռանել:
Տեսանես, այժմ ոչ կարես կալ աստ, տեղի հարկ է տալ,
Հեռանալ եւ ակն ունել՝ թէ փոխեսցի թերեւս հայրն,
Եւ կամ՝ հասակին իւրում նըկուն լինիցի:
Անգո՜ւթ հայր. դու զդուստրըդ հեք հարկես խընդրել զօրդ յետին
Սակայն ոչ, ես ոչ խընդրեմ քեզ մահ, կեցցես երջանիկ,
Կեցցես, եթէ կարես. ինձ շատ լիցի կալ յաւէժ
Ընդ իմում փեսայիս: Ե՛կ արդ աղէ՝ երթիցուք:

ԴԱՒԻԹ

Ցաւէ ինձ թողուլ ըզմարտն. յիս գուշէ ձայն անծանօթ.
«Որ ահեղ Իսրայելի եւ արքային իւր եհաս»:
Ո՛ տայր ինձ . . . սակայն ոչ. պաշտօնէիցըն սըրբոց
Աստ հեղաւ ամբիծ արիւն. պիղծ է երկիր, գետին գարշ,
Սոսկայ Տէր, ոչ եւս կարէ պատերազմել աստ Դաւիթ: —
Հարկ է արդ քում երկիւղիդ եւ զգօն սիրոյդ զիջանել: —
Տուր տեղի եւ դու իմում: Աղէ զիս թո՛ղ առանձինն:

ՄԵՂՔՈՂ

Ե՞ս ըզքեզ թողուցում. ահա զքըղանցիցըդ ունիմ.
Ես ի քէն այսուհետեւ քա՛ւ մի լիցի թէ զատայց:

ԴԱՒԻԹ

Աղէ լո՛ւր. զքո յամր ընթացս հաւասարել ինձ չունիս.
Պարտ է ինձ արագ ոտամբ կոխել զերեզ եւ զմացառս
Ի գըտնել զանձն իմ յամրի, քանզի դու զոյս ընտրեցեր:
Ի՞բր աղէ՝ ոտք քո փափուկք յայս բիրտ տանջանս տոկայցեն,
Ցամաքի անապատս ըզքեզ միա՞յն թողուցում.
Տեսանես, ի քո պատճառս անդէն ի յայտ եկից ես,
Եւ իսկոյն յառեան ահեղ սըրտմըտութեան արքայի
Զերկոսին զմեզ կացուսցեն. ո՜հ, ի խորհելն իսկ սոսկամ:
Եւ տըւեալ թէ փախիցուք, զի՞արդ ի քէն զըրկեցից
Զհայրն հիւանդ եւ ցաւագին, որ արքունեացն արտաքոյ
Կայ ի վտանգ մարտի. տըխուր ծերոյն պիտոյ ըսփոփանք:

Կաց մընա դու յարտասուս իւր եւ ի ցաւս եւ զայրոյթս.
Ողոքես դու զնա միայն, ըսպաս տանիս, դու եւեթ
Զինքն ի կեանըս պահես. նա զիս խնդրէ սպանանել,
Ես նըմա երջանկութեան եւ փրկութեան աղօթեմ,
Ընդ սոսին՝ եւ յաղթութեան, . . բայց ի դողէ կամ այսօր: —
Դուստր էիր դու նախ քան հարսն, եւ ոչ օրէն ինչ է քեզ
Սիրել զիս քան զարժանն. ես թէ միայն ապրեցայց,
Զի՞ եւս այլ խնդրես առ ժամս. աղէ մի զքեզ գողանար
Ի կարի վըշտացելոյ թըշուառական ծընողէդ:
Ընդ զերծուլս յանկասկածի՝ թռուցից առ քեզ զաւետիսն.
Ակն ունիմ թէ ի մի վայր վաղվաղակի եկեսցուք:
Արդ խորհեա թէ ինձ ցաւէ՞ թողուլ ըզքեզ . . այլ . . եղո՜ւկ:

ՄԵՂՔՈՂ

Զի՞ս եղուկ . . . . իցէ՞ դարձեալ կորուսանել ինձ ըզքեզ.
Եւ թողի՞ց ըզքեզ դառնալ ի տառապանս առաջինս,
Ի կենցաղ մոլորական, ի վտանգս, յանձաւըսն զանխուլ . . .
Լինէի ես գէթ ընդ քեզ. վըշտակից լեալ սփոփէի . . .

ԴԱՒԻԹ

Աղաչեմ զքեզ ի սէր մեր. թէ պէտք իցեն՝ հրամայեմ,
Որչափ հնար է սիրողի. արդ ոչ պարտիս, եւ չկարես
Գալ ընդ իս առանց իմոյ յայտնի վտանգի՝ զոր լըսար:
Իսկ թէ Տէր կամի փըրկել զիս՝ չէ պարտ այլ յամենալ.
Անցանէ ժամս. ի վրանէ աստի գուցէ տեսցէ ոք,
Եւ քսեսցէ առ չարութեան: Ես ըզլերինս այսոսիկ
Գո՛գ թըզաւ չափեալ գիտեմ. ուժք ի ձեռս ոչ անկայց: —
Արդ աղէ՝ զվերջին համբոյրդ ինձ տուր այժմիկ: Տէր ընդ քեզ.
Եւ դու 'նդ հօր քում կաց մինչեւ դարձուսցեն զայր քո երկինք:

ՄԵՂՔՈՂ

Ո՜վ վերջին ողջոյն, եւ ես չմեռա՞յց. զոգիս իմ հանես:

ԴԱՒԻԹ

Իսկ արդ ե՛ս . . . այլ աղէ՝ դադարեցո զարտասուսդ: —
Այժմ Աստուած հըզօր՝ ինձ թեւս ի գարշապարըս բուսո՛:

ՏԵՍԻԼ Բ

ՄԵԼՔՈՂ·

Նա սրանայ · զհետ պընդեցայց · այլ ո՞ր շըղթայք ունին զիս ·
Ոչ կարեմ , նա չերեւի · հազիւ զօրեմ կալ յոտին ,
Թող թէ զհետ ընթանալ · կորուսի զնա միւսանգամ :
Ե՞րբ տեսցես զինքն , ո՞ գիտէ · · հեք կին , եւ հա՛րսն խցես դու ·
Եւ այն քո հարսանիք էին · ոչ, ոչ · յայսմհետէ
Ոչ եւս կամ առ անգութ հօր · այր իմ , ըզհետ քո եկից : —
Այլ թէ զհետ իւր ելանեմ , անշուշտ նըմա նիւթեմ մահ ·
Ի՞բր ըզմեղմ հետս իմ լիցի ՚նդ նորա շաւիղս իւր խառնել :
Իսկ զի՞նչ ձայն ի բանակէն լսեմ · զինուց թըւի չաւինչ ·
Լսեմ քաջ · · զօրանայ , շըփո՛թ ընդ փողըս զանխուլ ·
Արշաւել երիվարաց · · զի՞նչ լինիցի , ա՛հ երկինք ·
Պատերազմ յառաջ քան զայգն՝ ոչ պատուիրեաց զայդ Սաւուղ :
Ո՛ գիտէ · · · իմ եղբարք · · · իմս Յովնաթան , վայ ինձ վա՜յ ·
Թերեւս յոյժ ի վտանգի · · այլ ի վրանէն հօր լսեմ
Զի հընչեն ողբք եւ ՚հառանչք եւ խոր յոգւոց հանութիւնք ·
Եղկելի՜ հայր , ընթացուք աղէ առ ինքն · · ո՛վ տեսիլ :
Ինքըն գայ , նա իսկ ինքնին · յո՞ր կերպարանս · · աւա՜ղ հայր :

ՏԵՍԻԼ Գ

ՍԱՒՈՒՂ, ՄԵԼՔՈՂ·

ՍԱՒՈՒՂ

Ոգի՛ սըրտմըտեալ եւ սոսկալի , դադարեա ,
Թո՛յլ տուր զիս · տես աւասիկ · յոտըդ յերկիր անկանիմ ·
Յո՛ փախչիմ , · · յո՛ թաքչիմ · հալածեա՛ց ահեղ ոգի ժանտ ·
Այլ նա խո՛ւլ է յաղաչանս , եւ տագնապէ զիս անգութ :
Ո՛վ երկիր , պատառեցի՛ր եւ կենդանւոյն կլլցես զիս ·
Ո՛հ , ո՛ տայր թէ միայն ահաւորս այս հոգեգեղ
Զաչըս իւր ըզգըժընդակս յիւնետաձիգ չարձակէր :

ՄԵԼՔՈՂ

Ո՛վ հայր , յումէ՞ փախչիս , չիք ոք որ զքեզ հալածէ ·
Դու զիս ո՞չ տեսանես , ո՞չ ճանաչես զիս այլ եւս :

ՍԱՒՈՒՂ

Ո՛վ դու մեծ քահանայդ , ո՛վ սուրբդ , ինձ կա՛լ կամիս աստ ·
Սամուէլ , ո՛վ ճըշմարիտ հայր իմ , զայդ դո՞ւ պատուիրես ·
Աւասիկ առ քո մեծ հրամանդ ի հող խոնարհիմ :
Դու երբեմըն յայս գըլուխ քով ձեռամբ թագ կապեցեր ,
Պըճնեցեր դու զայն ինքնին , արդ զամենայն զարդ նորա
Կողոպտեա , կոխեա ՚նդ ոտիւք , այլ ըզսուսերըն հրաշէկ
ԶԱստուծոյ զահագին՝ զոր յիս շողեալ նըշմարեմ ,
Դու կարօղըդ , դարձո զայն , ոչ յինէն ոչ , այլ յորդւոցս ·
Անմե՛ղ են որդիքս յիմոց անտի յանցանաց :

ՄԵԼՔՈՂ

Նո՛ր զըմբաղ · հայր՝ աչքդ ուղիղ ոչ տեսանեն · առ իս դարձ :

ՍԱՒՈՒՂ

Արդ բերկրիմ · խաղաղեցան երեսք քո , ծեր անողոք ,
Լըսեմ փո՛քր ինչ զիմ աղերս · յոտից քոց ես ոչ յառնեմ ,
Թէ զորդեակս իմ յանողորմըն վըճռոյ ոչ ազատես :
Զի՞նչ խօսիս · ո՛յ բարբառ · « Եւ քեզ որդի էր Դաւիթ ,
» Եւ դու զնա հալածեցեր , եւ սպանանել կամէիր » :
Ո՛հ , ինձ զի՞նչ ընդդէմ դընես , անսա , կաց այժմ , յապաղեա՛ :
Դաւիթ ո՞ւր է , խընդրեսցի , դարձցի սպանցէ զիս ըստ կամս
Առցէ զթագն , յորդիս միայն իմ գըթասցի , տիրեսցէ : —
Սակայն կաս անողոք · արիւնըռուշտ են աչք քո ·
Ձեռք եւ սուր քո՝ հրեղէն · ի լայն ռընգանց բոց շընչես ,
Բոց պըղտոր , եւ ընկենուս յիս , արդ եհաս , եւ կիզու ·
Աւա՜ղ , յո՛ փախչիցիմ · ընդ այս դիմեալ ապրեցայց :

ՄԵԼՔՈՂ

Զիցէ՞ հնար քեզ դուլ դադար , ո՞չ գալ ի լոյս · լո՛ւր ինձ , արդ · · ·

ՍԱՒՈՒՂ

Այլ ոչ · անդուստ խըռնու զընթացս հեղեղ մեծ արեան ·
Տեսի՛լ ժանտ · աստի անտի յափունըն իւր յերկուսին
Մեծամեծ դիզեալ խըրձունք նորախողխող դիականց ,

Ո՛հ, անդ մա՛հ է ամենայն. ընդ այս ուրեմն փախեայց։
Զի՞նչ է այս. ո՞վ էք դուք: — « Աբիմելքայ եմք որդիք.
» Ես՝ եմ Աբիմելէք. մեռի՛ր Սաւուղ. սատակեա՛ց » :
Ո՛հ, զի՞նչ գոյժք. ճանաչեմ. դեռ նոր արեամբ կայլակէ,
Եւ զարիւնս ըմպէ. իսկ ո՞ զհներացս ունի զիս յետուստ:
Սամուէլ դո՛ւ. — զի՞նչ ասէ. եթէ ի սուղ ինչ ժամու
Ընդ իւր եմք լինելոց ամենեքին: Ես միայն,
Միայն ես եղէց ընդ քեզ. բայց իմ որդիք . . ո՞ւր իցեն: —
Կորեան, ի սուղ վայրկեան անհետացան ուրուականք:
Զի՞նչ խօսիմ, ո՞ւր եմ ես, զի՞նչ ինչ գործեմ. ո՞վ ես դու,
Զի՞նչ չարչիւն է զոր լսեմ. պատերազմի թըւին թունդք.
Այլ դեռ ո՛չ լուսանայ. իրա՛ւ՝ մարտի է դղորդ:
Ո՛ն ի դուրս սաղաւարտ, ասպար, նիզակ առէք ինձ.
Հա՛պա զէնք, զէնք արքային. ընդ մահ կամիմ, այլ ի դաշտ:

ՄԵԼՔՈՂ

Զի՞ գործես, հայր, հանդարտեաց, դըստերըդ քում սիրելւոյ . . .

ՍԱՒՈՒՂ

Ըզկազմածըս կամիմ. զի՞ կայ դըստեր. հնազանդեա՛ց.
Գըլխանոց, տէգ եւ վահան. ահաւադիկ իմ որդիք:

ՄԵԼՔՈՂ

Ոչ տամ թո՛յլ քեզ ես, ոչ. ըրնաւ ուրեք ոչ թողում:

ՍԱՒՈՒՂ

Ուժգնագոյն գոչեն փողք. ո՛ն առեալ անդըր երթայց.
Շատ է ինձ իմ սուր միայն. ի բա՛ց կաց դու, թո՛յլ տուր ինձ.
Հնազանդեաց. անդըր դիմեմ. զոր ես խընդրեմս՝ անդ է մահ:

ՏԵՍԻԼ Դ.

ՍԱՒՈՒՂ, ՄԵԼՔՈՂ, ԱԲԵՆՆԵՐ, [illegible]

ԱԲԵՆՆԵՐ

Ո՜հ եղո՜ւկ թագաւոր, զարդիս դու յո՞վ ընթանաս.
Գիշեր զարհուրագին է այս:

ՍԱՒՈՒՂ

Իսկ զի՞ զպատերազմն . . .

ԱԲԵՆՆԵՐ

Ոսոխին դաւոթեալ յանկարծ՝ խորտակեցաք մեք ի սպառ:

ՍԱՒՈՒՂ

Խորտակեա՞լք համօրէն. եւ դու վիրաւոր՝ կեա՞ս դեռ եւս:

ԱԲԵՆՆԵՐ

Ես. ի քո կեամ փրկութիւն. արդ խուժէ այսըր Փըղիշտ.
Յառաջին դըժնէ թափոյն հարկ է խուսել մինչ ի լոյս:
Ըզքեզ անդր ի զառիվերն առ իմ նուազունսըն հանից:

ՍԱՒՈՒՂ

Ես կեցեմ, ուր ժողովուրդն իմ անկանի դիտապաստ:

ՄԵԼՔՈՂ

Աղէ՛ եկ, վա՜յ ինձ ածէ՛ զըզուկ մարտին, մերձենայ:

ՍԱՒՈՒՂ

Յովնաթա՞ն . . եւ որդիք իմ փախըստեայք թողո՞ւն զիս:

ԱԲԵՆՆԵՐ

Որդիքըն քո չփախեան, ոհ ո՛չ, աւա՜ղ, եղկելիք:

ՍԱՒՈՒՂ

Իմանամ, արդ դիտապաստ առհասարակ կան անկեալ:

ՄԵԼՔՈՂ

Եղո՜ւկ զիս, իսկ եղբարքս . . .

ԱԲԵՆՆԵՐ

Ո՛հ, ոչ եւս են քեզ որդեակք:

ՍԱՒՈՒՂ.

Զինչ եւս այլ մնայ ինձ . դու միայն՝ դուստր , այլ ինձ ոչ . —
Իմ վաղուց ի սրտիս է հաստատեալ զամենայն .
Եւ արդ ժամ է աւասիկ ։ Վերջին հրաման է իմ այս ,
Աբեններ . արդ ընդունար իմ զայս յամուրս ուրեք տար ։

ՄԵՂՔՈՂ.

Մի՛ լքցի . հայր , խնդրեմ ըզքեւ արկեալ վահանակ լինիցիմ .
Ընդդէմ օրիորդի՝ ոչ ձըգէ սուր թշնամին ։

ՍԱՒՈՒՂ.

Ո՛հ դուստր . . արդ լուռ լեր . մի՛ շարժեր զիս յարտասուս .
Պարտեալ թագաւոր ոչ արտասուէ ։ Աբեններ ,
Փըրկեա զդա . իսկ թէ անկցի երբեք ի ձեռս ոսոխաց ,
Ասէ մի՛ ասեր ըմնաւ թէ դուստր իցէ Սաւուղայ ,
Այլ թէ հարսն է Դաւթի , եւ շուք դիցեն . երթ , թըռիր ։

ԱԲԵՆՆԵՐ

Թէ իցեմ ինչ բաւական , երդնում փըրկել , այլ եւ զքեզ ։

ՄԵՂՔՈՂ.

Ասէ հայր . ես ոչ կամիմ թողուլ ըզքեզ , քա՛ւ լիցի . . .

ՍԱՒՈՒՂ.

Ես կամիմ . եւ տակաւին ես իմքնըս եմ թագաւոր ։
Այլ զինուց մերձի շռինդ . աղէ սլացիր , Աբեններ ,
Եւ թէ հարկ իցէ՝ բըռնի եւս ըզդա 'նդ քեզ քարշեսջիր ։

ՄԵՂՔՈՂ.

Իսկ արդ հայր իմ՝ յաւիտեա՞ն . . .

ՏԵՍԻԼ Ե

ՍԱՒՈՒՂ.

Ա՜խ որդեակք իմ . . եղէ հայր ։ —
Ահա դո՛ւ միայն , արքայդ , եւ մի ոք ոչ մընաց քեզ
Յայնչափ սիրելեացդ եւ ծառայից ։ — Գո՞հ իցես ,
Անողորմ Աստուծոյ սարսափելի բարկութիւն ։ —
Դու՛ մնաս ինձ , ո՛վ սուր , վերջին հարկիս պաշտպան մըտերիմ .
Ո՛ն արդ եկ . ահաւասիկ են գոռք ժըպիրհ յաղթողին .
Տեսանեմ՝ զի յաչս իմ ջահք նոցին վառեալք՝ փայլակեն .
Եւ սուսերք նոցուն հազարք . դու ժանտաժուտ փըշրտացի ,
Դիտցեն զիս , սակայն գոնէ արքայաբար աստ մեռեալ [1] ։

---

1 Մինչդեռ նա զսուրն երթայ , հասանեն փղշտացիք ջահիւք և արիւնոտ սուսերօք . եւ ի դիմել նոցա գոչմամբ ի վերայ Սաւուղայ , անկանի վարագոյր տեսարանին ։

ՎՈԼԴԵՐԻ

Ա Լ Զ Ի Ր Ա

Քանզի չէն արգելեալ ընդ այլ մատենագրութիւնս Վոլտեռի ողբերգութիւնք նորա, յորս չէք ինչ ընդդէմ հաւատոյ և բարի վարուց, ոչ ինչ արգելու զմեզ՝ ընդ այլոց թատերգակ քերթողացն տալ ազգայնոց և զնորայոցն ճաշակ:

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԱԼԶԻՐԱՅԻ

Այս ողբերգութիւն չունի ինչ հաւաստի պատճառս 'ի պատմութենէ, այլ մտացածին է՝ ինքնատեղծ 'ի քերթողէն: Համարի թէ Կուզման ոմն՝ հրամանաւ սպանիական ատենին յաջորդեալ զծերունի հայրն յիշխանութեան աշխարհին Բերուայ, և խստութեամբ գնացեալ ընդ երկիրն, հակառակ խրատու հօրն, սարտուցանէ զբնակիչսն, ընդ որս և զԱլզիրա օրիորդ դուստր իշխանի միոյ կողման աշխարհին, որ խօսեցեալ 'ի հօրէն իւրմէ՝ Զամորայ իշխանի այլոյ իրիք կողման, հեթանոսի իբրև զնոսա, և կաթոգի սրտո սիրով կապեալ ընդ նմա, չառնէ ինչ երբեք Կուզմանայ՝ հարկեալ 'ի սէր իւր: Զամոր 'ի պարտութիւն մատնեալ մարտիւ առաջի Կուզմանայ՝ առն ինչ փախստեայ չքի. ապա իբրև առ անձուկ սիրոյն Ալզիրայ՝ դարձեալ գայ 'ի տեղիս բնակութեան նորա, ըմբռնի և 'ի բանտ արկանի ընդ այլ կապեալսն: Հայրն Կուզմանայ՝ բնատուր և քրիստոնական գթութեամբ, հաճութեամբ որդւոյն 'ի շահել ըզսիրտս՝ արձակէ զկապեալսն, ընդ նոսին արձակի և Զամոր: Քրիստոնեայ եղեալ Ալզիրա, առեալ յակամայ կամս 'ի հարսանիս ընդ Կուզմանայ, որ 'ի նախանձ գրգռեալ ընդ Զամորայ, անդրէն տայ զնա 'ի բանտ. բայց Ալզիրայ հանեալ զնա գաղտ 'ի կապանացն՝ առնէ 'ի փախուստ. այլ նորա գնացեալ սպանանէ զԿուզման. որ 'ի մահ վիրաւորեալ՝ գայ դառնէ զնոսա յանհնկալութիւն պատուհասի. Թողութիւն շնորհէ յանցանաց նոցին, և տուեալ զԱլզիրա 'ի գիրկսն Զամորայ, մեռանի: Օրինակ մեծ քրիստոնէական անոխակալութեան: — Այս ողբերգութիւն է գլուխ գործոցն Վոլտեռի ըստ մեծի քննաբանին Փ. Շլեկելի, ըստ այլոց՝ մի 'ի գեղեցկագունիցն նորա:

ԱՆՁԻՆՔ

ԿԻՒԶՄԱՆ, իշխան Բերուայ.
ԱԼՈՒԱՐԷԶ, հայր Կիւզմանայ՝ նախկին իշխան.
ԶԱՄՈՐ, իշխան միոյ կողման Պոտոզեայ.
ՄԱՆԴԻԷԶ, իշխան այլոյ իրիք կողման.
ԱԼԶԻՐԱ, դուստր Մոնդեզայ, խօսեցեալ Զամորայ.
ԷՄԻՐԱ, } նաժիշտք մտերիմք Ալզիրայ.
ԿԵՓԱՆԷ, }
ԱԼՈՆԶՈՍ, սպանիացի հարիւրապետ զօրաց.
Այլ ևս հարիւրապետք սպանիացիք.
Ամերիկացիք.

Տեսարանն է 'ի Լիմա քաղաքի Բերուայ:

ՀԱՆԴԷՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՏԵՍԻԼ Ա.

ԱԼՈՒԱՐԷԶ, ԿԻՒԶՄԱՆ.

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Ատեննին Մադրիդայ իշխանութիւն բարձրագոյն
Զորդեակդ իմ սիրելի տայ հուսկ ուրեմն ինձ յաջորդ:
Իշխեսցես զԹագաւորն իմ եւ զԱստուած զոր պաշտեմ՝
Ցրնչաւէտ կիսամասին տիեզերաց աշխարհի.
Հովուեսջիր զափունըս զայս՝ ի չուառութիւն արգաւանդս՝
Որ ըղխէ գանձ բազում եւ զաշխարհի եզերունս:
Աւանդեմ ի քեզ, որդեակ, ըզգերագոյն գաւազանս՝
Զոր յիմոց կըռնաստ ձեռաց բարձեալ կապտէ ծերութիւն:
Աստ ի ծոց Ամերիկայ մաշեցի ես ըզկեանս իմ,
Առաջին ես ցուցի ժողովրդեան մեքսիկեանց
Ըզկազմածն անծանօթ նորագիւտ այսըր մարդկան՝
Զթեւաւոր ամրոցացս ի վերայ ջուրց թռուցելոց.
Ի ծովուց Մագելլանայ ի Սայլակերպ մինչ յաստեղս
Զարշաւանն իմ ուղղեցին սպանիացիքն յաղթականք:
Ի պըտուղ վաստակոցս՝ ըզդիւցազունսդ ինձ թէ գոյր
փոխել յարս առաքինիս, էր ինձ յայնժամ երանի:
Այլ ո՞վ ըզխեռութիւն արգելուցու զյաղթութեան.
Բայց նոցին անգըթութիւնք՝ փառացն արկին չափառուկս,
Եւ յերկար լացի, որդեակ, ըզժանտագործ յաղթականսն,
Զորս երկինք բարձր արարին, սակայն եւ ոչ լաւագոյնս:
Ես հասեալ եմ ի վերջին ընթացս աւուրցըս կենաց,
Եւ աչք իմ անտըրտում խաւարեսցին յարեւէս,
Թէ տեսցեն ըզքեզ ուղղել արդարութեան օրինօք
Զտէրութիւնըն Բոտոզի եւ զարքայիցըն քաղաք:

ԿԻՒԶՄԱՆ

Ես ընդ քեզ նուաճեցի զաշխարհըս զայս ընդարձակ ,
Ի գաւառս յայս բոցակէզ ընդ հարը իմով յաղթեցի ,
Ուսանել պարտիմ ի քէն եւ զոխաչութեանըն զօրէնս ,
Եւ առնուլ մանաւանդ հրամանս ի քէն , քան թէ տալ:

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Քաւ լիցի . ըզբաժինս՝ իշխանութիւն ոչ սիրէ:
Իմ մաշեալ վաստակաբեկ եւ ծանրացեալ հասակս ,
Խոնջ եմ իշխանութեամբ , եւ շատ իսկ է թէ ձայնն իմ
Խօսեսցի դեռ յատենի եւ զքաջութիւնսդ ուղղեսցէ:
Հաւատա ինձ զի մարդիկ՝ որոց եղեալս եմ հըմուտ՝
Արժանի ոչ են , որդեակ , տիրել նոցա ցանկալոյ:
Աստուծոյ իմոյ նուիրեմ, զոր կարի յոյժ մոռացայ ,
Ըզկըթոտ մընացուածս իմոյ զառամ հասակիս:
Մի եւեթ խընդրեմ շընորհս , ինձ կարի յոյժ սիրելի .
Ակն ունիմ զերդ բարեկամ, եւ պահանջեմ իբրեւ հայր:
Ցես , որդեակ իմ, յանձն արա զգերեալըդ զայդ անըրշանս՝
Որ այսօր քով հրամանաւ ի քաղաքիս կան կապեալ:
Խորհեսջիր զի օրս այս մեծ՝ պարտի լինել հաշտարար ,
Գըթութեամբ նըշանաւոր , եւ ոչ արդար իրաւամբք:

ԿԻՒԶՄԱՆ

Աղաչել քո , տէր , զորդիդ , այն հրամայել է նըմա .
Այլ հաճեաց գէթ տեսանել զոր ինչ ի վտանգ արկանես:
Զնորաշէն քաղաքիս՝ տակաւին ոչ ամրացեալ՝
Մեք ըղմուտն արգելումք ամերիկեան ամբոխին .
Մի տացուք թոյլ , լուր դու ինձ , զի ժողովուրդս այս խըրոխտ
Զայըս իւր ընդելուսցէ ի նըւաճողն իւր յերկաթ ,
Զի զօրէնքս արհամարհեալ, և ի հեստելըն պատրաստ ,
Իշխեսցէ զընել ըզտեարս յորոց պարտի երկընչել:
Միշտ դողալ պարտ է նոցա , եւ չուսանել ի տես մեր՝
Բայց յորժամ ի վրէժ , ի սաստ իշխանական վառիցիմք:
Վայրենի ամերիկեանն է միշտ գազան անհամբոյր ,
Որ մերձեալ խածանէ զըստըրկութեանըն շըղթայն .
Ի պատիժըն խոնարհ , յազատութեան բարձրամիտ,
Ըզձեռին փայփայել առ զարհուրանս ունի նա:
Ամենայն իշխանութիւն ներողութեամբ կորընչի ,
Եւ սաստիկ խըստութիւն հնազանդութեան է ծընող:

Գիտեմ՝ զի սպանոսաց շատ իսկ անձանցն է պատիւ ,
Զի իւրեանց ի մեծութիւն գրեն ծառայել անտըրտունջ.
Իսկ աշխարհ այլ ամենայն՝ ծառայ եղեալ երկիւղի ,
Ունի պէտս ընկճելոյ , եւ բըռնաբար ծառայէ:
Դիք ինքնին պաշտեցեալք ի սոսկալի աշխարհիս
Թէ յարիւն ոչ ներկեսցին՝ ոչ ընդունին խընդըրուածս:

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Ախ , որդեակ , ինձ ատելի են բըռնական խըստութիւնքդ:
Եւ կարես դու սիրել զքաղաքային զայդ ոճիրս ,
Քրիստոնեայդ դու եւ ընտրեալդ այսուհետեւ ի տիրել
Քրիստոնեայց նորոց յանուն խաղաղութեան Աստուծոյն:
Աչք քո չեւ իցեն յագեալ յաւերածոյն եւ յարեանց
Որ զերկրիս այսորիկ զափունս առնեն անմարդի:
Ի ծագացն արեւելից առ այս ուրեմն եկի ես
Յաշխարհս մի կռապաշտ՝ Եւրոպէի անծանօթ ,
Զի տեսից ընդ տապախառն յեղյեղակօքս առեցեալ
Եւ զանուն Եւրոպէի եւ զուղղափառն եւս անուն:
Ո՛հ , յընտրել անդ իւրում Աստուած ըզմեզ առաքէր
Քարոզել զանուն իւր եւ տալ զօրէնսըն սիրել .
Իսկ մեք՝ այսր աշխարհացս անհաշտելի աւերիչք ,
Մեք՝ ոսկւոյ և արեան միշտ անյագուրդ ծարաւիք ,
Ցօրինացն ապըստամբք զոր քարոզել էր արժան ,
Փոխանակ շահելոյ խողխողեմք զայս ժողովուրդ .
Ամենայն յարիւն կայ մեօք , յաճիւն դընի ամենայն ,
Եւ զերկնից ոչ ինչ առաք մեզ յօրինակ , բայց ըզշանթն:
Անուն մեր , վըկայեմ, ահ եւ սոսկումըն շընչէ:
Ահաւոր են ըսպանողք , բայց ի գարշանս եւըս են .
Պատուհասք նորոյ երկրիս , հըպարտք , ագահք , անիրաւք ,
Մեք միայն եմք յաշխարհիս յայսմիկ վայրագ խուժադուժք:
Վայրենի ամերիկեանն ի պարզութեան անդ իւրում,
Արութեամբ հանգոյն է մեզ , եւ բարութեամբ գեր ի վեր:
Աւա՜ղ . եթէ 'ստ քեզ արիւնախանձ ոք էր նա ,
Թէ չէին իւր լաւութիւնք , այժմ ի միջի չէր քո հայր:
Մոռացա՞ր զի նոքին պահպանեցին ըզկեանս ինձ .
Մոռացա՞ր , զի առ երի ապարանիցս այսոցիկ
Եկեալ զիս պաշարեցին այս մոլեգին ժողովուրդ ,
Մերով գազանութեամբ եղեալ եւ ինքն անողորմ:
Արք իմ բնաւ ըզկեանս իւրեանց կընքեցին իմ առաջի:
Ես միայն կայի անդ՝ ակընկալեալ սատակման .
Բայց ի լուր անուան իմոյ տեսի զնոսա զէնընկեցս:

Աչօք արտասուալից ամերիկեան ոք հուժկու ,
փոխանակ հարկանելոյ՝ զծընկովք իմովք փարեցաւ :
« Ալուարէզ , ասէ ցիս , դու իսկ իցես Ալուարէզ .
» Կեցցես դու , քո լաւութիւնդ պիտանացու է մեզ յոյժ ,
» Ո՛ղջ կաց , եւ ժամանակս հարուստ լեր հայր թըշուառաց .
» Ամբողջ ըընդանաւորացն որ մեզ կապանըս նիւթէ՝
» Յայսըմ գէթ օրինակէս ուսցի առնել թողութիւն.
» Ե՛լ գընա . մեծութիւն հոգւոյ բաժին է աստէն
» Հիքացեալ ժողովըրդեան՝ որում խուժդուժ կարդացին : »
Բարւոք է , հեծես դու . յայս պատմութիւն իմանամ
Զի քո սիրտդ ակամայ յուզեալ գըթովք ամոքի :
Քաղցրութիւն խօսի առ քեզ զոր օրինակ եւ հայր քո :
Ո՛հ , թէ միշտ անգըթութիւն էր սիրելի սըրտի քում,
Որով երեսօք ընծայէիր զանձն այսօր
Կուսին առաքինւոյ՝ զոր պարտ է քեզ ողոքել,
Դըստերն արքայից տըխուր կողմանցս այսոցիկ ,
Զոր բախտըն մատոյց յարիւնաներկ ձեռըս քո :
Համարիս , որդեակ իմ , թէ այդ կապանքըդ սիրոյ
Պընդեսցին արեամբն հեղլով քաղաքակցացըն իւրոց :
Կամ թէ ակն ունիցիս թէ արտասուք իւր եւ ճիչք
Ի դըժնեայ ձեռաց քոց ըզգէնս ի բաց ընկեսցեն :

ԿԻՒԶՄԱՆ

Հրամայես , եղիցի . զկապանս իւրեանց խորտակեմ.
Հաւանիմ, բայց խորհեսջիր պարտին լինել քրիստոնեայ :
Այս հրաման է օրինաց , թողուլ ըզկռոցըն պաշտօն .
Իրաւունք են աստանօր՝ լինել կենաց արժանի .
Շահեսցուք զնոսա ի կրօնս սովին այսու փըրկանօք .
Իշխեսցուք եւ սըրտից , եւ մըտաց բուռն արասցուք :
Հարկին իշխանութիւն անպարտելի 'նդ քարշ ածէ
Առ ոտըս սեղանոց զարիութիւն անողոք :
Կամիմ՝ զի մարդիկն , ըստրուկք իմոց օրինաց ,
Ընդ միով զոր օրինակ սարսեալ դողան արքայիւ ,
Լիցին կալ դողութեամբ ընդ միայնովն Աստուծով :

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Ինձ , որդեակ իմ, ունկըն դիր . ես քան ըզքեզ փափաքեմ,
Զի սոս ճըշմարտութիւն՝ տէրութիւն նոր հիմնեսցէ ,
Զի երկինք եւ Սպանիա իցեն սոցանց թըշնամեաց .
Այլ սիրտք հարըստահարք ոչ են երբեք հըպատակք .
Իմ գիտելս է չահեալ , բըռնադատեալ եւ ոչ զօք ,
Եւ Աստուածըն ճըշմարիտ , որդեակ , ներող է Աստուած :

ԿԻՒԶՄԱՆ

Զիջանիմ ի կամըդ , տէր . եւ դու քեզէն ընտրեցեր .
Անարգել իշխանութիւն է քեզ որդւոյդ ի վերայ .
Կակղէիր արդարեւ զվայրագասուն անգամ սիրտ .
Մարդասէր քաղցրութիւն ընդ քո չըրթունս բարբառի :
Եւ արդ , քանզի երկինք պարգեւել քեզ հաճեցան
Զայդ տուրըդ ցանկալի յորդորելոյ յամենայն ,
Ի քէն երջանկութեան կենաց իմոց ակն ունիմ:
Ալզիրա յիմմէ սիրոյս ինձ հակառակ խիզախեալ՝
Ակամայ զանձըն տալով ոչ առնէ զիս երջանիկ :
Սիրեմ զինքն , ոչ ուրանամ , եւ որչափ ոչ կամէի .
Այլ սակայն ոչ կարեմ, թէ եւ նըմին ի հաճոյս ,
Ըզհըպարտ սըրտիս իմոյ յաղթահարել ըզգընութիւն ,
'Ի օրինօք իւրովք սողեալ, հայեցուածոյ միոյ ստրուկ ,
Գըգուել զգոռոզութիւն իւր հըպատակ հըլութեամբք :
Զկամիմ այդչափ տալ նըմին իշխանութիւն յիմ վերայ :
Դու միայն , դու ի վերայ հօրն Ալզիրայ ես կարող .
Հակիրճ բան , խօսեաց ընդ իւր վերջին նըւագ միւսանգամ .
Պատուէր տացէ դըստերն եւ ստիպեսցէ յընտրութիւն :
Հաճեցիր . . . Այլ աւելորդ է , ամաչեմ եթէ հայրս
Առ սէր որդեկին խոնարհեսցի յաղաչանս :

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Վըճարեալ է այդ , որդեակ . խօսեալ է իմ անպատկառ .
Զդուստրըն իւր ետես Մոնդէզ , եւ հաճեալ զինքն իսկ իցէ :
Զմեծաշուք ազգատոհմին՝ բանտաւորի աստանօր՝
Ի խնամոց իմոց երկինք ըսփոփեսցին զեղկութիւն :
Առ Աստուածըն ճըշմարիտ դարձաւ Մոնդէզ ի սուտ դից՝
Եւ նա ինքն իսկ եբաց զաչըս դըստերըն իւրոյ :
Համօրէն նոր աշխարհիս է օրինակ Ալզիրա .
Վարանեալ ժողովուրդք ակընկառոյց ի նա կան .
Սիրտ նորա զամենայն սիրտըս տացէ սպանոսաց ,
Ընկալցի Ամերիկա ի գուճս իջեալ զբարըս մեր .
Անդանօր արմատս ի խոր արկցեն հաւատք ճըշմարիտ ,
Հարսանիք ձեր են երկուց աշխարհաց զօդ միութեան .
Մարդիկս այս վայրենի մեր օրինացս ատեցողք՝
Ի գիրկըս քո տեսեալ ըզդուստր իւրեանց արքայից ,
Առաւել խոնարհամիտ եւ սըրտալիր յորդորմամբ
Հըլուական պարանոցս արկցեն ի լուծդ երջանիկ ,

Եւ տեսից, որդեակ իմ, շնորհիւ անոյշ կապանացդ,
Ցայսմհետէ զամենայն սիրտ՝ քրիստոնեայ և սպանիոյ ։
Մոնդէզ գայ ։ Երթ, որդեակ, առ սեղանովք մնա ինձ՝
Ցորըս դուստր իւր իւրեւ հանդերձ երթալ հանդերձին ։

ՏԵՍԻԼ Բ

ԱԼՈՒԱՐԷԶ, ՄՈՆԴԷԶ.

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Եւ արդ քո իմաստութիւնդ եւ զօրութիւն հայրական
Ցանկուցին ի մեզ ըղձամըն Ալզիրայ դըստեր քոյ ։

ՄՈՆԴԷԶ

Հայրըդ դու տառապելոց, ներեսջիր մեզ՝ թէ դուստր իմ,
Զօրոյ զտոհմն եւ զտէրութիւն Կիւզման առեալ աւերեաց,
Ցուցանել գեռեւս յանձին թըւի նըշմար ինչ ահի,
Եւ ստամբ դողդոջելով առ յաղթականն իւր գնայ ։
Ցօդակապն՝ որ զօդելոց է զիմ աշխարհս եւ զԵւրոպ,
Սարսուցեալ է զդուստրըն իմ ըղձըմեալն յայսմ աշխարհիս,
Բայց ընաւ խաբէութիւնք մըտաց մարբին ի ձայն քո.
Ուսուցին վարք քո մեզ զօրէնըս քո մեծարել.
Քեւ երկինք մեզ ծանուցեալ, քեւ պայծառ միտքս ի նոր կեանս ։
Այս աշխարհ նըկուն եղեւ սպանիացի երկաթոյն,
Նա տեղի տայ զօրութեան, առաքինի սըրտից՝ մեք.
Քոյոց քաղաքակցաց կատաղութիւն անողորմ,
Նոցին պէս ատելի անէր զԱստուած նոցա մեզ,
Գարշէաք յԱստուծոյն զոր մոլութիւն մեզ յայտնեաց.
Ի քեզ լոկ սիրեմք ըզնա, ի սիրտդ է նա նըկարեալ.
Այս աջա մատուցանէ քեզ ըզՄոնդէզ և զդուստր իմ.
Մեր կըրթեալ քով լաւութեամբք. եմք մեք քոյին ընտանիք.
Լեր նոցա հայր յամայր ամս, եւս եւ մերոց պետութեանց ։
Տամ ըղկոյսն իմ որդւոյդ, ի գիրկըս իւր արկանեմ,
Ալզիրա, Բերու, Բոդոզ՝ նորա են արդ ըստացուածք ։
Ե՛րթ ի վեհ քո տաճար զհանդէս տօնին տուր հրաման.
Երթ, թըւիմ տեսանել զերկնից անմահ ժողովուրդս
Իջեալս ի կամարաց իւրեանց, խառնեալս ընդ մարդիկ.
Դըստերս եմ երաշխաւոր. նա եւ ընդ ես ընկալցի
Ըղխրոխտըն Կիւզման՝ իւր ի փեսայ եւ ի տէր ։

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Քանզի ձեռք իմ կարօղ գըտան կազմել զայս հանդոյց,
Սիրելիդ Մոնդէզ, իջից երանաւէտ ի շիրիմ ։
Առաջի մեր քո բացեալ զանըրաւ նահանգս այսոսիկ,
Լուսաւոր այսօր արա զծագս եւ զսահմանս աշխարհին ։
Աստուած դո՛ւ քրիստոնէից, լեր պետ ուխտիցս հրաշակաւ,
Որ աստէն ի քո սեղանս երախայրիք ելանեն.
Արի էջ, առ քեզ ձըգեա զԱմերիկա սքանչացեալ ։
Ողջ մընա. երթամ հեշտել եւ զերջանիկ հարսանիսս.
Ողջամբ կաց. զերանութիւն որդւոյս ի քէն գիտացից ։

ՏԵՍԻԼ Գ

Մ Ո Ն Դ Է Զ.

Աստուածոց քանդիչդ աստուած, զորս ես անչափ պաշտէի,
Պաշտպանեա զգաան եւ զողորմ իմոցս ամաց կատարած,
Ամենայն բարձաւ յինէն, դուստր իմ միայն մընայ ինձ.
Աչք քո բաց լիցին ինձ, եւ զսիրտ նորին ուղղեսջիր ։

ՏԵՍԻԼ Դ

ՄՈՆԴԷԶ, ԱԼԶԻՐԱ.

ՄՈՆԴԷԶ

Դուստր իմ, ժամ է արդ. եկ հաւանեաց բաղդին քում ։
Մանաւանդ, եթէ հաւատդ եւ սիրտդ է 'նդ իս միաբան,
Քոյով երջանկութեամբ կատարեա զբաղդ աշխարհիս.
Պաշտպանեա պարտելոց, հրամայեա մեր յաղթողացն,
Ի ձեռին նոցա չիջո զսատակչական շանթս իւրեանց,
Ի միջոյ թըշուառութեան՝ թագաւորացն ել ի կարգ.
Պարտ է քեզ վիճակին քում պատշաճել ըզգընութիւնդ.
Ըզգեցիր նոր իմըն սիրտ, եկ, լեր հնազանդ, արի 'նդ իս,
Եւ ծընցիս սպանիացի, յանձնէ քումմէ հրաժարեալ ։
Ալզիրա, սըրբեա զարտօսր, որ նախատինք է հօր քում ։

ԱԼԶԻՐԱ

Բովանդակ քո է արիւնս . այլ սիրելի թէ քեզ եմ,
Հայեաց յիմ անյուսութիւնս , եւ ընթերցիր ի սիրտ իմ:

ՄՈՆԴԷԶ

Ոչ կամիմ այլ տեսանել զամօթալի ցաւըս քո .
Ընկալայ զխոստումըն քո , կատարել հարկ է քեզ զայն :

ԱԼԶԻՐԱ

Խըլեցեր դու յինէն զահաւոր զայն ողջակէզ :
Զինչ ասուըք , երկինք արդար , ի պատանդել զհաւատս իմ.
Աւաղիկ օրն ահագին յոր ամենայն եղ յինէն ,
Ցոր երկաթ սէգ Նկիւզմանայ յանդըգնեցաւ սատակել
Զորդւոցն Արեգական ըզտէրութիւն ահարկու :
Քանի՜ օրս այս դրոշմեալ է սոսկալի նըշանօք :

ՄՈՆԴԷԶ

Մեք միայն առնեմք զաւուրըս մեզ յաջող կամ ձախող :
Թող ձն անդր ըզսընոտի խըտրանս՝ ըզգործըս քըրմաց ,
Զոր տըխմար ժողովըրդոցս աւանդեցին հարքըն մեր :

ԱԼԶԻՐԱ

Ի նըմին աւուր , եղո՜ւկ , վըրէժխընդիր պետութեանս
Զամօր յոյսըն սըրտիս , կորեաւ անդէն ի կըռուին ,
Սիրելին իմ Զամօր , ընտրեալըն քեզ ի փեսայ :

ՄՈՆԴԷԶ

Եւ ես ինքն , իբրև ըզքեզ , հեղի արտօսր ի մահ իւր .
Գնացեալքն ի գերեզմանս՝ հաւատս ինչ ոչ պահանջեն :
Տար աղէ , տար ի սեղան սիրտ ինքնազլուխ ինքնատէր .
Տուր հրաման քում արութեանդ հեռըել վանել ըզհրապոյրս
Անհանճար տըռփանաց ի մըղեղեալ ցուրտ աճիւն :
Բովանդակ պարտիս զհօգիդ քըրիստոնէիցն օրինաց ,
Ինեւ քեզ հրամայէ Աստուած յայս լուծ մըտանել :
Հրաւիրէ զքեզ ի սեղան , եւ զքո զընացըրդ ուղղէ .
Լո՛ւր ձայնին :

ԱԼԶԻՐԱ

Հա՛յր իմ, դու զիս մինչ յո՞ր սահման ընկեցեր .
Գիտեմ զինչ որ է հայր , և զինչ նորա զօրութիւն .

Զոհել զիս , թէ հրամայէ , այն առաջին պարտք են իմ,
Եւ իմ հնազանդութիւն՝ ըստ չափ անցեալ ելեալ է ,
Զոր ընութեանն է սահմանեալ այսըմ պարտուց նուիրական :
Աչք իմ ցայժմ ինչ ոչ տեսին , բայց թէ միայն աչօք քովք ,
Սիրտ իմ քեւ փոփոխեալ՝ զաստուածըս իւր լէք եթող .
Ոչ ցաւէ ինձ մեծութիւն փառաց նոցին կործանեալ
Խոնարհեալ իբրեւ ըզմեզ առաջի նոր Աստուծոյն :
Սակայն դու ի հաստատելդ ինձ յալէկոծ ի ծուփս իմ,
Թէ առ ոտս իւրոց բագնաց խաղաղութիւնըն բնակէ ,
Թէ օրէնք իւր եւ խըրատք՝ ըսփոփական եւ անըիծ ,
Բուժեսցէ զծանրաթախիծ ըզգայութեանց իմոց վէրս ,
Պատրէիր զիմ հիքութիւն : Սուր իմն հատու հանապազ
Ի ծոցի անդ Աստուծոյն եկեալ ըզսիրտս հարկանէ ,
Անդր ածեալ ըզկերպարանըն մըշտակաց եւ անջինջ .
Կենդանի կայ տակաւին Զամօր ի սիրտ սիրելւոյն :
Պարսաւեա , թէ պարտ իցէ , զարդարացի կիրըս զայս ,
Ըզհուրըս զայս յաղթող ժամանակի եւ մահու ,
Զայս սէր անմահական , եւ առ ի քէն հրամայեալ՝
Զուգեա զդուստըր քո ի խըոխտըն բըռնաւոր սիրող իւր ,
Զայդ երկիրս իմ պահանջէ , հարկ անհրաժեշտ , հնազանդիմ .
Այլ դողա ի զօդելդ ըզկապըդ զայդ վատաբախտ ,
Սոսկացի՛ր որ զԱստուծոյ վըէժխընդրութիւն ինձ պատմես ,
Որ հարկեա զիս ընթանալ իւր երեսացն յանդիման
Ուխտել այսըմ փեսայի մատուցելոյ ինձ այսօր՝
Ըզսիրտ իմ բորբոքեալ դեռ եւս ի սէր այլ ուրուք :

ՄՈՆԴԷԶ

Ո՜հ , դուստր իմ, զինչ ասես : Ի ծերութիւն իմ խնայեա .
Ի բնութիւն երդմնեցուցեալ զքեզ եւ ի գութ զօրովիս ,
Ի բաղդ մեր սոսկալի զոր կարէ աջ քո փոխել,
Ի սիրտս այս հայրական զոր դու ի բանտ երգիծեր ,
Մի զվախճան աւուրց իմոց ցաւովք լընուր դառնութեան :
Իցէ՜ իմ՝ քայլ մի փոխեալ յերջանկութիւն ոչ ի քոյ .
Ի վաստակս իմ վայելեա , սակայն երկիր մի թուեսցէ
Զդըժուարին երանութիւնն յոր գիտացի զքեզ ածել:
Վարք քո նորաթեք՝ ըսկիզըն առեալ յայսմ աւուր ,
Ի մատանց պարտուցըն քոց կայ գըծագրեալ յաւիտեան .
Աշխարհս յոգնահառաչ ըստիպէ զքեզ յայն հանդէս ,
Ի քեզ ակն ունի միայն . մատնել ըզնա կամիցես :
Ուսիր զանձանցդ նըւաճել : « փնոյ »

ԱԼԶԻՐԱ

Պա՛րտ է կեղծիս ուսանել .
Որպիսի՛ գիտութիւն , ո՜հ :

ՏԵՍԻԼ Ե

ԿԻԻԶՄԱՆ . ԱԼԶԻՐԱ .

ԿԻԻԶՄԱՆ

Իրաւ է ինձ բողոքել
Զի փութոյ պնդութեանս ընդ դէմ դընի տակաւին
Դըժպըհի յուլութիւն դանդաղանաց այդոցիկ :
Ես զօրէնս իմ արգելի զկապիս ի պատիժ ժըպրհութեան
Ամենայն թըշնամեացս որոց դու զշնորհս խընդրէիր .
Արձակեալ են եւ ազատք . այլ սակայն եւ չիկնեցայց .
Եթէ այս դոյզն երախտիք ըզքեզ ի գութ ածիցեն .
Այժմ ոչ ակն ի մեծազօր զօրութեանէս ունէի .
Կամէի ունել ըզքեզ յիմմէ սիրոյս եւ ի քէն .
Եւ ի լըումն աննչանացս ոչ ի մըտի կարծէի ,
Եթէ իմ երջանկութիւն վիշտ ինչ ի քեզ բերիցէ :

ԱԼԶԻՐԱ

Երանի՛ թէ միայն սըրամըտութիւնն երկնաւոր
Զօրըս զայս մի արասցէ մեզ երկոցուն մահաբեր .
Տեսանես զինչ երկիւղ ալմըկէ զիս եւ խռովէ ,
Յաչըս իմ բարբառի , յերեսս իմ է նըկարեալ :
Այսպիսի է բնութիւնս . եւ ոչ երբեք երեսք իմ
Ըզսըրտիս լեզու ի սուտ հանին բընաւ տակաւին :
Որ գիտէն կեղծաւորել , կարէ մատնել զհաւատ իւր .
Այդ արուեստ է Եւրոպայ . ինձ ոչ ի դէպ , ոչ պատշաճ :

ԿԻԻԶՄԱՆ

Տեսանեմ զվըստահութիւնդ , եւ քաջ գիտեմ զի Զամոր
Կենդանի է յուշի քում , եւ տակաւին սիրելի :
Իշխանն այն յամառոտ , եւ ի մարտի լեալ նըկուն ,
Զինուորի յիս տակաւին ի մահացուն գիշերոյն :

Պարտեցի զնա կենդանեաւ , միթէ երկնային յետ մահու .
Կաց ի յիս թըշնամանացդ , եւ յողբալոյ զնա լըռեա .
Պատշաճք քո , իմ անուն եւ սիրտ ընդ այդ խոցոտին :
Արտասուքդ հեղեալ՝ ի սիրտս յայս նախանձուկս արկանեն :

ԱԼԶԻՐԱ

Մեղմասցի բարկութիւնդ , նըւազ լիցի եւ նախանձդ ,
Ախոյան որ ի շիրիմ՝ այդչափ նախանձ չարկանէ .
Սիրեցի զնա , չեմ յուրաստ , եւ պարտական իսկ էի ,
Աշխարհիս տառապելոյ Զամոր էր յոյս՝ ապաւէն ,
Խոստացաւ ինձ զիւր հաւատ , եւ ցանկալի եղեւ ինձ .
Սիրեաց զիս . ինձ մահ նորա հասեալ տայ դեռ արտասուս :
Դու մի՛ բնաւ իշխեսցես դատապարտել զայս ցաւս իմ ,
Այլ ծանիր զհաստատութիւնս եւ խելամուտ լեր սըրտիս .
Եւ թողեալ զայս ընդ իս անագորոյն խրոխտութիւն ,
Արժանի լեր , թէ մարթի , հաւատարիմ սըրտիս այս : « Գնայ »

ՏԵՍԻԼ Զ

ԿԻԻԶՄԱՆ .

Պերճութիւն իւր , վըկայեմ , եւ պարզութիւնն անկեղծիկ
Զարութիւնս յապուշ կըրթէ , եւ սիրելի է խորհմանս :
Ոն անդըր , մի թողցուք թէ այդ բնութիւն խըստերախ
Ի նուաճել զիս քան զողջոյն աշխարհս աշխատ առնիցէ :
Բնութիւն անպաճոյճ՝ ի սանձանել անդ զիւր դէմ՝
Սիրտ վայրագ թողու ինմա իւրում երկրին պատշաճեալ :
Յաղթեսցեն պարտուց հրամանք՝ ապըստամբող խեռութեան .
Ամենայն բաց ի նմանէ հնազանդ է ինձ աստանօր .
Հարսանիք ըզնա զլեսցեն , եւ մի ես որ սասացէ՝
Թէ 'նդդէմ որ յաղթողի եւ տեառն իշխեաց ընդվզել :

ՀԱՆԴԷՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա.

ԶԱՄՈՐ, ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՔ.

ԶԱՄՈՐ

Բարեկամք, որոց կորով մահկանացուաց վեհագոյն՝
Ի վտանգս արծարծանի, եւ բորբոքի ձախողք.
Բարեփառ ընկերակիցք դժոխըմբեր իմ բաղդի,
Ո՛չ հասցուք մեք բնաւ վրէժխընդրութեան կամ մահու.
Կեցցո՞ւք անպիտանք Ալզիրայի եւ երկրիս,
Թողցո՞ւք ի Կիւզման ըզգարշելի կեանըս իւր,
Մի՞ գլացուք, մի՞ պատժեսցուք զյաղթօղըն զայն բռնաւորակ,
Մի՞ հանցուք վրէժ զաշխարհիս զոր մոլութիւն իւր կորոյս:
Դիք անզօրք, աստուածք սնոտիք լայնածաւալ նահանգացս,
Ոխերիմ աստուածոց ետուք ի ձեռս ըզնոսա.
Վեց հարիւր սպանիացիք ապարանցին հարուածովք
Զերկիր իմ եւ ըզգահ, ըզձեր տաճարս եւ ըզձեզ.
Զեք ձեր ո՛չ եւըս բագին, եւ ո՛չ ինչ իմ տէրութիւն.
Զամենայն ինչ կորուսաք, զըրկեցայ եւս յԱլզիրայ:
Տարայ զբարկութիւնս, զամօթ եւ զցաւըս սըրտիս
Մինչ յաւազս անդ երերունս, եւ մինչ ի խորս անտառաց:
Ի գօտւոյն այրեցածի եւ յաշխարհիս ի միջոյ
Նոսա ակըն տուընջեան ըզմոլորեալ ընթացս իւր
Մինչ ի վայրսն յոր դադարեալ ի լոյս տալոյ գաւառացս,
Առնէ ակիզբըն տարւոյն, եւ ընդ կըրուկ դարձ առնէ:
Աստ արդ ձեր մըտերմութիւն եւ քաջութիւն եւ խընամք
Ընդարձակ խորհըրդոցս ետուն խրախոյս ի յոյս մեծ.
Եւ ես յայս աշխեղ կայեան համարեցայ կատարել
Ըզկորկին պարծանք սըրտիս, ըզվրէժ բնիու եւ ըզսէր:

Եղեալ մեր այրընտիր արի արանց եւ քաջաց
Յաւէրժ ոխացելոց ընդ ընչաքաղց տեարըս մեր՝
Թողաք ըզնոսա թափառական յայս անտառս
Լըրանեալ ըզպատուարս՝ ի բաւանց մերոց կառուցեալս:
Հասեալ այսր՝ ըմբըռնիմք, ամբոխ բազում անողորմ
Ի վիրապս անդընդախորս ընկենու զմեզ եւ յերկաթս:
Ելանել ի բանտէն դըժոխայնոյ՝ տան մեզ թոյլ,
Ոչ արժան զմեզ համարեալ առնել բաղդիս իրազեկ:
Բարեկամք, ո՞ր իցեմք. ո՞չ գիտիցէ պատմել ոք,
Ո՞վ այն աստ որ հրամայէն, զի՞նչ բախտ իցէ Ալզիրայ,
Թէ գերի՞ է Մոնդէզ, եւ տեսանէ՞ դեռ զարեւ,
Թէ զաղէտըս իւր կըրէ յայս ահաւոր արքունիս:
Տըրտմալից սիրելիք թըշուառական Զամորայ,
Ո՛չ կարէք յայտ ինձ առնել զճակատագիրս անծանօթ:

ՈՄՆ ՅԱՄԵՐԻԿԱՑԻՈՑ

Յայլ եւ այլ տեղիս արկեալք իբրեւ ըզքեզ ի շըղթայս,
Եւ պէսպէս ճանապարհօք այսր յապարանս յայս ածեալք,
Օտարք եւ անծանօթք այսմ անողորմ երամոյ,
Ոչ լուաք ինչ բընաւ յամենայնէ որ ըզքեւ:
Իշխան փառախտարակ, լաւ եւս բաղդի արժանի.
Բռնաւորք մեր եթէ զմահ քո սահմանեալ կընքեցին,
Բարեկամք քո գէթ ընդ քեզ ի մեռանել յօրդորեալք,
Արժանի զքեզ սիրելոյ են, եւ գալ զհետ հետոց քոց:

ԶԱՄՈՐ

Յետ փառաց յաղթութեան չիք ինչ բընաւ ընդ երկնաւս
Քան ըզմահ փառաւոր՝ մեծապատիւ իրաւամբք.
Սակայն՝ ի նախատինս եւ յանարգանս մեռանել,
Եւ թողուլ ի մեռանելն ըզհայրենիս իւր յերկաթս.
Առանց վրիժուց զընալ, եւ կորընչել ի ձեռաց
Սրիկայիցն Եւրոպայ. եւ սպանողացս այսոցիկ,
Որ արեամբ արբեցեալք ի գանձըս մեր չարակնօղք,
Աշխարհիս վտարելոյ նենգախոշաւերիչք,
Լըկնեցան զիս մատնել նախատական տանջանաց՝
Ի խըլել ինչըս յինէն եւ քան զնոսին արհամարհս,
Ընկենուլ ի գերեզման քաղաքացիս սիրելիս,
Ըզհաւատ հօգւոյն թողուլ բըռնաւորացս այսոցիկ,
Լըքանել զԱլզիրա՝ իւրեանց անարգ մոլութեան,
Այս մահ է սոսկալի, եւ քըստմընել տայ յահէն:

ՏԵՍԻԼ Բ

ԱԼՈՒԱՐԷԶ, ԶԱՄՈՐ, ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՔ.

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Արձակեալ լերուք եւ ողջ։

ԶԱՄՈՐ

Ո՛չ երկինք, զի՞նչ է այս լուր.
Զի՞նչ այս բարութիւն անհաս խոհըս մտաց,
Ո՞վ ծերս այս, կամ ո՞ր աստուած եկեալ զարմանս ինձ ածէ.
Ըսպանոս երեւի, եւ գիտիցե՞ս դու ներել։
Թագաւո՞ր իցես, եւ այս քաղաք իցէ՞ ինչ ընդ քեւ։

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Ո՛չ, սակայն՝ կարեմ գոնէ անմեղութեան կալ պաշտպան։

ԶԱՄՈՐ

Զի՞նչ ապա իցէ քո բաղդ, ազնուական ծերունիդ։

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Յօգնութիւն ժամանել մահկանացուաց թշուառից։

ԶԱՄՈՐ

Ե՛հ. եւ ո՞ շընչէ ի քեզ զայդ գըթութիւն վեհափառ։

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Աստուած, հաւատքս իմ, եւ շնորհապարտ միտք եւ սիրտ։

ԶԱՄՈՐ

Աստուա՞ծ, եւ քո՞ հաւատք։ Իսկ զի՞նչ, անգութ բռնաւորքս,
Արեան ծարաւի մարդախողխողք գազանքս այս՝
Որ զերկիր անմարդի դընեն, եւ դաժ մոլութեամբ
Ցաւագին անապատ դարձուցին զիմ հայրենիս,
Ոյց օրէնք են առաջին՝ ագահութիւն վատշուէր.
Հայր իմ, չէ՞ նոցա եւ քեզ ուրեմն Աստուած նոյն եւ մի։

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Նոյն Աստուած է, որդեակ, այլ անարգեն նոքա զայն.
Ի սըրբոց ծընեալ օրէնս, եւ յոճիր մեղս հատանեն։
Ի չարիս վարեցին զիշխանութիւն իւրեանց նոր.
Հըմուտ ես եղերանցն, այլ ա՛ռ ի միտ ըզպարտս իմ։
Արեգակն երկիցս անգամ ծագաց ի ծագս աշխարհի
Զերկիր ձեր եւ ըզմեր լուսաւորեաց յընթացս իւր,
Յորմէ հետէ ոմն ի քոյոցդ ազնուագութ օճանաւ
Մինչդեռ բաղդն իմ ի ձեռան էր, հաճեցաւ զկեանս իմ շնորհել։
Ի ժամէն յայնմանէ սիրտ իմ կըցորդ է վըշտացդ,
Ամենայն քաղաքակիցըրդ քո եղեն ինձ յեղբարս.
Եւ մեռայց երանելի՝ եթէ գտանել կարիցեմ
Ըզդիւցազն այն անծանօթ՝ որ պահպանել գիտաց զիս։

ԶԱՄՈՐ

Ի դէմսն եւ ի հասակ ու ի գերագոյն լաւութիւնն՝
Ինքն է սա, մի՛ յերկուանցուք, Ալուարէզ ինքն իսկ է սա։
Կարիցե՞ս ինչ դու ի մեզ զբազուկըն զայն ճանաչել,
Ում երկինք շնորհեցին խափան լինել մահուան քում։

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Զի՞նչ առէ։ Ա՛հ իս մատիր։ Երկի՛նք, վերի՛ն տեսչութիւն.
Սոյն սա է, ահաւասիկ ում եսըս եմ շնորհապարտ։
Աչք իմ, եղո՛ւկ աչք, տըկարացեալք ի տիոց,
Ե՞ր հընար ձեզ այսչափ ո՛չ, ըզնա 'նդ երկար որոնել։ « ֆէրէս ոծէ »
Բարերարդ իմ, որդեակ իմ, զի՞նչ ինձ առնել է արժան.
Ի տեղւոջս հաճեաց բնակել, եւ ես եղէց քեզ ի հայր.
Պատկառեաց մահ ի կենացս, որոյ եմ քեզ շնորհընկալ,
Ա՛ռ ի տալ ինձ ժամանակ՝ հատուցանել զպարտս իմ քեզ։

ԶԱՄՈՐ

Հայր իմ, ո՛չ, եթէ երբեք անագորոյն ազգըդ քո
Ցուցեալ էր ըզնըշոյլ ինչ ի քոյոց լաւութեանց,
Հաւատամ ինձ զի աշխարհս այս յաւուրս յայսմ աւերակ
Սըլանայր ինքնայօժար առնուլ զնոցին սամեանս։
Բայց որչափ բարերար է քո հոգիդ եւ մաքուր,
Այնչափ անգըթութիւն նոցա մըռնչել տայ բնութեան.
Ընտրեմ ես մեռանել՝ քան ընդ նոսին կեալ ուրեք։
Իսկ զոր ակն ունիմ լսել եւ որում անձն իմ ցանկայ,
Է գիտել գէթ թէ արդեօք արիւնարբու ձեռք իւրեանց

Զեղկելոյն Մոնդեզայ վախճանեցին զտառապանս,
Եթէ հայրն Ալզիրայ . . . Ո՛հ, տեսանես զարտասուս՝
Զոր քամէ ի ցաւոցս յոյժ ցանկալի յիշատակ :

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Մի ծածկեր զարտասուսդ եւ մի լինիր ի շփոթիս .
Նշանակ է այն քաղցըր մարդկեղէնըս բնութեան :
Վա՜յ որոց ապաշնորհաց յոճիր չարիս ծընելոց,
Որ ի վիշտս այլոց երբեք ոչ ինչ գեղձեալ գորովին :
Արդ գիտեա՛ զի բարեկամ քո լի փառօք եւ աւուրբք,
Աստ առ իս անցուցանէ զանուշակ կեանըս բաշխից :

ԶԱՄՈՐ

Տեսից զինքն :

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Այո՛, մի երկմըտեր, ո՛ տայր այսօր
Թէ առնէր ըզքեզ խորհել եւ կեալ որպէս զինքն ըզնա :

ԶԱՄՈՐ

Զի՞նչ, ասես թէ Մոնդեզ . . .

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Կամի զի դու լուիցես
Ի նորին բերանոյն ըզբնաւն որ յինքն ակնարկէ,
Ըզբաղդէն որ զմեզ զօդեաց, զերանաւէտ կապանացն .
Որ ըզգրոհն իմ յօդեսցեն ի բնիկս նորում աշխարհին :
Ցաւաւել խընդութենէս երթամ պատմել որդեկիս
Ըզյանկարծ երջանկութիւնն առ մեզ յերկնից առաքեալ :
Վայրկեան մի գնամ ի քէն, բայց ի սպաս քոց պիտոյից,
Եւ պընդել ըզկապըն զայն՝ ամենեցուն մեր զօդիչ: « Եղանէ »

ՏԵՍԻԼ Գ

ԶԱՄՈՐ, ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՔ.

ԶԱՄՈՐ

Երեւին արդ ի վերայ իմ երկնաւոր բարութիւնք,
Գըտանեմ այր մի արդար ի խուժադուժ յայս կայեանս :

Աստուած ամէն է Ալուարեզ՝ իջեալ ի մէջ Թիւրելոց
Առ ի զբաղս ամոքելոյ տիեզերաց համօրէն :
Որդի մի՝ ասաց ունել, եղիցի նա ինձ եղբայր .
Լիցի նա, եթէ կարէ, լաւ ի հօր այսմ արժանի :
Ո՛վ օր, ո՛վ քաղցըր յոյս սըրտիս իմոյ խռովելոյ :
Յետ ամաց երից, Մոնդեզ, գտանաս առ իս միւսանգամ.
Ալզիրա՛, իմս Ալզիրա, ես ի ծառայ քեզ եղէ,
Արարի քեզ զամենայն, կենդանութեա՛ն ողւոյս շունչ,
Ա՞ստ իցես ի տեղիսս, աւա՜ղ, պահէ՞ս ինձ արդեօք
Ըզհաւատ ուխտից մերոց՝ ի մեր պարծանս առաջին :
Տառապեալ սիրտ եւ ոգի չլինի երբեք աներկմիտ : . . .
Աւաղ այս միւս ոք ծերունիս ո՞վ է որ գայ յառաջէ :

ՏԵՍԻԼ Դ

ՄՈՆԴԷԶ, ԶԱՄՈՐ, ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՔ.

ԶԱՄՈՐ

Սիրելիդ իմ Մոնդեզ, դու ես ում ես գիրկս ածեմ.
Զսիրելիդ Զամոր տես ի մահուանէ ճողոպրեալ
Յարգանդէ գերեզմանին ի փըրկութիւն ծընեալ քեզ.
Տես ըզքաղցըր բարեկամդ, ըզդաշնաւորդ, ըզփեսայդ :
Ա՞ստ իցէ Ալզիրա. խօսեաց զի՞նչ բաղդ իցէ իւր.
Վախճանեա միանգամ տալ ինձ ըզկեանս կամ ըզմահ :

ՄՈՆԴԷԶ

Իշխան վատաբախտ, ի համբաւուց մահուն քոյ՝
Կըսկիծք գորովալիք հորդան եռուն յոգիս մեր.
Ըզքեզ միշտ յանագորոյն բաղդէն մերմ խընդրէաք,
Ըզթափուր գերեզմանաւ զոր ձեռք մեր քեզ կանգնեցին :
Աւաղ դու կեաս. ո՛չ թէ երկինք տացեն քեզ կեանս ինչ խաղաղ.
Երանի թէ ամենայն աղէտքս յայս տուն սպառեսցի :
Զամոր, ո՛հ, որպիսի ճակատագիր զքեզ այսր ած :

ԶԱՄՈՐ

Պասուք խընդրելոյ զվրէժ քո եւ զգըստերդ եւ ըզդից :

ՄՈՆԴԷԶ

Զի՞նչ խօսիս :

ԶԱՄՈՐ

Յիշեա զօրըն զայն ահեղ՝ սոսկալի՝
Յորում խրոխտն այն ըսպանոս անխոցելին, ահաւոր,
Կործանեաց, հիմնայատակ քանդեաց զորմունս այսոսիկ՝
Զոր որդւոց Արեգական էր վաղընջուց կառուցեալ[1]:
Անուն իւր էր Կիւզման: Բաղդըն որ զիս տագնապէ՝
Չհասոյց յիս ի նորայոցըն բայց զանուն իւր եւ զմեղս:
Այս անուն, սիրուն Մոնդեզ, իմում սրտիս մահաբեր,
Մահուց եւ աւարմանց էր սոսկալի նըշանակ:
Յայդ անուն՝ յիմոց զըրկաց յափըշտակեն զդուստըրն քո,
Ցանարգ գերութիւն վարեն ըզքոյդ ազգատոհմ.
Ըզտաճարըս զայս քանդեն, եւ զպաշտելի զայս բագինս՝
Ուր աստուածք մեր մընային որդի քո զիս անուանել:
Քարշեցին զիս առ նա. պատմեցի՞ց քեզ յոր տանջանս,
Յոր չարիս ագահութիւն իւր խուժադուժ մատնեաց զիս,
Ի հանել յինէն զինչս աստուածարեալս ի նմանէ,
Ըզկուռս ազգին իւրոյ՝ զորս ես առ ոտըն կոխեմ.
Եւ թողին զիս կիսամահ ի խոշտանգանըս ցաւոց:
Ոչ կարէ ժամանակն ըզթըշնամանըս կակղել:
Ի գլուխ ամաց երից գումարեցի զբարեկամս
Ներտացեալս ընդ մեզ ի վրէժ հասարակաց մեր քինուն.
Աստ յանտառըս մեր կան, եւ քաջանուն գունդ նոցին
Առցէ զվրէժն Ամերիկայ կամ կորիցէ զպարըսպօքս:

ՄՈՆԴԵԶ

Վըշտակից եմ քեզ, սակայն, ո՛հ, մինչեւ ցո՞ր վայր մոլիս:
Մի խընդրեր քեզ ըզմահ՝ որ խոյս ի քէն կամեր տալ.
Բարեկամքըդ զի՞նչ կարեն, զի՞նչ նոցա զէնք դիւրաբեկք՝
Զըրաբնակ կայտառացըն կողոպուտք անպիտանք,
Գայլախազք ապիկարք՝ կերպարանեալք ի սուսեր,
Զօրական կիսամերկ եւ անհրահանգ ի կըռիւ,
Ընդդէմ խրոխտ ըսկայից՝ բըռնակալացն աշխարհի,
Ցերկաթ չողացելոց, եւ վառելոց յիւրեանց չանթ,
Որ երագ քան ըզհողմս ի մեր վերայ խոյանան՝
Ի գազանս հեծեալ ռազմիկըս հնազանդեալս ընդ նոքօք:
Տիեզերք տեղի տուին, մի՛ տացուք իմըս Զամոր:

[1] Պերուացիք՝ ըստ իւրեանց աւանդելեացն՝ զառաջին իշխան իւրեանց կամ զօրքայ, որ շինեացն զԿուզքօ, առէին որդի արեգական լեալ:

ԶԱՄՈՐ

Ի՞նձ ընկճել, ի՞նձ սողալ, մինչ կենդանի դեռ իցեմ.
Ո՛հ, Մոնդեզ, հաւատա ինձ, փայլատակունքն այն եւ չանթք,
Երկաթն, եւ բըռնաւորք մեր կան ծածկեալ եւ զինեալ,
Սըրաթռիչ երիվարք որ ընդ նոքօք մըղեն մարտ,
Կարէին ի նախ տեսիլըն ահարեկել զերկիր մեր.
Ես անըթիւթ հայիմ ի նոյնս եւ խիզախեմ անգոսնել.
Ի յաղթել նոցա չատ է չերկընչել յիմեքէ:
Նորութիւն նոցին միայն՝ որ առ գերեաց զայս աշխարհ՝
Նըւաճէ զերկչոտն յիւրմէ, եւ խոնարհի խիզախին:
Ոսկին, թոյնն այն պաղպաջուն՝ ծընեալ ի մեր աշխարհիս,
Ձըգէ այսըր զԵւրոպէ, եւ պահպանէ ոչ ըզմեզ:
Պակասէ ձեռացս երկաթ. երկինք ի մէնջ խընայեալ՝
Զայդ պարգեւ եղեռնաւոր՝ շնորհեալ ձեռաց է դըժից.
Այլ սակայն՝ անաւագ ժողովըրդոցս ի վրիժակ՝
Երկաթոյ մեզ փոխան՝ երկինք ետուն զքաջութիւն:
Ես կըռուիմ վասն Ալզիրայ, եւ յաղթեցից վասըն իւր:

ՄՈՆԴԵԶ

Հակառակ են քեզ երկինք, զունայն նախանձդ հանդարտեա.
Ժամանակք յոյժ են փոխեալ:

ԶԱՄՈՐ

Աւա՜ղ, այդ զի՞նչ բանք իցեն.
Փոխեցա՞ն ժամանակք՝ եթէ սիրտդ ոչ փոխեցաւ,
Թէ՞ ուխտեցն է եւ փառացն հաւատարիմ դուստըրն քո,
Թէ Զամոր ի յիշատակ մըտացըն կա՞յ կենդանի:
Զայս ի բա՞ց դարձուցանես, լա՞ս դու, հեծե՞ս, հառաչես:

ՄՈՆԴԵԶ

Զամո՛ր աւաղելի:

ԶԱՄՈՐ

Ո՞չ եւս իցեմ որդի քո,
Բըռնաւորք մեր պըղծեցին ըզմեծասիրտ քո հոգին,
Առ ափին գերեզմանիդ ուսուցին քեզ մեղանչել:

ՄՈՆԴԵԶ

Չեմ ես մեղաւոր, եւ այն յաղթողք ամենայն՝
Որպէս դուդ համարիս, ոչ են բընաւ բըռնաւորք:

Են են՝ որոց երկինք եղեն յերկիրս առաջնորդ ,
Ոչ ի գմեզ նըւաճել, այլ ի կըրթել մանաւանդ .
Որ ըերին մեզ նորանոր առաքինի լաւութիւնս ,
Խորհուրդս անմահարարս , ճարտարութիւնս անծանօթս ,
Ըզմարդոյս գիտութիւն , եւ օրինակ վարուց մեծ .
Կարծ , զարուեստ երջանկութեան , ըզխորհելոյ եւ զկեալոյ :

ԶԱՄՈՐ

Զի՞նչ ասես . զո՞ր սարսափումն իշխեաց բերան քո վկայել .
Ալզիրա նոցին գերի , եւ դու զովե՞ս ըզնոսա :

ՄՈՆԴԷԶ

Սակայն չէ նա գերի :

ԶԱՄՈՐ

Եղո՛ւկ , Մո՛նդեզ . ո՛հ , հայր իմ .
Նըրեաջի՛ր վըշտացս իմոց , ներեա իմում բարկութեան .
Յիշեաջի՛ր՝ զի կապանօք յաւիտենից իմ է նա .
Առ ոտս անմահից ըզնա ինձ դու խոստացար .
Ընկալան նոքա զհաւատն , եւ սիրտ իւր չէ երդմնաստ :

ՄՈՆԴԷԶ

Մի՛ վըկայս կոչեր ըզդիս , ըզպատրանացըն ծընունդս ,
Ըզցընորսըն սոսկալիս , զոր ոչ եւս ես ճանաչեմ .
ՅԱստուծոյն զոր ես պաշտեմ կործան անկան համօրէն :

ԶԱՄՈՐ

Զի՞նչ ապա կրօնքըդ քո , զի՞նչ եւ օրէնք հարց մերոց :

ՄՈՆԴԷԶ

Ծանեայ ես զոչինչ նոցա , յուրաստ եղէ ի ցնորիցն ,
Յաշխարհիս անտեսելոյ տա՛յր ինձ Աստուածն աստուածոց
Թէ ի սիրտ քո լոյս ծագեալ՝ յայտնէր անդ զիւր էութիւն ,
Տա՛յր ոք քեզ քաջ ճանաչել , ո՛վ եղկելիդ դու Զամոր ,
Ըզպարծանս Եւրոպէի եւ զոր պաշտէ նա զԱստուած :

ԶԱՄՈՐ

Զի՞նչ պարծանս , անագորոյն . ըըռնաւորք այսր աշխարհի
Զքեզ ի բնաւս են գերեալ , հանեալ ի քէն եւ զաստուածս ,
Եւ դու զայնս ուրացար առ ուրանալ զքո խոստումն :
Ալզիրա եւս ե՞կն ըզհետ՝ քո տկարութեան նըմանեալ :
Ըզգուշ լեր . . .

ՄՈՆԴԷԶ

Ե՛րթ , իմ սիրտ ոչ ինչ զանձնէ սոսկայ .
Օրհնել պարտ է ինձ զիմ բաղդ եւ արտասուել ըզքումմէդ :

ԶԱՄՈՐ

Թէ զհաւատ քո մատնես , արտասուեսցես անշուշտ դու .
Խընայեա ի չարչարանս զոր քո յանցումն ածէ յիս .
Խընայեա ի սիրտս յայս ի զըմրեալ մի 'ստ միոջէ
Աստուածոցըս նախանձու , վրէժխընդրութեամբ եւ սիրով :
Ըզկիւզման խընդրեմ ես աստ , վասն Ալզիրայ թըռչիմ յայն .
Ե՛կ , առ դուստըր քո տար զիս , եւ անդ առ ոտս իւր մեռայց .
Մի՛ յինէն զերջանկութիւն տեսոյ նորին զըլանար .
Ի յետին անյուսութիւն երկիր մըղել ըզԶամոր .
Բե՛ր ի քեզ սիրտ մարդկեղէն , զոր լաւութիւնդ աքսորեալ . . .

ՏԵՍԻԼ Ե

ՄՈՆԴԷԶ , ԶԱՄՈՐ , ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՔ , ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ .

ԹԻԿՆԱՊԱՀ Մ — ՄՈՆԴԷԶ

Տէր արքայ , քեզ ըսպասեն ի լրումն հարկի պաշտաման :

ՄՈՆԴԷԶ

Գամ ընդ ձեզ :

ԶԱՄՈՐ

Ա՛յ անողորմ , ոչ մեկնեցայց ես ի քէն .
Զի՞նչ հանդէս իցէ այն յոր ընթանասըդ , Մոնդեզ . . .

ՄՈՆԴԷԶ

Ողջամբ կաց , լո՛ւր դու ինձ , ի չարաչուք տեղւոյս երթ :

ԶԱՄՈՐ

Թէ եւ զիս տագնապեսցէ աստ բարկութիւնն երկնաւոր ,
Ըզքո հետ եկից :

ՄՈՆԴԷԶ

Ներեա հայրագորով իմ խնամոց :

(— Բեկնապահն)

Թիկնապաշտք, մի՛ տայք թոյլ՝ գալ զիմ կընի առ սեղանս.
Հեթանոսք՝ յօտարոտի սնեալ օրէնս եւ խրատեալք,
Պղծեսցեն թերեւս ըզմեր քրիստոսակրօն պաշտամունս:
Ոչ եւս ինձ անկ է այժմիկ հրամանատու ձեզ լինել,
Բայց Կիւզման տայ ձեզ հրաման, եւ խօսի 'նդ ձեզ յիմ բարբառ:

ՏԵՍԻԼ Զ

ԶԱՄՈՐ, ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՔ.

Զի՞նչ էր զոր լուայ: Կիւզմա՞ն, ո՛վ Նենգ, ո՛վ զայրոյթ.
Ո՛վ ծագ չարութեան, վատ եւ յետին թշնամանք.
Կիւզմանայ՞ սպաս հարկանէ. ուղիղ եղէ՞ խելամուտ:
Զըգուցէ՞ ինչ լաւութիւն ըրնաւ ուրեք յաշխարհի,
Ալզիրա եւս Ալզիրա իցէ՞ արդեօք յանցաւոր.
Իցէ՞ եւ նորա ծըծեալ զայս թոյն ժանտաբուղխ,
Զոր բերին արկին ի մեզ հալածիչք մեր այսօրիկ,
Որ ըզկեանըս մեր լըկեն, ապականեն զվարըս մեր:
Արդ ուրեմն՝ ա՛ստ է Կիւզման: Զի՞նչ խորհել, զի՞նչ առնել է:

ՈՄՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ

Աստանօր համարձակիմ տալ քեզ խորհուրդ փըրկաւէտ.
Այն որ զքեզն ազատեաց, առաքինի ծերունին,
Իսկ եւ իսկ որդւոյն հանդերձ եկեսցէ քեզ յանդիման:
Առ դուրըս քաղաքիս արա զի զմեզ տարցի ոք,
Եկեսցուք, գնասցուք փորձել ըզգործըն մեր մեծաչուք.
Երթիցուք՝ զամենայն կազմել ընդդէմ թշնամեաց,
Մանաւանդ մի՛ խնայեսցուք՝ բայց յԱլուարէզ եւ յորդին:
Տեսի ես ըզպատնիչացս այլատարազ յօրինուած.
Այդ արուեստ մեզ նորահնար, քան ըզքնութիւն յաղթական,
Այդ անկիւնք եւ խորխորատք, եւ բարձրաբերձ այդ մարտկոցք,
Այդ պղնձի փայլատակունք որոտագոչք ի պատուարս,
Այդ դարանք պատերազմի յորս երեւին մահուն դէմք,
Թէպէտ եւ պակուցիչք, չունին ինչ յիս ահարկու:
Եղո՜ւկ, մեր քաղաքացիք չըղթայակապք աստանօր՝
Վաստակեն ի պընդել զամուրըս զայս ատելի:
Կապանօք նուաստացեալ ձեռամբ՝ կանգնեն ամբառնան
Զայս աթոռ հըպարտութեան եւ բըռնակալ խրոխտանաց:
Բայց անչուշտ լեր զի յորժամ տեսցեն զիւրեանց վրէժխընդիրս,

Իւրեանց իսկ ի ներքինըս նոցին ձեռք ամբարձցին,
Քակեսցեն նոքին ինքեանք զահեղակերտն ամբարտակ,
Ըզգործին ձաղանաց իւրեանց եւ զխիստ գերութեան:
Բարեկամք մեր եւ զինուորք յարինալից խորափիտս
Արասցեն քեզ ճանապարհ ընդ դիակունս անկելոց:
Օ՜ն եկեսցուք, մըտցուք այսօրէն առ ոճրագործ գլուխ սոցա
Ըզհրեղէն ռումբըդ չըրջել, զերկաթըդ զայդ եւ զկարկուտ,
Ըզբորակըդ բոցավառ, որ յաչըս մեր թուեցաւ նախ
Հուր իմն երկնածրեւ ի ձեռաց դից տեղացեալ:
Ծանիցուք, կործանեսցուք զայս ահաւոր զօրութիւն,
Զոր յերկար գոռոզութիւն յախմարութեան հիմնեցոյց:

ԶԱՄՈՐ

Քաջանո՜ւն եղկելիք. զի՛ քաղցր է ինձ տեսանել
Միախոհ զսիրտ ձեր ընդ իս, եւ ի զայրոյթս իմ մըտեալ.
Ո՜ տայր մեզ պատուհասել զխըժդըժութիւն Կիւզմանայ,
Եւ զարիւն իւր փոխարէն հեղուլ արեան հայրենեաց:
Դըժընդակ աստուածութիւն մահկանացուաց զըրկելոց՝
Զինեա զձեռս, վրէժխընդրութիւն. մեռցի՛, եւ չա՛ստ իցէ մեզ.
Օ՜ն մեռցի . . . Այլ աւա՜ղ, առաւել հէք, քան արիք,
Խօսս առնեմք զպատուհասէ, եւ եմք գերիք չուառացեալք:
Ահաւոր բաղդին մերոյ լուծ երթալով ծանրանայ:
Ալուարէզ անհետ եղեւ, Մոնդէզ մեզ մատըն լինի.
Սիրելին իմ է թերեւս յայնպիսի ձեռս զորս ատեամ,
Զըմնայ ինձ այլ մըխիթար բայց երկրպագել տակաւին:
Բարեկամք, զի՞նչ այս բարբառք որով կայեանքս այս հընչեն.
Այդ ջահք բոցաճաճանչք լոյս ծագեցին ի տունջեան:
Լըսեմ զի որոտայ պըղինձ խուժդուժ ամբոխին.
Զի՞նչ տօն, կամ զի՞նչ եղեան ի նոցանէ պատրաստի.
Տեսցուք՝ թէ հնա՞ր է գէթ ի տեղւոջէս ելանել,
Կարիցե՞մ փըրկել ըզձեզ, թէ կորընչել է մեզ հարկ:

ՀԱՆԴԷՍ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա

ԱԼԶԻՐԱ·

Ո՛վ ոգիք սիրելեաց, զհաւատս ուրեմն ուրացայ,
Վճարեալ է, եւ Կիւզման իշխէ յաւէրժ իմ անձին:
Ովկիան ամբարձեալ ընդ մէջ երկուց աշխարհացս՝
Անգո՛ր իմըն պատուար արկեալ ուրեմն է ի մէջ.
Նորա՛ եմ, սեղանն ուրեմն ընկալաւ զուխտս երկոցուն,
Եւ երդմունք մեր արդէն արձանագրեալ կան յերկինս:
Ո՛վ յինէն անմեկնելդ, քաղցր ուրուական արինաուշտ,
Ամայի զգայութեանցս ուրու յաւէրժ մերձակաց,
Ցանկալիդ, թէ արտասուքս, աղմուկ եւ խիղճքս սրտիս
Անցանեն թափ ի տապանդ եւ առ մեռեալս հասանեն.
Թէ բազուկն աստուածեղէն կեցուցանէ քան զաճիւն
Ըզմիտըս դիւցազին, զհաւատարիմ սիրտ անձկոտ,
Ըզհոգին որ զքեզ սիրեաց մինչեւ ի շունչ իւր յետին,
Ներեսջիր հարսանեացս որում գըտայ ես հաւան:
Հարկ էր զքեզ պատարագել անհարկութեան կամաց հօր,
Բարուոյն՝ հնազանդելոյս, որոց թըւիմ մայր լինել,
Այնչափ տառապելոց, եւ պարտելոցն արտասուաց,
Խընամոց տիեզերաց, ուր՝ աւա՜ղ, ո՛չ եւս ես դու.
Ո՛վ Զամոր, թոյլ հոգւոյս ցաւատեղւոյ տուր խաղաղ
Կատարել զահեղ ըզպարտս յոր մատնեցին զիս երկինք.
Ժուժկալեա լըռոյս այսմիկ յիս ի հարկէն եղելոյ.
Անողորմ հանդուցիցս՝ որ ծանր եղեն ինձ՝ ներեա՛:

ՏԵՍԻԼ Բ

ԱԼԶԻՐԱ, ԷՄԻՐԱ·

ԱԼԶԻՐԱ

Տեսցուք արդ՝ միշտ գողանալ յաչաց իմոց կամիցին
Ըզմարդիկ տեղեացըս ինձ ի տղայ տիոց սիրելեաց.
Զի՞ք հընար ինձ ըզգերեալսն ողորմելիս տեսանել,
Եւ զողբոց ճաշակել ըզքաղցրութիւն ընդ նոսա:

ԷՄԻՐԱ

Ո՛հ, երկիր մանաւանդ ի Կիւզմանայ մոլութեանց,
Ըզգերեացըն զարհուրեա, եւ զհայրենեաց դողացիր.
Ըսպառնան մեզ եւ ասեն, եթէ մըրումբս գրոհի
Օրս այս լիցի օր ըսպառըսպուռ սատակման:
Այսօր արձակեցին զպատերազմի նըշան դրօշ.
Զհուրն ի խոր սանդարամետըս արգելեալ՝ բորբոքեն,
Զատեանն արինարբու ժողովէին փոյթ ընդ փոյթ,
Կոչեցեալ է Մոնդեզ ի մահահոտ յայն ժողով:
Ա՛յսչափ ինչ գիտացի:

ԱԼԶԻՐԱ

Երկինք, որ զիս խաբեցեր,
Յորպիսի պակուցումն հարեալ մնացի ես աստէն:
Զի՞նչ, գոգցես ի գիրկս իմ դեռ, եւ դեռ առ ոտըս բագնին
Կիւզման ձեռն անողորմ յիմոցըս զըլուխ ամբառնայ.
Զի՞նչ, երդումն ես արարի յեղեան իմոցըս կենաց.
Ո՛վ երդումն, որ նուաճեցեր զիս յաւիտեան քեզ զերի.
Հարսանիք, ժանտ հարսանիք, ընդ ո՞ր ժըպիրհ սատեղջք
Հիւսեաց հայր իմ զհանգոյց սարսափելի կապանացս:

ՏԵՍԻԼ Գ

ԱԼԶԻՐԱ, ԷՄԻՐԱ, ԿԵՓԱՆԷ·

ԿԵՓԱՆԷ

Տիկին, ումն ի գերեաց որ աստ յաւուրքս յայսմիկ
Ընկալան զազատութիւն ի շնորհս մեծի հարսանեացդ,
Ի ծածուկ առ ոտքս քո խնդրէ մատչել անկանել:

ԱԼԶԻՐԱ

Ո՛հ, կարէ վստահութեամբ գալ երեւել յանդիման.
Ցինքն եւ յիւր բարեկամսն ի գութ շարժեալ է սիրտ իմ,
Սիրելիք են յաչս իմ, զհայրենիս յայնըս սիրեմ:
Իսկ զխա՞րդ. մի՞ոք եւեթ խօսել ընդ իս խնդրիցէ:

ԿԵՓԱՆԷ

Գաղտնիք ինչ են նորա զոր ցուցանել կամի քեզ.
Է նոյն ինքըն զօրավարն՝ որոյ բազուկ խնամակալ
Զհայրն, ասեն, Կիւզմանայ գթում փեսայիդ ապրեցոյց:

ԷՄԻՐԱ

Նա, տիկին, ըղձէր խնդրէր, եւ Մոնդեզ ինքն աստանօր
Ի ծածուկ հրամանաց թաքուցանէր զնա ի քէն:
Ի խոր տըրտմութիւն ընկըղմեալ անձըն նորա՝
Ի հոգըս մեծամեծս անդընդասոյզ երեւէր:

ԿԵՓԱՆԷ

Յերեսսն ընթեռնուաք ըզխռովութիւն իւր եւ զցաւս.
Անուանէր ըզքեզ, տիկին, եւ արկանէր արտասուս.
Ոչ զանխուլ՝ եւ ի ծածուկ քըրթմընջանաց իւրոց է,
Զի անգէտ է պատուոյդ եւ ճոխութեանդ յոր հասեր:

ԱԼԶԻՐԱ

Զի՞նչ պատիւ, իմս Էմիրա, զի՞նչ ճոխութիւն անարժան.
Դիւցազնըդ այդ հեր՝ թերեւս իցէ յարենէս.
Տեսեալ իցէ գէթ զազգատոհմիս զօրութիւն.
Ո՛ գիտէ թէ զԶամորայ ծանօթութիւն ինչ ունէր,

Ո՛ գիտէ, մահուան իւրում ականատես ոչ եղեւ.
Գայ խօսել ըզնըրմանէն. ո՛վ մահաբեր իւր փութոյն.
Խօսք նորա՝ յաւելուցուն ի չարչարանս յոր հեծեմ,
Ըզսիրտ իմ խոցեսցէ, պատառեսցէ զվէրս իմ հին:
Այլ չէ փոյթ, թող եկեսցէ. շարժումն ինչ նոր ակամայ
Սողոսկի առհասարակ ի զգայարանս իմ խռովեալս:
Եզո՛ւկ, յայսմ ապարանս իմով թացեալ արտասուօք՝
Զեւ է իմ տակաւին գըտեալ վայրկեան մի խաղաղ:

ՏԵՍԻԼ Դ

ԱԼԶԻՐԱ, ԶԱՄՈՐ, ԷՄԻՐԱ·

ԶԱՄՈՐ

Հուսկ ուրեմն յիս դարձուցաւ: Զոր տեսանեմս՝ այ՛ն իցէ:

ԱԼԶԻՐԱ

Երկինք, այս էր դէմք նորա, եւ այս ընթացք եւ բարբառ.
« Անկանի ի գիրկս Էմիրայ »
Զամոր, ո՛հ, մեռանիմ. շունչ իմ առ իս կայ հազիւ:

ԶԱՄՈՐ

Օ՛ն ծանիր ըզսիրելիդ:

ԱԼԶԻՐԱ

Զամոր առ ոտս Ալզիրայ.
Զի՞ցե՞ն ինչ պատրանք:

ԶԱՄՈՐ

Ոչ. կեամ դարձեալ վասըն քո,
Պաշտանջեմ առ ոտըս քո զերդմունըս քո եւ զհաւատ:
Ո՛վ հոգւոյս իմոյ հատոր, անձին իմում ցանկալի.
Դու զոր ահէր անուշակ իմում սըրտիս խոստանայր,
Ցո՞ տարար ըզսուրբ կապանըսն՝ որ ըզմեզ զօդեցին:

ԱԼԶԻՐԱ

Ո՛վ աւուրք, ո՛վ անուշակ վայրկեանք՝ թուեալք արհաւրօք:
Սիրայինն եւ դառնաբեր պատճառ ցաւոց եւ խնդի.

Ո՛հ, Զամոր, յորո՜ւմ ժամու զքեզ տեսանել ինձ եհաս.
Մէն մի բանքդ սայրասուր սուսեր ի սիրտ իմ մխեն։

ԶԱՄՈՐ

Տեսանես զիս, եւ հեծե՞ս։

ԱԼԶԻՐԱ

Յոյժ անագան տեսի զքեզ։

ԶԱՄՈՐ

Սուտ համբաւ մահուս հարկաւ աղփաւեալ լցեալ է զաշխարհ.
Ի բացէ ի քէն զընթացս իմ վարեցի զմոլորեալ,
Ի ժամէն զի աւազակքս ըզքեզ խլեալ յիմ գըրկաց,
Կորզեցին զաստուածս յինէն եւ ըզգահոյս եւ զքո գեղ։
Գիտիցե՞ս զի Կիւզման՝ ապականիչն այն վայրագ,
Անհամար խոշտանգանօք էառ զհանդէս արութեանս.
Գիտիցե՞ս՝ զի տարփաւորըն քո ի ծոց քո նուիրեալ,
Գըտաւ, քաղցր Ալզիրա, ի ձեռս դահճաց մատն եւ տուր։
Մըռընչե՞ս դու, զցասումն ըզգաս որ զիս բորբոքէ,
Սոսկումն այսր անարգանաց անց ի հոգիդ քո նման։
Աստուած որ անշուշտ, աստուած սիրոյ պահապան,
Անդ ի վիհըս մահուն կենաց իմոց պաշտպանեաց.
Զառաջնորդս իմ զմեծս աստուած նենգաւորեալ չէք քո բնաւ,
Զնս փոխեալ ի սպանոս, ի դաւաճան ուխտադրուժ։
Ասեն՝ եթէ Կիւզման է աստանօր կենդանի.
Իմ գալուստ էր ի թափել զքեզ յատելի գազանէն։
Սիրես զիս. հանցուք ըզվրէժ մեր, ո՛ն մատնեա ինձ ըզզոհս։

ԱԼԶԻՐԱ

Այո՛ զվրէժ քո խընդրեսցես, պատուհասեալ ըզյանցանս.
Աղէ հա՛ր։

ԶԱՄՈՐ

Զի՞նչ ասես ցիս։ Զի՞նչ ուխտըդ քո, զի՞նչ հաւատդ...

ԱԼԶԻՐԱ

Հար աղէ. ես անարժան եմ եւ կենաց եւ քեզ իսկ։

ԶԱՄՈՐ

Ո՛հ Մոնդեզ, ո՛հ անողորմ. սիրոս հաւատալ չկարաց քեզ։

ԱԼԶԻՐԱ

Մինթէ նա իշխեա՞ց պատմել քեզ զայսպիսի գործ դըժնեայ,
Գիտիցե՞ս ում փեսայի փոխան ըզքեզ թողի ես։

ԶԱՄՈՐ

Ոչ. սակայն խօսեաց. չէք ինչ այսօր ինձ զարմանք։

ԱԼԶԻՐԱ

Փաջ է. տես արդ զանդունդս յոր բաղդն ըզմեզ ընկենու,
Տես ըզծագ եղերան, զթըշնամանաց ընդ նըմին։

ԶԱՄՈՐ

Ալզիրա՛։

ԱԼԶԻՐԱ

Կիւզմանն այն...

ԶԱՄՈՐ

Ո՛վ մեծդ աստուած։

ԱԼԶԻՐԱ

Քոյդ դահիճ,
Այժըմ իսկ ի սոյն ժամու ըզձեռն իմ առ ընկալաւ։

ԶԱՄՈՐ

Նո՞յն ինքն։

ԱԼԶԻՐԱ

Հայրս, եւ Ալուարէզ, խաբեցին զիմ մանկութիւն,
Եւ զիմ տըկարութիւնս յայս հարսանիս մըղեցին։
Յանցաւոր քոյդ սիրելի, քրիստոնէիցդ ի սեղանս,
Այժըմ գո՛գ առաջի աչացդ հիւսեաց զայս հանգոյց։
Թողի զընաւս, ըզսիրելիդ եւ զհայրենիս եւ զաստուածս.
Յանուն երեցունցդ՝ առ բարձ յինէն ըզկեանս իմ.
Աւասիկ սիրտ իմ քեզ՝ թաուցեալ ընդդէմ սուսերիդ։

ԶԱՄՈՐ

Ճըշմարի՞տ է, Ալզիրա։ Կիւզման փեսա՞յ է քո սոյդ։

ԱԼԶԻՐԱ

Մարթ էր ինձ յառաջ բերել քեզ՝ յանօրել զիմ մըղանս՝
Ըզհօրս օրինաւոր իշխանութիւն յիմ վերայ,

Ըղձալիականն յորում էաք, ըղձմիջոցս իմ եւ զմրմռմունս ,
Զարտասուս զոր ամս երիս հոսեցի ես ի մահ քո .
Թէ գերի թշուառական քրիստոնէիցն յաղթողաց ,
Կորըստեանըդ քո կըսկիծ՝ ետ Աստուծոյն նոցա զիս .
Թէ զքեզ միշտ սիրեցի , եւ թէ զի սիրտ իմ խռովեալ՝
Զազրացաւ ի դիցըն քոց որ քեզ չեղեն հովանի .
Սակայն ոչ ուրանամ եւ ոչ կամիմ խրատունս ,
Եւ չէք իսկ ինչ վասն իմ՝ ուր սէր ընդ իս ուխտէ :
Կենդանի ես , չատ է ինձ : Ցուխտիցս առ քեզ զըրտայ վրէպ :
Հա՛տ զարեան իմ ասելի , որ ոչ եւս է վասըն քո :
Իսկ զիա՞րդ , ո՞չ հայիս անկարեկիր յիս ակամբ :

ԶԱՄՈՐ

Ոչ . եթէ սիրես զիս , ո՛չ , դու չես յանցաւոր .
Յուսայցեմ դեռ եւս արդեօք թագաւորել ի սըրտիդ :

ԱԼԶԻՐԱ

Մինչ Մոնդեզ եւ Ալուարէզ , թերեւս աստուած վրէժխնդիր ,
Քրիստոնեայքս , եւ հէքութիւնս , ածին զիս անդր ի տաճարն ,
Աներկմիտ ըղձահուանէդ , ի հարսանիսն ըստիպեալ ,
Կապեալ ընդ Կիւզմանայ յաւիտենից հանգուցիւք ,
Պաշտէի զքո յիշատակ յոտըս բագնացըս մերոց ,
Փողովուրդքս եւ բռնաւորքս առ քեզ ծանեան ըզսէրն իմ :
Ասացի ես զայն երկրի , երկնից , ցընոյն իսկ Կիւզման .
Եւ յահեղ ժամուս , Զամոր , յորում ըզքեզ տեսանեմ ,
Միւսանգամ ասեմ քեզ զայն դարձեալ յետին զայս նըւագ :

ԶԱՄՈՐ

Ըզյետին զայս նըւագ տեսանիցէ՞ զքեզ Զամոր .
Մատուցեալ առ իս դու՝ վաղվաղակի՞ խըլեսցիս .
Ո՛հ , ընդ քեզ տակաւին եթէ այսօր սէր խօսէր . . .

ԱԼԶԻՐԱ

Ո՛վ երկինք . ահա Կիւզման , եւ ընդ նըմա հայր նորին :

ՏԵՍԻԼ Ե

ԱԼՈՒԱՐԷԶ , ԿԻՒԶՄԱՆ , ԶԱՄՈՐ , ԱԼԶԻՐԱ , ՍՊԱՍԱՒՈՐՔ .

ԱԼՈՒԱՐԷԶ (առ որդին)

Զբարերարն իմ տեսանես , է առընթեր Ալզիրայ .
(Առ Զամոր)
Ո՛վ դիւցազն երիտասարդ՝ որով ես կամ կենդանի ,
Ե՛կ յաւել ի խընդութիւնս 'ի մեծաշուք յայսմ աւուր ,
Ե՛կ որդւովըս սիրելեաւ լինել սիրոյս բաժանորդ :

ԶԱՄՈՐ

Զի՞նչ լսեմ . ի՞նքըն Կիւզման , նա քո՞յդ որդի , խուժդուժն այն :

ԱԼԶԻՐԱ

Երկինք , դարձո՛ զհարուածըս զոր այս ժամ պատրաստէ :

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Զի՞նչ զարմանս . . .

ԶԱՄՈՐ

Եւ զիա՞րդ . ուրեմն երկինք ներեցի՞ն
Այսօր հօր առաքինւոյ զորդիդ ունել զանարժան :

ԿԻՒԶՄԱՆ

Բանտաւորդ , ուստի՞ է քեզ այդ զաչացու մոլութիւն .
Գիտիցե՞ս ես ո՛վ իցեմ :

ԶԱՄՈՐ

Սոսկումն իմոցս հայրենեաց :
Ի մէջ տառապելոց՝ զոր բըռնութիւն քո կացոյց ,
Ճանաչեա՛ս քաջ ըզԶամոր , եւ զքո չարիս նըշմարեա՛ս :

ԿԻՒԶՄԱՆ

Դո՞ւ .

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Զամո՞ր .

ԶԱՄՈՐ

Այո՛, նոյն ինքն՝ յորմէ քո սիրտ վայրենի
Ցանկացաւ խլել զպատիւն, եւ բառնալ զկեանսըն կարծեաց,
Նա ինքնին, զոր լըլկեցերդ անվայելուչ տանջանօք,
Նա ինքնին, որոյ տեսիլ աստ զաչըս քո խոնարհէ:
Ստացուածոցս յափշտակող, իշխանութեանց բռնակալ,
Շորթեցեր եւ ըղձիայն բարին սըրտիս անձկալի:
Վըճարեա, եւ երկաթովդ, որ գանձն է քում աշխարհիդ,
Արգել զաջ իմ վրէժխընդիր եւ խափանեա զկորուստ քո:
Ա՛հա այս, նոյն բազուկ՝ որ զհայր քո քեզ պարգեւեաց,
Յաւելի արեանըն քում կարէ խընդրել զերկրի վրէժ.
Եւ ունել իւր բարեկամ զմահկանացուս եւ զանմահս,
Ըզծընողըն մեծարեալ, որդւոյն ածեալ պատուհաս:

ԱԼՈՒԱՐԷԶ (առ Կուզման)

Տագնա՛պ է ինձ, երկինք, ի բարբառոյ բանիցս այս.
Տեսեալ զանձնըդ յանցաւոր՝ պատասխանի կարեմ տալ:

ԿՈՒԶՄԱՆ

Ստամբակիդ պատասխանի՞ տալ, զիջանե՞լ ի խոնարհ՝
Մինչեւ զբանսըն հերքելոյ, յորժամ պատժել պարտ է զնա:
Պատուհաս իւր արդար, զոր նա ինքնին գուանեաց,
Թէ իմ չէր քեզ ակն ածեալ՝ պատասխանիս իմ լինէր:

(Առ Ալզիրա)

Տիկին, սիրտ քո պարտի խօսել առ քեզ բաւական՝
Բանիւն ի ծածուկ թըշնամանեա աստ դու զիս.
Դու ինքնին, որում թէ ոչ վասն իմ, այլ քեզ գէթ ի փառս
Արժան էր ըզգերւոյդ կորուսանել յիշատակ.
Դու ինքնին՝ որոյ եւ ողբք թըշնամանեն ըզփեսայդ,
Դու զոր եսըն սիրէի՝ մինչ յայս նախանձ մըտանել:

ԱԼԶԻՐԱ

(Առ Կուզման) (Առ Ալուարէզ)

Անողորմ: Եւ դու, տէր, պատըսպարան իմ եւ հայր,

(Առ Զամոր)

Դու երբեմըն յոյս իմ ի բախտաւոր ժամանակ,
Զահաւոր տեսէք զլուծն՝ յոր բաղդն իմ կայ փարակեալ,
Մռընչեցէք երեքեանդ ի սոսկմանէ, ի գըթոյ:

(Ցուցեալ զԶամոր)

Աւադիկ է սիրելին, փեսայն զոր հայրս ընտրեաց ինձ,

Մինչ չեւ իմ ծանուցեալ էր այլ աշխարհ անծանօթ,
Մինչ չեւ մեզ յեւրոպայ բերեալ կապանս երկաթիս:
Մահուն իւրոյ համբաւ ըզտխեղերս այս կորոյս.
Կործանեալ տեսի զաթոռս ուր տիրէին նախնիքն իմ.
Ամենայն ինչ փոխեցաւ յերկրի, եւ տեարըս ծանեայ.
Հայրն իմ եղկելի, ճըռնչեալ աւուրբք ըստխօք,
ԶԱստուած զոր դու պաշտես՝ արար ըզկնի ապաւէն:
Զայն Աստուած քրիստոնէից ունիմ առ քեզ արդ վըկայ,
Սեղանք իւր են վըկայք մահահամբոյր հարսանեացս,
Առ ոտս այսր Աստուծոյ զարհուրելի երդմընք
Պարգեւեն զիս ի սպանողն որ զսիրելիս բարձ յինէն.
Թէպէտեւ ոչ ճանաչեմ ըզնորագործ զայս օրէնս,
Այլ վըստահ եմ ի սիրտ իմ բարձրախօս իբրեւ զայնս:
Դու Զամոր, սիրուն ես ինձ, սիրեմ ըզքեզ, եւ պարտիմ.
Բայց ըզկնի երդմանցն իմոց՝ անմարթ է ինձ քո լինել:
Դու Կուզման, որում եմըս հարսնացեալ եւ զենումն,
Ոչ եմ քո յետ վընասու քոց յանցուածոց, անողորմ:
Յերկոցունցդ ո՛վ իշխեսցէ առնուլ ըզվրէժ իւր այսօր,
Ո՞հարցէ զսիրտըս զայս՝ զոր պատառեն զինքըն յիւրմէ.
Ես ցանկորդ թըշուառական եւ հանապազ յանցաւոր,
Ուխտադրուժ առ Զամոր, եւ առ Կուզման անհաւատ,
Ո՞վ զիս ազատեսցէ երանելեաւըն մահուամբ
Ի հարկէն վըտարանդի առնելոյ զձեզ զերկոսեան.
Կուզման, ձեռքըդ յարիւն իմոցս արդէն կարմրացեալ,
Ոչ էր այլ ոք սոսկացի զարեւ յաչացս հատանել:
Զհարսանեաց, պարտ է զսիրոյ, խընդրել ըզվրէժ իրաւանց.
Ած պատիժ մեղուցելոյս, եւ լեր արդար մի անգամ:

ԿՈՒԶՄԱՆ

Զեղծանիս ապա փոքու ինչ մնացուածով ներութեան,
Զոր ընդդէմ թըշնամանացդ հանէնենդեալ բարութիւնս.
Այլ քեզէն դու խընդրեցեր եւ ես ըզքեզ պատժեցից.
Քո պատրաստ է պատուհաս. այդ ախոյեանդ իմ մեռցի:
Հա՛պա, զօրականք:

ԱԼԶԻՐԱ

Անգութ.

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Որդեա՛կ, զի՞ գործես.
Ցերախտեացըն պատկառեա, ի խարուանացն ակն ածջիր:

Ցի՞նչ պայման քրիստոնէից գտանեմ զանձն իմ, երկինք .
Մին յինէն ըղձեանն ունի , ես ի միւսմէն զայն շնորհ .
Ո՛հ , որդեակք , ի միտ առէք զխանդաղատանս այդր անուան ,
Ի հօր տառապելոյ հայեցարուք յալեւոյթ ,
Եւ փարթար . . .

ՏԵՍԻԼ Զ

ԱԼՈՒԱՐԷԶ, ԿԻՒԶՄԱՆ, ԱԼԶԻՐԱ, ԶԱՄՈՐ, ԱԼՈՆԶՈՍ, ՍՊԱՅՔ ՍՊԱՆԻԱՑԻՔ.

ԱԼՈՆԶՈՍ

Արի եկ , տէր . երեւեցի՛ր , հրաման տուր .
Զինուք եւ թշնամեօք ողողեցան դաշտորայք ,
Ի պարիսպս յայս գան դիմել , եւ է անուն Զամորայ
Աղաղակ խրոխտապանծ՝ նշան տակաւ կռուելոյ .
Այս անուն մեծ ի նոսա՝ ելեալ խառնի 'նդ օդս երկնից
Ի շըռինդ պատերազմիկ խառնիճաղանճ նըւագաց :
Ընդ ոսկի վահանօք նոցին գոչեն անդաստանք ,
Ի գանգիւն բարբառոցն՝ արձագանգաց հընչեն ձայնք .
Ի գունդըս պընդակազմ զընթացս իւրեանց ոլորեն
Ի կարգ նոր ռազմաւոր՝ զոր յառաջն ոչ գիտէին ,
Եւ այս ժողովուրդ , երբեմն անարգ բեռն երկրի ,
Առ 'ի մէնջ թըւին ուսեալ զպատերազմի մեծ արուեստ :

ԿԻՒԶՄԱՆ

Ո՛ն արիք , աչաց նոցա պարտ է ուրեմն երեւել ,
Նոյնհետայն տեսանիցէք զնոսին ընդ հող թաւալեալ :
Դիւցազունք ըՍպանիոյ՝ յաղթանակաց միշտ մանկունք ,
Ձեր է այս աշխարհ , եւ դուք փառաց պարծանաց .
Նոցա կրել ըղձեր շըղթայս , դողալ ի ձէնջ , ծառայել :

ԶԱՄՈՐ

Ինձ նըման մահկանացուդ , մեզ հնազանդել է բաժին :

ԿԻՒԶՄԱՆ

Քարշեցէք :

ԶԱՄՈՐ

Իշխա՞ն բընաւ , անմեղութեան բըռնադատ ,

Իշխա՞ն զիս պատուհասել՝ զի պաշտպանիմ յիրաւունս :
(Առ սպանիացիսն որ շուրջ են)
Իսկ աստուածք լիցէք դուք՝ որոց չիցէ կալ ընդդէմ ,
Եւ ներկեալս արեամբ մերով աղաչել պա՞րտ իցէ զձեզ :

ԿԻՒԶՄԱՆ

Անսա երթ :

ԱԼԶԻՐԱ

Ա՛յ իշխանդ :

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Ի քում սաստիկ բարկութեան
Ցիշեա զէթ , որդեակ սիրուն , զի ապրեցոյց ըզհայր քո :

ԿԻՒԶՄԱՆ

Ինձ , տէր , յո՞ւշ լինի յաղթել , եւ զայս ի քէն ուսայ ես .
Ցայն ճեպիմ , բարեաւ մընա :

ՏԵՍԻԼ Է

ԱԼՈՒԱՐԷԶ, ԱԼԶԻՐԱ.

ԱԼԶԻՐԱ, (ի ծունր .)

Յոտըս քո , տէր , անկանիմ .
Զայս հարկ մեծարանաց քում լաւութեանդ հարկանեմ ,
Զառաջին՝ յոր բաղդըն զիմ խոնարհեցոյց զարութիւն :
Ա՛ռ փրկէ , տէր , ա՛ռ փրկէ ի տառապեալ յայս սըրտէ ,
Ըզպատուոյ քոյում որդւոյդ նախատելոյ ի կնոջէն :
Այլ հոգիս խառնեալ էր միշտ ընդ առաջին կապանս իմ .
Ո՛հ , հընա՞ր իցէ կըրկին անգամ տալ զանձն ի կեանս իւր ,
Ի՛մ եղեալ էր Զամոր , Զամոր ըղձէր իմ կալաւ ,
Զամոր է առաքինի , կեանքըդ նորա երախտիք :
Ներեսջի՛ր . . . Մեռանիմ ի մահասաստ իմ ցաւոցս :

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Անփոփոխ պահէին միշտ առ քեզ խընամքս հայրագութ :
Ողբամ զքեզ եւ ըզԶամոր . ես եղէց քեզ հաստարան .

ԱԼԶԻՐԱ.

Բայց խորշեա ի սուրբ կապանաց որ կապեցին զքեզ այսօր.
Մի 'նկենուր արշաւիրս ի ծոց խաղաղ տան իմոյ.
Ոչ, չես դու յայսմ հետէ քո. լեր իմ զաւակ, լեր դուստր իմ:
Տմարդի զբօսաւ Կիւզման, գիտեմ եւ ես, եւ հեծեմ,
Այլ փեսայ է քո, սիրէ զքեզ եւ է իմ իսկ որդի.
Գոյ սրտի նորա դառնալ եւ մուտս տալ գթութեան:

ԱԼԶԻՐԱ.

Աւա՜ղ. ընդէ՞ր բնաւ չիցես դու հայր Զամորայ:

ՀԱՆԴԻՍ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա.

ԱԼՈՒԱՐԷԶ, ԿԻՒԶՄԱՆ.

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Արժանի լեր արդ, որդեակ, այսոր մեծի պարծանաց.
Յաղթեցեր բազմութեան եւ քաջութեան թըշնամւոյն.
Եւ ի բնաւ քինահանաց թըշուառական աշխարհիս՝
Ձէ կէս մասն ի միջի, միւս կէսն ի քո են կապանս:
Ո՛հ, յարիւն մի՛ շաղախեր ըզմըրցանակն յաղթութեան.
Գըթութիւնըն, որդեակ, յաւելուցու ի քո փառս:
Երթամ ես, ի պարտեալըն սփոփելով զիմ՝ նըպաստ
Ըսփոփել ըզտառապեալսն եւ ի նոցա կեանս հըրկել:
Իսկ ի խոկ արկջիր դու, թէ հայր քո զքեզ աղերսէ.
Լիջիր մայրդ եւ քրիստոնեայ, եւ Զամորայ ներեսջիր.
Զանողոք ըզգաւըրս քո ինձ ամոքել չիցէ՞ հնար.
Եւ դու բնաւ չուսանիցի՞ս նուաճել ըզսիրտըս մարդկան:

ԿԻՒԶՄԱՆ

Ո՛հ, դու զիմըս խոցես: Խընդրեա յինէն ըզկեանս իմ,
Այլ թո՛ղ ինձ անխափան մոլեգնութեանս ասպարէզ.
Անխայեա ի բարկութիւն տառապեցոյ իմ սըրտիս:
Ի՞բր իցէ ներել նըմա. խուժդուժն ի սէր փոյթէ:

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Ողբալի եւս է նա յայդ:

ԿԻՒԶՄԱՆ

Ողբալի՛ նա՛. խղճէ, հայր,
Եւ զիս այսպէս ողբալին . մահ ինձ լինէր սիրելի :

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Զի՞նչ . յայդ հրաբորբոք սրտմտութիւն յաւելո՞ւս
Եւ զգայրոյթ կասկածանաց , զնախանձոտացըն տանջանս :

ԿԻՒԶՄԱՆ

Եւ մինչեւ ի նախանձն իմ դատապարտ առնիցես :
Զի՞նչ . արդար այս վառումն՝ յորմէ լուցեալ է հոգիս ,
Այս տըխուր իմացուած՝ լի ամօթով եւ սոսկմամբ ,
Որ եւ յիս օրինաւոր , պարսաւադէ՞տ ունի զքեզ :
Ըղձիցս իմ՝ զապերասան՝ անկարեկի՞ր ակնարկես :

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Մի՛ այդչափ դառնութիւն խառներ ի քո բախտին բաժակ .
Ալզիրայ են լաւ օծանք . եւ դու զնոսին մի՛ տրտմեր
Այլ ողոք կերպարանօք ըղձա յաղերս ածիցես .
Սիրտ նորա բերէ յանձին ըզբրտութիւն աշխարհիս ,
Սատկութեան ընդդիմակաց , ողոքանաց դիւրագուռն .
Քաղցրութիւն ամենազօր է ի վերայ կամաց միշտ :

ԿԻՒԶՄԱՆ

Ըղձազանս իւրոյ գեղոյն ինձ առաւե՞լ փայփայել ,
Ընդ զուարթ երեսօք ըղձախառնեալս իմ ծանկեալ՝
Յայլ ի նոր արհամարհանս համարձակե՞լ բարութեամբ :
Զե՞ր արժան քեզ նախանձ ընդ իմ պատույս բերելով ,
Փոխանակ պարսաւելոյդ ընդ իս նըմա բարկանալ :
Շատ իսկ ես չիկնեցի ածել ինձ հարսն ըղդերիդ՝
Որ իշխէ անգոսնե՛լ զիս , եւ առեալ եւ սպանեալ ,
Զոր եւ այլ ոք յայտնապէս ըզսիրտ նորա ժառանգէ ,
Զոր , հակիրճ , եսըն սիրեմ ի լրումն եւ ծաղ եղկութեան :

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Ընդ սէր օրինաւոր համբուն դու մի՛ տրրջանար ,
Այլ ուղղեա . ի մեղս ածէ անչափութիւն ամենայն .
Խոստովան լեր զոնէ ինձ՝ մի՛ հաստատել ինչ բռնաւ ,
Մինչ չեւ ինձ տուեալ խօսել երկրորդ անգամ ընդ նըմա :

ԿԻՒԶՄԱՆ

Ե՛հ , զի՞նչ զըլանալ կարէ որդի հօր իւրում .
Յանձն առնում յապաղել առ ժամանակ մի զգայրոյթս ,
Ի զկըծեալ սրտէ իմմէ մի՛ աւելի պահանջեր :

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Ոչ պիտի՝ բայց ժամանակ . « Ելանէ » :

ԿԻՒԶՄԱՆ , միայն

Աներինահա՞ն կալ , զիա՞րդ .
Սիրել , աղաչաւել , եւ անկանել յայս սոսկումն
Ընդ բաղդըն Զամորայ նախանձաբեկ լինելոյ ,
Մի յանարգ մահկանացուաց աննշանից անդ յեւրոպ ,
Զորս հազիւ թէ անուամբ մարդոյ թերեւս պատուիցեն . . . .
Զի՞նչ է այս : Ալզիրա՞ . երկինք :

ՏԵՍԻԼ Բ

ԿԻՒԶՄԱՆ , ԱԼԶԻՐԱ , ԷՄԻՐԱ .

ԱԼԶԻՐԱ

Ե՛ս եմ , հարսըն քո ,
Նըպատակ ճակատագրեալ ի նախանձորդ քո գայրոյթ ,
Անկարող սիրել ըզքեզ , մեծարելոյ պարտական ,
Աշխարող քո եւ զըզուիչ , եւ արդ յաղերս մատուցեալ :
Մեծութիւն թէ հիքութիւն էր՝ թաքուցի եւ ոչինչ ,
Բերանն իմ դաւանեաց՝ թէ զսէրն իմ այլ ոք ունի .
Եւ իմ պարզմըտութիւնս , եղեռնաւոր յոյժ պարծանք ,
Կորուսցէ զիմ սիրելին , եթէ արդեօք կորիցէ :
Ապշեցիս այժմ առաւել , յանդըգնի արդ հարսըն քո
Առ քեզ ինքնըդ դիմել՝ խընդրել նըմա թողութիւն ,
Համարեալ թէ տէր Կիւզման , թէպէտ եւ խրոխտ եւ սաստիկ ,
Թէպէտ եւ ահաւոր , նա եւ մեծանձն ոք իցէ :
Խորհեցայ թէ նախանձոտ ոք արութեան նահատակ
Կարէ փառըս իւր գըրել եւ ըզներումն յանցանաց .
Այս հանդէս առաքինի զսիրտ մեր գիտէ հրապուրել՝
Քան ոսկի տեղւոյս խըլաղել զաչս յաղթողացըն մերոց :

Դիւրին մեծ փոփոխմամբ անագորոյն քո սրտին .
Գեղեցիկ այդու ջանիւ փոխարկեսցես եւ զիմ սիրտ ,
Հաստատես զիս ի հաւատ , ի մեծարանս եւ ի դարձ .
Իշխք իմ բնաւ , — եթէ իցէ որ զսիրոյն չափ ունիցի — ,
Ներեա . . . զառանցեմ . . . առ զարութեանըս հանդէս ,
Թերեւս կին մի սպանիկ անդըր քան զայս խոստանայր ,
Ջեղխէր նա թերեւս ի հրապուրանս արտասուաց .
Չէք ինչ յիս նոցին պչրանք եւ ոչ նոցին սովորոյթք :
Այս սիրտ պարզ եւ բռնադծեալ ձեռամբ նորուն իսկ բնութեան
Կամեցեալ զքեզ ողոքել՝ կըրկնանախատ առնէ զքեզ .
Քո է արդ այսուհետեւ առնուլ ըզփորձ հանդիսի ,
Եթէ զինչ զօրութիւն երախտեաց յայս սիրտ անսաստ :

ԿԻՒԶՄԱՆ

Արդ ի սիրտ քո՝ լաւութեանց եթէ ազդումն է այսչափ ,
Ի պահել զօրէնս նոցին ծանիր , տիկին , ըզնոսա .
Խելամուտ բարուցըս լեր՝ չեւ ըզնոսին պարաւեալ .
Այս բարոյք՝ հրամանք են քեզ , հարկ է եւ քեզ նըմանել :
Գիտասջիր , զի առաջինն է տարագրել ըզպատկերն՝
Ընդ որ յաչս իմ տակաւին կայ պըշուցեալ հոգին քո ,
Զգուշագոյն կալ պատուոյդ , եւ մի երբէք յանդըգնել
Յիշել ինձ զանուն սիրելւոյն զոր առեալ ,
Ամաչել քեզ նախ ընդ այն . եւ սպասել լըռութեամբ՝
Զինչ վըրէժք իմ տայցեն ըզխուժայնոյն նոր հրաման :
Զայս գիտեա , զի քո փեսայն՝ թըշնամանեալ ի տըռփիցդ՝
Ցոյժ իմն է առատամիտ , եթէ ներել քեզ կարէ :
Աւաւել քան զոր կարծեան՝ է իմն յիս սիրտ ըզգայուն ,
Եւ ոչ քեզ ինչ անկ իցէ՝ համարել զիս անողք :

ՏԵՍԻԼ Գ.

ԱԼԶԻՐԱ. ԷՄԻՐԱ.

ԷՄԻՐԱ

Տեսանես , զի սիրէ զքեզ . մարթ է ածել զինչն յաղերս :

ԱԼԶԻՐԱ

Թէ սիրէ եւս , նախանձի . մեռանելոց է Զամոր ,
ԸզԶամոր սպանանէի ես ի խընդրել նըմա կեանս :

Ո՛հ , կանխաւ տեսի ես զայդ : Լա՛ւ եւս հարե՞ր ինձ ըսպաս .
Կարասցե՞ս փըրկել ըզնա : Կեցցէ՞ հեռի նա յինէն ,
Պահապան դու զինուորին մատեա՛ր ի փորձ հաւատոց :

ԷՄԻՐԱ

Հրապուրող բնաւից ոսկին զաչըս նորա շըլացոյց .
Վաճառեալ է քեզ հաւատ եւ ձեռըն իւր , անշուշտ լեր :

ԱԼԶԻՐԱ

Գոհութիւն երկնից , ուրեմն այս գարշելի մեր հրաշալք
Չեն եւեթ յամենայն ժամ աղետիցըս գործօնք :
Աղէ մի՛ վատներ ըզժամս . այլ վարանիս դու դեռ եւս :

ԷՄԻՐԱ

Իսկ երդուեա՞լ ինչ իցեն արդեօք ըզմահ Զամորայ .
Յանուն Ալուարէզի չիցէ՞ համբուն զօրութիւն .
Եւ ժողովն . . .

ԱԼԶԻՐԱ

Յամենայնէ երկընչիմ ես , շատ լիցի :
Տեսանես դու զմոլութիւն բըռնաւորացս ինքնիշխան ,
Համարին զԱմերիկա ստեղծեալ երկնից վասն իւրեանց ,
Եւ զանձինս ի ծնէ արքայս սորին . Զամոր առ նոսա՝
Թէպէտ եւ թագաւոր , է խազմարար՝ ոչ այլ ինչ :
Ժողով մարդադաւաց . Կիւզման . ամբոխ խուժադուժ .
Կանխեսցեն , ես քան զհարուածս որ ձեռըն ձեր պատրաստէ :
Զօրականն այն չերեւի . զի՞ յամէ նա հնազանդել :

ԷՄԻՐԱ

Տիկին , ընդ Զամորայ վաղվաղակի լիցի ատ .
Այժմ ի բանտն ընթանայ : Գիշերս արդէն մըթապատ
Ծածկէ զմեծ զայս խորհուրդ ընդ ըստուերաց մառախլաւ ,
Բըռնակալք աշխարհիս կան խոր ի քուն ընկըղմեալ ,
Ի սպանմանց խոնջք եւ վաստակք եւ արբեցեալք յարենէ :

ԱԼԶԻՐԱ

Ո՛ն արի , այդ զինաւոր մինչեւ ի դուռն ածցէ զմեզ .
Բացցի բանտն , անմեղութիւն ելցէ ի դուրս . երթիցուք :

ԷՄԻՐԱ

Նա 'ւանիկ կանխէ քան զքեզ, առեալ ածէ կնիքանէ ։
Այլ թէ ոք տեսանիցէ զձեզ ի խաւար գիշերիս,
Կորեաւ փառք քո եւ պատիւ, եւ այդ ամօթ անհնարին . . .

ԱԼԶԻՐԱ

Ե՜հ, յայնժամ է ամօթ՝ թէ զսիրելին մատնիցեմ ։
Այն պատիւ եկամուտ, յազգի մերում անծանօթ,
Է ցընորք ինչ ըղձալի առ մեծ պարծանօք կալեալ.
Ոչ է սէր ճշմարիտ արդարութեան, այլ փառաց,
Խէթ պարսաւ լինելոյ, եւ ոչ յախտէն բընաւ խիղճ ։
Յանպաճոյճ յայսմ աշխարհի կըրթեալ է իմ, Էմիրա,
Լաւութեան կալ պատկառ՝ առանց ինչ փառս որսալոյ ։
Ի սըրտիս է պատիւն, որ եւ նա ինձ տայ պատուէր՝
Ազատել ըզդիւցազն անտես եղեալ ի յերկնից ։

ՏԵՍԻԼ Դ.

ԱԼԶԻՐԱ, ԶԱՄՈՐ, ԷՄԻՐԱ, ԶԻՆՈՒՈՐ ՄԻ.

ԱԼԶԻՐԱ

Ամենայն կորեաւ ի քէն. յաղթող են քո բըռնաւորք.
Պատուհաս քո է պատրաստ. թէ չփախնուցուս, մեռանիս ։
Երթ, մի լինիր ժամավաճառ, կա՛լ ըզզինուորդ առաջնորդ,
Խաբեսցուք զարիւնարբու սպանչացն ըզյոյս մարդախանձ.
Տեսանես զտագնապ սըրտիս, զերիկամանցըս սարսուռ.
Եւ արդ քեզ հասանէ խնայել ըզմահ սիրելւոյս,
Ըզյանցանըս փեսայիս եւս զաշխարհին արտասուս ։
Կոչէ զքեզ Ամերիկա, քեզ օգնական է գիշեր.
Ողորմեա՛ քում բաղդիդ, եւ թողացո զիմըն ինձ ։

ԶԱՄՈՐ

Ա՛յ գերիդ դու վերագի, քրիստոնէի հարսնացեալդ,
Որ զիս այնչափ սիրեցեր, դու ինձ հրամա՞ն տաս կենաց ։
Բարուո՞ք է, անասցէց ։ Բայց դու իշխեա՞ գալ ընդ իս.
Անաթոռ, անօգնական, ի չուառութեան անկեալ թափս,
Իմ չէք քեզ մատուցանել քան զանապատ եւ զիմ սիրտ ։
Արկի յոտս քո երբեմն արքայութեան ըզպըսակ ։

ԱԼԶԻՐԱ

Ո՜հ, առանց քո զի՞նչ էր այն. զի՞նչ սիրեցի, բայց ըզքեզ,
Եւ առ քեւ զի՞նչ իցեն այս արհամարհ տիեզերք ։
Եկեսցէ սիրտ իմ ընդ քեզ յանապատացդ եւս ի խորս ։
Միայնակ ի տեղիս, ի սոսկմանէ հալ եւ մաշ,
Ի ցաւըս թալացայց, թառամեցայց դառնութեամբ,
Մեռանել ի խըղճէս լինելոյ 'նդ քեզ ուխտադրուժ,
Եւ ի ձեռս այլում ումեք՝ տոչորելոյ ցանկ առ քեզ ։
Աղէ երթ, եւ տար ընդ քեզ զերջանկութիւն իմ եւ զկեանս,
Թող ընդ իս ըզսարսափումըն կապանացըս պարտուց ։
Ինձ մընայ կեցուցանել եւ զսիրելին իմ եւ զփառս.
Սուրբ են ինձ երկոքեան. պահել կամիմ ըզնոսա ։

ԶԱՄՈՐ

Փա՜ռքդ քո ։ Եւ ո՞ր այն իցեն քո փառք անծանօթ.
Ո՞ր ցընորք եւրոպական կախարդեցին զաչըս քո ։
Զի՞նչ, երդմունքն աճաւորք՝ զորս ի բերան քո եդին.
Զի՞նչ, տաճարըն քրիստոնեան՝ յորմէ զարշել պարտ է քեզ,
Աստուածն այն տապալիչ նախնեացն իմոց աստուածոց,
Հանեն զքեզ ի Զամորայ եւ տան ի ձեռըս տերանց ։

ԱԼԶԻՐԱ

Խոստացայ, եւ չար է. ո՜ւմ յաստուածոց, չէ ինչ փոյթ ։

ԶԱՄՈՐ

Խոստո՛ւմըն քո մեղք են. մահ է ինձ այն. ո՛ղջ մընա ։
Կորիցեն քո երդմընիք, եւ քոյդ աստուած զոր առեալ ։

ԱԼԶԻՐԱ

Աղէ կա՛ց. զի՞նչ այդ ողջոյնք. անսա, Զամո՛ր սիրելի ։

ԶԱՄՈՐ

Քո փեսա՞յ է Կիւզման ։

ԱԼԶԻՐԱ

Ողբա զիս, մի՛ նախատեր ։

ԶԱՄՈՐ

Ցառաջին կապանըս մեր խորհեա ։

ԱԼԶԻՐԱ

Խորհիմ ի փրանգ քո։

ԶԱՄՈՐ

Ո՛վ, անգութ․ ապախտ առնես զօրինաւոր սէրըն զայն։

ԱԼԶԻՐԱ

Ո՛չ․ սիրեմ զքեզ յաւիտեան, եւ է այս ն՛որ ինձ յանցանք․
Մեռանել ինձ միայնոյ թոյլ տուր, արի՛ երթ աստի։
Զի՛նչ ահեղ անյոյս տագնապ յականողիսըդ շղթայ․
Զամոր . . .

ԶԱՄՈՐ

Վըճա՛ր եղեւ։

ԱԼԶԻՐԱ

Արդ ուրեմն յո՛վ երթաս դու։

ԶԱՄՈՐ

Ազատութիւն իմ յարժանի պէտս առցէ զայս արձակուրդ։

ԱԼԶԻՐԱ

Չիք ինչ քեզ յերկուանալ, զի թէ մնացես՝ կորընչիմ։

ԶԱՄՈՐ

Կարիցե՞ս խառնել ըզսէր ընդ ահաւոր այս վայրկենիս․
Թոյլ տուր ինձ․ ժամըս փախչի, տես զայ, ստիպէ ժամանակ․
Ո՛հ զինուոր՝ առաջնորդեա։

ՏԵՍԻԼ Ե

ԱԼԶԻՐԱ, ԷՄԻՐԱ․

ԱԼԶԻՐԱ

Ո՛չ հանդարտեմ․ եթող զիս․
Մեկնեցաւ․ զի՛նչ գործիցէ․ ո՛վ սոսկալի վայրկենիս այս․
Կուզմա՛ն․ զի՛նչ․ ըզսա թողի ուրեմն ես քո փոխանակ։

Էմիրա, զհետ իւր արի, չո՛գա, դարձ այսրէն պատմել ինձ՝
Թէ լիցի՞ ինչըն անվտանգ, թէ ինձ արժա՞ն իցէ կեալ։
Երթ տես՝ թէ զինուորըն պաշտէ՞ զնեզ, թէ մատնէ․ « Էմիր գնայ »
Միգախառըն կասկածանք պատեալ զինեւ տառապեն․
Ա՛յս օր, որս այս վաղն իմ զարհուրանաց եղիցի։
Ո՛վ Աստուած քրիստոնէից, Աստուած յաղթող եւ ահեղ,
Անտեղեակ եմ օրինացդ, յերկնից բարձանց ձեռըն քո
Հազիւ հազ փեռեկէ զմըռայլն հածեալ յաչըս իմ․
Այլ թէ քո՛ իցեմ ես, թէ սէրն իմ քեզ մեղանչէ,
Ի վերայ թըշուառ սըրտիս ըզքո վըրէժս ըսպառեա։
Մեծդ Աստուած, տա՛ր ըզԶամոր յանապատաց յանապատս․
Մի՛թէ դու տեղերաց այլո՞ց եւեթ ես Աստուած․
Եւրոպեա՞նք միայն ծընեալք իցեն հաճոյ քեզ լինել․
Բռնաւոր ա՛յսմ աշխարհիս իցես, միւսումն հայր գըթած․
Յաղթականք եւ պարտեալք, մահկանացուքս այս տըկար,
Ամենայն առհասարակ են ըստեղծուածք ձեռաց քոց։
Այլ զի՛նչ ա՛յս ահեղ բարբառ ըզլըսելիս իմ բախէ․
Զզամորայ լսեմ զանուն․ ո՛վ երկինք, զիս խաբեցին․
Զայնք յորդեն․ ամէն զայ․ եղո՛ւկ, Զամոր ըսպանաւ։

ՏԵՍԻԼ Զ

ԱԼԶԻՐԱ, ԷՄԻՐԱ․

ԱԼԶԻՐԱ

Դո՛ւ իցես, իմս Էմիրա․ զի՛նչ գործեցաւ, զի՞ տեսեր․
Ազատեա գըթածաբար զիս յահագին ծըփանացս․

ԷՄԻՐԱ

Ո՛հ, մի՛ ա՛կն ինչ ունիր ընաւ․ կորուստ իւր է անվըրէպ։
Ի զինուց զօրականին՝ որ երթայր իւր առաջնորդ՝
Ըզճակատ իւր ծածկեաց, վառեաց ըզձեռն եւ զբազուկ,
Մեկնեցաւ․ նոյնհետայն եւ զինուորըն փախեաւ․
Սիրելին քո յապարանս անդր ընթանայ ճեպ ընդ ճեպ․
Ես ըզհետ կըրթիմ գաղմամբ ի մէջ մերոց թըշնամեաց,
Ի մէջ մարդասպանից՝ յարիւն ի քուն թըմբրեալոց,
Յարհաւիրըս գիշերոյն եւ դիականց ի լռութեան։
Տեսանեմ զի յարքունիսըն Կուզմանայ դըռներ դէմ․
Ի նանիր կոչէի զնա ձայնիւ նըւաղ եւ աչօք․

Անց զինու , եւ խոկ եւ խոկ լսեմ կառաչ աչագին .
Ասէին , թէ մեռանի , առնուին փաղփս եւ զէնս .
Երթ ի բաց աստի , տիկին . փախիր ի մեծ աղմկէս .
Մուտ ի ներքս :

ԱԼԶԻՐԱ

Իմ Էմիրա , երթիցուք , ո՛չ , յօգնութիւն :

ԷՄԻՐԱ

Զի՞նչ կարօղ իցես , տիկին . երկի՛նք :

ԱԼԶԻՐԱ

Կարեմ մեռանել :

ՏԵՍԻԼ Է

ԱԼԶԻՐԱ , ԷՄԻՐԱ , ԱԼՈՆԶՈՍ , ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ .

ԱԼՈՆԶՈՍ

Հրամանաւն առ ի գաղտնեաց՝ պարտ է , տիկին , անսալ քեզ :

ԱԼԶԻՐԱ

Զի՞նչ ասես առ իս , խուժ դու . եւ զի՞նչ առնես դու ինձ ազդ .
Զի՞նչ եղեւ Զամորայ :

ԱԼՈՆԶՈՍ

Ի սոսկալի յայս ժամու
Ոչ ունիմ պատմել քեզ՝ բայց ըզհրամանն անաչառ ,
Հաճեսցիս ընդ իս երթալ :

ԱԼԶԻՐԱ

Ո՛վ բաղդ , ո՛վ վրէժ սաստիկ յոյժ .
Իսկ զի՞արդ , անագորո՛յնք . դուք ո՛չ ածէք ինձ ըզմահ .
Զի՞նչ , Զամոր չէ՞ ի միջի , եւ ինձ կացա՞նք կան միայն .
Հեծեծես դու , եւ արտասուօք տեսանելեաց ողողել :
Շարժեցի՞ն աղէտքս ըզխիստ յառնելութիւն լոկ ծընեալս :
Ե՛կ , թէ մահ մնայ ինձ , եկ՝ հնազանդիմ մըտադիր :

ՀԱՆԴԷՍ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա

ԱԼԶԻՐԱ , ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ .

ԱԼԶԻՐԱ

Պատրաստէք արդեօք վասն իմ ըզպատուհասդ անողորմ ,
Բռնաւորքդ՝ անուանեալք մահկանացուաց դատաւորք .
Թողուցո՞ւք յարձաւիրս այսըր մեծի տագնապի
Զսոսկալի ճակատագրիս ըզտարակոյս տատանել :
Ըմբռնեն զիս , դընեն ի դիպահոջ , եւ չասեն՝
Թէ ի կեա՞նս սահմանեալ են պահել զիս , թէ ի մահ :
Ըզձամոր կարդայ լեզուս , եւ պահապանքս դեղնին ,
Ամենայն ինչ յայս անուն չարժի , գաղանքս մընչեն :

ՏԵՍԻԼ Բ

ՄՈՆԴԷԶ , ԱԼԶԻՐԱ .

ԱԼԶԻՐԱ

Ո՛հ , հայր իմ :

ՄՈՆԴԷԶ

Դուստըր , յո՞ր սահման ըզմեզ ընկեցեր .
Աւասիկ քոյդ սիրոյդ նըզովելի արգասիք :
Աւա՛ղ . պաղատէաք մեք թողութիւն Զամորայ ,
Ընդ իս եւ Ալուարէզ դեռ եւս հաճէր բարբառել .
Եւ ահա՛ զօրական մի երեւեալ յանչըս մեր ,

Որ նոյն ինքըն Զամոր էր, խուճապեալ, մոլեկան.
Ի ծըրտեալ կերպարանացըն զառածան աչք ի խարս:
Իմ հագիւ ի նորա ձեռըն նըշմարեալ սուսեր մի,
Զմըրտանել ոլանալ ի մեզ, ըզյարձակելն ի Կուզման,
Զհարկանել վիրաւորել, զայս ամենայն մի առնէր:
Արիւն սիրելւոյդ ըզհարբըբդ քով ցայտեցաւ:
Ի նըմին ժամու Զամոր ըզզարկութիւն մերկացեալ
Անդէն յոտս Ալուարեզայ հեզ եւ հանդարտ անկանի,
Եւ առ նա մատուցեալ զարեամբ որդոյն ներկեալ սուր,
« Զոր ինչ պարտն էր՝ արարի, զանարգանացս առի վրէժ,
» Զոր եւ դու պարտիս, առէ, արա, խընդրեա զքէն բնութեան »:
Անդ անկեալ ի գետին՝ ակընկալեալ կայր մահուն:
Իսկ հայրն արինաներկ ընկենու զանձն ի գիրկս իմ.
Ամենայն որ ընդոստնու, գրոհ տան, դիմեն, ձայն առնուն,
Ընթանան առ փեսայդ, ըզնա ի կեանըս կոչեն.
Արգելուն զարեանն աղբիւր, ճեպեալք ի փոյթ պընդութեան
Արուեստին հայթայթանաց պահպանելոյ զկեանըս մեր:
Մեծամայն ամբոխն ողջոյն ըզքոյդ խընդրէ պատուհաս,
Իշխանին իւրեանց մահու զքեզ համարեալ գործակից:

ԱԼԶԻՐԱ

Դու թերեւս . . .

ՄՈՆՏԵԶ

Ոչ, սիրտ իմ ոչ ինչ կասկածէ զայդ ըզքէն.
Ոչ, եւ քոյդ՝ պատկանաւոր չէ յայսպիսի եղերումս.
Կարող է սխալել, այլ ոչ գործել ինչ ոճիր.
Կափուցեալ էին աչք քո զափամբք խորոցն անդընդոց:
Յանկալի է ինձ այս, եւ հաւատամ. այլ փեսայդ
Հանդերձեալ է մեռանել ի հարուածոց սիրելւոյդ:
Առնիցեն զքեզ պարտաւոր, անկանիցիս յարեւէդ
Յարհաւիրըս տանջանաց եւ ի քարուսկ անարգանս.
Ես անդրէն վըրըստին երթամ ուժգին պընդութեամբ
Մաղթել յառնէն քեզ թողութիւն եւ ինձ մահ:

ԱԼԶԻՐԱ

Ինձ ներումն ի վիրագացս, աղաչեմ քեզ հօրդ իմում.
Քաջ լեր՝ կեաց, եւ սիրեա զիս. ես զայս եւեթ աղերսեմ:
Ողբամ ըզԿուզման, դառն եւ դըժնեայ է բաղդ իւր,
Ողբամ զինքըն՝ մանաւանդ զի զըտաւ այնմ արժանի:

Իսկ Զամոր՝ այլ ինչ չարար, բայց ըզմեռաւուն հանել վրէժ.
Ոչ կարեմ տալ իրաւունս, ոչ բիծ դընել արութեանն:
Կամեցայ զինքըն ես փըրկել, զայդ ոչ քերեմ ես յանձնել,
Մեռցի նա . . . զգուշ լինիջիր մի խափանել ըզմահ իմ:

ՄՈՆՏԵԶ

Ո՛վ երկինք, դու յիս շընչեա. կարդամ առ քո զըթութիւնդ:

ՏԵՍԻԼ Գ

ԱԼԶԻՐԱ.

Ո՛ երկինք, զօրհասական ըզկեանս իմ բարձ բընաջինջ:
Զի՞նչ. աստուածըն զոր պաշտեմ անօգնական թողու զիս.
Արգելու ձեռին իմում յարեւ կենացըս մըխել:
Ո՛հ, թողի ես զաստուածս՝ ուր բարութիւն հեշտալուր
Ներէր ինձ ըզմահ, ըզմահ զմիայն ապաւէնս.
Իսկ արդ զի՞նչ եղեան իցէ առ յաչաղկոտն Աստուծոյ
Ըշտապել ի ժամ զոր մեզ ամենեցուն պատրաստէ:
Զի՞նչ. ըզդառըն բաժակին երկարատեւ աղետից
Ծըծել հա՞րկ է ումպ առ ումպ ըզժանգախառըն մըրուր.
Այս մարմին մահկանացու իցէ՞ ինչ սուրբ նուիրական՝
Զոր հոգին կենդանաշարժ ոչ ըստ հաճոյս թողուցու:
Այս ամբոխ յաղթականաց՝ իւրով չանթիւքըն վառեալ,
Իրաւունս ունի՞ ահեղ՝ դընել զերկիր անմարդի,
Բառնալ զիմըն բընաջինջ, ըզկողըս իմ պատառե՞լ,
Եւ ես ո՞չ ունիցիմ արեան իմոյ տալ հրաման.
Թո՞ղ իմում տալ արութեանս ոչ կարիցեմ յիմ վերայ՝
Զոր ցասման իւրում ներէ նա ՚նդ տիեզերս ամենայն:
Զամոր մեռանելոց է յահագին չարչարանս:
Ա՜յ խուժդուժք:

ՏԵՍԻԼ Դ

ԶԱՄՈՐ ԿԱՊԵԱԼ, ԱԼԶԻՐԱ, ՊԱՀԱՊԱՆՔ.

ԶԱՄՈՐ

Աստ մեզ վայել է մեռանել երկոցունցս :
Ընդ ահեղ հանդերձանօք խուռամ պատիր իրաւանց
Դատաստան արեան ըզքեզ պատուհասի առնէ պարտ :
Կենդանի է դեռ Կիւզման . յուսակորոյս իմ բազուկ
Ոչ հարուած աներկեւան մխեալ ի սիրտ է նորա .
Կեայ նա ի լինել ըզԶամորայ չուառութիւն .
Մնացի նա շաղախեալ յարիւն զոր եալն պաշտեմ .
Կորիցուք ի միասին առ առկայծեալ իւր աչօք .
Արբեսցի նա տակաւին բռնաւորացն հեշտութեամբ :
Ալուարեզ ընթեռնըլոց է աստ իւրով բերանով
Ըզպիղծ դատավճիռ վայրենամիտ ատենին :
Ես ըզքեզ կորուսի , եւ դու վասն իմ կորընչիս :

ԱԼԶԻՐԱ

Քաջ է . ոչ եւս ողբամ . մեռանիմ քեզ առընթեր .
Դու սիրես զիս , շատ է . զճակատագիրն իմ օրհնեա ,
Օրհնեա զդառըն հարուածն որ լուծանէ զհարսանիս .
Խորհեսջիր զի վայրկեանն յոր առ մեռեալսըն գընամ ,
Այն եւեթ է յորում սիրտս անխիղճ կարէ զքեզ սիրել :
Մահուամբս ազատացեալ եւ դարձեալ յիս ինքնատէր ,
Իշխան եմ հաւատոյս որ իրաւամբք քեզ է անկ :
Մահուն կազմութիւն մեզ երկոցունցս կանգնեալ ,
Է սեղան՝ յոր սիրտ իմ քեզ ըզնախկին սէր իւր նուիրէ .
Անդանօր ըզյանցանս իմ զակամայ քաւեցից՝
Ըզդաշանցըն զըրժելոյ՝ զոր մարթ էր ինձ առնել քեզ :
Անհնարին ինձ դառնութիւն ի դըժընդակ բաղդի աստ՝
Է լսել ըզմահըս մեր յԱլուարեզայ բերանոյն :

ԶԱՄՈՐ

Ո՛հ , նա ինքն աւասիկ արտասուալից երեսօք :

ԱԼԶԻՐԱ

Ցերեցունցս ո՛վ առաւել , երկինք , կըրեալ թըշնամանս .
Եւ քանի՛օն եղկելիս բաղդն աստանօր ժողովէ :

ՏԵՍԻԼ Ե

ԱԼԶԻՐԱ, ԶԱՄՈՐ, ԱԼՈՒԱՐԷԶ, ՊԱՀՆԱԿՔ.

ԶԱՄՈՐ

Ակն ի քէն ունիմ մահու , երկինք զայս այսպէս կամին .
Քեզ առ իս պարտ է կարդալ ըզվըճռական դատակնիքն :
Անխռով խօսեաց որպէս եւ ի լըսել կամ ահա ,
Եւ անահ տուր ի ձեռըս պատրաստեալ տանջանացն
Ըզխոշոր որդւոյն քոյ , զԱլուարեզայ բարեկամի :
Իսկ զի՞ գործեաց քեզ Ալզիրա , եւ որպիսի՞ դըժնութիւն
Ըստիպէ զքեզ զանմեղ կեանսն յափըշտակել ինմանէ :
Ապա քեզ սպանիացիք ետուն զիւրեանցըն մոլուցս .
Անիրաւ վըէժխընդրութիւն ունիցի՞ մուտ ի սիրտ քո :
Ծանուցեալ ի մեզ միայն քով մեծափառ զըթութեամբդ ,
Արդ կամիս հրաժարել յարդար ի մեծ անուանէն .
Արդ յարիւն անմեղութեան ըղձեալըն քո թանայցես :

ԱԼԶԻՐԱ

Ա՛ռ ըզվրէժ քո՝ զվրէժ որդւոյդ , այլ մի՛ զինէն կասկածեր :
Կիւզմանայ հարսն եմ , անունս այս միայն քեզ ուսուցէ ,
Թէ ինձ քաւ նենգել նըմա , նա՛ պաշտպանել կարէի :
Ես զորդիդ մեծարեցի . եւ սիրտ իմ այս ի թառաչս՝
Ըզհաւատն առ նա պահեաց , եւս եւ յատեան անդ ըզնա :
Թէ ի քո ժողովրըդեդ գովեալ իցեմ , թէ ատեցեալ ,
Քո եւեթ խորհուրդ եւ բան կացուսցէ ինձ զիմ համբաւ .
Մեծարոյ ի մահուանս եղեալ ի սիրտ իբր ըզքոյդ ,
Առ ոչինչ զըրեմ զայլս , եւ ոչ իմիք փափաքեմ :
Զամոր մեռանի , հարկ է եւ ինձ մեռանել .
Այժմ եւեթ ակն ունիմ , եւ զքեզ եւեթ աշխարեմ :

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Մեծդ Աստուած , զինչ այս խառնուրդ խանդաղանաց եւ սոսկման .
Ըսպանող որդւոյս իմոյ է համայն իմ ազատիչ :

Զամո՛ր . . . այս ի քէն ունիմ զաւուրս զոր առեալ.
Մեծագնի վաճառեցեր ինձ զայս պարգեւ տըխրալի . . .
Հայր եմ, սակայն մարդ . եւ մոլութեամբ քով հանդերձ,
Եւ արեանն աղաղակաւ որ բարբառի առ ցաւս իմ,
Տակաւին երախտեաց քոց ձայն լինի լսելի ։
Եւ որ դուստր ինձ եղեր , եւ ի մեր վիշտըս դեռեւս
Ցայդ ընդ քեզ կարգեալ անուն՝ որ զարտասուս մեր բըխէ ,
Տէր օն անդըր քաւ հօր քում ի վիշտըս իւր յաւելուլ
Զհեշտութիւնըն սոսկալի զվրիժուց քինուն արգասիս ։
Սատակել հասցէ համայն անօրինակ հարուածով
Եւ զինս ազատարար եւ ըզգըսարիկս եւ զորդի ։
Ժողովոյն դատապարտեալ ըզձեզ՝ յիւրում բարկութեան
Սուսերաւ վրէժխնդրութեամբ զինեաց ըզհօրըն բազուկ ։
Յաճաւոր պաշտամանէն հրաժարեցի ես ոչինչ . . .
Եւ եկեալ եմ կատարել , փըրկել ըզձեզ զերկոսին ։
Զամենայն կարես , Զամոր ։

ԶԱՄՈՐ

Կարեմ փըրկել զԱլզիրա ։
Ա՛խ , խօսեա , զի՞նչ պէտք իցեն ։

ԱԼՈՒԱՐԵԶ

Հաւատք յԱստուած յազգիդ իմ ։
Կարող ես ի մի բան փոխել զքո բազդն եւ զնորայն .
Ըստ օրէնքըն ներեն որում լինի քրիստոնեայ ։
Այս օրէնք՝ զոր երբեմըն թելադրեաց նախանձ սուրբ ,
Ի քո շնորհս առ ի յերկնուստ թըւի բերեալ այսր առ մեզ ։
Աստուածն՝ որ ինքնին ուսոյց մեզ տալ թողութիւն ,
Գիտասցէ զքեզ հովանեաւն ակն յանդիման պահպանել ։
Ըզզայրոյթ ըսպառնացող արգելուցու նոյնժամայն .
Արիւն քո նուիրական նոցա՝ եղբօր է արիւն .
Սուսերք վրէժխնդրութեան ի ձեռս իւրեանց կաչկանդեալք՝
ՅԱլզիրա եւ ի քեզ՝ ոչ եւս դարձցին յայնմհետէ .
Ես առնում յերաշխի զկեանըս զորա եւ ըզքոյդ .
Ի քէն հա՛րկ է ինձ , Զամոր , եւ ըզդա ինչըն ընդունել ։
Մի կար անողոք առ այս նըւազ նուէր բարբառ .
Ինձ ըզկեանս իմ վերըստին պարգեւեսցես միանգամ ։
Անդորմ, ի գինս արեանն յորմէ զըրկեալըդ դու զիս ,
Հայրըս եղկելի խընդրեմ ի քէն զի կեցցես .
Իբր ըզսա լեր քրիստոնեայ , շնորհեա ինձ զայդ փոխարէն
Ընդ աւուրց քոց եւ սորա եւ ընդ արեան որդեկիս ։

ԶԱՄՈՐ , (—— Ալզիր —)

Ալզիրա , եւ մինչեւ ցա՛յդ վայր սիրեսցո՞ւք մեք ըզկեանս.
Տացո՞ւք զինս ընդ այնորիկ զանձին իմոյ նախատինս .
Զաստուածս իմ փոխեցի՞ց ընդ Աստուծոյն Գուզմանայ ։

(—— Ալուարեզ)

Եւ դու ինձ քան զորդիդ լիցիս յաւէտ բըռնադատ .
Ալզիրայ մահ կամիս , եւ կամ ինձ կեալ ուխտանենգ ։
Ո՛հ , յորժամ քոց կենացըդ տեսի ես զանձն իմ տէր ,
Եթէ քում արեւուդ հատանէի ես զայդ գինս ,
Օն ասա , թողուի՞ր դու զաշխարհիդ քո զԱստուած ։

ԱԼՈՒԱՐԵԶ

Առնէի զոր տեսանեդ աստ զի առնեմ տակաւին .
Խընդրէի յԱստուծոյն ի միայնոյ՝ զոր պաշտեմ ,
Մի անտես առնել ըզսիրտ մի զայսպիսի՝ որպէս քոյդ ,
Որ թէպէտ եւ զաչացու՝ Քրիստոսի անկ է լինել ։

ԶԱՄՈՐ

Ո՛վ դէք , որպիսի՛ անլուր տագնապ եւ տանջանք .
Ընդ ո՞ր , եւ ո՞ր եղեան հարկ հատանէ ինձ ընտրել .

(—— Ալզիր —)

Խընդիր է զքո կենացդ , եւ զաստուածոցս է խընդիր ։
Որ իշխեսըդ զիս սիրել , իշխեա զատել ընդ նոսին ։
Ես ի քեզ եմ ապաստան . դեռ եւըս սիրտ իմ յուսայ՝
Եթէ ոչ կամիցիս ընդ Զամորայ քարուսականս ։

ԱԼՁԻՐԱ

Աղէ լո՛ւր . քաջ ապաքէն գիտես զի հայր իմ եղուկ
Ա՛յլ հրաման արար սըրտիս զոր իմ տըւեալ իսկ էր քեզ ։
Ծանեայ ես զԱստուած նորա . մարթ իցէ քեզ , թէ կամիս
Զմանկութեան իմոյ բասրել ըզհիքութիւն կամ ըզմեղս ,
Այլ յօրէնըս քրիստոնէանց միտք իմ ողջոյն կախարդեալ՝
Առ նոսա զճըշմարտութիւնն եսես կամ այնպէս կարծեաց .
Եւ բերանս յուրաստ կացեալ ի հայրենի աստուածոց՝
Ոչ կըրեաց ի գաղտնիս հոգւոյս ըզնա պաշտաման ։
Իսկ թողուլ զորս ոք սերտիւ լինել աստուածս հաւատայ ,
Է յանցանք վատասըրտի , եւ ոչ թէ լոկ սըխալանք .
Է մատնել միանգամայն՝ ընդ կեղծաւոր դիմակաւ
Եւ զԱստուածըն զոր ընտրէ , եւ զոր թողու զհինն աստուած .

Ի սրտէ եւ երկնից, տիեզերաց եւ անձին:
Մեռցուք, այլ ի մահուն անդ լեր եւս ինձ արժանի.
Եւ թէ ոչ տացէ Աստուած նորանշոյլ ինչ քեզ լոյս,
Լաւութիւնդ առ քեզ խօսի, չէ պարտ լսել՝ բայց նըմա:
Կանխատես պատասխանւոյդ եղէ, զի լաւ իցէ մահ,
Եւ ընդ քեզ իսկ մեռանել, քան տալ զպատիւ փոարանդի:

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Ա՛յ անգութք. երկոքեանդ ապա՛նդ կորուստ ձեր կամիք,
Զքաղցրութիւնս արհամարհէք զինքնանուէր մատուցեալ.
Լըւարուք, ժամըն ճեպէ, եւ այս ողորմ կառանչիւն...

ՏԵՍԻԼ Զ

ԱԼՈՒԱՐԷԶ, ԶԱՄՈՐ, ԱԼԶԻՐԱ, ԱԼՈՆԶՈՍ,
ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՔ, ՍՊԱՆԻԱՑԻՔ.

ԱԼՈՆԶՈՍ

Առաջի քո բերեալ մատուցանեն զորդիդ հէք,
Տէր, ի գիրկըս քո կամի նա ի կենացն անցանել:
Փողովուրդն որ զնա սիրէր՝ մոլեգնոտեալ ամբոխիւ
Շուրջ խըռնեալ ըղնովաւ, յարուցեալ գայ յագենալ
Ցարենէ հարսին իւրոյ եւ սըրասպան խոշտին:

ՏԵՍԻԼ Է

ԱԼՈՒԱՐԷԶ, ԿԻՒԶՄԱՆ, ՄՈՆԴԷԶ, ԶԱՄՈՐ, ԱԼԶԻՐԱ,
ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՔ, ԶԻՆՈՒՈՐՔ.

ԶԱՄՈՐ

Փըրկեցէք, գուժք, զԱլզիրա, եւ ճեպ տուք յիմ պատուհաս:

ԱԼԶԻՐԱ

Մի. այլ մահ սարսափելի զմեզ զերկոսեան զուգեսցէ:

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Որդին իմ մեռանի, որդիս, ո՛վ ծա՛յր աղէտից:

ԶԱՄՈՐ (— Կիսաձայն)

Արդ քեզ կամք են մինչ ի սպառ ըզմոլութիւնդ հանել յանդ.
Ե՛կ եւ տես զհեղումն արեանս, մինչդեռ դու կեաս տակաւին,
Ե՛կ ուսիր մեռանել՝ նըկատելով ըզԶամոր:

ԿԻՒԶՄԱՆ

Են եւ այլ արութիւնք՝ ուսուցանել ինձ ըզքեզ.
Զայլ իմն օրինակ պարտիմ ես քեզ, եւ տաց արդ:

(— Ալուարէզ)

Որ ըզմա՛հ իմ կամի երկինք, եւ ցայժմ յապաղեաց,
Հայր իմ, ա՛րդ ի ժամուս բերէ զիս քեզ զառաջնոք:
Հոգիս օրհասական եւ յանջատել յինէն մերձ,
Առաջի քո զտեղի առնու... լինել քեզ նըման.
Մեռանիմ ես, առագաստն անկանի, նոր լոյս ծագէ.
Զանձն իմ ես ոչ ծանեայ, բայց ի վախճան ընթացիցս,
Մինչեւ ցայս ժամ որ զիս իջուցանէ ի շիրիմ,
Մարդկութեան եւս հեծել գոռոզութեանս ընդ բեռամբ:
Վրէժ առնուն երկինք զերկրիս. արդար է նա. եւ իմ կեանք
Ոչ կարեն հատուցանել զարիւնն յոր ձեռն իմ ներկաւ:
Կուրացոյց երջանկութիւն, լուսաւորեաց զիս արդ մահ:
Թողութիւն շնորհեմ ձեռինն՝ որով Աստուած զիս եհար:
Տէր էի ես ի տեղւոջս, ես դեռ ի սմա հրամայեմ,
Շնորհ առնել կարեմ ինձէն, եւ զայն առնեմ Զամորայ:
Կեա՛ց յաղթող թըշնամի, ազատ լիջիր, եւ քեզ յո՛ւշ
Եթէ զինչ էին պարտք քրիստոնէի, եւ զինչ մահ:

(— Մոնդէզ որ յետս էր մնացեալ)

Դու Մոնդէզ, ամերիկեանք, որ եղէք իմ ողջակէզք,
Ցուց ածէք՝ զի գըթութիւնս անցոյց զանցոյց զյանցանօքս:
Ուսուցէք զԱմերիկա, գի՛ք արքայիցն ի մըտի,
Թէ ծընեալ են քրիստոնեայք ի տալ օրէնըս նոցա:

(— Զամոր)

ԶԱստուածոյն՝ զոր մեք պաշտեմք՝ ի միտ առջիր ըզխըրատիր.
Քոյքըդ քեզ հրաման ետուն զըսպանութիւն եւ զվրէժ.
Իսկ իմս, յորժամ բազուկ քո դաւ եբեր արեւուս,
Հրամայէ արգահատել քեզ եւ զյանցանօքդ թողուլ:

ԱԼՈՒԱՐԷԶ

Ո՛հ որդեակ, քո յաղթութիւնք հաւասարին արութեանդ:

ԱԼԶԻՐԱ

Աստուած մեծ, զի՜նչ փոփոխումն եւ զի՜նչ չըքնաղ այս բարքս:

ԶԱՄՈՐ

Զի՜նչ. կամիս դու ստիպել եւ զիս ինքնին ի զղջումն:

ԳՈՒԶՄԱՆ

Առաւել իմն կամիմ. ստիպել ըզքեզ ի սէր իմ:
Ալզիրայ կեանք իւր եղեն թըշուառացեալք կարի յոյժ,
Թէ իմովս անգըթութեամբք, եւ թէ իմովս հարստամբք.
Ըզնոյն ձեռքս օրհասականք տացեն անդրէն ի քո գիրկս:
Կեցջիք, մի զիս ատեայք, խնամարկեցէք աշխարհիդ.
Ըզփառըս պարըսպացդ աւերակաց՝ կանգնեսջիք,
Զանուան իմոյ՝ թէ հնար է՝ օրհնեցէք զյիշատակ:
(առ Ալուարէզ)
Հաճեաց՝ հայր լինել սոցա բարերարեալ ամուսնացս,
Երկնաւոր լոյսըն խնամովք քով ի սոսա ծագեսցէ.
Ի նըշոյլս քրիստոնեան թէ բաց իցէ հոգի իւր,
Զամոր քո՛ է որդի, եւ կարկատէ զիմ խրամատ:

ԶԱՄՈՐ

Երկնահա՛յր կամ անշարժ, վարանական, ծըփալի:
Իսկ արդ զի՞նչ. իցե՞ն այսչափ ի քրիստոնեայս լաւութիւնք:
Ո՛հ, օրէնք՝ որ զքեզ ի դոյն հարկեն յետին ճըգնութիւն,
Սկըսանիմ հաւատալ թէ Աստուծոյ են օրէնք:
Գիտեմ զինչ մտերմութիւն է, պնդութիւն եւ հաւատ,
Բայց այդքան մեծութիւն հոգւոյ ի վեր է քան զիս,
Լաւութիւնս այս զիս ճըգնէ, եւ ձըգէ զիս զկնի նորա:
Ի վրիժուցս ամօթերես, սիրեմ ըզքեզ, հիանամ:
(անկանի յոտս նորա)

ԱԼԶԻՐԱ

Տէր ի ծունկըսդ անկանիմ շառագունեալ ամօթով.
Ալզիրա յայսմ ժամու տենչայր ի մահ փառըն քո:
Ի մէջ քո եւ Զամորայ՝ հոգիս յերկուս պատառեալ՝

Անկանի յապաշաւ յորդս խայթից կեղեքի.
Ցանցաւոր զանձն իմ դատիմ, եւ ըսխալանք իմ դըժնեայք . . .

ԳՈՒԶՄԱՆ

Ամենայն ինչ ձեզ քաւեալ, զի զարտասուսդ ականեմ:
Հայր իմ՝ զայս յետին նըւագ՝ մատիր առ իս մերձեցիր.
Երջանիկ կեցցես յամայր, քեզ Ալզիրա սիրելի,
Քրիստոնեայ լիջիր Զամոր. գոհ եմ արդ ես, մեռանիմ:

ԱԼՈՒԱՐԷԶ (առ Մոնդէզ)

Տեսանեմ յաղէտըս մեր դրոշմեալ ըզմատն Աստուծոյ:
Սիրտ իմ յուսահատ հըպատակէ, եւ թողու
Զինքն ի կամսն աստուածային՝ որ հարկանէ եւ ներէ:

ՎՈԼԴԵՌԻ

Մ Ե Ր Ո Պ Է

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵՐՈՊԵԱՅ

Ի խռովութեան իմիք յարուցելոյ 'ի գլխաւորաց մեսենացւոց, Պոլիփոնտ ոմն անուն, գլխաւորագոյն 'ի նոսա, գրեթէ անձամբ զառն արքային Կրեսփոնտեայ, զի ինքն տիրեսցէ. բայց միայն անփութութեամբ իւրով զերծանի մանուկ մի տղայ Եպիտոս, կամ յանուն հօր իւրոյ՝ Կրեսփոնտ, զոր Մերոպէ՝ մայր իւր՝ 'ի ձեռն մտերմի ուրուք փախոյց վտարանդի Եգիսթոս անուամբ, յերկիր օտար՝ յԷլիս: Եւ իբրեւ յանհոգս յերկեաց մանկանն՝ կամէր բռնացեալն Պոլիփոնտ հարսն առնել իւր զՄերոպէ՝ յօրինաւորութիւն իմն և 'ի հաստատութիւն բռնակալ թագաւորութեան իւրոյ, յետ հնգետասան ամի, ծպտեալ՝ յանծանօթս գայ հասանէ Կրեսփոնտ 'ի կոչ մօրն, և տեղեկացեալ ամենայնի՝ սպանանէ զբռնաւորն, և ազատէ զաշխարհն 'ի բռնակալէն, և զմայրն 'ի բռնադատ հարսանեացն:

Այս ողբերգութիւն, յԵւրիպիդեայ եւ այսր, որոյ քերթուած չէ 'ի միջի, հռչակեալ 'ի թատերս, եթէ չիցէ գլուխ գործոց քերթողս, առաջին է թերեւս յընտրելագոյնս նորին:

ԱՆՁԻՆՔ

ՄԵՐՈՊԷ, *այրի դշխոյ Կրեսփոնտեայ՝ արքայի Մեսենայ.*
ԵԳԻՍԹՈՍ, *որդի Մերոպեայ, ընդ կեղծ անուամբք.*
ՊՈԼԻՓՈՆՏ, *բռնաւոր Մեսենայ.*
ՆԱՐԲԱՍ, *ծերունի ծառայ մտերիմ Մերոպեայ.*
ԵՒՐԻԿԼԷՍ, *մտերիմ ընտանի Մերոպեայ.*
ԵՐՈՔՍ, *մտերիմ Պոլիփոնտեայ.*
ԻՍՄԵՆԻ, *նաժիշտ մտերիմ Մերոպեայ:*

Տեսարանն է ի Մեսենա, յարքունիս Մերոպեայ:

ՀԱՆԴԷՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՏԵՍԻԼ Ա

ՄԵՐՈՊԷ, ԻՍՄԵՆԻ.

ԻՍՄԵՆԻ

Դշխոյ մեծ, հան ի մըտացդ ըղտոսկալին զայն պատկեր.
Վայելեա ի զուարթ աւուրս ի մեզ ծագեալս յամպրոպաց:
Աստուածք մեզ խաղաղութիւն ընդ յաղթութեան շնորհեցին.
Որպէս փորձ գըտար ցասմանն, ըզբարիսն արդ ճաշակեա:
Յետ ամաց հընգետասան՝ պատերազմաց ընտանի,
Մեսենա զըլուխ ամբառնայ յաւերակացն աներկիւղ:
Ոչ եւս աչք քո տեսցեն զհակառակորդ զըլխաւորսն
Երկպառակս ի շահ անձանց եւ ի չարիս միաբան,
Ի կապուտ եւ կողոպուտ, յայրեացաւեր եւ յարիւն,
Օցտել զժառանգութիւն լաւագունին յարքայս մեր:
Պէտք մեր եւ ընտանիք՝ քո յանդիման գումարեալք,
Օրինացըն թարգմանք եւ աստուածոց պաշտօնեայք,
Ընտրոց տեարք կամակարողք, տայցեն ըզթագն արքունի:
Քո է այն անտարակոյս՝ արդարութիւն թէ տայցէ.
Քո միայն են ի վերայ մեր իրաւունք անփոփոխ.
Քեզ այրւոյդ Կրեսփոնտեայ, զըստեր մերոց արքայից,
Քեզ՝ զոր ամք հընգետասան վըշտաց, եւ միտք անհրապոյր
Բարձրաշուք եւս առնեն եւ սիրելի յաչըս մեր.
Քեզ՝ յոր սիրտք ամենայն համակամեալ ի ծածուկ...

ՄԵՐՈՊԷ

Իսկ զիա՞րդ. ո՞չ գայ Նարբաս: Տեսի՞ց զորդեակն իմ արդեօք:

ԻՍՄԵՆԻ

Գոյ քեզ այժմ ակն ունել․ վաղուց ստրուկք ճեպընթացք
Գունդ ի գունդ առ ի քէն արշաւեցին ընդ Ելիս ․
Նոցա խաղաղութիւն ըղձանապարհան Ելիսայ :
Քո՛ ի ձեռս հաւատարիմս է աւանդեալ աներկմիտ՝
Ըմպաշնասըն Նաւիրական , զպատճառս այսքան աղմկի :

ՄԵՐՈՊԷ

Արտասուացըս տեսողք դիք , դարձուցէ՛ք յիս զիմ որդեակ ,
Կենդանի՞ է Եգիսթոս : Պահպանեցէ՛ք արդեօք դուք
Ըզթըշուառ մանուկն՝ որ ես ապրեցուցի սոսկ եւեթ :
Հեռի արարէք ի նմանէ զձեռն բռնաւոր ․
Այն որդի ձեր է , աւա՛ղ․ մաքուր արիւն Հերակլի :
Թողուցո՛ւք ի ձեռաց ըզմեծագին մընացորդ
Զարդարոյն ի Թագաւորս եւ ըզմեծի աստուածոյն ,
Ըզպատկեր ամուսնոյս՝ զորոյ զնըշխարըն պաշտեմ :

ԻՍՄԵՆԻ

Իսկ զիա՞րդ․ այդ յիշատակ գորովական եւ արդար՝
Ի մըտաց քոց հանիցէ՞ զայլ ամենայն ցանկալիս :

ՄԵՐՈՊԷ

Մայր եմ ես , եւ կարես դու տակաւին զարմանալ :

ԻՍՄԵՆԻ

Արեանն , որոյ ծընունդ ես դու , դըրօշմ մեծաշուք
Ջընջեսցի՞ ուրեմն եղծցի՞ զօվին սիրով մայրագութ :
Մանկութիւն իւր էր սիրուն յարտօսրաբուխ աչըս քո ․
Սակայն սուղ ինչ եւեթ տեսեր զորդիդ զոր ողբաս :

ՄԵՐՈՊԷ

Սակայն սիրտ իմ միշտ ետես զորդեակս յոր ես մորմոքիմ ․
Վըտանգք իւր աճէին զաղեացըս գութ անհանգիստ ․
Այս խընամ արդարացի ժամանակաւ զարգացաւ :
Նարբասայ բան մի եւեթ , ամք աւելի են քան չորս ,
Եկն առ իս յամայութեանս յորում կայի արգելեալ ,
Եւ երբ՚ նոր իմն աղմուկ ի խռովեալ անձն իմ ընկէց ․
Եգիսթոս , գըրէր նա , լաւ եւս բաղդի գոյ ի դէպ ․
Արժանի է նա քեզ եւ աստուածոյն յորոց գայ ․

Նըշաւակ համայն վըշտաց՝ եւ արութեամբ ընդոտնէ :
Զամենայն յուսամ յիւրմէն , բայց Պոլիփոնտ քեզ ի խէթ :

ԻՍՄԵՆԻ

Արդ գոնէ զՊոլիփոնտեայ կարճեա զխորհուրդս եւ արգել․
Թոյլ արա տէրութեան ի մեծաշուք ձեռսըդ գալ :

ՄԵՐՈՊԷ

Տէրութիւնն անկ է որդւոյս : Ցերկրէ մօրուն կորիցէ ,
Կորիցէ սիրտըն խիստ իւրում անձին պաշտօնեայ ,
Որ ի բարձըր գահուն վայելիցէ հանգըստեամբ
Ի խուժդուժ հեշտութիւն ժառանգելոյ յարենէն :
Եթէ չէք այլ իմ որդի , տէրութիւն զի՞ է պիտոյ ,
Զի՞ պիտին ինձ այս երկինք , զի՞ այս աչացս իմ արեւ :
Հարկ էր ինձ անդըստին յօրէ անտի հրաժարել ,
Յորում այր իմ նենգեցաւ ի մարդկանէ եւ ի դից :
Ո՛վ դըրժանք , ո՛վ եղեռն , ո՛վ մահաւիթ օր յաշխարհ ,
Ո՛վ մահ միշտ առաջի դառնակըսկիծ խոր ցաւոցս ․
Հընչեն յունկն իմ տակաւին ձայնք եւ ողբոց աղաղակք ,
« Փըրկեցէք զարքայ , զորդիսն եւ ըզնորին մանկըտեակս » :
Տեսանեմ զարիւնացայտ որմս եւ ըզդըրունս հըրկիզեալս ,
Ընդ ձեղուամբքըս ծըխեալովք ծըմլեալ ջախեալ ըզկանայս ,
Ըզծառայս խուճապեալս , եւ դըղըրդումն եւ սարսափ ,
Զէնք եւ ջահ եւ մահ զինեւ շուրջանակի պաշարեալ :
Անդ յարեան իւրում ի լիւղ՝ հողաթաւալ ի փոշւոջ ,
Դարձուցեալ գեռ եւս առ իս զարտեւանունս տակայծեալ ,
Կրեսփոնտ՝ ի շունչ յետին զիրկս արկ զինեւ փարեցաւ ․
Անդ կըրկին որդիք ողորմք դատապարտեալք ի կորուստ ,
Փափկասուն երախայրիք խանդաղակաթ զուգութեան ,
Արիւնաշուշտ եւ գլորեալք ի վերայ հօրըն լանջաց ,
Որ հազիւ համբարձեալ տատանէին ըզմատունս :
Ո՛հ , առ իս պաղատէին ընդդէմ դահճացըն իւրեանց ․
Եգիսթոս եւեթ զերծաւ , պաշտպան եղեալ դից ուրուք :
Մեծդ աստուած՝ որ զմանկութիւն իւր պահեցեր՝ Հըրակլեաջիր ․
Եկեսցէ․ բերցէ Նարբաս ակն յանդիման ինձ ըզնա ,
Ի խորոց անապատացն ի գահ իւրոցըն հաւուց :
Համբերի հընգետասան ամ կապանաց յիւր կարօտ ,
Իմ փոխան արքայացի․ այդ աւադիկ իմ տրիտուր :

ՏԵՍԻԼ Բ

ՄԵՐՈՊԷ, ԻՍՄԵՆԻ, ԵՒՐԻԿԼԷՍ.

ՄԵՐՈՊԷ

Իսկ Նարբաս, ո՞ւր եւ որդիս ։

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Զիս ամբոխեալ տեսանես.
Այնչափ քայլք, այնչափ հոգք ի զուր եղեն, ի նանիր.
Ընթացաք, տիկին, մինչեւ ի Պենէեան գետափունս,
Մինչ ի դաշտ Ոլիմպիայ, ի Սալմոնայ մինչ ի դրունս.
Անծանօթ է Նարբաս. բաղդըն յաշխարհըս յայնոսիկ
Ցամենայն աչաց ծածկէ զհետս նորա նշմարանս ։

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՛հ, Նարբաս չէ ի միջի. կորեաւ անշուշտ ամենայն ։

ԻՍՄԵՆԻ

Հաւատաս ընաւին չարեաց յոյց զարհուրի անձըն քո.
Ո՛ գիտէ՝ ի հրաշալի այսր երջանիկ հաշտութեան,
Ածիցէ Նարբաս զորդեակդ՝ այսչափ սրտիցս անձկալի ։

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Գուցէ խնամոց նորա թերեւս՝ հանճարիմաց եւ ընտրող
Ծածկեալ իցէ զուղին իւր իբր ըզվայր թաքստեանն.
Արթուն կայ զկեցխթոսէ, ի սպանողացըն խիթայ՝
Որ զբոյդ առն արքայի հատին ըզթելըս կենաց ։
Զահագին դաւս նոցին հարկ է պատրել զմոլութիւն ։
Զգուշանամ խմոխանն անցիցն իւրոց ընթացից,
Եւ ունիմ յարինոռող անդ ճանապարհըս մահուց
Ցամենայն ժամ աչս արթունս եւ քաջափորձ ժիր բազուկս ։

ՄԵՐՈՊԷ

Ի քո ջան հաւատարիմ գոյս ապաստան արարի։

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Աւա՜ղ, զի՞նչ զօրէ քեզ՝ ողորմելի օգնութիւնս.
Տալոց են զաթոռ իւր. ի նանիր ձայն իմ նըւաղ
Զարեանն որ զնա ծընաւ՝ եւ զիրաւունսըն խօսել.
Բարձր ի գլուխ ճեմին զորկանք, եւ ժողովուրդն, յիւր ամօթ,
Օրինացըս դէմ ընդդէմ, ի Պոլիփոնտ հակի մէտ ։

ՄԵՐՈՊԷ

Եւ իցէ՞ բաղդին հընար անարգել ցայդ վայր ըզմեզ,
Որդեակն իմ յիւր աշխարհս ի ծառայնե՜լ եկեսցէ,
Եւ զծառայն իւր տեսցէ ի կարգ իւրոցըն նախնեաց.
Արիւնն Արամազդայ լիցի՞ ատէն ընդ ոտրամբք ։
Չիք ուրեմն ինձ բարեկամ։ Անկարեկիր հըպատակք ։
Ամուսնոյս ուրեմն անուն զընա՞յ առ ձեզ ի կորուստ,
Մոռացայք զերախտիսն իւր եւ ըզփառըս նորա ։

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Է անուն ամուսնոյդ ի միտս իւրեանց սիրելի.
Ընդ Կրեսփոնտ ցաւէ նոցա, լան զինքն եւ քեզ ողորմին.
Բռնութիւն յաղթէ սակայն, եւ Պոլիփոնտ է ահեղ ։

ՄԵՐՈՊԷ

Արդ յիմմէ ամբոխէս յամենայն ժամ տագնապեալ,
Տեսից զարդարութիւն ի սպանող ոտեալ հերձուածոյ,
Եւ անարգ չահ անձին, իբրու ընտիրըն բաղդի,
Ըզորկարըն վաճառէ միշտ ընդ մեղաց հըզօրին ։
Ո՛ն եկայք վառեսցուք յերկիւղածեալ սիրտ նոցա
Զառկայծ խանդ հոգւոց նոցին ի սէր արեան հերակլեանց.
Զյոյս նոցա սերտեսցուք. արծարծեսցուք զսէր նոցին ։
Երթ խօսեա, եւ ըզգալուստ տեառն իւրեանց տո՛ւր աւետիս ։

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Իմ չա՛տ իսկ է խօսեալ. եւ վըրդովեալ Պոլիփոնտ
Երկընչի այժմէն յորդւոյդ, եւ զարհուրի յարտասուացդ.
Ամեհի տենչ փառամոլ որ զինքն ունէ համապազ,
Անհանգիստ է հրաբորբոք, եւ չիք ինչ յաչըս իւր սուրբ ։
Զի վանեաց ըզխազմարարըն Պիլոսի եւ Ամփրիսեայ,
Զի փըրկեաց ըզՄեսենա, սրով համարի զայն առեալ։
Վասն անձին եւեթ գործէ, գերել կամի զամենայն,

Զեռն ի թագն արկանէ, եւ առ խլել զայն ուժգին՝
Զիք պատուար զոր բազուկ իւր ոչ հարեալ քանդեսցէ,
Ոչ օրէնք՝ զոր չեղծանէ, եւ ոչ արիւն՝ զոր չհեղու.
Որոյ ձեռք անագորոյն խողխողեցին զայրըն քո,
Թերեւս ոչ առաւել իցեն ինչ քեզ խիթալիք:

ՄԵՐՈՊԷ

Ցի՞նչ, ընդ բնաւս ուրեք իմոց բաղդըն փորէ խորխորատ.
Շուրջ զինեւ նըշմարեմ զահ վտանգին եւ զոճիր.
Պոլիփոնտ՝ այր մի ծառայ եւ եղերունք իւր բազում...

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Տիկին, պատճառեցիր. ահա նա ինքն այսըր գայ:

ՏԵՍԻԼ Գ

ՄԵՐՈՊԷ, ՊՈԼԻՓՈՆՏ, ԵՐՈՔՍ.

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Բամբիշն, հարկ է սըրտիւ՝ առ հուսկ ուրեմըն պարզել:
Այս բազուկ որ սպաս կալաւ քեզ. ինձ հորդէ ուղ ի գահ,
Եւ առապ տէրութեան՝ կազմ եւ պատրաստ ի պատգամ՝
Ինձ պատիւ արարեալ ընդ իս եւ 'նդ քեզ տատանին.
Ցերկպառակ կողմանց անտի՝ յապականչաց Մեսենիայ,
Որ հեղին արիւն անբաւ, եւ այնչափ ոխս յարուցին,
Զիք այսօր եւ ոչ մին, բաց ի քոյոց եւ յիմէս:
Պարտ է մեզ օգնել միմեանց. ստոյգ մեր, սէր հայրենեաց,
Անձանց պարտք, շահ եւ իրաւ, այս ամենայն զօդէ զմեզ,
Բարբառի 'նդ քեզ՝ զի մարտիկ որ առըն քում վրէժխնդիր
Թէ ցանկայ թագաւորել, կարէ եւ քեզ իսկ ցանկալ:
Ճանաչեմ զիս, գիտեմ՝ զի ալեւոր ընդ զինուք
Այս ճակատ արխուր եւ խիստ՝ ոչ է քեզ մեծ ինչ հրապոյր.
Եւ զի գեղ քո զըւարթ՝ գեռ եւս յիրում գարնայնի՝
Սարսռուցու ինչ թերեւս ի ձմերայնոյ հասակիս.
Բայց արժանըն պետութեան ոչ ճանաչէ զայդ հաճոյս.
Եւ ազդիկ ճակատուս ազնըւական երաշխեայք՝
Ոչ իւիք պրօդեսցին բայց պըսակաւն արքունի:
Կամիմ ըզգաւազանն եւ զքեզ ի վարձ քաջութեանցս:

Մի կարծեր զայս, տիկին, զառազուլթիւն անխորհուրդ.
Դու ինքնին իսկ ես մերոց թագաւորաց դուստր եւ մայր.
Պետութիւնն ըղձայ սակայն պետ զոր, եւ քեզ յուշ լիցի՝
Զ' ի պահել զքո զիրաւունս հարկ է զնոսին բաժանել:

ՄԵՐՈՊԷ

Երկինք՝ որ ճըմլեցին զիս ընդ բեռամբ արկածիցն,
Ոչ ըղնաւ պատրաստեցին զիս յայդ կատար ժըպրհութեան:
Այն իմում ծառայ եղեալդ՝ համարձակիս տալ խըրատ
Ի մատնել ինձ զյիշատակ Նորին եւ քեզ հարսնանալ:
Ե՞ս զորդւոյս իմոյ՝ զմիայն ինձ մընացեալ անձկալւոյս՝
Ընդ քե՞զ պատուիցեմ զժառանգութիւն իւր ողորմ,
Եւ եդից ի քում ձեռին ըզմայր նորա եւ զաշխարհ,
Եւ ըզխոյրն արքայական ի գլուխ ուրուք զինուորի:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Զօրական ոք իբրեւ զիս իրաւապէս յուսայցէ
Առաջնորդ կալ պետութեան զոր իւր իցէ պահպանեալ:
Առաջինն ի թագաւորս էր ոք զինուոր բարեբախտ.
Որ բարւոք պաշտէ զերկիրն՝ ոչ է կարօտ ինչ հաւուց:
Զիք ինչ յիս բնաւ յարենէն որ զկեանս իմ ինձ պարգեւեաց.
Սպառեցաւ այն արիւն, վասն հայրենեացըս հեղաւ.
Թափեցաւ այն վասըն ձեր. եւ ի ձեր եւս ակամայս՝
Գեթ արժել կարծեմ զարքայս՝ զորս ես 'նըկուն արարի.
Եւ հակիրճ՝ առ ընդվզեալ հոգիդ չցուցի ինչ ես այլ
Բայց ըզկէս աթոռոյն՝ յոր կոչեմ իմ զիս հրաւիրէ:

ՄԵՐՈՊԷ

Կո՞չեմ մի քո. է խուժային, յարհամարհա՞նս օրինաց.
Եւ գուցէ կոչեմ ինչ այլ՝ քան ըզձերոց արքայիցն.
Ա՞յս իցէ սեռն եւ սերտ հաւատըն սուրբ՝ զոր երբեմն
Ամուսնոյս իմում եւ ինձ երդմնի եղեւ բերան քո.
Հաւատըն զոր պարտիք ոգւոցն իւրոց նենգելոց,
Տառապեալ այրւոյն իւրոյ եւ եղկելի որդեկին,
Առ աստուածն յորոց սերեալ՝ ունի զնոցա տէրութիւն:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Դեռ եւս ո՞չ ինչ է յայտ՝ թէ կենդանի՞ է որդիդ.
Այլ մահուն եւս ի գըրկաց եթէ գայցէ յայս տեղի՝
Պահանջել ըզգահ իւր՝ դէմ յանդիման աստուածոց,
Աղէ մի խաբիցիս, Մեսենիա տէր ոք խընդրէ,

Տէր որ փոքր ժամանակաւ , արդարեւ այդժմ արժանի ,
Թագաւոր պաշտպան նըմին . եւ յանդգընիմ ես պարծել՝
Թէ գահուն սոսկ քինահան ունի առ այն իրաւունս ։
Եգիսթոս , դեռ պատանեակ , առանց իւիք հըմտութեան ,
Ձուր հանդէս առնիցէ ծնընդոցն իւրոց պերճանաց ·
Զարարեալ ինչ փառըն մեր , արժանաւոր չէ իմիք ։
Յոյժ իմն այլ ազգ արկեալ կան զինք արմին աթոռոյ ։
Իրաւունք իշխանութեան չեն ինչ պարծանք առանձնակ
Ի բընէ կարգեալ եկեալ ժառանգութեան իմն հանգոյն ,
Աւըլ պըտուղ է վաստակոց , արդիւնք արեան ծախելոյ ,
Մըրցանակ է քաջութեան , եւ ինձ կարծեմ անկ իցէ ։
Աղէ զօրըն զայն յիշեա , յորում եղեր ձերբակալ
Յանարգ խառնվարարացըն Պիլոսի ՚ւԱմփրիսեայ ·
Դարձո զաչօրդ յայր քո եւ ի քո հէր մանկըտոյն
Առաջի քո զոգցես՝ ի նոցունց լեալ սրախողխող ·
Եւ յիս ինքըն հայեաց , տիկին , որ սանձէի զմոլութիւնն ,
Վանէի զքո թըշնամիս , պաշտպանէի հայրենեաց ·
Տես զորմունըս զայսոսիկ՝ իմով բազկաւ ազատեալս ,
Ա՛ծ ընդ միտ զի վրէժ առ ի ես զամուսնոյդ զոր ըղձաս .
Այդ են իմ իրաւունք , տիկին , եւ կարգ եւ պատիւ .
Քաջութիւն եւ զիրաւունդ , իրաւարար երկինք են ։
Եկեսցէ որդեակըն քո , եւ ընդ ինեւ ուսցի նա
Զօրինակըս փառաց , զարուեստ կենաց արքայի .
Եւ տեսցէ՝ թէ իմ ճակատ տարցի զպըսակըն փառօք ։
Գեղեցիկ է Հերակլի արիւն , բայց ոչ ինձ չքընաղ .
Ես պատիւ ազնըւագոյն խընդրեմ եւ մեծ ինչ քան զայն ·
Ամուսնոյն՝ յորմէ ապրեալ է նա՝ խորհիմ նըմանել ։
Սուղ բանիւ , ինձ անկանի պաշտպան յառնել մօր նորա ,
Եւ լինել օրինակ եւ հայր իւրում որդեկին ։

ՄԵՐՈՊԷ

Մի դու ինձ կերպարանիր առաւել մեծանձըն խնամօքդ ,
Եւ լռեա յառն ի վերայ տրոփելոյ հէք զաւակիս .
Եթէ դու իշխես գըտնել ըղկնի հետոցն Հերակլի ,
Արդ հատ զժառանգութիւն որդւոյ միոյն Հերակլեանց ։
Այն աստուած՝ որում քեզ չէր կալ՝ բայց յաջորդ անիրաւ ,
Վրէժխնդիր էր պետութեանց , յափըշտակող ոչ երբէք ։
Լեր նըման արդարութեանն՝ հանդերձ իւրով քաջութեամբ .
Լեր պաշտպան թագաւորիդ , անմեղութեան օգնական ,
Հան ի վեր , դարձո յիս ըղկորուսեալ որդեակն իմ ,
Հանդիսիւք լաւութեամբք լեր մօր իւրում արժանի .

Ի պարիսպըս մեր բարձունս ըղտէրըն քո հրաւիրեա .
Յայնժամ , ո՛ դիւռէ , մինչեւ առ քեզ իջից ես .
Խոնարհել հընար է ինձ , այլ քա՛ւ եւ մի՛ եղիցի
Լինել ինձ մեղսակից եւ մըրցանակ եղերանց ։ « Ելանէ »

ՏԵՍԻԼ Դ

ՊՈԼԻՓՈՆՏ , ԵՐՈՔՍ ·

ԵՐՈՔՍ

Ակն ունիս , տէր , թէ հոգի իւր միտեսցի ամաչեալ ·
Ո՞չ կարես թագաւորել առանց իւրոց հաճոյից ·
Գիտացեր հարթել հորդել ըղճանապարհ աթոռոյն ,
Եւ առ յայն յառնել բազմել ձեռըն նորա կարօտիս ։

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Ընդ իս եւ ընդ աթոռըն նըշմարեմ վիհ մի մեծ .
Կործան անդր անկանել հարկ է բազդիս , կամ ոստնուլ ։
Մերոպէ Եգիսթոսի մնայ , եւ այսօր ժողովուրդն
Առ որդին նորա դարձցի , եթէ ելցէ նա ի վեր ։
Ընդունայն ես ի սպանդ հօրն եւ եղբարցն երկոցունց
Ըղկըրճիմըն քակեցի զարիւնոտ աթոռոյն .
Վայրապար , յաղթութեամբ առատ ուր ազմուկ եւ շըփոթ
Զամենայն ինչ արհաւրօք եւ խռովութեամբ էր լըցեալ ,
Բաղդն իմ ինձ շընորհեաց՝ յաջող եւ մասըլ ինչ քողոյ
Զօձիր մեղս իմ ծածկել ընդ գաղտնութեամբ եւ մըթով .
Զուր արեան թագաւորացն՝ որոց վիրացն ես իսկ եմ՝
Ժողովուրդըն պատրանօք համարեցան զիս պաշտպան .
Հասեալ է ժամանակ սահմանելոյ վիճակիս .
Եթէ մի չառաւիղ մընայ տոհմին Հերակլեայ ,
Եթէ այս մի ճեռ՝ զոր լայ յոյժ Մեսենա՝ յայտնեսցի ,
Կորուսի զհընդեստասան ամաց արդիւնս վաստակոց ։
Հաւատա ինձ զի այս հին կարծիք ազգի եւ ծնընդեան
Յարիցեն ի սիրտս իւրեանց եւ կանգնեսցին իւր թիկունք ։
Հօր իւրոյ յիշատակ , եւ հաւք հարիւր՝ թագաւորք ,
Կարծեցեալըն պարծանք՝ զարմ լինելոյ մերոյ դից ,
Ձիչ եւ ողբ , սնդուսութիւն արտասուալից մօր իւրոյ
Խըլեսցեն զիմ աշտարակ՝ դեռ եւս յինքեան անկայուն ։
Եգիսթոս է թըշնամին՝ զոր նըկուն պարտ է առնել ։

Կամեցայ ի խանձարրոց հեղձուցանել զայն երբեմն ·
Աջողակ ժրրութիւն Նարբասայ իմ առաջի
Ի ձեռաց արբանեկիս կորզեաց զնորա տղայութիւն ·
Իսկ Նարբաս յայնմ օրէ մոլորական յայս կողմանց ·
Խիզախեաց ընդդէմ յուզիցս, եւ զջանս արար ի դերեւ :
Կարծեցի զսուրհանդակս իւր, եւ արդար զգուշութեամբ՝
Զմեռոպեայ եւ ըզնորա համբաւաբերսըն հատի :
Այլ ըզբաղդըն ճանաչեմ, կարէ յանձնէն կալ յուրաստ,
Լըռութեան գիշերաց մարթի երկնել ինչ գաղտնիս,
Եւ երբեմն աստուածոցն երկայնամիտ համբերել
Մանրաքայլ ըզպատուհասն իջուցանէ ի վերայ :

ԵՐՈՔՍ

Ո՛հ, անխէթ տուր ըզքեզ ի ձեռս աջող քո բաղդին ·
Խորագէտ իմաստութիւն գիք խորհըրդոցդ են արթունք ·
Հրամանքդ յարդիւնըս գան, եւ արբանեակքըդ վաղուց
Զելիսի եւ զՄեսենայ սահմանակողմըն ունին ·
Թէ Նարբաս երեւեսցի, թէ նոցին ակն յանդիման
Զեգիսթոս անցցէ Նարբաս, է երկոցունց իսկ կորուստ :

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Իսկ նոցա կայր նախանձուն երաշխաւոր իցես դու :

ԵՐՈՔՍ

Առաջնորդ եղուր նոցա զհաւատարիմ ըզ բազուկ ·
Ի նոցունց ոչ ըզ գիտէ զարիւնն որ կայ ի հեղուլ,
Ոչ զանուն արքային զոր հանդերձեալ են զոհել :
Նարբաս նըկարեցաւ նոցա՝ մատնիչ ըզ փախչկոտ,
Քրէէքուր մոլորական, ապստամբի կարօտեալ ·
Իսկ միւսն՝ իբրեւ գերի անաշխարհիկ եւ սպանող,
Արժանի պատուհասին ըստ օրինաց խըստութեան :

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Հա՛պա, եւ զայդ ոճիր · ինձ կարեւոր է եւ այդ :
Բայց յորդւոյն կորուսանել՝ ես մօր իւրոյ կարօտիմ,
Կարօտիմ հարսանեաց՝ պիտանացուի մեծութեանս,
Որ փոխէ յինէն զանուն յափըշտակող եկամտի,
Որ սերտէ զփափաք սըրտից ուխտակորոյս ամբոխին,
Որ բերէ ինձ օժիտ ըզսէրն յոր զինքըն սիրեն :
Ընթեռնում ըզսիրտսն ի խոր · հազիւ թէ իմ են նոքա ·
Ցուտովըն բոբոքեալք եւ սասանցեալք առ աչի ·

Շահն անէ զնոսա զինեւ, նոյն եւ յինէն փարատէ :
Դու Երոքս, որոյ բաղդ ի մեծութիւն իմ կախի,
Ապաւէն խորհըրդոցս ի քում խնամոցդ ուղղելոյ,
Երթ աղէ միաբանեա զմիտըս նոցա զպառակտեալս ·
Ընչաքաղցն՝ ի ծածուկ վաճառեսցէ զկամըս իւր,
Արքունեաց պաշտակին շընորհս յինէն հաւաստեա ·
Ըզվատին վարանելոյ՝ ջեռո զոգին իւր ի ծոց :
Խոստացիր, տուր, արկ թախանձ, զարհուրեցո՛, շըլացո՛ :
Ի նանիր սուսերս այս տարաւ զիս յոտս աթոռոյն,
Չէ ինչ մեծ յաղթանակել · եւ հրապուրել է հանճար,
Փայփայել զվիշտայն ամբոխ, ի վարժելիս հրահանգել,
Եւ զարուեստն յայն հանել՝ մինչեւ սիրել նոցա զիս :

ՀԱՆԴԷՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա.

ՄԵՐՈՊԷ, ԵՒՐԻԿԼԷՍ, ԻՍՄԵՆԻ.

ՄԵՐՈՊԷ

Իսկ զի՞րդ. տիեզերք լռեն զբաղդէն Եգիսթեայ.
Ցայժ քաջիկ իմանամ զայս լռութիւն ահաւոր:
Ի սահմանս Նէլիսի՝ ո՞չ լսելի եղեւ ինչ:

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Չել համբուն ինչ ի վեր, եւ զամենայն զօր տեսին՝
Է պանդուխտ ոք պատանեակ, որոյ ձեռքն իւր արիւնոտ
Դեռադեռ սպանութեամբ երեւէին շաղախեալք.
Հրամանաւ իմով կալեալ՝ ածեն ընդ յարքունիս:

ՄԵՐՈՊԷ

Սպանութի՞ւն. օտա՞ր ոք: Զի՞նչ է գործեալ, Եւրիկլէս,
Զի՞նչ արիւն է հեղեալ: Պակուցանես զիս ահիւ:

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Տխրեցո՜ արդիւնք սիրոյն որով քո սիրտ վարակի.
Դոյզն եւեթ պատահար ածէ քեզ վեր մահացու,
Ամենայն ինչ հարկանէ զսիրտ քո կարի մայրագութ,
Ամենայն ինչ բնութեան ձայնին խօսել տայ ի քեզ:
Սակայն յայսր արիւնարբուի հասարակաց ինչ գիտուած՝
Չիք ինչ ամենեւին ի թօթափել զոգիս քո.
Ցեղեան, ի խաղմարարս լուկին կողմանքս այսորիկ.
Ընտանի պատերազմացս են արգասիք դժընդակք:

Անզօր են իրաւունք, եւ ագարակք եւ քաղաքք՝
Ի վաղուց անխնամ դից աղերսահայց պահանջեն
Զարիւն քաղաքացւոց խոշոշելոց ի միմեանց:
Փարատեա զարհաւիրս ծանրաթախիծս սրտիդ:

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՞վ արդեօք օտարն իցէ: Պատասխանի՛ տուր դու ինձ:

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Է մի յայնց մահկանացուաց անտեսելոց ի բաղդէն,
Որ սնեալք յանարգութեան, դատապարտեալք ի քրտունս.
Աննշան ոք վատաչուէր, որչափ դիմացն է վկայել:

ՄԵՐՈՊԷ

Զէ ինչ փոյթ, զինչ ոք եւ է, եկեսցէ ինձ յանդիման.
Եւ վկայք անարգագոյնք եւ դուզնաքեայ ինչ նշոյլք
Ցուցանեն մեզ երբեմըն մեծամեծ հաւաստիս.
Խարիմ թերեւս յայժ ի տագնապող խուճապես,
Այլ անկցի գութ իմ ի ձեզ, տկարութեանս ակն ածէք
Ամենայն ինչ խիթալի է սրտիս, ո՛չ ինչ ումպէտ:
Եկեսցէ, զայդ տամ հրաման, կամիմ ընդ նա հարցփորձել:

ԵՒՐԻԿԼԷՍ (— Իսմենէ)

Երթիցեն հրամանքդ ի գլուխ: Արի՛, սաստ զի բերցեն,
Իսկ եւ իսկ զշխոյիս աչաց լիցի յանդիման:

ՄԵՐՈՊԷ

Իմանամ զի անօգուտ ինչ հոգ խնամոյ յանձն առնում.
Տագնապ անյուսութեան շլացուցանէ զիս, մըղէ.
Թէ արդար իցէ՝ գիտէք: Աւարտ դընեն եղկութեանս.
Ցաթոռոյ մերժեն զորդին, զմայրն առ նըմին նախատեն:
Պոլիփոնտ իմով տըխուր ճակատագրաւըս զեղծեալ,
Մոռանալ զանձըն ժըտի՝ մինչ ընծայել յիս զիւր աջ:

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Մեծագոյն են քոյդ աղէտք քան զոր կարես հաւատալ:
Խելամուտ եմ զի տոհմանեն փառաց քոց այդ հարսանիք,
Սակայն՝ եւ պահանջիս. եւ սըրտմըտեալ քո բաղդին
Հարկ առնէ քեզ եւ ճեպէ զայդ նախատինս ամօթոյ.
Անողորմ է պայման, սակայն միայն է թերեւս՝

ՄԵՐՈՊԷ

Որ կարէ պահպանել զաթոռն իւրում բնիկ տեառն
Այս խորհուրդ է իշխանաց աւագանւոյ եւ զօրուն .
Եւ կարծի . . .

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՛չ, որդեակն իմ այդմ երբեք չհանդուրժէ .
Աքսորանքն՝ յոր մանկութիւն իւր ընկեցեալ թօշնեցաւ ,
Ոչ որպէս զայս հարսանիս թուիցին նըմա սոսկալի :

ՆԻՐԻԿԼԷՍ

Ապաքէն խոտէր զայդ , եթէ խաղաղ յիւր բարձին
Ցիրաւունս արեան իւրոյ հայէր եւեթ աստանօր .
Այլ հոգի իւր թէ խրատեալ յանկածութեանց հրահանգէր,
Եւ ըղձանացըս իւր վարէր ընդ օգտակարն անվրէպ ,
Միտ դնէր ողբումազգեցից բարեկամացըն ձայնի ,
Եւ Հարկին բարբառոյ՝ թագաւորին օրինաց ,
Տեսանէր զի մայրիկ իւր եղկելի՝ չէր ցուցեալ
Առաւել իմն անձկալի սիրոյ նըշան որդեկին :

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՛հ , դու զի՞նչ խօսիս առ իս :

ՆԻՐԻԿԼԷՍ

Ճըշմարտութիւնըս կըծուս ,
Զորս հանեն յինէն նախանձն իմ եւ քոյին տառապանք :

ՄԵՐՈՊԷ

Իսկ զիա՞րդ . պահանջես զի շահ օգտին գըլեսցէ՞
Ըզսոսկումն անտանելի զոր յիմն ազգէ Պոլիփոնտ ,
Դու ինքնին՝ որ յարքնայեղց երանգս ինձ զինք նըկարեր :

ՆԻՐԻԿԼԷՍ

Վնասակար նըկարեցի զինքն նա հըմուտ մոլութեանցն .
Այլ սակայն ամենազօր է եւ չիք իւր դիմակաց .
Անորդի է անժառանգ , եւ դու սիրես զԵգիսթոս :

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՛հ , սոյն այս ինքնին է սէր , սըրտիս իմում ցանկալին ,
Որ ինձ մեծ եւս առնելի կացուցանէ զՊոլիփոնտ .
Զի՞ դու ինձ ըղձաբանեաց եւ ըղձահուզ խօսիս միշտ ,

Զորդեկէս իմմէ խօսեաց , ասա թէ իւր ողջո՞յն է :
Անողո՛րմ դու՝ պատմեա ինձ . . .

ՆԻՐԻԿԼԷՍ

Աւասիկ քեզ պանդուխտն այն
Ում կասկած քո թախանձող կամէր առնել հարցափորձ :

ՏԵՍԻԼ Բ

ՄԵՐՈՊԷ, ՆԻՐԻԿԼԷՍ, ԵԳԻՍԹՈՍ կապեալ, ԻՍՄԵՆԻ, ՊԱՀԱՊԱՆՔ.

ԵԳԻՍԹՈՍ (ի խորս թեատրոնին, առ Իսմենէ)

Սա՞ իցէ թագուհին այն վեհափառ եւ եղուկ ,
Որոյ փառք պարծանաց եւ քըստմնելի տառապանք
Հընչեցին մինչեւ առ իս յանապատացն անդ ի խորս :

ԻՍՄԵՆԻ

Աներկմիտ լեր զի նա է : « [illegible] »

ԵԳԻՍԹՈՍ

Տիեզերաց հաստիչ տէր ,
Տէր որ զդէմսըն զայն ստեղծեր , հըսկեա ի քո կերպարանդ .
Լաւութիւն բազմալ ի գաս՝ արժանագոյն գործ է քո :

ՄԵՐՈՊԷ

Ա՞յդ իցէ սպանողն այն . մահկանացուի հնա՞ր իցէ
Ընդ անոյշ կերպարանօքդ ունել զայն սիրտ անողորմ :
Մօտ մատիր , եղկելի , եւ փարատեա զերկիւղ քո :
Ասա ինձ , յի՞նչ արիւն շաղախեցան քո դաստակք :

ԵԳԻՍԹՈՍ

Ներեսջիր , ո՛վ դըշխոյ . զի սըրտաթունդ պատկառանք
Ըզբարբառ իմ գելուն եւ ի տեսիլ քո դողայ :
(առ Նիրիկլէս)
Անձն իմ առաջի իւր հիացեա՛լ, գորովեա՛լ . . .

ՄԵՐՈՊԷ

Օ՛ն խօսեա , զո՞յր ուրուք հատին զարեւ բազուկք քո :

ԵԳԻՍԹՈՍ

Ըզլանդուգըն պատանւոյ՝ զոր Հրամանաց դատակնիք
Եւ իւր իսկ մոլութիւնք ի սատակումն անդր ածին :

ՄԵՐՈՊԷ

Զպատանւո՞յ . յերակունս իմ, ո՜հ , արիւն իմ մածեալ . . .
Ծանօթ ոք էր քեզ :

ԵԳԻՍԹՈՍ

Ոչ ըրնաւ . դաշտք Մեսենայ ,
Եւ պարիսպք իւր եւ բնակիչք՝ ամենեւին նոր են ինձ :

ՄԵՐՈՊԷ

Զի՞նչ . օտարն այն պատանեակ ընդդէմ ի զէն վառեցաւ ,
Իսկ քոյդ՝ իրաւացի պաշտպանութիւն էր անձինդ :

ԵԳԻՍԹՈՍ

Այժմ ունիմ վըկայ զերկինս , անմեղութեանըս գիտօղ :
Անդ յափունըս Պամիսեայ , ի նուիրական տաճարին՝
Ցորում մի ոք ի հաւուց քոց՝ Հերակլէսըն պաշտի ,
Մաղթէի վասըն քո զդիւցըն զեղերանց վրէժխընդիր .
Զունէի մատուցանել ոչ դահամուտս եւ ոչ զոհս .
Աղքատիկ ծընեալ իմ , ընծայէի լոկ զաղօթս ,
Ըզսիրտ սուրբ եւ ըզխոնարհ՝ զտառապեալըս նուէրս :
Թըւէր՝ թէ աստուածոյն շարժեալ յիմոց պաշտամանց ,
Զարութիւն իմ ամբարձ դեր ի վերոյ քան զիս :
Անծանօթք երկու զինեալք՝ անդէն զինեւ պատեցան ,
Ի ծաղկի տիոցըն մին , միւսն ի վայրէջս հասակի :
« Ցի՞նչ խորհուրդս , ասեն , մըտեր , յի՞նչ ուխտս ազգին Հերակլեայ »:
Ընդ բանին երկոքեան վերացուցին ըզդաշոյն :
Օգնեցին ինձ երկինք ի կարեւոր վտանգին .
Այս բազուկ՝ ած կըրսերոյն մոլեգնութեան պատուհաս .
Ի վիրաց խոցեալ , տիկին , անկաւ անդէն դիտապաստ .
Վատաբար փախեաւ միւսն՝ իբր անարի յելուզակ :
Իմ, եղեց խոստովան , յոյժ վարանեալ ըզբաղդէս ,
Եւ անդէտ՝ որով արեամբ ներկի զերկիրն ի կարմիր ,
Զարհուրեալ թէ պատժեցիմ վասն ակամայ սպանութեան ,
Քարշեցի յալիս գետոյն զարիւնաքոք զայն մարմին :
Փախչէի . քո զօրականն անդէն եւ անդ կալան զիս .
ԶՄերոպէ անուանեցին , եւ ես եղէ զէնընկեց :

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Եհ , զի՞ է , տիկին , զի լուծանիս յարտասուս :

ՄԵՐՈՊԷ

Ասացի՛ց քեզ , աւա՜ղ . մինչդեռ առ իս բարբառէր ,
Զայնն ի գութ շարժէր զիս . սիրտ իմ ըրնաւ խռովեցաւ :
Կրեսփոնտ , երկինք . . . թուեցայ . . . շառագունիմ յամօթոյ ,
Նըշմարել այս թուեցայ նըմանութիւնս ընդ Կրեսփոնտ :
Դիպուածոյ խաղք դըժպըհիք , յո՛ւմ ցուցանէք դուք առ իս
Զայդ պատիր կերպարանս , եւ զբաղցըր զայն զուգութիւն :
Սոսկալի՜ յիշատակ . զի՞ զուր անուրջք զիս պատրեն :

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Մերժեսջիր արդ , տիկին , ըզկասկածանըս չարի ,
Չիք դըժնէ ինչ ի դմա , խաբեբայի ոչ նըշմար :

ՄԵՐՈՊԷ

Դից յերեսս իւր է դրոշմեալ ըզպարզութեան լոյս յըստակ :
Մընա՛ դեռ : Երկնից ո՞ւր է վիճակեալ զքո ծընունդ :

ԵԳԻՍԹՈՍ

Յելիս :

ՄԵՐՈՊԷ

Զի՞նչ լսեմ . յԵլի՜ս , թերեւս , ո՛ գիտէ . . .
Ելիս . . տո՛ւր պատասխանի . . . Ծանօ՞թ իցէ քեզ Նարբաս ,
Եգիսթոս , կամ գէթ անունն հասեա՞լ իցէ յունկըն քո :
Զի՞նչ պայման էր քո կենաց , կարգ որպիսի՞ եւ ո՞ հայր :

ԵԳԻՍԹՈՍ

Ծերունի ոմն է իմ հայր՝ ի տուայտանաց տառապեալ .
Պոլիկլէտ է իւր անուն . իսկ Եգիսթոս եւ Նարբաս՝
Զորոց դուն հարցանես , ոչ ճանաչեմ ըզնոսա :

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՜վ դիք , դուք խաղ առնէք զմահկանացու մի նըւաստ :
Ինձ յուսոյ դուն մի եհաս աղօտածագ ինչ նըշոյլ ,
Թըւէի լոյս նըշմարել , եւ տառապեալ աչքս անդրէն
Ի խաւար աղջամըղջին խոր գիշերոյն ընկլուզան :
Իսկ ծընողքդ ի յունաստան յի՞նչ աստիճան զըտանին :

ԵԳԻՍԹՈՍ

Եթէ շատ է լաւութիւն յաղթութիւն սերընդոց,
Յորոց եմ ի լոյս եկեալ, Պոլիկլետոս եւ Միրրիս,
Զեն եւ չեն մահկանացուք քամահանացդ արժանիք.
Բաղդ նոցին ընկճէ զնոսա, բայց արութիւն իմաստուն
Մեծարել տայ ի նոսա զաղքատութիւն պատուական:
Հայրն իմ առաքինի 'նդ իւր շինական մարդակօք՝
Բարեգործ, օրինապահ է, չերկընչի՝ բայց ի դից:

ՄԵՐՈՊԷ

Ամենայն բան զոր ասէ, լի է չքնաղ ինչ շնորհօք:
Իսկ ընդէ՞ր թողեր ըզնա, հի՞մ արտասուել նըմա տաս:
Սոսկալի է անշուշտ՝ մերկ կողոպուտ կալ յորդւոյ:

ԵԳԻՍԹՈՍ

Արնոտի անձուկ փառաց մոլորեցոյց ըզմիտս իմ:
Խօսէին ինձ բստէպ ըզխառովութեանց Մեսենայ,
Ջաղետիցն որովք հարեալ էին երկինք ըզդըշխոյն,
Մանաւանդ ըզյաւութեանցն այլում վարձուց արժանեաց.
Ի տըխուր պատմութեանց անտի զարթեաւ յիս հոգիս:
Ի սըրտիս արհամարհեալ ըզփափկութիւն Նըխնի,
Յանկացայ ի պատերազմ ըզմանկութիւն իմ մըղել,
Զինուորել ընդ քո դրօշուք, քեզ նըւիրել զիմ բազուկ.
Աւադիկ միայն պատճառն, որ ած զիս այսըր հասոյց:
Այս պատրօղ փառաց աղդումըն հրապուրեաց զարութիւնս,
Ի ծնողացըս խամբելոց կարկամութեամբ հասակի,
Ըղձուժկու տիօցս իմոց զլացեալ հատի զօգնութիւն.
Այս է մեղք իմ առաջին, եւ պըղտորեաց զաւուրս իմ,
Երկինք զիս պատուհասեաց. երկինք անհաշտ անողոք
Ած ընկէց զիս յորոգայթ, եւ մեղաւոր զիս արար:

ՄԵՐՈՊԷ

Սակայն չէ. յանխարդախ պարզմըտութիւն իւր յուսամ.
Սըտութեան ոչ է երբեք անկեղծութիւն այսպիսի.
Մանկութեան նորա ձեռըն մատուցցուք բարերար,
Տառապեալ ոմն է դա՝ զոր երկինք յիս առաքեն.
Շատ է՝ թէ մարդ իցէ, եւ թէ իցէ ողորմուկ:
Ո՛ գիտէ իմ որդեակն ի չուառագոյն հասցէ բաղդ:
Յուշ ածէ ինձ զԵգիսթոս, Եգիսթոս է յիւր հասակ.

Եւ թերեւս որպէս ըզդա ի գաւառէ ի գաւառ
Անծանօթ, փախըստական եւ յամենուստ վըտարեալ՝
Համբերէ անարգանաց որ է բաժին տնանկութեան:
Թըշնամանք մեղկեն զոգիս եւ զարութիւն լուծանեն:
Որպիսի՞ դառըն վիճակ արեան մերոց աստուածոց:
Թէ գոնէ . . .

ՏԵՍԻԼ Գ

ՄԵՐՈՊԷ, ԵԳԻՍԹՈՍ, ԵՒՐԻԿԼԷՍ, ԻՍՄԵՆԻ.

ԻՍՄԵՆԻ

Ո՛հ, տիկին, ո՞չ լըսես զայս աղաղակ.
Գիտիցե՞ս . . .

ՄԵՐՈՊԷ

Զի՞նչ այս շըփոթ՝ որ զմտըս քո վըրդովէ:

ԻՍՄԵՆԻ

Յաղթէ Պոլիփոնտ, եւ ժողովուրդ մեր յողդողդ
Փառամոլ սըրտի նորա վասնէ զկամացն հաճութիւն:
Թագաւոր է, չէր հընար:

ԵԳԻՍԹՈՍ

Համարէի թէ աստուածք
Կացուսցեն ըզՄերոպէ ի բարձ իւրոցըն նախնեաց.
Ո՛ դիք, ըստ պերճութեան ուրուք՝ ահեղ էն հարուածքդ.
Մոլորեալ, ընդ վայր հարեալ, չեմ ինչ այնչափ ողբալի:
Վրէժք են առն իւրաքանչիւր: (ի դուրս հանեն զԵգիսթոս)

ԵՒՐԻԿԼԷՍ (առ Մերոպէ)

Առաջի քեզ կանխագոյն.
Անչափ անգամնեցեր զաղերս նորա եւ զպատիւ:

ՄԵՐՈՊԷ

Նըկատեմ զարհաւիրս խոր անդընդոցըս յոր կամք.
Ոչ ծանեայ ես զաստուածս, ոչ եւ զմարդիկ ծանեայ ես.
Սպասէի արդարութեան նոցին, բընաւք զըլանան:

ԵՒՐԻԿՂԷՍ

Հրաման տուր զի գոնէ ժողովեսցին շուրջ ըզքեւ
Ըզսակաւ մեր բարեկամս՝ որ յայսպիսում մըրըրկի
Կարող իցեն դեռ փըրկել զբեկորըս ծըփմանցն ,
Եւ հանել ըզքեզ յանդորր յերեսաց այլ եւս չարեաց
Բազմավտանգ տիրացելոյն , եւ ապաշնորհ ամբոխին : « Եղիցի »

ՏԵՍԻԼ Գ

ՄԵՐՈՊԷ , ԻՍՄԵՆԻ .

ԻՍՄԵՆԻ

Ապերախտ ոչ է աշխարհն . ոչ , տիկին . դեռ սիրէ զքեզ ,
Եւ պահէ քեզ տակաւին ըզպըսակին փառաց շուք .
Այլ կամի՝ զի Պոլիփոնտ զօդեալ ընդ քեզ ձեռն ի ձեռն՝
Առ ի քէն համարիցի առնուլ ըզմեծ տէրութիւնն :

ՄԵՐՈՊԷ

Իշխեն տալ զիս վերագին որ զիս առ ոտն հարկանէ .
Զորդեակըն մատնեցին , ի ստըրկութիւն տան ըզմայրն :

ԻՍՄԵՆԻ

Ժողովուրդըն հրաւիրէ զքեզ յաշտիճան նախնեաց քոց .
Ե՛րթ ըզհետ ձայնի նորա , տիկին , զի ձայն է այն դից :

ՄԵՐՈՊԷ

Անըւէր դու՝ կամիցիս թէ Մերոպէ նուաստախոհ՝
Յետին անարգանօք անձին՝ գնեսցէ զփառս ունայն :

ՏԵՍԻԼ Ե

ՄԵՐՈՊԷ , ԵՒՐԻԿՂԷՍ , ԻՍՄԵՆԻ .

ԵՒՐԻԿՂԷՍ

Առաջի քո , տիկին , գամ միւսանգամ դողալով :

Պատրաստեա զսիրտըդ մեծ՝ ի հարուած մեծ սոսկալի .
Ժողովեա զոյժ քո ի քեզ յայս ի վերջին դառնութիւն :

ՄԵՐՈՊԷ

Չիք իմ կար այսուհետեւ , վըհատեցին վիշտք ըզսիրտս.
Այլ չէ փոյթ , աղէ ասա՛ :

ԵՒՐԻԿՂԷՍ

Չիք ինչ այլ յոյս , եւ բաղդին . . .
Ոչ կարեմ վըճարել :

ՄԵՐՈՊԷ

Որդեակն իմ զի՞նչ . . .

ԵՒՐԻԿՂԷՍ

Մեռեալ է :
Եւ կարի յոյժ հաւաստեաւ . եւ այս համբաւ բօթալից
Մահագոյժ լինի ջերմոց քոց եւ զոլորըն քակէ :

ՄԵՐՈՊԷ

Որդեակն իմ մեռեա՞լ :

ԻՍՄԵՆԻ

Ո՛վ դիք :

ԵՒՐԻԿՂԷՍ

Անարգ հուղկահարք
Որոգայթըս սատակման ընդ ճանապարհս են սփռեալ :
Վըճարեալ է եղեռն :

ՄԵՐՈՊԷ

Եւ զիա՞րդ , տիւս ասելի ,
Արեգակնըս ծագէ՞ ինձ : կեա՞յ տակաւին Մերոպէ :
Մեռա՛ւ նա : Եւ ո՞ր ձեռք պատառեցին ըզկուրս իւր ,
Ո՞ր գազան ըզնըշխարեալ մնացուած արեանս իմոյ հեղ :

ԵՒՐԻԿՂԷՍ

Աւա՛ղ , պանդուխտն այն , այն ամպարիշտ խաբեբայ ,
Որոյ դու պաշտպանայիր ընդ լաւութիւն վըշտահար ,
Ընդ որ այնչափ գութք խնամոց ի քում սըրտիդ յուզէին ,
Այն ում դուն պաշտպանէիր :

ՄԵՐՈՊԷ

Գազա՞նն այն լեալ է սպանող :

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Իսկ եւ իսկ , այո , տիկին . եւ հաւաստիք են անշուշտք .
Գիտան , ըմբռնեցան , եւ ընկեցան ի կապանս
Երկուք ի զովողացն , որ թափուցեալ ի մէջ մեր
Խնդրէին դեռ ըզՆարբաս յիւրեանց ձեռաց ճողոպրեալ :
Այն որ էր զքաջախիզախ ձեռօքն մեռեալ յԵգիսթոս՝
Կապտեալ է յորդւոյդ ըզցանկալին կողոպուտ ,
Ըզզըրահըն զոր Նարբաս ընդ իւր աստի ա՛ռ տարաւ .
(Բերեն զայն զէնն ի խորս տեսարանէն)
Ընկեցեալ նենգաւորին զառհաւատչեայս պատուական ,
Զի մի՛ յայտ եկեսցէ արիւնաներկ նըշանօքն :

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՛հ , զի՞նչ պատմես դու ինձ : Զէնք իմ , այս ձեռք դողդոջուն
Ագուցին Կրեսփոնտեայ , յորժամ յիմոցըս գըրկաց
Առաջին անգամ նախ ի պատերազմ ընթացաւ :
Ո՛վ կապուտ ցանկալի , յորպիսի ձեռս մատնեցար :
Զի՞նչ . գազա՛նն այն էր կորզեալ ըզզըրահըդ զայդ նուիրական :

ՄԵՐՈՊԷ

Ըզդոյն զայդ՝ զոր Եգիսթեայ ստանձնեալ բերէր այսր առ մեզ :

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Եւ ներկեա՞լ արեամբ իւրով աչացըս զայն ցուցանէք :
Ալեւորն այն զոր տեսեալ է յԱլկիդեայ[1] մեհենին . . .

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Այն նոյն ինքն է Նարբաս , ողբալին իւր առաջնորդ :
Պոլիփոնտ իսկ վկայէ :

ՄԵՐՈՊԷ

Ճշմարտութիւն ահաւոր .
Եղեւ կին . յեղուզակին արիւնահեղըն բազուկ՝
Առ յաչաց գողանալոյ զյանցանսն եւ զսուտ երդումն իւր

[1] Ալկիդէս է նոյն ինքն Հերակլէս :

Արիւնոտ որդեկիս զալիսն առնէ գերեզման :
Զամենայն ի միտ առնում : Ո՛վ որդեակ , զի՞նչ բաղդ ահեղ :

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Զամենայն կամիս գիտել ըզվաստըրւէր սպանողին :

ՏԵՍԻԼ Զ

ՄԵՐՈՊԷ , ԵՒՐԻԿԼԷՍ , ԻՍՄԵՆԻ , ԵՐՈՔՍ , ՊԱՅԻԿՔ ՊՈԼԻՓՈՆՏԵԱՅ ·

ԵՐՈՔՍ

Լե՛ր , տիկին , ներողամիտ , զի տէրս ի քէն քան ըզչափ
Անգոսնեալ , եւ քան ըզչափ իսկ անծանօթ լեալ թերեւս ,
Ի չար ժամու՝ իմով ձայնիւ նուիրեսցէ քեզ զիւր նըպաստ :
Զգաստ եղեւ՝ զի Եգիսթեայ հատեալ կենացն է արեւ .
Եւ այս կարեկցութիւն իւր ընդ աղէտ դըշխոյիդ . . .

ՄԵՐՈՊԷ

Կարեկից է , Երոքս , եւ ես դիւրաւ հաւատամ ,
Ընդ այդ գոնէ խնդայ , եւ ամբարձին զնա հրամանք
Ի գահ անդըր Կրեսփոնտեայ , ի գահ իմում որդեկիս :

ԵՐՈՔՍ

Զայն գահ քեզ ընծայէ . հաճեա՛ց՝ կըցորդ լինիցի
Այդմ որդւոյդ՝ որ չէք ուրեք՝ արիւնազանգ ստացուածոց ,
Եւ արկեալ յաղէտըս քո՝ խոնարհեսցէ ի քո ծունկս
Ըզճակատըն զոր պըսակն՝ արժանաւոր քեզ արար :
Սակայն հա՛րկ է ի ձեռս իմ զյանցաւորն աւանդել .
Դատաստան պատուհասին իւրոյ է մեծ իրաւունք .
Եւ այն անկ է արքայից . Արդարութեանըն սուսեր ,
Մե՛ծն այն հաստատութիւն գահուն՝ է յինքն ապաստան .
Քեզ եւ քում ժողովըրդեանդ կամի առնել իրաւունս :
Արիւն աւազակաց է ճըշմարիտ պատարագ ,
Որում զքոյդ հարսանեաց պարտ է զլագին թաթաւել :

ՄԵՐՈՊԷ

Ոչ այդպէս . կամիմ զի ձեռն իմ ըզմահուն հարցէ վէր :
Թէ արքայ է Պոլիփոնտ , կամիմ զի իւր պետութիւն

ՄԵՐՈՊԷ

Թողուցու սրտմտութեան իմում ըղձոդ վրիժուցս ։
Իշխեսցէ, կալցի զինչս եւ զգաստացուածս եւ զկարգն իմ,
Ամենայն որում ցանկամ պատիւ՝ վրէժք արեանս են ։
Այս են գինք իմոյ ձեռին. երթ, աղէ յայն կացցէ կազմ.
Իմ ձգեալ զաջս ի ծոցոյ վայրենամիտ խռժդժին՝
Տարայց զայն ծըխաշունչ ի սեղան դիցըն մերոց ։

ԵՐՈՔՍ

Աներկմիտ լեր, թագաւորըն լցուսցէ զկամըս քո.
Հաւատա զի սիրտ նորա ի ցաւըս քո վշտացի ։

ՏԵՍԻԼ Է

ՄԵՐՈՊԷ, ԵՒՐԻԿԼԷՍ, ԻՍՄԵՆԻ.

ՄԵՐՈՊԷ

Քաւ, ինձ մի հաւատալ. ոչ, այն ահեղ հարսանիք,
Հարսանիք յորմէ խիթամ, ի գլուխ երբեք ոչ ելցէ ։
Ի ծոց բռնաւորին մխեցից ես ըզբազուկս,
Այլ բազուկս այս նոյնհետայն հատցէ յաչացըս զարեւս ։

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Աստուածոյքըն, տիկին . . .

ՄԵՐՈՊԷ

Ընդ իս անշահ վանեցան.
Ի բազինս իւրեանց երթայց, ես բարկութեան նոցին կէտ՝
Որ զորդեակս յինէն առին, եւ խընդրեցի՞ն ինձ փեսայ,
Զգաւազան օտար կցցե՞ն ի գաւազան հարցն իմոց,
Եւ ըղջահս հարսանեաց ի մահակի՞ր խառնել ջահս ։
Ինձ կեա՞լ այսուհետեւ, զաչս ամբառնա՞լ զկերկոցեալս՝
Ընդ երկին թըշնամանեալ, զոր որդեակս ոչ տեսանէ ։
Ընդ տերամբ առեալ զմաղձ ոխութեանս ունելով՝
Ըսպասել արտասուացին՝ պառաւութեան բըստինելոյ ։
Զամենայն ինչ կորուսեալ, յամենայնէ յուսահատ,
Ցեպերանս իմն են կեանք, եւ յայնժամ մահ պարտական ։

ՀԱՆԴԷՍ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա

ՆԱՐԲԱՍ.

Ո՞վ վշտացս, ո՞վ ցաւոցս, ո՞վ ծանրակիր ծերութիւն.
Չկարացի սանձահարել զեւանդըն զայն տղայամիտ,
Զամխոյժըս գիւցազին, զփայլակնաբեր սիրտն արի,
Որ ի գիրկս իմ իսկ ցանոյր ընդ անըշխան իւր կենցաղ ։
Կորուսի ես ըզնա. թերեւս յինէն խըլեաց մահ ։
Արդ որո՞վ երեսօք մատեայց առ մայր տեառն իմոյ.
Քանիօն չարիք կուտակեցան առ յանձն իմ.
Գամ առանց Եգիսթոսի, եւ Պոլիփոնտ է արքայ,
Աջողակ ճարտարապետն այն նենգութեանց եւ մեղաց,
Ամեհին այն վիրագ, չուրջ պար առեալ ի սպանդից,
Որ ըզմեզ հալածեալ ի նահանգէ ի նահանգ,
Ցանեաց մահ ընդ ամենայն, որ առ կըռան մեր կայ միջտ.
Նա տիրէ, եւ ըզպըղծեալըն յիւրմէ աթոռ՝ հաստատէ.
Վայելէ խաղաղ երկնաւն որ առնէ զնա դատապարտ ։
Ծածկեցէք, ո՞վ դիք, ըզդարձս յաչացն իւրոց սպառեսից,
Պահեցէք, դիք, զԵգիսթոս, ի սրոյ իւրոց վիրագացն.
Ածէք զիս առ մայր նորա, եւ անդ առ ոտս իւր մեռայց ։
Տեսանեմ, ճանաչեմ ըզընակարանս զայս արխուր,
Ուր ընտիրն յարքայից ըզմահուն վէրս ընկալաւ,
Ուր որդին արինաներկ ազատեցաւ ի գիրկս իմ ։
Յետ ամաց հընգետասան աքսորանաց եւ աղցից,
Գամ դարձեալ չարժել ո՞չ, ի մայր նորուն արտասուս ։
Ո՞ւմ զանձն իմ յայտնեցից ։ Ի տեղւոջ աստ որոնեմ
Բարեկամ զոք որոյ ձեռըն իւր մուծցէ զիս առ նա.
Երեւի եւ ոչ ոք օտարացեալ տեսութեանս.

Տեսանեմ առ շիրմն միում ամբոխ թախծագին ։
Ողբոց ձայնըս լըսեմ ։ Վա՜հ , յապարանս աստ յայսմիկ՝
Ո՞ն ի դէպ եղեռնաւոր կայ ցանգ յաւէժ որջացեալ ։

ՏԵՍԻԼ Բ

ՆԱՐԲԱՍ, ԻՍՄԵՆԻ·

(ի խորս տեսարանին՝ ուր է շիրիմն Կրեսփոնտեայ)

ԻՍՄԵՆԻ

Ո՞վ է այրդ անծանօթ , որոյ տեսիլ անխորհուրդ
Ըզդըշխոյն իշխէ խռովել, եւ մըտանել յիւր սենեակս .
Իցէ՞ ոք արքունեակ ըռնաւորացըս մերոց ,
Որ եկեալ կացցէ լըրտես տառապելոցս արտասուաց ։

ՆԱՐԲԱՍ

Ո՛հ ո՛վ ոք եւ իցես , յանդըգնութեանըս ներեա .
Ցանբախտից ոմն եմ ես որ պաղատիմ շընորհս ինչ .
Մերոպեայ ի պէտըս գամ , ցանկամ խօսել ընդ իւրեան ։

ԻՍՄԵՆԻ

Ո՛հ , զո՞ր ժամս ընտրեցեր՝ համարձակել խախտել զինքն .
Ա՛կն ած ի ցաւոց ամբոխելոյ մօր հեքի
Ողորմուկ օտարական , աչաց իւրոց մի՛ դիպիր ,
Երթ ի բաց ։

ՆԱՐԲԱՍ

Ո՛հ , յանուն քինախանձ աստուածոց ,
Հասակիս եւ արտասուաց իմոց շնորհեա զայս շընորհ ։
Չեմ ես հիւր ոք , տիկին , ի Մեսենա եւ նըժդեհ ։
Եթէ դու յաղախնանց ես դըշխոյին՝ սիրով իւր ,
Հաւատա զի սիրոս ի բաղդ նորա կապեալ իբրու զքեզ ,
Ըզյերկար թըշուառութեանց իւրոց զհարուածսըն կըրեաց ։
Այլ արդ զի՞նչ է շիրիմդ ի տեղւոջ աստ կառուցեալ ,
Զոր տեսի ես ի ժամուս թացեալ յողբոցըդ քոյոց ։

ԻՍՄԵՆԻ

Գերեզման է արքայի՝ անտես ի դէպ եղելոյ ,

Դիւցազին , ամուսնոյ , եղկելի հօր թըշուառի .
Կրեսփոնտեայ ։

ՆԱՐԲԱՍ , (ծնրադիր ի շիրիմն կայ)

Ո՛վ թագաւոր իմ, ո՛վ աճիւն զոր պաշտեմ ։

ԻՍՄԵՆԻ

Առաւել ողբալի է ամուսին Կրեսփոնտեայ ։

ՆԱՐԲԱՍ

Զի՞նչ եւս այլ հարուածք յաղէտս իւր յաւելան յահագինս ։

ԻՍՄԵՆԻ

Սոսկալին ի նորա վէրըս , զի որդին իւր սպանաւ ։

ՆԱՐԲԱՍ

Եգիսթո՞ս , որդեա՛կն իւր . ո՛վ դիք , եղո՛ւկ Եգիսթոս ։

ԻՍՄԵՆԻ

Ոչ ոք ի մարդկանէ ըզգիտանայ զբաղդն ողորմ ։

ՆԱՐԲԱՍ

Որդեակն իւր չէ՞ ի միջի ։

ԻՍՄԵՆԻ

Հուզկահարու խուժադուժ
Առաջի դրանց Մեսենայ մըխեաց սուսեր ի կուշտ իւր ։

ՆԱՐԲԱՍ

Ո՛վ անյոյս տագնապ , ո՛վ մահ՝ զոր գուշակեաց իմ երկիւղ ։
Ըսպանաւ զճանապարհայն , եւ Մերոպէ գիտէ՞ զայդ ։
Մի՞ արդեօք ի խաբս իցէք ։

ԻՍՄԵՆԻ

Նըշանք կարի հաւաստիք
Ծագեցին լոյս յաչըս մեր . տեսաք զահեղ պատահարն .
Այսչափ շատ լիցի քեզ , կորուստ նորա է անշուշտ ։

ՆԱՐԲԱՍ

Զի՞նչ պըտուղ յայնքան խնամոց ։

ԻՍՄԵՆԻ

Յանյուսութեան Մերոպէ
Կայ յոգին ապաստան . Նըկուն եղեւ խրախոյս իւր .
Մերոպէ վասն որդւոյն իւրոյ ուխտ էր կեցեալ .
Խզեցան արդ կապանք որ զնա ի կեանս ունէին :
Բայց յառաջ քան ըզմահ իւր խնդրեսցի նորա վրէժ .
Արիւն յեղուզակին հեղանելոց է 'նդ ձեռն իւր .
Մերձ ընդ մերձ զոհեսցէ զինքն ի շիրմին Կրեսփոնտի :
Թագաւորն որ զայդ թոյլ ետ , ողոքել զվիշտ իւր ջանայ .
Մի յիւրոցն անցէ յոտըս դըշխոյին յայս տեղի
Սոյնհետայն ըզվատոյուէր անարգ դահիճն ըսպանող ,
Զոր արեան ափրեցելոյ զաւակին զոհ մատուսցէ :
Եւ սակայն Մերոպէ ի խոր անդունդըս ցաւոց
Ի տըխուր տեղւոյնէս կամի զամբոխըն մերժել :

ՆԱՐԲԱՍ (ի ծածուկ)

Ո՛հ , թէ այդպէս է այդ , ընդէ՞ր է ինձ յայտնել զանձն
Աստ առ ոտըս շիրմիս մեռանել ինձ հասանէ :

ՏԵՍԻԼ Գ

ԻՍՄԵՆԻ .

Ալեւորս այս՝ անշուշտ՝ է որ ըմնիկ տիրանէր .
Արտասուէ , ոչ երկընչի զնախանձ իւր սէրտ մերկանալ ,
Ողբս ածու , իսկ այլք ըմնաւ ըռնաւորացըն գերիք՝
Աչս ի բաց անհոգաբար դարձուցանեն առ ի մէնջ :
Զի՞ այսչափ տանի նա փոյթ մերոց կըրից խռովութեանց :
Հանդարտիկ կարեկցութիւն ոչ հեղու զայդ արտասուս :
Ցուցանէր ընդ Եգիսթոս հայրագորով խմըն սէրտ .
Ընթացուք աղէ առ նա . . . Բայց զի՞նչ տեսիլ անողորմ :

ՏԵՍԻԼ Դ

ՄԵՐՈՊԷ , ԻՍՄԵՆԻ , ԵՒՐԻԿԼԷՍ , ԵԳԻՍԹՈՍ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ , ՊԱՀԱՊԱՆՔ , ՔՈՒՐՄՔ .

ՄԵՐՈՊԷ

Ածէք այսր իմ առաջի զարտափելիդ զայդ ըսպանող .
Հնարեցուք խոշտանգանս՝ հաւասարել յանցանացն ,
Ոչ երբէք կարասցեն լինել ցաւոցս հաւասար :

ԵԳԻՍԹՈՍ

Մեծազնի վաճառեցին ինձ յոյժ զվայրիկ մի շնորհաց .
Օգնեցէք ինձ , մեծդ աստուածք՝ անմեղութեան բարերարք :

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Մինչ չեւ անշընչացեալ՝ ըզմեղսակիցսն յայտնեսցէ :

ՄԵՐՈՊԷ

Արժան է արդարեւ : Ա՛յ գազան , ո՞վ ած ըզքեզ
Ցայդ ծագ չարութեան , յանդըգնութիւն այդպիսի :
Ես քեզ զի՞ արարի :

ԵԳԻՍԹՈՍ

Դիք վրէժխնդիրք ըսպանդման
Վըկայք են թէ բերան իմ ճանաչէ՞ զըստութիւն :
Պատմեցի առ ոտըս քո զճըշմարտութիւն անխարդախ ,
Ի հաւան ածի յայնժամ ըզսիրտըդ քո դառնացեալ ,
Եւ դու՝ կարկառէիր զպաշտպանական աջ քո յիս .
Ո՞վ այդպէս վաղվաղակի զարդարութիւն քո պարտեաց .
Եւ արդ զի՞նչ արիւնն իցէ հեղեալ յիմմէ վրիպակէս .
Զի՞նչ արդ նոր խմըն զորով խօսի առ քեզ ի շնորհս իւր :

ՄԵՐՈՊԷ

Զի՞նչ զորով . այ խուժադուժ :

ԵԳԻՍԹՈՍ

Աւաղ , յերեսըս նորա
Նըշմարեմ ըզմահուն թախանձալից կերպարան .

ՄԵՐՈՊԷ

Ընդ այդ՝ սիրտ իմ գթլանի . հարիւր անգամ քաղցր էր ինձ
Արեամբ իմով գընել ըզկեանսն յոր զնա տեսանեմ ։

ՄԵՐՈՊԷ

Անօրէնն . յո՞ր սահման ուսուցին զինքն ի կեղծիս .
Հատանէ զարեւ յաչաց , եւ թուի դեռ ինձ կարեկից ։
(անկանի ի գիրկս Իսմենեայ)

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Հա՛ն , տիկին , ըզվրէժ քո , միանգամայն խնդրեա վրէժ
Զօրինաց , ըզբնութեան , զարեան մերոց արքայից ։

ԵԳԻՍԹՈՍ

Ցարքունիս թագաւորացդ՝ այս են ուրեմն իրաւունք .
Ժողովեն զիս , ողոքեն , եւ կրկնեն զիմ պատուհաս ։
Ո՞ր Հրամանք զիս խըլէին յիմոց մըթին անտառաց .
Ծերունիդ ողորմելի , զի՞նչ իցեն քո ցաւք սըրտիդ .
Եղկելի՜ յոյժ մայրիկ , որոյ բարբառ սիրային
Գուշակեալ էր ինձ . . .

ՄԵՐՈՊԷ

Ա՛յ ժանտ , քեզ կենդանի՞ է մայր քո .
Եւ ես մայր էի այսօր , թէ դու չէիր , ոչ զայրուցդ .
Յինէն դու բարձեր զորդեակս ։

ԵԳԻՍԹՈՍ

Եթէ իմ այդ են աղէտք ,
Եթէ նա քոյ էր որդի , գըտանիմ յոյժ պարտաւոր .
Անմեղ է սիրտ իմ, բայց ձեռն իմ է յանցաւոր .
Ո՛վ իմում թըշուառութեան ։ Գիտեն երկինք՝ զի այսօր
Ըզկեանս իմ տայի փոխանակ քո եւ նորա ։

ՄԵՐՈՊԷ

Զի՞նչ , դրուժան , ի կապտել ձեռինդ ըզզրահն ի նմանէ , . . .

ԵԳԻՍԹՈՍ

Իմ է այն ։

ՄԵՐՈՊԷ

Իսկ զի՞արդ . զի՞նչ խօսիս դու ։

ԵԳԻՍԹՈՍ

Երդնում քեզ ,

Ի գըլուխ քո , յորդւոյդ սիրուն , յաստուածակերպ քո նախնիս ,
Զի հայրիկն իմ ետ ի ձեռս իմ ըզպարգեւն ընտրական ։

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՜վ. հա՞յր քո , յԷլի՞ս , յո՞ր աղմուկ զիս արկանէ .
Ասա զի՞նչ անուն է իւր ։

ԵԳԻՍԹՈՍ

Անուն նորա Պոլիկլէտ .
Ասացի քեզ կանխաւ ։

ՄԵՐՈՊԷ

Առնես դու զիս սըրտառուչ .
Զի՞նչ անդէպ գըթութիւն զըրտմըտութիւնս արգելցոյ .
Շատ է արդ . օգնական լերուք ցասմանս յոր մոլիմ ։
Փարչեցէք ի չիրիմըս զայդ գաղան , զայդ նենգոտ ։
(Վերացուցանել կամին)
Սիրելո՛ւն որդեկիս Ոգէք , բազուկս արիւնռուշտ . . .

ՆԱՐԲԱՍ , (տագնապաւ ի դուրս ելեալ)

Զի՞ գործես . ո՜հ , աստուածք .

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՞ կոչէ զիս ։

ՆԱՐԲԱՍ

Անսա , կա՛ց ։
Վա՜յ ինձ . եթէ զմօրն անուն յիշեմ, կորուստ է ,
Թէ յայտ գայ ։

ՄԵՐՈՊԷ

Մեռի՛ր նենգող ։

ՆԱՐԲԱՍ

Կա՛ց , դադարեա ։

ԵԳԻՍԹՈՍ (հայելով ի Նարբաս)

Ո՛վ հայր իմ ։

ՄԵՐՈՊԷ

Հայր իւր ։

ԵԳԻՍԹՈՍ (առ Նարբաս)

Ո՛հ. զի՞նչ տեսանեմ. եւ յո՞վ ուրեք գիտաս զիս.
Ի մուտս մահուան միթէ փրկա՞յ լինել գաս:

ՆԱՐԲԱՍ

Ո՛հ, տիկին. խափանեա՛ զի մի՛ եղիցի եղեռն յանգ:
Լո՛ւր ինձ, Եւրիկլէս, զսպանդ զձեռն ի բա՛ց առ.
Խօսեցայց ընդ քեզ:

ԵՒՐԻԿԼԷՍ (ի բաց տանի զԵգիսթոս, հանէ զսուսերն ի ձեռաց)

Երկի՛նք.

ՄԵՐՈՊԷ (յառաջ մատչելով)

Ցանձն իմ դողումն արկանես.
Զորդեկին վրէժ առնուլ:

ՆԱՐԲԱՍ (անկեալ ի ծունր)

Խողխողէիր զինքն ըզնա,
ԶԵգիսթոս...

ՄԵՐՈՊԷ (ընկեցեալ զսուսերն)

Եգիսթոս, զի՞նչ:

ՆԱՐԲԱՍ

Ո՞վ դու դըժխեմ եղկելի,
Նա 'ւանիկ է զորոյ զկենանալըն ձեռըն քո հատանէր,
Եգիսթոս...

ՄԵՐՈՊԷ

Եւ ո՞չ իցէ:

ՆԱՐԲԱՍ

Նոյն ինքն իսկ նա՛ է որդիդ:

ՄԵՐՈՊԷ (գլորեալ ի գիրկս Իսմենեայ)

Մեռանիմ:

ԻՍՄԵՆԻ

Հզօր դիք:

ՆԱՐԲԱՍ (առ Իսմենի)

Աղէ դու զդա սթափեցո՛.

Վա՛հ, արդար անչափութիւն ուրախութեան եւ գըթոց՝
Այս յանկարծ խռովութիւն, այս տագնապիչ մըտաց խիղճ,
Սպառելոց են զաւուրս իւր ըզմաշեալս ի վըշտաց:

ՄԵՐՈՊԷ (անդէն զգաստացեալ)

Ո՛հ, Նարբաս, դո՞ւ իցես, երա՞զ իցէ խաբեբայ:
Զի՞նչ. դո՞ւ ես. որդեա՞կն իմ է. թող եկեսցէ զառաջեաւ:

ՆԱՐԲԱՍ

Երկի՛ր, արգել ի քեզ զիրաւացի զայդ գորով. (առ Իսմենի)
Դու՝ թաքո մինչ ի սպառ ըզկարեւոր զայս գաղտնիս.
Դըժխոյին եւ Եգիսթեայ փըրկութիւն յայդ կան կախեալ:

ՄԵՐՈՊԷ

Աւա՜ղ. զի՞նչ նորահաս վըտանգ թունէ զհըրճուանս իմ.
Եգիսթոսդ իմ սիրուն, ո՞ր դիք ըզտեսդ արգելուն.
Հատուցա՞ւ ուրեմն առ իս՝ առ չար եւս զիս վըշտագնել:

ՆԱՐԲԱՍ

Ցանծանօթս յանգէտս ըզնա խողխողելոց էիր դու.
Եւ թէ դարձ իւր այսրէն ի վեր ելեալ յայտնեսցի,
Ընդ ըզնա ճանաչելդ անշուշտ մատնես ի կորուստ:
Հակառակ ձայնի արեան՝ կեղծաւորեա, թաքո զքեզ.
Ի գահուն է եղեռն, ըզհետ պընդելն քո, դողա՛:

ՏԵՍԻԼ Ե

ՄԵՐՈՊԷ, ԵՒՐԻԿԼԷՍ, ՆԱՐԲԱՍ, ԻՍՄԵՆԻ.

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Վա՛հ, տիկին. ահա հրաման տայ թագաւորն ըմբռնել...

ՄԵՐՈՊԷ

Զո՞վ:

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Զեկըն զայն նըժդեհ, ի մահ ըզնա հրամայեալ:

ՄԵՐՈՊԷ (ցասմամբ)

Եւ զի՞արդ. նըժդեհն այն՝ որդի է իմ, իմ արիւն:

Նարբա՛ս, ըզսուսերն ի կող նորա մխեսն արդ.
Ընթացո՛ւք առ հասարակ։

ՆԱՐԲԱՍ

Կա՛ց։

ՄԵՐՈՊԷ

Զիմ որդեակըն քարշէն։
Իսկ ընդէ՞ր. ո՞վ ոճիր նըզովելի եւ անկարծ.
Հի՞մ բառնալ զԵգիսթոս։

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Մինչ չեւ ըզվրէժ քո խընդրեալ,
Պոլիփոնտ ինքնին, ասէ, կամի առնել հարցափորձ։

ՄԵՐՈՊԷ

Հարցափո՞րձ. ո՞վ, նա՞ ինքնին. գիտի՞ցէ ո՞վ է մայր իւր։

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Չեւ է ոք ի կարծիս ահեղ գաղտնեացս այսոցիկ։

ՄԵՐՈՊԷ

Փութացո՛ւք առ Պոլիփոնտ, հայցեսցո՛ւք զիւր օգնութիւն։

ՆԱՐԲԱՍ

Առ աստուածս եւեթ մաղթեա, երկի՛ր միայն ի նմանէ։

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Թէ որդւոյդ իրաւունք տան ինչ կասկած արքայի,
Գէթ նորա փըրկութեան քո հարսանիքդ են գըրաւ։
Զի փութայ զօդիլ ընդ քեզ ի կապ անեղծ եւ անքակ,
Որդիդ քո ի բազնին եղիցի իւր հարազատ.
Եւ թէպէտ քաղաքօրէն նախանձաբեկ լիցի 'նդ այս,
Միանգամ ամուսնացեալ՝ հարկի պաշտել զԵգիսթոս։

ՆԱՐԲԱՍ

Ըզքէ՞զ նա կին առնէ. ո՞վ երկինք, զինչ շանթ անկեալ։

ՄԵՐՈՊԷ

Մեռանել է կըստամահ յայս խառնութիւն անօրէն։
Թող երթամ . . .

ՆԱՐԲԱՍ

Ո՛չ երթիցես, ո՛վ դու հէք մայր ողբալի.
Ո՛չ, մի՛ կատարեսցես ըզգարշելի հարսանիսդ։

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Բայց, Նարբաս, ըստիպեալ է նա շնորհել ըզձեռն իւր.
Կարօղ ի վրէժ է Կրեսփոնտեայ։

ՆԱՐԲԱՍ

Ինքն ըսպանող է նորուն։

ՄԵՐՈՊԷ

Նա՞, նենգիչն։

ՆԱՐԲԱՍ

Այո՛ նա ինքն. այո՛ նորին ձեռք խողող
Ըզհայրն Եգիսթոսի փողոտեցին եւ զեղբարս.
Տեսի զնա դիմեալ յարքայս, տեսի մըխեալ սուր ի կող,
Տեսի զնա ներկեալ համակ յարեան քըդ փեսայիդ։

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՛վ դէք։

ՆԱՐԲԱՍ

Տեսի զգազանըն բոլորեալ ի սպանդից.
Տեսի զնա, զի հակառակ ձեզ զոճիր մեղըն բարդէր։
Թաքոյց նա զկատաղութիւն իւր յորդութեամբ եղերանց.
Նա ինքնին առ թըշնամիսն երաց ըզդրունս արքունեաց,
Անդր ի նոյն եղեւ հըրձիգ, եւ խառն անդէն ի մահուոս,
Խառն ընդ զէնս, ընդ հրայրեացս, ընդ խռովութիւն, ընդ աւար,
Շաղախեալ որդւոցդ արեամբ, սակայն խռովչացն յաղթական,
Արքային իւրոյ սպանող՝ թուեցաւ նորա վրէժխընդիր։
Թըշնամիք եւ վիրաւորք պաշարէին շուրջ ըզձեօք,
Իսկ իմ՝ հազիւ հերձեալ ըզչըփոթեալ զայն ամբոխ՝
Բարձեալ հանի զորդին քո ի նուաղեալ գիրկըս իմ։
Աստուածք ողորմեցան յանմեղութեան հասակ իւր.
Վեշտասան ամ զինքն ածի յառանձնոցէ յառանձնոց.
Անուն Պոլիկլէտ առ ի թաքչել՝ ինձ առի.
Եւ մինչ այն ինչ ժամանեալ՝ ի քո ձեռաց թափեմ զնա,
Նորա տէր է Պոլիփոնտ, եւ ի փեսայ լինի քեզ։

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՛հ, արիւն իմ բովանդակ պաղի յայդ զրոյց ահաւոր:

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Ահըն գայ. Պոլիփոնտ ինքն:

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՛վ դիք, իցէ՞ ինչ հնար: (առ Նարբաս)
Երթ թաքիր դու մանաւանդ ի մոլեգին երեսացն:

ՆԱՐԲԱՍ

Ա՛խ, որդին քո քում սրտիդ եթէ իցէ սիրելի,
Ընդ իւրում յելուզակին աղէ, տիկին, ձեւացիր:

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Ըզգաղտնիս զայս թաքուսցուք խոր ի հոգւոջ անդ մերում:
Կորուսցէ զնա բան մի լոկ:

ՄԵՐՈՊԷ (առ Եւրիկլէս)

Ո՛հ, ո՛ն փութա, եւ աչք քո
Հըսկեսցեն յաւանդըն յայն ի սիրամուտ, մեծագին.

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Աներկմիտ լեր:

ՄԵՐՈՊԷ

Աւա՜ղ. յիմաստութիւն քո յուսամ.
Իմ որդիս է, արքայ քո: Ո՛վ դիք, գազանն յառաջէ:

ՏԵՍԻԼ Զ

ՄԵՐՈՊԷ, ՊՈԼԻՓՈՆՏ, ԵՐՈՔՍ, ԻՍՄԵՆԻ, ՈՒՂԵԿԻՑՔ.

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Քեզ մընայ գահն արքունի, ու ի պատրաստի կան բագինք,
Հարսանիքս որ լըծելոց են զմեզ՝ զօդեն ի մի փոյթ:
Իբր արքայ, իբրեւ փեսայ, պարտուպատշաճ համարիմ՝

Վրէժ խընդրել զըսպանութեանն եւ քեզ ինձէն պաշտպան կալ:
Կըրկին մեղսակիցք՝ կալեալք իմով հրամանաւ,
Զորդեկիդ պահանջեսցեն իւրեանց արեամբըն զարիւն.
Բայց ընդդէմ ջանիցս իմոց քո դանդաղկոտ քինու վրէժ
Ոչ օգնեաց բընաւ իմումս յօժարափոյթ արթնութեան.
Ես ի քո բազուկ յանձն արարի զայն աւազակ,
Դու ինքնին, ասէիր, ի սիրտ նորա մըխել սուր:

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՛ տայր ինձ՝ թէ իմ բազուկ լինէր մեղաց վրիժառու:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Այդ անկ է արքայից, այդ փոյթ զոգիս իմ վառէ:

ՄԵՐՈՊԷ

Ըզքո՞դ:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Ընդէ՞ր բնաւ յապաղեցեր դու, տիկին.
Միթէ սէր որդեկիդ փոփոխեցա՞ւ ինչ ի քէն:

ՄԵՐՈՊԷ

Թըշնամեաց իւրոց իցէ՛ պատուհասիք սաստկեալ.
Այլ թէ այսմ ըսպանողիս ընկերակիցք իցեն, տէր,
Թէ ի ձեռն իւր կարիցեմ զբազուկըն զայն գըտանել,
Ըզբազուկն՝ յորմէ այրն իմ ընկալաւ զվէր մահուն, . . .
Որոց ազգ ամպարիշտ խոչոչեցին զհայր նորա՝
Ցաւխտեան զորդի նորա հալածեսցեն եւ ըզմայր:
Թէ հնար գոյր . . .

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Ի խընդիր եմ գըտանել զայդ եւ ես.
Եւ այժմէն յանցաւորըն կայ ի ձեռս իմ մատնեալ:

ՄԵՐՈՊԷ

Ի քո ձեռաց է անկեալ:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Այո՛, տիկին, եւ յուսամ՝
Խօսելով ընդ իւր՝ յայտնել զմառախըլապատ զայդ խորհուրդ:

ՄԵՐՈՊԷ

Ա՛յ անգութ. ըզնա պարտ է յիս միայն աւանդել:
Տուր ի դուրս . . . եւ դու գիտես զի խոստացար ինձ ըզնա:
(առ Իսմենէ)

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՛վ արիւն իմ, ո՜վ որդեակ. զի՞նչ պատրաստեալ կայ քեզ բաղդ:
(առ Պոլիփոնտ)
Տէր, գթա . . .

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Զի՞նչ յանկարծ այլայլութիւն խռովէ զքեզ:
Մեռցի նա:

ՄԵՐՈՊԷ

Նա՜:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Թերեւս ըմբռնեսցէ զքեզ մահ իւր:

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՛չ, այժմ իսկ տեսանել կամիմ զնա, եւ խօսել:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Այդ խառնուածս արհաւրաց եւ գթալից գորովդ,
Այդ ընդոստ յոյզք որոց գոգ ոչինչ հոգւոյդ քո իշխէ
Կցկըտուր եւ անկատար բանքդ եւ երեսք շուարեալք,
Մարթէին կասկածանօք ինչ զիս ի մտաց պղտորել:
Բայց իցէ՞ ինձ օրէն յայտնաբանել համարձակ.
Նորահաս ինչ տրտմութեամբ թուին ոգիքդ ըմբռնեալ:
Զի՞նչ ասաց ալեւորըն նորամուտ այսր առ մեզ:
Ընդէ՞ր խոյս յաչացըս տայ. զի՞նչ կասկածել ունիցիմ:
Ո՞վ իցէ:

ՄԵՐՈՊԷ

Ե՛հ, տէր, հազիւ այն ինչ ելեալ ի գահոյս՝
Երկիւղ, խէթ կասկածանաց, այժմէն ըզքեզ պաշարեն:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Աթոռոյն լեր արդ կցորդ, յայնժամ անխէթ ըզգաղդես՝
Ի սրտէ իմմէ տեսից ըզկասկածանս հալածեալ:
Բազմին արդ՝ Պոլիփոնտեայ եւ Մերոպեայ կայ ի սպաս:

ՄԵՐՈՊԷ (լալով)

Ետո՛ւն քեզ աստուածք զարքունի գահ Կրեսփոնտեայ.
Կին նորա էր անդ պակաս, եւ այս եւս ծագ արհաւրաց,
Այս եղեռն ահագին . . .

ԻՍՄԵՆԻ

Աղէ, տիկին:

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՛հ, յիս, տէր,
Ներեսջի՛ր . . . տեսանես մայր զոք ահիւ շփոթեալ:
Դիք ըզգէնաւն հանին յինէն, դիք զիս յամօթ արարին:
Ներեա . . . Զըսպանող որդւոյս իմոյ դարձո յիս:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Եթէ պարտ իցէ, արիւնն ողջոյն յիմ ձեռըն հեղցի:
Ե՛կ, տիկին:

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՛վ աստուածք, յայս տագնապող ահաւիետս՝
Հասէք մօրս ի թիկունս, եւ զհէքութիւնս թաքուցէք:

ՀԱՆԴԷՍ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա.

ՊՈԼԻՓՈՆՏ, ԵՐՈՔՍ.

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Առ իւրում սրտմտութեան ինձ կարծել այնպէս իցէ ,
Թէ հասեալ է ի վերայ սպանողի ատելն իւրոյ .
Զի թուի ինձ եթէ աչք իւր նըկատեալ են զանդունդս ,
Ուր յանցանքն իմ թաքուցեալ կային ի խորս անպատիժ :
Սիրտ նորա սոսկացեալ յիմոցս ըղձից հրաժարէ .
Սակայն ոչ թէ զսիրտ նորին , ըղձեան եւեթ իւր խընդրեմ :
Այս օրէնք են ամբոխին , հարկ է լինել ըղկամս իւր :
Հարսանիքս առնէ ծառայ ինձ եւ զորդին եւ ըզմայրն ,
Եւ սովին սուրբ հանդուցիւք՝ որ արկցէ զինքն ի մատնեակս ,
Զինքն բատրուկ կացուցանեմ իմոց խելացս օգտակար :
Նա թող ունկըն մատուսցէ 'ստ կամի անզօր իւր քինուն .
Ի կառս անդ իմոյ բաղդին ժամ է կապել արդ ըզնա :
Իսկ դու դեռ ընդ ըսպանչին նորոգ զբանիւք ինչ անկար .
Զի՞նչ խորհիս ըղըրմանէ :

ԵՐՈՔՍ

Ցամենայնէ անվրդով ,
Ի խոսս իւր պարզամիտ , այլ հաստատուն , անյողդողդ ,
Անսասան ի մահուանէ անզամագիտ անձն է իւր :
Պակուցեալ է իմ , տէր , եւ չունէի ակըն բնաւ
Մեծի այսմ արիութեան յանարգագոյն կարգի անդ .
Խոստովան եղէց թէ ես ինքնին ընդ նա զբանչանամ :

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Իսկ ո՞վ է , զայն ասա :

ԵՐՈՔՍ

Զոր ես իշխեմ ասել քեզ.
Անշուշտ ոչ է նա մի յաւազակաց անտի ոք
Որ կարգեալ են ի ծածուկ ի կատարել զկամըս քո :

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Կարո՞ղ ես ամենայն վըստահութեամբ ասել զայդ :
Գլուխ նոցա չէ ի միջի : Կասկածանացս արդար խէթ
Փոյթ կալաւ ի վտանգաւոր արեան նորա ջընջել բնաւ.
Ըզգացուցանեաց տէրութեան զամօթալի նըշմարանս .
Այլ օտարն այն պատանի տագնապէ զիս եւ տըրտմէ :
Իցե՞ս ինձ երաշխաւոր թէ յնգխեթեայ զերծոյց զիս .
Ցուսացո՞յց , եթէ բաղդն ինձ հնազանդել միշտ փութկոտ՝
Ցայս վայր կանխեացէ կամայորդոր ինձ լինել :

ԵՐՈՔՍ

Մերոպէ արտօսրալիր ի մեռանել յուսահատ՝
Ի քումդ երջանկութեան ընծայութիւն աներկբայ .
Եւ համայն զոր տեսանեմ՝ հաստատութիւն է արդեամբք՝
Քան ըզմեր խընամս հըզօր դիպուածն արար զամենայն :

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Բազո՞ւմ անգամ դիպուածն ըզհանճարով անցանէ .
Բայց ոսոխք բազում են իմ , եւ հըմտութիւն ոչ սակաւ ,
Ոչ կարեմ թողուլ ի ձեռըս դիպուածոյն ըզբաղդն իմ :
Նըշդեհն ո՛վ ոք եւ իցէ , պարտ է ի մահ իւր փութալ :
Լիցի մահ իւր պատարագ զբանչելափառ հարսանեացս .
Ըզգահն իմ հաստատէ . չատ է , արժան եւ իրաւ :
Ժողովուրդն ընդ լծով իմով յաւէժ կորացեալ ,
Կարծեացէ մեռեալ զարքայն իւր , եւ թափեալ զնորա վրէժ :
Սակայն ծն եկ ասա ցիս , ո՞վ այն յանդուգն իցէ ծեր ,
Զոր այնչափ թաքնութեամբ յիմոց աչացըս ծածկեն :
Հեղլոց էր Մերոպէ զյետըզակին զայն արիւն ,
Այնուորն այն , ասես դու , կալաւ արգել ըզձեռն իւր ,
Զի՞նչ խընդրէր :

ԵՐՈՔՍ

Ցականեալ տառապանօք խռովք, տէր,
Պանդուխտ պատանեկին ծընող է այն ալեւոր.
Գայր նա պաղատել շընորհս խրումն որդեկի:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Նըմա շնորհս. կամիմ կացցէ դա երեսացս յանդիման:
Հաւատա ինձ, ալեւորն այն մատնէ զիս, զի դողի.
Այդ գաղտնիք նեղեն զիս. հարկ ի շըրթանցն է հանել.
Ըսպանողըն մանաւանդ արկանէ զիս ի կասկած:
Ա՛ռ իմէ՞, յորո՞ց կամաց, եւ վասն որո՞ց իրաւանց՝
Թագուհին որ յառաջ ըզպատուհասն ըստխղէր,
Կատարել ոչ իշխէ զարդար զոհին պատարագ.
Թըւէր՝ թէ գըթութիւն մեղմացուցէ զցասումն իւր.
Խընդութիւն իւր՝ եւ ի ցա՛ւս անդ փայլակէր արտաքոյ:

ԵՐՈՔՍ

Չի՞ կայ քո եւ գըթութեան նորա, խընդլին եւ վրիժուց:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Ամենայն ինչ կայ ինձ անդ. զամենայնէ կասկածեմ:
Այլ գայ ինքն. ածցի այսր առ իս օտարն այն նըժդեհ:

ՏԵՍԻԼ Բ

ՊՈԼԻՓՈՆՏ, ԵՐՈՔՍ, ԵԳԻՍԹՈՍ, ԵՒՐԻԿԼԷՍ, ՄԵՐՈՊԷ, ԻՍՄԵՆԻ, ՊԱՀԱՊԱՆՔ.

ՄԵՐՈՊԷ

Կատարեա զերդմունըս քո, հոգ տար խընդրել ըզվրէժ իմ.
Ի ձեռս իմ, յիս միայն թողացուսցեն ըզգլենյին:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Աւադիկ է առաջիդ: փոյթ քո եւ զիս յորդորէ:
Ա՛ռ ըզվրէժդ. ողողեսցիր յոճրագործիդ պղծ արեան.
Եւ ընդ դին արիւնոտ ածեմ ըզքեզ ի բագինն:

ՄԵՐՈՊԷ

Աւա՛ղ դիք:

ԵԳԻՍԹՈՍ — ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Այդմ հարսանեաց վաճառեա դու զիմ արիւն.
Դուզնաքեայ իմն է իմ կեանք, եւ մըտադիւր մեռայց ես.
Այլ թըշուառ ոմն եմ ես, օտարական եւ անմեղ,
Թէ երկին զքեզ եդ արքայ, ի պաշտպանել ինձ է այն.
Իրաւամբք ըսպանի զհակառակորդն անիրաւ:
Կամի զմահ իմ Մերոպէ, մեղ ոչ գըտնեմ, մայր է նա,
Ըզհարուածս իւր օրհնեցից, որ անկանել ունին յիս.
Ոչ բաղձեմ ես աստանօր, բայց զըռնաւոր ըք ըստ քեզ:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Ա՛յ չըւառ. իշխեմս բընաւ ի քո սատմբակ զայրացուկս . . .

ՄԵՐՈՊԷ

Աղէ, տէր, անմեղադիր լեր անխորհուրդ մանկութեան.
Ցարքունեաց սընեալ հեռի, եւ զարգացեալ ի մայրիս,
Ոչ գիտէ տակաւին ըզմեծարանս արքայից:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Զի՞նչ լըսեմ. զի՞նչ են այս բանք, զի՞նչ այս զարմանք անհնարին.
Ջատագո՛վ կաս դու նըմա:

ՄԵՐՈՊԷ

Իսկ ո՞վ, տէր. ես:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Ինքնին դու:
Ի խելաց քոց ծըփմանէ թօթափեացիս դու երբեք.
Որդեկին քո, տիկին, իցէ՞ սաստ այս ըսպանող:

ՄԵՐՈՊԷ

Իմ որդին, արքայից բազմաց ողորմ մընացորդ,
Իմ որդին, թակարդեալ ի մահահոտ ինչ ծուղակ,
Ընդ սըրով խըժականի . . .

ԻՍՄԵՆԻ

Ո՛վ երկինք, զի՞ գործես դու:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Զխո՛րդ, քո՛ երեայ, ի նա դառնան սաանց բարկութեան.

Ի տեսիլ նորա զուփաս, եւ խանդակաթ են աչք քո,
Եւ ծածկել կամիս զարտօսր որ ողողէն ըզնոսա ։

ՄԵՐՈՊԷ

Ոչ ծածկեմ ինչ ես զայն, եւ բաւական երեւի.
Արդար յոյժ է պատճառն, եւ դու ինքնին ճանաչես ։

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Ի խընուլ զաղբիւր նորա, ժամ է նըմա մեռանել ։
Օն զնեցի՛ նա, զօրականք ։

ՄԵՐՈՊԷ (լուրժեալ յառաջ)

Անօղորմ, մի՛նչ խիզախես ։

ԵԳԻՍԹՈՍ

Զի՛նչ. առ գութս իմ ամենայն ըզգայութիւնք քո խըցան ։

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Մեռցի՛ ։

ՄԵՐՈՊԷ

Նա է . . .

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Հարէք ։

ՄԵՐՈՊԷ (անկեալ ի վզ Եգիսթոսի և արտասուացն)

Ա՛յ խուժ, նա իմ որդին է ։

ԵԳԻՍԹՈՍ

Ես որդի՞ քո ։

ՄԵՐՈՊԷ (ձեռն արկեալ որդւոյն)

Դու ինքն ես. վըկայ զերկինս ունիմ զայս,
Այս երկինք որ սանուցին ըզքեզ ի տըխրական արգանդիս,
Որ եւ, ո՛հ, կարի յոյժ անագան զուշս իմ երաց,
Արկանէ յիմ գիրկս ըզքեզ՝ կորուսանել զերկոսեանս ։

ԵԳԻՍԹՈՍ

Որպիսի՛, մեծդ աստուածք, յինէն անհաս սքանչելիք ։

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Այդպիսի խարէութիւն ի զարմացումըն գայ ինձ.
Դու գորա մայր, ո՛վ, դու ինքն՝ որ դըմա մահ խընդրէիր ։

ԵԳԻՍԹՈՍ

Ո՛հ, թէ իւր մեռայց որդի, չընորհ կալայց ըզըաղդէս ։

ՄԵՐՈՊԷ

Դորա ես իսկ եմ մայր ։ Ո՛հ. գութք իմ մա՛ռն եղեն ինձ ։
Այո, դու ի ձեռաց ունիս զգաղտնի կենացըս խորհուրդ,
Զորդին դից ըզըռամբ ունիս՝ կալանաւոր զառաջնաւդ,
Ըզժառանգըն Կրեսփոնտեայ, ըզթագաւոր քո եւ զաէր.
Կարես, եթէ կամիս, բառնըտանել զիս ի խաւրս.
Զէ տըւեալ բըռնաւորաց առնուլ զազդումըն բնութեան,
Սիրուըդ քո, սընեալ արեամբ, առնել յարիւն ոչ կարէ ։
Այո, սա իմ է որդին, ի սպանութեանց ճողոպրեալ ։

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Զի՛նչ կամիս առնել դու. եւ առ իմ՞ տագնապեալ . . .

ԵԳԻՍԹՈՍ

Տէր, որդի իւր զիս կարծեմ, եւ հաւատիքս են ողբք իւր,
Բընութեանս ազդեցութիւնք, սիրտս ի փառաց եռանդուն,
Եւ բազուկս, որ թէ անզէն չէր՝ ածէր քեզ պատուհաս ։

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Պատուհաս յառաջագոյն կատաղութեան քում եղցէ ։
Շատ է արդ ։

ՄԵՐՈՊԷ (անկեալ ի ծունկս նորա)

Ըսկըսի՛ր արդ նախ զոգիս իմ առնուլ.
Գութ արկցեն քեզ արտասուքս յոր ընկըղմեալ են աչք իմ ։
Զի՛ եւս այլ պիտոյ է քեզ. Մերոպէ կայ յոտըս քո.
Մերոպէ փարի գնոքօք, ի ցասմանէդ երկընչի ։
Ցայս ճիգն ահագին ծանի՛ր թէ մայր եցեմ ես,
Ի միտ առ ըզտանջանս. մոլորութիւնս առեալ
Զորդեկիս այսօր այգուցն հարկանելոց էր ըզսիրտ ։
Ըզյանցանս անգիտութեան արդ առ քո ծունկս արտասուեմ ։
Անօղորմ, որ ի տեղի հօր կամէիր կալ նըմա,

Որ թշուառ աւուրց իւրոց պաշտպան էիր հանդերձեալ,
Նա՛ 'ւանիկ քո յանդիման, եւ սատակեա ըզնա դու.
Մեռեալ է հայր Նորին, աւա՜ղ, ոճիր յանցանօք.
Ապրեցո զորդին, կարեմ մոռանալ զայն ամենայն,
Ապրեցո զարիւն դից, եւ զարքայից համօրէն.
Միայն է, անպատըսպար, եւ ի քո ձեռսըդ մատնեալ:
Թող կեցցէ, եւ շատ է այն. ես երանիկ ի վիշտս իմ,
Նա միայն զամուսինն իմ եւ զեղբարս իւր տացէ:
Տեսանես յանձն իմ ի գուճս ըզհաւըս իւր եւ զնախնիս,
Եւ զարքայն քո ի շըղթայս:

ԵԳԻՍԹՈՍ

Արի կանգնեաց, ո՜վ դշխոյ,
Եւ հաճեաց ինձ ցուցանել, եթէ Կրեսփոնտ է իմ հայր.
Դադարեա յանարգելոյ զայրի Նորա եւ զմայր իմ:
Զիմոց իրաւանց ըզմեծութիւն ոչ գիտեմ,
Բայց երկինք ետուն ի ծնէ ինձ մեծապանծ խրոխտութիւն,
Եւ սիրտ բարձըր զոր չկարէ ոք բըռնաւոր խոնարհել.
Զառաջնոյ վիճակիս անկուչեցի Նուաստութեամբ,
Եւ չեն աչք իմ շըլացեալ յառաջիկայ լոյս փայլակն:
Իմանամ զանձն արքայից ճետ եւ քոյին իսկ որդի:
Հերակլէս ինձ հանդոյն ըսկիզբն արար ընթացից,
Զա՛չս ի լոյս բացեալ ծանեաւ զթըշուառութեան պատահար,
Եւ աստուածք եղեն Նըմա յանմահութիւն առաջնորդք,
Զի յաղթեաց իբրեւ զիս չարակրութեան փորձութեանց:
Թէ զարիւն իւր յիս սերեաց՝ լիցի յիս իւր արութիւն:
Մեռանել քեզ արժանի, ժառանգութիւն այս է իմ:
Դադարեա յաղերսելոյդ, լըռեա՝ մի սուտ հանիցես
Զարիւն դիւցազանց՝ որոց ասեն զիս սերունդ:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ (առ Մերոպէ)

Օն եւ օն. մեզ աստանօր հարկ է անկեղծ բարբառել:
Վըշտակից եմ ցաւոցդ յոր վարակեալ կաս, տիկին.
Զարութիւն Նորա սիրեմ, մեծարեմ յոյժ, եւ թըւի
Ցիրաւի արժանաւոր լինել արիւն արքայից:
Սակայն մեծ և կարեւոր ճըշմարտութիւն այսգունակ,
Չէ գաղտնիք յոր հաւատամք առանց իրիք յայտնութեան:
Իմ առեալ ըզնա 'նդ իմով պահպանութեամբ, յանձն է յիս,
Եւ թէ քո՛ ծընունդ իցէ, առնում զնա ինձ յորդեգիրս:

ԵԳԻՍԹՈՍ

Յորդեգիրս ես քե՞զ:

ՄԵՐՈՊԷ

Աւա՜ղ:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Սահմանեսջիր զբաղդ Նորա:
Իմով հարսանեօքս ըզմահ Նորուն գընէիր.
Յայն վայր վրէժխընդրութիւն եհաս գերել ըզքո սիրտ:
Գութք Նըւա՞զ իմն ազդեսցեն՝ ուր փըրկելոյ զնա են բանք:

ՄԵՐՈՊԷ

Զի՞նչ, ա՛յ դուժ:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Տիկին, վըտանգ կենացըն կայ սպառնացեալ:
Ոգիք քո՛ ի շնորհըս իւր խանդակաթեալ թըւին յոյժ,
Ոչ կարեն անմըտաբար հրաժեշտիւ զինքըն մատնել՝
Ըզպատճառն այդքան ողբոց՝ իմում արդար խըստութեանս:

ՄԵՐՈՊԷ

Տէր, գոնէ ինքըն եղիցի իւրում բաղդին ընտրող տէր,
Հաճեցի՛ր...

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Որդին քո է, տիկին, եւ կամ դրուժան ոք.
Պարտ է ինձ յօդել ընդ քեզ եւ կալ Նըմա ի թիկունս,
Եւ կամ վրէժ առնուլ զիմ եւ ի Նմանէ եւ ի քէն:
Քեզ մընայ զնըմանէ հրաման տալ շնորհս և կամ մահ.
Պարզաբար, դու ես Նորա մայր, կամ չարեաց գործակից:
Արդ ընտրեա. բայց գիտասջիր՝ զի յեղանելս իմ սատ,
Ոչ ես այլ քեզ հաւատամ, բայց առաջի աստուածոց:
Դուք՝ զինուորք, պահ դիք դըմա, եւ դուք ըզհետ իմ եկէք:
(առ Մերոպէ)

Քեզ մընամ. տես թէ արդեօք ընդ կեանըս իւր կամիցիս.
Պընդեսջիր միով բանիւ ըզվարանեալ միտըս իմ.
Հաստատեա զծընունդ Նորա՝ տալով ըզձեռըն քո ինձ:
Քո ձեռն պատասխանիդ է փըրկութիւն իւր կամ մահ:

Աւաղիկ իմ որդին, տիկին, եւ կամ ըսպանողն իմ։
Ողջամբ կաց։

ՄԵՐՈՊԷ

Ըգքաղցրութիւն տեսոյն յինէն մի բառնար.
Հատ զնա սիրոյ իմում, անյուսութեանըս մնացեալ։

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Տեսցես զինքն ի մեհենին։

ԵԳԻՍԹՈՍ (ի փոխել զինուորացն)

Ո՜վ դըշխոյ վեհ եւ սիրուն,
Ո՜վ դու, զոր դեռ հազիւ մայր անուանել իշխեմ ինձ,
Մի՛ առներ ինչ անպատեհ եւ քում անձինդ եւ իմում։
Թէ որդի եմ քո, գիտեմ արքայաբար մեռանել։

ՏԵՍԻԼ Գ

ՄԵՐՈՊԷ

Անօգնորմք, տանիք ըզնա. ի զուր առ ձեզ պաղատիմ.
Ոչ առ այլ ինչ տեսի զնա, բայց զի դարձեալ կորուսից։
Ո՜վ աստուածդ յոյժ թախանձեալ, ինձ առիմ՞ լսէիր.
Իսկ ընդէ՞ր շնորհել ուխտիցս ըզցանկալին իմ որդեակ։
Դու հաներ ածեր ըզնա յերկրէ անտի օտարէ,
Պատարագ եւ զոհ պահելով խոշոշ դահճի հօր նորա.
Զըրկեալքի՞ր զիս ի նմանէ, թափէ զմոլար ձեռմըն իւր
Ի խորս անդ ամայութեանց՝ բըռնաւորաց անմատոյց։

ՏԵՍԻԼ Դ

ՄԵՐՈՊԷ, ՆԱՐԲԱՍ, ԵԻՐԻԿԼԷՍ.

ՄԵՐՈՊԷ

Գիտիցե՞ս զաչեղ սոսկումն յոր տեսանեմ զիս մատնեալ։

ՆԱՐԲԱՍ

Գիտեմ՝ զի արքայն իմս կորուստ է անշուշտ,

Զի ահա Եգիսթոս կայ պաշարեալ ի շըղթայս,
Եւ զի գչեւս իմ նըկատեն։

ՄԵՐՈՊԷ

Նա ինքն ըզնա կորուսի։

ՆԱՐԲԱՍ

Դո՞ւ։

ՄԵՐՈՊԷ

Յայտնեալ զամենայն ինչ։ Սակայն, Նարբաս, ո՞ր այն մայր,
Յորդւոյն մահ մօտալուտ ժուժայ լըռել յայն տեսիլ.
Խօսեցայ, վըճարեցաւ. եւ յայսմհետէ պարտ է ինձ
Դարմանել ըրկարութեանս իմում ուժգին եղերամըք։

ՆԱՐԲԱՍ

Զո՞ր եղեան ասիցես։

ՏԵՍԻԼ Ե

ՄԵՐՈՊԷ, ՆԱՐԲԱՍ, ԵԻՐԻԿԼԷՍ, ԻՍՄԵՆԻ.

ԻՍՄԵՆԻ

Հասեալ է ժամըն, տիկին,
Ուր քեզ պարտ է ժողովել ըզզօրութիւնս հոգւոյ քոյ։
Ժողովուրդ թեթեւամիտ՝ որ թըռչի զհետ նորութեան,
Անհնարին փափաքմամբ քոց հարսանեացդ ըսպասէ։
Բըռնաւորն՝ ամենայնի տնօրէն, թըւի կազմ ունել
Զհանդերձեան կատարածի, ոչ թէ զտօնի բնաւ ուրեք։
Յոսկւոյ բըռնաւորին կոկոզացեալ քըրմապետն,
Եւ խօսել աստուածոյն պաշտեցելոյ յիւր մեհեան։
Յանուն նախնեացըդ քոց եւ աստուածոյն զոր կարդայ՝
Յայտ արար հրապարակաւ զեղեռնաւոր հարսանիսդ։
Պոլիփոնտ, ասէ նա ինքն, ըզձեր երդմնիսդ ընկալաւ.
Վըկայ է Սեսենա, երաշխաւոր են աստուածք։
Ժողովուրդն ընդդէմ կըրկնեաց ի զուարճալից աղաղակ.
Եւ վըշտիդ քում անկասկած որ արդ ըզքեզ տագնապէ՝
Կըրկնելովք տանէ ծընկովք ըզհարսանիսն աչաւոր,
Եւ օրհնէ զըբռնաւորն որ խոցոտէ զսիրտըդ քո։

ՄԵՐՈՊԷ

Եւ աղէտքս անգամ են հասարակաց ցընծութիւն ։

ՆԱՐԲԱՍ

Ի փրկել զորդին քո՝ զի՞նչ ճանապարհ դըժընդակ ։

ՄԵՐՈՊԷ

Ցանցա՞նք սոսկալի , եւ դու մաքընչես ապաքէն ։

ՆԱՐԲԱՍ

Բայց չար եւս է ոճիր կորուսանել զորդին քո ։

ՄԵՐՈՊԷ

Բարւոք է . անյուսութիւն զիմ քաջութիւն դարձոյց յիս ։
Ի մեհեանն ոն ճեպեսցուք՝ ուր թըշնամիքս ինձ մընան .
Ցուցցուք ժողովրդեան զորդիս , դիցուք առաջի ,
Ընդ իս է ընդ բագինն , ընդ աստուածոցն հովանեաւ ։
Ի արեան նոցա ծընունդ , նոքա լիցին իւր պաշտպանք ,
Երկար ժամանակօք զանմեղութիւն իւր լըքին .
Զիւր ըզվատ բռնաւորին նըկարեցից ըզդպըրութս .
Արհաւիրք եւ քէնք վրիժուց զեղցին ի սիրտս ամենայն ։
Երկնրո՛ւք , բռնաւորք , ի ճիչ եւ յողբ մայրենի ։
Այրըր գան . ա՜խ , դողամ . ինձ ամենայն է անյոյս .
Զիս կարգան , եւ որդեակս առ դուրս հասեալ կայ մահու ,
Գոյ զնա դեռ անկնարկութեամբ միով վանել վիրագին ։

(առ ժողովն)

Խըստասիրտ պաշտօնեայք բըռնաժանի գազանիս ,
Եկեալ կայք ի քարշ ածել ըզպատարագն ի բագինն ։
Ո՛վ վըրէժք , ով գութք սիրոյ , ով բընութիւն , ով պարտոյք ,
Աղէ զի՞նչ տայցէք հրաման ըզյուսահատ ինչ սըրտէ ։

ՀԱՆԴԷՍ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա.

ԵԳԻՍԹՈՍ , ՆԱՐԲԱՍ , ԵՒՐԻԿԼԷՍ .

ՆԱՐԲԱՍ

Արգելու զմեզ բռնաւորըն յարքունիս դըշխոյին ,
Եւ մեր ճակատագիրըն տակաւին ոչ է յայտ ։
Վասըն քո միայն դողամ, ով Թագաւորս , ով որդեակս ,
Ներեսջիր՝ զի քաղցր անունս այս լիցի դեռ ինձ օրէն ։
Ո՛հ , ողջ լեր . զբռնաւորին սըրտմըտութիւն կապտեսջիր ,
Ըզգլուխ քո պահպանեա , վա՜հ , այսչափ մեզ կարեւոր ,
Սպառնացեալ հարուստ ամօք , եւ ինձ եղեալ ծանրագնի ։

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Զմըտաւ ած , զի վասըն քո միայն զիջեալ ի խորոխտոյն
Ցանձն առնու դեռ Մերոպէ առօգանել արտասուօք
Ըզձեռըն ոխրապահս բռնաւորին գարշելւոյ ։

ԵԳԻՍԹՈՍ

Յերկար ապշութենէ հազիւ ի միտս եղեալ իմ,
Թըւիմ՝ կըրկին ծնանել առ յանծանօթ ինչ աշխարհ .
Արիւն նոր վառէ զոգիս , ծագէ յիս լոյս նորահրաշ ։
Ո՞վ , ես Մերոպեայ ծընունդ , եւ հա՞յր իմ Կրեսփոնտ .
Ըսպանող նորին խայտայ , նա՞ հրամատար , ես ծառայ
Հերակլի եմ ես արիւն , եւ կամ յերկա՞թըս կապեալ ։

ՆԱՐԲԱՍ

Իցիւ թէ ո՜ տայր , զի Հերակլի թոռնորդին
Մընայր դեռ անծանօթ ի դաշտորայս Ելիսի ։

ԵԳԻՍԹՈՍ

Ե՛հ, զի՞նչ. զաղէտս համայն ճակատագրեալս ի մարդիկ
Հա՞րկ իցէ, դեռ պատանեակ, կրել յանձին զամենայն
Կոտորած, աքսորանք, մահ և անուն վատութեան
Ցառաջնումն առաւօտէ պաշարեցին ըզկեանս իմ.
Անապատ յանապատէ մոլորական, հալածեալ,
Պարտաւեալ ի նախատինս և ի մըթին կենցաղի.
Այլ գիտեն երկինք թէ ընաւ յայնչափ դըժնեայ թըշնամանս
Ետո՞ւ թոյլ բարբառոյս բըրդել երբեք ի տըրտունջ:
Ընդ ախտի փառասիրին՝ որ միշտ ըզսիրտ իմ ուտէր,
Զլաւութիւնս առի փոխան որք եղկութեան էին անկ.
Այն ածի ձեզ, սիրեցի զթըշուառութիւն ձեր անգամ.
Յաստուածոց ոչ երբեք հայցէի զայլ ոք ինձ հայր.
Նոքա զայլ ոք տան ինձ՝ ի թըշնամանս ինձ եւեթ.
Կրեսփոնտեայ եմ ես որդի, չկարեմ առնուլ ըզվրէժ իւր:
Ըզմայրն իմ գըտանեմ, հանէ վիրագն յինէն զայն,
Ատելի հարսանիք ընդ գազանին զօդէ զնա:
Նըզովեմ ի գիրկըս ձեր զօրըն յոր ես ծընեալ եմ,
Նըզովեմ զօգնութիւնըն զոր հասեր տուր ինձ:
Ո՛հ, հայր, ո՛հ. իսկ ընդէ՞ր ըզմոլորեալ մօր իմոյ
Արգելէր սուղ ինչ յառաջ զյուսակորոյս ձեռըն զայն,
Աղետից եղեալ վախճան՝ ճակատագիրն իմ լինէր:

ՆԱՐԲԱՍ

Ո՛հ, որդեա՛կ իմ կորեա՛ր. բըռնաւորըն այսր ահա գայ:

ՏԵՍԻԼ Բ

ՊՈԼԻՓՈՆՏ, ԵԳԻՍԹՈՍ, ՆԱՐԲԱՍ, ՆԻՐԻԿԼԷՍ, ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ.

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

(Նարբաս և Նիրիկլէս կան մի հեռաստան)
Ո՛ն ի բաց. իսկ դու կա՛յր և զաչացու մանկութիւն,
Որ ազդէ յիս գըթութիւն՝ ողկարութեան արժանի,
Թագաւոր քո դեռ հաճի՝ եւ զայս վերջին մի նըւագ՝
Թոյլ առնել զի 'ւսո ընտրութեանըդ փոխեսցի բաղդըն քո:
Որ կանս, և հանդերձեալըդ, և քո ծընունդ իսկ անգամ,

Բովանդակ էութիւնդ, հակիրճ ասել, յիմ ձեռս են.
Կարեմ զքեզ ի մի բարբառ հանել ի բարձր աստիճան,
Եւ թողուլ յերկաթս ըզքեզ, կորուսանել կամ փըրկել:
Ցարքունեաց սընեալդ հեռի և անտեղեակ և անփորձ՝
Թոյլ տուր ինձ առաջնորդել քում վայրենի խոլութեանդ.
Անսա ինձ, մի պաճուճիր յանաւագեալ քում բաղդի
Վտանգաւոր գոռոզութեամբ զոր լաւութիւն համարիս:
Ի մըթին ինչ, թէ կարգի տուոն ծնանել քեզ հրամանք,
Վիճակիդ հանգունակ խոնարհ ընդ տեառնըդ լիջիր:
Իսկ թէ դէպ բարեբախտ արքայորդի զքեզ արար,
Լեր այնմ արժանի՝ սպաս ունելով ընդ ինեւ:
Թագուհի որ աստանօր տայ մեծ ինչ քեզ օրինակ,
Հնազանդեալ օրինացս և հետեւեալ ի մեհեան.
Արի՛ զհետ նորա և զիմ, մատի՛ր առ ոտըս բագնին՝
Երդնուլ ինձ ծընրադրութեամբ ծառայութեան հարկ անանց:
Երկիւղածդ ի դից՝ կարգա՛ դու զզօրութիւնըս նոցին,
Ըզնոսա զամենասեան հնազանդութեանդ կալ վըկայս,
Դըրունք մեծութեանց կան առաջի քո բացեալ.
Կորուսցէ հրաժեշտդ ըզքեզ, պատասխանի տուր, ընտրեա՛:

ԵԳԻՍԹՈՍ

Տեսանես զիս անզէն, զի՞արդ կըրկնել կարեմ ինչ:
Ի քո բանսըդ, վըկայեմ, են որ յամօթ առնեն զիս,
Այլ ըզգուրդ յորմէ քաջընիս՝ մատո՛ եւեթ ի ձեռս իմ,
Զերկաթըդ զոր մանգաւ յիմոց ձեռացըս մերժես,
Տաց յայնժամ պատասխանի, և կարասցես ճանաչել
Ո՛ ի մէնջ յերկոցունցս իցէ ծառայ կամ թէ տէր:
Եթէ անկ Պոլիփոնտեա՛յ իցէ հրաման տալ բաղդիցս,
Եւ թէ ձեռն արքայից հանէ՞'նդ կառավին ըստանձնաց:

ՊՈԼԻՓՈՆՏ

Թըշնամի տըկար և խորոխ՝ յիմ քաղցրութիւն խրախուսես.
Շատ իսկ մեծ զիս համարիս՝ մինչ մոռանալ զթըշնամանս,
Եւ մի ընաւ նուաստանալ պատուհասել ի քո գլուխ
Ըզծառայ մի անծանօթ ընդ արքային մարտուցեալ:
Եւ արդ այս քաղցրութիւն ըզչարացեալ այժմ և խոնջ,
Վայրկեան մի եւեթ շնորհէ գտանել քեզ շընորհս:
Ըսպասեմ քեզ առ բագնին, և դու կարես անդըր գալ.
Եկ ունել հնազանդութիւն, կամ ժառանգել անդ ըզմահ:
Թիկնապահք, կարէք ըզնա ի ներքըս առ իս մուծանել.
Ա՛յլ ոք մի եկցէ արտաքս, ածել մի զինըն իշխեսցէ:

Դուք՝ Նարբաս եւ Եւրիկլէս, ի ձեռըս ձեր թողում զնա:
Աւարտեցէք. ցնորից խըրոց երաշխաւոր դուք լիջիք:
Չէ զանխուլ յինէն քէն ձեր, եւ զկնատութիւն իւր գիտեմ,
Բայց յուսամ գոնէ ի փորձ իմաստութեանըդ ձերոյ.
Թէ ծընունդ Մերոպեայ եւ կամ թէ քո՞ ինչ որդի,
Խօլական ինչ խորհըրդոյ՝ մահ իւր լիցի փոխարէն: «գնայ»

ՏԵՍԻԼ Գ

ԵԳԻՍԹՈՍ, ՆԱՐԲԱՍ, ԵՒՐԻԿԼԷՍ.

ԵԳԻՍԹՈՍ

Վա՜հ, հարցից ոչ, բայց զարիւնն՝ որ հարկանէ յիս խըռախոյս:
Հերակլէս, ուստ զբազուկ իմ վրէժ առնուլ զեղերան,
Լոյս ի միտս իմ ծագեա ի կայծնից անմահից:
Հրաւիրէ զիս Պոլիփոնտ առ ոտըս քոյ սեղանոյ,
Ընթանամ:

ՆԱՐԲԱՍ

Ո՜հ, իմն արքայ, ես ի կենաց ձանձրացեալ:

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Տէ՛ր որ մեզ ի վըտանգիդ ընդ քեզ գոնէ զըտանել:
Սակայն տո՛ւր մեզ պարապ զարթուցանել զկողմըն մեր,
Որ թէպէտ սակաւաձեռն, ոչ է ի սպառ լեալ անհետ:
Համբեր...

ԵԳԻՍԹՈՍ

Յայլում պահու հանդարտընթաց արութիւնս
Ի խրատուցըդ վարժեալս հեզ եւ հըլու կայր արդեօք,
Երկոցունցդ անսայի, սակայն յաղէտս այսպիսիս,
Չէ պարտ զոք հարցանել, քան թէ զերկինս եւ զիւր սիրտ:
Որ յանձն իւր տարտամի, ապաւինի առ խորհուրդս.
Բայց արեան դիւցազանց՝ աստ ոչ ումեք զընէ միտ:
Ընկեցեալ է մեզ վիճակն... Այլ երկինք, զի՞նչ տեսանեմ,
Մերոպէ:

ՏԵՍԻԼ Դ

ՄԵՐՈՊԷ, ԵԳԻՍԹՈՍ, ՆԱՐԲԱՍ, ԵՒՐԻԿԼԷՍ.

ՄԵՐՈՊԷ

Բռնաւորն իշխէ յղել զիս առ քեզ.
Մի՛ կարծեր թէ կենդանի եղէց յետ այսր հարսանեաց,
Այլ ամօթս այս սոսկալի՝ յոր կամ վարեալ բռնի՝ նդ քարշ,
Վասն քո կըրեմ զայն, գուն եդեալ բուռն ինձ առնեմ.
Եւ դու կեալ հնարեցիր, եւ հրամայեա բաղդին քում:
Սիրելի պատճառ սոսկմանցս՝ յոր անձն իմ կայ վարակեալ,
Դու՝ յայր սակս ես զամօթոյ եւ զերկիւղի փորձ առնում,
Արքայից եւ դից որդի, որդեակ իմ, հարկ է նուաճիլ:
Ի գիտել հանել ըզվրէժ՝ հարկ է գիտել համբերել:
Տեսանեմ զի տկարութիւնս ցասուցանէ նեղէ զքեզ.
Առաւել սիրեմ զքեզ յայդ, եւ առաւել երկընչիմ:
Որդեակ իմ...

ԵԳԻՍԹՈՍ

Ո՛ն առեալ եկ:

ՄԵՐՈՊԷ

Աղէ անսա, զի՞ գործես:
Դիք, զանչափ արութենէ իւրմէ առ ձեզ բողոքեմ:

ԵԳԻՍԹՈՍ

Տեսանե՞ս դու ի տեղւոջս ըզգերեզման հօր իմոյ,
Լըսիցե՞ս ըզձայն նորա: Իցե՞ս դու մայր եւ դըշխոյ.
Եթէ ես, ո՛ն արի եկ:

ՄԵՐՈՊԷ

Այնպէս թըւի թէ երկինք
Ամբառնայ զքեզ ի ժամուս ի վեր քան զմարդ մահացու:
Պատկառեմ յարենէս, զՀերակլի տեսանեմ:
Ա՛խ, խօսեաց, աստուածոյն որ զքեզ վարէ, լըցո՛ զիս:
Նա չընչէ ի քեզ, ճեպէ: Ո՛վ իմ որդեակ, քաղցր որդեակ
Կատարեա՛, տուր զօրութիւն ոգւոյս իմոյ նուաղելոյ:

ԵԳԻՍԹՈՍ

Իսկ լցե՛ն քո բարեկամք ի մահագոյժ մեհենին ։

ՄԵՐՈՊԷ

Մինչ գըլխոյ էի , եղեն , իսկ մնացորդք ինչ սակաւք՝
Ընդ օտար սամետեւք զընկճեալ գըլուխըն կըքեն .
Աչետիցըս բեան ուժգին ճըչէ զնոցա քաջութիւն ։
Ատեալ է Պոլիփոնտ . բայց պըսակեն եւս ըզնա ։
Սիրեն զիս , յինէն խորշին ։

ԵԳԻՍԹՈՍ

Զինչ . ամենայն թողու զքեզ ։
Արդ վիրագն իցէ՞ զըագնաւն ։

ՄԵՐՈՊԷ

Ինձ ակն ունի ։

ԵԳԻՍԹՈՍ

Իսկ զինուորքն՝
Ի բագին անդր ահաւոր ընդ իւր ըզհետ երթիցե՞ն ։

ՄԵՐՈՊԷ

Ոչ . անագորոյն զընդի նոցա յանձն են գունդք .
Իսկ նա ինքըն պար առեալ ի տիրագրուած խըռանէ
Ի դրանկաց պաշտօնէից՝ զորըս տեսի ես երբեմն
Ուղեկիցս ընդ իս ճեպեալ , եւ գետնասող յիմ հրամանս ։
Ես իւրովքն ամենքումբք շուրջ պատեալ անդ առ բագնին ,
Քեզ միայն ըզտեղւոյն կարեմ ըզմուտըն բանալ ։

ԵԳԻՍԹՈՍ

Միայնակ զհետ քո եկից , եւ գըտից անդ ինձ աստուածս՝
Որ զարիւն պահանջիցեն , եւ իցեն իմ նախահարք ։

ՄԵՐՈՊԷ

Նորին ամս հընգետասան վըտարանդի զքեզ եառուն ։

ԵԳԻՍԹՈՍ

Այն անշուշտ փորձել էր զիս ։

ՄԵՐՈՊԷ

Ո՜հ , զի՞նչ խորհուրդք իցեն քո ։

ԵԳԻՍԹՈՍ

Ընթացուք յամենայն վըտանգս որ զինչ դէպ տայցէ ։
Ողջ լերուք , բարեկամք տըխուրք , գոնէ ծանիջիք՝
Թէ խնամոց ձերոց որդին Մերոպայ չէր անարժան ։
(առ Նարբաս , ծերունւոյն)
Հաւատա ինձ , դու մի ամաչեսցես ընդ գործ քո .
Եւ տացես վըկայութիւն արեանն որ զիսն է առեղծեալ ։

ՏԵՍԻԼ Ե

ՆԱՐԲԱՍ , ԵՒՐԻԿԼԷՍ .

ՆԱՐԲԱՍ

Զինչ գործել երթայցէ ։ Ո՜հ , ընաւ խընամքս ընդունայն ։
Ճարտարակ բըռնաւորք չեկրեն երբեք պատուհաս ։
Ես ի ձեռն յամր եւ անվըեպ ժամանակին յուսայի
Թէ հանցէ զից իրաւունս՝ անարգանացն առեալ վրէժ ,
Եւ կալցի Եգիսթոս ըզվըտարեալ տէրութիւնն .
Այլ եղեան յաղթահարէ , եւ մեռանիմ ըսթափեալ .
Առ ուժի արութեան կորընչիցի Եգիսթոս ,
Զանայցէ , եւ պատուհաս մահու բաժին է նորա ։

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Լըսեմ զաղաղակս ընդ օդս երկնից արձակեալ ։

ՆԱՐԲԱՍ

Այդ նըշան է եղերան ։

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Ահէ լուիցուք ։

ՆԱՐԲԱՍ

Սոսկացէք ։

ԵՒՐԻԿՂԷՍ

Ի ժամու հարմնանալոյ Պոլիփոնտեայ՝ թագուհին
Մահացեալ անտարակոյս՝ կարծեալ է զիւրըն նախատ.
Այս խորհուրդք էին նորա ի դժընդակ վիշտըս իւր :

ՆԱՐԲԱՍ

Ո՜հ, մեռաւ ուրեմն որդին. առ սէր նորուն ապրէր դեռ :

ԵՒՐԻԿՂԷՍ

Զայնք աճեն կըրկնապատիկ, գոռան հանգոյն որոտման՝
Որ մերձեալ գայ մըռմըռամամբ, եւ ճայթէ շանթ ընդ երկիր :

ՆԱՐԲԱՍ

Յամենուստ կողմանց լսեմ զմարտուցելոցըն շըռինդ,
Ըզփողոցըն բարբառ, զվիրաւորաց կառանչիւն,
Արքունեացըն Մերոպեայ զըրունք բըռնի տապալին :

ԵՒՐԻԿՂԷՍ

Ո՜հ, եւ ո՞չ նըշմարէք ըզգունդըն զայն մոլեկան՝
Արշաւեալ եւ ցըրուեալ եւ հեռացեալ առ ի մէնջ :

ՆԱՐԲԱՍ

Միթէ գնա՞յ զըրընաւորին ժանտ բարկութիւն կատարել :

ԵՒՐԻԿՂԷՍ

Ըստ ձըկտել ի հեռաստան բըլրացս իմոց կորովս,
Խառնուրդք են եւ կըռիւ :

ՆԱՐԲԱՍ

Զի՞նչ լինիցին անդ նախճիրք.
Մերոպեայ եւ արքային անուանք հոծեալ հընչեն յօդս :

ԵՒՐԻԿՂԷՍ

Անմահից գոհութիւն. ի բաց կան մեզ ճանապարհք :
Սոյնհետայն երթամք գիտել՝ մեռանել պա՞րտ է թէ կեալ : « Փնոյ »

ՆԱՐԲԱՍ

Երթիցո՛ւք. զի՞ ոչ բաւեմ քեզ զուգընթաց գալ ըզհետ.
Ո՜վ դիք, տուք զօրութիւն կըրնատ բազկացս այսոցիկ,

Որ փո՛րձ զըտան երբեմն առ արքայիցս իմոց զարմ.
Զնըշխարեալ աւուրս կենաց իմոց գոնէ նուիրեցից :
Ճեպեսցուք :

ՏԵՍԻԼ Զ

ՆԱՐԲԱՍ, ԻՍՄԵՆԻ, ԱՄԲՈԽ.

ՆԱՐԲԱՍ

Ո՜վ տեսիլ: Իսմենի՛ գո՞ւ ինքն իցես,
Ոգեսպառ, արիւնաներկ, զո՞ւ ես զոր աստ տեսանեմ:

ԻՍՄԵՆԻ

Ո՜հ, թո՛յլ տուր ինձ վայրիկ՝ առնուլ զոգիս իմ եւ զձայնս :

ՆԱՐԲԱՍ

Կենդանի՞ է իմ որդին : Զի՞նչ թագուհին մեր եղեւ :

ԻՍՄԵՆԻ

Հազիւ յապշութենէս անձին ըզգալ սկըսանիմ.
Ի ծըփմանց խուժանին ընդ քարշ վարեալ յայս տեղիս . . . .

ՆԱՐԲԱՍ

Զի՞ գործէ որդեակն իմ:

ԻՍՄԵՆԻ

Է . . արժանի դից որդի .
Եգիսթոս եհար զհարուածըն քան ըզգընաւս ահագին .
Ոչ երբեք Հերակլի անյաղթելի զօրութեան
Այսպիսի չըքնաղ ուժով զարմացուցեալ ըզմարդիկ :

ՆԱՐԲԱՍ

Ո՜վ որդեակ իմ, ո՜վ արքայ, զոր սընուցին ձեռքս իմ այս :

ԻՍՄԵՆԻ

Պատրաստ էր պատարագն և ծաղկահիւս պըսակեալ,
Բագինըն ճաճանչէր հարսանեկանըն ջահիւք,
Պոլիփոնտ ակնակառոյց եւ վայրենի երեսօք
Ըզ ձեռն իւր զատելի առ Մերոպէ կարկառէր,

Քրմապետըն զօրհնութեան մատուցանէր զիւր աղօթս ։
Իսկ դըշխոյն՝ ի ժողովի արտօսրաթոր կանանւոյն՝
Տըրտմագին յառաջեալ եւ դողալով ի գիրկս իմ,
Փոխանակ հարսանեացն՝ ըզգլխս կարդայր զօրհասին .
Ժողովուրդըն զամենայն գիտէր ի խոր լըռութեան ։
Ի սրահի անդ սըրբում յայնժամ դիմեալ երեւի
Պատանեակ մի դիւցազն՝ հանգունատիպ անմահից ,
Ընթանայ , ինքն Եգիսթոս , եւ խոյացեալ ի բագինն ,
Ելանէ , բուռն հարկանէ հըզօր բազկաւ զտապարէն ,
Որ պահէր անդ պատրաստ վասըն ոճրիցն աստուածոց ։
Զէ այնպէս փայլակն երագ . աչօք իմովք տեսի ես ,
Տեսի՝ զի հարկանէր զամբարտաւան զայն վիշապ ։
« Մեռի՛ր , բըռնաւոր , ասէր , առէ՛ք , դի՛ք , զզոհդ » ։
Երրոքս , որ սպաս կալեալ բոլոր մնացս տեառն իւրոյ ,
Երրոքս անդ յարեան ի բում ի լիւղ տեսեալ ըզգազանն ,
Ամբարձեալ ձեռըն ժըպիրհ՝ խորհէր առնուլ զնորա վրէժ ։
Եգիսթոս յետըս դարձեալ մոլեգնութեամբ բոցաշունչ ,
Առ երի տեառնըն իւրոյ տապալէ զնա դիտապաստ ։
Յառնէ կայ բըռնաւորն , եւ ըզդիւցազն հարկանէ ։
Ի խառնուրդս արեան նոցա տեսի վըտանգս ընթացեալ .
Գըլխապայնք իւր ընթանան մոլեգնոտեալ բարբառով .
Մայրըն իւր . . ո՜հ , զի սէրըն ջընջէր մեծ արութիւն ,
Որպիսի ոյժ պընդութեան ըզծիգն եւ զոտս իւր վառէր .
Մայրըն իւր . . . դիմեալ անկեալ ի գունդըս անդ վաշտկանաց ։
« Իմ որդին է , անսացէ՛ք , դադարեցէ՛ք , գունդ անգութ .
» Որդեակս է , պատառեցէք ըզմայր զորա եւ զդըշխոյդ ,
» Զըստինս՝ որ զնա սնուցին , ըզծոցս որ զնիքըն տարաւ ։ »
Ցայս բարբառ ցաւագին՝ ժողովըրդեանն աղմըկեալ ,
Ամբոխ մեծ բարեկամաց շարժեալ յերդմէ վըտանգէն՝
Սըլացեալ գան անկանին ի մէջ նորա եւ զօրուն ։
Գոյր անդէն տեսանել տապալեալ անդ ըզբագինն ,
Եւ ի վըտակս արեան ցըրուեալ ըզխորտակեալ բեկորս իւր .
Ըզմանկունըս ճախճախեալ ի գիրկըս անդ մարց իւրեանց .
Անծանօթք միմեանց եղբարք՝ աստակամահ յիրերաց ,
Զինուորք , քուրմք , բարեկամք , զմիմեամբք անկեալ վիրաւորք .
Ընթանան , վարեալ զըհան ընդ դիակունս անկելոց ,
Ի փախուստ փութան , դառնան , խառնաղանճին խուճապեալ՝
Ընկըրկի հարիւր անգամ ծածկէ ի ծագ մեհենին ։
Կոհակացըն խռովելոց հեղեղասաստ տարուբեր
Թաւալեալ ծածկէ յաչացըս զԵգիսթոս եւ զդըշխոյն ։
Սըլանամ արիւնաղանգ ի կըռուելոցըն գումարտ ,

Հարցանեմ մեծագոչ ըզբազմութիւնն ահաբեկ ։
Ամենայն պատասխանիք յաւելուն յիս արհաւիրս .
Գոչէին . « Մեռաւ , անկաւ , յաղթութիւն մեծ տարաւ նա ։ »
Ընթանամ, հաշիմ մաշիմ, եւ ժողովուրդք ձըգեն զիս ,
Ընկենուն յայս արքունիս , արտասուալից , վարանեալ ,
Շուրջ պատեալ վիրաւորօք , ըսպանելովք , բեկանելովք ։
Ո՛ն արէք , եկայք զիմ կնի , յիմ աղաղակ կըցեցէք .
Հա՛պա դու . դեռ ոչ գիտեմ եթէ ապրեա՞լ է դըշխոյն ,
Թէ յարե մեծի որդւոյն իւրոյ խնայեա՞լ ինչ իցեն ,
Թէ բարձա՞ւ բըռնակալըն ։ Աղմուկն եւ ահ չըփոթին ,
Բովանդակ խառնամբոխն ահեղ՝ դեռ կան ի սըրտիս ։

ՆԱՐԲԱՍ

Դատաւո՛ր մահկանացուաց Աստուածախնամ տեսչութիւն ,
Ա՛ծ ըզգործըդ քո ի լըումն , անմեղութեան լեր թիկունք ։
Անցելոց վըշտաց մերոց զայդ կըշռեսջիր զըրախտուդ .
Ո՛վ երկինք , զԵգիսթոս պահեա , մեռայց խաղաղիկ ։
Ո՛հ , ի խառն աստ զինուորաց ո՛չ տեսանեմ ըզդըշխոյն ։

ՏԵՍԻԼ Ե

ՄԵՐՈՊԷ , ԻՍՄԵՆԻ , ՆԱՐԲԱՍ , ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ , ԶԻՆՈՒՈՐՔ .
(ի խորս անդ տեսարանին երեւի մարմին Պոլիփոնտեայ , ծածկեալ արիւնոտ քօղով)

ՄԵՐՈՊԷ

Զօրականք , քուրմք , բարեկամք , քաղաքացիք Մեսենայ ,
Յանուն դիցըն վրէժխընդրաց , լըւարուք ինձ , ժողովուրդք .
Երդնում եւըս ձեզ , արքայն ձեր է Եգիսթոս .
Ըզյանցանս պատուհասեաց , խընդրեաց ըզվրէժ հօր իւրոյ ։
Զոր ի հող եւ ի փոշի տեսանէքդ անդ ընկեցեալ ,
Նա գազան ոխերիմ է աստուածոց եւ մարդկան .
Նա մըխեաց ըզտիրանենգ ձեռն իւր ի սիրտ Կրեսփոնտեայ ։
Կրեսփոնտ , իմ ամուսին եւ ապաւէն , տէրըն ձեր ,
Երկոքին որդիքս , անկան ի սրոյ նորին նենգողի ։
Բըռնանայր Մեսենայ , յափըշտակէր ըզբարձն իմ,
Ըզձեռն ինձ մատուցանէր զիմով արեամբ տապացեալ ։
(Ընծայեալ առ Եգիսթոս որ գալոց է յետոյն գոյ)
Ըզսա՝ զոր տեսանէք , Պոլիփոնտեայ յաղթական ,

Արքայից ձեռոց որդի, արիւն է սա Կրեսփոնտեայ,
Սա իմ է որդի, մնացեալ երկանցըս նշխար։
Զո՞ր վկայս խնդրիցէք՝ հաւատարիմ քան զիմ սիրտ։
Յաւելորդ հայեցարուք. յայդ՝ որոյ փոքր զգօնութիւն
Ի ձեռաց Պոլիփոնտեայ զիւր մանկութիւնն ապրեցոյց։
Դիցն է գործ այն ամենայն։

ՆԱՐԲԱՍ

Ըղձոյս ունիմ վկայ զդիս,
Զի սա՛ է ձեր արքայն՝ նոցա փոխան մատուցեալ։

ԵԳԻՍԹՈՍ

Բարեկամք, կարծող իցէք ոչ ճանաչել զմայր որ,
Եւ զորդին՝ ում կայ պաշտպան, զորդի որ հօր վրէժխնդիր,
Եւ զարքայ՝ պատժող մեղաց։

ՄԵՐՈՊԷ

Եւ եթէ ՚նդ այդ երկմտէք,
Ծաներո՞ւք զիմ որդեակն ի հարուածոյն զոր եհար,
Ի ձեռմէ փրկութենէդ, յանձնապաստան ի հոգւոյն։
Եւ ո՞վ այլ որ երբեք քան ըզզաւակն Հերակլի,
Սընեալ ի տառապանս՝ հազիւ տիոցն ի գարուն,
ԶՄեսենայ կարէր խնդրել վրէժ, պատժել զբռնաւորս։
Եղիցի ազգին սա սիւն, քինախնդիր աշխարհին։
Ո՛ւնկըն դիք, երկինք խօսին. զորոտ նորա լուարո՛ւք։
Զայն նորա յայտնաբարբառ խառնեալ ընդ իմս աղաղակ՝
Զայն նորա վկայեալ գոչէ թէ իմ է որդի։

ՏԵՍԻԼ Ը

ՄԵՐՈՊԷ, ԵԳԻՍԹՈՍ, ԻՍՄԵՆԻ, ՆԱՐԲԱՍ, ԵՒՐԻԿԼԷՍ,
ԱՄԲՈԽ.

ԵՒՐԻԿԼԷՍ

Ա՛ռ, տիկին, երեւեցի՛ր հանդարտելոյ քաղաքիս.
Արքային իւրոյ գալուստ ընդ ամենայն լու եղեալ,
Եւ բերան ի բերանոյ թռուցեալ՝ ըզմիտսն փոխեաց։
Սիրելիք մեր խօսեցան, կակղացան սիրտք բոլորից.

Ժողովուրդն անհամբեր՝ արտօսր հեղու խնդութեան.
Արքային պաշտօն տանի՝ զոր առաջէ նմա երկինք,
Օրհնութիւնս որդւոյդ հանէ, եւ որդեսէր գորովոյդ.
Տարեկան նուիրէ յաւէժ զօրըս զայս մեծ զահաւոր։
Ցանկան մեն մի նըկատել ըզվեհափառ երեսս իւր,
Տեսանել կամին զՆարբաս, պաշտել քեզ հարկ ըսպասու։
Գարշելի է յիշատակ Պոլիփոնտեայ յընդհանուրս,
Իսկ անուն որդւոյդ եւ քոյդ, առհասարակ խնկելի։
Տէր արքայ, եկ վայելել մըրցանակաց յաղթութեանդ.
Մըրցանակդ է սէր մեր, մեծապատիւ քան ըզփառս։

ԵԳԻՍԹՈՍ

Ոչ թէ իմ ինչ է այն, այլ սեփական դից են փառք,
Որպէս երջանկութիւն, նոյն քաջութիւն ի դից գայ։
Օն բաղձել երթամք ի գահ, բազմեցուցեալ անդ ըզմայրս,
Եւ դու, իմըս Նարբաս, լիջի՛ր յաւէժ ինձ ի հայր։

Հ.Ս.Խ.Հ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
С.С.Р.А. Публичная Библиотека
7 [illegible] 1922
имени А. Мясникяна
Ա. ՄՅԱՍ Ի ՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ

907
337
2 U 13